

F. 27. T. A.

495

Biblioteca Universitaria
GRANADA
Sala / PA
Escrito / 261
Tabla
Número / 261

192

ADVERSVS
QVORVMDAM

7.3304

EXPOSTVLATIONES CONTRA
NONNULLAS IESVITARVM
OPINIONES MORALES.

AUCTORE

AMADÆO GVIMENIO LOMAE
rensi, olim Primario Sacræ Theologiæ
Professore.

OPVSCVLVM

*Singularia vniuersæ fere Theologiæ Moralis complectens,
cum Indice quæstionum locupletissimo.*

AD TRACTATVS

- De Peccatis.
- De Opinione probabili.
- De Fide.
- De Charitate.
- De Iustitia, & Iure.
- De Horis Canonicis.
- De Sacrificio Miltæ.
- De Ieiunio.

- De Simonia.
- De Vfuris.
- De Baptismo.
- De Pœnitentia.
- De Eucharistia.
- De Matrimonio.
- De Centuris.

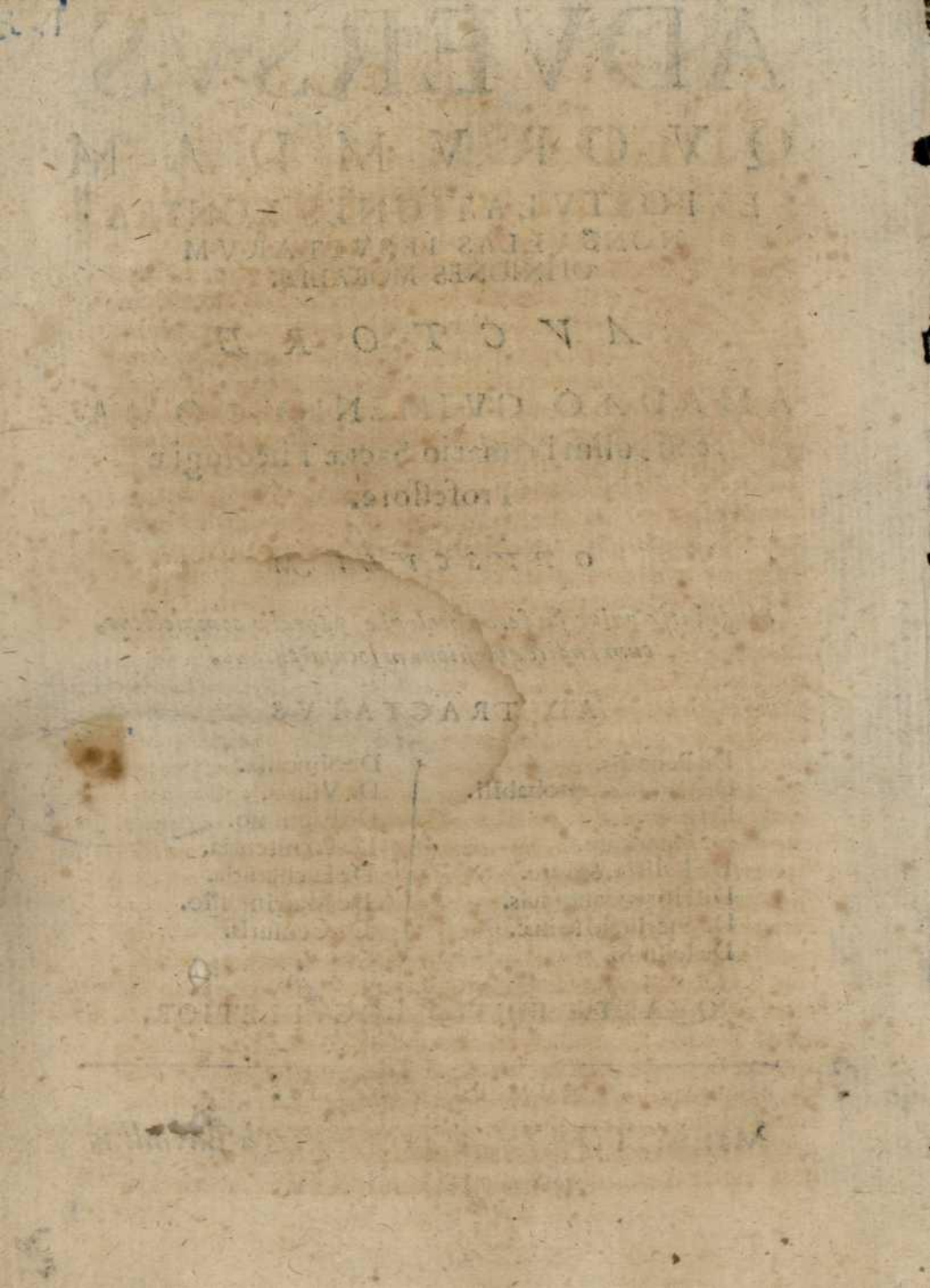

QVARTA EDITIO LOCVPLETIOR.

CVM PRIVILEGIO.

Mactiti: Typis Ioseph Fernandez à Buedia,
Anno M.DC.LXIV.

Est. 27 Feb. A.

P R Æ F A T I O
 D E D I C A T O R I A
 A D L E C T O R E M .

Contra Societatis Iesu Scriptores in dies augetur invidia, crudelitas inualefcit, & de victoria fibi blanditur, licet per latus hostile in fuamet ferrum viscera conuertat. Anonymus (nescio quis) contra moralē Iesuitarum doctrinam annis elapsis famolū libellū quam plurimis probris, & contumelijs contextum per Germaniam sparsit; eorum, vel vt potius dicam, vnius, vel alterius Iesuitæ opinionēs, improbabilitatis, scandali, temeritatis, & erroris nota denigrantem. Memini, dum eum legerem, epistolæ Divi Hieronymi ad Augustinum, (Epist. 14. tom. 2. epist. Aug.) expostulantis de libro illius per Italiam sparsio, in quo taxabatur locus à D. Hieronymo non recte expositus in epistola ad Galatas. Vbi ad Augustinum, sic Hieronymus scribit. [*Nonnulli familiares mei, quorum Hierosolymis, & in sanctis locis permagna copia est, suggerebant, non simplici à te animo factum, sed laudem, atque rumuscūlos, & gloriam populū requirente: vt de nobis cresceres, & multū agnoscerent, te prouocare, me timere; te scribere vt doctum, me tacere vt imperitum. Et tandem inuenisse, qui garrulitati meæ modum imponeret. Ego autem, vt simpliciter fatear dignationi tuæ, primum idcirco respondere nolui, quia tuā liquido epistolam non credebam, nec (vt vulgi de quibusdam proverbium est) licum melle gladium. Deinde illud cauebam, ne Episcopo communionis meæ viderer procaciter respondere, & aliqua in reprehendentis epistola reprehendere. Præsertim cum quedam in illa hæretica iudicaret.] Hucusque Hieronymus. Cuius resumens verba, simpliciter fateor prædicto Anonymo, primum idcirco, (cum Lovanij, anno 1646. evulgavit) respondere nolui, quia libellum à viro Theologo elaboratum liquido non credebam, vt pote qui opinionēs non tam vnius, vel alterius Iesuitæ, quam aliorum Doctorum communes, infamiae nota aspergeret, impiæque censura damnaret. Deinde calamū aptare hasitaveram: tum quia Iesuitæ silentio spreverant, calumniānti, vel sic exprobran-*

tes, quod firmissimum suæ doctrinæ murum, adamantinis opionibus, ab antiquis, & peritissimis Magistris constructum arietalle attentaverit: tum ne *videret procacter respondere, & in reprehendentis libello aliqua reprehendere.* Tum quia Lovani, eodem anno 1646. reiecerat acutissimus Ioannes de Caramuel, in Theologia Morali, lib. 2. disp. 12. num. 1311. ibi. [Nescio quis Anonymus contra Iesuitas virus evomit, &c.] Ut refert R. P. M. Ioannes Martinez de Prado, Ordinis Prædicatorum, in Academia Complutensi Vespertinæ D. Thomæ Cathedralis meritisissimus moderator, tom. 1. Theolog. moral. cap. 15. quæst. vltima, §. 6. num. 49. ibidem edito anno 1654. [Illud, inquit, velim sine nota ne prætereas, quod sub voce Anonymi, impugnat D. Ioannes de Caramuel septem ab hinc annis libellum, &c. In quo attextitur Catalogus opinionum Societatis laxantium conscientiam.]

Hæc, inquam, ab opusculo exarando retardarunt. Sed prohi dolor! Vix quinque Propositiones Cornelij Iansenij, Episcopi Iprensis damnatæ fuerunt vt hæreticæ, ab Innocentio X. anno 1653. in Bulla, quæ incipit. [Cum occasione] expedita die 31. Maij, (quam contra nonnullos ex discipulis pertinaciter in eadem hæresi, varijs quæsitis coloribus, perstitentes innovavit Alexander VII. anno 1656.) Quando libellum pœne extinctum, & ad favillas redactum, quidam ex Iansenitis, à quibus promanavit, (vt refert Bernardus Stabrocius, in Notis, contra quosdam huius fursuris. homines, editis Colonia, anno 1659. fol. 6. dicens: [Liber ille famosus, quem Theologiam moralem Iesuitarum nescio quis de grege inscripsit, ex centonibus Molinæi compactus fuit.] In Societatis, inquam, odium suscitatum, in variosque tractatus, & epistolas, non vno idiomate digestum, dissectumque, per univertsum fere orbem, rabido furore correptus dispersit. Quod silentio quidem, non modestiæ parcere coegit. Mirabitur nem, qui expenderit, idē prorsus, in causa non dissimili, Basilio Magno contigisse, vt ad exemplar posteritati reliquit in Epistola 73. Vnde, & ego, inquit, ubi plures percepi contra me circumferri epistolas, quibus perstringamur; ac nocemur, cogitavi quidem silendum esse, quod, & feci. Quoniam vero multos iam silentium nostrum eo vapuisse video, vt ex illo calumnias confirmarint, nosque non lenitatis, & patientiæ gratia, sed quod ad expromendam veritatem, os aperire neutiquam ausim, eoque silere me arbutentur. Ob eam causam scribere conatus sum. Quanquam æquod iudici ad veritatis declarationem, ipsa rerum cognitio satis est. Quæ enim

errorum nos insimulant, conspicue deprehensi sunt hæreticorum fauere
 parti. Quid oportunius? Sed non minus ad rem nostram in
 epistola 79. *Tempus esse tacendi, & tempus loquendi sermo est Eccle-*
siastica. Et nunc igitur, quoniam abunde sit silentij hæctenus præcessit,
 opportunum deinceps erit, ut ad pacificationem eorum, quæ ignoran-
 tur, os nostrum aperiamus, &c. Silentio res tristes ferendas esse pu-
 tati, fore ratus, ut ipsis aliquando operibus veritatem edocentibus,
 non nil corrigeretur. Neque enim ex malitia aliqua, sed per ignoran-
 tiam, talis contra eos dicere arbitrabar. Quoniam vero inimicitiam vna
 cum ipso tempore magis inualescere video, & aduersarios meos ab his,
 quæ initio sparserant, nil immutare; nec aliquam impendere curam, quo
 præteritis medeatur, sed magis illa reperendo obfirmare, & ad scopum,
 quem sibi ipsis initio præfixerunt, composito gressu contendere, ut &
 vitam nostram affligant, & nominis nostri opinionem, apud fratres
 callido commento polluant, tam mihi non videtur curam, ut silentio me
 cohibeam amplius. Hæctenus Basilius Magnus. Cui consonat San-
 ctus Ciprianus, lib. vnic. ad Demet. Vbi ait: *Facere ultra non oportet,*
ne dissidentia esse incipiat, quod tacemus; & dum criminationes
falsas contemnimus refutare, videamur crimen agnoscere. Sic ille cum
 Basilio. Quorum veltigia ex eisdem cauissis præmere, non iam
 contumeliam, sed necessitatis nobis erit. Nam cum Ietuitarum mo-
 ralis doctrinæ lacte omnes fere Theologiæ Professores, à ty-
 rociniis mulceantur, in omnes iacula contoritur Anonymus: om-
 nes vno icu ferimur, quem propterea repellere tenemur, ut
 cum D. Thoma, & Magno Gregorio, tradit Sylveiter, verb.
 [Contumelia,] num. 5. Vbi inquirens: [Vtrum homo teneatur
 contumelias sustinere?] Respondet. [Quandoque tene-
 mur non sustinere. Primo, quando hoc cederet in bonum irro-
 gantis: ut puta, ad reprimendam eius audaciam, iuxta illud,
 Proverb. 17. *Responde stulto iuxta stultitiam suam.* Id est, secun-
 dum quod eius stultitia meretur. Secundo, quando ex sufferenti-
 a, aliorum profectus impediretur. Et hæc est sententia Grego-
 rij, Homil. 9. super Ezechielem.] Hæc Sylveiter. Quæ desump-
 sit ex D. Thom. 2. 2. quæst. 72. art. 3. Vbi sic scrip. it. [Quan-
 doque oportet, ut contumeliam illatam repellamus, maxime
 propter duo. Primo quidem, propter bonum eius, qui contu-
 meliam infert, ut videlicet eius audacia reprimatur, & de cæ-
 tero talia non attentet. Secundum, illud Proverb. 17. *Responde*
stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens videatur. Alio modo,
 propter bonum multorum, quorum profectus impeditur, prop-

ter contumelias nobis illatas.] Intentum hoc mira eruditione
prosequitur Angelicus Præceptor, opusc. 19. capit. 14. contra
nonnullos contendentes, quod Religiosi suis detractoribus re-
sistere non debent. [Paret, inquit, quod Apostolus, (2. Corint.
10.) his, qui de se mala disseminabant, restitit. Item Grego-
rius, Homil. 9. primæ partis super Ezechielem. Hi quorum vi-
ta in exemplum imitationis est posita, debent, si possunt, detra-
hentium, sibi verba compescere, ne eorum prædicationem non
audiant, qui audire poterant: perfecti autem viri sunt, quorum
vita in imitatione est posita, ergo ipsi debent compescere lin-
guas detrahentium, cum possunt. Item Augustinus, in secun-
do de Trinitate: Gratanter suscipit osculum columbinum pul-
cherrima, & modestissima Charitas, dentem autem caninam,
vel evitat castissima, cautissimaque humilitas, vel retundit soli-
dissima veritas. Ex quo patet, quod canini dentes detractorum,
quandoque sunt evitandi, quandoque retundendi. Item hoc pa-
tet multorum exemplo Sanctorum, vt Gregorij Nazianzeni,
Hieronymi, Bernardi, & multorum aliorum, qui apologeticos
fecerunt, & epistolas quibus se excusarent ab his, quæ eis impo-
nebantur.] Hactenus. D. Thomas. Sanctorum ergo Patrum ve-
stigijs insistent, pensum solvens (quia Iesuiticæ doctrinæ additissi-
mus) opusculum hoc apologeticum cõmuni luci dare decrevi;
non ad reprimendam Anonymi audaciam, vt cū. D. Thoma con-
sultit Sylvester supra, sed ne animarum profectus, cui toto nixule-
sita omnes dediti sunt, ex his, quæ contra eorū moralē doctri-
nā obijciuntur, ne in pusillis quidē, & ignorātibz impediri pos-
se videatur: tum vt à calūmnijs vindicata inimicorum etiam
calealo firmetur, & possit iterato cum Augustino (epist. 15.)
exclamare vniuersa Societas. [*Hoc est, quod acute vidit, qui dixit,
vtiliores esse plerumque inimicos iurgantes, quam amicos obiurgare
actuentes.*]

Prodiit etiam Groningæ, anno 1654. libellus alter famo-
sus contra Scholasticam Iesuitarum Doctrinam, cum hac impu-
dentissima inscriptione. [Apologia novissima pro Sancto
Augustino, Iansenio, & Iansenistis, contra Pontificem, & Ie-
suitas. Authore Samuele Marelio. Nimirum, aduersus nupe-
ram Constitutionem Innocentij X. qua in gratiam Iesuitarum,
& Pelagianorū contra Augustini, & Iansenij sequaces decla-
rantur, & definiuntur quinque propositiones in materia Fidei.]
Sic ibi. Sed quænam maior Societatis laus, quam eandem cum

Ecclesiæ Capite in materia Fidei subiisse fortunam? Quinam gloriosior contra hæreticos doctrinæ triumphus, quam eisdem calumniarum telis impeti, hostemque habere communem? Marelio modo paream, quia hæretica perficatæ frontis libelli inscriptio maxima Iesuitarum doctrinæ commēdatio est. Nec id novum hæreticis: ducem habuit perfidissimum Kemnitium, qui tuum librum inscripsit. [Cōtra Theologiam Iesuitarum.] Quorum elogij rationem reddit Vertacherus in ignis Calvinista, in epistola dedicatoria ad librum de Verbo Dei.] Quia [In eorum, inquit, scriptis, melius, & certius cognoscimus, quid Catholici in quacumque causa teneant, quibus potissimum argumentis nitantur, & quæ sit ipsa quodammodo Papismi mendulla, quæ nō magis in Papa, quam in Iesuitis inesse creditur.] Hanc Iesuitis gloriosam reddunt hæretici causam: libros edendi contra Scholasticam illorum Theologiam. Quam autem habuerit Anonymus (spargendi libellos contra Moralem, non credo reddidisse fideliter, sed subdole reticuisse.

Igitur ut Iesuitarum opiniones, quas ut eorum commenta ex ipsorum, (vel potius Dianæ) scriptis, labore improbo, aut saltem ore, exscripsit, traduxit, aut evulgavit Anonymus, non esse censura ab ipso fulminata dignas, omnibus etiam in doctis dilucide constet. Et (ut optime ait M. Ioannes Martinez de Prado, ubi supra.) [Authorem libelli, nec à linne salutasse D. Thomæ doctrinam, (quod inquit) cui liber est per se notum.] Primis restituum Authoribus. Et à quibus (si imposturas demas) Iesuitæ hauserint, fideliter indicabo. Et quia nullum pro veritate doctrinæ, nedum probabilitate, qua moralis Theologia contenta est, testimonium maius, quam ab omnium Magistro D. Thoma, eiusque discipulis originem duxisse, illorum, fidelissime transcriptis verbis, suffragia referam, satisque mihi gloriæ relinquetur, si cum Augustino, (epist. 15.) Anonymo reprehendenti respondere possis: *Reprehendi non meruit, quod recte defendi potest.* Et superius. *si ea in me reprehendis, quæ reprehendenda non sunt, te laedis magis, quam me, quod absit à moribus, ut hoc facias voluntate ledendi, culpans in me dente maledico, quod mente veridica esse scis non culpandum.* Et palinodiam decantare tenebitur. [Cum ea, quæ Iesuitæ scribunt, à Sanctis Patribus mutuata sint, & præsertim à Div. Thoma,] ut novissime, exscriptis verbis, testatur Magister Xantes Mariales, ex Ordine Prædicatorum, tom. 1. Bibliothecæ Interpretum Div. Thomæ, pagina 75.

Finis igitur huius Lucubrationis est, suadere Lectoribus, opinionum congeriem, ob quas nonnullis Societatis Scripto-ribus impingitur novitatis nota, fuisse ab antiquioribus tradi-tam, vt vel sic apertissime notam diluant, invidiamque in se conflatam facile Scriptores declinent. Cæterum de alijs anti-quorum sententijs, quas obiter referam, iudicium brevitati consulens rarissime feram: tum quia fusiores calamum exi-gunt; tum quia præsentis instituti non est propriam senten-tiam proferre, sed pro Iesuitarum Authores congerere: quo-rum fundamentis, & autoritate, directe, vel indirecte, mo-rales illorum opiniones à censuris ab Anonymo latis liberen-tur. Quapropter aliorum sententias prælibasse contentus, earum de probabilitate, vel improbabilitate iudicium, Doctoribus remitto. Indicare tamen non desinant aliquarum, si ab alijs for-san traditam, censuram, inuenero. Et præcipue quam temper veneror Supremi Tribunalis Sanctæ Inquisitionis, vt quibus ni-grum theta à Censoribus Fidei præfixum legeris, fugias. Insu-per monitum te velim, ne ex numero, aut gravitate Doctorum, qui in hoc opere diligenter afferuntur, cuiusque opinionis pro-babilitatem inferas. Sed aliunde rem perpendas, consulasque Doctores, qui minutius sententias concidunt, & in examen ad-ducunt. Nam, vt in sui defensionem iure scripsit Diana, part. 9. tract. 3. resol. 4. [Soleo pro curiosis diversas opiniones addu-cere: sed non ex hoc sequitur, illis omnibus me adherere, sed tunc tantum me habeo, vt relatores. Qui enim adducit ali-qua recitative, illa non approbat, ex cap. super litter. de res-cript. cap. litter. de restitut. spoliat. & Gloss. in l. Gallus.]

Licet vt verum fatear, non tam pro curiosis, quam pro iusta moralis Iesuitarum doctrinæ defensione, referre cogor; vtpo-te, quæ ex aliorum opinionibus præmissis, à calumnia novita-tis, & relaxationis evidenter vindicatur. Qui enim eiusmodi notis inficere intenderet opinionem, v. g. asserentem furtum quinque regalium non esse mortale. manifeste sycophantam convinceres, & ignorantiam calumniæ patefaceres, si demon-strares, prædictam opinionem doctissimos antiquiores patro-nos habere, imò, & plures maiorem quantitatem ad culpam mortale exegisse. Hoc est argumentum huius opusculi. Irrefra-gabile. Inexpugnabile. Quod condemnare ille tantum pote-rit, qui vel intentum assequutus non fuerit, vel proportionem, & efficaciam mediorum non percaluerit.

Apologiam ergo sic contexere curabo, vt nemini sit offen-
sio.

fioni, vtilitati omnibus. Tum quia volumine brevi variarum
opinionum moralium notitiam haud difficile ebibent. Licet
enim nulli me adscribere velim, quæ inter Doctores probatæ
authoritatis communis non sit, quam plures tamen in Theo-
logia singulares ex aliorum mente refero; non vt probabiles,
vt prædixi, sed vt Anonymi non simplex inde innotescat ani-
mus, qui non eas, vt debuisse, sed quæ vnius, vel alterius le-
suitæ, etsi inter alios communes, in censuram vocavit. Tum
quia omnibus Theologiæ professoribus, veritatis speculum,
Iesuiticæ absque nævo referens Doctrinæ vultum, hoc obijci-
tur opusculo; quod fulgentissima Thomistarum face in Phœ-
bea D. Thomæ luce irradiatum; omnes calumniarum nebulas
chrysellum obscurare nitentes compellit evanescere: omniū-
que accendit animos, vt idem in Domino sapientes Catholicæ
Fidei puritati, & animarum saluti, corde vno, & calamo vno,
Vniuerso acclamante incumbant. Hic est Lucubrantiuncula
scopus, amice lector, attingam, si opellam hanc, vt spero non
iniucundam, candida perlegas mente. Vale.

APPROBATIO ADMODVM
R. P. Hieronymi La Chiana è Societate
Iesu ad censuram librorum depu-
tati in Regno Sicilia.

DE mandato Reverendissimi Domini D.
Ioannis Antonij Geluso, V. G. S. V. &
Illustrissimi Domini Regentis D. Petri de Gre-
gorio, Præsidis M. R. C. in hoc Regno Siciliae,
vidi librum, cui titulus: Adversus quorundam
expostulationes, &c. Authore Amadæo Gui-
menio, & cum nihil in eo repererim, quod Fi-
dei Catholicæ, aut bonis moribus repugnet,
nec aliquid contineat, quod Regiam iurisdic-
tionem perturbet; & valde utilem legentibus fo-
re deprehenderim, propter multiplicem, qua
refertus est, eruditionem, & ad reprimendas
impostoris calumnias nonnullis scriptoribus So-
cietatis Iesu obiectas maxime opportunū exi-
stimem. Illum dignissimum esse censeo, qui
typis mandetur.

Hieronymus La Chiana, è Societate Iesu
deputatus.

APPROBATIO ADMODVM
R. P. Fr. Luisij à Valentia, Ministri Prouin-
cialis, semel, & iterum, Ordinis Fratrum Mi-
norum Francisciadum Capuccinorum, Prouin-
cia Sanguinis Christi, in Regnis Valentia, &
Murcia, Liberalium Artium Magistri, Sa-
cræ Theologiæ Antecessoris, ac Lectoris subila-
ti, & apud Fidei Iudices Sacros, in vtrius-
que Coronæ Senatibus Consiliarij
Qualificataris.

MAXIMA animi voluptate, nec minus intenta mentis inda-
gine pretiosum Opusculum affabre concinnatum, nemus-
que amænissimum, pulchris, varijsque floribus, seu difficulta-
tibus, solide ac nervole enodatis, iucunde consitum à sapientis-
simo Amadæo Guimeno Lomarenli, Primario olim Sacræ
Theologiæ Professore, cui est titulus: *Aduersus quorundam expo-
sulationes, contra nonnullas Iesuitarum opiniones. morales Opusculum.*
Ex mandato Admod. Illustris D. D. Ioannis de la Calva & Gu-
tierrez, Officialis, & Vicarij Generalis, pro Illustrissimo, ac Re-
uerendissimo Domino D. Martino Lopez de Ontiveros, Archi-
prætule Valentino, Regioque Consiliario, &c. Sedulo vidi, ac-
curate evolvi, & pensiculatus expendi. Nec modo in aliqua Au-
thoris Thesi, quiddam fidei orthodoxæ dogmatibus, rectorum
morum institutis, desiderateque veritatis vestigijs devium of-
fendi: quinimo eius consilium invidiosum summis laudibus,
præconijsq; oppido efferendum sensi. Disrumpitur hæreticæ im-
pietatis animus, livor virulentus effervet in facerrimam, num-
quamque dignis illustratam encomijs, Societate Iesû. *Equidẽ ex
illa* (vt verbis vtar Augustinianæ Familiæ Magni luminis Leo-
nardi Coccæi, in doctissima Apologia, ad miraculũ pia, & erudi-
ta, contra Philippũ Mornæũ pro Summis Põtific. pag. mihi 87.
*Ex Societate, inquã, tanquã ex Equo quondã Troyano prodierunt multi
Patres, doctrina valde insignes, qui operam suã Ecclesiæ Christi, in defen-
denda Fide Catholica, & cõfutãdis hæresibus, valde vtiliter accomodarũt.*

Vnde vero illis Moyses inuidiam, & odium concitare se parat, inde
 magnam gloriam comparat. Quod enim manus gloriae signum est, quam
 ab illis, Triarios Pontificis, hoc est exercitus Dei uentis, formida-
 bilem hostibus, & inexpugnabilem quamdam Phalangem appellari?
 Compositus est Dei exercitus, unde in dies procedunt uiri doctrina, &
 pietate insignes, ex quibus, & robustissimi quoque milites in Tri-
 rios eligi valeant, ut omnes diaboli acies prostrernere, ac penitus fan-
 dere nullo negotio possint, &c. Huculque Coccaus: & profundio-
 ri stylo Apostolica Oracula Pauli III. Gregori XIII. Pij V. alio-
 rumque Summorum Pontificum in suis Diplomatum in aethe-
 ra uique laudibus efferunt Societatem, eiusque inuictorum
 militum facinora pandunt. Haec cum Apostolico iure iuran-
 do ita se habeant, quid mirum si Orcus in tantae Matris ve-
 nerabiles liberos excandescens infrenuerit? Ac per infidos
 suos, & Anonymum (qui pudore forte correptus, nomen
 non dedit) in eorum mirabilem, sanamque inuehant doctri-
 nam, eorumque placita iniquis notando censuris, eorum in-
 uerecunde famam studeant denigrare? Caterum etiam ut Dyon
 & Elianus dicebant: Res gestas taxare cuilibet facillimum esse, ac
 res egregias gerere perdifficile, paucisque datum. Et Xenophon re-
 latus à Comite Villarrosata, Mario Cuttelio in Codice Le-
 gum Sicularum, pagina mihi 484. scriptum reliquit: Diffi-
 cile esse aliquid reperiri opus in quo nihil à quoquam reprehendatur,
 est enim arduum, ita quidquam perficere, ut non alicubi pecces. Quod
 si etiam, sine aliquo errore quidquam peragat aliquis, non facile est
 quin patiat, ac inueniat aliquem iniquum Iudicem; &c. Hunc in
 Anonymo, Iesuitica Societas virtutum, ac scientiarum Em-
 porium experta est. Et cum poene prodigium sit in tot immo
 innumeris fere eius Authoribus, qui ingenij sui monumenta
 tradiderunt, aliud, quod carpat, haud deprehenderit. Ipsa ta-
 men non inanis phylautiae ardore ducta, aequo animo calum-
 nijs pepercit, firmans exemplo, quae uerbo docet, ut sine con-
 suctae (forsitan nimiae) modestiae non parcat. Cum pluribus
 aequum videretur, quod eorum uita, ac doctrina in exemplar
 imitationis posita ab ea acerrius contra detrahentium linguas
 propugnaretur. Cum ut Ulpianus l. Isti quidem 8 §. 2. ff. Quod
 metus causa, asseruit. *Viris bonis iste metus* (infamiae exponit
 Gothofredica Glossa) *maior quam mortis esse debet, & l. Qui*
cum maior 14. §. 6. ff. de bonis libertor. Idem Iuriscon-
 sultus: *Si ab eo petitus retorsit in eum crimina, ignoscendum est*

ei, si voluit se vleisci provocatus: vbi vleisci, se tueri, Don Ioannes Suarez de Mendoza, in commentarijs agl. Aquiliam est interpretatus, & disertissime D. Augustinus, lib. 2. de Trinit. ab Angelico Præceptore relatus in Opusculo 19. Apologetico, cap. 14. *Gratanter suscipit osculum columbinum pulcherrima, & molestissima charitas uidentem autem caninum; vel euicat castissima, cautiissimaque humilitas, vel retundit sollicitissima veritas.* Sed etiã Iesuiticæ Societati mire adaptetur, de magna Carthagine dictum à Crispo, referente Macrobio Saturnali, capit. vltim. *Nullius laudibus Carthago crescit, nec vituperatione minuitur. Æquissimus nihilominus Omnipotens in manibus aduersarij illam minimè derelinquens, suscitavit spiritum sapientissimi Amadæi eiusdem lacte sine dolo nutriti, apprehendentis arma, & scutum, suaque flammea dexteritate doctrinam Doctorum Iesu præclaro nomine signatorum strenue decertantis, animositatem aduersarij coercentis, tela retundentis, valentis cū Hieremia merito iactare, (cap. 13. vers. 21.) in Anonymum: Tu enim docuisti me aduersum te, & erudisti in caput tuum; ictus item quibus impetuntur frustraneos, irritos, & vanidos suæ doctrinæ candore detegentis. De quo Virgilius cecinisse videtur.*

Romanæ styppis origo.

Sydeo flammans clypeo, cœlestibus armis.

In quo Magistris suis iuste debitum persolvit, ex textu in II. Aquilii Regulus 27. ff. de donationibus. Qui cum Nicosttrato Præceptori suo habitationis domam reliquisset, ac defuncto Aquilio controversiam habitationis pateretur Nicosttratus, pro eo sententiam Papinianus protulit. *Illam non veram donationem esse. Verum officium Magistri quadam mercede remuneratum Regulum.* Iure igitur feliciterque pro suis moderatoribus Amadæus dimicavit, ac vicit. Sed age iam nollem me suspectam haberi, rigidasque censoris leges procomijs commutare? Ne quis tamen nimis scrupulose miretur limites iudicantis transgressam gratam sobolem: *Sum equidem, vt verbis vtar. Calsiodori, lib. 12. epist. 2. ad Ioan. Pap. Iudex Palatinus, sed vester non desinam esse discipulus, perpetuoque requiram debita Iesuitis meis decantare Doctoribus. Affirmo igitur opus hoc ex ijs maxime esse, de quibus Paulus in I. Ad exhibendum 19. ff. de seruo corrupto, ibi: Quia cum eos legisset Doctior, & melior futurus esset. Est enim firmitior, ac*

purioris doctrinæ, quippe Aquinati Cherubico nixæ, & haud modo dignum vt prælo denuo mandetur iudico, sed quod in oculis omnium, manibusque versetur. Prodeat ergo in lucem, vt suæ lucis splendore caliginosa dissipet commenta. Sic sentio, & censeo. In hoc Conventu Sanguinis Christi. Valentino, 6. Kalendas Novembris, anno M.DC.LX.

Fr. Luysius à Valentia.

*APPROBATIO REVERENDISSIMI
Patris Fr. Antonij de Ribera, Lectoris Iubila-
ti, Supremi Senatus Sanctæ, & Generalis Inqui-
sitionis Qualificatoris, & Seraphici Ordini-
nis Sancti Francisci Patris, &
Diffinitoris.*

A Madæi Guimenij opusculum, adversus quorundam
expostulationes contra nonnullas Iesuitarum opinio-
nes morales, ex præscripto D.D. Garxiæ de Velasco in
Toletana Diocesi, Hispaniarum Primæ, Vicarij Generalis,
quam maximâ animi voluptate perlustravi, & sæpius præ nimia
eximie doctrinæ utilitate perlustrare proposui, brevitate qui-
dem opusculum, sed perfectione opus grande; in quo pro fide
adversus omnem hæreseos insultum, inexpugnabile fortali-
cium; in quo pro moribus adversus iniquitatem inconcussæ
disciplinæ certamen forte; & in quo denique pro veritate ad-
versus mendacem falsitatem irrefragabile suffragium. Vnde
Amadæus iste exivit vincens, ut vinceret. Et vnde id mihi fœ-
lici obtigisse forte non dubito, quod & sibi Naziancenus, Orat.
20. aiebat: *Doctrinam exquirens, beatitudinem reperi*; omnium
vtique bonorum statum aggregatione perfectum. Hoc meum
obedientiæ debitum obsequium, & hoc meum sub censoria
lance iudicium: In hoc Sancti Francisci Matritensî Conventu,
die q uartadecima Mensis Augusti, anno 1663.

Fr. Antonius de Ribera.

LICENCIA DEL ORDINARIO.

EL Licenciado Don Garcia de Velasco;
Vicario desta Villa de Madrid, y su Par-
tido, &c. Por lo que à Nostoca, damos licen-
cia para que se imprima el libro intitulado, *Ad-*
versus quorundam expostulationes contra non-
nullas Iesuitarum opiniones morales opusculũ,
compuesto por Amadeo Guimienio, atento no
tiene cosa contra nuestra Santa Fè, y buenas cos-
tumbres. Dada en Madrid à diez y siete de Agos-
to de mil y seiscientos y sesenta y tres años.

Lic. Velasco.

Por su mandado,

Diego de Velasco,
Notario publico.

APPROBATIO REVERENDISSIMI
Patris Ioannis Antonij Velazquez, Societatis
Iesu, in Castellana Prouincia semel, & iterum
Prouincialis, & in Regio Salmanticensi Colle-
gio, quondam Sacrarum litterarum interpretis,
& nunc pro Cetu Immaculatae Conceptio-
nis B.V. à Rege Philippo IV.
deputati.

M. P. S.

Librum, cui titulus, *Amadasi Guimenij aduersus quorundam
expostulationes contra nonnullas Iesuitarum opiniones morales
opusculum*: Regio mihi iubente Senatu attentius per-
legi, nihilque in eo, aut fidei absonum, aut bonis moribus disio-
num; sed omnimoda eruditione, eaque perutili plenum inue-
ni. Iustitiam quidem Auctor non modo iuste, sed etiam mode-
ste, urbane, & pie tuetur, egregium sapientiae, atque doctrinae
cum charitate coniunctae documentum praebens, 1. Cor. 13.
Apostoli monitum exprimens: *Charitas patiens est; benigna est; cha-
ritas non emulatur; non agit perperam; omnia suffert; omnia sustinet.*
Quare dignum opus censeo, quod semel, & iterum ad morum,
& modestiae institutionem Typis mandetur. In hoc Collegio
Imperiali Societatis Iesu, die 17. Augusti, anno Christiano
1663.

Ioannes Antonius Velazquez.

SVMA DEL PRIVILEGIO.

Tiene privilegio Amadeo Ximenez para poder imprimir es-
te libro en todos los Reynos de Castilla, por espacio de diez
años: y para que ninguna otra persona sin poder, o facultad suya,
le pueda imprimir, ni vender, so pena de que qualquiera que lo
contrario hiziere, por el mismo caso pierda la impresion, è in-
curra en pena de cinquenta mil maravedis, como mas largamē
te se contiene en su original, despachado en el Oficio de Pedro
Hurtiz de Ypiña, Escriuano de Camara de su Magestad à 28. de
Agosto de 1663.

**ERRATA, QUÆ CORRECTIO-
ne indigent.**

Folio 7. linea 34. fornicationem, lege deformitatem. Fol. 82.
lin. 28. peccamur, leg. precamur. Fol. 12. lin. 10. vn, leg. vt.
Fol. 28. lin. 22. mortali, leg. morali, & lin. 27. dist. 41. leg. 31.
Fol. 51. lin. 3. ille, leg. illa. Fol. 52. lin. 24. contrariam, leg. con-
trarium. Fol. 58. lin. 11. suadire, leg. suadere. Fol. 69. lin. 3. Gre-
gorius XIII. lege XV. Fol. 95. lin. 21. Fratres, leg. Frater. Fol.
121. lin. 1.] dele. Fol. 124. lin. 10. cordia, leg. corda. Fol. 139.
lin. 18. nun, leg. non. Fol. 156. lin. 19. censanda, leg. centenda,
Fol. 160. lin. 33. omnis, leg. omnes. Fol. 215. lin. 19. mutavit, le-
ge mutuavit. Fol. 277. lin. 9. recentioris, leg. recentiores. Fol.
289. lin. 1. affecta, leg. affectata. Fol. 295. lin. 27. poterit, leg.
petierit. Fol. 320. lin. 16. Post verba illa: opinionem Antonij Pe-
rez: adde, propositione sequenti referendam, ex hoc principio.
Fol. 322. lin. 5. naturi, leg. naturali. Fol. 325. lin. 39. sacrilegi),
leg. sacrilegi. Fol. 335. lin. 2. vigenti, leg. viginti. Fol. 339. lin.
2. Pontificam, leg. Pontificem. Fol. 354. lin. 26. inte, leg. inter.
Fol. 378. lin. 1. incubitilia, leg. indubitabilia. Fol. 380. lin. 29.
audibit, leg. audebit. Fol. 381. lin. 33. prohibet, leg. perhibet.
Fol. 386. lin. 3. qui, leg. quo.

Hic liber inscriptus *aduersus quorundam expostulationes contra nonnullas Iesuitarum opiniones morales opusculum, &c.* demptis his-
mendis suo exemplari fideliter respondet. Dat. Matriti, die 14.
mensis Octobris, ann. 1664.

Lic. D. Carolus Martia.
de la Llana.

SUMA DE LA TASSA.

TAssaron los Señores del Consejo este libro intitulado, *Ad-
uersus quorundam expostulationes contra nonnullas Iesuitarum
opinionem morales opusculum*, escrito por Amadeo Ximenez à qua-
tro maravedis cada pliego, como consta de la certificacion, que
della dió Pedro Hurtiz de Ypiña, Escrivano de Camara de su
Majestad, su fecha à diez y seis dias del mes de Octubre de mil
y seiscientos y sesenta y quatro.

INDEX

LOCVPLETISSIMVS

QVÆSTIONVM, QVÆ IN

hoc Opusculo prælibantur.

EX TRACTATV DE PECCATIS.

- V**TRVM venialis culpa sit, divinis inspirationibus non correspondere? fol. 1.
- Vtrum possiste inebriare, ad vitandam mortem imminentem, ni propinanti respondeas? fol. 4.
- Vtrum sit discrimen, quando metus mortis ab intrinseco imminet, ac quando ab extrinseco? Vbi de abortu ad vitandam puellæ mortem? fol. 5. num. 2. & 3. & fol. 159. num. 2. & seq.
- Vtrum liceat mortem alteri desiderare, non quatenus illi malam, sed qua tibi bonam? Et an etiam tibi desiderare possis? fol. 8. & 9.
- Vtrum cogitationes morosæ, & verba turpia, ex quibus pollutio in somnis futura prævidetur, eius malitia inficiatur? fol. 10. num. 2.
- Vtrum liceat pollutionem nocturnam appetere propter delectationem in somnis captandam? fol. 11. num. 4.
- Vtrum pollutio non intenta, sed prævisa in conversationibus otiosis, & verbis amatorijs, sit lethalis? fol. 12.
- Vtrum inter sponso de futuro licita sint oscula, & amplexus etiam si cum periculo pollutionis? fol. 14.
- Vtrum ad sedandum pruritus liceat refricare verenda cum pollutionis periculo? fol. 16.
- Vtrum cum eiusmodi periculo verenda mundare liceat? fol. 18.
- Vtrum ratione frigidissimæ complexionis liceat aliquando alterius sexus pudenda, aut etiam concubitum viri cum foemina conspiceret? fol. 18.

I N D E X.

- Vtrum se exponere periculo peccandi, sit lethale? fol. 21. num. 5.
- Vtrum delectatio morosa sit peccatum mortale? fol. 28. num. 10. & fol. 352. num. 2. & fol. 364. n. 3.
- Vtrum sit contra votum castitatis? fol. 352. n. 3.
- Vtrum oscula ob præcillam delectationem illam, quæ ex contactu rei mollis percipitur, sint lethalia? Vbi de tactibus in verendis? fol. 23.
- Vtrum oscula, & amplexus ob delectationem veneream, quæ ex ipsis confurgit, sint culpa lethalis? fol. 25. n. 4.
- Vtrum in re venerea detur parvitas materiæ? fol. 29.
- Vtrum furtum sufficiens ad mortale maius peccatum sit, quam sodomia? fol. 32.
- Vtrum Beatissima Virgo habuerit debitum contrahendi peccatum originale? fol. 382. num. 17. & seq.
- Vtrum D. Thomas in B. Virgine peccatum originale concesserit? fol. 371. & seq.

EX TRACTATV DE OPINIONE PROBABILI.

- V**trum possis amplecti opinionem, quam falsam, & improbabilem iudicas? fol. 34.
- Vtrum vir doctus consultus respondere possit iuxta aliorum opinionem, si falsam iudicet? fol. 35. num. 2.
- Vtrum vnus viri docti autoritas sufficiat ad probabilitatem opinionis? ibidem, num. 3.
- Vtrum opinio de mandato Censorum. Fidei expuncta, maneat probabilis? fol. 36. num. 4.
- Vtrum sit obligatio eligendi opinionem securiorem, aut probabiliorem? fol. 37. n. 6. & seq. præcipue à n. 9.
- Vtrum Regis Consiliarij in imponendis tributis possint opinionem probabilem eligere, probabiliori relicta? fol. 44.
- Vtrum licitum sit tributa iusta non solvere? fol. 45. n. 2. & seq.
- Vtrum ex opinione probabili, quod Deus cum Religioso professo dispensaverit, possit matrimonium inire? fol. 328. & sequent.
- Vtrum ex opinione probabili de morte coniugis, liceat ad secundas nuptias transire? fol. 329. num. 1.
- Vtrum si pro litigantibus sint opiniones æque probabiles, possit iudex pecuniam accipere, vt in vnus præ alio favorem, sententiam ferat? fol. 146.

Vtrum

- Vtrum vitio vertendum scriptori, modo in vnam, modo in cō-
trariam opinionem declinare? fol. 206 n. 5.
Vtrum deroget dignitati Doctoris propriam opinionem retra-
ctare? fol. 351 n. 2. & seq.
Vtrum semper inhærendum doctrinæ Magistri? fol. 332 n. 5.

EX TRACTATV DE FIDE.

- Vtrum fides explicita de Mysterijs Incarnationis, & Trini-
tatis, sit medium necessarium ad salutem? fol. 47.
Vtrum saltem ad obtinendam gloriam, licet non ad gratiam?
fol. 49. num. 6. & seq.
Vtrum Prælati Regulares possint sibi subditos absolvere ab hæ-
resi occulta, & ab excommunicatione? fol. 51.
Vtrum Episcopi vigore Tridentini possint? fol. 52. num. 3.
Vtrum Prælati Regulares possint absolvere sæculares ab hære-
si occulta? fol. 54.
Vtrum Confessarij Regulares ex aliquo privilegio id possint?
ibidem, num. 2. & seq.
Vtrum hæresis occulta sit casus Episcopalis? fol. 54. n. 3.
Vtrum virtute Cruciatæ possit absolvi? fol. 56. num. 5.
Vtrum omnis hæreticus externus excommunicationem incur-
rat? fol. 58. num. 8.
Vtrum Fautores, & Receptores hæreticorum per Bullam Cru-
ciatæ absolvi possint? fol. 65. n. 2. in fine.
Vtrum sit hæreticorum fautor, qui non vt hæreticis, sed vt cog-
natis, aut amicis favet? ibidem, num. 2.
Vtrum Bulla Gregorij XV. contra Confessarios sollicitantes
sit in Hispania recepta? fol. 68.
Vtrum qui non potest probare Petrum esse hæreticum, teneatur
illum denuntiare? fol. 58. & seq.
Vtrum sit diversa obligatio, quando alicui præcipitur, vt re-
velet, vt testis, ac quando, vt denunciator? fol. 60. num. 5.
& seq.
Vtrum teneatur hæreticum denuntiare, qui sibi, vel suis dam-
num futurum timet? fol. 62.
Vtrum filius teneatur denuntiare patrem hæreticum, vxor ma-
ritum, & è contra? fol. 63. n. 2.
Vtrum sit denuntiandus Confessarius, qui in confessione tra-
dit pœnitenti chartam postea legendam, in qua ad venerem
sollicitat? fol. 69.

- V**trum sit denunciandus, quando cessat præsumptio, quod male sentiat de Fide? fol. 70. num. 2.
- V**trum spes emendæ per correctionem fraternam excuset ab obligatione denunciandi? ibidem. Et num. 3. & fol. 106. numer. 14.
- V**trum iam emendatus denunciandus sit? Et an talis censeatur, quando Sacramentaliter confessus, aut Iubilæum consequutus? fol. 71. num. 4.
- V**trum sit denunciandus, qui de crimine sollicitationis infamatus non est? fol. 72.
- V**trum poenitens ab obligatione denunciandi liberetur, si eadem confessario sollicitanti confiteatur? fol. 71. num. 4.
- V**trum ad denunciandum expectari possit spatium trium annorum? fol. 72. n. 4. in fine.
- V**trum iudex possit ad specialem inquisitionem procedere, non præcedente infamia? fol. 74. n. 4. & seq.
- V**trum sit aliud purgatorium præter illud, quod Fide credimus? fol. 65.
- V**trum animæ detineantur in purgatorio ultra decem annos? fol. 66. num. 3.
- V**trum sit de hæresi suspectus, qui propositionem in libro Exercitiorum Sancti Ignatii contentam censurare attentaverit? fol. 79. num. 2.
- V**trum Pontifex in illorum approbatione errare potuerit? ibidem.
- V**trum declarationes Pontificum in Epistolis Decretalibus possint esse falsæ, in his, quæ ad mores pertinent? fol. 232. num. 3. & 4. Vbi quid requiratur, ut aliquid determinatum ab Ecclesia sit de Fide? num. 2. & 3.
- V**trum Pontifex errare possit in Canonizatione Sanctorum? fol. 233. num. 6. Et quid de approbatione Religionis? ibidem, num. 5.
- V**trum si in odium fidei mater occidatur, infans in utero moriens sit vere martyr? fol. 241. num. 18.
- V**trum ex propositionibus, quas contra Episcopi iurisdictionem defendebant apud Indos Iesuitæ, fuerit aliqua ab Innocentio X. damnata? fol. 82.
- V**trum sit erronea hæc propositio. [Erroneum est dicere B. Virginem, fuisse conceptam sine peccato originali,] fol. 374. num. 6.

EX TRACTATV DE CHARITATE.

- V**trum præceptum amandi Deum obliget extra articulum mortis? fol. 83.
- Vtrum detur speciale præceptum affirmativum amoris Dei, & proximi? 83. num. 8.
- Vtrum vera contritio dari possit, quin detur gratiæ habitualis infusio, & iustificatio? fol. 86. n. 5.
- Vtrum attritio extra Sacramentum sufficiat aliquando ad iustificationem? fol. 86 num. 6.
- Vtrum vt præceptum sub mortali obliget, opus sit, quod eius transgressio sit contra charitatem? fol. 187. n. 3.
- Vtrum ad grave malum vitandum liceat inebriare Authorem? fol. 90.
- Vtrum liceat consulere minus malum ad vitandum maius? fol. 90. num. 2.
- Vtrum forma correctionis fraternæ, Matth. 18. tradita, sit de præcepto, an de consilio? fol. 91.
- Vtrum de actu poenitentiae speciale præceptum inveniatur in lege divina? fol. 92. num. 3.
- Vtrum liceat omitta correctione fraterna occultum fratris delictum Prælato, vt Patri denuntiare? fol. 97.
- Vtrum Prælatus possit iudicialiter procedere contra subditum fraterne denuntiatum? fol. 104. num. 11.
- Vtrum Prælatus inferior, quando per se ipsum potest subditum corrigere, possit eius delictum ad Provinciale, vel Generalem deferre? fol. 107.
- Vtrum fratrem iam emendatum superiori denuntiare liceat? fol. 108.
- Vtrum contumelias proferenti possis dicere: Mētiris? fol. 111.
- Vtrum ad auctoritatem alicuius infringendam, liceat in aliquo casu, factum crimen illi obijcere? fol. 112. n. 3.
- Vtrum comædijs interesse sit lethale? fol. 21. num. 6.
- Vtrum vir equestris ad duellum provocatus possit illud acceptare? Et an quandoque ad duellum provocare liceat? fol. 113. & seq.
- Vtrum licitum sit locare domos meretricibus? Et an servis vocare Amasiam, licet ad peccandum vocari nolcant? fol. 118. num. 4.
- Vtrum ex bono fine liceat occasionem peccandi offerre? fol.

116. & seq. Vbi de marito suspicanti adulterium.

Vtrum naturalem inimici mortem desiderare liceat, ad damnandum tibi inferendum evitandum? fol. 118.

EX TRACTATV DE IVSTIA, ET IVRE.

Vtrum Clerico, vel Religioso licitum sit, occidere calumniatorem de se, vel de tua Religione gravia crimina spargere minantem? fol. 119.

Vtrum pro defensione honoris, vel divitiarum, liceat alterum occidere? fol. 120. n. 2. & seq.

Vtrum liceat occidere illum, qui vadit ad me accusandum de crimine vero, sed occulto, ob quod ero infamandus? fol. 122. num. 4.

Vtrum liceat occidere invasorem, qui fustem, vel alapam infligere conatur? fol. 122. num. 5.

Vtrum ad honorem tuendum liceat invasorem post impactam alapam fugientem insequi, & repercutere, vel occidere? fol. 125.

Vtrum si mater ad mortem damnata morbo lethali corripitur, licitum sit vivam secare, vt infans vi extractatus baptizetur? fol. 127.

Vtrum liceat marito vxorem, & Patri filiam in adulterio deprehensam occidere? fol. 129. & seq.

Vtrum in bello navali liceat aliquando militibus, ignem pulveri adijcere, & se mari committere? fol. 132.

Vtrum ad Beneficia Ecclesiastica possit eligi dignus omisso digniori? fol. 134. Et quid si curam habeat animarum, aut per concursum oppositorum conferantur? fol. ibidem, n. 3. & seq.

Vtrum teneatur ad restitutionem qui in Beneficijs, quæ per concursum conferantur, dignum eligit, omisso digniore? fol. 139. num. 6.

Vtrum in Prælatum Regularem possit dignus eligi, digniore omisso? fol. 137.

Vtrum Christiani captivi sub Turcarum dominio militantes possint, cum ad nos accedunt, Christianorum domos perfringere, & eorum bona devastare, vel subripere? fol. 138.

Vtrum liceat occulta compensatio cum præiudicio aliorum creditorum? fol. 141.

Vtrum leges præfigentes ordinem restitutionis obligent ante iudicis sententiam? ibidem, num. 1. & 2.

Vtrum

I N D E X.

Vtrum qui scripturam de nobilitate, aut hæreditate amisit, possit aliam similem efficiere? Vbi an Deus possit falsum asserere? fol. 143. & 146. num. 7.

Vtrum quando litigantes pro se habent opiniones æque probabiles, liceat iudici pecuniam accipere, vt in vnius præ alio favore, sententiam ferat? fol. 146.

Vtrum electores ad maioratum, vel Cathedram possint pecuniam accipere, vt vnum præ alio eligant? fol. 148.

Vtrum sit contra iustitiam non conferre gratis Beneficia Ecclesiastica? fol. 147. num. 2.

Vtrum in gravi necessitate liceat furari? fol. 397. num. 4.

EX TRACTATV DE HORIS CANONICIS.

Vtrum qui Officium Divinum voluntarie distractus recitat, præcepto satisfaciat? fol. 149.

Vtrum saltem ab onere restitutionis liberetur? fol. 150. n. 3.

Vtrum obligatio restituendi, quæ non recitantibus inest, ante iudicis sententiam liget? fol. 150. n. 4. & seq.

Vtrum qui studio litterarum vacant, præcepto satisfaciant, si per alium recitent? Vel saltem ab onere restitutionis sint liberi? fol. 152. num. 8.

Vtrum cæcus, qui Horas Canonicas memoriter scit, teneatur recitare? Et qui solus nequit, adstringatur socium advocare? fol. 152. num. 9.

Vtrum Moniales, & Religiosi professi, qui non sunt in sacris, teneantur privatim Horas Canonicas recitare? fol. 153. & seq.

EX TRACTATV DE SACRIFICIO MISSÆ.

Vtrum Sacerdos possit anticipare celebrare pro eo, quem Deus novit primum petiturum? fol. 158.

Vtrum liceat duplicatum stipendium pro eadem Missa accipere? fol. 159. & seq. præcip. fol. 163. n. 7. & 8.

Vtrum decretum Eminentif. Cardinalium circa Missarum stipendia sit vsu receptum, & quam vim, vbi receptum fuerit, habeat? fol. 160. num. 3.

Vtrum Sacerdos, etiam si dives, possit à diversis personis tantum stipendij pro vna Missa accipere, quantum ad eius congruam sustentationem necessarium sit? fol. 161. n. 4. & seq.

Vtrum absolute secluso scandalo, plura à diversis stipendia pro vna Missa possint accipi? fol. 163. num. 6.

I N D E X.

- Vtrum Religioſis ex aliquo privilegio id liceat? fol. 163. num. 6. & 165. num. 9.
- Vtrum Sacerdos, cui Miſſæ celebrandæ traduntur, poſſit per alium minori ſtipendio ſatisfacere? fol. 166. & ſeq.
- Vtrum ſuſtinenda ſit conſuetudo illorum, qui dum vivunt, defunctorum Miſſam, & Officium ſibi quali mortuis decantari faciunt? fol. 168. & ſeq.
- Vtrum ſacrificium Miſſæ proſit damnatis? fol. 168. n. 2. & 3.
- Vtrum ex opere operato remittat lethalia eorum, pro quibus offertur? fol. 169. num. 4.
- Vtrum celebrare liceat abſque Miniſtro? Et an in locis non cõſecratis? fol. 172. n. 6. & ſeq.
- Vtrum virtute Cruciatæ poſſit quivis erigere Oratorium in quo ab Ordinario approbato, Miſſam celebrari faciat? fol. 173. num. 8.
- Vtrum præcepto ſatisfaciant, qui aſſiſtunt ſacro ab Offertorio vſque ad Benedictionem? Et quid ſi vſque ad finem Miſſæ? fol. 170.
- Vtrum colloquentes inter audiendum ſacrum, præcepto ſatisfaciant? fol. 172. num. 5.
- Vtrum non audire ſacrum in diebus feſtis ſit peccatura lethale? fol. 171. num. 4.

EX TRACTATV DE IEIVNIO.

- V**trum habentes privilegium edendi ova, & lactinia in Quadrageſima, poſſint edere lardum, & taginen? Et quid de non habentibus privilegium? fol. 174. & ſeq.
- Vtrum pueri vſque ad duodecimum annum poſſint ova, & lactinia, imo, & carnes in diebus prohibitis comedere, & ſimiliter alia Eccleſiæ præcepta non ſervare? fol. 175. n. 3.
- Vtrum in collatione ſerotina liceat ſumere quartam partem eorum, quæ ad cœnam ſufficere ſolent? Vbi de quantitate conſuetudine permiſſa? fol. 175. & 178. num. 4.
- Vtrum in vigilia Nativitatis liceat collationem pro ea introductam mane ſumere, reiecta in veſperas integra refectione? fol. 195.
- Vtrum in vigilijs Reſurrectionis, & Pentecoſtes liceat collatio ſerotina in ea quantitate, quæ in vigilia Nativitatis? fol. 195. num. 3.
- Vtrum ova, lactinia, & piſces in collatione liceant? fol. 176. num. 2.
- Vtrum

I N D E X.

- Vtrum in diebus ieiunij duæ viciæ communis cibi sint mater-
ria parva? fol. 178. num. 4.
- Vtrum portio vulgo [chocolate] frangat ieiunium? fol. 178.
num. 5. & seq.
- Vtrum in ieiunio naturali ad communionem requisito detur
materia parva? fol. 181. n. 11.
- Vtrum ad violationem ieiunij naturalis requiratur, quod cibus
fuerit ori immixtus post mediam noctem? ibidem.
- Vtrum si vnum tantum sit horologium, & benè regulatum, pos-
sit tamen probabiliter credi plus quam horæ quadrante à ve-
ritate deviare? Vbi an detur materia parva. in quantitate tē-
poris? fol. 182. n. 12. & seq.
- Vtrū statim post communionē liceat comedere? fol. 183. n. 13.
- Vtrum mane comedens ex inadvertentia ieiunij teneatur eo
die ieiunare? fol. 181. n. 10.
- Vtrum in esu carniū in diebus prohibitis admittenda sit ma-
teria parva? fol. 178. num. 4.
- Vtrum sutores, Sartores, & Barbitonfores, fabriferrarij, & fos-
fores tereantur ieiunare? Et quid si aliquo die non laborent?
fol. 183. & seq.
- Vtrum mulieres prægnantes, & lactantes excusentur à ieiu-
nio? Et an à prohibitione carniū? fol. 185. & seq.
- Vtrum in iure inveniatur præceptum prohibens ova, & lactici-
niā in ieiunijs Quadragesimæ? fol. 189.
- Vtrum Religiosus ova, & lactinia, ex aliquo privilegio, in
Quadragesima liceant? fol. 192. n. 7.
- Vtrum si contemptus desit, peccatum mortale sit frangere ieiu-
nium Ecclesiæ? & quid de alijs præceptis? fol. 187. & seq.
- Vtrum detur in iure præceptum ieiunij obligans sub mortali?
fol. 187. n. 3. & 190. n. 4.
- Vtrum velle sæpius comedere. in die ieiunij, excusari possit à
lethali? fol. 186.

EX TRACTATV. DE SIMONIA.

- Vtrum pacto expresso se obligare ad aliquid temporale pro
spirituali ex gratitudine conferendum, simoniæ labe infi-
ciatur? fol. 196.
- Vtrum absque simonia possit temporale donum conferri col-
laturō Beneficium, interveniente pacto de collatione, ex gra-
titudine efficienda? fol. 191. num. 6.

Vtrum

I N D E X.

- V**trum simonia de solo iure Ecclesiastico inducat pœnas in iure impositas? fol. 201. n. 7. in fine.
- V**trum temporale, quod spiritualibus admistum est, vendi possit absque simonia? fol. 201. num. 8.
- V**trum sit excogitabilis casus, quo liceat emere Sacramentũ, & gratiam Sacramentalem? ibidem, n. 9.
- V**trum committat simoniam, qui emit Beneficium animo non solvendi? fol. 202. n. 10.
- V**trum liceat resignare Beneficium cum duplici pacto, alio pœsionis, alio simultaneo illam cassandi? fol. 201. n. 7.
- V**trum sit contra iustitiam Beneficia Ecclesiastica non conferre gratis? fol. 147. num. 2.
- V**trum sit simonia dare alicui pretium, vt mediate, vel immediate apud collatorem Beneficij intercedat? & quid si tantũ, vt merita nota illi faciat? fol. 203.
- V**trum Prælatura Regularis sit Beneficium Ecclesiasticum? fol. 205. num. 2. & seq.

EX TRACTATV DE VSVRIS.

- V**trum liceat mutuanti, aliquid vltra sortem exigere ratione periculi in ea recuperanda? fol. 208.
- V**trum ratione periculi pecuniæ amittendæ, liceat carius vendere dilata solutione? fol. 209. n. 3.
- V**trum propter expectationem solutionis, liceat aliquid vltra sortem exigere tanquam debitum ex iustitia? fol. 210. num. 6. & 212. num. 9. in fine.
- V**trum mutuare cum pacto, vt aliquid vltra sortem ex gratitudine conferendum sit, fieri possit absque simonia? fol. 212. num. 10.
- V**trum ad firmitatem prædictæ promissionis liceat exigere instrumentum publicum, seu obligationem civilem? ibidem, & 213. & seq.
- V**trum ratione obligationis non repetendi mutuum intra certum terminum, liceat aliquid vltra sortem exigere? fol. 214. num. 7. & seq.
- V**trum sit vsura exigere vltra sortem, vt mutuarius se alteri ex iustitia obliget? fol. 215. n. 13.
- V**trum liceat mercatori merces credito vendere pretio summo, & statim numerata pecunia emere pretio infimo? fol. 216.

I N D E X.

- Vtrum valentes 100. possint emi pro 67. & an pro 50? fol. 217. num. 4. & seq.
- Vtrum liceat tradere ad lucrum pecuniam exigendo 20. pro 100? Vbi quantum lucri exigi possit? fol. 219. & seq. & 224. num. 10. & seq.
- Vtrum Montes pietatis, in quibus aliquid vltra sortem exigitur pro conductione domus, & ministrorum salario, sint vsarii? fol. 221. num. 5. & seq.
- Vtrum debita in posterum solvenda, licet absque difficultate exigibilia, possint anticipare minoris emi? fol. 222. numer. 7.
- Vtrum qui debet centum solvenda in fine anni, satisfaciat solvendo creditori petenti nonaginta in principio anni? fol. 223. num. 8. & seq.
- Vtrum Tabernarijs liceat vinum aqua miscere, & agricolis triticum paleis, & communi pretio vendere, si deteriora non reddantur alijs, quæ communiter venduntur? fol. 227.

EX TRACTATV DE BAPTISMO.

- V**trum in casu extremæ necessitatis liceat baptizare sub conditione aqua rosacea? fol. 229.
- Vtrum sudore, & saliva? fol. 230.
- Vtrum sit de fide Baptismum in sudore, aut saliva confectum; esse nullum? fol. 231. num. 2. Et quid de Baptismo confecto in nomine Christi tantum? fol. 234. num. 8.
- Vtrum Baptismum ex aliquo defectu substantiali nullum Deus suppleat quoad effectum gratiæ? fol. 235. n. 9. & 1eq.
- Vtrum parvuli sine Baptismo discedentes salvi fiant? fol. 237. num. 12. & seq.
- Vtrum matrem ad mortem per iudicem damnatam, si morbo lethali corripiatur, vivam secare liceat, vt infans Baptizetur? fol. 127.
- Vtrum vitam corporalem teneatur ex charitate, periculo exponere, ne infans sine Baptismo decedat? fol. 128. n. 4.
- Vtrum matre in odium fidei occisa, infans in utero existens martyrij laureola coronetur? fol. 241. n. 18.
- Vtrum aqua mista aliena substantia, etiamsi in quâtitate æquali, sit materia sufficiens Baptismi? fol. 321. num. 2.
- Vtrum possit dari Baptismus sanguinis absque Baptismo flammis? fol. 240. num. 15. & 16.

Vtrum

I N D E X.

Vtrum intentio suscipiendi Baptisum requiratur in adulto ex necessitate Sacramenti? fol. 240. num. 17.

EX TRACTATV DE POENITENTIA.

Vtrum liceat interrogare poenitentem de complice in ordine ad huius correctionem? fol. 242.

Vtrum sit obligatio confitendi peccata dubia? fol. 246. & quid de mortalibus certis mere internis? fol. 149. num. 5.

Vtrum teneatur confessio iterare, qui confessario minori excommunicatione ligato confessus est? fol. 392. n. 2.

Vtrum circumstantiæ notabiliter aggravantes, intra eandem speciem, sint necessario confitendæ? fol. 285. & 342. numer. 2.

Vtrum sit in confessione explicandum, an foemina fuerit infidelis, v. g. iudæa, Mahometana, & c. fol. 253.

Vtrum qui cum matre carnalem copulam habuit, satisfaciat se accusando de incestu, occultando gradum? fol. 254. num. 3.

Vtrum qui opera in poenitentiam iniuncta exequitur, animo non adimplendi poenitentiam, eam nihilominus adimpleat? Et quid de alijs operibus præceptis? fol. 255.

Vtrum poenitens teneatur ad poenitentiam semel acceptatam adimplendam? fol. 256. num. 3.

Vtrum possit per alium adimplere? ibid. num. 4.

Vtrum confessarius possit poenitentem obligare, vt sibi complicem revelet, & aliter absolutionem denegare, & quid si poenitens offerat per se correcturum? fol. 257. & seq.

Vtrum qui vno ictu decem occidit, vnum tantum peccatum committat? Vbi an numerus occisorum sit in confessione explicandus? Et quid si eadem voluntate plures successive occidat? fol. 259. & seq.

Vtrum qui vna nocte plures coitus cum eadem foemina habuit, plura peccata in confessione explicanda commiserit? Quid si cum diversis? Et quo modo confiteri debeat? fol. 261. num. 4. & seq.

Vtrum in peccatis contra naturam, explicari debeat in confessione, an pollutio? An sodomia? An bestialitas? An sufficiat dicere, peccavi contra naturam, aut procuravi pollutionem? fol. 265. num. 3. & seq.

Vtrum in peccato sodomiae explicandum sit, an cum viro, an cum foemina? fol. 265. num. 1.

Vtrum

I N D E X.

- V**trum an patiens, an agens fuerit? fol. 268.
- V**trum in peccato bestialitatis explicanda sit species animalis?
An mulâ, an equa? fol. 264.
- V**trum defloratio virginis sponte consentientis habeat malitiam distinctam à simplici fornicatione? fol. 268.
- V**trum puella vi oppressa teneatur voce, aut manibus resistere?
270. num. 3.
- V**trum fornicatio, aut pollutio voluntaria in Ecclesia, si fuerit occulta, participet malitiam sacrilegi in confessione explicandam? fol. 271.
- V**trum tactus impudici in Ecclesia, absque periculo pollutionis, contineant malitiam sacrilegi? fol. 275.
- V**trum habens copulam cum soluta satisfaciat in confessione dicens: commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem? fol. 277.
- V**trum coniugatus, qui morose delectatur circa solutam, teneatur circumstantiam matrimonij in confessione explicare?
fol. 352.
- V**trum coniugatus coitum habens cum coniugata satisfaciat dicens: commisi adulterium? fol. 359.
- V**trum voto castitatis adstrictus, si alium tactibus polluat, teneatur voti circumstantiam in confessione explicare? fol. 363. num. 2.
- V**trum Sacerdos, vel Religiosus qui morose tantum delectatur, teneatur confiteri circumstantiam voti? fol. 364. num. 3.
Et quid si fornicationem commiserit? 365. num. 4.
- V**trum qui mille aureos furatus est, satisfaciat in confessione dicens: furatus sum quantitatem gravem? fol. 285.
- V**trum confessarius qui ex ignorantia graviter culpabili non cogit penitentem restituere, teneatur ad restitutionem? fol. 288.
- V**trum Prælati Regularis non approbatus ab Ordinario sit eligibilis virtute Cruciatæ ad sæcularium confessiones? Et quid de graduatis in Theologia, vel iure Canonico? fol. 205. n. 2.
fol. 207. num. 6.
- V**trum qui ex confessione novit penitentem ad prælaturam indignam, possit ei suffragium denegare in electione gratuita, aut illum amovere ab Officio ad nutum amobili? fol. 279. & seq.
- V**trum in confessione explicari debeat species peccati, de quo memoriæ occurrenti delectatus es? fol. 254. num. 4.
- V**trum revelare in specie peccatum veniale penitentis, v. g. men-

I N D E X.

- mendacium officiosum, sit peccatum lethale cōtra sigillum? fol. 280. num. 3.
- Vtrum sit contra sigillum dicere: Petrus mihi peccata sua confessus est, & ego eum non absolvi? fol. 281. n. 4.
- Vtrum confessorius reprehensus, quod vltarij confessionem audierit, respondere possit: non absolvi? fol. ibidem.
- Vtrum quando meretrix publica est, liceat confessorio dicere, confessa est mihi de tuo meretricio, & ego eam absolvi? fol. 282. num. 4.
- Vtrum si pœnitens absque proposito emendæ confiteatur, sit contra sigillum, peccatum illius revelare? fol. 282. n. 6.
- Vtrum confessorius teneatur sub sigillo occultare peccatum cōplicitis, quod pœnitens absque necessitate in confessione revelavit? fol. 283. num. 8.
- Vtrum fautores hæreticorum absolvi possint virtute Cruciatæ? fol. 64. & 65.
- Vtrum habens beneficium curatum possit simplicem Sacerdotem in confessorium sibi eligere? fol. 283.
- Vtrum possit pro parochianorum confessionibus illum exponere? fol. 284. num. 3.
- Vtrum possit absolvi, qui in absentia confessorij confessionem petijt? Et quid si confessorius accedens mortuum inueniat? fol. 290. & 293. in fine.
- Vtrum moribundus, qui nec confessionem petijt, nec signum contritionis dedit, possit absolvi? fol. 294.
- Vtrum laicus in casu necessitatis possit esse minister Sacramenti pœnitentiæ. Ita vt ei confessio fieri possit, & Deus absolutionis defectum suppleat, conferendo gratiam, & remissionem peccatorum? fol. 305. num. 4.
- An laicus in casu aliquo absolvat à peccatis? fol. 306. num. 4. in fine, & 307. num. 6.
- Vtrum Beatissima Virgo habuerit Confessorem, à quo virtute absolutionis gratiam Sacramentalem obtinuerit? fol. 383. num. 19. & seq.

EX TRACTATV DE EVCHARISTIA.

- V**trum laicus in casu necessitatis possit sibi, & alijs Eucharistiam subministrare? fol. 303. & seq.
- Vtrum Eucharistia sit Sacramentum necessitatis, sicut Baptismus, & Pœnitentia? fol. 306. num. 5.

Vtrum

I N D E X.

- V**trum Sacerdos in articulo mortis possit abque celebratione consecrare, vt Eucharistiam sumat? fol. 307. num. 7. Et quid, vt alijs in simili periculo constitutis ministrat? Et an sub vna tantum specie? ibidem, & fol. 308. n. 8.
- V**trum qui sub vtraque specie communicant, maiorem gratiã recipiant? fol. 309.
- V**trum ad recipiendam Eucharistiam sit necesse, peccata dubia confiteri? fol. 310.
- V**trum dubitans an post mediam noctem comederit, possit eo die communicare? fol. 312. num. 3.
- V**trum detur quantitas parua temporis, cuius causa liceat communicare, et si post mediam noctem cibum sumperis? fol. 181. num. 11.
- V**trum potus aquæ communionem impediat? Et quid de cibo, qui assumitur per modum medicinæ? fol. 182. n. 11.
- V**trum statim post communionem liceat prandium? fol. 183. num. 13.
- V**trum qui sperat Confessarium, cui deuotius confitebitur, possit non præmissa lethaliũ confessione communicare? fol. 312. num. 5.
- V**trum licet idoneus confessarius adsit, possit quis ad Eucharistiam accedere, non præmissa lethaliũ confessione? fol. 313. num. 7. & seq.
- V**trum in articulo mortis teneantur fideles sub mortali Eucharistiam sumere? Vbi an præceptum communionis sit diuinum? fol. 316 & seq.
- V**trum succus elicitus ex vvis passis sit materia consecrationis? fol. 319.
- V**trum hostiæ rubæ, quibus litteræ obsignari solent, sint consecrationis materia? fol. 320.
- V**trum panis debeat esse triticeus? Et an ex aqua naturali confectus? fol. 322. num. 4.
- V**trum Christus Dominus Sacramentum Eucharistiæ instituerit, post benedictionem panis? fol. 322. n. 6.

EXTRACTATV DE MATRIMONIO.

- V**trum sit lethale recipere Sacramentum matrimonij in peccato mortali? fol. 324.
- V**trum accipere Subdiaconatum, vel Diaconatum, vel Episcopatum in peccato mortali, sit mortale? fol. 327. n. 5, & 6.

I N D E X.

- V**trum ex opinione probabili, quod Deus cum Religioso professio dispensaverit ad contrahendum matrimonium, liceat illi contrahere? fol. 328. & seq.
- V**trum ex opinione probabili de morte coniugis, possit superstes ad secundas nuptias transire? fol. 329. num. 1.
- V**trum Pontifex possit cum Religioso professio dispensare ad matrimonium contrahendum? fol. 330. num. 3.
- V**trum voti solemnitas dirimens matrimonium sit de iure naturali, & divino, an ex sola Ecclesiæ constitutione? fol. 333. num. 6. & seq.
- V**trum Episcopus ex vi sui muneris possit matrimonium ratum dissolvere? fol. 337.
- V**trum in sua Diocesi possit, quod Papa in toto Orbe? Vbi an indulgentias concedere, & matrimonij impedimenta statuere? ibidem, num. 1. & seq.
- V**trum liceat conjugatis coitum sodomiticum incipere animo consummandi intra vas naturale? fol. 341.
- V**trum saltem perfricare verenda circa vas præposterum? fol. ibidem.
- V**trum coniuges possint absque lethali propter solam voluptatem, deosculari adinvicem pudenda? fol. 343.
- V**trum secluso pollutionis periculo, sit lethale membrum virile in os vxoris immittere? fol. 344.
- V**trum coniugibus liceat in aliquo pulchro objecto delectari ad excitandam copulam? fol. 353. num. 3.
- V**trum coniugatus qui absente vxore, se ipsum absque pollutionis periculo, ob delectationem in pudendis tangit, delinquat mortaliter? fol. 354. Quid si adit ditillatio? Et an tactibus illam procurare possit? fol. 355. n. 4.
- V**trum cognatio spiritualis inter coniuges post matrimonium scienter contracta debiti petitionem impediatur? fol. 258.
- V**trum viro post seminationem à copula recedente, liceat vxori tactibus se provocare ad effusionem? Vbi an etiam marito eam provocare liceat? fol. 356. & 357.
- V**trum vxor paulo ante copulam possit tactibus se provocando seminare? fol. 357. n. 3.
- V**trum qui voto absoluto castitatis impeditus matrimonium contraxit, possit vbi semel consummavit, petere deinceps debitum? fol. 362.
- V**trum teneatur puellam ducere, qui sub vera matrimonij promissione eam defloravit? fol. 170. n. 4.

I N D E X.

- Vtrum ad consummationem matrimonij, fœminæ seminatio requiratur? fol. 367. num. 2.
- Vtrum fœmina concurrat ad generationem subministracione feminis? ibidem, num. 2. & seq.
- Vtrum B. Virgo in Conceptione Christi Domini sic concurrerit, absque vlla inordinatione? fol. 366.
- Vtrum antequam desponsaretur, emiserit votum absolutum virginitatis? fol. 366. num. 5. & 6.

EXTRACTATV DE CENSVRIS.

- Vtrum Clericus minori excommunicatione ligatus possit licite Sacramenta administrare? fol. 391.
- Vtrum fœminæ ingredientes monasteria virorum excommunicationem incurrant? fol. 393.
- Vtrum Religiosus, qui ad alendos parentes in gravi necessitate constitutos claustra reliquit, possit habitum dimittere, si aliter eis subuenire nequeat? fol. 394.
- Vtrum excommunicationem incurrant Clerici, qui districtis gladijs se invadunt, si ictus in se coniectos vterque retundat, ita vt Clerici personam non attingant? fol. 397.
- Vtrum qui veneno in potu, vel cibo Clericum occidit, excommunicationem incurrat? fol. 398.
- Vtrum Religiosus qui electores pecunia corrumpit, vt regularem prælaturam obtineat, excommunicationi subiaceat? fol. 204.
- Vtrum sit irregularis, qui arma petenti ad occisionem subministrat? fol. 399.

IN THE MATTER OF THE ESTATE OF
THE HONORABLE CHARLES GRAHAM
DECEASED

EXTRACTS FROM THE REPORT

OF THE EXECUTORS
AND THE RECEIPTS
AND PAYMENTS
AND THE BALANCE SHEET
AND THE ACCOUNTS
AND THE RECEIPTS
AND PAYMENTS
AND THE BALANCE SHEET
AND THE ACCOUNTS

I N D E X

V E R B O R V M.

A

- A** bortus, fol. 6. num. 3.
Abolutio 51. 54.
290. & seq.
Actio vna plures lædens, 259.
Adulterium, 116. 129.
Amor Dei, & proximi, 83. &
seq.
Apostata, 394.
Aspectus turpes, 18. & seq.
Attentio, 149. 172.
Attritio, 86. num. 6. 313. n. 6.

B

- B** aptismus, fol. 127. 229.
& seq. 319. num. 2. 321.
num. 2.
Bellum navale, 132.
Beneficium, 149. 204. 283.
Bulla Cruciatæ, 56. num. 5. 64.
num. 1.

C

- C** ambium, fol. 208.
Canonizatio, 233. n. 6.
Caro, 175. num. 3. & 185. nu-
mer. 3.
Censura, 391.

- Chocolate, 178. nu. 5. & seq.
Christiani captivi, 138.
Circumstantiæ aggravantes, fol.
285. & seq. 342. n. 2.
Clericus, 119. 187. nu. 3. 391.
397.
Cognatio spiritualis, 358.
Collatio ferotina, 175. & seq.
194.
Comædiæ, 21. numer. 6. &
seq.
Communio, 181. nu. 10. 303.
& seq.
Compensatio, 141.
Complex, 242. 257.
Conceptio, 366. 371.
Confessarius, 207. num. 6. 257
283. 288.
Confessor sollicitans, 69. 72.
Confessio, fol. 3. num. 4. 250.
253. 264. & seq.
Coniux, 341. 343. & seq. 356.
Consilium, 36. num. 2.
Consuetudo, 154. num. 3. &
seq. 166. n. 11.
Contritio, 85. nu. 4. & 5. 311.
num. 3.
Contumelia, 111.
Copula, 277.
Correctio fraterna, 91. & 97.
& seq.
Curatus, 283.

INDEX VERBORVM.

D

Decretales, fol. 232. num. 3. & 4.
 Debitū, 141. & seq. 222. n. 7.
 Debitum conjugale, 274. numer. 5. 354. 356. & 358.
 Delectatio morosa, 28. num. 10. 254. num. 4. 352. 353. num. 3.
 Denuntiatio, 62. 69. 72.
 Desiderare malum, 8. 118.
 Detractio, 107. num. 1. 119. & sequent.
 Dispensatio, 324. & seq.
 Distillatio, 30. num. 3. 354. numer. 2.
 Doctrina, 251. num. 4. 321. n. 4. & seq. 339. num. 6. 345. & seq.
 Dubium peccatum, 246. 250. 310.
 Duellum, 113. & seq.

E

Ebrictas, fol. 4. & 7. 90.
 Ecclesia, 231. num. 3. & seq. 271.
 Electio, 134. 137.
 Emptio, 201. num. 8. & seq. 216. & seq.
 Episcopus, 52. n. 3. 55. 337.
 Error, 78. num. 2. 97. 233. numer. 4. & seq. 315. 326. 329.
 Eucharistia, 181. num. 10.
 Excommunicatio, 397. & seq.
 Exercitiorum liber. 77.

F

Falsarius scripturarum, fol. 143.
 Fama, 98. n. 2. 119. & seq.
 Fautores hæreticorum, 64. numer. 2.
 Fornicatio, 33. num. 4. 277.
 Fides, 47. & seq. 231. n. 3.
 Furtum, 32. 285. & seq. 397. num. 4.

H

Habitus Religionis, 394.
 Hæresis, 54. & seq. 231. num. 2.
 Hæreticus, 58. 62.
 Homicidium, 119. & seq. 129.
 Honor, 119. & seq.
 Horæ Canonice, 149. & seq.

I

Ieiunium Ecclesiasticum, fol. 174.
 Ieiunium naturale, 181. n. 11.
 Incestus, 254. num. 3.
 Indulgentia, 67. num. 5. 338. num. 3.
 Infamare, 107. & seq. 119.
 Infamia, 73.
 Inspiratio divina, fol. 1. & seq.
 Irregularitas, 399.
 Intentio, 235. num. 10. 240. uum. 17.
 Iudex, 127. 146.

INDEX VERBORVM.

Iudicium temerarium, 330.
num. 2.
Iuramentum, 136. numer. 4.
164. num. 7.

L

Lactinia, fol. 189. & seq.
Lardum, 174.
Lucrum, 208. & seq. 225. n. 12

M

Maledictio, fol. 8. 260. nu-
mer. 2.
Maria Virgo, 366. & seq.
Martyrium, 239. num. 15. &
seq.
Matrimonium, 324. & seq.
Matrimonij impedimēta, 338
num. 2.
Mendacium, 145. num. 6.
Merces vltroneæ, 217. num.
4. & seq.
Metus, 5. num. 2. 139. num. 2.
& seq.
Mistæ auditio, 170. & seq.
Mistæ celebratio, 158. 168.
Moniales, 153. & seq.
Montes pietatis, 221. num. 5.
& seq.
Mustum, 319.
Mutuum, 208. & seq.

O

Occasio peccandi, fol. 116.
Occultum, 108. 271.

Opinio, fol. 35. & seq. 146. 206
num. 5. 251. n. 4. 345.
Ordo, 327. n. 5. & 6. 237. n. 11.
349. num. 10.
Oscula, 14. & seq. 23. 343.
Ova, 174. 175. num. 3. 189.

P

Pactum, fol. 196. & seq. 217.
num. 3.
Papa, 78. 97. 231.
Parentes, 63. num. 2. 268.
Parva materia, 29. 176. num.
2. & seq.
Peccatum cordis, 249. n. 5.
Peccatum dubium, 246. 250.
Peccatum contra naturā, 264.
& seq.
Penitio, 150. num. 4. 201. nu-
mer. 7.
Periculum peccandi, 21.
Permissio peccati, 117. n. 2.
Pollutio, 10. & seq. 271. 277.
num. 3.
Pœnitentia, 94. num. 3. 242.
256. num. 3.
Præceptū, 83. 189. n. 3. & seq.
Prælatus, 51. 204. 279.
Privilegiū, 165. n. 9. 192. n. 7.
Pruritus, 16.
Puer, 175. num. 3.
Purgatorium, 65. & seq. 168.
num. 2.

R

Religio, fol. 79. n. 2. 119.
Religiosus, 119. 192. n. 7.
&

INDEX VERBORVM.

- & 8. 328. 357 num. 2. 394. Stuprum, 268.
 Restitutio, 150. num. 3. & seq. Suffragia pro defunctis, 168.
 288. num. 2.
 Revelare, 107. 280 num. 3. & Sustentatio congrua, 161. nu-
 seq. mer. 4.
 Revelatio, 65. num. 1. 328.

S

- S**acramentum, 324. 391.
 Sacrificium Militæ, 158. &
 seq.
 Sacrilgium, 271. & seq.
 Sagimen, 174.
 Satisfactio Sacramentalis, 255.
 & seq.
 Secretum, 107.
 Semen, 16. & seq. 264 277.
 Sententia, 146. Vide opinio.
 Sigillum confessionis, 279. &
 seq.
 Simonia, 196. & seq.
 Simplex Sacerdos, 283. & seq.
 Societatis contractus, 219. nu-
 mer. 2.
 Sodomia, 32. 264. 268. 341.
 Sollicitatio, 68. & seq.
 Spontalia, 270. num. 4.
 Sponsus, 14. 353. num. 2.
 Stipendium Militæ, 158. & seq.
 166.

T

- T**actus impudici, fol. 10. nu-
 mer. 3. 275.
 Tabernarius, 227.
 Testis, 60. num. 5.
 Testimonium falsum, 112. nu-
 mer. 3.
 Tributum, 44. & seq.

V

- V**enditio, fol. 209. num. 3.
 & seq. 216.
 Violatio Ecclesiæ, 271. & seq.
 Vindicta, 125.
 Virginitas, 268. 367. num. 1.
 Vita, 121. num. 2.
 Vivæ vocis Oracula, 192. n. 8.
 Votum, 333. num. 6. 362. &
 seq.
 Vtura, 208. & seq.
 Vvæ passæ, 319.

ELENCHVS

PROPOSITIONVM,

QVÆ VT IMPROBABILES, SCAN-
dalosæ, temerariæ, & erroneæ, & Iesuita-
rum commenta in libro Anony-
mi notantur.

EXTRACTATV DE PECCATIS.

PROPOSITIO I.

DIVINIS inspirationibus non correspondere, ne venialis quidem culpa est, nec materia, quæ in sacramento Pœnitentiæ subministrari possit. Tannerus Iesuita 1. 2. disp. 4. quæst. 10. dub. 4. num. 70.

I R. Si divinæ inspirationes sint circa opera consilij (de quibus tantum loquitur Tannerus) videtur manifestum : quia aliàs, non eligere Cœlibatum, Paupertatem, aut Religionem, peccatum esset, ac proinde non iam consilij, sed præcepti opera forent. Præterea, si carentia correspondentiæ per puram omissionem contingat, omni culpa vacabit, in opinione asserentium non correspondere per puram omissionem inspirationibus divinis, circa opera etiam præcepti, non esse peccatû actuale. Quod tenet M. Marcus Serra 2. 2. quæst. 62. art. 8. dub. 1. Vbi inquit. [An peccet actualiter non restituendo rem alienam iniuste acceptam, qui potest, & aduertit ad restitutionem teneri.] Et respondet negative cum Caietano. [Quia peccatum (inquit) iniuste acceptionis continuari non potest sine aliquo voluntario, cû sola omissione restitutionis.] Caietani verba reperies 2. 2. q. 63. art. 3. §. [Restat igitur.] Vbi sic. [Ad dubium patet responsio, quod detentor, in quantum detinet, non continue peccat, sed quoties renovat consensum detinendi] Iam verò, si per actum positivum voluntatis, nolit opera consilij, Cœlibatum, aut Religionem amplexari, difficile de peccato argui poterit, si sequatur opinionem admittentem actiones singulares indifferentes in indi-

viduo: quam eum D. Bonav. D. Gregorio Nazianzeno, & alijs Theologis defendit Vazquez, 1. 2. tom. 1. disp. 73. cap. 2. & 3. & cum Nicolao de Orbellis, Herrera, & Palacios, Ioannes Santius in selectis, disp. 4. num. 1. sed his omisis.

2 R. Sententia P. Tanneri est expressa D. Thomæ, 2. sentent. dist. 39. quæst. 3. art. 3. ad 6. vbi sic ait. [Quando conscientia dicit alicui, quod bonum est facere aliquod opus consilij, si non facit, non peccat, quia non apprehenditur illud, vt bonum debitum, & præcepto subiaccens.] Sic Angelicus Doctor: quem in terminis nostræ quæstionis sequuntur Ioannes Santius in selectis, disput. 1. 6. & 7. Diana, 3. part. tract. 4. resolut. 5. 2. & tanquam probabilem admittit Reverendissimus P. Leander à Sacramento, Ordinis Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis, Minister Generalis meritisissimus, tom. 1. de Pœnitentia, tract. 5. disp. 1. q. 9. & novissime defendit R. P. Christophorus Delgadillo, Regulæ Observantiæ S. Francisci, Lector Complutensis Iubilatus, & suæ Castellanæ Provinciæ Definitor, electus Episcopus Tuicensis, in suo pereleganti opere de Pœnitentia, cap. 17. dub. 48. Vbi sic scribit. [Denique ad discretionem confessionis spectat, ne pœnitens se accuset de illis, quæ non sunt confessionis materia adhuc sufficiens,] & infra. [Aliqui se accusant de non correspondendo inspirationibus Divinis, quod tamen fieri non debet. Quia aut inspiratio est ad implendum præceptum, & tunc illi non correspondere, non est peccatum distinctum à transgressione præcepti, ac proinde satis est, quod explicetur ipsa transgressio præcepti. Si vero inspiratio est ad implendum consilium, vt ad ingrediendum Religionem, nullum est peccatum, adhuc veniale, (quidquid dicat Toletus, lib. 3. cap. 2.) illi non correspondere, cum nemo teneatur ad opera consilij.] Hæc Delgadillo.

3 Non tamen ideo inficiandum posse in his aliquando immisceri peccatum, vt optime observat D. Thom. de veritate, quæst. 17. de conscientia, art. 3. ad 11. [Persuasio (inquit) vel inductio ad aliquid agendum non habet vim coactivam, &c. & ex isto consilio aliquando conscientia procedit, sed cum conscientia non liget, nisi ex virtute eius, quod in conscientia habetur, conscientia, quæ ex consilio habetur, non alio modo potest obligare, quam ipsum consilium, ex quo aliquis obligatur, vt non contemnat, non vt impleat.] Ex quibus liquet constare, non peccare, qui Divinis inspirationibus, circa opera consilij, non correspondet, secus vero qui eas contemnit, & in hoc casu, si velit generaliter confiteri, debet se accusare in hunc modum.

dum. [Dico meam culpam de superbia, quam habui contra Deum, eius inspirationes, & omnia beneficia negligendo] Iste D. Thom. opusc. 64. de modo confitendi, §. [Complacencia.] Adde pro Tannero, quod etiam in casu, quo deficiat contemptus, ac proinde omnis culpa, non improbat ipse proximi fidelium, qui ob humilitatem, & maiorem sui perfectionem de eiusmodi imperfectionibus simul cum venialibus se accusant.

4 Sed quidquid sit de imperfectionibus, siue materia sint confessionis, siue non; dubitandum non est, peccata rite confessa, & virtute absolutionis iam remissa, materiam esse, quæ nulla superaddita, in confessione iterum subministrari possit, vt cum D. Thoma, Ricardo, & alijs, tradit M. Petrus de Ledesma, in sum. tract. de Pœnit. cap. 2. dub. 2. post. 2. concl. & Villalobos, in sum. tom. 1. tract. 9. diff. 4. num. 3. vbi ait: [Esta doctrina es muy cierta, y consta de vna Extrav. de Benedicto XI. y del vfo comun de los Catholicos.] Et ante illum M. Victoria, in sum. de confes. num. 170. dicens, [tenet D. Thom. D. Bonaventura, Marsilius, Gabriel, Alexander, & omnes quos mihi contigit videre.] Vnde sit primo omnino reiiciendum M. Ambrosium Catharinum, in annot. in comment. Caietani, lib. 5. pag. mihi 458. contrarium nullo fundamento iactantem; dum dixit. Si quis sola peccata iam confessa iterum subijceret; [ex defectu materię Sacramentum frustrari, ludibrio exponi, & innaniter iterari.] Quod prorsus falsum est, & contra omnes Theologos.

5 Fit secundo licitum esse, peccata in alijs iam confessionibus remissa iterum, atque iterum confiteri, vt tradunt communiter Doctores contra Magistrum Dominicum de Soto oppositum mordicus defendentem in 4. Sent. distinct. 18. q. 4. artic. 3. in fine. Vbi sic ait. [Hic autem circa istas confessionum repetitiones, peccatorum scilicet alias sacramentaliter remissorum, adnotandum est, quod non sunt eiusmodi confessiones pro libito repetendæ: esset enim abusus sacramenti, iterum atque iterum eadem peccata absque causa confiteri; & tantus posset esse abusus, vt sacramentum nullum esset, & nullam conferret gratiam, imò esset Religionis ludibrium. Sed tunc tantum eiusmodi repetitiones sunt licitæ, quando causa grauis interuenit, videlicet, si forte se offerat grauis confessarius, & doctus, cui homo vult detegere vitam suam, vel in mortis articulo, vel in aliquo magno festo, & iubilæo; idque non quotannis, sed rarissime.] Hactenus Sotus. Sed expresse contra D.

Thom. in 4. dist. 17. quæst. 3. art. 3. in fine. Vbi ait. [Quanto pluribus Sacerdotibus confitetur quis, tanto plus de poena ei remittitur; tum ex erubescencia confessionis; tum ex vi clauium. Vnde toties posset aliquis confiteri, quod ab omni poena liberaretur; nec iteratio iniuriam facit Sacramento,] & artic. 5. ad secundam quæstionem. [Et ideo quanto aliquis pluries de eisdem peccatis confitetur, tanto magis poena diminuitur.] Sic Angelicus Doctor, cuius sententiam amplectitur Scotus in 4. distinct. 19. quæst. 1. ad argumenta, dicens: [Quid ergo melius, quam semper confiteri, quovisque, post centesimam, vel millesimam confessionem, esset tota poena remissa debita quibuscumque peccatis omissis?] Hac cum D. Thoma Scotus, quos sequuntur discipuli. Et ex D. Augustino tradit D. Antoninus, 3. part. tit. 14. §. 4. Navarrus, in summ. cap. 21. num. 42. Caietan. Ledesma, & alij quos citatos sequitur Ioannes Santius in selectis, disput. 31. num. 8.

PROPOSITIO II.

Si quis per violentiam tibi mortem minetur, licitum est te inebriare vitanda mortis causa, quando aliter evadi non potest. Layman Iesuita, lib. 3. sect. 4. num. 5. Iesus Iesuita, lib. 4. cap. 3. dub. 4. num. 66. [Nonne consequentiam ad alia peccata.]

R. Mirum non est, quod hi Doctores doceant, ebrietatem esse licitam ad vitandam mortem, quando alij ad conservandam etiam salutem licere putant. Quod non sit mortale, defendunt Sylvester, verbo Ebrietas, quæst. 3. num. 4. [Si sanitas (inquit) aliter procurari non posset nisi per ebrietatem, ex qua nullum periculum sequitur, non video quod sit mortale.] M. Petrus de Ledesma eiusdem Prædicatorum Ordinis, in summ. part. 2. tract. 27. cap. 3. de Gula. §. de lo dicho. [Si fuisse necessario para la consistencia, o salud del individuo, beber demasiada cantidad, de suerte que vno se huuiesse de embriagar, el embriagarse en tal caso no es pecado mortal.] Quod autem nec veniale peccatum sit, tradit Caietanus in summ. verb. Ebrietas. [Si quis (ait) ex intentione inebriaretur, ex dispositione artis medicinae, propter sanitatem; non esset ebrietas peccatum etiam veniale] idemque docet 2. 2. q. 150. art. 2. [cuius ratio (inquit) est, quia ebrietas in illo casu non esset ebrietas formaliter, quæ est peccatum, sed materialiter tantum, quoniam non esset ex delectatione in potu vini, & esset licita,] & ibidem, §. Ad hoc

hoc dicitur, subnectit [esse mentem Divi Thomæ, art. 2 ad 3.]
 Quem sequuntur Almaynus, Mayor, Zelaya, Palacios, & alij, quos
 refert Thom. Sanchez lib. 9. de Matrim. disp. 9. num. 2. Eandem
 sententiam tenet Navarrus, quem citatu n sequitur Villalobos,
 Ordinis Minorum, in summi. tom. 2. tract. 40. difficult. 6. num.
 5. subiungens. [De lo qual se sigue, que tambien podria vn hom-
 bre embriagarte, quando fuese necesario para evitar la muerte,
 como tiene Lelio contra Cayetano, diziendo, que fueron
 desta opinion muchos hombres doctos de la Vniversidad de Lo-
 bayna, consultados sobre este caso] sic ibi num. 6. & opinio-
 nem P. Lelij probabilem esse dicit Diana, part. 6. tract. 7. resol.
 44. vbi sic. Licitum est te inebriare vitandæ mortis causa, quam
 tibi aliquis per violentiam minatur, ni propinanti respondeas,
 modo absit scandalum.] Quod satis modeste docuit Layman
 vbi supra dicens. [Ex qua doctrina non improbabilitate Lelius
 infert, licitam esse inebriari mortis vitandæ causa, &c.] Et
 merito: quia vt notat Villalobos supra, est consequentia ne-
 cessaria ex doctrina Caietani docentis ebrietatem, quæ non est
 ex delectatione in potu vini, licitam esse, imò vt ait num.
 5. [No se ha de llamar embriaguez, porque no lo haze volupta-
 tatis causa,] & ante omnes sententiam P. Lelij tenuit Martinus
 de Magistris, qui, vt refert Caietanus supr. art. 2. docuit [Ad
 evitandam invidiam tyranni, vel infidelis, hominem posse se
 inebriare.]

2 Nec ad rem facit, quod mors à causa extrinseca, vel ab in-
 trinseca, imminet, vt tradit celebris Dominicanus M. Victoria
 in Relezione de temperantia, n. 6. Si hoc inquit, (nempe vesci
 carne humana) in extrema necessitate est licitum, ergo etiam
 si timore barbarorum aliquis cogeretur comedere. Nihil enim
 facit, an timor sit ab intrinseco, vel ab extrinseco illatus. [Quod
 à fortiori tenere debet, quotquot asserunt, alioqui à tyranno oc-
 cidendum, posse semetipsum mutilare. M. Bañez, M. Ledesma,
 quos refert, & sequitur M. Serra, 2. 2. quæst. 64. art. 6. §. 3. [Si ty-
 rannus,] & ex eadem illustissima Familia, M. Acatius de Ve-
 lasco, Episcopus Oriolensis, tom. 2. resol. moral. verb. Homicidio,
 res. 35. num. 6. [Y esto (inquit) se ha de entender aora la salud
 provenga, y dependa à causa intrinseca, o extrinseca,] & infra.
 [Si se le diese a escoger, que se cortasse vn miembro, o le quit-
 tarian la vida, podria muy bien cortarsele, para evitar mayor da-
 ño, con que se justifica la accion.

3 Idem sentit Basilius de Leon Augustinianus, lib. 10. de

Matrim. cap. 13. n. 2. vbi sic ait. [Si liceret evacuatio fetus nondum animati, ad evitandam mortem matris, & restituendam sanitatem, liceret etiam procurare abortum nondum animatum, cum ad famam, & itatem conservandum opus erit. Casus enim potest se se offerre adeo premens, vt nullo alio medio possit mulier eripi, nisi abortu fetus nondum animati: quod tamen Sanchez negat; sed nullo convenienti assignato discrimine.] Basilium, in hac arguendi forma, eisdem verbis sequitur R. P. Leander a Sacram. tom. 5. de irregularit. tract. 2. disp. 1. quaest. 2. ver. Primo; idque antea docuerat Navarra in nova editione l. b. 2. de rellit. t. cap. 3. dist. 2. de indirecte occidente, num. 130. vbi ait; quod, si liceret procurare abortum, quando aliud non suppetit remedium ad ipsius praegnantis salutem restitrandam, ac probabiliter sit mortura, nisi abortiatur; liceret etiam foemina nuptae, aut virgini fornicanti, idem efficere, quando nullo alio quaesito medio sibi consulere possent, ne crimine detecto, fame, vitaeque iacturam facerent; quia nihil refert, quod periculum ab extrinseco imminet. Haec ex Navarra, (quem videre non potui in citata editione) refert Sanchez de matrim. lib. 9. disp. 20. num. 8. Eiusdem sententiae est Franciscus Galetti in Margarita casuum, verb. Necessitas, in fine, vbi ait. [Licet Sotus differentiam constituat inter primum casum, in quo periculum est ab extrinseco, & inter alium, in quo sit ab intrinseco, revera tamen hoc idem etiam in primo casu procedit. Nihil enim refert, an periculum sit ab intrinseco, an potius ab extrinseco, dummodo utrumque sit probabile, ad hoc vt propria vexatio iuste redimatur, Et quod caput est, ita sentit D. Thom. Quodlib. 5. art. 17. vt ostendat infra tract. de iust. Propos. 8. vbi non dissimilis casus occurrer. Ex quibus duo liquido constant. Primum, aut ebrietatem nunquam licere; aut si licita est, quando mors aliter ab intrinseco imminet, idem prorsus dicendum quando ab extrinseco. Secundum: nullam hinc esse consequentiam ad alia peccata, v. g. fornicationis, aut forniciae, &c. Vt ex D. Thom. Caietano, Sylvestro, Villalobos, Navarro, & Diana didicisti. Quod disparitatem non capias, doleo, inuenies infra.

4 Interim vero animadvertite, D. Thomam non semel docuisse (licet postea retractaverit) ebrietatem non esse peccatum mortale ex suo genere, quod absque aperta haeresi de fornicatione dici non potest. Non est ergo eadem utriusque ratio. Vide Anglicum praepotorem in quaest. de malo, quaest. 2. de peccatis, art. 8. ad 3. Vbi sic ait. [Dicendum, quod multoties inebriari, non

non est circumstantia constituens speciem peccati, & ideo sicut semel inebriari est peccatum veniale, ita, & multoties inebriari per se loquendo ex quibus Caletanus 2.2. quæst. 150. art. 2. §. [Ad hoc dicitur] sic ait. [D. Thom. in quæst. de Malo. q. 2. art. 8. ad 3. & q. 7. art. 4. ad 1. sentit quod ebrietas non est peccatum mortale ex suo genere. Hæc opinio sequaces multos inveniret, nisi autoritas tanti Doctoris hic, & superius 1.2. quæst. 88. art. 5. ad 1. expresse obilaret. Hæc ille. Ex quibus saltem deducitur, ebrietatem non esse æquè intrinsecè malam, ac fornicationem, siquidem illius malitia tantum Magiltrum aliquando latere potuit. Quin obliterit illud Pauli. 1. ad Chorint. 6. *Nolite errare. Neque fornicati, nec adulteri, necebrofi Regnum Dei possidebunt.* Ex quo ipsemet Angelicus Præceptor opusculo 4. de sexto præcepto legis, sic arguit [à Regno autem Dei non excluditur aliquis, nisi per peccatum mortale, est ergo peccatum mortale, &c. Est ergo hæresis dicere, fornicationem simplicem non esse peccatum mortale.] Igitur, iuxta doctrinam D. Thom. non inconsequenter loquuntur DD. qui ebrietatem ad conservandam vitam licere putant, fornicationem vero minime.

5 Discriminis rationem tradit Doctor Angelicus 2.2. q. 64. art. 7. Vbi in fere similem obiectionem inciæns sic argumentatur. [Homicidium est gravius peccatum, quam simplex fornicatio, vel adulterium; sed nulli licet committere simplicem fornicationem, vel adulterium pro conservatione propria vitæ; ergo nulli licet defendendo se ipsum alium occidere, ut propriam vitam conservet.] Respondet. Ad quartum dicendum, quod actus fornicationis, vel adulteri non ordinatur ad conservationem propria vitæ ex necessitate, sicut actus, ex quo quandoque sequitur homicidium sic ille de homicidio. Applicat, & tu ad ebrietatem. Sed quid si actus fornicationis aliquando ordinaretur ex necessitate ad conservationem propria vitæ: Esset ne licitus? Apagæ. Quare disparitatem apud eundem Theologice Principem. Quodlibet. 9. art. 15. in corp Vbi apertissimam inuenies. [Quædam, inquit, sunt, quæ habent fornicationem inseparabiliter annexam, ut fornicatio, adulterium, & alia huiusmodi, &c. Sunt vero quædam actiones, quæ absolute consideratæ deformitatem quandam important, quæ tamen aliquibus circumstantiis advenientibus bonæ efficiuntur, sicut occidere hominem, vel percutere.] Quid clarius? Et timorem mortis plures actiones honestare, quæ illo secluso, illicitæ forent, ostendit Diana 3. part. tract. 6. Mil. rel. 83.

PROPOSITIO III.

Licitum est desiderare alteri mortem, & de illa gaudere non quatenus illi mala, sed quatenus tibi bona, v.g. vt et in bonis succedas. Palauus Iesuita, tom. 1. tract. 6. disp. 4. punct. 1. num. 118.

1. R. Hęc sententia est expresse D. Thom. 2. 2. quęst. 76. art. 1. vbi ait. [Si autem aliquis imperet, vel optet malum alterius sub ratione boni, sic est licitum,] & paulo infra [contingit autem malum aliquod dici, imperando, vel optando sub ratione duplicis boni: quandoque sub ratione iusti, quandoque sub ratione vtilis.] Et expressius in 3. sent. dist. 30. q. 1. art. 1. ad 4. vbi, & conclusionem trahit, & rationem reddit. [Prosperitas vnius, inducit aduersitatem alterius. Vnde quia charitas ordinem habet, & plus debet diligere quilibet se, quam alium; propinquos, quam extraneos; amicos, quam inimicos. Potest aliquis salva charitate optare malum temporale alicui, & gaudere, si contingit; non in quantum est malum illius, sed in quantum est impedimentum malorum alterius, quem plus tenetur diligere, (& infra.) Sed hoc non est de malo gaudere, sed de bono, quod adiunctum est malo.] Hactenus D. Thomas, quem sequuntur discipuli. Caietanus in sum. verb. Maledictio. [Requiritur ad maledictionem, quę sit culpa gravis, quod sub ratione mali, & non sub ratione honesti, vel vtilis, desideretur homini malum, puta mors, infamia, damnum rerum, &c.] M. Ioannes de la Cruz in directorio, 1. part. tract. de homicidio, dub. 3. [An liceat desiderare mortem, aut aliud malum proprium, vel alienum? (Resp.) Eam desiderare, vt a laboribus liberemur, quoddam genus pusillanimitatis pręfert, & si non sit peccatum mortale.] M. Corradus 1. part. Respons. casuum, quęst. 92. [Vniuersaliter quocumque propter bonum, malum peccamur, non est peccatum.]

2. Eandem sententiam tenet M. Michael Zanardus ex eodem Predicatorum Ordine, 2. 2. directorij, cap. 6. de Maledict. ibi. [Nullum quidem est peccatum, quando alteri malum optatur, ratione publici boni, vel ratione boni privati: vt dum puella à malo viro sollicitata cupit, vt infirmetur, ne eam amplius vexet; & sic discurrendo: quia non est velle malum alicui sub ratione mali.] Hęc ille. Quem sequitur Bonacina tom. 2. dist. 3. q. 4. punct. vlt. n. 7. dicens. A mortali excusatur mater, quę mortem filii abus exoptat, quia occasione ipsarum, male secū agitur à mari-

marito, aut iniurijs afficitur, & Franciscus Galetti in Margari-
ta casuum conscientie, verb. Desiderare. Vbi. [Desiderare ali-
quid possumus, non autem illud idem procurare. Mortem enim
propriam, imò, & alienam in multis casibus possumus desidera-
re, non etiam procurare.]

3 His principijs innixus Castro Palao vbi supra, sic ait. [Cre-
do, si cū debita moderacione facias, te posse abique peccato mor-
tali, de vita alicuius triftari, & de illius morte naturali gaudere,
illamque inefficaci affectu petere, & desiderare, non quidem ex
displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum
inde sequutum, &c. quia non gaudes de illa quatenus proximo
mala est, sed quatenus est causa tuū emolumenti, & secundum
hanc rationem bona esse videtur, & appetibilis.] Hucusque Pa-
laus, qui strictius loquitur, quàm plures ex citatis: siquidē illi li-
citur esse dicunt, ille vero non esse mortale. Ideo hanc senten-
tiam amplectuntur Ioannes Sanchez in selectis, disp. 2. num. 9.
Pasqualigus decis. 474. Angelus Maria Verricelli in qq. moral.
tract. 3. quest. 6. num. 64. & non dissentit. M. Serra 2. 2. q. 76. art.
1. §. Quidam recentiores. Adde non solum alijs, sed tibi etiam
licere, desiderare mortem ad vitanda mala temporalia, v.g. agri-
tudinem, internam afflictionem, paupertatem, &c. aut saltem nō
est mortale; ita docent M. Ioannes de la Cruz, & Santius supra, &
M. Sorus, quæ citatum sequuntur Diana, 3. part. tract. 6. Misc. re-
sol. 84. & 5. p. tract. 14. resol. 92. & Verricelli sup. n. 66.

PROPOSITIO IV.

Pollutio non intenta, licet prævisa in cogitationibus turpibus, & tacti-
bus inhonestis, si postea in somnis sequatur, non est peccatum morta-
le. Ex Iesuitarum doctrinis hunc modum dicendi admittit Ioannes Santius
in selectis, disp. 21. num. 15. & disp. 23. num. 29.

1 R. Si Author citatus solum intenderet, prædictam pol-
lutionem in somnis contingentem non esse peccatum mortale,
nil à veritate alienum diceret; quia non esse peccatum, sed effe-
ctum peccati, est doctissimi morum opinio, quam, vt testatur M. So-
tus in 4. dist. 1. 2. quest. 1. art. 7. tuetur Angelicus Præceptor. Hæc
opinionem inquit, videtur hic D. Thomas docere, dicēs noctur-
nam pollutionem per se non esse peccatum. Idemque expressius
affirmat in 4. dist. 9. art. 4. q. 1. dicens pollutionem in somno non
esse peccatum, quia illic nullum est rationis iudicium, sed est sig-
num peccati. Hæc Sorus, ex D. Thom. quam sequuntur. M. Pe-
trus

trus de Palude Maior. Gabriel, & Adrianus apud Vazquez, 1. 2. tom. 1. disp. 94. cap. 3. Bonacina, & alij, quos citatos sequitur Diana 1. part. tract. 7. resol. 64. & putat probabilem Candidus Magister Sacri Palac. tom. 1. citquil. 22. art. 67. dub. 4. Quorum fundamentum est: quia quando non est libertas, actuale peccatum esse non potest. Quibus adde Navarrum in Manual. cap. 16. num. 7. Vbi ait [La polucion del que duerme, nunca es de luyo, y en si misma pecado mortal: Salvo solamente en tu causa, segun la Gloria recibida, y Santo Thomàs, y Mayor, porque no es voluntaria, y el que duerme no puede merecer, ni pecar, aun venialmente.] Sic ille: & plures apud Sanchez de Matr. lib. 9. disp. 45. num. 29.

2 Intentum igitur Ioannis Sanciij aliud est, nimirum, cogitationes morosas, & tactus, cum præuisione pollutionis postea in somnis eventuræ, non habere labem, seu malitiam pollutionis, quamvis alias lethalia sint. Verba eius sunt. [Lis igitur inter Authores citatos, quos sequitur Sanchez, & nos; ex eo pendet; quod illi fatentur participare labem pollutionis illum, qui habet cogitationem turpem sive aspectum, in quo prævideatur pollutio: & nos non admitterimus, licet prævideatur, quia prævidetur in causa non efficaciter influente.] Sic ille citans pro sua sententia doctissimum Cafetanum, & doctum quemdam Iesuitam suppresso nomine. Fides sit penes Authorem. Hoc mihi certum: nullum ex his, qui scripta prælo mandarunt, hanc tenuisse sententiam. Et plures sibi contrarios numerat ibidem Ioannes Santicus. Inter quos PP. Henriquez, Granadum, Sa, Thomam Sanchez, Salas, &c. Quibus adde P. Suarez in 3. part. quæst. 80. art. 7. & alios apud Dianam 1. part. tract. 7. resol. 65. Non ergo ex leuitarum doctrina suam potuit elicere sententiam Ioannes Santicus. Lubens amplectitur Illustrius Ioannes Caraniel in Regul. Sanct. Benedicti, disput. 68. de somnijs. Vbi sic scribit. [Audo, & hoc examinanti non erit mirum, tactus, oscula, & cogitationes turpes, morosæque delectationes, licet sint peccata mortalia, non esse causam directam nocturnæ pollutionis. Ita Santicus in suis selectis, disp. 1. num. 15. & disp. 23. num. 29. Ratio huius Authoris est efficacissima, quia quæcumque causa est potentior, atque activior, quando est præsens, quàm quando est absens; atqui morositas delectationis, tactus, oscula non causerunt pollutionem, dum essent præsentia, ergo multo minus absentia poterunt causare. Ex his patet pollutionem prævisam in somnijs, sed non volitam, licet procedat à causa mortaliter peccaminosa

fa in genere luxuriæ, non esse peccatum mortale; quia non amatur in se, vt supponitur, non amatur in causa, quia nulla datur directa talis pollutionis. Hæc ille cum Santio.

3. Quorum sententiam novissime amplecti videtur Illustrissimus, ac Reverendissimus P. M. Acatius March de Velasco, ex Prædicatorum Ordine Lector Lubilatis, in Vniversitate Valentina Cathedralis, Vicarius Generalis Prouinciæ Aragoniæ & denique Episcopus Oriolensis; in suis resolutionibus moralibus Hispano iaconate in lucem datis Valentini anno 1658. tom. 2. verb. Luxuria, resol. 209. num. 4. vbi sic ait. [Deuse advertir, que no es bastante qualquiera causa, para que se diga que la polucion es pecado mortal, o consentida, porque es menester que sea tal, que de suyo influya luego] expendit: an statim influat, quando pollutio non statim, sed postea sequitur in somnis. Ergo cum oscula, tactus, cogitationes turpes, &c. non statim influant in pollutionem prævitam in somnis eventuram, hæc non erit peccatum mortale. Huic fundamento, cui Acatius, in iuxta et Ioannes Santius vbi supra. [Cesleo, inquit, verba impudica, cogitationem turpem, & tactus, quæ sunt crimina mortalia, & si sint causa per se ordinata ad pollutionem, non tamen efficaciter in illam influentes; alias fere nunquam apponeretur, quin sequeretur pollutio. Contrarium tamen evenire testatur experientia, &c. Si ergo cogitatio turpis quando præterit, non influit in pollutionem, nec efficaciter movet ad illam habendam, quo modo credi potest influxuram quando absens, vt pote in somnis] En ex eo quod causa non statim influat, probat Sanchez non habere mortalitatem pollutionis; putat enim ad hoc requiri, quod desiderat Acatius, nempe quod causa sit talis. [Que de suyo influya luego.] Verum hoc fundamentum Doctores communiter reprobant.

4. Circa pollutionem in somnis contingentem, inquiri solet. An liceat eam appetere, & desiderare, etiam propter delectationem? Et respondet non esse lethale Paludantis in 4. diu. 9. quest. 3. num. 6. [Si quis, inquit, appetat delectationem pollutionis nocturnæ, vel complaceat sibi in ea, ita tamen quod scit eam non esse peccatum, & vellet delectari sine peccato, nullo modo complaceat sibi in ea, nec appetiturus eam, si esset peccatum, videtur quod non sit peccatum mortale sed peccat venialiter.] Hæc Doctissimus Dominicanus, quæ sunt valde notanda, quia contra communem Theologorum sententiam; & expresse contra D. Thom. in 4. diu. 9. art. 4. quest. 1. ad 5. vbi ait. [Si pollutio

tio propter delectationem placeat, erit mortale, si sit cum delibetante consensu.]

PROPOSITIO V.

Pollutio non intentata, licet praevisa in conversationibus otiosis, & verbis amatorijs, non est culpa mortalis; nec sub mortali tenetur has causas removere. Vazquez *tesura* 1. 2. tom. 1. disp. 115. cap. 2.

1 R. Hæc propositio non reperitur in Vazquez, licet per bonam consequentiam inferatur ex his, quæ docet disp. 115. citata, cap. 3. num. 9. Sed cuiuscunque sit, si conuersatio, & amatoria verba culpam venialem in genere luxuriæ non excedant, vñ non excedere docent Caietanus, D. Antoninus Filliarcus, & Gratius apud Sanchez de Matrini. lib. 9. disp. 46. num. 31. & 34. quando finis intentus non est mortalis. [Nimirum (inquit cum Navarro, & Corduba, Sanchez, num. 36. & 39.) quoties ob totam vanitatem, ob vanum conciliandam amorem, leuemque delectationem] in hoc inquam eventu; pollutionem in eis non intentam, licet praevisam, non esse de lethali damnandam, nec gravem ad esse obligationem removendi causas, est expressa multorum sententia, ex D. Thom. 2. 2. quæst. 154. art. 5. & 3. part. q. 80. art. 7. Vbi rotam malitiam pollutionis in causas reducit. Quæ ex eius discipulis sequuntur Caietanus, Sotus, Bartholæus Ledesma, Sylvester, Martin de Ledesma, Ludovicus Lopez, quos citat Sanchez, lib. 9. disp. 45. num. 13. & 16. & plures alij, qui univ ersaliter asserunt pollutionem ex causa mortali esse mortalem, & ex causa veniali esse venialem. Quibus consentit M. Barr de Medina, eiusdem Prædicatorum Oratoris, 1. 2. quæst. 74. art. 6. §. 4. vbi ait. [Notandum, quod eiusmodi pollutiones, quæ in te non sunt volitæ, sed tantum in causa, non habent aliam bonitatem, aut malitiam, quam eam, quæ est in sua causa.]

2 Et in terminis quando pollutio sequitur ex rebus venialibus in genere luxuriæ, id tenent Caietanus, D. Antoninus, & Sylvester apud Sanchez sup. num. 19. & M. Acatius de Velasco, tom. 2. resol. moral. verb. Luxuria, resol. 209. vbi ait. [De lo qual se sigue, que no es pecado mortal, no desistir de la accion indiferente, o venial, quando se conoce que ha de ser causa de polucion, v.g. mirar curiosamente vn hombre al rostro de vna muger.] Quibus adde M. Ioannem de la Cruz, in direct. 1. part. 6. præcepto, art. 8. ibi. [Pollutio, inquit, indirectè voluntaria, vñ pote praevisa, & volita in sua causa erit peccatum mortale, aut

veniale, iuxta malitiam causa,] & M. Zanardum 1. 2. directori) in explicatione 6. & 9. præcepti, cap. 8. vbi ait. [Ex communi Doctorum sententia regulam assignare possumus, per quam sciemus, quando pollutio est peccatum mortale, quando veniale, & quando nullum. Regula ergo sit: si causa pollutionis est mortalis, & ipsa pollutio erit mortalis; si venialis, venialis; & si nullo modo, nullo modo,] & infra, §. Secunda conclusio. [Si cogitatio, vel delectatio fait mortalis, pollutio quoque inde sequuta erit mortalis; si venialis, venialis.]

3. Eandem sententiam tenent Abulensis, & Angelus, apud Sanchez supra, quos sequuntur Villalobos in lami. tom. 2. tract. 40. diff. 16. num. 6. Bonacina de Matrim. quæst. 4. punct. 10. num. 9. & Verricelli tom. 1. tract. 4. quæst. 25. num. 8. vbi sic, [dico 5. Verior, communior, & receptior opinio est, tunc tantum pollutionem diurnam, aut nocturnam esse volitam in causa, & contrahi mortalem malitiam mollitiei, quando causa est per se influens, & mortale peccatum in genere luxuriæ.] Hæc ille citans Navarrum, & alios. Quibus consentit Diana, 1. part. tract. 7. resol. 65. & 2. p. tract. 1. Misc. resol. 3. 1. qui inter causas veniales in materia luxuriæ, in quibus pollutio prævisa non erit peccatum mortale, numerat. [Loqui verba amatoria, vulgo requiebros (secluso scandalo, & periculo consentiendi proprio, vel alieno) visionem curiosam, lectionem turpem, tactum manus, & similes.] Vide illum tractat. 7. citato, resol. 65. in fine, vbi sic ait. [Notandum est, etiam pollutionem prævisam, sed non intentâ ex actionibus peccaminosis, tantum venialiter in genere luxuriæ, non esse peccatum mortale, vt ex tactu, v. g. levi manus, visu, verbis, lectione, aliquantulum libidinosis,] sic Diana, apud quæ plures ex primis huius sæculi: cuius rationem invenies apud Villalobos, in lami. tom. 2. tract. 40. diff. 16. num. 7. vbi sic. [La razon de lo segundo, es por el leve influxo, que estas causas tienen, que mas parece el efecto natural; y la obligacion de quitar estas causas, es pequeña, y assi no obliga a pecado mortal el quitar la causa leve.] Hæc ille cum Sanchez, & alijs.

4. Sed ne omittas videre P. Thom. Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 45. num. 16. vbi alios pro hac sententia referens, inquit. [Huius sententiæ videntur Caietanus, Navarrus, Philliarius, &c. Vbi tractantes, quando pollutio volita in causa, sit peccatum mortale? Solum meminerunt causarum turpium, quæ per se, & suapte natura periculum pollutionis asserunt. Eandem videntur tenere D. Antoninus, Angelus, Sylvester, & apertius Navarrus.]

Ex quibus ipse conclusionem suadere conatur dicens. [Probatur, quia cum causæ illæ leuiter influant, sunt quodammodo, & secundum quid causæ; & potius illa pollutio à causâ naturali procedit: & sic expresse tenet Caietanus, 2. 2. quæst. 64. art. 8. col. 3. paulo ante §. Confirmatur, vbi ait pollutionem nocturnam procedentem, ex prævia delectatione veniali, esse venialem, idem Henríquez, & Emanuel Sa] sic Sanchez.

PROPOSITIO VI.

Inter sponfos de futuro licita sunt oscula, & amplexus, etiam cum periculo pollutionis, si in vrbanis, & austeri aliter haberentur, Sanchez *Iesuita*, lib. 9. de *Matrim. disp. 46. num. 49.*

R. Quod secluso eiusmodi pollutionis periculo, secundum se considerata non sint culpa gravis inter sponfos de futuro, est communis Doctorum sententia, quam tenent ex discipulis D. Thomæ, Caietanus, Medina, Bart. de Ledesma, Ludovicus Lopez, Tabiena, Armilla, Sotus, & alij, quos citatos sequitur Thom. Sanchez supra disp. 46. citata, sub neccens. [Atque hæc conclusio vera est, quamvis sponfi intendant eam delectationem sensitivam, quæ ex ipsis amplexibus, & osculis nascitur. Sic Caietanus, Ludovicus Lopez, Petrus de Ledesma, & Barthol. de Ledesma.] Hæc ille. Quibus adde M. Candidum, qui putat probabilem, tom. 1. disquil. 1. 1. art. 1. dub. 5. apud quem eam tenet Mag. Medina 1. 2. quæst. 74. art. 8. dub. 3. quos sequitur Navarrus, in sum. Latina, cap. 16. num. 12. vbi huius opinionis antesignanum refert, dicens: [Quæ singularis determinatio fuit Cardinalis Caietani, 2. 2. q. 154. art. 4.]

2. Limitat verò Sanchez vbi supra, num. 39. [Est tamen moderanda conclusio: dummodo non adsit periculum copulæ, vel consensus in eam, aut pollutionis. Et quamvis dixerim excusari à mortali inter conjugatos, quando habentur in signum benevolentia, & ad mutuam conciliandum amorem. At inter sponfos de futuro, strictius loquendum esse existimo; si tamen in eas angustias incidere, (attende) vt in vrbanis, & austeri haberentur, nisi se amplexarentur, necessitas illa excusaret à periculo pollutionis prævisæ, & à culpa lethali.] Hæc Sanchez: quibus amplexus tantum, non oscula, cum periculo pollutionis permittit, cui consentit Villalobos, in sum. tom. 2. tract. 40. diffie. 16. num. 4. [La polucion, inquit, involuntaria no es pecado, &c. tal es quando sucede de obra, que no pudo evitarla, no

cf-

estava obligado a ello. Y lo mismo es quando nace del abraço licito, conforme a la costumbre de la tierra.] Hæc ille non solum pro sponsis, sed etiam pro solutis. Caterum licet ad oscula conclusionem extenderet, non deficeret defensores. Militant enim pro illa quotquot Prop. præcedenti retulimus asserentes, etiam inter solutos, pollutionem prævisam, & non intentam in actionibus venialibus in materia luxuria, non esse peccatum mortale: imò, & nullum, quando in causa nullum est.

3. Quod autem oscula, & amplexus ex benevolentia, & amicitia honesta, & ad eam augendam, ne venialis quidem culpa sint, docent cõmuniter Theologi, cum D. Thom. 2. 2. q. 154. art. 4. Quod procedit etiãsi delectatio venerea inde confurgat, non consentiente voluntate. Ita Navarrus cap. si cui, de Pœnit. dist. 1. n. 15. Emanuel Rodrig. tom. 1. sum. in 2. editione, c. 203. & M. Ioannes de la Cruz, in director. 6. præcepto art. 1. dub. 2. vbi sic. [An oscula, & tactus sint peccata mortalia? ex se illa nõ sunt peccata mortalia, cum licitè fiant sine libidine, ex amore patriæ, aut ob aliam necessitatem, & si in eis excitetur alia sensualis delectatio, dum non acceptetur, nec adsit periculum consentiendi in eam. Ita victoria, & communiter cum D. Thoma, art. 4.] Ergo si in eiusmodi osculis, & amplexibus prævideatur futura pollutio non erit culpa læthalis (iuxta prædictam doctrinam) maximè inter sponfos de futuro. Si verò causa vanitatis, vel levitatis, vel alia simili infigantur, si in delectationem veneream ex illis confurgentem voluntas non consentiat, non excedere culpam venialem, docent Caietanus, Navarrus, Graffius, & alij apud Sanchez supra. Quomodo ergo pollutio in eis prævisa læthalis erit, quando quidem huiusmodi malitia ex malitia causæ metienda est. Et præcipue inter sponfos de futuro, quorum tactus, etiam impudicos; ad instar coniugatorum, quo ad malitiam taxandos, tradit Emin. Caietanus, in sum. verb. [Sponforum peccata] per hæc verba. [Sunt enim impudicitie mortalia peccata in ipsis, in omnibus casibus, in quibus apud coniugatos sunt mortalia] sic ille: sed contra communem Theologorum, apud Machado, tom. 2. lib. 6. part. 7. tract. 1. doc. 5. num. 3. quamvis ipse non dissentiat, dicens. [Pero Cayetano dize, que estos tactos son ilicitos entre los desposados, quando lo son entre los casados, y no en otra manera.] Quorum opinio prorsus reiicienda est; aliàs secluso periculo pollutionis, tactus impudici inter sponfos de futuro, non essent læthales, quod dici non potest. Videatur Sanchez supra numer. 51.

4 Aliud verò erit, si sponsi intenderent delectationem illam sensitivam, quæ ex ipsis amplexibus, & osculis nascitur: nam cum inter solutos læthalia hæc sint, iuxta communem Theologorum sententiam, non poterit pollutio in eis prævisa à læthali inter sponsos de futuro excusari. Imò neque inter conjugatos, secundum Sanchez, ut constat ex eius verbis supra relatis. Solum enim excusat. [Quando habentur in signum benevolentiae, & ad mutuum conciliandum amorem.] Quod tradit etiam M. Zanardus, 1. part. direct. de Matrim. cap. 4 t. 9. 27. per hæc verba. [Tactus, & oscula cum periculo pollutionis, imò, & cum pollutione, inter conjuges, non sunt peccata mortalia, &c. Si fuerint ad excitandum amorem, vel ad eum conservandum, & tunc præter intentionem sequeretur pollutio,] Sic etiam intelligendus est M. Ioannes de la Cruz, in direct. 2. part. de Sacram. Matrimonij, q. 3. conclus. 2. dum ait. [Tactus, & amplexus conjugum, si ex eis regulariter sequitur pollutio extra vas, erunt peccata mortalia.] Si enim id extendat ad casum, quo habeantur ob delectationem sensibilem, & veneream ex illis consurgentem, audiendus non est. Vide infra Prop. 10.

PROPOSITIO VII.

Sentienti magnum pruritus in partibus verendis licitum est, ad semen corruptum expellendum, & pruritus sedandum, eas refrigerare, etiam cum periculo pollutionis, dum consensus periculum absit. Sanchez, Fillucius, & Reginaldus Iesuitæ, quos citatos sequitur Ioannes Santius in selectis, disp. 21. num. 30.

1 R. Pro hac opinione refert etiam Ioannes Santius ubi supra Eminentissimam Caictanum, M. Ledesma, Basilium de Leon, Navarrum, & Villalobos. Quibus subscripsit M. Zanardus, 1. part. direct. de Matrim. cap. 4 t. 9. 12. ubi sic ait. [duodecimo dico. Nunquam nec conjugibus, nec solutis licere pollutionem ex mollitie, quia mollities ex se mala est. Non credo tamen esse mortale, quando adest necessitas extrahendi semen à corpore per medicamenta, si semen diù retentum iam causeret periculum vitæ, quia hæc non est pollutio per se, & directè volita, sed medicatio, quamvis per accidens, & extra intentionem sequatur pollutio,] & infra, num. 26. [Dico quòd pollutio non erit peccatum mortale in magno, gravi, & molesto pruritu genitalium, quia cum peccatum debeat esse voluntarium, & in supra dictis vrgeat occasio, causa, vel necessitas sine

sine voluntate, ideo excusatur.] Hactenus M. Zanardus eius sententiam, in terminis, quibus proponitur, & detinetur à Ioannes Santio ubi supra, tuetur Diana, 2. part. tract. 2. Misc. resol. 56. ubi sic. [An ad expellendum semen corruptum, vel ad sedandum pruritus liceat refricare verenda cum periculo pollutionis, non tamen consensus in ea? Affirmative respondeo cum Sanchez, Fillucio, Reginaldo, & Bonacina, quos citat, & sequitur Ioannes Santius vir doctissimus, in suis disputatibus selectis, disput. 21. num. 29.] Hæc ibi.

2 Id tradit Bonacina de Matrim. quæst. 4. p. 10. num. 11. ubi sic ait. [Secundo: foeminam, quæ propter semen corruptum patitur accidentia venenosa, sequitur, posse conari fricando, vel adhibendo medicamenta ad expellendum semen corruptum, quod est noxium sanitati, etiam si inde sequatur veri feminis emissio, &c. modo non sit periculum consensus in delectationem, vel in pollutionem, & modo constat semen illud esse corruptum,] idem tenet Villalobos, in sum. tom. 2. tract. 40. diff. 16. num. 4. [Duda es, inquit, si semen est corruptum, ex quo in vase retento patitur mulier accidentia venenosa, an liceat conari illud expellere, vel confricatione partium, vel intromissione digitorum usque ad os uteri? A lo qual se responde con distincion, porque quando procede de que semen peccat in quantitate, non licet, quia est verè semen; mas si verdaderamente està corrupto, licito es procurar expelerle de las maneras dichas, porque ya no es verdadero semen, pues està corrupto, y no se ha de hazer caso, de que de camino, y præter intentionem se siga juntamente veri feminis emissio, quia datur opera rei licitæ.] Hæc Villalobos, apud Dianam, 3. part. tract. 5. Misc. resol. 85. quem sequuntur Angelus, Bosius, tom. 1. de conscientia dubia, num. 2035. & Guilius, verb. Pollutio, & illust. Caramuel, fundam. 57. §. 7. num. 1657. quem citatum sequitur, eius defensor D. Franciscus Verde, quæst. 4. de pollut. §. 28. & 29. fol. 39. Notandum verò est P. Thom. Sanchez, hanc sententiam retractasse, in sum. tom. 2. lib. 5. cap. 6. num. 12. quem imitatus est Diana, 3. part. tract. 5. Misc. resol. 85. §. His non obstantibus, & part. 9. tract. 8. resol. 31. Prætermisit hæc, forsan ex oblivione, Anonymus, sicut, & recensere alios auctores, à quibus Ioannes Santius hanc opinionem ebiberat.

PROPOSITIO VIII.

A Lanugine, vel sanguine menstruo propria verenda mundare, non est lathale, etiam si prævideatur futura pollutio, dummodo periculum consensus non adsit. *Reginaldus Iesuita, tom. 2. lib. 2. cap. 3. n. 40.*

I R. Hæc opinio defenditur à pluribus. Eam tenent expresse Ioannes Santius, in selectis, disp. 21. num. 33. Diana, 3. part. tract. 5. Misc. resol. 85. in fine, & quotquot asserunt pollutionem prævilam in causa non esse mortalem, nisi causa ex se mortalis sit. Abulensis, Angelus, Caietanus, Sotus, Martinus de Ledesma, Bartholomæus de Medina, Sylvester, Ludovicus Lopez, Ioannes de la Cruz, Acatius de Velasco, Bonacina, Villalobos, Vericelli, & alij citati Propol. 5. Quibus adde quotquot tenent nullam esse culpam, non desistere à causa necessaria, vel conueniente corpori, quæ per se, & sua natura causa pollutionis non est, quamvis prævideatur inde subsequenda: quod ultra citatos tradunt Armilla, Margarita confessor. Tabiena, & alij, quos ad facietatem refert Sanchez, sup. disp. 45. num. 4. Hi inquam, omnes absque inconsequentia doctrinæ, nequeunt opinioni Reginaldi refragari. Quæ propter doctissimus P. Fr. Franciscus Pichõ, in opuscul. de Matrim (quod prælo dignissimum ex Superiorum commissione iudicavi) disp. 7. sect. 7. num. 285. iure optimo dixit. [Nemo damnabit illum, qui verenda à lanugine mundaret, vel à sanguine menstruo, etiam si præter intentionem pollutio sequatur.] Vnde etiam deducunt non pauci expertum in pollutiones incidere ex equitatione non teneri desistere, cessante periculo consensus. Ita Ludovicus Lopez, 2. part. instruct. de Euchar. cap. 76. §. [Sequitur etiam,] & Armilla, verb. Pollutio, num. 1.

PROPOSITIO IX.

Q Viratione sua frigidissima complexionis non timeret periculũ magnæ commotionis in corpore, non peccaret lathaliter, si viri cum femina concubitum aspiceret. *Granado Iesuita, 1. 2. contro. 6. tract. 4. disp. 7. num. 3. [Nota, quomodo cum his cohareat Iesuitarum doctrina contra audientes comædias.]*

I R. Sapientissimus P. Granado in doctrina D. Thomæ, & discipulorum eius versatissimus ex eorum principijs prædictam deduxit conclusionem. Pro qua stare debent, quotquot asserunt

aspectus verendorum, etiam diversi sexus, tunc esse peccatum lathale, quando ex libidine procedunt. Et quotquot aspectus, etiam concubitus viri cum foemina, ratione periculi magnæ commotionis in corpore, & magnæ incitationis ad venerem de culpa lathali danant. Supponit enim P. Granado casum, in quo, nec ex libidine procedant, nec prædictum periculum adsit. Quapropter pro eius opinione stare debent ex doctissima Prædicatorum Familia, Sylvester. verb. Delectatio, num. 7. Vbi de aspectibus verendorum loquens ait. [Non est dubium peccare mortaliter, si libido sit principaliter in causa,] & num. 5. quæst. 4. [Vtrum consensus in delectationem tactuum, & aspectuum impudicorum sit mortalis? Dico quod sic quo ad tactus, puta amplexus, & oscula, & huiusmodi, quando sunt ex libidine: & idem dico de aspectibus.] Et M. Zanardus in directorio 1. part. de Sacram. Matrim. cap. 41. §. 29. [Aspectus, inquit, turpes sunt peccata mortalia. Primo si sint partium inhonestarum ex electione: si tamen quis à casu eas videret, vel ex curiositate, vel levitate quadam, & subito se retraheret, quando sentiret motiva libidinis, non esset mortale. Secundo est mortale videre mulierem, vel hominem in veste tenui, quando maximam excitat libidinem; scilicet, quando prævie timetur de periculo ruinae. Et tertio videre concubitum mulieris cum viro, quia est magnum periculum ruinae, & maxime adversatur honestati.]

2 Fayet M. Candidus, tom. 1. disq. 11. art. 2. dub. 1. & 2. Vbi putat probabile non esse mortale aspicere verenda foeminae; quia contraria, & communis sententia. Posset, inquit, temperari, nisi tam brevi tempore videret aliquis personam diversi sexus nudam, vt non detur occasio magnæ commotionis in corpore, vel ratione ætatis puerilis cesset in vidente periculum. At multo verius est oppositum; quia talis aspectus multum incitat ad libidinem. Ergo saltem ratione periculi commotionis in corpore, si deliberate fiat, erit lathalis,] & infra subnectit. [Inspicere viri cum foemina concubitum esse mortale, quia magis incitat ad libidinem, quam aspectus nudæ foeminae; ac si diceret, maius fore periculum commotionis. In idem recidit Margaritha confessorum in 6. præcepto, fol. 90. Vbi explicans, quando in his peccatum lathale interveniat? Sic ait. [Si intravit locum meretricum cum intentione videndi inhonesta, quæ ibi sunt, vel transivit per loca, vbi sunt personæ inhonestæ, advertens de periculo casus.] Videatur etiam eruditissimus Ioannes de

Salas, 1. 2. tom. 2. quæst. 74. tract. 13. disp. 6. sect. 23. num. 155. vbi sic scribit. [Corduba supra, & num. 29. ait ratione periculi esse mortale aspicere viri cum foemina concubitam, quod etiam ait Margarita. Idem videtur dicere Armilla cum Sylvestro, & Tabiena.] Hæc ibi, quos sequitur Villalobos, tom. 2. sum. tract. 40. dist. 9. num. 11. cum Sanchez. [Dize tambien el mismo, que le ria pecado mortal quando vno està mirando à dos, que estàn teniendo acto carnal, porque es peligro muy proximo de caer con la voluntad.] Ex quibus constat omnes DD. supra citatos, ratione periculi ruinæ, & magnæ commotionis in corpore, damna re de lethali tam aspectum verendorum, quàm concubitus viri cum foemina.

3 Favet etiam D. Antoninus, in sum. part. 2. tit. 5. cap. 1. §. 9. dum tactus in verendis de mortali non damnat, nisi fiant ex amore libidinoso. Verba eius sunt. [Permittere se tangi in mēbris genitalibus, nisi sint coniuges, vel nisi subsit cauta necessitatis, vt infirmitas, & huiusmodi, credo non posse excusari à lethali; cum istud non fiat communiter nisi ex animo libidinoso.] Cui consonat Sylvester sup. verb. Delect. num. 5. dicens: [Esse lethale, quia extra hos casus semper potest probabiliter opinari de mala intentione tangentis.] Et clarius verbis supra adductis, num. 1. Et tradit expresse Margarita confessorum, vbi supra, dum ait. [Si tetigit verenda alterius, si permisit sua tangi ex libidine, si osculatus est, vel tetigit aliquam ex lascivia, mortale: quæ tunc est, quando fit, vt sequatur pollutio, vel cum periculo pollutionis.]

4 Dixi favere D. Antoninum, cum de tactibus in verendis, sic loquitur, quia in tactibus magis vrget ratio, quam in visu. Delectatio enim ex visu non est tanta; vt bene docent Caietanus in sum. verb. Impudicitia, & verb. Delectatio, M. Medina, 2. 2. quæst. 74. art. 8. dub. 5. & Thomas Sanchez de Matrim. lib. 9. disput. 46. num. 11. vbi sic ait. [Aspicere mulieris pudenda ex curiositate, est peccatum mortale, vt dicemus num. 24. propter maximam indecentiam, & summum periculum; at indecentius, & maiori periculo expositum est, ea tangere.] Cui consonat R. P. M. Fr. Ioannes à Sancto Thoma, 1. 2. tom. 2. quæst. 31. inquisit. 2. dicens: [Inter delectationes corporales, simpliciter excedunt delectationes tactus.] Atqui secundum D. Antoninum, & sequaces, tactus, si non fiant ex animo libidinoso, non sunt peccatum mortale; ergo neque aspectus. Li-

cet negari non possit, vtrumque aduersari honestati naturali, ac proinde à peccato veniali excusari non posse, quando nulla subest necessitatis causa: & ita in terminis tradunt, apud Salas sup. num. 156. D. Antonius, Gerson, Gabriel, & alij. Ergo qui, ratione frigidissimæ complexionis, neque animum libidinosum haberet, neque periculum magnæ commotionis in corpore, nec incitationis, neque ruinae, non peccaret lathaliter, quamvis fœminæ pudenda, aut viri cum illa congressum aspiceret. Ex præiactis præmissis, hanc cōclusionem, vt dixi, deduxit P. Granado. Cui favent DD. qui in distinctè asserunt aspectus turpes propter delectationem, quæ ex ipsis captatur, in ea sistendo, non esse peccatum mortale. Caietanus, Medina, Navarrus, & Philiarcus, apud Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 46. num. 21. Doctores autem Societatis communiter contrarium tenent.

5 Non tamen audiendus Caietanus, in sum. verb. Periculum peccandi. Vbi ait, quod se exponere periculo [eundo ad locum, sivè societatem, vbi est periculum peccandi mortaliter, propter aspectum, persuasiones, commoditates, aut aliquid huiusmodi, si sine urgente necessitate fit, ad in cautela peccatum spectat; non tamen est ex suo genere peccatum mortale, quia in suo libertatis arbitrio restat peccare mortaliter, etiam præsentibus talibus occasionibus peccandi] videatur M. Catharinus eiusdem Prædicatorum Oratoris in Annotationibus in commentaria Caietani, fol. mihi 580. vbi hæc, & alia, quæ ibi Caietanus tradit, dicit [esse periculosissima.]

6 Quod autem in consequentiæ arguas Iesuitas ex eo, quod alij ex eadem Familia comediarum auditores damnent, non possum non mirari. Quis vnquam somniavit diversitatem opinionum inter Doctores eiusdem Familiæ inconsequentiam esse doctrinæ? Omnes consule. Præterquam quod Iesuitæ, qui ratione tantum periculi spiritualis ruinae, prædictos auditores damnant, eo cessante, à culpa mortali liberant. Vide doctissimum P. Sanchez, sup. disp. 46. num. 40. Vbi sic ait [ex his inferitur, quamvis comedijs interesse, non sit mortale, vbi nec res turpes repræsentantur, nec modus repræsentandi est turpis, vel si hæc cōcurrant, audiuntur ob solam vanam curiositatem, absque periculo probabili lapsus in peccatum mortale. At quando turpia repræsentantur, vel modus est turpis, audiunturque ob delectationem ex ipsis rebus turpibus contingentem, modo exposito, num. 38. aut cum probabili ruinae periculo, esset lathale.] Hæc Sanchez, cui consentiunt P. Bauni, tom. 1. tract. 11. quæst. 21. P. Salas, & alij

apud Dianam, 2. p. tract. 17. res. 35. & apud Machado, tom. 1. sum. lib. 2. part. 3. fol. 422.

7 An verò ex alio capite sit læthale? Nimirum ex eo, quòd solvendo histrionibus mercedem sis causa, vt eiusmodi homines in statu peccati mortalis vitam degant? Vide Dianam, 5. part. tract. 13. res. 81. & part. 11. tract. 5. Misc. res. 52. vbi citat P. Ferrantinum leſeſitam negativam sententiam amplectentem, quàm ante illum tenuit M. Zanardus, 1. part. direct. cap. 41. §. 30. vbi ita inquit. [Si verba turpia ex ioco publicè dicantur ad luctum, vt in histrionibus, & circulatoribus, eos audire non est mortale, etiam Religiosis, sed tantum veniale, citra scandalum, vel præceptum superiorum in contrarium.] Hæc ille; quòd videtur etiam supponere Sanchez vbi supra, dum, ratione tantum delectationis qua sita, aut periculi lapsus, culpam mortalem agnoscit. Sed contrariam sententiam tenet alij, inter quos Franciscus Galetti, in summ. cui titulus Margarita casuum, verb. Comœdia, fol. 44. vbi post relatum opinionem Thom. Sanchez, sic ait. [Sed valde obstat prædictæ decisioni, quòd dare eiusmodi histrionibus, est illos fovete in statu suo, in quo cum ex proposito intendant communiter representationi rerum turpium, non videtur posse excusari à mortali, & quòd illis dare sit mortale, tenet Turrecremata, cap. donare, dist. 86.] Hæc ibi, & est communis sententia teste Nicolao Valdello in Theologia Morali, lib. 3. disput. 18. num. 9. [Et quia communiter, inquit, spectatores ipsi dum frequentant eiusmodi spectacula, (nempe turpia) & pro illis mercedem solvunt, positivè dant illis causam: ideo communiter damnantur peccati mortalis, & multi DD. de illis loquuntur, eodem modo, atque de histrionibus, & actoribus, vt Caietanus in summ. verb. Spectacula, Angelus, verb. Ludus, num. 6. & Sylvest. eodem. quest.] Ipse vero infra limitat, subiungens. [Postquam verò sufficiens numerus iam confluit, & externo peccato histrionum iam est data sufficiens causa, non videtur ex hoc capite damnandus, si quis alius accedat, quia non ampliùs eos fovet in peccato, nequè eorum peccato dat causam, cum hoc vtrumquè sufficenter sit præstitum ab alijs.] Hucusquè Valdellus.

8 Sed omnino videndus D. Thom. 2. 2. quæst. 168. art. 3. ad 3. vbi mira brevitate, & claritate, quæstionem præsentem dirimit. [Officiù, inquit, histrionum, quod ordinatur ad solacium hominibus exhibendum, non est secundum se illicitum, nec sunt in statu peccati, dum moderate ludo vtuntur, id est, non

vtendo aliquibus illicitis verbis, vel factis ad ludum, & non adhibendo ludum negotijs, & in temporibus indebitis, &c. Vnde illi, qui moderatè illis subveniunt, non peccant, sed iuste faciunt, mercedem ministerij eorum, eis retribuendo. Si autem superflue sua in tales consumunt, vel etiam sustentant illos histriones, qui illicitis ludis vtuntur, peccant, quasi eos in peccato foventes. Vnde Augustinus super Ioannem dicit, quòd donare res suas histrionibus, vitium est immane, nisi forte aliquis histrio esset in extrema necessitate.] Hæc Angelicus Doctor.

PROPOSITIO X.

DE osculari foeminam, non quidem propter delectationem veneream, sed obpracissam illam delectationem, quæ ex osculis percipitur, & ex contactu rer mollis, & suavis, non est peccatum mortale. Comitulus Iejunta, lib. 4. Resp. Moral. quæst. 20. num. 6.

1 R. Comitulus non asserit prædictam delectationem posse intendi, sed oscula aliàs licita, & honesta, non esse læthalia, licet prædicta naturalis delectatio subsequatur. Verba eius sunt. [Quando osculum, & amplexus honeste initur, citaturque in osculantibus, aut his, quibus inavium datur, voluptas, quæ non ad tactum venereæ voluptatis, sed primarum, secundarumvè qualitatum, qualis est levitas, & mollitudo, refertur; eaque nimia est, meo quidem animo peccatum non est pronuntiandum mortiferum.] Quid clariùs? Quid veriùs? Quando quidem, iuxta communem Theologorum sententiam, vt vidimus sup. Prop. 6. quando osculum honestè initur, non intervenit culpa gravis, etiamsi exciretur voluptas, seu delectatio venerea; si periculum consensus abfit.

2 Cæterum opinio, quæ falso tribuitur Comitolo, plures defensores habet. Eam enim tueri videntur Caietanus, Sylvester, Tabiena, & Petrus de Ledesma, apud Salas, 1. 2. tom. 2. quæ 174. tract. 13. disp. 6. sect. 20. num. 139. & 146. Et aperte sequuntur ex eodem per illustri Prædicatorum Ordine Reverendissimus, & Illustrissimus M. Arauxo, Episcopus Segoviensis, & M. Sousa, quibus cum Portel. & alijs subscripsit Thomas Hurtado, ex Clericorum Minorum Familia, tom. 1. resolut. Moral. tract. 3. cap. 3. resol. 27. vbi sic. [Ad textum responderetur, valde probabilem esse opinionem affirmativam, oscula, & tactus, dummodo iiii non sint in partibus ad generationem destinatis immediate, & proxime, si fiant absque intentione carnali, non esse peccata mortalia,

lia, sed ad summum venialia, vt satis doctè probat M. Arauxo, & ego alibi satis probo.] Hæc supra alios referens. Vbi ex eisdem ait, non esse denuntiandum confessorium sollicitantem in confessione ad eiusmodi oscula, & iterum tract. 4. cap. 8. n. 935. [Osculari, inquit, foeminam in facie, vel in ore, &c. quamvis enumerata possint fieri absque peccato mortali, vt tenet probabilis opinio, &c.] idem cum Caietano sentit Candidus M. Sacri Palat. tom. 1. disp. 11. dub. 2. vbi ait. [Dico tertio; amplexus, tactus, & oscula non libidinosa, quia scilicet, non fiunt in illis partibus, quas natura instituit ad prolem generandam, si habeantur ioco, causa vanitatis, vel leuitatis, vel alia simili absque intentione delectationis venereæ, etiamsi inde confurgat, ea repressâ, non excedunt culpam venialem. Sic Caietanus.] Hæc illi, & ante omnes D. Antoninus, 2. part. tit. 5. cap. 1. §. 9. [Osculum, inquit, mulieris potest esse cum peccato, & sine peccato: si enim fiat ex libidine, & extra matrimonialiter coniunctos, erit peccatum mortale, aliàs non: vt supra dictum est.]

3 Sed expressius M. Zanardus in direct. 12. in explicacione sexti, & noni præcepti, §. 13. vers. [Quinto deduco] vbi sic. [Quoniam omnis delectatio tactiva, vt tactiva, & sensitiva est, non conuenit homini, vt homo est, sed vt animal est, & sic ei non conuenit peccare: ideo si quis delectetur in osculo pulchræ manus, faciei, vel gratiosi oris, & similiter in tactu mollis carnis, cuiuscumque sit partis, exclusis consensu expressio, interpretatiuo, & periculo consensus, non censeo esse peccatum.] Et inferius. [Quia sic pater non posset ex quadam sensualis delectatione percutere nates filij sui parvi, nec mater contrectare mammas filia suæ, quod nimis durum est. Ideo quilibet sensus delectandose in suo obiecto physice, idest, vt res est, non causat peccatum, nisi secum rapiat voluntatem, vel illi laquum sic pariet, vel delectationem illam, quæ comitatur copulam.] Hactenus Zanardus, quem sequitur Sylvius, 2. 2. quæst. 144. art. 4. concl. 4. cuius verba adducit Diana, 4. part. tract. 4. resol. 136. idem sentit Villalobos, in sum. tom. 2. tract. 40. diff. 9. num. 4. & sequentibus, & nouissime Fr. Franciscus Pichon, in opere supra citato de Matrim. disput. 7. num. 25. vbi ait. [Delectationem illam, quæ ex tentione rei proportionatur organo sensus externi, fatemur non esse malam, (nempe quia naturaliter sequitur ad tactum, osculum, vel amplexum) secus de delectatione libidinosa, quæ sentitur in carne, cum commotione spirituum seruientium generationi, circa partes libidinosas: hanc enim acceptare, & in
illana

illam consentire, dicimus esse grave peccatum,] & ante illum Navarro, in Manuali, cap. 16. num. 11. ibi. [*Adadi mos carnal- mente, porque hazer esto para se deleytar honestamente, como lo hazen muchos, que besan, tocan, y abraçan à niños, y niñas, y pa- rientes, ò parientas, no es pecado.]*

4 Adiunt alij doctissimi oscula, & amplexus foeminae à vi- ro habita, etiam si ob veneream illam delectationem, quæ ex ipsis confurgit, absque sinistra alia intentione, (qualis esset, si haberentur ob delectationem veneream copulae, vel aliarum specierum luxuriæ) non esse peccatum mortale. Ita docent Martinus de Magistris, & Gabriel, apud Sanchez de Matrim. lib. 9. disput. 46. num. 6. Sebastianus de Medicis, in summ. pec- cator. cap. 28. & favet Chartusianus, in summ. fidei, lib. 3. art. 210. & tradit M. Umbertus Quintus Generalis Ordinis Præ- dicatorum, in exposit. regulæ D. August. cap. 7. sextæ partis de ca- stitate: quem pro hac opinione adducit Sanchez ubi supra. Um- berti verba sunt. [Cum fornicatio sit peccatum mortale, conse- quens est, quod consensus in delectationem talis peccati, sit pec- catum mortale, & non solum consensus in actum. Et ideo, cum oscula, & amplexus huiusmodi propter delectationem huius- modi fiant, consequens est, quod sint peccata mortalia, & sic o- lum dicuntur libidinosa. Vnde huiusmodi secundum quod li- bidinosa sunt peccata mortalia.] Hæc ille. Quæ sunt formalia verba D. Thom. 2. 2. quæst. 154. art. 4. in corpore, in quibus hic discursus continetur. Amplexus, & oscula sunt peccata morta- lia quatenus libidinosa, & non aliter. Sed tantum sunt libidino- sa, quatenus propter delectationem copulae, aut aliarum spe- cierum luxuriæ fiunt: ergo sic tantum, & non aliter sunt pecca- ta mortalia.

5 Novas resumet vires præfatus discursus si ad trutinam vocentur D. Thomæ verba immediatè præcedentia. Vbi post quam dixit oscula, & amplexus, secundum suam speciem, & rationem, non esse peccatum mortale: subnectit. [Alio modo dicitur aliquid esse peccatum mortale ex sua causa, sicut ille qui dat elemosynam, vt aliquem inducat in hæresim, mortaliter peccat propter intentionem corruptam,] & hoc modo putat inveniri peccatum mortale in osculis, & amplexibus recurrens ad intentionem corruptam, ex qua habeantur ob delectationem fornicationis, vel aliarum specierum luxuriæ. [Dicitum est (in- quit) quod consensus in delectationem peccati mortalis est pec- catum mortale; & ideo cum fornicatio sit peccatum mortale,

& multo magis alia luxuriæ species, consequens est, quòd consensus in delectationem talis peccati sit peccatum mortale, & nõ solum consensus in actum; & ideo cum oscula, & amplexus huiusmodi, propter delectationem huiusmodi fiant, consequens est, vt sint peccata mortalia, & sic solum dicantur libidinosa, vnde secundum quòd libidinosa, sunt peccata mortalia.] Ergo si non fiant ob delectationem prædictam; mortalia non erunt.

6 Et ita videtur tradere Angelicus Doctor in secundo scripto super libros sententiarum, lib. 4. dist. 31. art. 4. vbi ait. [Ad 1. dicendum quod consensus in delectationem est mortale peccatum, non in quacumque, sed in illam quæ consequitur actum peccati mortalis] oscula autem, & amplexus non sunt actus peccati mortalis, vt ipsemet tradit vbi supra, & cum eo omnes Theologi. Ergo, iuxta doctrinam D. Thomæ, non erunt læthalia, nisi extrinsecè ex prava intentione ordinentur ad delectationem fornicationis, vel alterius luxuriæ speciei, quæ sunt actus peccati mortalis. Idque supponere videtur in Epistola Pauli ad Ephesios, cap. 5. lect. 2. in fine, vbi ait. [Tria ergo vitia excludit, scilicet *carpitandam*, quæ est in tactibus turpibus, & amplexibus, & oculis libidinosis, &c. Item *stultiloquum*, idest, verba provocantia ad malum, & *scurrilitatem*, &c. Et hæc omnia sunt mortalia in quantum ad peccata mortalia ordinantur, quia aliquid, etiam si bonum sit ex genere, in quantum ad mortale ordinatur, est mortale.] Quapropter huius sententiæ videri D. Thomam, ait Petrus de Navarra, 2. de rest. cap. 4. num. 321. Verum, D. Thomam, his non obstantibus, pro contraria sententia stare, multis ostendere conatur Caietanus, 2. 2. quæst. 154. citata, art. 4. Sed eos concordat M. Ludovicus Lopez, 1. part. instruct. cap. 295. §. [Igitur pro explicatione] dicens: [Circa hanc quæstionem non omnino conveniunt Doctores. Nam Caietanus hic, atque Sylvester tenent partem affirmativam (nempe esse peccatum læthale) quam hic D. Thomas sequitur: Vbi videtur mutasse, & retractasse sententiam contrariam negativam, quam tenuerat in quæst. de malo, quæst. 15. art. 2.] sic imponit D. Thomæ M. Lopez, quem minor Angelicum præceptorem, ibidem ad 18. contrarium expressè docentem non legisse.

7 Expressius eam tenet M. Chrysostomus Iabellus, lib. de Philosophia Christiana, 2. part. tit. 7. vbi de pudicitia, num. 10. ibi. [Aliqui tenent esse mortalia; alij autem quòd licet sint mala, non tamen mortalia, sed venialia: nam nec exercitium ta-

lium,

lium, nec delectatio consequens invenitur alicui prohibita sub gravitate peccati mortalis, nisi ordinetur ad concubitum illicitum. Talia videntur oscula, & amplexus, & tactus partium honestarum, quæ fiunt in huiusmodi delectatione. Hos autem damnare de peccato mortali durum est. Declino igitur ad hanc viam: & ratio opinionis oppositæ non concludit: concessio enim, quod operans hæc, consentiat in delectationem tactus; nego, quod regulariter fit consensus in delectationem fornicationis.] Hæc ille: cui partim consentire videtur M. Zanardus, supr. dum ait. [Quilibet sensus delectando se in suo obiecto physicè, idest, vt res est, non causat peccatum, nisi se cum rapiat voluntatem, illi laqueum sic paret, vel delectationem illam, quæ comitatur copulam.]

8. Citatos sequitur M. Petrus de Ledesma, in sum. tom. 2. tract. 27. cap. 19. conclus. 4. cuius hæc sunt verba. [Los osculos entre los solteros, de suyo son pecado mortal, ordenados al acto carnal libidinoso. Dixe ordenados al acto carnal; porque sino son ordenados a este acto, no son de suyo pecado mortal. La razon es, porque los osculos, como ya queda dicho, tienen la malicia de la fornicacion, luego si se ordenan a ella son pecado mortal, y sino se ordenan a la fornicacion, no tienen razon de pecado, porque les viene el ser pecado deste fin.]

9. Eiusdem sententiæ (inquit Thom. Sanchez de Matrim. lib. 9. disput. 46. num. 6) Videntur D. Antoninus, 3. part. tit. 16. cap. 1. §. 10. notab. 1. dicens, tactus cum fuerint ex libidine, & amore carnalis luxuriæ esse mortales, & M. Ioannes Nider. in sua sum. præcep. 6. cap. 2. ad finem, vers. 2. principaliter, dicens, esse lethales cum sint libidinosi, & ea intentione, vt in se, vel in muliere excitetur concupiscentia. Et Margarita Confessorum, 6. præcepto, fol. 90. dicens, oscula, & amplexus habita ex lascivia esse mortalia, & tunc id contingere, quando habentur, vt sequatur pollutio, vel cum periculo. M. Ioannis Viguerius, lib. instit. cap. 7. §. 5. vers. 7. ad finem, dicens, esse mortalia ob intentionem corruptam, sicut, & aspectus iuxta illud, Mat. 5. *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, &c.* & Manuel. tom. 1. sum. 2. editione, cap. 203. num. 2. dicens, oscula tunc esse mortalia quando diriguntur ad actum carnalem, & libidinosum. Sic ibi.

10. Hanc sententiã probabilem putat M. Sotus, in 4. dist. 34. quæst. 1. art. 2. ad finem, vers. Ex quo fit, vbi inquit, [Non possunt lascivè se amplectari, aut impudicè tangere, aut carna-

liter osculari, quia isti tactus, & oscula per se, vt verior habet opinio, sunt mortalia, nisi inter veros coniuges.] Quibus verbis, ait Sanchez supra [clarè censet esse probabilem,] Et huic opinioni, ait M. Ioannes de la Cruz in directorio 6. præcep. dub. 2. concl. 3. [Victoria, & Cordub. videntur assentire, & ii insinuent non esse dogmatizandum.] Nec dissentiet M. Tabiena. verb. [Cogitatio morosa] num. 2. vbi indicat probabile delectationem morosam non esse peccatum mortale, quia de contraria, & communi, & verissima sententia, solum ait quod [est securior.] En omittis alijs, quot quantique Magistri ex D. Thomæ discipulis excusant à læthali oscula, & amplexus ob præcisam illam delectationem veneream, quæ ex ipsis confurgit. Secluso periculo pollutionis, aut vltioris consensus.

II Quorum doctrinæ fundamentum hoc Thomistico syllogismo magis innotescit. Delectatio non est mala, nisi mala sit operatio, vnde captatur, sed oscula, & amplexus, secundum se, non sunt operatio mala: ergo non est mala delectatio, quæ ex ipsis captatur. Consequentia est legitima. Minor expressa D. Thomæ, & discipulorum eius vbi sup. Maiorem tradit ipsemet Angelicus Doctor, in 2. sentent. dist. 24. quæst. 3. art. 4. in corp. dicens. [Vnde si operatio est per se bona, & delectatio est per se bona, & e contrario.] & in 4. dist. 31. quæst. 2. art. 3. [Secundum Philosophum in 10. Ethicorum, idem iudicium est de delectatione, & operatione, quia operationis bonæ est delectatio bona, & malæ mala, vnde cum actus matrimonialis non sit de se malus, nec quærere delectationem erit peccatum mortale semper.] Cuius vestigia premunt discipuli. Sotus in 4. dist. 41. quæst. vnica, art. 3. conclus. 1. [Delectatio, inquit, de se neque bona, vel mala est, nisi ratione operationis vnde captatur, concubitus autem coniugalis de se nō est operatio mala, ergo nec delectatio illi adiuncta; quare electio eiusmodi delectationis non est ex genere suo mortalis.] Consonat Caietanus, 2. 2. quæst. 154. art. 2. §. [Quo ad secundum multi,] vbi inquirens: cur in mulieribus seminatio voluntaria extra concubitum naturalem sit peccatum mortale? Sic ait. [Delectatio in bonitate, & malitia mortali sequitur operationem, & ideo oportet si delectatio sit mala moraliter, quod seminatio illa sit mala: ridiculum enim est dicere, quod delectatio secundum se est mala,] sic Thomistarū Princeps, & plures alij. Expende præmissas, & vni illationis pro delectatione ex osculis, & amplexibus capta, vel si mavis, recole tantum verba Soti, in quibus (mutatis mutandis) integer discursus continetur.

12 Quapropter Iacobus Marchantius in quæstionibus Pastoral. ad Decalogum in corollarijs ad caput 8. inquit. [Quosdam asserere oscula libidinosæ, quæ à summillis condemnantur peccati mortalis, illa solum esse, quæ sunt ex delectatione concubitus, siue pollutionis, aut similis actus luxuriosi.] Quod ipse probabile putat, cap. 6. Resp. 13. quæst. 2. Vbi ait oscula habita ob delectationem carnalem, & sensibilem, quæ ex osculo oritur, seclisio etiam periculo consentus vitioris, & pollutionis, esse culpam læthalem, iuxta communiorem, & tutiorem sententiam. [Altera verò, inquit, quæ dicit esse tantum veniale non videtur improbabilis. Hanc tenet Martinus de Magistris, in eamquæ inclinat Navarrus de Pœnit. dist. 1. cap. si cui, in fine.] Hæcque Marchantius.

13 Verum hæc sententia suscipi non potest, & omnes Iesuitæ, & Summi etiam Pontifices reprobant. Ideoque iure optimo Caietanus ab illa vindicat D. Thomam. Vide doctissimum P. Sanchez, lib. 5. sum. cap. 6. num. 12. vbi sic. [Vnum aduertere volo, sententiam quam lib. 9. de Matrim. disp. 46. num. 7. dixi esse verissimam, nempe amplexus, & oscula libidinosæ, quamvis sola venerea delectatio, quæ ex ipsis sentitur, placeat, ex cluso alio ordine ad copulam, esse mortalia, & contrariam ab aliquibus appellari temerariam, & erroneam; hæc approbatam esse à Summis Pontificibus Clemente VIII. & Paulo V. Qui Inquisitoribus fidei denuntiari iusserunt asserentem in illis non committi crimen læthale.] Hæc Sanchez.

PROPOSITIO XI.

In rebus veneris datur parvitas materiae, Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 46. num. 9. & 27. & 40. in 1. editio. Unde iuxta hanc doctrinam, oscula, & amplexus ratione parvitatæ materiae non erunt læthalia.

IR. Per lege Propositionem præcedentem, & pro hæc sententia reperies Martinam de Magistris, Gabrielem, Sebastianum Medicis, Chartusianum, Rodriguez, & Cordubam, & ex D. Thomæ discipulis, M. Umberto, Iabellum, Petrum de Ledesma, D. Antoninum, Ioannem Nider. Margaritam Confessorum, Ioannem Viguierum, Dominicum de Soto, Tabienam, Victoriam, & alios, qui delectationem veneream ex oculis, & amplexibus confurgentem, etiam procuratam, insufficientem putant ad culpam gravem constituendam. Et in terminis, quod ratione parvitatæ materiae excusari possint à læthali tuentur ex eadem Flo-

rentissima schola M. Soto de doctrina Christiana, fol. 26. & M. Samuel Lublinus, in sum. catu, verbo Osculum, num. 3. vbi sic ait. [Inter solutos, quamvis eiusdem fiat sexus, mortale crimen est, osculari, & tangere ob solam veneream delectationem ex huius mod. actibus confurgentem, nisi parvitas materiae excuset,] Idem sentit M. Fumus, in Armilla, verb. Impudicitia, num. 1. in fin. ibi: [Nec credo, inquit, quamlibet delectationem modicam esse mortalem, propter imperfectionē actus, sicut in alijs peccatis est.] Et M. Zanardus in direct. 1. part. de Sac. Matrim. cap. 41. §. 28. vbi ait. [Oscula, tactus, & verba obscena non erunt mortalia inter solutos ex parvitate materiae, vel consensus, quia levis est tactus, vel parva distillatio,] & 12. direct. in explicat. 6. & 9. præcepti, cap. 14. [Legere libros de amore tractantes, vel scribere litteras amatorias, ob aliquam delectationem carnalē, ex actus imperfectione non erit nisi veniale.]

2 Idem tenet Marchantius in Horto Past. cap. 6. resp. 13. dicens: [Non esse mortale se exponere periculo distillationis, neque osculum leviter datum,] & cap. 8. [Si fiant, inquit, cum ardore, & mora, puta replicatis diu in ore osculis, ob periculum mortale, ordinarie culpam mortalem asserre, secus si in transitu, licet voluptas aliqua capretur, &c. posse secundum opinionem multorum veniale id iudicari, ob parvitatem materiae.]

3 Eandem sententiam de parvitate materiae in re venerea amplectuntur Navarrus, cap. si quis de Poenit. dist. 1. num. vltim. Villalobos, & Malderus: & faciunt Freitas, Ioanni. Santius, Miranda, & alij, quibus citatis subscribit Caramuel in Regul. S. Benedicti. disp. 69. à num. 1502. & tenet Bassæus in floribus, verb. Luxuria, num. 19. apud Caramuelem in Theolog. fundamentali, fol. mihi 595. num. 1213. vbi sic. [Vbi levis quædam distillatio, & spirituum commotio procuraretur, excusaretur à mortali id procurans ratione parvitatatis materiae, cessante pollutionis periculo.] Et citat Bonacinam de Matrim. quest. 4. punct. 10. n. 13. & novissimè hanc sententiam putat probabilem Thomas Hurtado, tom. 1. variar. tract. 4. cap. 8. resol. 35. num. 399. dicens: [Negari non potest, valde probabile esse dari parvitatem materiae in venereis,] & pluries id repetit resol. 65. §. 2. num. 922. & §. 2. num. 932. & 934. & 935. vbi sic. [Ut autem id, quod sentio dicam, supposita sententia probabili, quod detur parvitas materiae, tum in materia luxuriæ, tum in materia sollicitationis, &c.] Quibus adde Portelium in Additionibus ad dubia Regular. verb. [Sollicitare foeminas,] num. 4. vbi ait. [Habebit hic

locum ad excusandum parvitas materiæ, sicut, & in omni alia materia, unde si confessor dicat fornicatione verba levia; vel aliud signum, vel opus leve faciat indicativum amoris lascivi; quæ verba ad iudicium prudentis viri, nec sunt peccatum mortale, nec sufficientia ad persuadendum. Creco, quod talis confessor non sit accusandus.] Vide etiam Dianam, part. 7. tract. 11. resol. 28. ubi alios citat, dicens: [Hanc etiam sententiam, quod videlicet in rebus venereis detur parvitas materiæ, præter authores à me aliibi citatos, tenet novissimè contra me nominatim insurgens sapientissimus M. Franciscus Arauxo, Dominicanus S. Theologiæ Professor in Academia Salmanticensi, in suis eruditissimis Commentarijs, in 1. 2. D. Thom. & Laurentius Laudmeter. in Regul. S. Benedicti.] Hæc ille.

4 Dedit Doctores, qui parvitatem materiæ in re venerea concedunt, quorum opinio aliquando arrisit Patri Sanchez; eam verò postea retractavit, in sum. tom. 2. lib. 5. cap. 6. num. 12. & similem doctrinam omnes Jesuitæ execrantur: extatque in Societate præceptum à Reverendissimo Præposito Generali Claudio Aquaviva. [Ne ullus è Societate publicè, vel privatim, non modo, ut veram, vel probabilem, sed nec, ut tolerabilem quidem doctrinam vlla ratione doceat, aut sibi placere significet, aut secundum illam consilium cuidam det; scilicet in re venerea exiguam aliquam delectationem (attende) deliberatè quaesitam, propter levitatem materiæ, excusari à peccato mortali.] Idiquè prohibet sub pœna excommunicationis, & privationis lecture, vocis activæ, & passivæ, & inhabilitatis ad quælibet officia.

5 Addunt nonnulli (licet alij doctissimi contrarium sentiant) opinionem astræntem parvitatem materiæ in delectatione venerea esse damnatam in Officio Sanctæ Inquisitionis ex motu Clementis VIII. ita referunt Valdellus, M. Texeda, & Diana, apud Verricelli, in qq. moral. tom. 1. tract. 4. quæst. 16. num. 4. & P. Antonius de Escobar, in 2. editione Lugdunensi suæ Theolog. Moral. tract. 1. exam. 8. cap. 3. num. 75. ait. [Esse falsam, improbabilem, & temerariam,] & M. Lopez de Texeda, in controvers. Theolog. Moral. tom. 1. lib. 2. tract. 3. controvers. 13. num. 66. fol. 163. dicit. [Esse omnino relegandam à sana doctrina.] Et Verricelli ubi sup. inquit. [Esse omnino improbabilem, tam per principia intrinseca, quam extrinseca, & esse falsam, temerariam, & scandalosam, & forte graviore censura dignam.]

PROPOSITIO XII.

Furtum triginta regalium, v.g. maius peccatum est, quam sodomia.
Vazquez Jesuita, 1.2. q. 71. art. 4 in comment. ultimo.

I R. Hanc propositionem tuetur P. Vazquez, vt conclusionem per legitimam consequentiam deductam ex doctrina Angelici Præceptoris, 1.2. tradita. Vbi hæc duo fundamenta iecit. [Iustitia maior est virtus, quam castitas.] [Peccatum eo est gravius, quo maiori virtuti opponitur.] Primum tradit, quæst. 66. art. 4. in corp. dicens: [Secundum hoc, nempe secundum suam speciem, & simpliciter iustitia inter omnes virtutes morales præcellit.] & infra. [Post Fortitudinem autem ordinatur Temperentia, &c. Scilicet, in cibis, & venereis.] Secundum posuit, quæst. 73. art. 4. vbi inquireas. [Vtrum gravitas peccatorum differat secundum dignitatem virtutum quibus opponuntur: Respondet. [Dicendum, quod virtuti opponitur aliquod peccatum, vno quidem modo principaliter, & directe, & hoc modo oportet, quod maiori virtuti opponatur gravius peccatum.] Ex quibus P. Salas, 1.2. tom. 1. quæst. 73. tract. 13. disput. 5. sect. 3. num. 25. [Quod peccatum, inquit, nobiliori virtuti oppositum gravius sit: præter D. Thom. Caietanum, Conradum, Medinam, Zumelium, & alios Thomistas, docet Scotus,] & hanc regulam [esse in vniuersum veram non pauci expositores S. Thomæ affirmant (ait Lorca, 1.2. disp. 19. de peccatis) & omne peccatum quo digniori virtuti opponitur esse gravius in genere moris, & secundum malitiam formalem] sic doctissimus vir. Ex his igitur præmissis: sic discurret P. Vazq. Gravius peccatum est, quod maiori virtuti opponitur: sed furtum opponitur iustitiæ, quæ est maior virtus, sodomia verò castitati, quæ est minor: ergo iuxta principia D. Thomæ, gravius peccatum est furtum quam sodomia. Verba eius sunt. [Eadem ratione dicendum est peccata luxuriæ contra naturam, etiamsi magis turpia appareant, & maiori nota infamiæ digna sint, ex genere tamen suo minora esse quam peccatum furti, quia furtum iustitiæ, illa autem peccata castitati opponuntur.] Hæc ille, quem sequitur celebris Doctor Montefinos Primarius Complutensis, 1.2. tom. 2. quæst. 73. art. 4. disput. 5. vt bene observat Thom. Hurtado, tom. 1. tract. 1. cap. 8. resol. 30.

2 Hoc verò non tollit, furtum leve, quod gravitatem mortalem non attingit, levius esse peccatum sodomia. Nam vt ait
 M.

M. Sotus, in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 5. §. [Respondetur autem.]
 [Cum dicimus genere suo insinuamus, quod peccatum minus ex
 obiecto, potest fieri maius ex circumstantiis, gravius enim est
 peccatum iniustitiæ, quam intemperantiæ, quia iustitia est præ-
 stantior virtus, & tamen peccatum fornicationis gravius est
 quam furari vnum argenteum.] Hæc ille: cuius discursus æque
 probat furtum ex suo genere gravius esse peccato sodomie, vt
 patet ex terminis. Et favent Zumel, Herrera, & alij apud Salas,
 sup. num. 38. & 39. qui sentiunt necessarium esse asserere sodo-
 miam continere malitiam iniustitiæ, vt defendi possit, esse gra-
 vius peccatum furto; quod similiter de fornicatione tuentur.
 Sed difficile probari poterit iniustitia facta proli, quæ nequè est,
 nec fuit, nec esset futura, licet peccatum contra naturam omit-
 teretur. Præterquam quod argumentum Patris Vazq. procedit
 supponendo cum Theologis communiter in sodomia solum dari
 malitiam contra temperantiam. Quo posito.

3 Efficax aliud argumentum sumitur ex D. Thoma, 1. 2. q.
 73. citata art. 5. Vbi cum statuisset, peccata spiritualia esse gravio-
 ra, quam carnalia, sic sibi obijcit. [Adulterium gravius pec-
 catum est quam furtum, sed furtum pertinet ad avaritiam, quæ
 est peccatum spirituale; adulterium verò ad luxuriam, quæ est
 peccatum carnale; ergo peccata carnalia sunt maioris culpæ.]
 Respondet. [Ad primum dicendum, quod adulterium non so-
 lum pertinet ad peccatum luxuriæ, sed etiam ad peccatum in-
 iustitiæ, & quantum ad hoc potest ad avaritiam reduci.] Atqui
 sodomia solum pertinet ad peccatum luxuriæ; ergo cum tan-
 tum sit carnale peccatum, minoris erit culpæ, quam furtum. Ec-
 ce in via D. Thomæ non levia sunt fundamenta pro opinione Pa-
 tris Vazquez.

4 Non inficior contrariam tenere alibi expresse D. Thom.
 Nam 2. 2. quæst. 154. art. 12. dicit peccatum contra naturam esse
 maius adulterio, & 3. contra gentes, cap. 122. ait. [Post pecca-
 tum homicidij, quo natura humana iam in actu existens destrui-
 tur, huiusmodi peccatum videtur secundum locum tenere, quo
 impeditur generatio humanæ naturæ.] Imò, 2. 2. quæst. 154. art.
 3. aperte dicit fornicationem secundum suam speciem, seu ex
 genere suo, esse gravius peccatum furto. Quia [est, inquit, con-
 tra bonum hominis nascituri, & ideo est gravius peccatum, se-
 cundum suam speciem, peccatis, quæ sunt contra bona exte-
 riora, sicut est furtum, & alia huiusmodi.] Quæ doctrina non
 paucis difficilis visa est, nec ab omnibus recepta, vt dicit Lor-

ca, 1. 2. disput. 19. de peccatis, membr. primo, & contrariam supponit M. Sotus ubi supra, recole eius verba, numer. 2. adducta. Iam quo modo cohaereat cum principijs iactis, 1. 2. ubi iustitiam constituit praestantiorē vīrtutem temperantia in venereis (quod verum non esset, si temperantia includeret iustitiam.) & quomodo, quae 1. 73. artic. 5. ad iniustitiam propriam adulteri recurrit, ut inde probet illud esse maius peccatum furto? (Quod frustra fieret, si fornicatio simplex gravius furto peccatum esset) Doctores consule. Vnum ego. Non esse audiendum Thomam Hurrado (iuratum alias Thomistam) dum contra D. Thomam, ubi supra 3. contra gentes, ausus est dicere, sodomiam gravius esse peccatum quam homicidium. Sic loquitur, tom. 1. tract. 1. cap. 8. resol. 30. num. 325.

EX TRACTATV DE OPINIONE PROBABILI.

PROPOSITIO I.

QVAMVIS opinio sit falsa, potest quilibet tuta conscientia illam practice sequi, propter auctoritatem docentis. Tannerus *tesura*, 2. 2. disput. 5. quaest. 8. dub. 4. num. 99. vers. [Ex quibus.]

R. Loco citato, nec verbum de hac opinione. Verum questionem exagitat. 1. 2. disput. 2. quaest. 4. dub. 3. num. 33. ubi cum pluribus alijs existimat, eum, qui iudicat aliorum opinionem improbabilem a principijs intrinsicis, posse nihilominus ab extrinsecis, propter auctoritatem docentis, iudicare probabilem, & iuxta illam operari. Quae doctrina fere communis est inter Doctores, quos citatos sequuntur Angelus Bossius, tom. 1. de conscient. part. 1. §. 22. num. 207. & §. 19. numer. 170. Pasqualigius in decision. moral. decis. 22. & Verricelli in qq. moral. tom. 1. tract. 2. sing. quaest. 5. dicens: [Ex auctoritate vnius tantum posse quem illam in praxi amplecti, licet a principijs intrinsicis fallam, & improbabilem existimet.]

2 Pro hac opinione militant, quotquot asserunt, confessarium teneri absolvere poenitentem, quotiescunque pro ab-

soluzione fuerit aliorum probatæ authoritatis opinio, etiam si confessarius à principijs intrinsicis falsam iudicaverit. Ita Sotus, in 4. diu. in 1. 18. quæst. 2. artic. 5. ad 3. §. Unde ad argumentum, ubi sic ait: [*Quamvis Sacerdos existimet opinionem esse falsam, non tamen inde existimare debet, ubi non licere ipsum absolueret, siquidem propter probabilitatem excusatur ille à culpa.*] Hæc ibi, quem ex eodem ordine sequuntur M. Mercatus de contractibus, capit. 15. & M. Candidus, apud Machado infra citandum. Item Diana, 2. part. tractat. 13. resolut. 11. & 3. part. tractat. 3. resolut. 9. Verricelli, in quæst. moral. tom. 1. tractat. 6. sect. 14. num. 93. & Machad. tom. 1. in [*discurso practico de probabil. opin. art. 6. & 7. §. 1.*] ubi addit. [*La persona docta que fuere consultada en algun caso dudoso, puede responder (y muchas vezes conviene, y aun es necessario assi) figuiendo opinion agena, aunque èl la juzgue por improbable: assi lo enseñan exprellamente Vazquez, Lelio, Salas, Egidio, Sayro, Navarro, Medina, Lopez, Suarez, Azor, Gutierrez, Enriquez, Layman, Villalobos, Ioannes Santius, Becano, Reginaldo, Sanchez, Candido. Imò, que si el consultante pide que le aconseje conforme a la opinion mas favorable, peca en no hazerlo assi, docent Sanchez, Ioann. Santius, Salas, Diana: el qual dize, que siempre se entienda pedirlo assi el consultante.*] Hæc Machado.

3 En quot Doctores militent pro sententia Tanneri, cuius vnus authoritas sufficeret ad efficiendam probabilem, iuxta doctrinam doctissimi M. Serra, 1. 2. quæst. 19. artic. 6. fol. mihi 375. ubi ait: [*Quamvis vnus solus sit talis opinionis author, si tamen sapiens maximè cognitus, & probatus sit, sufficit ad illam probabilem efficiendam, nisi aliàs constet ab omnibus improbari,*] Et cum Vvillielmo idem tradit, ex eodem illustrissimo Prædicatorum Ordine, M. Ioannes Nider. in consolatorio timoratæ conscientie edito Romæ anno 1604. part. 3. cap. 11. §. Tertio patet. in fine, ubi sic. [*Item dicit idem, quod frater simplex, vel quilibet homo cum salute potest sequi in consilijs, quamcunque opinionem voluerit, dummodo alicuius magni Doctoris opinionem sequatur.*] Sic ille, & merito. Nam vnicum gravem Doctorem constituere opinionem extrinsece probabilem, docent quatuor super viginti Doctores, quos citatos sequitur Verricelli supr. tractat. 2. sing. quæst. 5. & Thomas Hurtado, tom. 1. resolut. moral. tract. 4. cap. 8. resolut. 8. numer. 1018. dicens. [*Vnius authoris classici authoritas sat est ad fa-*

ciendam opinionem probabilem in praxi sequendam, vt tenent fere omnes.] Et tradit novissimè M. Acatius de Velasco cum alijs, tom. 2. resol. moral. verbo Opinio, resol. 3 16. num. 3. dicens: [Muchos Doctores absolutamente, y sin excepcion ninguna desienten, que solo vn Doctor, que aya impresso, es bastante para hazer opinion probable, con tal, que la tal opinion nõ este abrogada por alguna Ley, o Canon, ni tenga algun error, ni notada por los Superiores, à cuyo cargo està, ni el Doctor padezca alguna nota en el buen nombre. Y yo siento lo mismo con Sylvestro, y otros.] Et tradunt supra viginti Doctores quos citatos sequitur Machado, tom. 1. discurs. pract. art. 2. §. 1. num. 5. *Quibus* adde Iosephum Rocassal. in praxi, tom. 2. part. 3. cap. 2. numer. 20. vbi ait. [Si liber sit alicuius Doctoris, iunioris, & moderni, debet opinio censeri probabilis, dum non constet reiectam esse à Sede Apostolica tanquam improbabilem.]

4 Sed quid si de mandato Sanctæ Inquisitionis expuncta sit? Respondet Caramuel in Theolog. fundam. part. 1. fol. 17. in Epistola dedicatoria ad Innocētium X. [Scio communi Theologorum iudicio has inhibitiones habere tantum vim opinionis probabilis, aut probabilioris, vt plurimum,] & 2. part. Theol. fund. fol. 5. num. 12. [Quando liber, inquit, vel sententia interdicitur, non asseritur esse improbabilis, sed iusta manere in gradu probabilitatis, in qua antea erat ob bonum publicum, vel privatum, nec dictari, nec defendi præcipitur.] Et audacius, 1. part. Theol. fundam. num. 182. & 259. & 285. totis viribus suadere contendit. [Quod non datur in mundo visibili: authoritas condemnandi opiniones probabiles.] Verum eiusmodi positiones non bene audiunt apud Theologos. Et contra ultimam acriter insurgit ex doctissima Dominicanorum Familia M. Ioannes Martínez de Prado in Academia Complutensi Vespertinæ D. Thomæ Cathedra dignissimus Moderator, tom. 2. Theolog. moral. cap. 33. in apendice contra Caramuelem, quæst. 2. §. 3. num. 22. vbi distinguens probabilitatem intrinsecam ab extrinseca, quæ ex autoritate docentis desumitur; Caramuelis positionem de prima probabilitate verissimam putat, de secunda verò falsissimam esse demonstrat. Verba eius sunt: [Si ergo opitio sit intrinsicè probabilis, sicut nulla humana autoritate fieri potest, quòd bonum sit malum, & quòd lux sint tenebræ: ita nec fieri potest, quòd probabile sit improbabile. Quando autem probabilitas est extrinseca, & apparens, quam

vis per accidens deservire possit, ut operantes, & errantes invincibiliter excusentur à peccato; tamen perse loquendo, ad Papam primario, & autoritative, & ad dominos Cardinales, & supremos fidei iudices pertinet declarare, quid tenendum ad fidei, & morum integritatem, & quid operandum. Et hæc via videmus innumeras propositiones antiquitus existimatas probabiles, hodie declaratas improbables.] Hactenus M. Prado. Verum cum opinio intrinsicè probabilis possit in re esse falsa, videat Martinez, quo modo potestatem id declarandi neget Pontifici.

5 Ex quibus fit non esse audiendum Caietanum, tom. 2. opuscul. tractat. 6. cap. 2. vbi sententiæ Caramuelis fundamenta iecit, sic enim, inquit. [Summi Pontificis iudicio promissa est omnis veritas de necessarijs ad salutem fidelium, & non omnis veritas naturaliter scibilis, aut moralis, (& infra:) Et propter hæc sicut in his, quæ sunt fidei, Summi Pontificis auctoritas omnibus præest rationibus; ita in his scibilibus supra tantum ipsum, quam quemcunque alium iudicem, ratio naturali lumine roborata locum obtinet; contra quam sola auctoritas nature auctoritas statuere, aut decidere aliquid potest.] Hæc Caietanus. Quem omnes reprehendant. Videatur M. Ambrosius Catharinus in Annotationibus, lib. 6. fol. 562. vbi adductis Caietani verbis, illum carpit, dicens: [Quo in loco pernitiole errat.]

6 Cæterum circa electionem opinionis, vide Angelicum Præceptorem, Quodlib. 8. artic. 13. Vbi hanc strictissimam reperies. [Illud, inquit, quod agitur contra legem semper est malum, nec excusatur per hoc quod est secundum conscientiam, &c. Dicendum ergo est, quod quando sunt duæ opiniones contrariæ de eodem, oportet esse alteram veram, & alteram falsam. Aut ergo ille, qui facit contra opinionem Magistrorum, utpote habendo plures præbendas, facit contra veram opinionem, & sic cum faciat contra legem Dei, non excusatur à peccato, quavis non faciat contra conscientiam.] Hæc Div. Thom. Quæ si vera, ut sonant: vae operantibus ex opinione, etiam probabiliori, imò, & moraliter certa, ni securiorem semper eligant, in quane materiale quidem peccatum esse possit. Exponendus ergo est. Nam ut ipse ait in fine articuli. [Si ex contrarijs opinionibus in nullam dubitationem inducitur, non committit se discrimini, nec peccat.] Et tamen evidentissimum est, contingere posse, quod licet non dubitet, faciat re ipsa contra veram

ram opinionem, & sic contra legem Dei. Ergo si excusatur à peccato, vt plane fatetur Angelicus Doctor, ideo est quia non facit contra conscientiam. Et sane, quòd ad peccandũ formaliter non sufficiat, agere contra legem Dei, quando non agitur cõtra conscientiam, non solum est omnium Theologorum sententiã, sed expressã ipsius D. Thom. in eodem Quodlib. 8. art. 15. vbi sic ait. [Error autẽ conscientie quandoque habet vim absolvendi, seu excusandi, quando scilicet procedit ex ignorantia eius, quòd quis scire non potest, vel scire non tenetur. Et in tali casu quamvis factum de se sit mortale, tamen intendens peccare venialiter, peccaret venialiter,] & infra. [Quando verò error conscientie non habet vim absolvendi, vel excusandi est, quando scilicet ipse error peccatum est, vt cum procedit ex ignorantia eius quòd quis scire tenetur, & potest.] Hæc ibi, & in 2. sentent. dist. inct. 22. quæst. 2. art. 2. in corp. §. [His ergo visis,] & de veritate, q. 17. art. 3. & 4. Et suam mentem magis explicitam tradiderat, Quodlib. 3. art. 10. per ea enim, quæ ibi scripsit, plane intelliguntur, quæ postea in Quodlib. 8. art. 13. supra citato. Verba eius sunt. [Qui ergo assentit opinioni alicuius Magistri (attende) cõtra manifestum Scripturæ testimonium, sive contra id, quòd publice tenetur secundum Ecclesiæ autoritatem, non potest ab erroris vitio excusari.] Quid clarius? Ergo si hæc non concurrant, excusabitur à vitio erroris; quia in tali casu, ignorantia invincibilis erit, quam à peccato excusare, fide sanctum est. Videatur ipse D. Thomas, 1. 2. quæst. 74. art. 5. & quæst. 76. art. 3. vnde M. Bart. Farnas, in Armilla, verb. Opinio, num. 1. [Si non appareat opiniones esse contra bonos mores, neque contra ceterminationem Ecclesiæ, neque contra Sacram Scripturam, & sequitur aliquis tales opiniones credens benefacere, & sine pertinacia, non peccat; etiam si tales opiniones essent falsæ, imò hæreticæ, sed non manifeste. Vnde nunc multa sunt hæreticæ condemnata, quæ antea sine peccato poterant teneri, secundum D. Thom. 1. part. q. 3. 2. art. 6. quia manifestus error non erat.] Hæc Farnas.

7 Qua propter M. Bartholomæus de Ledesina, in summario edito Salmanticæ anno 1585. tract. de Poenit. vbi de confess. dist. 14. §. Tertia conc'. [Aliquando, inquit, propter ignorantiam invincibilem, quam quis habet, sequi potest opinionem, quæ tamen revera est contra ius naturale, & divinum, nam quædamque sunt duæ opiniones contradictoriæ de eodem, alteram

ram veram, alteram autem falsam esse oportet, quia tunc non liquido constat; qui eiusmodi opinionem sequitur, excusatur propter ignorantiam illam, & M. Ioannes Martinez de Prado vbi sup. [Quando autem probabilitas est extrinseca, & apparens, quamvis per accidens deservire posset, vt operantis, & errantes invincibiliter excusentur à peccato, &c.] & tom. 1. cap. 1. quæst. 4. §. 3. num. 12. [Inter duas opiniones, æque probabiles, licet eligere minus tutam; nam in practica habet certitudinē moralem, quòd rectè operetur, quia quæsitā veritate quantum potuit, si in re erret, invincibiliter ignorat, & actus est formaliter bonus.] Quibus consonat M. Martinus de Ledesma, in 2.4. edita Conimbricæ anno 1560. quæst. 8. art. 4. fol. 68. [Ideo dico prius, quòd probabile est, sed parum, quòd solum circumstantiæ mutantes speciem sunt confitendæ, quia hoc communiter dicunt Theologi, vt Sanctus Thom. Bonav. & alij. Et ideo, vel hoc est verum, vel qui hanc sequuntur opinionem excusantur ignorantia invincibilis. Hæc ille. Sed miror dixisse parum probabilem opinionem D. Thom. & D. Bonav.]

8 Denique M. Ioannes Nider vbi supra citatus in consolatorio timorate conscientie, p. 3. cap. 11. adductis verbis D. Thom. ex Quodlib. 8. art. 13. (quando sunt duæ opiniones contrariæ de eodem, &c.) sic ait. [Hæc verba Sancti Thomæ non possunt intelligi, nisi de illis vbi manifeste patet ex Scriptura, vel Ecclesiæ determinatione, quòd sit contra legem Dei, & non de illis intelligit, vbi illud non apparet, sicut se ipsum declarare videtur Quodlib. 3. art. 10. alias enim sibi contradiceret in eodem libro, quòd non est credendum. Ex quibus sequi videtur, quòd non oportet semper tutiorem opinionem eligere, de necessitate salutis, sed sufficit tutam eligere,] & infra, §. Tertio patet in fine. [Idem item Vvilhel. in materia de decimis recitans duas opiniones dicit, quòd illa prima opinio, scilicet quòd antiquas decimas sine peccato in feudis retinere possunt laici, & quòd ad hæredes transeant, benignior est, & ideo magis amplectenda: Item reperi in libris veteribus Ordinis nostri Prædicatorum responsa plura, quæ data esse videntur à Domino Alberto, quæ idem sonant, &c. (& cap. 13. §. 4. patet.) Concludendum est ex prædictis omnibus quòd probabilis certitudo sufficit in moralibus, vt non exponat se quis periculo.] Hactenus M. Ioannes Nider. Quibus, & mentem D. Thom. exponit, & ab obligatione eligendi tutiorem opinionem excusat: Quæ est communis Theolog. sententia, quando opinio minus tuta est probabilior, vt bene do-

cer M. Ioannes Martínez de Prado sup. tom. 1. cap. 1. quæst. 4. §. 2. num. 6. ibi: [Dico secundo, quando opinio minus tuta est probabilior hic, & nunc omnibus attentis, licite eam sequimur, & non tenemur sequi tutiorem. Ita Sylvester, Corduba, & iam communiter authores, docuit eam S. Antonin. 1. part. tit. 3. cap. 10. §. 10. reg. 6.] sic Prado. Qui multis probat D. Thomam, pluribus in locis amplexatum fuisse opiniones, quæ secures non sunt.

9 Sed restat gravior difficultas. An liceat eligere in operando opinionem probabilem minus tutam, relicta probabiliori, & magis tuta? Audiamus discipulos Div. Thomæ. M. Thomas Vilar, Ordinis Prædicatorum, in sum. contraversiarum, in 1. 2. D. Thomæ tract. posteriori de conscientia, 4. part. §. 6. inquitrens. [Vtrum ex duabus opinionibus quis probabile, probabiliori relicta, sequi possit?] Respondet. [Partem affirmativam teneo cum Medina, Lorca, Martínez, Cornejo, Montefino, & pluribus alijs.] & infra: [Dices esse quidem recte rationi conforme, tamen quia opinio probabilior est conformior, & securior, eam sequi obligamur. Contra, inquit Medina, quia nemo ad id, quod melius, & perfectius est obligatur.] M. Bartholomæus de Ledesma, ubi supra de Pœnit. Sacram. diff. 14. concl. 5. [Hæc conclusio est contra Adrianum, quæst. 5. de confess. dub. 7. ubi dicit, quod quis tenetur sequi tutiorem opinionem, & contrariam, etiam probabilem, ommittere. Sed nihilominus nostra conclusio est verissima, & probatur tum ex usu universalium omnium, qui sic habent in practica; tum quia si est probabilis, habet pro se graves authores, urgentesque rationes.]

10 M. Acatus de Velasco, Episcopus Oriolensis, tom. 2. verbo [Opinion probable,] resol. 3 16. num. 7. [Digo lo primero, la mas comun, y recibida opinion de los Doctores es, ser licito, y seguro en conciencia seguir la opinion probable, aunque sea dexando la mas probable. La primera parte se prueba, porque en siendo opinion probable, es conforme a razon, &c. La segunda parte se prueba, porque no ay obligacion de hazer siempre lo mejor, &c. Además, que sino fuera cosa licita, y segura, el seguir la opinion probable, dexando la mas probable, y mas segura; sin duda que pecarian los Doctores, y Maestros que enseñan opiniones probables por la parte menos segura, porque davan ocasion para pecar a los que usan dellas, y es muy ageno de equidad, y razon condenar en esta parte a tantos varones doctos, y pios, que enseñaron opiniones probables, dexando

do las mas probables, y seguras. Pruebase tambien, porque vemos que los Sumos Pontifices en las cosas de la Iglesia, que no estan determinadas, y definidas, sino de baxo de opinion de Doctores, siguen sus opiniones probables, y no siempre las mas probables, y mas seguras, &c. Y aunque parece que Cayetano niega esta opinion, quando dize, in sum. verb. Opinio. [In operandi nisi tatiorem partem eligendo, non licet opinionem cuiusque sumere.] Pero en realidad de verdad no habla Cayetano en este lugar de opinion probable, sino de qualquiera opinion, aunque no sea probable; lo qual es manifesto, &c. De Sylvestro dicen tambien algunos Doctores, que tuvo la opinion contraria; pero se engañaron,] & num. 10. in fine. [La sobredicha opinion la tienen muchos, y graves Doctores,] & in margine citat M. Bannez, 2. 2. quaest. 10. artic. 1. M. Candidum, disq. 3. art. 20. dub. 1. M. Medinam, 1. 2. quaest. 19. art. 6. M. Ledesman, in sum. tom. 2. tract. 8. c. 22. & alios. Citat etiam M. Ioannem Martinez de Prado, tom. 1. cap. 1. de conscientia, quasi. 3. §. 3. num. 17. vbi ait. [Dico ergo 2. sepe in praxi licitum est sequi opinionem minus probabilem relicta probabiliori. Hanc conclusionem non solum tenent authores primæ, & secundæ sententiæ, sed etiam ex Doctoribus nostræ, Caietanus, Soto, & Navarrus, nec reperio, qui eam neget expresse, & ideo merito dici potest omnium communis.] Verum hunc authorem ego non referam, quia, num. 18. sequenti, inquit, [per se loquendo non licere sequi opinionem minus probabilem, & minus tutam.] Quare potius stat pro contraria. Militat verò pro nostra M. Ioannes Nider. vbi sup. part. 3. cap. 1. §. 3. Vbi inquit patere. [ex antiquis satis, tam Theologis, quam iuris peritis, & auctoritatibus modernorum Theologorum famolorum.]

11 Idem tenet M. Barnabas Gallego ex eadem Predicatorum Familia, in tractatu de conscientia edito Matriti anno 1648. vbi de conscientia probabili, dub. 1. sic ait. [Inquirimus in presenti, vtrum sit licitum, relicta opinione probabiliori, & magis tuta, sequi opinionem probabilem, & minus tutam? In hac igitur re est prima sententia, quæ dicit non esse licitum, &c. Secunda sententia, quæ vt longe probabilior mihi magis placeat, (& pro nostra resolutione habenda est) docet licitum esse sequi in praxi opinionem minus probabilem, & minus tutam, dummodo sit practicè probabilis, relicta probabiliori, & tutiori, &c. Hæc igitur secunda sententia communior est inter Thomistas. Eam docent Bartholomæus de Medina, 1. 2. quaest. 19.

are. 6. subante penultimo, Dominicus Bannez, 2. 2. quasi 10. art. 1. corollario penultimo, Petrus de Ledesma in sum. to. n. 2. tract. 8. cap. 22. diff. 2. circa vndecimam conclusionem, Gregorius Martinez, in 1. 2. quest. 19. art. 6. dub. 6. Didacus Alvarez, 1. 2. q. 19. disp. 80. Ludovicus Lopez, 1. part. instruct. cap. 120. & 287. Vincentius Candidus, tom. 1. disquis. 3. art. 20. Petrus de Lorca, 1. 2. tract. 1. disp. 39. membr. 2. Ludovicus Montelinus, 1. 2. disp. 29. quest. 5. §. 3. Petrus Cornejo, tom. 1. tract. 8. disp. 3. dub. 6. Petrus de Aragon, 2. 2. quasi 63. art. 4. dub. penultimo, & ibi Michael Salon, controv. 2. concl. 4. Ioannes Malderus Episcopus, 1. 2. quest. 19. art. 5. disp. 68. Marcus Serra, 1. 2. quest. 19. art. 6. dub. 4. Qui etiam conatur explicare Caietanum, & Sylvestrum primam sententiam non docuisse. Hanc sententiam communiorum inter Thomistas sequuntur alij plures auctores. Hi sunt Suarez, Valentia, Vazquez, Azor, Thomas Sanchez, Ioannes Sanchez, Bonacina, Salas, Nicolaus Valdellus, Petrus de Navarra, Layman, Sayro, Granado, Filiutius, Bassius, Navarrus, Becanus, Lelius, Enriquez, Reginaldus, Ludovicus de la Cruz, Baillius Ponce, Villalobos, Ludovicus de Torres, Ioannes de Lugo, Santarellus, Diana, Nicolaus Garcia, Barbosa, Porrel, Machado, Tannerus, Castro Palao, Franciscus de Lugo, & alij. Hactenus M. Barnabas Gallego. adducens loca, ubi predicti auctores hanc opinionem tuentur, quae brevitatis causa labens omitto. Quos sequitur ex eodem ordine Illust. Archiepisc. Hispal. Fr. Petrus de Tapia, in doctissima Catena Morali, lib. 1. quest. 8. art. 12. dicens. Opinio etiam minus probabilis, dum tamen sit probabilis practice, potest eligi tuta conscientia, relicta probabiliori, & tutiori, ita Medina. Bañez, Ledesma, & alij plures.]

12 Non inficior difficilem esse mentem D. Thomae in hac questione, nam in Quodlib. 8. citato, art. 13. asserit; qui habet certitudinem; v. g. quod verè liceat habere plures praebendas. [Sed tamen in quodam dubitationem inducitur ex contrarietate opinionum, si manente tali dubio, plures praebendas habet, periculo se committit, & sic proculdubio peccat, ut pote magis amans beneficium temporale, quam propriam salutem.] Haec sane difficilissima sunt; nam si cum certitudine de honestate componitur dubitatio sufficiens ad peccatum laethale, quomodo excludetur ab opinione, etiam probabiliori, si minus tuta? Quando inquam opinioni minus tuta, licet probabiliori, formido defecit? Aequè ergo arietant electionem probabilioris, ac minus probabilis. Exponendus ergo est D. Thomas de dubitatione practica.

ctica. Nam vt ait M. Bartholomæus de Ledefma, tract. de Pœnit. vbi de confess. dist. 14. [Stante dubio speculativo de alicuius sententia veritate, poterit nihilominus sic dubitans, in practica non tantum illa vti, verum etiam certus esse, quod illam sequendo beneficiat.] Et M. Prado vbi sup. cap. 1. quæst. 4. §. 3. num. 12. [Inter duas opiniones æque probabiles licet eligere minus tutam, nam qui vnam eligit habet certum omnem moralem, quod rectè operetur.] Et Illustrissimus, ac Reverendissimus M. Dídacus Álvarez, Archiepiscopus Tracensis, in 1. 2. quæst. 19. art. 6. disput. 89. num. 13. ad 4. [Respondetur sufficere, quod homo se applicet ad operandum per cognitionem certam practicè, qualis est illa, quæ habetur per opinionem practicè probabilem; nec est necessarium sequi regulam certissimam.] Vt omittam, M. Ioannem Nider. vbi sup. cap. 13. §. 1. [Quarto patet,] plane asserere. [Quod probabilis certitudo sufficit in moralibus, vt non exponat se quis periculo.] Quod tradit etiam Antonius Perez, cert. 10. Schol. cap. 2. dicens: sufficere iudicium opinativum cum formidine sine vilo iudicio certo, vt homo rectè operetur. [Aliàs, inquit, nullus esset scrupulorum finis, nec terminus.] Cui assentitur Illustr. Archiepiscop. Hisp. vbi infra, art. 12. & Diana, part. 4. tract. 3. resol. 1. & ante illos Petrus de Ledefma de Matrim. q. 45. art. 1. in fine: Quia vt ait M. Petrus de Tapia loco citato, ad rectè operandum solum requiretur, quod quis retineat dictamen: [*Sibi licet eligere, quam voluerit opinionem*, quam vis hoc iudicium non sit sine formidine.] Itaque D. Thom. vbi supra solum intèdit, peccare illum, qui peccati dubius, seu cum dubia conscientia operatur. Vt advertit Illustr. Archiepiscop. Hispal. Fr. Petrus de Tapia; in Catena Morali, lib. 1. quæst. 8. art. 10. quia vt ait M. Petrus de Ledefma de Matrim. quæst. 45. art. 1. fol. 145. [Conscientia dubia dicitur, quando hic, & nunc maneo anceps, & dubius, an sit licitum, vel non,] & infra. [Qui enim dubitat non assentitur alicui parti.] Hæc autem non reperitur saltem in eo, qui certo iudicat opinionem esse probabilem, & tutam; ac proinde nullum esse peccatum: nam si certum iudicium est, revera dubium non est, vt ex terminis patet, & ideo verissimè concludit D. Thom. vbi sup. Quod lib. 8. art. 13. [Aut ex contrarijs opinionibus in nullam dubitationem adducitur, & sic non committit se discrimini; nec peccat.] Omitto, quod, vt exponit M. Medina, 1. 2. quæst. 19. art. 6. concl. 1. D. Thom. solum contendit, eum qui propter varietatem opinionum dubitat de probabilitate sue opinionis, non posse suam opinionem sequi; secus

vero qui iudicat esse probabilem. Videatur Vazquez, 1. 2. disput. 62. cap. 5. & 9. & Salas, 1. 2. tom. 1. tract. 8. disp. vnica. sect. 4. & sect. 16. num. 144. vbi cum pluribus tradit sufficere quod probabiliter iudicet esse probabilem, & quod liceat sequi opinionem probabilem.

PROPOSITIO II.

Regis consiliarij in imponendis tributis non tenentur eligere probabilior opinionem, sufficit probabilem eligant. Sanchez Iesuita, tom. 1. sum. lib. 1. cap. 9. num. 47. & subdit possunt iusta tributa non solvere. Idem Sanchez, lib. 6. cap. 3. num. 7. Expende quot lites hæc secunda sententia pariat.

I R. Pro sententia prima de electione opinionis probabilis, relicta probabiliori, plures militant, & quidem doctissimi. Ex Ordine Prædicatorum M. Petrus de Ledesma, tom. 2. sum. tract. 8. cap. 22. disp. 2. num. 746. M. Medina, 1. 2. quæst. 19. art. 6. M. Serra, 2. 2. quæst. 67. art. 3. fol. mihi 507. M. Ioannes de la Cruz in direct. de conscientia probabili, dub. 19. & M. Alvarez, 1. 2. disp. 80. num. 9. & 12. Sotus, Gallo, & Mantius, apud Salas, 1. 2. tract. 8. disp. vnica, sect. 12. num. 118. Quibus adde M. Acatum de Velasco, tom. 2. resol. moral. verb. Opinio, resol. 316. & 320. num. 2. vbi ait. [En todas las materias, y en qualquiera negocio, aunque sea de grande importancia, siguiendo opinion probable, aunque sea menos segura, se obra con toda seguridad de conciencia.] Et in terminis tenentur plures, apud Dianam, 1. part. tract. 3. de Parlamento, resol. 20. vbi sic. [Vtrum Ministri Regij quoad iustitiam tributorum teneantur sequi opinionem probabilior, probabilis relecta?] Et postquam pro parte affirmativa adduxerat P. Tannerum, P. Vazquez, P. Filiutium, P. Reginaldum, P. Valentiam, & Beccanum. [Præter illos, inquit, quos citant, & sequuntur Thomas Sanchez, & Bonacina, vbi infra] subnectit. [Sed opinio contraria videtur etiam mihi probabilis, sicut visa est Sanchez, & Bonacinae, & præter sex classicos Doctores, quos ipsi citant, tenent etiam hanc sententiam Doctus Iurifconsultus Morla, & ex Theologis Lorca, Martinez, Alvarez, Hieronymus de Rúa, &c. & in terminis Petrus de Navarra.] Hucusque Diana. Idem tenet M. Barnabas Gallego, tract. de conscientia probabili, circa Regem, dub. 19. vbi ait. [Si inquiras vtrum Rex in imponendis tributis sequi possit opinionem probabilem? Respondeo affirmativè, quia non debet esse peioris
con-

conditionis, quam reliqui, qui possunt iuxta probabilem opinionem operari,] & pro hac opinione stare debent omnes qui asserunt iudicem in iudicando sequi posse opinionem probabilem, quæ versatur circa ius, relicta probabiliori: quod tenent apud Dianam, part. 1. tract. 2. resol. 60. quæ quæ super viginti Doctores; inter quos M. Texeda, M. Samuelius, Calpensius, Petrus à Sancto Iosepho, Pollentius, Ioannes de Soria, Martinus de S. Ioseph. Cutellius, Cornejo, Machado, Guarzinus, Larrea, Paqualigius, Medina, & Salas, dicens esse communem Theologorum. Denique sententiam istam, quæ attribuitur ab Anonymo Patri Sanchez, tenent, apud illum, Sayrus, Salon, Aragon, & alij, & ipse dicit esse probabilem, licet contrariam sequatur.

2 Secunda verò propositio falsissime ei affigitur: ipse enim non docet subditos posse iusta tributa non solvere, nec de hoc disputat loco citato, sed doctrinam generalem, circa obedientiam superioribus debitam tradit, his verbis. [Dicendum est (inquit num. 6.) quamvis subditus iudicet probabiliter, esse malum, quod superior præcipit, teneri ipsum obedire, &c.] Hanc verò conclusionem sic limitat, numer. 7. citato: [Secus tamen esset si daretur opinio probabilis dicens in aliquo casu non teneri subditum obedire superiori, tunc enim credens eam opinionem esse probabilem, non teneretur obedire, licet posset, quia potest alterutram opinionem tuto sequi.] Hæc Sanchez, & alij communiter. Vide illum, lib. 6. citato, cap. 4. num. 62. & in consilijs, lib. 2. cup. 4. dub. 1; num. 8. & 9. ubi defraudare, & non solvere iusta tributa, prorsus illicitum putat.

3 Pro hæc tamen opinione ei falso imputata gravissimi Doctores sunt, Angelus, Navarrus, Beja, Duardus, & alij, quibus citatis, dicit cum Bonacina esse probabilem Diana, 1. part. tract. 10. resol. 19. Item Sayrus, Faraonius, Ioannes Santius, & alij, apud Bosium, part. 1. §. 24. num. 290. & 296. cui tanquam probabili ipse subscribit. Et quando tributa sunt probabiliter tantum iusta; eam defendit ex Dominicana Familia, M. Barnabas Gallego cum alijs, quos citat de conscientia probabili circa Regem, dub. 19. ubi ait. [Pro hac opinione stare S. Antoninum, & Ludovicum Lopez, & ei favere Caietanum, Sylvestrum, & Armillam.] Verù P. Thom. Sanchez tam longe ab illa est, ut ultra morem, censuræ nota afficere videatur: vide illum in consilijs num. 8. citato, ubi sic ait. [Tributa iusta teneretur quisque in conscientia solvere, ante omnem iudicis sententiam, patet ex illo ad

Rom. 13. *Cui tributum, tributum.* Hæc sententia est adeo certa, vt oppositum appellet errorem Cætrus, vbi infra.] Hæc Sanchez. Vbi nam lites ex eius doctrina? Cecidisti causa.

4. Sed ne omittas videre summam auream eruditissimi P. Sa, verb. Gabella, n. 6. Vbi sic scribit. [Gabellam defraudare, & non restituere, non esse mortale docti viri alierunt, Tabiena, verb. Pedagogium 6. Navarro, cap. 23. num. 60. videtur Caietan. verb. Vectigal. cap. 2. Aragon 2. 2. quæst. 62. art. 3. Enric. quodlib. 3. quæst. 22. Beja casu 1. 20. Ego id in totum non ausim affirmare. Sed neque eos tamen, qui fraudarunt, ad restitutionem obligarem. In tanto enim dubio; ob gravium Doctorum opinionem, melior est conditio possidentis. Dicunt enim quidam vix vllam gabellam esse iustam. Caietanus, vectigal. cap. 3. Alij omnes fere dubias esse. Fumus, verb. Gabella, num. 16.] Sic ille ex præciteratis, quæ sunt valde noranda.

5. Vide etiam, si placet, per doctum Thomam Hurtado, tom. 2. variar. tract. 8. cap. 1. resol. 9. num. 175. & 198. Vbi ex Thomistarum doctrina, collatis locis, totus est in probando gabellas iustas non deberi in conscientia, si ab exactoribus non petantur. [Sententia, inquit, quæ asserit non teneri conscientia quis solvere gabellas etiam iustas, nisi ab exactore per se, vel per suos Ministros exigantur (etiam si occulte, & secreto traivehat merces, & eas vendat) valde probabilis est. Sic tenent Soto, Bannez, &c. idem tenet Tabiena, &c. vnde satis bene Martinus de Ledesma, 2. part. 4. quæst. 18. art. 3. concl. 3. pag. 259. sic dicit: Gabella, vt nunc solvitur communiter, scilicet petita à Publicano, & non aliàs, est tributum honestum, & moderatum, & tenentur ciues solvere, &c. Adde etiam D. Thomam, 2. 2. quæst. 87. art. 1. ad 5. vbi loquens de decimis idem clare docet, quid quid dicat Suarez de Relig. tom. 1. lib. 1. cap. 37. num. 2. D. Thomam sequitur ibi Caietan.] Hactenus Hurtado. Verum M. Corradus, tom. 1. Resp. quæst. 136. dicit hanc sententiam esse contra D. Thom. Ei tamen partim favet Illustr. ac Reu. M. Tapia, Arch. Hispal. in sua doctissima Catena moral. lib. 4. de legib. quæst. 11. art. 13. vbi sic. [Dicendum est non posse tributarios fraude, aut dolo occultare tributa iusta; quamvis eorum solutio non obliget, nisi petantur, iuxta dicta articulo præcedenti, quod si fraudaverint, tenentur ad restitutionem.] Videatur Thom.

Sanchez, in opusc. tom. 1. lib. 2. cap. 3.
dub. 10. num. 11.

EXTRACTATV

DE FIDE.

PROPOSITIO I.

FIDES explicita de Myſterijs Incarnationis, & Trinitatis non est medium neceſſarium ad ſalutem. Layman Ieſuita in Theol. morali, tom. 2. tract. 1. cap. 8. num. 5.

1 R. Duo notabilia præmittit Layman. Primum: Duobus modis dici aliquid neceſſarium ad ſalutem; & neceſſitate mediij, & neceſſitate præcepti. Secundum: Ab eo, quod neceſſitate mediij est neceſſarium, nullam excuſare ignorantiam, nullam impotentiam: ſecus ab eo, quod neceſſitate tantum præcepti. Quibus ſuppoſitis, ſtatuitur ut omnino certum, fidem explicitam de prædictis myſterijs neceſſariam eſſe ad ſalutem neceſſitate præcepti; putat vero probabile, non eſſe neceſſariam neceſſitate mediij. Verba eius ſunt. [Contraria tamen ſententia, quod explicita fides de Sanctiſſima Trinitate, & Incarnatione Chriſti, nequæ poſt factam Evangelij promulgationem, neceſſaria ſit neceſſitate mediij, ſeu ad veram iuſtificationem, ſeu ad gloriam æternam conſequendam, non minus probabiliter, & facile defendi poſſe videtur.] Hæc ille plures citans.

2 Hanc opinionem tenet M. Sotus, in 4. diſt. 5. quæſt. vnica, art. 2. dub. vltim. poſt. 3. concluſ. 9. Ad hæc. Vbi ſic ait. [Fides explicita, quam prima concluſio (nimirum de Myſterijs Incarnationis, & Trinitatis) aſſerit eſſe neceſſariam, certe non aliter eſt neceſſaria, quam ſicut Baptiſmus, neceſſitate præcepti, & finis ad obtinendam indulgentiæ gratiam: quare qui per ignorantiam ab illo præcepto excuſantur, nullam habent eiufdem fidei neceſſitatem,] & infra. [Concludimus ſalva cenſura doctiſſus iudicantium, quod qui ignorantia invincibili Evangelij laborant, ſine fide explicita, per ſolam implicitam, quemadmodum gratiam, ita, & gloriam obtinere poſſunt.] Hactenus Sotus, quem ſequitur M. Serra, 2. 2. quæſt. 2. art. 7. vbi ſic. [Secunda ſententia eſt negans, fidem explicitam Chriſti ita eſſe de neceſſitate ſalutis, ut ſine illa nullus poſſit, ſalutem primam, aut ſecundam, nempe gratiam, & gloriam conſequi. Hanc tenet M. Soto, diſt. 5. quæſt. vnica, art. 2. dub. vltim.] Et infra. [Dicendum eſt.

est secundo; etiam nunc post Christi adventum, & publicationem Evangelij, posse aliquos salvari, & tam primam, quam secundam salutem consequi, absque fide Christi explicita,] & in fine articuli. [Circa articulum octavam, id solum advertendū; idem esse de fide explicita Trinitatis dicendum, ac de fide explicita Incarnationis Christi.] Hæc ibi.

3 Et quod hæc sententia sit Mag. Soti, & quod valde probabilis sit, tradit doctissimus M. Dominicus Bannez, 2. 2. quest. 2. art. 3. §. [Queritur denique,] concl. 4. [Non est, inquit, hæresis, nec temerarium, aut scandalosum asserere, quod possit aliquis modo assequi vitam æternam, sine fide explicita Christi, &c. Hanc ponimus contra Canum vbi supra: quia oppositam sententiam tenet Sotus, in 4. dist. 5, quest. unica, art. 2. dubit. vltim. vbi constituit sex argumenta satis probabilia, & certe hoc videtur valde probabile,] & absolute amplectitur M. Bartholomæus de Medina in instructione confess. lib. 1. cap. 14. §. 2. ibi. [Algunos dicen, que para que vno se justifique, y se salve, es necesaria fe explicita de los Misterios de nuestra redempcion, y que sino latiente, no se salvarà. Mas este es vn rigor muy grande, porque el que ha estado en parte donde no ha podido tenerla, no se podrá salvar. La verdadera opinion es, que sea de precepto divino, &c. mas en algunos casos se podrá el hombre salvar con la fe implicita sola; como si vno estuviere allà en las montañas, donde no ay Predicadores, que enseñen la fe de Christo, este se podrá salvar, si implicitamente cree aquello que tiene la Santa Madre Iglesia.] Cui accedit Petrus de Ledesma, in sum. 2. part. tract. 1. concl. 4. cap. 2. dicens, [En algun caso extraordinario se puede vno salvar, sin conotar expresamente el Misterio de la Santissima Trinidad.] Eandem sententiam ex eodem inclyto Prædicatorum Sodalitio tuetur M. Ioannes de la Cruz, in direct. 1. part. præcept. 1. art. 1. num. 4. vbi ait. [Quarto sequitur, quod licet detur ignorantia invincibilis articulorum fidei in his, qui nec docentur in Ecclesiâ à Parochiis, nec domi à parentibus. Et si isti morentur tunc, salvarentur cum fide mysteriorum primæ conclusionis.] Quæ autem sint mysteria primæ conclusionis? Accipe ex ipso. [Prima conclusio: quæ sint adultis in omni statu credenda explicitè, & distinctè? Declaratur statim, dum subditur: accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & quod inquirentibus se remunerator sit.] Hæc ille. Ex quibus patet cum Sodalibus sentire, fidem explicitam Mysteriorum Trinitatis, & Incarnationis, non esse necessariam ad salutem, necessitate mediæ.

4 Hanc opinionem amplectuntur Richardus, Michael de Medina, Villalobos, & alij. Item Scotus, Gabriel, Corduba, & Vega, quos citat Suarez de Fide, disput. 12. sect. 4. num. 10. dicens: [Videri consentaneam antiquis Theologis Hugoni, Victorino, Alensi, & Alberto,] & sequitur R. P. Delgadillo, tom. de Pœnit. cap. 8. dub. 7. num. 23. & dicunt esse probabilem Diana, 3. part. tract. 5. resol. 46. & Layman ubi supra, apud quem plures ex citatis, tenentque alij duodecim sapientissimi Magistri, quos citatos sequitur Leander, in Decalog. tom. 6. part. 1. tract. 2. de Fide, disp. 2. quæst. 13. fol. 9. Et quidem merito, nam alias, si læthali semel inficerentur, foret impossibilis salus, utpote quibus prædicta Trinitatis, & Incarnationis Mysteria proponi explicitè nequirent.

5 Non me latet M. Sotum, Serram, Medinam, & sequaces contra suum, & omnium Magistrum D. Thomam, hanc tenuisse sententiam, quia oppositam apertè tradit de veritate, quæst. 14. de Fide, art. 1. ubi sic. [Tempore gratiæ omnes maiores, & minores de Trinitate, & Redemptione tenentur explicitam fidem habere.] Et ut non maneret ratio vlla dubitandi loquutum de necessitate mediij, & non solius præcepti, sibi obiecit; ex prædicta conclusione videri sequi magnum inconueniens. [Possibile enim est aliquem nutriri in sylvis, & talis non potest explicitè aliquid de fide cognoscere (attende) & sic erit aliquis homo, qui de necessitate damnabitur.] Respondet. [Ad primum dicendum, quod non sequitur inconueniens,posito quod quilibet teneatur aliquid explicitè credere, si in sylvis, vel inter bruta animalia nutriatur. Hoc enim ad divinam Providentiam pertinet, ut cuilibet provideat de necessarijs ad salutem, dummodo ex parte eius non impediatur. Si enim ductum rationis naturalis sequeretur, certissimè est tenendum, quod ei Deus, vel per internam inspirationem revelaret ea, quæ sunt ad credendum necessaria, vel aliquem fidei predicatore n ad eum dirigeret, sicut misit Petrum ad Cornelium.] Hæc D. Thomas ibi, & in 3. sentent. dist. 25. quæst. 2. art. 1. quæst. 1. ad 1. & art. 2. ad 2. quæst. 3. Quod iterum affirmat, 2. 2. quæst. 2. art. 7. & 8. dicens: [Fidem explicitam de his mysterijs esse de necessitate salutis.]

6 Opinionem mediam sequuti sunt alij asserentes explicitam horum mysteriorum fidem non esse medium necessarium ad obtinendam gratiam, secus ad gloriam. Ita ex Predicato-

rum Ordine M. Canus relect. de Sacramentis in genere parte 2. quæst. 2. M. Bannez. 2. 2. quæst. 2. art. 8. q. vltima. & M. Martinus de Ledefma in 4. parte. 1. quæst. 9. art. 2. Verum hæc sententia est etiam expressa contra D. Thom. in 4. dist. 9. art. 1. Vbi ait. [Ad secundam quæstionem dicendum, quod gratia est sufficiens causa gloriæ, unde omne illud, sine quo obtineri potest gratia, non est de necessitate salutis.] Et eam rejicit Sotus, vbi supra, his verbis. [Arbitror, & absque vilo fundamento, & contra quam rei veritas habet, inuentam.] Et in quarto argumento non dubitauit dicere temerariam: cogit enim absque necessitate fateri; sic iustificatum, aut non posse in statu gratiæ decedere, quo vsque fidem explicitam Trinitatis, & Incarnationis elicuerit; aut sic decedentem, nec posse salutem consequi, vt pote carentem fide explicita, nec posse damnari, vt pote gratiæ præditum.

7 Hoc discursu vtitur etiam M. Bartholomæus de Ledefma in summano de Sacramento Pœnitentiæ difficult. 2. de confessione, ad probandum cum Soto, contra Canum, votum explicitum confessionis non esse medium necessarium ad salutem. Verba eius sunt. [Cum ad primam iustificationem fides explicita Christi non requiratur, vt supponimus tanquam magis probabile, & commune in scholis, consequitur, vt nec votum explicitum confessionis requiratur.] Sic ibi cum M. Cano, ex quo principio contra illum dedugit, nec ad vitam æternam consequendam requiri. [Quia, cum sine voto, inquit, explicito confessionis possit homo iustificari in instanti, & tunc eum posse mori, certum sit; sit, vt sine voto explicito confessionis saluari queat. Nam dicere, illum tunc, donec habeat votum confessionis explicitum, mori non posse, est diuinare.] Hæc ille. Quæ vel nihil probant, vel de explicita Christi fide idem evincunt, vt ex terminis notissimum est. Nam cum sine fide explicita Christi possit homo iustificari in instanti, vt cum alijs concedit M. Canus: dicere tunc illum, donec habeat fidem Christi explicitam mori non posse, est diuinare, vt dicit Ledefma. Quapropter sententiam M. Soti, & Mediæ negantem necessitatem fidei explicitæ Trinitatis, & Incarnationis amplectitur M. Ludouicus Lopez 2. p. Instruct. cap. 52. art. 3. prope finem. [Nec obstat, inquit, quod D. Thomas, & alij Doctores antiqui fidem explicitam Christi requiri aiunt, quia per fidem explicitam intelligunt, fidem supernaturalem.] Nota interpretationem.

8 An verò fides explicita Dei vt remuneratoris sit de necessitate.

tate mediij ad salutem? Negat M. Acatius de Velasco, quem citatum sequitur Caramuel, in Apologemate de probabili. opinionū, Epist. 4. num. 1 25. & 126. fol. 68. & 69. Verba enim ille Apostolus, ad Heb. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est.* [Respondet M. Acatius de Velasco intelligi, *regularmente hablando, hoc est non semper, sed frequentius.*] Quod est valde notandum.

PROPOSITIO II.

Praelati Regulares valide, & licitè possunt sibi subditos absolvere à peccato hæresis, & ab excommunicatione propter illud incurja. Suarez Jesuita, tom. 4. de Religione, tract. 9. lib. 9. cap. 2. num. 11.

1 R. Hanc sententiam tuentur M. Bannez, Navarrus, & Vivaldus; vt eos citans refert Candidus, M. Sacri Palatii, tom. 1. disquis. 3. art. 35. num. 1. & consentire videtur M. Ioannes de la Cruz, in Epitome de statu Relig. lib. 1. cap. 6. dubit. 14. concl. 2. vbi ait. [Probabile videtur posse prædictos Praelatos (nempe Priores Conventuales sui Ordinis Prædicatorum) à casibus Bullæ Coenæ absolvere sibi subditos.] Dixi quod videtur consentire: quia, vt docet Mag. Serra, 2. 2. quæst. 11. artic. 4. fol. mihi 293. (quem sequuntur plures, apud Dianam, 1. part. tract. 5. resolut. 1. & apud Leandrum à Sacramento, tom. 4. disp. 17. quæst. 39.) [Quando conceditur facultas absolvendi à casibus Bullæ Coenæ, & non expresse excipitur hæresis, probabilissimum est hæreticum occultum absolvi posse à Confessario ab illo electo.] Imò, & publicum hæreticum posse in foro conscientie, in prædicto casu, absolvi, putat Sotus, in 4. dist. 22. q. 2. art. 3. post. 5. cōcl. in fin. primi casus. Vbi sic ait. [Quapropter, si modo in diplomate Cruciatæ dicat Papa, quod possit quicumque absolvi ab omnibus casibus reservatis in Bulla Coenæ Domini, illi etiam tres gradus Sixti comprehenduntur, licet non exprimentur] Inmirum, vt paulò antea prædixerat. [Postquam fuerint sententialiter cōdemnati, seu delati, seu publicè diffamati.] Hæc Sotus.

2 Et quidem, quando Suarez sua opera in lucem dedit, non dubium, quòd poterant Praelati Regulares ab hæresi occulta, (de qua tantum ipse loquitur) suos subditos absolvere: vt constat ex Privilegio Pij V. concessio Dominicanis, quòd extat in Bullario Rodriguez, folio 590. Et ex Privilegio Gregorij XIII. Iesuitis concessio, vt habetur in eorum compendio Privileg. 6. 7. Quapropter huic etiam sententiæ adhæserunt Ortiz, Peyrinus, Peregrinus, & alij, apud Dianam, 1. part. tract. 5. res. 6. Modo

verò absolvere non possunt, ex declaratione Sacræ Congregationis, die 17. Novemb. anno 1628.

3 Adde sententiam, quæ olim placuit Suario, non videri displicere modo Sapientissimo, & Reverentissimo Candido, M. Sacri Palatii, vbi supra, num. 3. Nam postquam eam cum fundamentis proposuit, nulla facta mentione prædictæ declarationis Sacræ Congregationis, sic ait. [At tenenda mihi videtur posterior sententia (nempe negans) salvo sen per meliori iudicio.] Itavbi supr. tom. 1. in lucem dato Venetijs anno 1639. Et infra disquis. 22. art. 49. dub. 1. multum favet contrariæ sententiæ dicens. [Superiores etiam locales Ordinis Prædicatorum, & fruentium eorum Privilegijs, gaudent prorsus eadem facultate erga sibi subditos regulares, quam habent Episcopi vigore Tridentini erga suos subditos.] Dico multum favere. Nam Episcopus nrodo vigore Tridentini posse absolvere hæreticos occultos; & hanc facultatem non fuisse illis per subsequentes Bullas Cœnæ sublatam, tradunt gravissimi Dominicani, Bannez, 2. 2. quæst. 11. art. 4. §. [Et si quis.] Souza, Nugnus, Ledesma, & alij, quos refert Diana, 1. part. tract. 5. resol. 2. & defendunt quatuor super viginti Doctores, apud Thomam Hurtado, tom. 1. var. tract. 5. cap. 4. ref. 17. §. 2. & ipse dicit valde probabile. Et tenet M. Serra, 2. 2. quæst. 11. art. 4. ibi. [Dicendum est primo non solum Papam, sed etiam Episcopos posse à crimine hæresis occulto absolvere in foro conscientie, etiam si hæresis sit nota quinque, aut sex.] Et paulo infra, tradit vt probabile, posse hanc potestatem alteri delegare, quia contrariam, quod sequitur, vocat. [Tutius, & securius.] Si ergo, vt concedit M. Candidus, Prælati Regulares modo possunt erga sibi subditos, quod Episcopi, vigore Trident. erga suos: cum Episcopi, iuxta citatos DD. modo possint ab hæresi occulta sibi subiectos absolvere, id poterunt etiam Prælati Regulares.

4 Et ita in terminis tradit novissimè M. Acatus de Velasco Episcopus Oriolensis, ex Ordine Prædicatorum, tom. 1. resol. moral. verb. [Absolucion.] resol. 10. ibi. [Digo lo primero, con muchos, y muy graves Autores, que pueden los Prelados de los Regulares absolver a sus subditos de la heregia oculta per accidens, y publica per se. Assi lo dizen Suarez, y otros muchos Doctores, en particular los que dizen, que pueden los Obispos absolver della.] Et (quod est mirabilius;) addit, posse id Regulares Prælatos, etiam si Episcopi non possint. [Y dado caso, inquit, que estuvieste revocada (lo que no creo) dicha

facultad de los Obispos de poder absolver a sus subditos de la heregia oculta, podrian los Prelados Regulares valerle del Privilegio de Pio V. y absolver a sus subditos de la heregia oculta. Af-
 si lo dizen Megala, y Portel.] Hæc ille, num. 5.

5 Cum Illustrissimo Acatio partim sentit Reverendiss. P. Delgadillo, ex Ordine Minorum, tom. de Pœnit. cap. 21. dub. 19 20. & 21. Vbi multis pro Regularibus militat, & num. 46. concludit. [Ex dictis constat aperte posse Generales, necnon, & Provinciales Regularium, vi Concilij Tridentini relati, absolvere suos subditos à casibus Bullæ Cœnæ, quando sunt occulti. (Putat enim eiusmodi Prælatos venire nomine Episcoporum in Trident. quod tenent etiam Rodriguez, Beja, Faultus, Portel, & laij, apud Dianam, part. 7. tract. 2. ref. 5.) Et Prælatos Cōventuum id posse virtute cuiusdam privilegij Pij V.] Idque, quo ad absolutionem hæresis, satis expresserat num. 44. dicens. [Petis utrum prædictum Tridentini decretum sit derogatum quo ad hæresim? Respondeo negativè. Ita Nauarrus, Bannez, Enriquez, Aragon, Angles, Corduba, Manuel Rodriguez, Petrus de Ledesma, quos citat, & sequitur Villalobos. 1 p. tract. 9. diff. 61. num. 2.] Hæc ille. Sed quid ad Eminentissimorum Cardinalium declarationes? [Respondeo (inquit Delgadillo) esse magnæ autoritatis, non tamen sufficere ad tollendam probabilitatem sententiæ, quam tot Authores gravissimi docent, & Ecclesia non prohibet.) Sic ibi, dub. 21. M. verò Acatius consulto responderè omisit. Scripsit enim cum plena notitia declarationis Cardinalium in contrarium, quam ad verbum adducit Diana (ab eo in margine citatus) p. 8. tract. 7. ref. 50. [Quam Sacræ Congregationis sententiam sanctiss. sua ad se relata approbavit, mandavitque, ab omnibus, ad quos pertinet, inviolabiliter observari. Romæ 17. Novembris anno 1628.] Quapropter contrariam sententiam prorsus refellendam esse, nec in praxi admittendam; ait Diana loco supra citato.

6 Nihilominus, post prædictam Cardinalium declarationem, illam tenent Doctores supra citati. Quibus adde M. Antonium de Inojosa ex doctissimo Prædicatorum Ordine in directorio disquis. regular. verb. Absolutio. 1. Vbi sic ait. [Absolutio à quibuscumque casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reservatis, quæ in foro conscientiæ licet Episcopis per Concilium Trid. sess. 24. cap. 6. licet etiam Prælati Ordinarijs, Prouincialibus, Prioribus, &c. ex declaratione ipsius Iuris Concilij.] Et quòd saltem Generales, & Prouinciales id possint vir-

tute Trid. si aliunde non obitet, tradit cum pluribus, quos citat R. P. Leander à Sacram. tom. 4. tract. 2. disput. 17. quæst. 72. Vide plura Propositione sequenti.

PROPOSITIO III.

Prælati Regulares possunt in foro conscientie absolvere quoscumque Sæculares ab hæresi occulta, & ab excommunicatione propter eam incursa. *Baunt Iesuita in Theol. moral. tract. 4. quæst. 4.*

1. R. Est aperta impostura. Tùm quia loco citato non agit de absoluteione ab hæresi, nec in tractatu 4. invenitur, quæst. 4. tribus enim tantum clauditur: tum quia in tractatu de Bulla Cœnæ, ubi hanc exagitat questionem. [**Q**ui possint absolvere ab hæresi occulta?] Respondet tribus conclusionibus. [Prima. Possunt Episcopi, &c. Secunda. Inquiritoribus quoque permissum est, &c. Tertia. Quod possunt Episcopi in suorum subditorum causa facere, idem quoque Prælati Regularibus licet in suorum commodum.] Hæc ille, quod tenet etiam M. Candidus, & plures alij Prop. præcedenti citari.

2. Verum opinio, quæ falso affigitur Iesuitæ, non est auctoritate destituta. Quia non solum Prælatos, sed quosvis confessorios Regulares posse ab hæresi occulta Sæculares absolvere, docet Croulers in Regula Sancti Francisci, cap. 7. lect. 28. fol. mihi 77 r. Vbi sic inquit. [Dico secundo, eisdem confessorios posse etiam absolvere Sæculares a casibus Bullæ Cœnæ, & etiam ab hæresi. Probatur 1. ex concessione Urbani IV. &c. Probatur secundo ex concessione Sixti IV. Idem tenet Brunus Cassianus, ex Ordine Minorum de Privilegijs Regul. part. 1. tract. 5. cap. 3. Prop. 3. ibi. [Sacerdos Regularis potest absolvere in foro conscientie à censuris; & casibus, à quibus iure communi, & ex concessione Tridentini absolvi possunt Ordinarij, ac etiam probabiliter in foro externo. Imo ubi non est recepta Bulla Cœnæ ab omnibus censuris, etiam hæresis, in eodem contentis, in utroque foro absolvi potest; & denique ab illis, in foro interiori, ubi recepta est Bulla, dummodo sint occulti.] Hæc Brunus.

3. Eiusdem opinionis sunt alij Doctores, quoad absoluteionem ab hæresi occulta, hoc ducti argumento. Hæresis occulta est casus Episcopalis; (vt tradunt quotquot timentur non esse revocata facultatem concessam Episcopis in Trid. ad absolvendum, quos ad viginti quinque adducit Thomas Hurtado, Prop.

præcedenti citatus, & duodecim refert Diana; 1. part. tract. 5. resol. 2. & plures, part. 8. tract. 7. resol. 67.) Sequ à calibus Episcopalis iure Ordinario Episcopis reservatis possunt omnes confessorij Regulares, virtute suorum Privilegiorum, Sæculares absolvere (vt docent cum Averfa, & alijs Diana, part. 8. tract. 7. resol. 71. Thomas Hurtado, tom. 1. resol. moral. tract. 5. cap. 4. ref. 16. num. 217. Marcus Vidal, in Arca Vitali de casibus reservatis, inquis. 1. à num. 121. & plures, quos citatos sequitur Leander à Sacram. tom. 4. de censuris, tract. 2. disp. 17. quæst. 79.) ergo, & ab hæresi occulta. Sic discutrit Bassæus, ex Cappuccinorum Ordine, in Floribus Theolog. moral. verb. [Hæresis,] num. 18. [Posito, inquit, probabile esse, Privilegij mendicantium non derogari per annuam Bullæ Cœnæ publicationem, vt docet Rodriguez, Suarez, & Diana, 1. part. tract. 5. resol. 6. (quibus adde Bannez, Soufani, Inojolam, & Candidum, apud Leandrum, sup. quæst. 76. & Acacium de Velasco, verb. Absolutio, resol. 7.)] possunt Religiosi mendicantes approbati secundum formam iuris absolvere sæculares à casibus Bullæ Cœnæ, & etiam ab hæresi, modo sunt occulti. Probat ex concessione Urbani IV. &c. Probat, 2. ex concessione Sixti IV. & confirmatur, quia quando hi casus sunt occulti, iam non sunt Summo Pontifici reservati, sed iure ordinario, & non speciali competunt Episcopis, vt patet ex Trid. Sess. 24. cap. 6. Vnde dicendum est, per Tridentini decretum, casus hos occultos iam non esse Papales, sed Episcopales, &c. Vnde Diana, part. 4. tract. 4. resol. 239. volens conciliare facultatem Episcopis concessam cum Bulla Cœnæ postea promulgata, sic docet. [Rectè dici potest Bullam Cœnæ solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est.] Vnde prædicta sententia anno 1629 die 18. Iulij in Consistorio Sacræ Congregationis Eminentiss. Cardinalium visâ, tollerata est, & tanquam probabilis à multis Regalis Academiæ Duacensis Sacræ Theologiæ Professoribus admittâ.] Hacisque Bassæus, quæ sunt valde notanda, maxime illud de tollerantia Sacræ Congregationis anno 1629. post declarationem eiusdem anno 1628. quàm in contrarium adduximus Prop. præcedenti.

4 Quapropter sententiam Bassæi, multis illustratam, tuetur novissimè R. P. Leander à Sacramento, tom. 4. de cens. tr. ct. 2. disput. 17. quæst. 77. Vbi adductis verbis declarationis Eminent. Cardinalium, & decreti Urbani VIII. die 17. Novemb. anno

1628. asserit per tale decretum. [Non fuisse revocata privilegia, seu facultatem, quam Regulares, vi illorum, habebant ad absolvendum ab omnibus casibus Papæ reservatis, etiam Bullæ Cœnæ: ac proinde, si aliud non obstat, posse adhuc ab illis, dummodo occulti sint, licetè, & libere absolvere,] & in fine. Tenet etiam totam nostram resolutionem Vincentius Caudades, Magister nunc Sacri Palatii, qui sua opera decem post annos, postquam decretum Urbani prociit, in lucem edidit, tom. 1. dist. quæst. 22. art. 47. in fine, & art. 49. & 50.] Hæc Leander: & idem tenet Thomas Hartado, tom. 2. tract. 12. cap. 1. num. 1036. Vbi cumque, & quotiescumque hæresis occulta sit casus Episcopalis. De quo infra. Cui assentitur M. Acarius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verbo Absolucion, resol. 5. num. 11. vbi ait. [La mitma facultad tienen los Regulares en virtud de sus privilegios, sin orden a la Bula, por derecho comun, y assi podrán absolver de los casos reservados al Papa ocultos, porque son Episcopales, como está dicho,] & resol. 7. latè contendit regulariam privilegia revocata non esse, & virtute illorum posse absolvere ab omnibus casibus, & censuris Papæ reservatis. [Todas las vezes que se ofreciere, en el fuero de la conciencia, aunque dichas censuras, y casos pertenezcan al foro contencioso, como está dicho con Bonacina, num. 3.] nimirum. [etiam si censuræ ad forum contentiosum deductæ sint.] Hæc apud Velasco supr. num. 3. & 8. in fine.

5 Omnia verò reprobandi Doctores alij, qui assunt dicere, quemlibet Confessarium approbatum ab Ordinario posse virtute Bullæ Cruciatæ ab hæresi occulta absolvere; fundati in eo, quòd cum in Bulla concedatur facultas absolvendi, semel in vita, & semel in morte, à casibus Papalibus, etiam in Bulla Cœnæ contentis; excepta hæresi; solum excipitur illa, quæ est casus Papalis, qualis est tantum hæresis publica, nam occulta, ut pote casus Episcopalis, inquit, non excipitur in Cruciatæ, sed ab illa toties quoties, sicut, & à reliquis casibus Papalibus occultis, potest quilibet Confessor approbatus absolvere. Sic discipulatur (licet contrarium consulendum dicat) Mazuchelus, tract. de casibus reservatis, disp. 1. quæst. 4. diff. 6. num. 13. & tenet Corduba, apud Ludovicum de la Cruz in expositione Bullæ, disp. 1. cap. 3. dub. 7. & licet ipse conclusioni dissentiat, putat tamen consequentiam legitimam, si hæresis occulta sit casus Episcopalis. Et ni aliunde prohibeatur, dicit esse probabilem Leander à Sacramento, tom. 4. de censuris, tract. 2. de excom. disp. 17. quæst.

quæst. 85. ubi sic. [Probabile est satis, quod absolute, & simpliciter loquendo, posset Confessarius ex vi Bullæ Cruciatæ absolvere hæreticum occultum, & emendatum.]

6 Præfatum discursum evidentem iudicat, ex Clericorum Minorum Familia, Thomas Hurtado, tom. 2. variar. resol. tract. 12. cap. 1. num. 1018. Si Episcopis non est derogata facultas Trident. absolvere, nisi ab hæresi occulta. Verba eius sunt. [Si hæresis occulta est casus Episcopalis, dubio procul quilibet approbatus poterit ab illa virtute Bullæ absolvere. Quare, vel ex hoc solo argumento motus existimo, practicè in consulendo, & iudicando non esse probabile asserere, quamvis speculativè sit probabilissimum, quod non sit Episcopis ablata potestas absolvendi ab hæresi occulta.] Verum cum probabilitatem practicam prædictæ opinionis supra triginta Doctores classici, & melioris notæ propugnent, tum apud ipsum met Hurtado supr. & tom. 1. tract. 5. cap. 4. ref. 17. §. 2. tum apud Dianam, 1. part. tract. 5. ref. 2. & apud Sanchez, in sum. lib. 2. cap. 11. num. 27. & apud Leandrum sup. quæst. 45. & 46. inutilis omnino videtur evaluo, eoque tendens, ut relinquat probabile, quemlibet Confessarium approbatum ab Ordinario posse virtute Cruciatæ absolvere ab hæresi occulta. Quod prius improbabile est, etiam si casus Episcopalis sit, ut constabit ex dicendis. Adde quod ipsemet Thomas Hurtado, num. 152. loquens de sententiâ asserente esse casum Episcopalem ait. [Absque dubio est valde probabilis, quare illa quis poterit uti in casu aliquo] nimirum; ait infra, num. 157. & 158. [Quando non est probabilis per testes.] Ergo saltem in hoc casu, poterit quilibet Confessarius approbatus absolvere virtute Cruciatæ ab hæresi occulta. Quod dicere nefas est. Vide Dianam, part. 8. tract. 7. resol. 67.

7 Concludendum igitur est (quidquid de alijs Regnis sit) in quibuscumque rectissimo Tribunali Sanctæ Inquisitionis Hispaniæ subiectis, nullum Confessarium, etiam Prælatum Regularem; nec virtute Trident. nec Privilegiorum Religionis; nec virtute Cruciatæ posse, ne subditos quidem, ab hæresi occulta absolvere. Ratio est, quia supremum hoc Tribunal speciale ad hoc habet Privilegium à Sede Apostolica obtentum, quod Turrianus, lib. 2. disp. 25. dub. 1. in fine, testatur se audivisse ab aliquibus Inquisitoribus doctis, & pijs. Quod tanquam certum credendum esse, ait Leander sup. q. 78. in fine. Et quamvis virtute Cruciatæ absolvere possent, eo quod hæresis occulta iuxta communio^{rem} opinionem casus Episcopalis sit; hæc tamen

facultas revocata fuit ab Urbano IV. Paulo IV. Pio V. & Gregorio XIII. ut refert Leander: [Et credendum, inquit, omnino est, quod appositæ sint à Pontificibus clausula specialissimæ derogantes omnibus clausulis Bullæ Cruciatæ subsequenter adhuc, declarando suam intentionem esse, quod in clausulis Bullarum succedentium non comprehendatur casus hæresis occulta.] Hæc Leander sup. quest. 86. Et quod ita declaraverit Gregor. XIII. tradit P. Petrus Hurtado de Mendoza 2. 2. tom. 1. disput. 84. sect. 6. Et Trullenc in Bullam Cruciat. lib. 1. §. 7. cap. 2. à num. 7. asserit, ita apertè definitè Gregor. XIII. in motu proprio, qui incipit, *Officij nostri partes*. anno Domini 1576. Multisque suadere conatur huius criminis absolutionem semper intelligi exceptam, nisi expresse concedatur. Et ita audio declaratum à Supremo Tribunali Sanctæ Inquisitionis, & tempore lubilæi Regularibus intimatum.

8 Exultavit Croufers in Regul. S. Francisci, cap. 7. lectione 4. non omnem hæreticum externum incurrere excommunicationem, dicens. [Probabile cenferem hæreticum externum, qui saltem denunciari non potest, non esse excommunicatum.] Sed apertè fallitur; alias eiusmodi hæresis non esset casus reservatus, sed à quolibet confessario absolvi posset, quod prorsus improbabile est, & contra omnium Theologorum sententiam.

PROPOSITIO IV.

Quamvis evidenter tibi constet Petrum esse hæreticum, non teneris denunciare, neque accusare, si probare non possis. Fagundez Jesuita de præcep. Ecclesiæ, tract. 2. lib. 4. cap. 3. num. 31. Stephanus Bæoni Jesuita in Theolog. moral. part. 2. disp. 4. tract. 3. quest. 18. Vnde infertur fœmilia in sollicitatam in confessione, ut in plurimum: nõ teneri denunciare confessarium, quia non poterit probare delictum in secretissimo foro parratum.]

1 R. P. Fagundez pro hac sententia falso refertur, quia expresse pro contraria militat ubi supra. Verba eius sunt. [Quando præcipitur sub excommunicatione, ut denuntientur crimina, non teneretur quis regulariter parere, si crimen occultum est, & probari non potest, ita Cenedus, Enricus, D. Thomas, & Sotus, &c. Fallit tamen hoc in crimine hæresis, quia tunc non iubetur quis denunciare, ut accusator, sed ut testis, & ut quilibet Christianus de populo, ut dicemus lib. 3. de sigillo, cap. 3. num. 7.] Hæc Fagundez loco ab adversario supra citato. Quod iterum tra-

tradit. lib. 6. cap. 4. num. 13. Vbi rationem doctrinae reddens; inquit. [Quia ad eum privatim non pertinet, probare eum hereticum,] & tom. 1. in prim. præcep. Decalogi, cap. 26. num. 7. ait. [Hanc opinionem esse omnino certam, & indubitatum.] In quam certum, & indubitatum sit P. Fagundez pro contraria sententia stare.

2. Cæterum hæc, quæ falso ei tribuitur, plures habet patronos. Eam namque tæctur doctissimus M. Serra ex per illuiri Prædicatorum Ordine, 2. 2. quæst. 67. art. 3. in fine, vbi, nulla adhibita exceptione, inquit. [Quod diximus de accusatione, dicendum est de denuntiatione, &c. nam denuntiatione debet esse iusta, talis autem non est, si crimina falsa imponat, aut occulta propalet, quæ nullo modo probari possunt.] Et quæst. 68. art. 1. dub. 2. fol. mihi 525. ait. [Necessarium esse, ut crimen probari possit, si enim crimen omnino esset inprobabile, non solum contra charitatem, sed contra iustitiam peccaret, &c. nam hoc ad nihil aliud deserviret, quam ad infamandum lætorem.] Et quæst. 68. citata art. 1. fol. 514. hanc sententiam multis suocere conatur, dicens: [Dianam ex doctrina Fagundez, & aliorum respondere praxim Sanctæ Inquisitionis fundari in probabilitate contrariæ sententiæ, non tamen tollere probabilitatem huius.] Verum tandem concludit (nescio quo percussus timore.) [Mihî tamen prima (id est contraria sententia) securior videtur.] Sed quomodo securior, si iusta non est? Si non solum contra charitatem, sed contra iustitiam peccaret? Sed quidquid sit de consequentia doctrinae; saltem concedit aliam sententiam securam esse; quam ante illum amplexati sunt Ioannes Andreas, Gundisal, Repetor Inquisit. Decianus, Palacios, Angelus, Navarrus, Felinus, Megala, & alij apud Bauni supra, & apud eruditissimū Dianam 1. part. tract. 4. resol. 1. & esse probabilem, testatur M. Accatius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Accusator, resol. 16. num. 10. Vbi postquam utramque opinionem cum fundamentis proposuit, concludit. [La praxi de la Santa Inquisicion se funda en la probabilidad de la contraria opinion; pero no quita la probabilidad de la segunda, y entrambas me lo parecen a mi; pero mas segura la primera.] Hæc quo ad delationem criminis hæretis.

3. Quo ad alia verò crimina, M. Serra, & Doctores citati sentiunt, non teneri denuntiare, qui non potest probare: quod putant probabile Diana supra, & Léander a Sacram. tom. 1. tractat. 5. dilput. 13. quæst. 5. Vide Dianam, 3. part. tract. 5. resol. 100. Vbi

inquirit. [An testis teneatur denunciare, quando scit nullum alium scire illud delictum?] Cui sic respondet. [Negativam sententiam ex schola D. Thomæ docet Ioannes de la Cruz in direct. part. 1. præcep. 8. artic. 4. dub. 13. in principio, ubi sic asserit. [Si accusator habet solum unum testem, iste, cum sibi non constet de alio conteste, tenetur sub peccato mortali, dicere se nihil scire.] Ita ille, qui citat Ledesnam, Bannez, & Orellanam, &c. Ego putò probabilem esse opinionem Ioannis de la Cruz, & aliorum (licet affirmativa sit probabilior) nam eius testificatio nihil proficiet nisi advexandum reum, &c. Igitur absque causa infamat tunc testis delinquentem, cum sciat ipse, probandum non esse delictum. Et idè Octavianus Spatarius in praxi de modo corrig. Regul. tract. 7. cap. 8. num. 7. sic asserit; [Ex quo patet, quòd non tenetur quis testificari, si sciat nullum alium esse teum contestem, vel aliud æquivalens indicium. Et ego aliquando interrogatus sub præcepto, & iuramento super delicto, quòd sciebam nullum alium nosse nisi denuntiantem, nunquam testificari volui, etsi de visu, & certa scientia potuissem, quod tara conscientia fecisse reputavi, & reputo, ita Spatarius.] Hactenus Diana.

4 Legas vtinam M. Ioannem Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 24. q. 2. §. 2. ubi inquirit. [Vtrum crimina, quæ nequeunt in iudicio probari, teneatur quis ex vi edicti denunciare?] Cui respondet affirmativè, quo ad crimen hæresis. Quo ad alia verò crimina, subnectit, num. 13. [De alijs criminibus, vel quæ nulli nocent, vel sunt tantum in præiudicium tertij privati hominis, Sylvester docet, quòd si edictum præcipiat, vt iuridice denuntiet, quòd probari non potest, non tenetur iuridice denunciare: idem tenent Sotus, Tabiena, Armilla, Ludovicus Lopez, Serra, Navarrus, Corduba, Rodriguez, & alij 16. Doctores, quos refert, & sequitur Bonacina, & alij communiter. Crimen enim, quòd iudicio humano probari non potest, est occultum, & soli iudicio divino reservatum, &c. & ita tenendum in praxi.] Hæc ille. Vide plura infra Proposit. 10. numer. 2.

5 Sed mira claritate rem attigit Reverendissimus Candidus M. Sacri Palatii, tom. 1. disquis. 5. artic. 4. dub. 8. ubi sic ait. [Dico 14. quando præcipitur, vt revelemus, quòd scimus, vt denuntiatores; non possumus, nec debemus revelare, nisi quòd possumus probare, ita Sayrus, & Navarrus. Si tamen nobis præcipiatur, vt revelemus tanquam testes, tenemur deponere, vt

tales, quòd scimus, etiã in probare nequeamus (attende) dummodo nobis constet delictum, apud iudicem esse semiple-
nè probatum: secus alias. Ita colligitur, ex D. Thoma, 2. 2. quæst.
70. art. 1.] Hæc ibi. Et eadem disquit. 3. artie. 1. dub. 4. ait. [Di-
co 6. nemo tenetur accusare, nec denuntiare denuntiatione iu-
ridica crimen occultum, quod probare non potest, etiã si ver-
geret in damnum publicum, aut tertie personæ imminens in fu-
turum.] Hæc doctissimus vir, cuius verbaemel, & iterum ex-
pendas, quæso.

6. Verum quia præcipua difficultas est, quando præcipitur
quod revelemus, vt testes: audiamus omnium Magistrum Div.
Thomam, 2. 2. quæst. 70. art. 1. vt inde constet soliditas senten-
tiæ M. Candidi. [Si requiratur, inquit, testimoniũ alicuius sub-
diti authoritatè superioris, non est dubium, quod teneatur testi-
monium ferrè, in his, in quibus secundum ordinem iuris, testi-
monium ab eo exigitur: putà in manifestis, & in his de quibus
infamia præcessit: si autem exigatur ab eo testimonium in alijs,
putà in occultis, de quibus infamia non præcessit, non tenetur ad
testificandum.] Quem sequitur Lorca, 2. 2. disput. 27. de Chari-
sect. 3. num. 16. [Quoniam nemo, inquit, tenetur testificari, nisi
crimen probabile, quia adest aliquis testis, vel saltem infamia,]
cui consonat M. Sotus de secreto, q. 7. memb. 2. concl. 3. [Nec tes-
tis adversus alium in re gravi tenetur respondere, antequam illi
iuridice constiterit, iudicem, iurè præcipere.]

7. Sed in hac quæstione omnino videndus M. Acarius de Ve-
lasco, tom. 2. resol. moral. verb. Reco, resol. 381. num. 7. vbi pau-
cis rem totam comprehendit. [Nadie, inquit, deve, ni puede
denunciar, ni acufar judicialmente el pecado de otro, que èl so-
lo lo sabe. Así lo dizen Pedro de Ledesma, Clavis Regia, y
otros. Y advierto, que èstó procede, aunque el Prelado ponga
precepto, y que no podría testificar en juicio del tal pecado; as-
í lo dizen Navarro, Lessio, Lorca, y otros; porque no pudiendo
probarse el delito, &c. no se puede seguir sino la infamia del
denunciado: y por consiguiente el Prelado no puede obligar à
que se le denuncie, ò testifique.] Hæc ille, pro cuius sententia
militant Sylvester, Zanardus, & alij, ex discipulis D. Thom. in-
frà citandi, Prop. 10. & alij, quos citatos sequitur Thom. Hurta-
do, tom. 1. tract. 4. cap. 8. resol. 28. num. 273. [Quia ius naturale,
inquit, præcipit ne damnum proximo inferamus, quando ex vi
nostræ denuntiationis crimen probari nequit.]

8. Sed quid dicendum ad praxim contrariam Sanctæ Inqui-
si-

sitionis? Respondet M. Prado quod ex M. Serra, & Illu strissimo Acatio de Velasco retulimus supra, nimirum, alios Doctores oppositam sententiam tueri. [Et in hac doctrina, inquit, fundatur praxis Sanctæ Inquisitionis, in cuius causis manifestatio delicti facienda est, etiamsi delator delictum probare non possit.] Ita ille, tom. 2. Theolog. moral. cap. 24. quæst. 2. §. 2. num. 21. & prius tradiderat Fagundez, lib. 6. in Decalogum, cap. 12. num. 28. dicens in hac materia standum esse praxi Sanctæ Inquisitionis. Hanc verò conclusionem sic limitat Thomas Hurtado, tom. 1. resol. moral. cap. 8. resol. 64. num. 895. [Dico secundò: excepto delicto hæresis formalis, & blasphemia hæreticalis, quia continet hæresim: In omnibus alijs delictis, quæ continentur in edictis dominorum Inquisitorum, audiens illa ex relatione, etiam à persona fidedigna, non tenetur denunciare, nisi illud possit probare.] Hæc ille citans pro sua opinione quatuordecim Doctores.

PROPOSITIO V.

Nemo tenetur hæreticum denunciare, si ob denuntiationem prudenter timet grave sibi damnum euenturum. Fagundez Iesuita, lib. 4. in 5. Præcepta Ecclesiæ, cap. 3. num. 31. [Unde infertur in nullo eventu esse obligationem denunciandi personas valdè coniunctas, vt parentes, filios, vxorem, aut fratres.]

R. P. Fagundez in editione Lugdunensi anno 1632. (quam videre licuit) hanc propositionem non habet. Verum, lib. 1. in Decalogum, cap. 26. præsentem quæstionem movet, & num. 28. illationem expresse negat, dicens: [Non solum teneri patrem, filium hæreticum occultum; sed etiam filium, parentem etiam occultum denunciare.] Idemque docet de marito respectu vxoris, & è contra: Subnectens, neminem ab hac obligatione liberum esse. Iam quid alij sentiant, videamus. Prodeat vnus pro multis M. Serra, 2. 2. quæst. 68. art. 1. dub. 1. vbi sic ait: [Dicendum est, quando quis prudenter timet ob accusationem, vel denuntiationem, grave aliquod damnum sibi, aut suis euenturum, non tenetur accusare, vel denunciare, nisi bonum publicum id necessario postulet; docent hoc multi. Vnde Penna, in secundâ parte directorij Inquisit. quæst. 53. comm. 78. inquit. Non videri à ratione absolum, posse ob metum, quandoque denuntiationem hæretici omitti. Sicque vxorem non denuntiantem maritum hæreticum excusari, nisi forte dogmatizaret in mag.

magnum reipublice damnū.] Hæc M. Serra ; quem sequitur M. Candidus, tom. 1. disquil. 3. art. 3. dub. 7. vbi sic ait. [Si quis sua denuntiatione, aut testificatione timeret sibi, suisque aliquod magnum damnū spirituale, aut temporale in sua persona, aut suorum, in honore, aut pecuniarijs bonis, non tenetur revelare.] Idque tradit, art. 1. dub. 4. procedere, [etiamsi iuramento præstito cogatur ad testificandum. Eandem sententiam tuentur Sanctarellus, Peyrinus, & Portel, apud Dianam, 1. part. tract. 4. resol. 8. & novissime illam tenet M. Acatius de Velasco, transcriptis verbis M. Serra, tom. 1. verb. Accusar. ref. 16. num. 15. Quibus adde Lesanam, Acugnam, Ioann. Santium, & M. Soufam, quos citatos sequitur Diana, 4. part. tract. 5. ref. 19. Trullench. Thom. Hurtado, & plures, quibus assentitur Leander à Sacram. tract. 5. de Pœnitent. disp. 13. quæst. 42. 43. & 44. Vbi de denuntiatione sollicitantis in confessione.

2. Quo ad illationem ex his principijs ab adversario deductam, licet satis constet ex dictis, cum Penna sentire doctissimum M. Serra, audiamus eum iterum, vbi supra. [Dicendum est, inquit, quarto. Quando crimen est proprium, nullus tenetur ad accusandum, vel iuridice denuntiandum, &c. Hinc inferunt aliqui neminem teneri ad iuridice denuntiandum patrem, vel filium, vel fratrem, vel maritum, vel uxorem, quia confetur vna, & eadem persona, & iuri ipsi naturali repugnat se ipsam denuntiare, & prodere.] Hæc Serra: cui, ut ex modo referendi constat, non displicet illatio: sicut nec Reverendissimo Candido, M. Sacri Palatii, tom. 2. disquil. 3. art. 5. dub. 4. vbi sic ait. [Si pater esset hæreticus occultus, & sibi soli, non alijs noceret, non ita certum est, an tunc teneatur.] Et quod filius non teneatur patrem hæreticum occultum non dogmatizantem denuntiare, tradunt absque formidine, Perez, & Abulensis, apud Sanchez in Consilijs. lib. 6. cap. 2. dub. 19. num. 4. Alensis, 3. part. quæst. 33. memb. 4. art. 2. quos sequuntur Riccius, Valerus, & Rojas, quos citat, dicens probabile Diana, sup. ref. 4. & amplectitur Thomas Hurtado, tom. 2. tract. 6. ref. 36. n. 207. Imò, resol. 37. addit. [Si iam est emendatus, & nullum timetur periculum recidivi, nec pater filium, nec filius patrem tenetur denuntiare, nec testificari etiamsi à iudice interrogetur.] Sed ne omittas videre Dianam vbi supra. resol. 5. apud quem non pauci liberant etiam uxorem ab obligatione denuntiandi maritum, quod nonnulli extendunt ad fratrem, ut refert, & non improbat Serra. Adde secundum quosdā, licet pater dogmatizaret, & plures perverteret, si alij eum de-

nuntiarent, non teneretur filius. Itacum Mag. Ioanne Viguero Dominicano, lib. instit. cap. 12. §. 2. vers. 11. tradunt Perez, Alensis, Palatius Rubius, Enriqus, Simancas, & alij, apud Sanchez, supr. num. 6. Sic Doctores. Quibus, ut vidimus, dissentit P. Fagundez, vbi supra.

PROPOSITIO VI.

In facultate absol vendi à reservatis concessa in Bulla Cruciatæ solum excipitur hæresis formalis. Vnde quilibet Confessarius approbatus ab Ordinario potest virtute Bullæ absol vere fautores, & receptores hæreticorum. Sanchez Jesuita, in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 12. num. 12.

1 R. Hæc opinio est ferè communis inter Doctores. Eam enim defendunt Duardus, Farinacius, Acoſta, Altherius, Giptius, Homobonus, Franciscus de Leon, Portel, Manuel Rodriguez, & alij, quos citat Diana, 1. part. tract. 5. resol. 7. & tract. 11. de Bulla, res. 29. vbi inquit esse probabilem. Et eam amplectitur Ludovicus de la Cruz, quem citatum sequitur Trullench, in Decalogum, lib. 1. dub. 6. num. 4. & in expositione Bullæ, lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 7. num. 15. & novissimè cum Magistro Soto illam tuetur Candidus, M. Sacri Palatii, tom. 1. disquis. 3. art. 45. dub. 1. vbi sic ait. [Dico secundò receptores tamen, fautores, defensores hæreticorum; hi omnes, si reverà hæretici non sint, possunt absolvi semel in vita, & semel in morte, virtute Bullæ Cruciatæ concedentis casus Cœnæ; quia hi casus non afficiuntur ea tam speciali reservatione, ac hæresis. Ita Enriquez, & Sotus, in 4. distinct. 22. quæst. 2. art. 3. post conclus. 5. in 1. casu Cœnæ, ad finē.] Hæc M. Candidus. Vide plura Prop. 3. n. 5. circa potestatem absol vendi virtute Cruciatæ.

2 Vnum hic adnota, ex Caietano in sum. verb. Excommunicatio, cap. 1. vbi sic ait. [Receptor hæreticorum solum est, qui recipit hæreticum, quatenus hæreticum;] id est (inquit Serra) vt in hæreū permaneat, vel foveatur: secus, qui recipit materialiter, non quia hæreticus, sed quia amicus, vel cognatus ipsius est.] Sic exponens Caietanum M. Serra, 2. 2. quæst. 62. art. 7. dub. 15. §. Advertendum, & infrà, dum de receptore furis sermonem instituit. Eandem sententiam tuetur Sotus, in 4. dist. 22. quæst. 2. art. 3. post 5. conclusionem, vbi sic. [Primus eius casus est (nempe Bullæ Cœnæ) adversus omnes hæreticos cuiuscumque fuerint nominis, & sexus, & contra eorum fautores, defensores, ac receptores, ea ratione, qua hæretici sunt.] Quod

tenent etiam Sylv. Tabiena, & plures, apud Leandrum, tom. 4. tract. 3. de Bulla Cœnæ, disp. 1. quæst. 24. Quorū doctrina est valde observanda, quia rarissime nemo non hæreticus defendit, aut recipit hæreticum, quia hæreticus est, & vt in hæresi permaneat, aut foveatur. Vnde iuxta hanc opinionem tam à censura, quam à reservatione liber est; ac per consequens toties quoties, etiam sine Bulla Cruciatæ, absolvi poterit, qui hæreticum recipiat, vel ei faveat, non quia hæreticus est, sed quia amicus, vel cognatus ipsius. Videatur Thomas Hurtado, tom. 1. variar. tract. 4. cap. 8. rel. 47. §. 3. n. 576. Vbi superius dicta corroborat dicens. [Per Bullā Cruciatæ possunt absolvi omnes casus reservati Papæ, quanto magis dominis Inquisitoribus, excepta hæresi formali: hanc enim solam excipit Summus Pontifex in præfata Bulla. Itā expresse Henriquez, Suarez, Sanchez, Acosta, Portel, Freytas, Delrius, Raphael de la Torre, Rodriguez, Duardus, Farinatus, Villalobos, Ioannes de la Cruz, & innumeri alij.] Sic Hurtado supra, vbi omnes citat.

PROPOSITIO VII.

PRATER Purgatorii, quod de fide credimus, extat locus alius, quasi quoddam præratum florentissimum, lucidissimum, odoratum, amœnum, in quo animæ degentes nullam pœnam sensus patiuntur. Itaque erit locus ille mitissimum Purgatorium, & quasi career quidam Senatorius, atque honoratus. Bellarminus Iesuita, lib. 2. de Purgatorio, cap. 7.

IR. Hæc doctrina fundatur in revelatione, quam approbat Sanctus, & Venerabilis Beda, lib. 5. Historiæ, cap. 13. cui plures alias conformes adducunt Dionysius Chartusianus, in Dialogo de iudicio particulari, art. 3. & D. Gregorius, lib. 4. Dialogorum, cap. 36. vt testatur Bellarminus supra. [Quapropter, inquit, videtur mihi dicendum, non esse improbableem, talem aliquem locum reperiri: etsi enim ibi nulla sit pœna sensus; tamen est pœna damni.] Hæc ille. Expendat lector, an censura afficiendus, qui revelationem à D. Thoma, aut alio Ecclesiæ Doctore approbatam, pro reverentia saltem, diceret non esse improbableem? Quapropter illam etiam referens non improbat M. Zanardus in direct. 1. p. tract. de Sacram. Pœnit. cap. 22. de Purgatorio, vbi sic ait. [Addunt Beda, Chartusianus, & alij, alium locum, quem præratum florentissimum, lucidissimum, odoratum, & amœnum dicunt, in quo quædam animæ servantur, quæ non igne; sed tantum carentia divinæ visionis affliguntur.]

2 Laudabilior hæc Bellarmini, & Zanardi erga Patres mo-

destita, quàm M. Cani acrimonia, qua illos mordet, lib. 11. de Locis, cap. 6. vbi sic invehitur. [Negare non possumus, viros aliquando gravissimos, in Divorum præsertim prodigijs describendis, sparios rumores, & excipere, & scriptis etiam ad posteros transmississe, &c. Aræo, vt Ciceroni, Demosthenes; Horatio vero Homerus quandoque ipse dormire videatur. Quæ ego eadem de Beda, & Gregorio, iure fortasse, ac verè dicere possum. Quorum ille in Historia Anglorum; hic in Dialogis, quædam miracula scribunt, vulgò iactata, & credita, quæ, huiusmodi præsertim sæculi, Aristarchi incerta esse ceniebunt, Equidem historias illas probarem magis, si earum authores iuxta præfinitam formam, severitati iudicii, curam in eligendo maiorem adhibuissent.] Hæc M. Capus contra Venerabilem Bedam, & D. Gregorium Magnum, quorum Historiam de mitissimo illo Purgatorio Bellarminus, & Zanardus, propter illorum auctoritatem a se non sunt improbare; licet contrariam sententiam sequantur, cū Suarez, tom. 4. in 3. p. disp. 46. sect. 1. num. 12. qui ad rationem dubitandi modestissimè respondet, dicens. [Præter hæc non possum dare fidem illi visioni, vt sonat; non tamen dicam fuisse falsam, seu mendacem, sed vel non esse ad litteram intelligendâ, sed sub aliqua metaphora.]

3 Prædicta nihilominus opinio miseris solatium erit; si t est illa, quam ex M. Soto defendit M. Ioannes de la Cruz in direct. part. 2. de Pœnit. q. 8. dub. 2. vbi sic inquit. [Vt ait Soto, art. 2. nullus in Purgatorio existit per decem annos.] Eamque tenet doctissimus alius Dominicæ, vt refert M. Corradus in Resp. casuum, p. 1. q. 189. vbi ait. [Hanc opinionem Sotus Magister Paulinus Lucensis vir doctissimus huius nostre Provinciæ hinc in me tenuit.] Verba Soti reperies. In 4. sent. dist. 19. q. 3. art. 1. in fine. ibi. [Quæ propter crediderim, nunquàm aliquem in Purgatorio viginti annis existisse, imò, vt mea fert opinio, nec decem. Nam cum nemo illis sit nisi Dei amicus, contritio eius, & post Christum passum Sacramenta, & suffragia, & bona, quæ egit opera, ad eum ulam ei satisfactionis accedunt. In summa, non est credibile, vt quos peccatorum accumulatione expedire Deus brevius inde potuit, temporis prolixitate detineat.] Hæc Sotus, quem sequitur M. Ludovicus Lopez, 2. p. instruct. cap. 4. de indulgentijs, fol. mihi 772. & M. Corradus vbi sup. §. [Qui ergo,] & Doctores citati: Forfan ex non dissimili revelatione. Sicut etiam, quod ex eodem certu docet M. Ambrosius Catharinus Minoræ Episcopas, lib. 1. de statu puerorum sine Sacram. decedentium, vbi asse-

rit: [Illos beneficio quidem Christi resuscitados ad immortalem vitam, integram, & perfectam naturam recepturos, solo dono illo originali, visioneque divina carentem; sed quæ nullo modo eis afflictioni, aut tristitia futura sit, & à morte secunda liberos futuros post diem iudicij. Itaque sine afflictione vlla, aut tristitia in felici quadam, & beata vita perpetuò permanentes.] Hæc ex Catharino refert, & refellit M. Petrus de Soto de institut. Sacer. lect. 6. de Baptismo parvulorum, §. [Hic autem cavenda sunt.] Vbi sic ait. [Mittamus igitur nunc, quanta contineat hæc sententia nova, & aliena à Patrum omnium doctrina, imò certa fide, & autoritate improbabilia de morte prima, & secunda.]

4 Advertere etiam non omittam gravissimos Doctores non benè sentire de opinione, quam cum Magistro Dominico de Soto, tenent M. Ioannes de la Cruz, & M. Lucensis vbi supra, de tēpore Purgatorij ad decem annos limitato. Vide Enriquez, lib. 7. de Indulgentijs, cap. 16. num. 4. vbi hæc ees in utroque nota. [At hi non sine temeritate quadam, ex levibus rationibus, loquuntur contra morem Ecclesiæ, quæ pro defunctis, & pro certa anima celebrat anniversarias Missas, & Officia, vltra ducentes annos, &c. Quare illam sententiam quidam insignis Prædicator à Sacro Inquisitionis Senatu compulsus est retractare, eò quòd retractat viros ab operibus satisfactionis, & à Missis offerendis pro suis defunctis. Et quidam Patres significant, quarundam animarum pœnas duraturas ad diem vltimæ iudicij,] sic Enriquez.

5 Insuper per contra id, quòd consequenter ad suam opinionem tenet Sotus, quò ad excessivum numerum annorum Indulgentiæ à Summis Pontificibus concessæ, iurgit Antonius de Corduba Ordinis Minorum, lib. 5. q. 20. §. [Dico ergo] in fine: his verbis. [Quare non solum falsæ, & temerariæ, sed impia, periculosa, & scandalosa, his temporibus, irritio illa Gersonis, & aliorum pijs, atque doctissimi Soti est, qua tot annorum Indulgentia ab illo irridetur.] Et contra Sotum agit etiam Bellarminus sup. lib. 2. de Purgatorio, cap. 9. in fine, Bedæ, lib. 5. Historiæ Anglorum, cap. 13. & plures, apud Enriquez, vbi sub in Glossa litt. I. An verò indulgentiæ certo, & infalibiler profint defunctis, quibus applicantur? Sub lite est. Alij enim affirmant, alij negant. Omnes autem reiiciunt opinionem Eminent. Caietani, tom. 1. opusc. tract. 10. quæst. 1. & tract. 16. quæst. 5. asserentis indulgentias eis tantum animabus prodesse, quæ hoc meruerunt in vita per pietatem, & curam erga defunctos.

((††))

PROPOSITIO VIII.

Bulla Gregorij XV. contra Confessarios sollicitantes edita anno 1622. die 30. Augusti non est recepta in Hispania. Castro Palao Iesuita, tom. 1. disp. moral. tract. 4. disp. 9. punct. 1. à num. 4.

1. R. Quando Palao sua opera typis dedit, non erat recepta, eo quod in ea cognitio criminis sollicitationis, Episcopis, & Inquisitoribus, cumulativè concederetur, ut supra testatur Palao se accepisse à sapientissimo Doctore D. Isidoro de San Vicente, Inquisitore Cæsaraugustano, & in his, quæ ad Sanctum Inquisitionis Tribunal pertinent, versatissimo. Idem fatetur Leander à Sacramêto, tom. 1. de Sacram. tract. 5. disp. 13. q. 3. ubi notat supradictam Gregorij Bullam fuisse postea receptam propter declarationem eiusdem Pontificis, qui solis Inquisitoribus prædicti criminis cognitionem reservavit; & ita ei testificatum fuisse præcitatum Dominum Inquisitorem San Vicente ad supremum Sacræ Inquisitionis Hispaniæ Tribunal Fiscale promotum. Vidi, & ego Epistolam Illustrissimi Domini D. Anæ Pacheco, Inquisitoris Generalis subscripta Matruci, die 6. Septemb. anno 1624. ad Inquisitores Regni Sicilia, in qua certiores facit eiusmodi declarationis, dicens. [Doy noticia dello, para que lo tengais, Señores, entendiendo, y no deis lugar a lo contrario, y de mi parte se dará la misma noticia à los Obispos de este distrito.] Ante eiusmodi declarationem, opinionem Palai tenuit etiam Trinarchius, tractatu de Confessore abutente Sacramento Penitentia, disp. 3. & 4. cuius sententia iam defendi non potest, quia hodiè constat ex Supremo Iudice prædictam Gregorij XV. Bullam admittam fuisse. Vide etiam M. Acatium de Velasco, Palaum excusantem, tom. 1. verb. Confessor, ref. 198. in fine.

2. Sed melius excusat Palaum, Thomas Hurtado, tom. 1. variar. tract. 4. cap. 8. ref. 61. dum ait. [In Hispania non fuit promulgata, usque ad annum 1631. & anno 1634. fuit intimata Regularibus, cum alijs attinentibus ad Sanctum Officium. Quare, & si ante hoc tempus fuerit nota eius promulgatio in Curia Romana, adhuc ignorabatur, vel probabiliter dubitabatur, an obligaret in Hispaniæ Regnis, in quibus est Sanctæ Inquisitionis Tribunal. Cuius multi Ministri dicebant non esse receptam, quia est derogatoria iurisdictionis, quam practicè habent domini Inquisitores contra sollicitantes, siquidem præfata Bulla cumulative confert eam iurisdictionem Ordinarijs locorum, quos æquales facit in hu-

huiusmodi delicti cognitione D.D. Inquisitoribus, ut multi sentiant.] Sic ille. Quem valde miror non adnotasse oppositū fuisse paulo post declaratum à Gregor. XIII. pro Regnis, & Provincijs Supremo Hispaniarum Inquisitionis Tribunali subiectis.

PROPOSITIO IX.

Confessarius, qui in Sacramentali Confessione tribuit pœnitenti chartam postea legendam, in qua ad veniendum incitat, non censetur sollicitator in confessione, ac proinde non est denunciandus. Casiro Palao Iesuita, tom. 1. tract. de confess. sollicit. disp. 9. punct. 4. num. 3.

1 R. Hic author contrariam sententiam sequitur: proponit autem fundamenta, quæ illi obstare videntur, quibus præiactis, concludit. [Hæ rationes probabilem videntur reddere partem negantē, talem scilicet traditionem non esse sollicitationē comprehensam in Bullis; si charta non immediatè post susceptū Sacramentum legatur, sed transacto iam tempore. Verùm quia hoc delictum gravissimum, & perniciosissimum est, præcaveri debet, & coerceri omnis occasio illud committendi.] Hæc ille. Sed hanc opinionem absque vlla formidine, & limitatione sequitur Thomas Hurtado, tom. 1. resol. moral. tract. 4. cap. 5. ref. 6. num. 62. vbi, proposita aliorum sententiâ communiori, sic ait. [Sed contraria videtur mihi probabilior, quam tuetur Palao, ratio est, quia traditio chartæ non est sollicitatio proxima, & immediata, sicut nec si Sacerdos dicat, se velle illi alloqui in domo sua,] & probabilem vocat Trullench, lib. 1. in Decalog. cap. 3. dub. 18. in summario, vbi ait. [Confessarium tradentem in confessione chartam provocativam, probabile est non esse sollicitatorem.] Et cum præiactis videtur sentire M. Acatius de Velasco, tom. 1. ref. moral. verb. Confessor, ref. 199. num. 3. vbi inquirens: an supradictus Confessarius sit denunciandus? Respondet. [Muchos Doctores sienten, que si: con todo Trullench, Palao, y otros juzgan por probable, que no.] Verùm licet probabile sentiant, contrariâ partē sequuntur cū communi Doctorū, quia si denunciari non deberet, non præcaveretur gravissimum, & perniciosissimum sollicitationis delictum, ut benè notavit Palao.

2 Vndè fit, non esse audiendum Ricciū asserentem, quòd si cesset præsumptio in pœnitente, quòd Confessarius sollicitans malè sentiat de fide, non est denunciandus. Ita ex illo refert Thomas Hurtado, tom. 1. resol. moral. tract. 4. cap. 8. ref. 57. & ipse partim sequitur (ut videbimus Prop. sequenti) quando Con-

fessarius [non est diffamatus de sollicitatione, & aliàs est bonæ
 vitæ, & cōversationis.] Putant etiam gravissimi Magistri, quòd
 si crimen sollicitationis sit occultum, habeaturque spes, quòd,
 per secretam monitionem, Confessarius emendabitur, non li-
 cet eum denuntiare. Ita M. Ioannes de la Cruz in direct. conciē-
 tiæ, 1. part. præcep. 5. quæst. 2. dub. 5. concl. 2. M. Acatius de Velas-
 co, tom. 1. resol. moral. verb. Denuntiatio, ref. 230. M. Souta, M.
 Texeda, M. Canus, M. Ledesma, M. Ludovicus Lopez, & alij, &
 est communis inter Thomistas, vt omnes citans ait Diana, 1. part.
 tract. 4. ref. 2. & p. 9. tract. 8. ref. 46. Videatur Thomas Hurtado,
 tom. 1. tract. 4. cap. 6. §. 1. Vbi pro hac sententia refert, & sequitur
 octo supra triginta Doctores.

3 Nec miror, quia loquendo de omnī denuntiatione iudi-
 ciali, qualis est, quæ fit in Tribunali Sanctæ Inquisitionis, (vt
 notat Acatius) est expressa doctrina D. Thomæ. [Esta sententia,
 inquit, enseña expressamente Santo Thomas, porque hablando
 de los pecados mas graves, y mas en daño del bien comun, co-
 mo de la heregia, y entrega de la Ciudad, dize: (delinquentem
 denunciandum) [Nisi fortè aliquis firmiter existimaret, quòd
 statim, per secretam admonitionem, posset eiusmodi mala impe-
 dire,] todos sus discipulos siguen al Santo, y en esto todos lo son.]
 Ita Acatius, vbi supra, potuissetque D. Thomam citare in 4. dist.
 19. quæst. 2. art. 3. quæst. 1. ad 1. vbi ait: [Nisi certissimis signis
 appareat incorrigibilitas, & exasperatio ipsius futura, non debet
 fraterna admonitio pretermitti.] An verò hæc doctrina in cri-
 mine hæresis sit admittenda? Difficultate non vacat; quia Div.
 Thom. 2. 2. quæst. 33. art. 7. expresse affirmat: [Si hæreticus, in-
 quit, privatim hominem à fide avertat, oportet statim procede-
 re ad denuntiationem, vt eiusmodi nocumentum impediatur;
 nisi fortè aliquis firmiter existimaret, &c.] provt refert Aca-
 tius supra. Vnde Porrel in dub. regul. verb. [Correctio frater-
 na,] num. 1. [Constat, inquit, ex Evangelio ante denuntiationem,
 in Inquisitione præmittendam esse correctionem frater-
 nam, quæ adeo necessaria est, vt si sit spes, quòd illa proficiet, &
 sufficet, non est crimen denuntiandum Prælato, etiam si crimen
 ipsum sit contra communitatem, etiam si sit hæresis.] Hæc Por-
 tel, & ante illum, ex eodem Minorum Ordine Richardus de
 Mediavilla, in 4. dist. 19. art. 3. quæst. 1. Et cum D. Thom. vbi sup.
 teneat discipuli, S. Antoninus, 2. part. tit. 9. cap. 6. §. 4. M. Sotus in
 relectione de tegendo secreto, memb. 2. quæst. 4. concl. 2. vbi af-
 ferit hanc occasionem esse perraram, casum tamen esse possibile
 in

in viro spectata probitatis, & doctrinæ: M. Bannez, in art. 8. ad 4. vbi dicit teneri, ad hanc correctionem secretam, qui iudicaret, hæreticum ab ipso posse, ea correctione, emendari. Quod etiam tenent M. Canus de Locis, lib. 1. 2. cap. 9. ad 5. M. Palucanus, M. Fumus, Sylvester, & plures alij, apud Lorcani, citp. 47. num. 22. & apud Thomam Hurtado supra citatum, tom. 1. tract. 4. cap. 6. §. 1. Nihilominus Penna, in direct. Inquis. 2. part. docum. 18. & ex illo P. Suarez, tom. de fide, disp. 20. sect. 4. num. 11. respondent, hanc opinionem D. Thomæ, seclusis edictis Inquisitorum, locum habere posse; secus, minime, & hypothese illam D. Thom. *Nisi forte firmiter existimaret*, dicit Petrus Hurtado, 2. 2. disp. 163. sect. 3. §. 73. esse moraliter impossibilem in Hispania, & vbi more Hispaniensi viget Quæstorum ius, vel Ecclesiastici Prælati simili sollicitudine vigilas agunt in hæreticos, ac proinde semper adesse obligationem statim denuntiandi, omnia correctione fraterna. Quam doctrinam amplectuntur communiter Iesuitæ. Et contraria omnino corrui post decretum Sacre Congregationis, die 8. Iulij anno 1660. cuius verba dabo infra, tract. de charitate, Prop. 4. in fine.

4 Omitto opinionem M. Serra, 2. 2. quæst. 68. art. 1. dub. 1. fol. 515. vbi ait. [Quando crimen est emendatum, nullus tenetur illud denuntiare, &c. Quando autem censetur delinquens emendatus? Quidam, inquit, asserunt Confessionem Sacramentalem probare aliquem esse emendatum; alij consequentem iubilæi, &c.] Omitto etiam opinionem eiusdem Serra cum alijs asserentis, non teneri denuntiare, qui non potest probare, vt vidimus supra Prop. 4. Nec memoro opinionem illam exterminandam Ioannis Santij in Selectis, cuius verba adducit Diana, part. 10. tract. 13. resol. 46. asserentis. [Nec denuntiandi aderit obligatio, si foemina sollicitatur à suo maximo benefactore, aut amico,] quam, vt temerariam, & scandalosam, & contra bonum publicum reiicit Carolus de Baucio in Miscel. casuum conscient. tom. 2. op. 2. quæst. 230. Denique omitto aliam, mihi non minus dissonam, quam palliatè defendit Thomas Hurtado, tom. 1. resol. moral. tract. 4. cap. 6. ref. 8. §. 2. vbi tradit: Pœnitentem sollicitatam ad inhonestam in Confessione, non teneri denuntiare Inquisitoribus Confessarium, si eidem suum peccatum confiteatur. Verba eius sunt. [Secundus modus evadendi denuntiationem, qui alicui forsitan non videbitur improbabilis; (etsi ego de ipso iudicium vltimum non feram, ipsum tamen subijcio, vt sapientiores iudicent, quorum iudicio meum submitto) est, si sollici-

tatus confiteatur cum sollicitante, hic potest ipsum absolvere; neque enim Pontifex abstulit ab illo iurisdictionem, quoscumque absolvendi, quos poterat ante sollicitationem, &c. ergo sollicitatus vir, aut foemina poterit absolvi à sollicitante absque onere denuntiandi, cum nemo teneatur se ipsum denuntiare, nec facere, quod alius denuntiet ipsum, vt multos citans docet Diana, part. 1. tract. de denuntiati. resol. 8. sic responderunt Compluti graves Doctores interrogati, inter quos F. Petrus de Lorca, Ambrosius Roman, & Emanuel de Avila. Et Hieronymus Trimarchius, tract. de confess. abutente, &c. disp. 3. num. 44. dicit, sic sensisse Franciscum Mariam de Agrifolij, & alios graves Doctores, & ipse reputat probabile. Freitas in Addit. ad Acuniam, quaest. 27. num. 27.] Hæc Hurtado, licet infra limitet ad vnam, vel alteram vicem: quia alias, inquit, sciens, & volens daret occasionem peccandi mortaliter. [Ponit enim scandalum proximo cadendi in re gravissima.] Vide etiam, apud eundem Hurtado, tom. 1. tract. 4. cap. 8. res. 27. num. 267. Singularem aliã evasionem ad differendam denuntiationem sollicitantis. [Inquires, inquit, si, vt supra vidimus, Confessarius sollicitans iam emendatus non est denuntiandus, & vt præsumatur emendatus, spatium trium annorum exigunt communiter Doctores, cum Mascardo, Alciato, Farinac. & Freitas: quid facere debeat poenitens sollicitatus, si edictum, vel monitorium dicat, quod intra sex dies, aut intra duos menses denuntiet: Tenebitur ne ex vi edicti non expectare, quod spatium trium annorum dilabatur, sed statim denuntiare? Respondetur (attende) non teneri statim denuntiare, sed expectare spatium, quod exigunt Doctores ad comprobandã emendationem, adest enim iustum impedimentum ad impediendum, ne celebretur statim denuntiatio. Sic Raynaudus, & Bonacina, qui alios citat. Sed mihi videtur, quod si non adsit probabilis spes, quod ille vsque ad trieniũ continuationis est emendandus, quod intra spatiũ edicti sit denuntiandus.] Hæc si expendas, strictissimam iudicabis opinionem, quam, cum formidine, dixit Palao videri probabilem.

PROPOSITIO X.

Non est obligatio denuntiandi Confessarium sollicitantem in Confessione, nisi de crimine sollicitationis infamatus sit. Nec Inquisitores possunt de illo cognoscere, non procedente infamia. Fagundes Jesuita, Præcept. 2. Ecclesie, lib. 4. cap. 3. num. 31.

1 R. Doctor citatus non sequitur hanc opinionem; solùm dicit esse probabilem; quia eam defendunt Ioan. Andreas, Gundisal. Repertoriũ Inquirit. Speculator, Glossa, Palacios, Angelus, Felinus, & Navarrus, apud Leandrum infrà, & reliqui supra citati, Proposit. 4. quatenus asserunt, crimen, quod non potest probari, non posse denuntiari: si verũ sit, quod ait Leander, tract. 5. de Pœnit. disp. 13. q. 5. idem esse non esse infamatum, ac sollicitationẽ ita esse occultam, vt vnũ tantum sit nota. & requiritur ergo, vt sollicitationis delictum saltẽm duobus sit notum, vt locus habeant verba Constitutionum Pontificum, quibus iubent denuntiare: *De premissis quomodolibet infamatos.* Hanc sententiam tenuit (licet postea retractarit) Megala in 1. editione, lib. 1. cap. 5. n. 14. & putat probabilem Leander à Sacram. tract. 5. de Pœnit. disp. 13. q. 5. quamvis contrariam sequatur cum Fagundez. Et novissimẽ cũ quadam restrictione defendit Thomas Hurtado, tom. 1. ref. moral. tract. 4. cap. 8. refol. 57. num. 722. vbi sic ait. [Dico primo. Si Confessor sollicitans non est diffamatus de sollicitatione, & aliàs est bonæ vitæ, & conversationis; si sollicitata persona habet prudentiæ dictamen, quod rectẽ sentiat de Fide, non est denuntiandus, si semel, aut iterum sollicitet eandem personam.] Subnectit verò, nu. 737. [Non requiri rigorosam infamationem, sed satis esse, vt quomodolibet infametur per indicia, & cõiecturas.] Quam limitationem iam adhibuerat Fagundez, dicens. [Debet præcedere aliqua infamia: minor tamen, quàm in alijs delictis, propter qualitatem illius. Quia Bulla Clem. VIII. de sollicitantibus quomodolibet infamatis loquitur.] Hæc ille. Omnino vidẽdus in 2. editione Lugdunẽsi, anno 1632. ab eodem Authore aucta, & emendata: vbi loco citato, n. 83. postquam solidis fundamentis probavit, non requiri, quod præcedat infamia ad denuntiationem sollicitantis; quia tamẽn contrariam opinionẽ probabilem esse dixerat, concludit. [Mihi non constat de praxi Dominorum Inquisitorum; & ideo interim rem non definio, meumque iudicium praxi huius Sanctissimi Tribunalis subijcio.]

2 Verùm sententiam, quæ attribuitur Patri Fagundez; tuẽtur, apud Thomam Hurtado, tom. 1. var. tract. 3. cap. 8. ref. 21. §. 1. num. 170. D. Thom. Barbof. Torreblanca, Sayrus, Tabiena, Sylvester, Lorca, Villaguta, Sylvius, Malderus, & alii: & illam expressẽ tenet M. Michael Zanardus, Bergomensis Sacræ Theologiæ Primarius Lector, Ordinis Prædicatorũ in directorio Conf. 2.2. de accusatore, cap. 52. vbi sic ait: [Tertio queritur: an edita, præcepta, excommunicationes Episcoporum, Inquisitorum,

& c. in quibus præcipitur, vt delicta, quovis modo nota revelentur, obligent scientes ad denuntiandum, vel accusandum? Respondetur, quòd in quibusdam casibus obligant, & in quibusdam non, & c. Non obligant, etiam si iudex querat delictam ad poenā delinquenti infligendam; sed delinquens nulla, super hoc delicto, laboret infamia; nec contra eum sint indicia: (attende) nam tunc, quanvis delictum sit à tribus, vel quatuor secreto cognitum, quilibet illorum poterit tacere, etiā stante præcepto.] Hactenus Zanardus. Videatur etiam M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theol. moral. cap. 24. quæst. 1. §. 2. num. 14. Vbi inquirēs. [Vtrum liceat accusare aliquem de crimine, de quo non est infamatus?] sic ait. [Est certum, quòd quando crimen nullo modo probari potest, aperte contra iustitiam peccari, si illud aperias, quia nullum ius habes illud patefaciendi; cum enim non possit probari, non potest quoque puniri; ac proinde non potest ex eius revelatione aliud sequi, quam infamia.] Hæc ille. Quæ vel nil probant, vel idem evincunt in denuntiatione, vel testificatione, vt ex terminis patet.

3 Idem expressius tradit M. Marcus Serra, 2. 2. quæst. 67. art. 3. dub. 2. concl. 2. & quæst. 70. art. 1. cl. b. 1. §. Dicendum est 2. Ibi. [Quando Iudex, inquit, procedit via inquisitionis ad punitionem rei; si non præcedat infamia, non tenetur testis contra illum testimonium ferre; etiam si duo, vel plures iurati affirmant aliquem, ipsis videntibus, crimen commisisse.] Hæc ille. Consonat Sylvester, verb. Testis, quæst. 8. vbi tradit, quòd si crimen nõ pendet in futurum, non tenetur testis illud revelare, nisi præcesserit infamia, vel semiprobatum sit. Vide etiam M. Sotum, lib. 5. de iustitia, quæst. 6. art. 1. in fine: vbi sic ait. [Interrogaris per viam inquisitionis, non teneris respondere, nisi vel infamia præcesserit, vel indicia.] Fæ est doctrina D. Thomæ, 2. 2., quæst. 70. artic. 1. [Si exigatur, inquit, ab eo testimonium in alijs, puta in occultis, de quibus infamia non præcessit, non tenetur ad testificandum.] Quapropter Thomas Hurtado vbi sup. nam. 723. non reuult dicere Dominos inquisitores non posse procedere contra Confessarium sollicitantem, non præcedente infamia. [Si non adest suspicio Fidei, nec præsumptio, in qua fundatur.

4 Et absolutè loquendo, quòd Iudex nequeat procedere ad specialem inquisitionem, nisi præcedat infamia, tradunt communiter Doctores, D. Thom. pluribus in locis. Quodlib. 1. art. 16. [In inquisitione debet præcedere infamia,] 2. 2. quæst. 33.

art. 7. ad 5. [Vnde non habet (nempe superior) potestatem precipiendi de occultis, nisi per aliqua indicia manifestentur, putaper infamiam, vel aliquas suspiciones.] Cum D. Thoma conveniunt discipuli. Caietanus, 2. 2. quæst. 69. art. 1. [Inquisitio non potest fieri, nisi de crimine illo, de quo aliquis est diffamatus. Nec est verum id, quod quidam scripserunt, scilicet, quod infamatus de vno crimine, possit inquiri de alijs. Sed hoc est manifestè contra Decretalem Extrav. de Acculationibus, cap. Inquisitio. Et in tantum Decretalis illa exigi vult præcedentem infamiam, super aliquo crimine; vt si duo, vel plures iurati affirmant aliquem, crimen aliquod, eisdem videntibus, commisisse, de quo aliqua non laboret infamia, non est contra eum procedendum.] M. Sotus de secreto, quæst. 6. memb. 2. concl. 1. [Inquisitio specialis, qua intenditur poena delinquentis, fieri nequit, nisi infamia, & clamorosa infortunatione præcedente. Conclusio receptissima est omnibus, tam Theologis, quam Iuris vtriusque peritis.] Et ibidem dub. 4. & 5. [Expressè in Canonibus citatis habetur, quod nõ solum requiritur infamia personæ ad inquisitionem; sed quod non potest fieri inquisitio, nisi de illo crimine, de quo quis est infamatus.]

5. Idem sentiunt reliqui Thomistæ, M. Tabiena, M. Funnus, D. Antoninus, & alij, apud Sanchez in Consilijs, tom. 2. lib. 6. cap. 3. dub. 17. num. 5. Quos sequitur M. Bannez, 2. 2. quæst. 69. art. 2. vbi sic. [Ad interrogandum reum de quovis delicto per viam inquisitionis, qui neque est denuntiatus, neque accusatus; requiritur infamia, vel clamorosa infamatio.] Denuntiatum intellige per publicum Officialem, seu Fiscalem, vt notat Sanchez, suprâ dub. 20. num. 13. [Quando iudex, inquit, procedit ad denuntiationem publici Officialis, idest Fiscalis; tunc potest procedere absque infamia. Ita Sylveſter Inquisitio. 1. quæst. 4. dict. 2. & 3. Tabiena ibi in principio. D. Antoninus, 3. part. tit. 9. cap. 7. §. 3. Angelus, Panormitan. Gregorius Lopez, Bartholus, Antonius Gomez, & alij. At, dicendum, hoc esse verum, quando denuntiat crimina notoria, vel famosa; tunc enim ad inquirendum non requiritur alia infamia. Si tamen denuntiaret crimina non publica, & in nullius præiudicium vergentia, tunc non posset fieri inquisitio, absque infamia: sicut si denuntiaret persona privata. Ita Sotus, vbi sup. cap. 3. Navarrus corollar. 62. num. 666. & idem expressè Sylveſter, Panormitanus, Tabiena, Angelus, vbi suprâ. Hucusque Sanchez.

6. Sed rogabis. Quid sit infamia facti de aliquo delicto: Vide apud

apud Sanchez sup. lib. 6. cap. 3. dub. 4. vbi ex commun. Doctorum dicit. [*Esse opinionem maioris partis Viciniae, seu Collegij, seu Vniuersitatis, in qua quis commoratur*] opinionē, scilicet, apud bonos, & graves viros. [*Vnde si apud hos, inquit, fama maneat integra, etiamsi apud plures leues personas, fama maneat non integra, sed laesa, non dicitur infamia. Ita habetur expressè Cap. si qualiter. Docet ibi Glossa. Turrecremata, Sotus, Caietanus, D. Antoninus, Sylvester, Armilla, &c.*] Hæc Sanchez. Quæ magis extendit M. Corradus, 2. part. Resp. quæst. 269. dicens: [*Non sufficit denarius numerus hominum, vt volunt aliqui Iuristæ. Nam in populis magnis decem pauci sunt, & iuxta regulam iuris. Nemo ob dicta paucorum debet infamatus reputari. Vnde iudicium infamiae iudicandum est arbitrio prudentis, quando iam opinio dicitur esse communis.*] Et omnia superius dicta tradit etiam M. Zanardus in direct. 2. 2. cap. 38. vbi. [*Ad hoc, inquit, vt inquisitio fieri possit, infamia debet præcedere, quæ regula in quocūque iudice currit.*] Et infra. [*Sed notandum est, quòd ad hoc, vt aliquis dicatur de aliquo crimine infamia notatus, secundum Caietanum, 2. 2. quæst. 69. art. 1. infra scripta requiruntur. Frequens vox, & gravis suspicio hominum proborum, quòd talis tale crimen commiserit: quæ propter frequens vox mulierum secularium, vel improbarum, vel infimæ sortis infamiam nō inducet.*] Hæc ibi. Caietani verba sunt. [*Adverte diligentissimè, quòd quando per viam inquisitionis proceditur, oportet præcedere infamiam, & vocatur infamia, non frequens vox discolorum, sed frequens vox talis, vt apud probos, & providos viros, reddatur persona de crimine tali rationabiliter suspecta.*] Quæ sunt valdè notanda, quia Iudice non procedente iuridicè non est obli-gatio denuntiandi, nec testificandi.

7 Cæterum pro coronide placuit adiungere limitationem, quam præcedenti doctrinæ adhibet sapientissimus M. Dominicus de Soto de secreto, memb. 2. quæst. 6. post 2. concl. 9. Et postremo, vbi sic ait. [*Conclusio prima, videlicet, quòd absque infamia non potest fieri inquisitio, intelligitur de criminibus priuatis, quæ non sunt in præiudicium tertij. Crimina enim publica, aut quæ sunt in præiudicium tertij, quomodocumque cognoscantur, inquirenda sunt, & coercenda, si sunt in fieri, & damnum pendet in futurum.*] Et 9. Sed excipientur. post 4. concl. [*Nam, quòd nō liceat occultos peccatores inquirere absque infamia, semper intelligitur de crimine iam præterito, quod inquiritur punitionis gratia, se cus si inquiratur ad vitandum futu-*

rum damnum.] Hæc ille, quem cum alijs sequitur Thom. Sanchez, tom. 2. opusc. lib. 6. cap. 3. dub. 19. Quæ oportet notare pro rectissimo Sanctæ Inquisitionis Tribunali.

PROPOSITIO XI.

Sanctus Ignatius maiorem, quam D. Paulus, prudentiam Spiritus affectus est. Et Apostoli, si hac tempestate degerent, eundem, quem societas, vivendi modum amplexarentur. Ioannes Eusebius Iesuita in libello de Amore Iesu, & Mariæ.

I R. Nec caput, nec folium citat Anonymus, ne facile de mendacio conveniatur. Sed frustra, quia libellum integrum semel, & iterum evolui, & nulla ex obiectis propositionibus in eo reperitur. Imò author citatus, dum primum audivit, obfluit, exhorruit.

2 Imponitur Ioanni Eusebio pro Sancti Ignatij prudentia effutisse, quod pro Angelici Præceptoris scientia, iactaverat M. Nicolaus Iansenius in sua Apologia pro Bzovio, ubi sic scripsit. [Licuisse D. Thomæ, ut à Magistrorum sententijs, velut ad veritatis semitam, declinaret, nulli videbitur mirum, qui expendit, hunc Virum Sanctissimum electum esse, cui tribueret Cœlum Thesaurus Sapientiæ Dei; cui Spiritus Sanctus ad aurem insideret, (attende) cuius scholam ingrederetur Paulus, quem ipse Christus securum esse suæ doctrinæ iuberet.] Hæc Iansenius. Verum in cultu D. Paulo debito medium virtutis nõ tenuit, per defectum. Sicut neque Sodalis alter per excessum, dum dixit. [Paulum unâ cum Petro individue, unâ formali, ac per se Cathedra, cuius successio sit penes Pontifices, esse potitum.] Sic docuit Franciscus Combes in Collatione Actorum Sextæ Synodi, fol. 244. & 245. Cæterum hanc assertionem hærescos damnavit Innocentius X. die 24. Ianuarij, anno 1647. Videatur Diana, tract. de Primatu solius D. Petri, part. 9.

PROPOSITIO XII.

Maior est perfectio, habere animum indifferenter ad exequendum, quod Deus revelaverit, quam dicitur, minutum ad id, quod in Evangelio revelavit, & docuit. In libello primitivæ Exercitiorum Iesuitarum, fol. 31. & 32. in editione Burgenfi anno 1574.

I R. In primo eiusdem auctoris libelli folio, extat Bulla Pauli III. edita anno 1548. quæ incipit. [Pastoralis officij.] In qua post

post diligens, & accuratum illius examen, de mandato ipsius Pontificis, communium Eminentissimo Cardinali Burgensi hæreticæ pravitatis Inquisitori; Illustriissimo Philippo Episcopo Salutarum, & Vicario Generali Urbis, & Rever. Fratri Agnino Foscaro, Sacri Palatii Magistro; (ut in ipsa Bulla præfertur) inquit Summus Pontifex Paulus III. [Documenta, & Exercitia prædicta, ac omnia, & singula in eis contenta, auctoritate Apostolica, ex certa scientia nostra approbamus, collaudamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.] Hæc ibi. Et constat etiam ex Breviario Romano, die 3. Julij. Vbi in Festo Sanctissimi Patriarchæ Ignatii, Lectione quarta, dicitur. [Admirabilem illum composuit Exercitorum librum, Sedis Apostolicæ iudicio, & omnium utilitate comprobatum.] Ex quibus patet, aut prædictam propositionem, à te obiectam, in libro Exercitorum nõ contineri, aut à Summo Pontifice, ex certa scientia, & auctoritate Apostolica approbatam, collaudatamque. Quomodo ergo temerariam, scandalosam, & erroneam garrire non erubescis? Vide Concilium Constantiense in Bulla, quæ incipit. [Inter cunctas Pastoralis Curæ.] Quæ habetur post ultimam Sessionem Concilij. Vbi post damnatos errores Viclephi, & Ioannis Hus, præcipit Martinus V. omnes de hæresi suspectos interrogari. [Vtrum credant, quod illud, quod Sacrum Concilium Constantiense, Universalem Ecclesiam representans, approbat in favorem Fidei, & salutem animarum, quod hoc est ab universis fidelibus approbandum, & tenendum.] Et infra. [Vtrum credant, quod consuetudo communicandi personas Laicales sub specie panis tantum ab Ecclesia Universali observata, & per Sacrum Concilium Constantiense approbata, sit servanda, sic, quod non liceat eam reprobare, & quod dicentes pertinaciter oppositum præmissorum, tanquam hæretici, vel sapientes hæretici sint arcendi, & puniendi.]

2. Vide Palaum, tom. 1. tract. 4. disp. 1. punct. 5. §. 6. num. 6. ubi ait. [Dicendum existimo de Fide esse, non posse Pontificem errare, &c. ita ut approbet tanquam consentaneum Evangelicæ perfectioni, quod consentaneum nõ sit.] Cui adhæret R. P. M. Fr. Ioannes à Sancto Thoma, vir doctissimus, 2. 2. quæst. 1. disp. 9. fol. mihi 762. dicens: [De Fide est, quod moralitas talis præcepti, seu regulæ non est mala, & est de fide in virtute illius universalis, quod quæcumque dicuntur ex Cathedra sunt servanda, & facienda.] Cui consonat Sylvester, verb. Fides, num. 2. dum ait. [Ideo etiam ad fidem pertinet, inhæreere determinationi Pontifici-

tificis Summi, in his, quæ sunt Fidei. modo etiam, in his, quæ spectant ad bonos mores.] Vide etiam M. Bannez, 2. 2. quæst. 1. art. 10. dub. 8. conclus. 4. ibi. [Non potest Summus Pontifex errare, in approbatione alicuius Religionis, quantum ad Constitutiones, & Leges sibi propositas; ita ut approbet Leges perniciosas, aut nocivas salutis animarum, &c. Quia cum Pontifex approbat aliquam Religionem, vitur officio Summi Pontificis, proponens omnibus fidelibus talem religionem, non solum ut convenientem ad salutem eorum, qui voluerint eam profiteri; sed etiam, ad perfectionem Charitatis, congruam esse his, qui illam observaverint. Ergo illa eiusmodi approbatione, Pontifex erraret, perniciosè deciperet fideles propriae salutis cupidos. Quapropter eiusdem censuris notandus est, qui hanc conclusionem negaret, sicut ille, qui negat terram præallegatam. Tam certa (inquit ibi) est conclusio, ut oppositum non dubitem esse hæreticum.] Hæc ille. Expedi de: An Pontifex approbando Exercitia autoritate Apostolica, vitur officio Summi Pontificis, eaque ut salutis fidelium convenientia, & perfectioni Charitatis congrua, ex certa scientia approbaverit. [Nos igitur (inquit Paulus III.) qui Documenta, & Exercitia cuiusmodi examinari fecimus, & quæ pietate, ac sanctitate plena, & ad ædificationem, & spirituales profectum fidelium valde utilis, & salubria esse, & fore comperimus; autoritate prædicta, tenore præsentium approbamus, collaudamus, hortantes plurimum in Domino omnes, & singulos utriusque sexus fideles, ut tam pijs Documentis, & Exercitijs uti, & illis instrui devotè velint, &c.] Si autem in eiusmodi approbatione Pontifex erraret, perniciosè deciperet fideles. Debes ergo dicere cum M. Bannez. [Tam certa est conclusio, ut oppositum non dubitem esse hæreticum.]

3 Hanc consequentiam, absque præiudicio, concedes. Quia propositio à te obiecta non continetur in prædicto Exercitiorum libro, sed longissime diversa. Nimirum, quod tradens Exercitia, dum tradit, non debet accipienti suadere, ut Coelibatum, aut Religionem, aut aliam Evangelicam perfectionem amplectatur, sed stare in æquilibrio, sinendo, ut immediatè Deus Creaturæ sese communicet. En verba Sanctissimi Patriarchæ Ignatii in editione Burgensi citata anno 1574. & in antiquiori Viennensi anno 1563. annotatione. decimaquinta. [Tradens Exercitia non debet alterum compellere ad Paupertatem, & promissionem eius, magis quàm ad oppositum, neque ad hoc potius, quàm ad illud institutum. Quia licet extra Exercitia licitum sit,

& pro merito ducendum, si quis Coelibatum, aut Religioſem, aut aliam quamcunque Evangelicam perfectionē amplecti tuadeat his omnibus, quos ex personarum, & conditionum ratione, probabile ſit fore idoneos: longe tamen convenientius, meliusque eſt, inter Exercitia ipſa, id non attentare; ſed Dei potius voluntatem querere, atque preſolari: donec ipſe Creator, ac Dominus noſter animæ devotæ ſeſe communicet, eamque amplexans ad ſui amorem, laudem, & ſervitium diſponat. Quapropter diſtanti Exercitia ſtandum eſt in æquilibrio, ſinendumque, ut citra medium Creator ipſe cum creatura, & hæc viciffim cum illo, rem tranſigat.] Haſtenus Sanctiſſimus Parens, cuius verba ſatis perſpicua ſunt. Vnde neſcio cū calumniam vertam: Ignorantiæ? An malitiæ? Cum tantus Magiſter, & Patriarcha non cōtumeliōſis verbis deiſei, ſed his potius laudibus extolli deberet, quibus Hieronymus afficit Auguſtinum (Epist. 25. tom. 2. Epist. Aug.) [Scit, inquit, quid dicam, Prudentia tua, Maſte virtute in orbe celebraris. Catholici te conditorem antiquæ Fidei venerantur, & quod ſignum maioris gloriæ eſt, omnes hæretici deſtantantur.]

PROPOSITIO XIII.

SI Ignatius collecturus Societatem, gladium ex acutum relinqueret; ſaccum, cilicium, famen oſtendat, quoties hypocrifiſis notam incurreret? Verum ſapientior ipſe gladius acutus, non hypocritum imperium portans, pallio, & calceis obtegit gladij duritiem. [Sunt formalia verba Ieſuitæ Baeza, tom. 1. in Evang. lib. 2. cap. 7. §. 111.]

i Reſp. Primam huius propoſitionis partem experientia veriſſimam demonſtrat. Etenim, ſi laneo pallio tecti, ſi calceis muniti; præ modèſtia tamen, qua incedunt; præ honeſtate, & pudicitia, quam præſeferunt; & præ patientia, qua contumelias, & opprobria ſuſtinent, hypocrifiſis notam ſugere non valuerunt; quam non incurriſſent, ſi ſaccum, cilicium, & nuditatem oſtendiſſent? Quod autem verba illa ſubiunxerit. [Non hypocritum imperium portans;] non eſt, cur in vilipendium auteritatum vertantur. Hoc enim valde alienum eſt ab authoris mente, quæ, ut legenti conſtabit, ſatis perſpicua eſt. Nam, cum explicuiſſet illud Sapientiæ 18. de Angelo in Ægyptios primogenitos miſſo; [Gladius acutus in ſimulatum imperium portans replevit omnia morte.] Subneſcit. [Græcè ſonat, non fictum, non hypocritum, imperium portans.] Ideſt, Angelus nō hūc inde rēvelatum gladium

diū agebat, nullo Ægyptiorum, sub gladio, cadente, sed gladius minimè apparebat; occultus tamen, & tectus omnia mortibus replebat. Applicat Sanctissimo Patriarchæ Ignatio, cuius poenitentia gladius. [Sub lino, & lana absconditus, inquit, non fictum, non hypocritum imperium portans, replevit omnia morte.] Id est, non revelatum poenitentia gladium, huc inde agebat Ignatius, nullo, sub gladio, cadente. [Sed cum tegitur, cum lino, & lana ostenditur, plures iuvenes, & Magistros, virosque nobiles. Deo Optimo Maximo mactat, litat.] Hæc bæza. Quid ergo calumnia dignum, in hac panegyrica, & concionatoria applicatione?

PROPOSITIO XIV.

Religiosi Dominicani non sunt Inquisitores insituendi, nec admittendi, ut accusatores, neque ut testes, neque ut censores librorum in causis Fidei. Delrio Iesuita in Epistola Dedicatoria, qua expungit mandata est.

IR. Hæc propositio non invenitur in Delrio, nec unquam fuit typis data, ne dum expungi mandata. Et ut clarius rem evincam, verba eius dabo, ex præallegata Epistola Apologetica ad Supremum Sanctæ Romanæ Inquisitionis Tribunal, quæ nunc extat in tomo de Magia edito Lugduni, anno 1608. Ibi ergo sic scribit. [Religiosi Dominicani, quia se palam, ut adversarios, & impugnatores Societatis gerunt, vel clanculum, ex insidijs, arrodunt; vel, magno nixu, per Hispaniam, Italiam, & alias Orbis partes, invidiam Societatis excitare, & Patrum Societatis sententias, atque scripta, per se, ac emissarios suos, mēdaces historicos, & alios denigrare moliantur, curantes maximopere, ut vel libri prohibeantur; vel ad tempus lectio suspendatur, vel aliqua ignominia nota aspergantur. Quamobrem contendo, Inimici huius homines, neque ut iudices, neque ut testes, (attende) contra Societatis nostræ homines, vel Societatis scripta, vilo modo, admittendos; sed pro accusatoribus, & adversarijs audiendos, habendosque.] Ita Delrius.

2 Hæc forsan moliebantur olim, contra Societatem, Patres Dominicani, quapropter, pro accusatoribus, non pro iudicibus, nec testibus, contra ipsam; (non contra reliquos, ut falso ei imponitur) contendeat Delrius. Modo vero longe aliter segerunt, & (ut audio) stricto amicitia fœdere, Iesuitis coniuncti sunt. Quamobrem Reverendissimus Pater Generalis Societatis, prædictam Epistolam Apologeticam, ulterius typis dari,

non permittit. Desiderat enim eos Societas, vt Iudices, & vt testes: vt accusatores non timet.

PROPOSITIO XV.

Pures propositiones defendebant, apud Indos Iesuitæ, contra potestatem Jurisdictionem Episcopi, super quibus condemnati fuerunt ab Innocentio X. in Bulla expedita die 14. Maij anno 1648.

1 R. Vnico verbo. Eas, quas Iesuitæ, reliquæ etiam Religionis tuebantur; innixæ privilegijs Summ. Pontificum, pro Indis, specialiter concessis, quæ postea, revocata à Gregorio XV. revalidavit Urbanus VIII. vt affirmant Salgado tomò de retentione Bullar. & Augustinus de Bellis in allegatione, Hispano Idiomate, conscripta, §. 1. num. 2. Sic enim ait. [Dado caso, que dicha Bulla (nempè Gregorij) estuviere recibida en España, aun no tiene fuerça, por que està revocada ya por nuestro Santissimo Padre Urbano VIII. por vna Bulla, fecha à 13. de Mayo de 1625. En que a instancia de todas las Religiones de España, confirmò, entre otros privilegios, vn decreto de la Congregacion del Concilio, traído por Barboi. 3. part. de potest. Episcopi, allegat. 76. num. 24. que dize así. [Congregatio Concilij censuit, Regulares, qui absque licentia Episcopi, prædicaverint in Ecclesijs, quæ suorum Ordinum non sunt, tamen si Decreto Concilij, Sess. 5. cap. 21. contrafecerint, non posse tamen puniri ab Episcopo, sed tantum à suis superioribus Regularibus.] Esta Bulla sobredicha de Urbano VIII. con todos los privilegios, que confirma à los Regulares, se halla en vn librito impreso, y legalizado, por orden del Eminentissimo señor Cardinal Pamphilio, entonces Nuncio Apostolico en estos Reynos de España. | Hactenus R. P. D. Augustinus de Bellis. Et revocationem Bullæ Gregorij XV. ab Urbano VIII. factam refert etiam sapientissimus P. Lezana Carmelitanus in sum. qq. Regular. cap. 19. numer. 35. in 1. editione, & Nicolaus Bravo, in tract. Monast. cap. 23. num. 12. vbi ait. [Nec obstat Constitutio quedam Gregorij XV. que incipit. *incomabili*, expedita anno 1622. Nam ob ingentia incommoda inde emergentia suspensa fuit omnino eius executio, ab Urbano VIII. anno 1625. Et suspensionis effectus commissus Illustrissimo Nuntio Hispaniæ Iulio Sabeti, à quo solemniter facta est Matriti, die 21. Aprilis eiusdem anni, cuius authenticum instrumentum habuimus.] Et huius instrumenti, & publicationis fidem facit M. Barnab. Gallego, in Bull. Crutia

titate, cap. 9. claus. 9. fol. 86. & 87. vbi refert privilegia, & exceptiones ad verbum, per Urbanum VIII. Regularibus concessa, & confirmata. Vide illum in editione Matritensi, anno 1652.

2 Verum, cum pro locorum distantia, Urbani Bulla Episcopo non innotuisset, ab incepta lite dimovere non potuit. Nec mirum, quia summa diligentia Romæ conquesta, post sententiam ab Innocentio X. iam latam, confirmantem revocationem privilegiorum à Gregorio XV. factam, comperta fuit, quæ proinde, veluti post bellum auxilium, Iesuitis non profuit. Voluit enim Pontifex, quod Religiosi in posterum prædictis privilegijs, etsi ab Urbano confirmatis, non fruerentur. Nullam verò ex propositionibus, à Iesuitis, sicut, & ab alijs Regularibus, defensatam, vlla censuræ nota, maculavit. Et dubitationes inde exortas, partim in Episcopi, & in Iesuitarum partim favorem, dissolvit, vt constat ex eadem Innocentij Bulla. Cuius verba, brevitate causa, non refeto.

EXTRACTATV

DE CHARITATE.

PROPOSITIO I.

PRÆCEPTVM amari Deum, solùm obligat in articulo mortis. Ita Iesuitæ in publicis disputationibus, in Universitate Complutensi.

1 R. Contraria sententia est communis inter Iesuitas. Suarez de Charitate, disp. 5. lect. 3. num. 4. [Dico teneri hominẽ, non profus cessare, tota vita, ab hoc amore, sed aliquando illum iterare. Quare qui, per multos annos, non exercet hunc actum amoris, delinquit contra Charitatem.] Coninch, disput. 24. dub. 3. num. 53. [Videtur omninò mortalitèr peccaturus, si hoc præceptum quis ad tres, vel quatuor annos spontè differat.] Castro Palao, tom. 1. tract. 6. disp. 1. punct. 4. num. 10. [Existimo quemlibet adultum teneri aliquoties in vita, ita vt, non multo tempore, hoc exercitium differatur; reputarem autem dilationem trium annorum esse gravem.] Hæc ille, & alij communiter. Verum, cum tempus huius obligationis nullum ius, nec naturale, nec divinum, nec humanum determinet, inde exorta opinionum diversitas.

2 Sapiētissimus M. Bannez, 2.2. quæst. 44. artic. 1. dub. 1. conclus. 3. §. Alij dicunt.] Ad exonerandas conscientias, ne scrupulis, circa eimodi præcepti adimpletionem, continuo angantur, plausibilem satis tradit doctrinam. Verba eius sunt. [Nihilominus dico secundo, quod absque scrupulo credi potest, quod qui dignè sumit Eucharistiam semel in anno, adimplet illi speciale præceptum Charitatis.] Sic ille. Quem, sup-
 presso nomine, citat M. Serra, 2.2. quæst. 44. in fine, ubi ait. [Certum est, præceptum Charitatis obligare, ut pluriès in discursu vite, actum dilectionis Dei, & proximi, eliciat homo. Sunt nihilominus qui dicant, absque scrupulo, credi posse, speciale præceptum Charitatis adimplevisse eum, qui semel in anno quolibet, dignè Eucharistiam sumpsit.] Verùm cum Eucharistia, semel in anno quolibet, dignè sumi possit, quin præcedat actus specialis Charitatis, sola confessione, ex animo attrito, procedente, videtur M. Bannez commutasse præceptum speciale Charitatis, in præceptum sumendi Eucharistiam, quod est æquivalenter illud negare.

3 Ideo alij speciale præceptum Charitatis, ex vna parte, supponentes, & ex alia, nullum determinatum tempus, ad eius adimpletionem, urgere agnoscentes, asserunt semel tantùm in vita, per se, obligare. Sic tradunt aliqui, apud Machado, tom. 1. lib. 2. part. 2. tract. 6. docum. 1. num. 9. & putat probabile illustrissimus M. Acacius de Velasco, tom. 1. resoluit. moral. verbo Amor, resol. §. 3. num. 2. dum hanc opinionem referens, inquit. [Con que se libran los Fieles de muchos escrúpulos. Et sequitur Remigius, in sum tract. 2. cap. 1. de primo præcepto Decalogi, §. 3. Et ab alijs traditam supponit M. Victor, in sum. relect. de obligatione perveniētis ad usum rationis, part. 3. num. 11. ubi de tempore, quo amoris præceptum obligat, sic ait. [Nec videtur sufficiens solutio communis, quod tenetur semel in vita.] Quibus aperte supponit, suo tempore, hanc sententiam fuisse communem. Et illam amplectuntur non ignobiles Magistri, atque Doctores, quando defendunt, præceptum Charitatis, per se, tantum obligare in articulo mortis. Quibus assentitur Ioannes Santius in selectis, disput. 1. num. 21. §. [Nec frangitur,] dicens. Et vere, si ad speculationem tantùm esset recurrendum, hæc videtur verior sententia; nam supposito, quod nullum tempus determinatum signet Deus, quo debeat diligi, liberum relinquit hominem, ut tempore à se electo, obligationem exequatur: & cum articulus mortis ultimum vitæ tempus sit, & aliud
 eli-

eligere nequat, constringitur in illo præceptum implere.] Pro hac sententia stat Navarrus, in sum. Latina, capit. 11. vbi per omissionem amoris, solum peccare putat. [Qui dimittit amare Deum tempore, quo sub pœna mortalis peccati, tenebatur ad cogitandam suam salutem spiritualem; veluti cum imminebat mortis periculum; vel necessitas se obtulit sumendi; vel administrandi Sacramentum.] Sic ille, citans M. Tabienam, & Maiorem. Quibus addi potest Villobos, in sum. tom. 2. tract. 3. diff. 2. num. 7. vbi sic. [Lo que me parece mas probable es, que obligarà, quando vno tiene vna grave tentacion de odio de Dios, y peligro de caer en ella, &c. Tambien dice Azor, que quando vno tiene obligacion de justificarse de nueuo; sin recibir el Sacramento, està obligado a este precepto, pues no puede tener verdadera contricion sin caridad; lo qual me parece verdadero.] Hac ibi.

4 Non deerit, forsan, qui existimet, de hoc præcepto, eodem modo philosophandum, ac de præcepto Baptismi: quod pro nullo tempore determinato ante finem vitæ obligare, tradit M. Martinus de Ledesma, 1. part. 4. quæst. 9. art. 3. dub. 1. vt refert Leander à Sacram. tom. 1. tract. 2. disp. 1. quæst. 12. & est doctrina expressa D. Thomæ in Addition. ad 3. part. quæst. 6. art. 5. in corp. vbi sic. [Ad Baptismum non est aliquod tempus determinatum, vltra quod, si Baptismum differat, peccatum incurrat.] Et infra. [Quia, quæ sunt de necessitate salutis, tenetur homo, in hac vita, implere; ideo, si periculum mortis immineat, etiam per se loquendo, obligatur aliquis ad Confessionem faciendam, vel Baptismum suscipiendum.] Verum hoc fundamentum solidum non esse, ait Caietanus, 3. part. quæst. 68. art. 3. §. [Et quamvis.] Vbi sic. [Dilatio tamen Baptismi, vsque ad mortis articulum, licita non est, vt patet de Consecrat, dist. 4. cap. Quando quis.] Solidum tamen erit, si sumatur à paritate contritionis, cuius præceptum, per se, tantum obligare in articulo necessitatis, tradit ipse Caietanus, in sum. Venetijs edita anno 1584. & in antiquiori Parisiensi, anno 1530. verb. Contritio, §. Tempus autem. [Quantum ad vitandum, inquit, novum peccatum transgressionis præcepti de Contritione, tempus est determinatum ad articulum necessitatis, sicut in alijs affirmativis præceptis contingit. Prima necessitas est articulus mortis, (attende) quia tenetur homo, in hac vita, conteri. Secunda est susceptio, vel administratio Sacramenti, & vniversim exercitatio cuiuscumque actus exigentis necessario hominem

sine peccato mortali.] Hæc ille. Quem sequitur M. Canus in relectione de Pœnit. part. 4. §. Quarta proposit. & viginti alij DD. apud Leandrum, tom. 1. tract. 5. disp. 1. quæst. 37. & cum alijs, Diana, part. 5. tract. 13. rel. 33.

5. Adit vero Caietanus. [Scito quod eiusmodi vera contritio, dupliciter inveniri potest, scilicet, formata, vel informis, hoc est cum gratia, & Charitate, & sine illa.] Mirabile quidem dicta! Quomodo sine gratia, cum sit ultima dispositio ad gratiam? Quomodo sine Charitate, si cum remissione peccati necessario coniuncta est? Nam, ut ait D. Thom. in 4. dist. 17. quæst. 2. art. 5. ad 3. quæst. [Quatumcunque parvus sit dolor, dum modo ad contritionis rationem sufficiat, omnem culpam delet.] Vide Sotum ibidem, art. 5. vbi Caietanum impetit dicens. [Est opinio, vsque ad Caietanum, nunquam audita, & certe nescio, cui sit ynquam credenda.] Et infra. [Attritio potest esse actus informis, contritio verò nequaquam; quia simul à Deo liberam arbitrium movente, infunditur gratia, & Charitas.] Et acrius P. Vazq. tom. 2. in 3. part. disp. 152. num. 3. [Vera, inquit, & Catholica sententia est, quemlibet baptizatum, antequam recipiat Sacramentum absolutionis, per vivam fidem, & contritionem, non solum consequi veram cum Deo iustitiam, per quã iustificatur; sed etiam, per quam peccata, re ipsa, remittantur.] cuius rationem tradit D. Thom. Quodlib. 1. art. 9. dicens. [Quia contritio non potest esse sine charitate, per quam omnia dimittuntur peccata.] Et contra Caietanum insurgit etiam M. Catharinus in annot. ad illius commentaria, lib. 5. fol. mihi 432. dicens. [Tertium dictum Caietani, videlicet contritionem informem, non esse ultimam dispositionem ad gratiam, etiam periculosum est, & desperationis inducivum, &c. Deniquè hæc sua doctrina nova est, & contra D. Thom. 3. part. quæst. 89. artic. 2.] Alias censuras vide, apud Leandrum supra, quæst. 26. vbi Aggidius errorem appellat, & Curiel parum tutam in fide.

6. Sed, (quod mirabilis,) attritioni tribuit Caietanus, quod contritioni detrahit; ut notat Sotus vbi supra, his verbis. [Per contrarium extremum Caietanus, 3. part. quæst. 84. art. 1. ait, quod potest esse attritio, quæ sine Sacramento confessionis, ad gratiam sufficiat; quod intelligere nequeo, quo modo accidere possit.] Hæc Sotus. Et ego: quia in Trid. Sess. 14. cap. 4. de attritione sic definitum reperio. [Quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ, per se, perducere peccatorem ad iustificationem nequeat, tamen eum, ad Dei gratiam in Sacramento impetrandam, disponit.]

7 Cæterum, vt ad propositionem, contra Iesuitas, obiectam regrediamur, & vt in ea suadenda, non inmoremur, adeat curiosus Lector Theologos, & præcipuè omnium Principem D. Thomam, in 4. dist. 17. quæst. 3. ad 4. quæst. ubi, ad similes quæstiones decidendas, fundamentum iecit. [Præcepta, inquit, affirmativa non obligant ad statim, sed ad tempus determinatum, non quidem ex hoc, quòd tunc commodo impleri possunt, &c. Sed ex hoc, quòd tempus necessitatem urgentem adiuuit.] Ex quibus M. Canas, ubi supra, §. [Secunda propositio] ad obligationem amandi Deum speciali actu dilectionis, nullum tempus determinat, præter articulum necessitatis, in quo tantum hoc præceptum, sicut, & reliqua affirmativa obligare autumat. [Nec peccat inquit, mortalitèr, qui non diligit Deum, nisi necessitatis articulus intercedat.] Et putat probale, ex Azor, Verricelli, tom. 1. qq. mor. tract. 2. quæst. 38. dicens. [Azorius probabiliter dicit, nunc tantum obligari fidelem ad actum dilectionis Dei super omnia, quoties est obligatio deserendi peccati itatum extra Sacramentum.] Quando autem hæc necessitas amandi Deum occurrat, discamus ab ipso D. Thoma, ex his, quæ adduximus supra, num. 4. Vbi extra articulum mortis, per se loquendo, nullam necessitatem agnoscit ad ea, quæ sunt de necessitate salutis exercenda. Recole eius verba pro obligatione Baptismi, & Confessionis. Et quia eodem modo loquitur, de præcepto amoris Dei, ac proximi, vt videre licet, 1. 2. quæst. 100. art. 10. ubi ait. [Actus charitatis, secundum quod quidam actus, per se cadit sub præcepto legis, quod de hoc specialiter datur: diliges Dominum tuum; & diliges proximum tuum.] Videamus, qua occasione, vel necessitate, debeamus amare proximum actu interno specialis amoris. Id explicat D. Thom. 2. 2. quæst. 25. art. 8. [Tertio, inquit, potest considerari dilectio inimicorum, in speciali, vt scilicèt aliquis, in speciali, moveatur motu dilectionis ad inimicum, & illud non est de necessitate charitatis absolute: quia nec etiam moveri motu dilectionis in speciali, ad quoslibet homines singularitèr, est de necessitate charitatis, quia hoc impossibile est: est tamen de necessitate charitatis, secundum præparationem animi, vt scilicèt, homo habeat animum paratum, quòd in singulari inimicum diligeret, si necessitas occurreret.] Hec ibi. Ex quibus M. Acatus de Velasco, tom. 1. resolut. moral. verb. [Amar al proximo,] resolut. 55. num. 4. [S. Thomas (inquit,) y comunmente los Doctores enseñan, que no devemos amar al proximo, con actos internos especiales, si-

no es en caso, que fuesse necessario, para evitar el aborrecimiento.] *Quid ergo?* Dicemus ne, in doctrina Div. Thomæ, neminem teneri amare Deum, actibus internis specialis amoris, nisi cum opus fuerit, ad evitandum odium? Expende vim consequentia.

8 Ideo præceptum affirmativum amoris Dei, & proximi, non esse speciale, sed generale, cui, per aliorum præceptorum adimplerionem, satisficit; tradit Ioannes Santius in selectis, disput. 1. num. 2. iuxta illud Gregorij, Hom. 20. in Evang. [Verè enim Deum diligimus, si mandata eius custodimus.] Et infra. [Innumeri (inquit Santius) in tota sua vita, eiusmodi actuum non habuerunt, contenti solum cæterorum mandatorum observatione, quos damnare temerarium est.] Pro qua citat Iansenium in Concordia Evangel. cap. 81. & D. Bernardum, serm. 50. in Cantica. [Et saltem (ait ibi) de dilectione Dei naturali, non dari speciale præceptum, docet Bannez, 2. 2. quæst. 44. art. 1. dub. 1. conclus. 2. docet Maldonat. Matth. 22. vers. 39. dicens hæc duo, scilicet, *Diliges Dominum Deum tuum, & proximum sicut te ipsum*, maxima totius legis præcepta à Christo dici, non quòd distincta ab alijs præceptis sint, sed cæterorum compendium.] Videatur Ioannes Henric. Augustinianus in sum. quæst. 9. ubi sic scribit. [La mas probable, y literal inteligencia de amar a Dios es, que se ha de entender este precepto transcendentalmente, respecto de los demas preceptos; de modo, que aunque es distinto de los demas, con todo esso està encerrada su observancia, en guardar los demas.] Et addit, ita expressè tradere D. August. sermon. 53. de temp. dum ait. [Dei verò dilectio, in observatione mandatorum eius, tota consistit.]

9 Hæc sententia non leve fundamentum habet, apud Div. Thomam pluribus in locis, 2. 2. quæst. 44. ad 3. [Et ideò, inquit, præcepta Charitatis non fuerunt connumeranda, inter præcepta Decalogi, sed in omnibus continentur.] Et art. 4. ad 2. [Duplìciter contingit, ex toto corde Deum diligere: Vno quidem modo in actu, id est semper actualitèr, & ista est perfectio Patriæ: alio modo habitualitèr, ita scilicet, quòd nil, contra Dei dilectionem, cor hominis recipiat.] Et art. 6. ad 2. [Dicendum, quòd sicut miles, qui legitime pugnat, licet non vincat, non inculpatur, nec poenam meretur, ita etiam, qui in via hoc præceptum non implet, nil contra divinam dilectionem agens, non peccat mortalitèr.] Et 2. 2. quæst. 184. art. 3. ad 2. [Perfectio, inquit, divinæ dilectionis, universalitèr quidem

cadit sub præcepto, sed transgressionem præcepti evadit, qui, quocumque modo, perfectionem divinæ dilectionis attingit. Est autem infimus dilectionis gradus, ut nil supra eum, aut contra eum, aut æqualiter ei diligatur.] Et infra. [Non est transgressor præcepti, qui non attingit ad medios perfectionis gradus, dummodo attingat ad infimam.] Hæc D. Thom. quæ, absque actu specialis amoris Dei, subsistere possunt, ut expendenti constabit. Et confirmare videtur Caietanus, 2. 2. quæst. 186. artic. 2. dum ait. [Infra limites præceptorum communi modo servandorum salvatur dilectio Dei super omnia.] Quapropter, non defuere doctissimi Theologi, qui hanc opinionem amplexati fuerint. Vnde Tamburinus in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 3. §. 2. [Non ignobiles, inquit, Doctores docent, hoc præceptum non esse speciale, sed generale, imbibitum in omnibus præceptis; sicuti secundum præceptum, de dilectione proximi, non est speciale.]

10 Et sane, quod non detur præceptum obligans ad actum specialis, seu formalis amoris proximi, suadere videtur communis cōsensus fidelium, qui de eiusmodi actus omissione, nunquam in confessionibus, se accusant. Comprobat autoritas D. Thom. Quodlib. 4. art. 24. ad 1. ubi ait. [Hoc præceptum : Diliges proximum tuum sicut te ipsum, dupliciter observari potest, vno modo imperfectè, ut scilicet, aliquis non faciat contra proximum, & ut sine detrimento, proximo subveniat. Alio modo, ut scilicet, ad subveniendum necessitatibus proximorum corporalibus, ita se habeat, sicut ad subveniendum necessitatibus proprijs.] Primum, ad præceptum pertinere, dicit; secundum, ad consilium : Ideoque subnectit. [Et ideò observanti præcepta imperfectè, superaddit consilia, per quæ perfectius observentur.] Ad hoc autem, ut quis, contra proximum non faciat, & ut ei sine detrimento subveniat, non requiritur actus specialis, & formalis amoris proximi. Et ita docent Suarez, tract. de Charitate, disp. 3. sect. 4. num. 4. Vazq. de Pœnit. quæst. 90. art. 1. dub. 4. num. 40. & hanc sententiam, ut communem in schola Div. Thomæ, defendit M. Acatus de Velasco, tom. 1. verb. [Amar al proximo,] resol. 55. num. 4. verbis iam supra datis. [S. Thomas, y comunmente los Doctores enseñan, que no devemos amar al proximo, con actos especiales, &c.] Verum, cum præceptum Charitatis, si speciale est, de utroque amoris actu, Dei scilicet, & proximi, specialiter detur, iuxta illud Matth. 22. *Secundum autem simile huic; diliges proximum tuum sicut te ipsum; aut utrumq; sub*

præcepto cadere, aut neutrum formaliter, dicendum est. Consequentiam non deidero. Scio commune satis esse, inter Theologos, præceptum amoris Dei, esse speciale: imò, singulis annis, per se obligare, ad actum amoris eliciendum, tradunt P. Hurtado de Mendoza, 2.2. disput. 174. sect. 6. §. 26. Lorca, 2.2. disput. 58. sect. 3. num. 8. M. Petrus de Ledesma. in sum. tom. 2. tract. 3. cap. 5. post 6. conclus. & alij.

PROPOSITIO II.

A De vitandum grave malum, quod aliter vitari non potest, licitum est inebriare auctorem. *Lesius Iesuita, lib. 1. cap. 3. dub. 4. num. 33. Layman Iesuita, lib. 3. sect. 4. num. 3.*

1 R. Si legisses P. Layman, ubi supra, num. 6. invenisses expressè asserentem, ex nulla causa licere, inducere ad ebrietatem eam, qui, se inebriando, peccabit. [Illicitum, inquit, est talem hominem iussu, vel suavione inducere, seu provocare ad ebrietatem.] Et ad Lesium, contrarium asserentem, respondet, dicens. Ad fundamentum Lesij respondetur, & c.]

2 Opinio verò P. Lesij fundatur in communi doctrina, quæ, nulla exceptione adhibita, tuetur; licitum esse consulere, & inducere ad minus malum, ut impediatur maius. Quam defendit Sotus de iusticia, lib. 4. quæst. 7. art. 3. ad finem, ubi sic ait. [Consulere minus malum, ad vitandum maius, dico quòd nulla sit culpa, imò sit quandoque virtus.] Idem tradit Caietanus in sum. verb. Tyrannis. [Sicut luxurioso, inquit, sanctè consulitur, ut non adulteretur, sed fornicetur.] Ita etiam Sylvester, Armilla, Medina, & alij innumeri, quos, ex eodem Ordine, citatos sequitur M. Serra, 2.2. quæst. 62. art. 7. dub. 1. Quibus adde Thom. Sanchez, tom. 2. de Matr. lib. 7. disput. 11. à num. 15. Dianam, 5. part. tract. 7. ref. 18. & plures apud illos. Et est sententia expressa D. Augustini, ut tradunt M. Sotus, Navarrus, Gutierrez, & Aragon cum Sanchez, ubi supra.

3 Hoc igitur fundamento nixus P. Lesius, ad præsentem questionem, sic respondet. [Dico, hoc casu, videri licitum, provocare ad æquales haustus, & alterum inebriare, hoc est, potu confopire. Probatur, quia licitum est suadere, & inducere ad minus malum, ut impediatur maius, ut communiter docent Doctores: atqui hic nil aliud fit; ergo.] Hæc Lesius. Quem sequitur Villalobos in sum. tom. 2. tract. 40. diffic. 6. num. 9. [Mas si succedisse, inquit, que alguno quisiese hazer algun gran mal; el qual

qual no se podia impedir, uno es embriagándole, sería licito brindarle vno, que tiene buena cabeça, para embriagarle, como dize Lefio: y lo mismo dize, si tuviessen a vno preso vnos salteadores, que no se puede librar dellos, sino embriagandolos. La razón es, porque es licito persuadir, o inducir a menos mal, por evitar el mayor. Eandem opinionem amplectitur F. Ludovicus a Conceptione Lusitanus, ex Religiosissima Familia Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis, in Examine Theolog. moral. part. 1. tract. 2. de restit. casu 27. num. 18. vbi ait. [Licetum est, paratum ad aliquod facinus patrandum, convivio recipere, & multos haustus vrgendo, ad ebrietatem provocare.] Et dicit esse probabilem Diana, 6. part. tract. 7. resol. 43. Cui favet doctrina, & fundamentum Caietani, 2. 2. quæst. 130. art. 2. in fine dum ait. [Qui, ex medicinæ necessitate, inebriat alium, non nisi materialiter ebrietatem incurrit, quoniam non tendit ad delectabile, quod est formale in speciebus intemperantia.] Ac proinde non peccaret. [Quia ebrietas, in illo casu, non esset ebrietas formaliter, quæ est peccatum.] Vt tradit ipsemet Caietanus, §. [Ad hoc dicitur,] & in fine articuli secundi supra citari. Cum igitur, qui ad maius damnum vitandum, alterum inebriat, non tendat ad delectabile; non, nisi materialiter, ebrietatem incurret, & consequenter ebrietas, in illo casu, respectu suadentis, non esset peccatum, quia non esset ebrietas formaliter, in qua stat malitia peccati.

PROPOSITIO III.

In cap. 18. Evangelij S. Matthæi non datur præceptum Correctionis: Verba enim Christi Domini Consilium tantum important. Salmeron Iesuita, tom. 4. in Euang. tract. 17. Hurtado de Mendoza Iesuita, 2. 2. vol. 2. disp. 163. §. 207.

I R. Ordo correctionis fraternæ, loco supra citato, à Christo Domino præscriptus, tres continet partes. Prima: [Si peccaverit in te frater tuus, corrige eum, inter te, & si sum solum.] Secunda: [Si autem te non audierit, adhibe tecum unum, vel duos testes.] Tertia: [Quod si non audierit eos, dit Ecclesiæ.] His positis.

2. Hurtado de Mendoza, vbi supra, sic scribit. [Pono esse præceptum de correctione fraternæ, itèm hoc præceptum contineri in verbis Christi Domini, per similitudinem: assero tamen verba Christi, vt ab ipso dicta, non esse præceptum, sed consilium.] Sic ille, cum alijs infra citandis, imitans loquen-

di modum, apud D. Thomam, & eius discipulos repertum, in exponendis alijs Evangelij locis. Nam explicantes verba illa Christi Domini, Lucæ 6. [*Mutuam date, nil in me sperantes,*] expressè asserunt, non continere præceptum, sed consilium. Ita, ex D. Thom. tradit Sotus de iustitia, lib. 6. quæst. 1. art. 1. concl. 1. ubi sic. [Locus Evangelij, Lucæ 6: *Mutuam date, &c.* ad hoc propositum, (nempe ad probandum præceptum) non illam habet energiam, quæ vulgo æstimator. Quamobrem D. Thom. Sacrorum sensuum oculatissimus perspiceret, non usus est illo, &c. agnovit enim, non esse prohibitionem usuræ, sed consilium mutuandi, sine spe humanæ compensationis. Et idè argumentatus est, quòd, cum mutuare, nil inde sperando, consilium præcisè sit Christi, non sit præceptum, &c.] Hæc M. Sotus: quem sequitur M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 28. quæst. 1. §. 2. num. 9. [In nova, inquit, lege solùm sunt præcepta naturalia, & Theologica, & Sacramentorum: & testimonium, Lucæ 6. si per se solùm sumatur, videtur indicare consilium, & non statuere præceptum. Sed prohibetur, illo præcepto Decalogi: Non furtum facies.] Hæc Prado cum Soto. Sed, contra eorum doctrinam, militare videtur; quod in Concilio Lateranenù. Sess. 10. non longe ab initio; ex omnium concertantiù consensu, (vt legenti notum fiet) oppositum, tanquàm indubitatum, supponitur; his verbis. [Cum Dominus noster, Lucæ Evang. testante, aperto nos præcepto obstrinxerit, ne ex dato tuo, quidquam, vltra sortem, sperare debeamus.]

3 Præterea, nil apud Theologos magis commune, quam illa verba Christi Domini, Lucæ 13. *Nisi pœnitentiam habueritis, omnes simul peribitis,* speciale præceptum, de actu Pœnitentiæ, continere. Sicut, & illa. [*Nisi quis renatus fuerit ex aqua, non potest intrare in Regnum Dei,*] speciale Baptismi præceptum continent. Nihilominus non importare præceptum, sed tantùm consilium, tradit celeberrimus ille vir M. Franciscus de Victoria, vt refert eius discipulus M. Canus in Relect. de Pœnitentia, quarta parte. Vbi postquàm eum laudibus cumulavit, dicens. [In hac controversia, præceptor meus olim Franciscus Victoria, vir nostra ætate, literis, ingenio, religioneque clarissimus, partem tenuit negativam.] Et infra. [Hac verò ingenij sua mira facilitate, scholæ nostræ, hoc est D. Thomæ, prudentissimus habebatur iaterpres.] Post hæc, inquam, eius opinionem rejicit; sic carpens. [Hæc opinio refellitur, quòd novitia sit, & in re, quæ ad mores pertineat, sine vlla ratione, communi Theologorum sen-

sensui refragetur. Diciturque Thomas pro comperto sumit, de Pœnitentia diuinæ legis esse præceptum, nec id semel dicit, sed saepius, in 4. dicit. 17. quæst. 2. art. 2. quæst. 3. ad 3. & 3. part. quæst. 84. art. 7. ad 1. & 2. & quæst. 85. art. 2. & 2. 2. quæst. 62. art. vltim.] Hactenus M. Canus, contra prudentissimum interpretem Div. Thom. negantem præceptum speciale Pœnitentiæ; quod etiam negarunt alij apud eundem. [Sunt, inquit, Theologi, & fuerunt, quorum opinione, de actu pœnitentiæ, speciale præceptum nullum est.] Quos ipse, apertissimis Sacræ Scripturæ testimonijs, falsitatis convincit.

4 Hæc referre, præmitereque placuit, vt iam non mireris, Theologos alios, in Verbis Christi Domini, Matth. 18. consilium tantum, & non præceptum correctionis agnovisse, cum aliundè, eiusmodi præceptum, vt pote naturale, ad præceptum Charitatis reducant. Hoc præstitit P. Salmeron loco ab adversarijs citato. [Ex his, inquit, faciliè deducimus, omnem fratris peccantis correctionem spectare ad illud præceptum. Qui diligit proximum suum, legem implevit. Et per illam, tanquam per certam regulam, esse metiendam, & moderandam.] Quod antea præstiterat D. Thomas, Quodlib. 11. art. 13. cicens. [Verbum Domini, quod dicit Matthæi 18. de correctione fraterna, est intelligendum, sicut, & alia verba, quæ dicit pertinentia ad humanos actus, & servari debet, secundum quod dependet à Charitate. Et ideo dico, quod semper, cum debitis circumstantijs, intelligenda sunt. Ideo tenendum est pro regula, quod in omnibus his servanda est Charitas, & quod melius, & magis expedire videtur.] Si ergo verba illa Christi, sic intelligenda sunt; pondera, & tu alia, quæ pertinentia ad humanos actus dixit, v.g. An præceptum contineant illa, Lucæ 6. *Mutuum date, nil inde sperantes.* Et quæ, Lucæ 17. *Si peccaverit in te frater tuus, increpa illum, & si pœnitentiam egerit dimitte illi.* Item quæ Matth. 5. *Et qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei, & palliū.* Et quæ ibidem. *si quis te percusserit in vna maxilla, præbe illi, & alteram.* Hæcine, quoad exercitium, sunt de præcepto? Vide M. Victoria, relect. de simonia, num. 11. vbi sic scribit. Lex nova, vt S. Thom. videtur sentire, 1. 2. quæst. 108. art. 1. & 2. nullum cōtinet præceptum (nimirum præter præcepta legis naturalis) nisi de Sacramentis, & de fide. Sic fere Victoria. Sed ne omittas videre ipsum Angelicam præceptorem, 2. 2. quæst. 72. art. 3. Vbi ad superius dicta. & inferius addenda viam aperit. [Præcepta, inquit, patientiæ, in his, quæ contra nos fiunt, sunt in preparatio-

ne animi habenda, sicut Augustinus, in libro de Sermone Domini in monte, exponit illud præceptum Domini: *si quis percussit te in una maxilla, præbe illi, & aliam*, vt scilicet sis paratus hoc facere si opus fuerit.] Sic D. Thom.

5 Clariora hæc, si ad trutinam vocentur Evangelij verba, & eorum enucleetur sensus. Abulenti in cap. 18. Matth. quæst. 88. part. 3. & alij exponentes illud, *si peccauerit in te frater tuus*, testantur; hunc locum, nisi de propria iniuria nobis illata, intelligi non posse. Et hanc esse communem Sanctorum PP. expositionem, constat ex Maldonato, Matth. 18. 15. vbi sic ait. [Origenes, de solis venialibus contra nos factis, locum interpretatur. Hilarius, Chrysostomus, Hieronymus, Ambrosius, in cap. 17. Lucæ, Augustinus, serm. 16. de Verbis Domini, Theophylactas, & Euthimius de mortalibus: sed de his tantum, quæ contra nos; non de his, quæ contra Deum fiunt; nam ea non esse dissimulanda.] Eodem modo exponit hunc locum D. Thom. in Catena, vbi SS. PP. adducit verba; quæ videri etiam possunt, apud Hurtado, sup. §. 192. Quos sequitur Caietanus in Evang. in illud, Matth. 18. sic explicans: [*si peccauerit in te*,] ad differentiam peccati in alium, nam peccatum contra te, tuum est condonare, tuum est accusare. *Vade*: non expectes, vt veniat, ad petendum veniam à te, aut vt prius ipse veniat ad te, sed tu vade, &c.

6 Quod autem verba Christi Domini, iuxta hanc communem SS. PP. expositionem, non contineant præceptum; tradit expressè Doctissimus M. Soto, lib. 5. de iustitia, quæst. 5. artic. 1. dub. 3. quem citatum sequitur M. Ioannes Martinez de Prado, ex eadem florentissima schola, tom. 2. Theolog. moral. cap. 24. quæst. 2. §. 4. num. 42. vbi sic ait. [Quando quis accusat, vel denuntiat, vel querelam proponit, de crimine, vel iniuria, in ipsum, commissa; sicut non tenetur (attende) fraternaliter corrigere; ita neque à denuntiatione abstinere: quoniam, etsi emendatus, ait Soto, potest qui iniuria affectus est, ius suum prosequi.] Idemque tradiderat, §. 1. cum M. Serra, Bonacina, & alijs dicens. [Esse consilium Evangelicum, condonare proprias iniurias.] En. in proprijs terminis, doctrinam P. Hurtado de Mendoza, & P. Salmeronis. Nec enim aliud contendunt. [Quia non est, de se, peccatum, (ait Hurtado) petere satisfactionem, nec expectare, vt eam faciat, qui iniuriam intulit. Quo enim præcepto adstringitur affectus iniuria, ad conveniendum eum, qui eam intulit?] Quid clarius? Sed non minùs docuerat antea Salmeron. [Si Ecclesia, inquit, censet, præceptum ad hoc obli-
ga-

gare, quomodo, in re adeo gravi, tandiù dissimulavit? Cum passim videat hoc non observari: rarissimus enim est, qui passus iniuriam, corripiat illam inferentem, sed rem potius ad iudicem deferunt, nec in hoc quisquam male facere arbitratur, aut ab Ecclesia reprehenditur.] Hæc ille. Quæ iam tradiderat Fr. Bernardinus de Arevalo, ex observantissimo Minorum Ordine, in tractatu de correctione fraterna edito Methynæ Campi, anno 1557. examinato, & approbato per multos viros doctos, vt in libri fronte interibitur. Hic ergo clarissimus vir, fol. mihi 51. corollar. 3. sic ait. [Tertio sequitur, quod qui communiter fundant materiam de correctione fraterna, super hunc textum, Matth. 18. nil inde probare possint. Cum ille textus, ad litteram, sit de propria iniuria intelligendus, vt satis probatum est.] Habemus ergo, ex Arevalo, Soto, Prado, & alijs, in Verbis Christi Domini, pro vâ SS. Ecclesiæ PP. communiter exponuntur, non contineri præceptum correctionis fraternæ, sed consilium. Quod si ex hac expositione, per consequentiam necessariam deducitur; expende, quot, quantique patroni, pro consequenti militent.

6 Iam, si expositionem aliam sequamur, asserentem verba illa: *si peccauerit inter fratres tuus*, non solum de propria iniuria offensi intelligenda, sed de quolibet etiam peccato occulto, seu te solo sciente commisso, vt eum D. Thom. 2. 2. quæst. 33. & in 4. sent. dist. 19. quæst. 2. art. 3. quæst. 1. ad 1. exponit Sylvester, verb. Correctio, quæst. 5. dicens. [In te, id est contra te, & te solo sciente.] Quam etiam admittit, cum Augustino, D. Bonav. in cap. 17. Lucæ, in ea verba, *Attendite vobis*, ibi. [Peccat, inquit, frater in nos, si etiam nobis scientibus peccat.] Si, inquam, hanc expositionem amplectamur, adhuc secundum illam, verba Christi, Matth. 18. non continere præceptum, sed consilium, tradit D. Bonavent. in cap. 17. Lucæ. Vbi sic. [Nota quod in eiusmodi increpatione, seruari debet ordo, qui exprimitur, ibi: *si peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eum, inter te, & ipsum solum.* Hic autem ordo congruitatis est, non necessitatis.] Et infra, adducto simili ex Sacra Scriptura, concludit. [Ex quo forma datur, quod Prelato, qui vult, & debet prodesse, etiã nulla præcedente monitione, debet culpa proximi denuntiari, extra iudicium, si sit occulta, & in iudicio, si habeatur probatio certa.] Hactenus D. Bonavent. Quem citatum sequitur Bernardinus de Arevalo, in prædicto tractatu de correctione, pluribus in locis, fol. 52. concl. 3. [*Quamquam corrigere, inquit, fra-*

item, sit præceptum; modus tamen corrigendi, de quovis peccato, non est determinatus, nec per illum textum, Matth. 18. præceptus.] Et fol. 83. [Probatum multipliciter, quod ille ordo procedendi Evangelicus neminem obliget, ut præceptum, ut communiter accipitur à Theologis, pro lege obligante ad mortale peccatum, eius transgressores.] Et fol. 166. conclus. 4. [Frustrà excipiuntur tot calus, & conditiones ab illo præcepto Evangelico, quia non datur tale præceptum; cum, secundum naturale præceptum Charitatis, correctio fraterna debeatur regulari.] Hæc Arevalus: qui ea firmitate iudici, huic opinioni adhæsit, ut non dubitarit dicere. [Tertio loco ostendetur id, quod gravius est, præceptum illud perniciosum fore, nedum inutile. Præcepta vero Christi esse vere utilia, testatur ipse Dominus, Eiaie 48. *Ego Dominus docens utilia.*]

8 Accedunt, huic sententiæ, Doctores alij, qui in eiusmodi crimine occulto, te solo sciente commisso, aliterunt, post secretam admonitionem, non auditam a delinquente, non esse præceptum adhibendi testes: cum tamèn Christus Dominus dixerit: *tu non audierit, adhibe tecum unum vel duos.* vide Sotum de secreto, quæst. 4. memb. 2. §. Quinta conclus. ubi sic ex alijs, refert [Quando peccatum est omnino secretum, utpote quod solus scit ille, qui admonuit, tunc non esse adhibendos testes, iustinent Durandus, & Altiodorensis.] Hos impugnat Sotus; sequuntur vero alij: ex quibus Diana, part. 7. tract. 3. resol. 37. inquirens. [Vtrum ordo, circa adhibitionem testium, sit servandus, quoad peccatum vni tantum notum?] Resolvit sic. [Affirmative respondet Turrianus; sed novissime, cum Caietano, & Durando, negat Franciscus del Castillo.] Quos sequitur ipse Diana, ubi supra omnino videndus. Et Ioannes Henriquez in cõpendio, casuum moral. cap. 28. num. 2. subiungens. [Eia doct. inna es de todos los Canonistas, y la trae Pedro de Navarra.] Quibus satis probatum manet, multorum esse opinionem, quæ negat verba Christi Domini, Matth. 18. continere præceptum. Et saltèm quod prorsus hanc expositionem non excludant, satis innuit M. Sotus, sup. quæst. 1. concl. 4. dum ait. [Illa verba, Matth. 18. quanquam in rei veritate, explicent præceptum naturale, tamèn possent aliquo modo glossari, aut quod sunt de consilio, aut quod non est absolute præceptum corripiendi, &c. Et hanc opinionem probabilem putat Leander à Sacram. tom. 6. in Decalogum, tract. 6. disp. 4. quæst. 3. fol. 149. Vide plura Prop. sequenti.

PROPOSITIO IV.

Licitum est Regularibus, omiſſa correptione fraternâ, deſerere Pralato; ut Patri, crimen fratris occultum, ut cum paternè corrigat. Suarez Ieſuita, diſput. 8. de Charit. ſect. 6. num. 17. & lib. 10. de Relig. cap. 9. & 10. Caſtro Palao Ieſuita, tom. 1. tract. 6. diſp. 6. num. 2. punct. 4. Si autem peccatum, ſic delatum, probabile ſit in iudicio, poterit Pralatus, omiſſa correptione paternâ, iudicialitè contra ſubditum procedere. Fallucius Ieſuita, tom. 2. tract. 28. cap. 7. num. 162. [Opiniones iſtæ, ſi ad praxim ſimul deducantur, præcepto correptionis fraternæ, apertè defraudatur.]

I R. Primam opinionem, quoad Religioſos Societatis, eſſe ab Eccleſia Canonizatam, utpote Ieſuitarum conſtitutionem, autoritate Apoſtolica approbatam, quam impugnare, ſicut, & quamcumque aliam huius Religionis, prohibitum eſt à Gregorio XIII. in Bulla. [Aſcendente Domino,] ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ. Quòd autem prædicta conſtitutio ſit rei licitæ, & veram doctrinam contineat, ad eò certum eſt, ut oppoſitum, non dubitet M. Bannez dicere, eſſe hæreticum. En doctiſſimi Dominicani verba, 2. 2. quaſt. 1. art. 10. de b. 8. concl. 3. [Dico, igitur, in conſeſſione, quòd Summus Pontifex nullatenus errare potuit, in confirmanda aliqua Religione, quantum ad ea, quæ ſibi proponuntur verbo, aut ſcripto, quæ pertinent ad veritatem doctrinæ; ita ſanè, quòd tales conſtitutiones approbatæ à Pontifice, nil contineant Evangelio, aut rectæ fidei, rationi ve naturali contrarium. Et in hoc ſenſu, tam certa eſt conſeſſio, ut oppoſitum non dubitem eſſe hæreticum.] Et infra conſeſſ. 4. [Non poteſt Summus Pontifex errare, in approbatione alicuius Religionis, quantum ad conſtitutiones, & leges ſibi propoſitas; ita ut approbet leges pernicioſas, aut nocivas ſaluti animarum. Hæc conſeſſio probatur, eiſdem rationibus, quibus probata eſt tertiâ conſeſſio, &c. Quapropter, eiſdem cenſuris notandus, qui hanc conſeſſionem negaret; ſicut ille, qui negaret tertiâ illam conſeſſionem præallegatam.] Hucusque Bannez. Vndè meritò Palao, tom. 1. tract. 4. diſp. 1. punct. 5. §. 6. num. 6. [Dicendum, exiſtimo, de fide eſſe, non poſſe Pontificem errare, ita ut approbet, tanquam conſentaneum Evangelicæ perfectioni, quòd conſentaneum non ſit.] Itaque dubitari non poteſt, Religioſis Societatis licere delationem occulti criminis, omiſſa correptione fraternâ.

2 Cuius ratio Theologica est, quia omnes huius Religionis alumni, quoad hanc partem, propriae famae renuntiant. Quod licite, & meritorie efficere potuerunt, iuxta communem doctrinam Thomistarum. Ex quibus M. Serra, 2. 2. quaest. 66. artic. 1. dub. 3. inquit. [Nos posse honorem, & famam dispendere, ad nostri humiliationem, ad vitandum peccatum superbiae, & ad petendum consilium.] Idem docet Sotus, lib. 5. de iustitia, quaest. 10. art. 2. conclus. 2. quem citatum sequitur M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 25. quaest. 2. §. 5. dicens. [Nam, cum quisque sit suae famae dominus, potest eius dispendium, ex causa facere.] Et M. Ioannes de la Cruz, 1. part. direct. 7. precept. de restitut. dub. 7. conclus. 2. [Homo privatus, inquit, est dominus suae famae; ergo ex rationabili causa potest eam expendere.] Et cum Navarro, & Salon docet M. Corradus, 1. part. Respons. cas. quaest. 95. ibi. [Homo, absolute loquendo, est dominus sui honoris, & famae; sicut, & aliorum bonorum temporalium.] Et quod caput, ita tradit Div. Thom. 2. 2. quaest. 64. art. 5. ad 3. & quaest. 77. art. 4. ad 1. ubi sic ait. [Sui arbitri est, detrimentum suae famae pati, nisi hoc verget in periculum aliorum.] Quamvis contra illum, tentiat Caietanus, 2. 2. quaest. 73. art. 2. §. Ad hoc dicitur. Vt bene animadvertit M. Sotus de iust. lib. 4. quaest. 6. concl. 2. ubi sic. [Conclusio est non solum nostra, quin etiam Sancti Thomae expressae; quidquid Caietanus contra conetur, &c. Quin vero non solum ex Doctoribus, verum ex Evangelio id non est illatu difficile, &c. Ista autem conclusiones apertius dilucidabuntur, lib. proxime sequenti, quaest. 10. Vbi ex eodem fundamento collecturi sumus, non esse homini contra iustitiam se ipsam, infamari permittere, quin vero quandoque virtutem: & revera contraria huic nostrae opinio turpiter derogat iuribus amicitiae.]

3 Propter haec praedictam Constitutionem, soli stando rationi Theologicae, ultra Doctores omnes Societatis, defendant Freitas, Carena, Malderus, Trullench, & alij, apud Diamnam, part. 7. tract. 3. resol. 45. & Portel in dubijs Regul. verb. [Correctio fraterna,] in fine in Addit. num. 2. & 5. ibi. [Dixi, praedictam statutum, factum tali conditione, esse licitum, & utile; quia, ut ait Sayro, loco citato, renuntiante subdito iuri famae, resultat inde maius decus totius Ordinis, maius Religionis augmentum, & conservatio, & maior securitas ipsius renuntiantis, eiusque maior profectus spiritualis, in summissione, humilitate, &c.] Sic per doctus Franciscanus. Idem tenent gra-
vis-

vifsimi, & fapientiffimi Dominicani M. Bannez, 2. 2. quæft. 33. art. 8. dub. 2. §. iam aliud. Vbi rationem reddens inquit. [Nam tota ratio illius ordinis (nempe fraternæ correctionis) eft, ne fiat iniuria fratri corripiendo, infamando iptum, plus quam oportet, vt corrigatur; at verò scienti, & volenti non fit iniuria: poterit ergo aliquis renuntiare iuri fuo, quod habet, vt cum illo fervetur ordo correctionis fraternæ; fed vnicuique scienti eius delictum, liceat ftatim denuntiare Prælato, præfertim tanquam Patri.] Ferrus de Ledefma, in fum. tom. 2. tract. 4. de Mifericor. cap. 4. poft conclus. 24. diffic. 6. [La dificultad, inquit, es en calo, que vn proximo renunciaffe el orden de la correccion fraterna, o alguna Religion, ò Comunidad, fiteria licito, que los que profelfian en tal Religion renuncien fu derecho, de fuerte, que fea licito a los demas denunciar inmediatamente al Prelado de la tal Religion, fin que preceda la correccion fraterna? A esta dificultad respondo, que no fe descubre razon, que conuença, que los tales no puedan renunciar fu derecho, &c. Quibus adheret M. Zanardus, in direct. 1. 2. de reftitut. famæ, cap. 45. fol. mihi 1126. ibi. [Secundo quæritur, an liceat Prælato præcipere fubditis fuïs, vt revelent delicta fratrum fuorum, & fubditi, in hoc, debeant obedire, &c.] Et poft alia, ad fecundum, fic refpondet. [Illi autem Religiofi, qui fe obligaverunt ad hoc, cum fuo iuri cefferint, obedire tenentur; fed fi ipfi fcandalum, vel maius malum timeant, nec ipfi ad hoc obligantur, quia effer contra charitatem, & iuftitiam.] Hæc quoad Religiofos Societatis.

4. Quoad alias verò Religiones, in quibus famæ renuntiatio non eft in vfu, graviffima eft difficultas. Nihilominus poffe, etiam in illis, omitti correctionem fraternam, & immediate deferri crimen Prælato, vt Patri, eft Doctiffimorum fententia. Et in primis, hoc non effer contra præceptum Chrifti Domini, Matth. 18. (dato quod illa verba præceptum contineant) videtur doctrina expreffa D. Thom. 2. 2. quæft. 33. vbi apertè tradit, Chriftum Dominum folùm fuisse loquutum de correctionis ordine præmittendo, ante denuntiationem publicam faciendam Ecclefiæ, feu Prælato, vt iudici: ita in artic. 8. [In correctione fraterna Dominus voluit, quod principium effer occultum, finem autem voluit effer publicum; vt fcilicet Ecclefiæ denuntiaretur, id effer (ait ad 4.) Prælato, ficut in loco iudicis residenti.] Item in 4. fentent. dift. 19. quæft. 2. art. 3. ad 1. quæft. ad 1. [Dominus præcepit, vt secreta admonitio publicam denuntia-

tionem præcederet.] Et expressius, Quodlib. 11. art. 13. ad 1. ubi sermonem instituens de illo, qui, omiſſa monitione secreta, defert ſtatim Præſato, vt privata perſonæ, crimen occultum fratris; ait. [Non facit contra præceptum Evangelij; quia non dicit hoc Eccleſiæ, ſed perſonæ proficienti, vt dictum eſt.] Et iterum in diſputatis, quæſt. 3. de correptione fraterna, art. 2. in fine. [Sic autem dicere Præſato, non eſt dicere Eccleſiæ, ſed quando dicit in publico, quaſi in loco iudicis residenti.] Conſtat ergo apertiffimè ex D. Thom. non eſſe contra præceptum Evangelicum, non præmittere correptionem fraternam, antè denuntiationem ſecretam, quæ fit Præſato, vt Patri; ſecus ante publicationem, quæ illi, vt iudici, fit.

5 Ex quibus, abſque vlla doctrinæ inconſequentia, cum D. Auguſtino, & D. Thoma, tradunt communiter diſcipuli, ante denuntiationem ſecretam Præſato, vt Patri, efficiendam, non eſſe opus adhibere teſtes, non obſtante, quod Matth. 18. dicatur. *Sit non audierit, adhibe tecum vnum, vel duos teſtes.* Ita Sylveſter, verbo Correct. 5. ibi. [Ante quàm inducantur teſtes, ſecundùm Auguſtinum, prius oſtendi debet Præſato, vt ſingulari perſonæ, & ſi ſic non corrigitur, in publico corrigendus eſt. Eſt igitur ordo ſecundùm Arch. vt primò moneatur ſecreto; ſecundò dicatur Præſato, vt privata perſonæ; tertio, inducantur teſtes; quartò, ſi probari poteſt, & expectatur correctio, accuſandus eſt Eccleſiæ, id eſt Præſato, vt eſt perſona publica.] Idem tradit M. Zanardus, 1. 2. direct. cap. 45. fol. mihi 1127. ibi: [Si Præſatus ſit pius Pater, poterit ei, poſt correptionem tamen ſecretam, tanquam Patri indicari, aſſumendo potiùs eum, vt teſtem omni exceptione maiorem, ſed non vt iudicem, qui velit formare proceſſum.] Et M. Corradus, 1. part. reſp. quæſt. 328. [Poſtremò dicendum, vt S. Doctor ex Auguſtino ait, in reſp. ad 4. art. 8. quæſt. 33. quòd prius dicat Præſato, quam teſtibus, ſecundùm quòd Præſatus eſt quædam ſingularis perſona; quæ magis poteſt prodeſſe, quàm alij, non tanquam residenti in loco iudicis.] Quibus adde M. Bannez, 2. 2. quæſt. 33. art. 8. dub. 2. §. Iam verò. [Cæterum inter Religioſos, inquit, multi poſſunt denuntiarì Præſatis, tanquam Patribus, qui ex charitate ſpecialitèr diligunt ſubditos, quoniam cuiusmodi denuntiationes non magis nocent, quàm ſi alter frater adduceretur in teſtem.] Huius aſſertionis rationem tradit, conſequentius ad ſuam doctrinam, D. Thom. in 4. diſt. 19. quæſt. 2. art. 3. quæſt. 2. ad 4. [Dicere, inquit, Præſato non eſt dicere Eccleſiæ, ſed per-

persona, quæ potest prodesse, & non obesse, quia nullus magis potest prodesse, quam Prælatus; & secundum hoc debet prius dici Prælato, quàm testibus ostendi alijs.]

6 Quod autem dici possit Prælato, non præmissa monitione secreta, quando ei, vt Patri, non vt iudici, crimen defertur, præterquam quod (vt constat ex D. Thoma, pluribus in locis suprâ datis,) non est contra præceptum Evangelicum; est sententia communis in Religiosissima, & acutissima schola Sapientissimorum PP. Ordinis Minorum; vt ex eadem testatur Angelus, in sum. verb. Denuntiatio, num. 10. [Publicam, inquit, denuntiationem debet precedere secreta monitio, ex præcepto divino, &c. Secretam autem denuntiationem non est necesse, vt præcedat monitio, &c. Nec est in famæ fratris præiudicium, si talis est Prælatus, qualis esse debet. Huius sententiæ est Augustinus, & communiter Doctores Ordinis nostri.] Hæc ille: Cuius assertionem comprobant D. Bonavent. in cap. 17. Lucæ in ea verba: *Attendite vobis.* [Ex quo, inquit, datur forma, quod Prælato, qui vult prodesse, etiam nulla præcedente correctione, potest, & debet culpa proximi accusari, extra iudicium, si sit occulta.] Ricardus in 4. dist. 19. artic. 3. quæst. 1. [Dico quod ex præcepto divino debet secreta monitio præcedere publicam denuntiationem, non tamen necessarium est, quod præcedat denuntiationem secretam, quæ fit solum Prælato.] Lyranus in Glossa [*Dio Ecclesie*, id est Prælato per denuntiationem publicam.] Bernardinus de Arevalo in tractatu autem de correctione fraterna, fol. 152. [Si non liceret denuntiare Prælato ante admonitionem, hoc idè esset, quia est contra ordinem Evangelij, vt ipsi dicunt: sed hoc est falsum; quia si dicere Ecclesie, est dicere Prælato, vt iudici (ita enim interpretantur etiam aduersarij:) profecto qui diceret Prælato secretum, non tanquam iudici, sed vt personæ private prodesse potenti, non idè dicit Ecclesie; & ita non violat ordinem Evangelij.] Et eiusmodi denuntiationem posse licitè fieri, non præmissa monitione, si Prælatus id præcipiat sub poena excommunicationis, est communis opinio Doctorum Ordinis Prædicatorum, vt testatur M. Corradus, 2. part. Resp. quæst. 201. quam tamen ipse dicit non esse veram, nisi in casu, quo etiam Prælato non præcipiente, fieri possit. Quod supponere videtur Sylvester, verb. Correct. num. 5. Dum ait. [Eo casu, quo Prælatus est talis, quod ei possit fieri secreta denuntiatio, ante monitionem, sine peccato; si ipse iubet, vt sic fiat, tenetur obedire subditus.]

7 Et quando crimen, etsi occultum, redundare potest in damnum Religionis, defendit M. Bannez, 2. 2. quæst. 33. art. 8. dub. 2. vers. Ad aliud verò: vbi sic ait. [Si ex eiusmodi peccato Religiosi, pararetur magnum periculum Religioni, tunc proculdubio, eiusmodi peccatum immediatè denuntiandum est Prælato, saltèm vt Patri, vt vigilet. Cui consentit M. Petrus de Ledesma, in sam. tract. 4. de Misericordia, cap. 4. conclus. 23. §. Digo lo segundo. Idemque sentiunt communiter Doctores, quando crimen occultum est cōtra bonum publicum. D. Thom. Quodlib. 11. art. 12. [Si esset, inquit, aliquod peccatum carnale, seu spirituale, quòd vergeret in detrimentum multitudinis, statim est referendum.] Sic ille, quem sequuntur discipuli D. Antoninus, Margarita Confessorum, Paludanus, Sotus, Sylvest. Tabiena, Armilla, & alij, quos refert Sanchez in consilijs, tom. 2. lib. 6. cap. 2. dub. 5. Hac super re desiderabis forsitan consequentiam, si recolas superius dicta tractatu de fide, Prop. 9. numer. 2. Sed illic loquuntur de denuntiatione iudiciali, hic de paterna.

8 Denique in quibuscumque alijs peccatis, posse omitti monitionem secretam, quando existimatur Prælatus melius delinquentem correcturus (in quo tantum casu loquuntur Suarez, & Palao ab adversarijs notati) tradit expressè D. Thom. Quodlib. 11. artic. 13. vbi sic. [Secundò quæritur, vtrum, si aliquis sciat peccatum proximi, peccet mortaliter referendo illud statim Prælato suo? (Respondet) si ego scio, quod frater per me corrigeretur, non debeo hoc denuntiare Prælato: si autèm videtur, quod hoc melius fiat per Prælatum, & Prælatus sit pius, discretus, & spiritualis, non habens rancorem, seu odium adversus illum subditum, tunc licitè potest denuntiare sibi. Et tunc non dicit Ecclesiæ, quia non dicit ei sicut Prælato, sed sicut personæ proficienti ad correctionem proximi, & emendam.] Hæc D. Thom. quem transcriptis verbis sequuntur discipuli D. Antonin. 2. part. tit. 9. cap. 6. & Sylvest. verb. Correctio, §. [Septimo quæritur.] Et M. Paulus de Leon, ex eadem familia, in libro, quem inscripsit. [Dux in Cælum.] Typis dato anno 1528. cap. 23. de correct. fraternâ, ibi. [Si videret, inquit, quòd peccator melius, & sanius, & sine ira emendaretur, si id diceret Prælato, & Prælatus est vir cordatus, & prudens, & quòd id scit facere ad salutem correcti, melius esset dicere secretè Prælato, vt ipse de suo id emendaret, & corrigeret.] Vide etiam Tabienam, Armillam, & alios, apud Sanchez in sum. lib.

6. cap. 18. nu. 46. Quibus adde M. Ioannem de la Cruz, M. Arauxo, & plures, apud Ioannem Martinez de Prado, quos citatos sequitur, tom. 1. cap. 14. q. 5. & §. 3. num. 12.

9 Eandem sententiam amplectuntur etiam Scotistæ. Nicolaus de Orbellis, in 4. dist. 19. quest. 1. ibi. [Hic magis debet attendi finis correctionis, scilicet emendatio peccantis, quam ordo verborum. Si igitur videatur frater peccans salubrius corripi per alium, quam per se, securè potest ei indicare, & sic dicit Augustinus exponens verba, Matth. 18.] Villalobos, in sum. 2. part. tract. 4. dist. 12. num. 4. [Hale de advertir, que si el Prelado fuesse hombre muy prude ate, y que lo podrá corregir mejor, y que lo recibirá como Padre, en tal caso se le devria dezir, pues por este camino se haze mejor.] Idem tradit Vega, lib. 3. cal. 110. citans Sotum, Cordub. & alios. Et lib. 5. cal. 425. inquit. [Hanc sententiam esse plurimorum virorum Doctissimorum.] Cui consonat Petrus de Navarra, lib. 2. de restit. cap. 4. num. 112. subnectens. [Tenuit Ricardus, Angelus, & videtur Durandus, pro qua Corduba citat. D. Thomam, & Paludanum, ita tenent apertè Gabriel, & Bonavent. & Sylvester expressè, & videtur Augustini sententia.] Quibus adde ex Capuccinorum Ordine Calpensem, in cursu Theologico, tom. 2. tract. 27. disp. 6. sect. 3. num. 25. vbi de hac sententia loquens ait. [Est probabilissima, tot Sanctorum Patrum, & Doctorum Scholasticorum autoritate fulcita; imò oppositam censo non tam probabilem, & quæ facilè possit esse occasio ruinæ, & subversionis Religionis.] Videatur denique Sanchez sup. vbi quinque supra viginti Doctores pro hac opinione refert, & sequitur.

10 Habemus igitur, ex dictis, aut ex se, licitum esse, omiſſa monitione secreta, deferre Prælato, ut Patri, crimen occultum fratris, ut tradunt Scotistæ; aut saltè, quando meliùs per ipsum corrigetur, ut tenent, cum alijs, Thomistæ. Quod, ut in plurimum præsumi, docent non pauci, apud Dianam part. 7. tract. 3. resol. 44. Quapropter huius opinionis praxis sancita est, per statutum, in observantissimo Minorum Ordine, ut refertur in eorum Speculo, 3. part. in Constitutionibus Ministri Generalis Guillelmi Farinerij, cap. 7. vers. [Districte per obedientiam.] Vbi sic decernitur. [Teneantur fratres per obedientiam exeuntes, in reditu suo, secretè Guardianò excessus notabiles intimare.] Quibus verbis (ut ait Portel eiusdem Ordinis infra citandus.) [Et ex mox ibidem sequentibus, clarè patet, statutum illud præcipere, ut omiſſa correctione fraterna, crimen occultum Prælato de-

nuntietur, etiam antequam sciat peccatum continuari.] Ad-
dunt præterea supra citatæ Constitutiones Minorum. [Dogma-
tizare, quòd frater, qui fratrem corripit, de aliquo excessu in oc-
cultò, non tenetur dicere superiori suo, quamvis ab eo per obe-
dientiam sit requisitus, &c. ex sententia totius Capituli Gene-
ralis definitum est, hanc doctrinam esse pestiferam, & non sa-
nam.] Hæc, & alia reperies, apud Bernardinum de Arevalo,
eiusdem Ordinis, tractatu de correctione fraterna, fol. 79. & 80.
Qui, postquam suas adduxit Constitutiones, subnectit, [Idem ha-
betur, quantum ad primam partem, in statutis Fratrum Prædica-
torum, dist. 1. cap. 18. Quòd videlicet Fratres exeuntes extra
Monasterium teneantur, peccata gravia Prælato denuntiare.]
Constitutionis verba sapientissimorum PP. hæc sunt. [Si quis
autem tale quid (nempe peccatum grave) extra Monasterium
commiserit, frater, qui cum eo est, studeat eius excessum Præla-
to (attende) quantotius corrigendum intimare.] Sic ibi lect.
6. Videatur Antonius de Corduba, ex Minorum Ordine, in
comm. in Regulam, cap. 10. quæst. 1. vbi ait: Non esse verisimi-
le, tot viros Doctos, & pios, hac in parte, contra Evangelium,
errasse. Verum, quoad statutum Ordinis Minorum, Laurentius
Portel in dubijs Regul. tom. 1. verb. Correctio, in fine, in Addi-
tionib. num. 5. sic scribit, [Dico illud hodiè nõ esse in usu in Or-
dine nostro, sed per contrariam usum est obrogatum.] Et quoad
Constitutiones Ordinis Prædicatorum, quòd in eis nunquam
hoc fuerit stabilitum, sed potius oppositum, probat Ioannes Mar-
tinez de Prado, tom. 1. cap. 14. quæst. 5. §. 2. num. 10. [Et illa, in-
quit, est indubitata, & perpetua totius Religionis praxis.] Sed
quidquid de his sit.

11 P. Filiacius vbi supra, postquam probavit, ex communi
Theologorum, delictum fratris non emendatum, post moni-
tionem secretam, & inductionem testium, indicandum esse Præ-
lato, tanquam Iudici, vt constat ex num. 160. vbi ait. [Decimo
quæro: quando in correctione devenitur ad tertium gradum,
debeat ne indicari Prælato, tanquam Iudici? Resp. debere indi-
cari, &c.] Et postquam statuit, num. 161. per notitiam habi-
tam ex fraterna denuntiatione, non posse delinquentem puni-
re per pœnas iuris, sed per alias arbitrarias, sic ait. [Duodecimo
quæro. Quando liceat procedere via iudiciali, adversus proxi-
mum denuntiatum? Supponimus, crimen posse probari, per
duos, vel tres testes, & super eo posse iuridicè inquireri. Respon-
deo recenseri, apud Valentiam tres sententias. Prima est Soti,
memb.

membr. 2. quæst. 4. negantis posse Prælatum infligere pœnas iuris ei, qui fraternè denuntiatus est, si proponat se corrigere, secus autem si sit incorrigibilis. Secunda est Caietani, art. 8. esse id licitum, quando sit spes, quod per eiusmodi pœnas legales, tandem corrigatur; illicitum, si non sit spes correctionis. Tertia est Bannez, art. 8. dub. 4. afferentis, in duobus casibus, non solum esse licitum, verum etiam esse debitum. Primus est; quando oportet denunciare iuridicè crimen, aut de illo inquirere, ut si esset perniciosum Reipublice. Secundus; quando est spes, fore ut per processum iudiciale, corrigatur quæ delinquens, &c. Et hæc tertia sententia videtur valdè probabilis, & præferenda cæteris.] Huc utque Filiucius. Quem, ferè eisdem verbis, sequuntur Trullench in Decalogum, tract. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 16. n. 8. & Diana part. 7. tract. 3. res. 47. & 59.

12 Sententiam Mag. Bannez, quam cæteris præferendam censuit Filiucius, quoad secundum casum, defendunt etiam Caietanus, Sotus, Paludanus, & D. Antoninus, apud Sanchez in consilijs, tom. 2. lib. 6. cap. 2. dub. 11. Et quando peccator, monitus a Prælate, non corrigitur, debere puniri iudicialitèr per ipsum, si peccatum probari possit, tradunt ex eodem Prædicatorum Ordine, M. Joannes Viguerius, lib. instit. cap. 12. §. 2. vers. 9. & M. Corradus, 1. part. Respons. quæst. 328. in Additione. Vbi sic ait. [Si non speratur emenda a tris, tunc adversus pertinaciam, via iuris procedendum est.] Videatur etiam 2. part. Resp. quæst. 461.

13 Sed hac super re omninò videndus M. Acacius de Velasco, tom. 2. resol. moral. verb. [Reo,] resolat. 382. vbi sic. [Esto supuesto, se dificultad, que puede hazer el Prelado (atende) en virtud de la noticia que tiene, como Padre, por la denunciaçion Evangelica, en delito oculto, y solo personal, quando es probable por dos, ò tres testigos; en caso que hechas las diligencias, se estuviere el subdito pertinaz, è incorrigible.] Sic ille. Vbi, post quàm primam sententiam Martini de San Joseph, proposuit, subiungit. [La segunda dize, que en el caso supuesto, si tuviere el Prelado esperança, de que por medio del orden judicial, se ha de enmendar el tal delinquente, puede proceder usando de todo lo dicho. (Nimirum, ut prædixerat, le puede encarcelar, y oprimir, y si fuere necesario, le puede dar tormento,) y por consiguiente podrá obligar con preceptos, y censuras al denunciador Evangelico, que lo sea judicial, y uno valiente de la incorrigibilidad, como de acusador virtual.

Et sententia, con la limitacion dicha, la tiene Soto, y otros. Navarro, Aragon, Navarra.] Quibus adde (licet in aliam inclinet.) ipsum Acatium vbi sup. num. 3. dicentem. [La segunda, tengo tambien por muy probable,] & Villalobos, in sum. tom. 2. tract. 4. diff. 14. num. 5. & 6. Vide etiam Sotum de secreto, quest. 4. memb. 2. post octavam conclus. 9. [Sed dubium e.] vbi addit. [Probabile esse denuntiantem fraternaliter posse esse testem, cum finito processu fraternali, incipit forum iudiciale.] En opinionem Filliucij, quam scandalosam, & erroneam vocasti. En Doctores, quorum authoritati (quæ magna quidem est) innixus, eorum sententiam valdè probabilem dixit. Quorum nullus in harum opinionum praxi, fraudem vllam contra correctionis præceptum invenit.

14 Ad calcem notandum venit, quod, dum sub prælo esset hic tractatus, promulgatum est Decretum Congregationis Generalis Sanctæ Romanæ Inquisitionis habite feria quinta, die octava Iulij huius anni 1660. Coram Sanctiss. D. N. Alexandro VII. ac Eminentiss. Cardinal. Quod (cum antea non licuerit) necessarium fuit hic assuere: tum quia non leviter confirmat, quæ circa correctionem fraternam pro Iesuitis tradita sunt: tum præcipuè quia profcindit, & proscrit aliorum Doctorum opiniones in tractatu præcedenti relatas: tam hoc prætextu, quam alijs retardantes delationem criminum ad Sanctum Inquisitionis Tribunal pertinentium. Decreti verba sunt. [Propterea idem Sanctissimus declaravit, præfatos subditos, etiam si nulla fraterna correctio, vel alia monitio præmissa fuerit, omnino teneri, & obligatos esse accedere ad denuntiandum Ordinarijs, vel Inquisitoribus locorum, quoscumque, etiam confratres, ac superiores, etiam Primarios suos eiusdem Ordinis, & Religionis, quos noverint esse de fide quomodolibet, etiam leviter, suspectos. Ac propterea, eosdem debere omnes, & quoscumque etiam alios à se consilium, vt supra, petentes monere, & obligare ad denuntiandum: nec posse illos à denunciando, sub dictæ fraternæ correctionis, vel alio quovis prætextu, retrahere, aut retardare. Et præfatos omnes, tam superiores, quam subditos contra facientes Sanctitas sua voluit, & declaravit, subiacere omnibus censuris in dicta Constitutione Pauli V. expressis, necnon privationis quaracumque dignitatum, sive Prælaturarum, seu officiorum suorum Ordinum, ac vocis activæ, & passivæ, perpetuæque inhabilitatis ad eadem, ipso facto, absque alia declaratione incurrendis.] Hactenus in prædicto Decreto. Quo prorsus

cor.

corruere opiniones plures, præcipue quæ tract. de fide, Prop. 4. & 5. 9. & 10. ex aliorum mente referuntur.

15 Undè fit iuxta superius dicta esse intelligendum Thomam Hurtado, tom. 1. var. tract. 4. cap. 8. resol. 28. num. 273. dum scripsit. [Sed ego dicendum exirino toties quoties locum habere potest correctio fraterna à Christo Domino instituta, & præcepta, Matth. cap. 18. vt lucretur frater, non est potestas creata, etiam Summi Pastoris Oculis Ecclesiæ, quæ obligare edicto, aut Monitorio, quovis anathemate obfirmato possit, vt teneamur delictum occultum præpalare, non præmissa correctione fraterna (nisi adit proprii) iuris renuntiatio, de quo alibi latius disputo.] Hæc conclusio mihi indubitata est, quam patrocinaur, & defendunt omnes, quos, loco citato, citavi.] Sic ille. Decretum verò Summi Pontificis supponit, aut correctionem fraternam, prout in cap. 18. Matthæi, non esse præceptam, aut in prædictis criminibus locum habere non posse.

PROPOSITIO V.

Pralati inferiores, licet se ipsis possint occulta subditarum crimina corrigere, ea tamen possunt Generali Religionis reuelare. Palao Iesuita, tom. 1. tract. 6. disp. 3. num. 6. punct. 11. [Huius doctrinæ praxis communis est inter Iesuitas.]

1 R. Palao ubi supra contrariam sententiam defendit, putat tamen probabile, non esse peccatum mortale, (non vero esse licitum) innixus auctoritate Eminentissimi Caietani, & aliorum eiusdem Familiæ. Ex quibus M. Ioannes de laCruz, 1. p. direct. præcep. 8. art. 2. de detract. dub. 3. concl. 1. sic ait. [Ex mente Caietani, 2. 2. quæst. 73. art. 2. non erit peccatum mortale, reuelare crimen alterius occultum viro gravi, & timorato, si scitur, quòd iste alteri non reuelabit, nec nocebit. Hæc sententia, etsi ob tantum Doctorem, probabilis sit, opposita Soti, & Bannez est communior.] Probabilem esse, dicit etiam M. Serra, 2. 2. quæst. 73, art. 2. & illam sequuntur Petrus de Navarra, Grassius, Zambellus, Bassæus, & alij, apud Dianam, 2. part. tract. 3. Misc. resol. 22. & 3. part. tract. 5. Misc. ref. 33. & 6. part. tract. 7. ref. 9. Quibus adde Cordubam, Coelestinum, Bonacinam, & Trullench, apud M. Ioannem Martinez de Prado, tom. 2. Theol. moral. cap. 25. quæst. 2. §. 2.

2 His igitur principijs ductus P. Castro Palao, rationem præiacte conclusionis, sic reddit. [Si enim probabile esse diximus,

in

in materia detractiois, revelare peccatum vni, vel duobus viris, gravibus, qui magis prodesse possunt, quam obesse, non fore peccatum mortale, etiamsi ex levitate, & loquacitate revelatur; à fortiori probabile erit, quando ex recto fine manifestatur, & ex alia parte non levis convenientia intercedit.] Hæc ille. Cui multum facit, quod ex D. Thoma tradit Sylvester, verb. Cor. rect. §. Septimo quæritur. Vbi sic ait. [Qui denuntiat Prælatro, aut amico, aut cuicumque ex malitia, vt quis confundatur, aut deprimatur, peccat mortaliter; qui autem ex in cautela hoc alicui dicit, ita tamen, vt infamia, aut vituperium non eveniat delinquenti, non peccat mortaliter. Hæc ex illo.] Ita Sylvester. Et saltem, si tubatus melius per Generalem, quam per Prælatum localem corrigendus iudicatur; Doctores omnes, qui sentiunt omitti posse correctionem fraternam, seu secretam monitionem, quando per Prælatum melius fiet; à fortiori iudicabunt, posse etiam omitti denuntiationem coram Prælatro inferiori, quando existimatur superior melius delinquentem correcturus. Et hoc convincit autoritas D. Thomæ, Quodlib. 11. art. 13. quem, vt vidimus Propos. præcedenti, innumeri sequuntur.

3 Verum, licet opinio Palai possi probabiliter, absque læthali, ad praxim deduci; inter Iesuitas non permittitur, quia oppositum apud ipsos stabilitum est, in 6. Congreg. Generali, Decreto 60. Et in Congregatione septima, Decreto de manifestatione delicti, cap. 15. num. 2. vbi dicitur. [Sine urgente necessitate, & utilitate, nemini esse crimē delati revelandum.] Quæ quidem verba (vt notat Palao supra) non convenientiam, sed necessitatem inducunt. [Nec aliter potest vnus superior dicere rem sibi delatam, & notam alteri superiori eiusdem delati.] Vt decernitur in dicta Congreg. 6. Decreto 63. Quo ergo fundamēto asseris, praxim cōtrariam esse communem, inter Iesuitas, suarum constitutionum observantissimos?

PROPOSITIO VI.

Licet proximus à crimine occulto emendatus sit, & tibi certissimè constet, potes tamē prateritum eius delictum superiori deferre. Valentia Iesuita, tom. 3. disp. 3. quæst. 10. punct. 5.

1 R. P. Valentia pro contraria sententia militat, licet hanc probabilem videatur innuere, propter autoritatē Doctorum, qui eam sequuntur. Verba eius sunt. [An si post primam
me,

monitionem emendetur, liceat nihilominus secretò peccatum eius indicare Prælato, vt eo sit tutior à recidivo?] Respondet. [Af firmat Ricardus, in 4. dist. 19. art. 3. quæst. 1. si Prælatus sit talis, qui non videatur, apud alios infamaturus fratrem. Et sequitur Gabriel Lect. 74. in Canonem. Sed rectius hoc negant alij, nempe Adrianus, Paludanus, Sotus, & Navarrus.] Hæc Valentia: & paulo infra, cum Soto, & alijs, subnectit. [Quod si casus esset talis, vt certò, vel probabiliter existimaretur proximus relapsurus, nisi præteritus eius lapsus indicetur superiori, negari non debet, quod id esset licitum, sicut concedit quoque Adrianus, & Sotus in relect. de secreto, memb. 2. q. 4. concl. 4. & insinuat quoque D. Thom. Quodlib. 11. art. 13. Aliter verò (attende) non licet, nisi ad id habeat proximi consensum.] Hæc ibi.

2 Valentiani sequitur M. Corradus, 1. part. Respons. quæst. 327. in Addit. vbi ait. [Fratrem iam correctum, & emendatum per secretam monitionem, denuntiari debere, quando correctus adhuc manet in periculo verisimili, ad iterum labendum.] Subiungens, in hoc sensu, veram esse sententiam Ricardi vbi supra. Sed excessit dum addit. [Cautè legendus Ricardus vbi dicit, quod quando frater sit correctus per secretam admonitionem, tamèn denuntiandus est Prælato, vt observet à recidivo. Hoc dictum, nisi aliter declaretur, esset omninò falsum, & erroneum.]

3 Excessit, inquam, in censura: quia pro opinione Ricardi stant gravissimi Doctores. Vide Bernardinum de Arevalo, tractatu de correctione fraterna, fol. 145. vbi adducit formalia verba Ricardi, subnectens. [Hanc Ricardi sententiam sequitur Gerson, Gabriel, & Angelus, & hanc quoque tenet S. Bonaventura.] Et, quod magis, communis est inter sapientissimos Patres Ordinis Minorum, vt testatur Angelus, in sum. verb. Denuntiatio, num. 10. [Secretum, inquit, denuntiationem, non est opus, vt præcedat monitio, & ideo, siue secretè monuerim; siue non (attende) siue secretè correxerit se ad meam monitionem, siue non, teneor denuntiare Prælato præcipienti, qui a valet ad præcavenda peccata recidivi: nec est in famam fratris præiudicium, si talis est Prælatus, qualis esse debet, &c. Huius sententiæ est Augustinus. Hoc videtur etiam Gualtero in sum. & Guiljelmo de Mara. Et communiter Doctores Ordinis nostri.] Hæc Angelus. Cuius sententiã, licet pro omnibus delinquentibus iam emendatis, non approbet D. Antoninus 2. part. tit. 9. cap. 6. subnectit verò. [Circa Regulares personas nõ est tanta necessitas hunc

ordinem observandi, sicut circa seculares.] Quibus satis pro Regularibus, hanc opinionem probabilem indicat. Et absolute ampiectitur Iacobus de Grassis Benedictinus, lib. 2. cap. 69. num. 20. ibi. [Advertendum est, quod frater delinquens, non tantum denunciandus est Prælati, tanquam pio, & discreto, & spiritali, sicut private personæ, ut emendetur, sed ut emendatus præservari possit à recidivo.] Imò, & D. Thom. pro hac stare sententia contendit Gabriel, in 4. dist. 19. lect. 74. in Can. ubi sic ait. [Nota, quod frater delinquens, non tantum denunciandus est Prælati, ut determinatæ personæ, ut emendetur, sed etiam emendatus, ut præservet à recidivo. Ideo D. Thom. dixit, si intendat emendationem fratris, vel cautelam in futurum.] Et, quod mirabilius, hanc sententiam esse communem inter sapientissimos Patres Dominicanos, testatur, ex eodem Ordine M. Corradus, 2. p. Resp. quæst. 201. si Prælati præcipiat denunciare, sub pœna excommunicationis. En eius verba. [In secreta denuntiatione tenetur, si ve præcesserit monitio, si ve non, si ve sequuta fuerit correctio, si ve non: quia valet ad præcavendum recidivum, & non est in præiudicium famæ, si tamen talis est Prælati, qualis esse debet. Quia quilibet tenetur obedire Prælati in pertinentibus ad eius officium, quæ non sunt contra Deum. Et hæc est communis opinio Doctorum Ordinis nostri Prædicatorum, & præcipue D. Thom. in Quodlibetis.] Sic M. Corradus. Verum D. Thom. non ita clarè loquitur pro hac sententia, ut benè observant discipuli, & notat ipse M. Corradus, ubi supra.

4 Invenies etiam pro illa citatum P. Valentiam, pro Religiosis Societatis, tom. 3. disp. 3. quæst. 10. punct. 5. apud Dianam, part. 7. tract. 3. resol. 50. Verum Valentia supra à §. [Primo controversum est.] de omnibus absolute loquitur, & de omnibus, sub conditione, affirmat. [Si ad id, inquit, habeat quis proximi consensum, &c. Si autem desit proximi ad id consensus, falsum est id consequens.] Nec levitè innuit Religiosos Societatis, quoad hanc partem, consensum præstitisse: & expressè, quod nõ præstitierint, docent P. Castro Palao, tom. 1. tract. 6. disp. 3. punct. 13. & P. Sanchez, in sum. tom. 2. lib. 6. cap. 18. Cæterum, quoad omnes, videntur cogi fateri, non esse mortale, quotquot asserunt, tale non esse revelare crimen occultum vni, vel duobus nõ nocituris, Caietanus, Ioannes de la Cruz, Marcus Serra, Navarra, Grassius, Zambellus, Bonacina, Trullench, & alij, quos dedi Prop. præcedenti, num. 1. qui vel sequuntur, vel dicunt, esse probabile.

PROPOSITIO VII.

S con vitia, & contumelias in te quis profirat, potes licitè illi dicere: *Mentiris.* Hurtado de Mendoza a. Iesuita, 2.2. volum. 2. disput. 170. sect. 14. num. 117.

1 R. Est sententia M. Soti de iustitia, lib. 5. quæst. 9. art. 3. ubi sic ait. [Nunquam licet crimen, defectum vè vllum, vel occultum, vel publicum, per modum vindictæ, inconvitiatorem respuere, sed tantum per modum defensæ, vim vi repellendo: hoc est non licet obijcere, quod impertinens est ad obtendam eius auctoritatem, sed illud prorsus, quod ad id necessarium est, vt si dicam (attende) eum esse hominem mendacem, & ad eius confirmationem patefaciam aliqua mendacia, vt in eo, quod mihi impingit, infringatur eius fides.] Hæc Sotus; & ante illum Petrus Alciatus, apud Hurtado. Quorum opinionem amplectuntur Aragon, Sayrus, Felinus, Pitigianus, Peregrinus, Franciscus Corona, & alij, quos citatos sequitur Patqualigius, in decis. moral. decis. 473. & consentit Diana 5. part. tract. 13. Miscell. resol. 26. [Quando contumeliosus obijcit crimen ita occultum, vt peccet mortaliter in evulgando.] Et absolutè defendit, part. 6. tract. 6. Miscell. resol. 16. ubi inquirit. [Vtrum liceat, iniurianti respondere: *Mentiris.*] Et postquam multis partem affirmativam comprobavit, concludit. [Et ideò nostram sententiam tenent Hurtado, Peregrinus, & c. Et Bartolus in l. quæ omnia, n. 1. ff. de procurat. ubi sic ait. Nota, quòd ei, qui dicit te commisisse aliquod crimen, licitè potes dicere: tu mentiris, licet enim re torquere in alium: ita ille. Cui adde Farinacium.] Hactenus Diana, qui hanc sententiam iterum tradit part. 9. tract. 9. res. 43. plures pro ea citans Doctores, inter quos, M. Bannez, & Salonijū. Quos sequitur Thomas Hurtado, tom. 2. res. moral. tract. vltimo, res. 5. num. 151. addens Bonacinam, & Trullench. Vide etiam Crispotium in casibus militaribus, ubi recenset casus, in quibus liceat contumelioso dicere: *Mentiris.*

2 Nota, quòd P. Hurtado de Mendoza non docet absolutè opinionem præobectā, sed cum limitatione, ad quam attendere debuisses. Sic enim ait. [Quando contumeliosus non speratur se cohibiturus, sed perfliturus in contumeliā semel dicta, aut alias aggressurus; is qui eas patitur, potest licitè illi dicere: *Mentiris.*] En strictius loquitur, quàm Sotus, & reliqui Doctores.

3 Et sanè difficile videtur, quòd hoc non liceat, quando quidem per modum defentæ, & ad infringendam contumeliosam auctoritatem, potest, secundum quosdam, absque lethali, et imen falsum illi obijci. Ita docet M. Bannez, 2. 2. quest. 70. art. 3. dub. 2. ubi ait. [Solum esse peccatum veniale mendacij, obijcere crimen falsum testi iniquo, quando talis obiectio prodest ad refutandum eius testimonium.] Quem sequitur M. Petrus de Ledesma, in sum. tract. 8. cap. 25. conclus. 21. dub. 3. dicens. [En tal caso la mentira no es pecado mortal de injusticia, ni es mentira perniciosa. Esto enseña Orellana, y comunmente los discipulos de Santo Tomas.] Quod putat probabile M. Ioannes de la Cruz, 1. part. direct. part. 8. de iniust. art. 3. dub. 17. ibi. [Et si Bannez, Ledesma, & Orellana probabiliter sentiant, esse solum mendacium veniale, obijcere testi iniquo crimen falsum, secluso periculo in obijciente, & testibus ad hoc inducendis, &c.] Et tueretur plures, apud Dianam, part. 9. tract. 9. resol. 43. & ipse dicit. [Hanc sententiam esse satis probabilem.] Videatur etiam Caramuel in Theolog. fundam. num. 1151. ubi ait. [Viginti, & plures Doctores asserere: eum, qui imponit falsum testimonium alicui, ut suam iustitiam, & honorem defendat, non peccare mortaliter.] Cur ergo peccabit ex eo, quòd convitianti dicat: mentiris? Et quidem, si pro defensione honoris licet alterum occidere, ut docent Sotus, Bannez, Salonius, Aragon, & alij, quos citatos sequitur Diana 5. part. tract. 4. ref. 9. dicens esse communem; cur non, & vocare mendacem? Nam ut probat, l. Neque in ea 22. ff. ad l. Iuliam, de adult. [Si quis occidere potest adulterum, multo magis contumelia poterit eum iure afficere.]

4 Sed ne in praxi delinquas; notare oportet; opinionem supra adductam, de obijciente crimen falsum testi iniquo, regularitèr falsissimam esse, ut benè observat Cardinalis Lugo de iustitia, tom. 2. disp. 40. sect. 2. num. 25. [Quia si non servit, inquit, ad defensionem, erit infamatio proximi sine necessitate, atque adeò peccatum mortale. Si deservit, erit probando prædictum crimen per testes, qui cum debeant iurare, committent peccatum periurij, & consequentèr eos ad hec adhortari, erit peccatum mortale.] Hæc ille, quæ iam prænotaverat M. Bannez ubi sup. concl. 1.

((191))

PROPOSITIO VIII.

Vir Equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat. Layman Iesuita, lib. 3. tract. 3. cap. 3. num. 3. Cui intrepidè subscripsit Hurta lode Mendoza Iesuita, 2. 2. disp. 170. sect. 12. num. 96. & 97.

1 R. Si provocatus aliud non timeat, præter timiditatis notam, P. Layman contrariam sententiam tenet. En eius verba. [Sed quæstio est, vtrum provocatus ad pugnam, seu duellum acceptare possis, ne ignavia, aut timiditatis notam, apud alios incurras? Aliqui affirmant apud Bannez, 2. 2. quæst. 64. artic. 7. dub. 3. sed contraria sententia est communis Bannez, Soti, Navarra, Rodriguez, Lesij, Molinae, Sanchez, Becani, ordinariè non esse licitum provocato ad duellum, id acceptare, quia nemo prudentium vitio tibi vertet, quod legem Dei observes.] Ex quibus constat, ignavia, & timiditatis incurrendam notam non sufficere secunòum Layman, ad honestandam acceptationem duelli. Secus foriàn erit, si aliæ adiungantur causæ. Quapropter infra subnectit. [Si in rarissimo casu, eo loco res sita sit, vt miles in exercitu, vir equestris in aula Regia, officio, dignitate ducis, aut Principis favore, ob ignaviae suspicionem excidere debeat, nisi identidè provocanti se sistat, non audeo damnare eum, qui meræ defensionis gratia, paruerit, iuxta doctrinam Navarri, cap. 15. num. 3. & 4. Nam si, ob defensionem bonorum, hominem mutilare, vel occidere fas est, multo magis, si ita necesse sit ad defendendum honorem, vel avertendam contumeliam, &c. Dummodo spes sit contra iniustum adversarium prevalendi: alioquin illicitum erit certo mortis periculo se exponere, ad vitandum dedecus, quod non ex hominis delicto, sed ex vulgi sinistra opinione provenit.] Hactenus Layman. Cuius sententiam amplectuntur Marchantius in Tribun. tom. 2. tract. 6. tit. 3. quæst. 10. §. 5. concl. 2. Diana, part. 5. tract. 13. resol. 27. vers. [Nota etiam.] & Leander à Sacram. tom. 5. de irregul. tract. 2. disp. 15. quæst. 6.

2 P. Hurtado de Mendoza, prædictæ sententiæ, non potest dici absque iniuria, intrepidè subscripsisse; quia tot eam limitationibus induit, vt contendat non esse acceptationem duelli. Vide illum sup. sect. 13. & præcipuè, §. 113. vbi sic ait. [Ita provocatus debet dicere provocanti. Ego in agrum egrediar, vt ostendam me non esse timidum, non tamèn egrediar ad pug-

nandum tecum, nolo enim pugnare, nec villo pacto aggrediar, sed potius pacem tecum componam. Quod si tu me comparentem in campo fueris aggressus iniuste, ego me viriliter defendam, cum defensione inculpatae tutelae.] Præmiserat autem, §. 107. in prædictis voluntatis actibus non apparere malitiam. [Nam media, inquit, licita sunt, nempe egressus in agrum, & in illo ambulatio, & ea, quæ amantur conditionatè, sunt etiam honesta: amat enim defensionem inculpata, per eadem aggressoris iniusti, quando sit medium vnicum, ad propulsandam violentiam iniustam.] Hæc Hurtado. Qui tamen, neque hanc sententiam, modo quo iuprà explicatam, defendit; sed §. 115. concludit, dicens. [Sic accepta sententia videtur probabilis; practicè autem est valdè difficilis.] Non ergo intrepide subscripuit. Et partim ei consentire videtur M. Bannez, 2.2. quæst. 64. art. 7. ad 3. vbi ait. [Poterit tamen homo sic irritatus ab alio (nempe ad singulare certamen) prudenter, & Christianè respondere, pro defensione sui honoris, dicendo: vbiicumque tu me fueris aggressus, vir ego sum, qui me possum defendere, & forte cum malo tuo atque periculo.] Sed opinionem Petri Hurtado Iesuitæ, cum fundamentis tuctur, laudato authore, Thomas Hurtado, ex Clericorum Minorum Sodalitio, tom. 2. resol. mor. tract. vltim. resol. 5. §. 5. num. 183. Addens. [Quòd Theologi Morales non debent abstinere à veritatibus edocendis, ex eo quod interdum aliqua subsequantur incommoda.]

3. Verum sententiam, quàm falsò imposuit Anonymus Iesuitis, (& quam, tanquam improbabilem, & contra Trident. reijcit Lugo, tom. 1. de iust. disput. 10. sect. 8. num. 171.) probabilem putant Bassæus in Floribus Theol. moral. verb. Duellum, num. 6. quia contrariam, quam sequitur, vocat veriolem. Et Caramuel, in Theolog. fundam. num. 251. Possentque pro illa citari Doctores asserentes, honoris defendendi causa, non solum licere acceptare duellum, absque animo pugnandi, sed etiam ad illud provocare. Quod tenent Floronus, Naldus, Volfangus à Vorburg, quos citatos sequitur Diana, 3. part. tract. 6. Misc. ref. 1. addens cum Volfango id esse probabile. [Etiam si haberet animum inferendi aliquos ictus, cum morali securitate, quod nullum damnum sequiturum sit.] Favent Sotus, Caietanus, Bannez, & alij citandi tract. de iust. Prop. 1. asserentes licitum esse, in foro conscientia, alterum occidere, pro defensione honoris. Verba M. Bannez sunt. [Pro defensione rerum temporalium, & honoris licitum est in valorè occidere.] Ita, 2. 2. quæst.

64. artic. 7. dub. 2. si ergo aliter defendi non possit, quam ad præsignatum locum egrediendo: cur oblatum quellum acceptare non licebit; non quidem animo pugnandi, sed se defendendi, cum moderamine inculpatae tutelæ, si iniuste ab aggressore impetatur? Quia, ut inquit subtilis Caramuel, in Theolog. fundam. num. 1146. fol. mihi 347. [Famam deperdere, etiam apud improbos tantum, est grave damnum, etiam si apud pios, & sanctos conservetur; alias calumniæ, & detractiões apud improbos, non esset culpa gravis.] Quod multis probat, num. 260. fol. 125.

4 Jam quod honoris iacturam patiat provocationis ad duellum, si timiditatis notam apud alios incurrat, supponit expressè M. Bannez ubi supra, dum ait. [Quod prudenter, & Christiane pro defensione honoris respondere potest, &c.] Et favet etiam ibidem, artic. 7. dub. 4. & conclus. 2. ubi asserit: eum, qui infamiam ab altero iniuste imminentem, aliter vitare non potest, licite posse ad duellum provocare. Sic enim inquit. [Imò vero Caietanus, 2. 2. quæst. 95. artic. 8. ad 3. & in sum. verb. Duellum ait, quod innocens tunc (nimirum quando quis vadit ad iudicem, ut imponat falsum testimonium, propter quod erit infamandus) poterit provocare accusatorem ad duellum, & occidere, &c. & sententia Caietani multò mihi probabilior est.] Verum pro hac sententia non bene citat Caietanus: tum quia ibi expressè inquit. [Indicere duellum, nunquam licet.] Tum quia inferius ait. [In vno casu licitum mihi videtur acceptare duellum: quando scilicet accusator evidenter calumniatur, & prævalet contra me innocentem (attende) ad mortem, vel mutilationem; tunc enim ego, non habens aliud refugium, habeo iustum bellum defensivum contra eum, & propterea, si ipse offert mihi duellum, ego possum acceptare, de consensu Principis.] Hæc Caietanus, 2. 2. loco supra citato: & eadem fermè, in sum. verb. [Duellum.] Ex quibus clare constat adduci non posse pro opinione M. Bannez alterentis, ad vitandam infamiam, licitum esse, non solum acceptare duellum, sed ad illud provocare.

5 Sed absolute, licere innocenti acceptare, vel offerre duellum ad bona temporalia, in notabili quantitate, tuenda, quando aliud remedium non suppetit, tradit cum pluribus, quos citat R. P. Leander à Sacram. tom. 5. de irregul. tract. 2. disput. 15. quæst. 8. omninò videndus, & tenet cum alijs M. Acacius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Desafio, resol. 233. num. 5.

vbi sic ait. [Y por defenderlo dicho (nimirum vitam, aut honorem, aut divitias) es licito desafiarse a quien trata de quitarlo; quando no ay otro medio eficaz para defenderlo, y en este caso dize Cayetano, que puede qualquiera aceptar el desafio. Y el Maestro Fray Rafael de la Torre dize, que no solo puede aceptar, sino desafiarse.] Hæc Acarius cum citatis, quos sequitur Thomas Hurtado, tom. 2. resol. moral. tract. vltim. resol. 5. num. 181. vbi sic scribit. [Ad vitam iam infamiam, quando prudenter iudicatur non superesse aliud remedium, nisi acceptatio, & in præfixum locum egressio; quamvis sequatur congressio, & ex ista mors, vel vulneratio alicuius concertationi, licite potest acceptari: idem dici debet de oblatione.] Addit insuper, numer. 226. [Quando oblatio singularis certaminis est vnicum mediũ moraliter ad famam, honorem, vel facultates recuperandas, vel ad vitam defendendam; nullum ius humanum Ecclesiasticum, vel sæculare mihi prohibere potest, sub peccati mortalis pœna, & censuris Ecclesiasticis, quod tale singulare certamen, circumstantijs dictis, non offeram.] Hactenus ille. Videatur Thomas Sanchez, in sum. lib. 2. cap. 39. num. 7.

PROPOSITIO IX.

Meritus, qui uxorem adulteram suspicatur, potest ei occasionem offerre, vt in adulterio deprehesam corrigat. *Layman Iesuita, lib. 2. tract. 3. cap. 13. num. 5.*

R. Doctor citatus non loquitur de adulterio, sed de furto, licet per bonam consequentiam, idem de illo asserturum deducatur. Verba eius sunt. [Tertio resolves, fas esse patri familias, famulo, vel filio, quem de furtis suspectum habet, pecuniam opponere, vt eum deprehensum efficaciter emædet, vel graviori malo occurrat, sicuti docet Petrus de Navarra, lib. 3. de restit. cap. 4. num. 127.] Et vniuersaliter occasionem peccandi offerre, esse licitum, ob bonum finem, tradit Ioannes Sanchez in selectis disp. 35. num. 12. ibi. [Adhæreo, inquit, opinioni assertentium, offerentem alicui occasionem ad peccatum, vt deprehensus in illo respicit, vel ob alium bonum finem, non peccare.] Hæc ille: quem sequitur Guillinus, verb. Peccatum. Et est sententia expressa D. Thomæ, quæst. 13. de malo, art. 4. ad 19. vbi sic. [Pro nullo incommodo corporali vitando, debet homo consentire in peccatum alterius, sed tamen pro aliquo incommodo vitando, potest homo licitè vti malitia alterius, vel materiam

ei non subtrahere, sed præbere.] Quid clarius? Ideò in terminis loquens, de marito offerente occasionem vxori ad adulterium, tenet Diana, 3. part. tract. 5. Misc. res. 18.] Quia id, inquit, non est formaliter cooperari ad peccatum, sed materiam, & occasionem peccati subministrando, illud permittere.] Limitat verò Layman suam sententiam, dicens.] Rectè advertit Petrus de Navarra, id homini ordinarie concessum non esse, cum ipse non sit dominus rerum absolutus, & vniversalis.]

2 Favent sententiæ Dianæ, quotquot asserunt, licere proximi peccatum permittere ex bono fine. Sotus de secret. memb. 2. quæst. 2. paulò ante quintam conclusionem. Vbi inquit. [An liceat, & expediat quandoquæ perditum hominem permittere in peiora prolabi crimina, vt ignominia peccatorum confusus, facilius respiscat, & emendetur.] Et respondet. [Licet nobis aliquando permittere peccatorem ad tempus, peius cadere, vt cautius resurgat.] Idem docet Navarrus in sum. Latina, cap. 24. num. 13. & in Hisp. num. 19. & cap. inter verba corol. 59. num. 629. inde inferens licere, permittere pueris furta minora, vt propter illa poenas dantes, à gravioribus caueant. Quod tradit etiam Corduba, in sum. quæst. 5. corol. 4. in fine.

3 Favent etiam quotquot tuentur, viro suspicanti adulterium vxoris licere, non auferre adulterandi occasionem, vt eam possit, adhibitis idoneis testibus, de adulterio convincere: quod tenent, apud Sanchez de Matrim. lib. 10. disput. 12. num. 52. Sotus, Petrus de Ledesma, & alij. Dixi hos Doctores favere, quia licet non loquantur de offerente, sed de non auferente occasionem peccandi, difficilis est disparitas, quando occasio offertur medio aliquo indifferenti, v.g. si Pater in arca clavem quasi oblitus desinat, apponatque nummos in loco, quo commodè possit filius subripere, & maritus vxorem solam relinquat, vel consulat, vt consanguineam visitet. Nam subministrare materiam indifferentem ea abysuro, non est peccatum mortale, vt tradunt Petrus de Ledesma, tom. 2. tract. 27. dub. 4. & Caietanus, 2. 2. quæst. 147. artic. 4. in fine, & plures alij asserentes licere tabernarijs, & cauponibus cibaria ministrare eis, qui ieiunium solvent, & similia. Nam, vt ait Caietanus supr. [Si omninò coenaturi sunt, & ego invito eos ad mecum coenandum, non invito eos nisi ad locum, & societatem coenæ, & ministro illis cibos: ex nullo autem horum apparet peccatum aliquod.] Ergo si omninò vxor adulteratura est, non invi-

tat maritus, nisi ad locum, & domum consanguineæ, vt adductis reſſibus poſſit de adulterio convincere, vel in adulterio deprehentam corrigere. Ergo in his nullum apparet peccatum, iuxta doctrinam Caietani.

4. Ravet denique M. Ioannes de la Cruz, 1. part. direct. præcepti. 6. tit. 3. vbi lic ait. [Concluſio ſecunda: licet locare domos meretricibus, non intentione vt peccent, ſed vt ibi habitent.] Et infra. [Imo Navarrus ait, poſſe ſervos deferre litteras, quibus vocantur ad peccandum, & eos verbis à ſua Domina proſtris vocare, dum tamèn, neque eos ad malum incitent, ſed ſolum ſimpliciter proponant verba Domine ſux. Oppoſitum tenet Ledefina ſed videtur eſſe idem, ac de ſecunda concluſione.] Haſtenus M. Cruz. Patet autem ex terminis, hoc eſſe offerre occaſionem ad peccatum. Vide etiam Navarrum, lib. 5. conſil. in 2. editione, conſ. 5. de poenit. circa finem, vbi poſt prædicta, & alia adhibita exempla, concludit. [Ex his videtur colligi ratio defendendi omnes prædictos (nempe ſamulos, & ſervos) a peccato ſaltem mortifero, modo non placeat eis peccatum, & faciant obſequia prædicta ob aliquem bonum finem, puta eo quòd habeant illa cauſa officij ſui, vel ob iuſtam mercedem; licet enim hæc officia, & obſequia ſint coniuncta peccato, non tamen ſunt ſecundum ſe, & ſuapte natura peccata; & ideo ſeiungi poſſunt à peccato, per finem diverſum, & ſeiunctum.] Hæc ibi: ſi ergo hæc licent, quare non, & apponere pecuniam in loco patenti, & vxori conſulere, vt conſanguineam viſitet? Nam, etſi coniuncta ſunt peccato, tamèn ſecundum ſe, & ſuapte natura non ſunt peccata, & conſequenter, propter bonum finem, ſeiungi poterunt à peccato.

PROPOSITIO X.

Licetè poſſum deſiderare, & à Deo petere, vt inimicum è viuis tollat, ſi damna mihi inferenda nequæ aliter euadere. Hurtado de Mendoza ſeſuita 2. 2. tom. 2. de charitate, diſp. 153. ſect. 4. §. 48.

1. R. Hæc ſententia eſt expreſſa D. Thom. 2. 2. quaſt. 76. artic. 1. & in 3. ſentent. diſt. 30. quaſt. 1. art. 1. ad 4. cuius verba dedi, tract. de peccatis, Prop. 3. Quem ibi ſequuntur Caietanus, M. Ioannes de la Cruz, M. Corradus, M. Zanardus, & alij. Et in terminis tenet Sotus de iuſticia, lib. 5. quaſt. 12. Quem citaturum ſequitur M. Serra, 2. 2. quaſt. 76. art. 1. fol. mihi 651. En verba Soti. [Chriſtianis hoſtibus, qui nos perſequuntur, quando alia non

non patuisset via, licitum est id ipsum (nempe mortem) optare.] Et eisdem verbis, id tradit ex Soto M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 25. quæst. 4. §. 1. num. 2. dicens. [Nunc addenda verb. Soti, &c.] Et expressius M. Ioannes de la Cruz in direct. 1. part. tract. de homicidio, dub. 3. vbi sic ait. [Licet desiderare alteri mortem, aut aliud malum, non, vt sic, ex odio, sed sub ratione boni, vt cesset à peccando, aut ab aliorum damno, & sic possumus desiderare ita inimico iniuste invadenti pro nostra defensione, si aliter non possumus ab eo liberari.] Sic sentiunt discipuli D. Thom. tanti Magistri vti quibus inhaerentes: quæ premens Hurtado vbi supra dixit. [Si inimicus iniuste est me vexaturus, ego possum desiderare, orareque Deum, vt eum è viuis tollat, si aliter inferenda mala vitari non possunt.] Sic Hurtado. Gaudeat ergo immunitate.

EX TRACTATV DE IVSTITIA, ET IVRE.

PROPOSITIO I.

LICITVM est Clerico, vel Religioso, calumniatorem grauia crimina de se, vel de sua Religione spargere minantem occidere, quando alius defendendi modus non suppetit. Amicus de iustitia, tom. 5. disp. 36. sect. 7. num. 118. vers. [Vnde licebit.]

I R. Franciscus Amico, licet huius opinionis fundamenta, loco supra allegato, proposuerit, eam tamen non defendit; ait enim. Se hæc proponere sola disputandi gratia, quia non vult communi sententiæ adversari. [Nolumus, inquit, hæc ita à nobis dicta sint, vt communi sententiæ adversentur, sed solam disputationis gratia proposita.] Cæterùm illam tacentur Petrus de Navarra de restitut. lib. 2. cap. 3. à num. 371. & præcipuè, num. 376. vbi sic ait. [Ex omnium sententiâ, licet contumeliosum occidere, vt diximas, cum aliud non manet remediũ eam iniuriam arcendi; cum tamen armis non invadat. Igitur qui murmuratione, & detractione, iniuriam, maculanque inferre conatur, licebit, si aliter infamiam, & dedecus fugere non potest, occidere.] Hæc ille loquens de honore. [Qui ex spiritali bono resultat, siue ex parte intellectus sapientiâ, prudentiâ, scientiâ,

tia, &c. five voluntatis, vt virtutis.] Et num. 391. [Sed an liceat illis (nempe Clericis, & Religiosis) occultos detractores, & bonæ suæ famæ iniquos aggressores occultè occidere? Ex suprâ dictis de laicis constat resolutio. Si enim laicis licet, &c. licebit etiam Clericis, qui honoris, & bonæ famæ curam habere possunt, & debent. Sic enim honos non ex viribus, sed ex literis, & virtute nascitur. Qui certè cum omnibus sit necessarius, tum maxime Sacerdotibus, & Religiosis, qui debent esse, & sapientiæ, & virtutis exempla, quem honestissimum, & honorem, & bonum nomen tueri, non illis vitio dari debet.] Sic Navarra. Idem tradit Sayrus de censuris, lib. 6. cap. 17. num. 23. & paulo antea, n. 22. [Hoc, inquit, quod diximus, non solum in laicis, sed etiam in Clericis locum habet; siquidem principium illud, vbi vi repellere licet, etiam in illis bona sua tutantibus procedit.] Et hanc opinionem adeò certam putat acutissimus Caramuel, vt dixerit, oppositam esse improbabilem: ita in Theolog. fundamētali, fundam. 55. §. 6. fol. mihi 544. à num. 1140. Et consentire videtur Henricus Stroverdeff. 2. 2. quæst. 64. art. 7. conclus. 5. vbi sic ait. [Potest etiam interfici, qui virum aliquem honoratum convicijs, & maledictis afficit, nec potest aliter cogi, vt taceat; talis enim est inuasor honoris.] Cui adde Ioannem de Escobar, part. 1. de puritate, & nobilitate probanda, quæst. 1. gloss. 4. num. 14. apud Dianam 5. part. tract. 4. resol. 12. omnino videndum, resol. 9. vbi inquirens. [An liceat in foro conscientie occidere aliquem pro defensione honoris?] Partem affirmativam defendit, & pro illa refert Sotum, Navarrum, Bannez, Navarram, Saloniam, Aragon, Antonium Gomez, & Doctores communiter.

2 Idem absolute tradit cum pluribus R. P. Leander à Sacramento totius sui Ordinis meritisimè clavum tenens, tom. 5. de irregular. tract. 2. disput. 12. quæst. 30. vbi sic ait. [Respondeo esse cuiusdam licitum prædictum iniuriantem, & detrahentem notabiliter famam alterius, clam occidere, si nulla alia via talis famæ læsionem vitare queat. Sic Bannez, Petrus de Navarra, &c.] Id ipsum tenent Antonius Gomez, Iulius Clarus, Bonacina, & Ludovicus Lopez, apud Gasparem Hurtado, tract. de iniuria, disput. 11. diff. 11. Adde idem dicendum, secundum plures, licet actu non lædat, sed velit in praxi lædere. Ita Mag. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 20. quæst. 4. num. 24. ibi. [Dico licitum esse, occidere iniustum aggressorem honoris, qui in praxi vult lædere. Ita Sotus, & commu-
ni-

niter Thomistæ.] Et duodecim authores relati à Diana, 2. part. tract. 15. resol. 15. Ino. Bannez 2.2. quæst. 64. art. 7. dub. 3. ait. [Hæc est communis doctrina Theologorum bene sentientium, & si quis aliter sentit, iudicio nostro contradicit Sacræ Scripturæ.] Et num. 14. prædixerat hanc sententiam esse communem citans Ludovicum Lopez, Serram, Bannez, Ioannem à Sancto Thoma, Navarrum, Gomez, & alios, Dianam, part. 8. tract. 7. resol. 45. referentem pro illa plures Doctores. Ex quibus Gasparr Hurrado ubi sup. sic ait. Licitum esse occidere eum, qui detractionibus nititur grave damnum inferre, & inferet, nisi occidatur, advertunt Petrus de Navarra, & Bannez, quæst. 64. artic. 7. dub. 4. Qui addit id esse verum, quamvis defectus, qui detractione publicatur, sit verus, si occultus; quia etiam tunc, eum defectum pandendo, sit gravis iniuria. In praxi tam en difficile est hoc modo defensionis licitè uti, vt advertit Lebus.] Putant itaque supra citati Doctores id ipsum licere ad defensionem honoris, & famæ, quod ad vitæ defensionem. Nec mirum: quia pro fama quandoque exponendam esse vitam, non pauci existimant: M. Ludovicus Lopez, cum Armilla, 1. part. instruct. cap. 65. [Si fama, inquit, nostra necessaria nobis est ad honorem Dei, ad salutem spiritualem nostram, aut proximi conservandam, pro ea tuenda licitum est vitam corporalem exponere.] Et infra. [Quoniam secundum D. Augustinum fama nobis necessaria est pro bono spiritali proximorum: crede, posse dici, quod licet, pro tuenda fama, exponere vitam.] Hæc autem in Clericorum, & Religiosorum fama, præcipue locum habent; vt per se notum est. Videatur M. Sotus de iur. lib. 5. quæst. 1. art. 6. ubi ad proximi etiam famam tuendam hanc doctrinam extendit dicens. [Licitum est propriam vitam exponere non solum pro vita spiritali amici, verum, & pro temporali, quin vero pro eius honore, & fama, & pro eius bonis temporalibus.] Quæ procedunt de fama etiam non necessaria ad bonum spirituale proximi.

3. Ideo prædictam sententiam tradit expressè M. Michael Zanardus, 1. 2. director. de homicidio, cap. 2. §. Octavo dico. Ubi sic ait. [Licet proprium honorem defendere, cum moderamine inculpata tutelæ. Unde, si non potest defendi (attende) nisi cum morte tentationis inferre infamiam, talis potest occidi. Hoc autem primò verum est in Nobilibus. Secundo hoc etiam est verum in Ignobilibus, & Clericis, quia quilibet, in suo statu, curam habere debet de proprio honore: & quamvis hi possint

dedecus patienter ferre, quando non est tale, vt illis notabile damnum inferat; tamen, cum non sint domini suæ famæ, & honoris necessarii ad bene recteque vivendum, ad hoc vt aperta facie possint suggestus, & cathedras ascendere, in altaribus ministrare, & coram honestis personis comparere; si vellent, se defendendo, invadentem occidere, immunes essent à peccato.]
Hactenus M. Zanardus.

4 Accedit Caietanus, in sum. verb. Homicidium per accidens. Vbi ait. [Licet alterum occidere, tuendo necessaria ad vitam, & virtutem, ne perdat res suas, & suorum.] Et 2. 2. quæst. 64. art. 7. §. Ad hoc dubium. [Est, inquit, sententia D. Thomæ, & Augustini, quia Augustini autoritas loquitur, non solum de vita corporali, sed de alijs, quæ inviti perdere possumus, sub quo ordine ponit honores, & divitias.] Eandem sententiam defendit, M. Serra de iustitia, 2. 2. quæst. 64. dub. 1. §. Ex hoc sequitur. Vbi ait. [Ex hoc infert Bannez, licitum esse occidere eum, qui vadit ad iudices, vt mihi imponat falsum testimonium, propter quod ero occidendus, vel infamandus, si aliter non possum me, aut mea defendere.] Et paulo infra. [Idem erit, si quis vadit ad me accusandum de crimine vero, sed occulto, ex cuius accusatione mihi certum periculum imminet mortis, vel infamiae.] Hæc Serra subnectit verò. [Hoc non esse in publico prædicandum, nimirum propter ruditatem vulgi, vt asserit M. Soto, post factum tamen posse ad pacandas conscientias deservire.] Sed ex scribere non omittam M. Bannez verba, 2. 2. quæst. 64. art. 7. §. Dubitatur quarto, vbi inquit. [An habeat rationem defensionis, si quis occidat eum, qui vadit ad iudicem, vt imponat falsum testimonium, propter quod erit occidendus, vel infamandus, vel amissurus bona temporalia?] Et respondet, §. Secunda conclusio. [Similiter dico, quod si ille, qui vadit ad iudicem, fuerit admonitus, & noluerit retrocedere, poterit is, qui iniuriam patitur, occidere illum defendendo se, vel sua, si aliter non potest.] Sic Bannez, quem, eius adductis verbis, sequitur Leander à Sacram. alios citans, tom. de irregul. tract. 2. disp. 12. quæst. 28.

5 Deniquè pro hac sententia adduci possunt Doctores, qui asserunt, licere viro honorato occidere invadentem, qui sustinet, vel alapam infligere conatur. Sotus, Sylvester, Ludovicus Lopez, & Navarrus, apud Lesium de iustitia, lib. 2. cap. 9. dub. 12. num. 77. Villalobos, Marchantius, Faber, Stroberdoff, Molfesius, & alij, quibus citatis subscribit Diana, part. 5. tract. 4. resol.

4. [Et ratio, inquit, huius sententiae est, quia talis conatur auferre honorem, qui plus merito estimatur, quam damnum multarum pecuniarum; ergo si potest occidere, ut infra dicemus, ne damnum pecuniarum accipiat, potest etiam ne hanc ignominiam cogatur sustinere.] Et a priori efficaciter suadet Eminen. Caltanans, supr. art. 7. citato. Dum ait. [Ex eo patet, quod invalor se ipsum sponte in tali casu ponit inferendo talem iniuriam proximo, quam ille non potest evadere nisi occidendo. In articulo ergo iniquae voluntatis, & mortis seipsum ponit, ut iniurietur alteri.] Unde fit sibi, & non alteri debere occisionem imputare. Quod autem Religiosis etiam liceat, pro defendendis proprijs bonis externis, invalor occidere, tradit ipse Diana, tract. 4. citato, resol. 16. cum Sylvio, Maldero, & alijs, & est communis inter Doctores, quos citatos sequitur Leander, tom. 5. de irregul. disp. 13. quaest. 2. & 3. Et tenent M. Sotus, M. Sylvester, & alij, apud Henriquez, lib. 13. de Irregular. cap. 11. in Glossa, lit. S. & T. Quibus consentit M. Victoria in Relect. de iure belli, num. 4. in fin. dicens. [Et hoc revera secluso scandalo, videtur licere, non solum laico, sed etiam Clerico, & Religioso viro.] Et est sententia M. Zanardi, 1. 2. direct. de homicid. cap. 2. §. 10. ubi ita inquit. [Secundo dico, hoc etiam licere Religiosis Regularibus, quia, etiam non habeant dominium rerum suarum in particulari; illud tamen habent in communi.] Idem ergo eis licebit ad vitandam infamiam, quando aliter vitari non potest, quia iuxta illud Proverb. 22. *Melius est nomen bonum, quam divitiae multae.*

6 Haec sunt, quae pro opinione, ab Amico disputandi gratia proposita, militare videntur; quam ipse, ut vidimus, non sustinet; nec est sustinenda, sed rejicienda prorsus. Haec enim est doctrina, quam Iesuitae omnes verbo docent, & exemplo confirmant, dicentes cum Apostolo: *Maledicimur, & benedicimus, persecutionem patimur, & sustinemus.*

7 Sed circa praesentem quaestionem, omnino videndus Angelicus Praeceptor, Quodlib. 5. artic. 26. ubi inquit. [Vtrum Religiosi teneantur patienter tolerare iniurias sibi factas?] Ex cuius resolutione novam lucem accipient superius dicta. [Perfecti, inquit, viri dupliciter impugnari possunt. Vno modo, quantum ad personas proprias, utpote cum inferuntur eis iniurijs personales; alio modo possunt impugnari, quantum ad statum eorum, ut puta cum aliquis verbis, vel factis, perfectionis statum derogat. In iniurijs ergo personalibus decet perfectos

viros esse maximè patientes, & etiam parati plura si ferre. Statum vero suum impugnari, non debent pati, quantum resistere possunt, hoc enim vergeret in iniurià Dei.] Ideoque, quolib. 10. art. 13. ait. [Illi ergo quibus incumbit ex officio, vel ex statu perfectionis, aliorum salutem providere, peccant, nisi infamiam propriam iuxta posse repellant.] Et paulo infra addit. [Teneri detrahentium linguas compescere, qui debent salutem proximorum providere. Et hoc est, inquit, quod dicit Gregor. Homil. 9. super Ezechielem. Ne, dum de nobis mala disseminant, eorum, qui nos audire poterant, corda innocentium corrumpant, &c. & in pravis moribus remanentes, bene vivere contemnant.]

8 His coactus D. Thom. opusculum aureum contra impugnantes Religionem scripsit, quod ad Iesuitarum præsertim, persecutionum ventis ab hæreticis agitatam, prophetice direxisse videtur. Nam postquam in Proemio adduxerat verba Gregorij in 13. lib. moral. ubi exponens illud, Job 16. *Aperuerunt super me ora sua, dixerat.* [Illos præcipue reprobis, in Sancta Ecclesia persequuntur, quos multis conspiciunt esse profuturos.] Sic inquit. [Duo autem contra sanctos cogitant. Primò, ut ipsos anichilent. Secundò, ut si hoc non possint, saltè ut eorum famam destruant apud homines, ut in eis fructificare non possint.] Et infra. [Sanctorum expulsionem de mundo Tyranni antiquitus per violentiam procurare conati sunt, &c. Sed nunc idem peruersi homines, astutis consilijs attentant, quantum ad Religiosos specialiter, qui verbo, & exemplo fructificare possunt, perfectionem proficentes: volentes quædam adstruere, per quæ eorum status totaliter destruitur. Primò enim eis, pro posse, studiù, & doctrinam auferre conantur, ut sic adversarijs ventis resistere non possint, & hæc est astutia Philistinorum 1. Reg. 13. *Cauerant Philistinæ, ne forte facerent Hebræi gladium, aut lanceam.* Quod Glossa exponit de prohibitione studij litterarum. Secundo a confortio studentium eos, pro posse, excludendo, ut per hæc Sanctorum vita veniat in contemptum. Apocalyp. 13. *Ne quis possit emere, aut venare, nisi qui habet characterem, aut nomen bestie.*] Eorum scilicet malitiæ consentiendo. Tertio. Eorum prædicationem, & confessionum audientiam, quibus in populo fructificant, impedire nituntur, 1. ad Thesal. 2. *Prohibentes nos gentes loqui, ut salve fiant.*] Et inferius. [Septimò famam Sanctorum prædicti ministri diaboli nituntur corrumpere, in tantum, ut non solum per se, apud præsentem, Sanctos Dei infament verbo, sed etiam litte-

ras per vniversum Orbem dirigant.] Et iterum in eodem opusculo 19. cap. 20. vt prædictis occurratur. Sic ait. [Vt ergo eorum detractionibus resistatur, sciendum est, quod ipsi, in sua detractione quadrupliciter procedunt. De viris enim spiritualibus, mala, si qua sunt vera, extendunt: dubia asserunt: falsa cõfingunt: bona pervertunt.] Et postquam efficacissimè ostendit, frivola, & futilia esse omnia, quibus aduersarij Religiosos opprimere nituntur, concludit in Epilogo. [Sic igitur, divina auxiliante gratia, malignorum detractionibus repressis, eviderenter apparet, quod nil damnationis est, in his, qui sunt in Christo Iesu. Qui non secundum carnem ambulant, sed Crucem Domini baiulantes, operibus spiritualibus insistent, carnalia desideria contemnentes.] Hactenus D. Thom.

9 Ex quibus planum fit, Religiosos, qui sunt in Christo Iesu, contemnere debere persecutionum procellas à perversis hominibus excitatas, nam vt ait Angelicus Doctor vbi sup. cap. 17. [Quando aliquis, quod in se est facit exterius, & tamen ab alijs temerarie iudicatur, tunc sibi debet sufficere, quod Deo placeat in conscientia; non curans, quòd hominibus non placeat, qui perversè iudicant. Et hoc est, quod habetur in Glossa ad Galatas 1. super illud, *si adhuc hominibus placerem*. Sunt homines temerarij Iudices, detractores, susurriones, murmuratores, quærentes suspicari, quod non vident; quærentes etiam iactare, quæ non suspicantur; contra tales sufficit testimonium conscientie nostræ.] Hæc D. Thom. Et hæc satis.

PROPOSITIO II.

Licitum est, ad honorem tuendum, inuasorem, post impactam a se parvam, vel fustem, fugientem insequi, & repercutere. Henriquez Iesuita in sum. lib. 14. cap. 10. num. 3.

1 R. Hanc sententiam tuentur Navarrus in Manual. cap. 15. num. 3. in fine, Petrus de Navarra de restitutione, lib. 2. cap. 3. num. 383. Marchantius, in sum. resol. Pastoral ad Decalog. cap. 5. quæst. 3. cas. 3. & viri alij doctissimi, ex Illustrissima Familia! Dominicana scientiarum Emporio: M. Mantius, M. Penna, M. Fumus, & D. Antoninus, apud Henriquez sup. lit. T. M. Mercatus, & alij, apud Petrum de Navarra sup. num. 379. & M. Ludovicus Lopez in Instruct. 1. part. capit. 62. vbi ita inquit. [Si velit Navarrus dicere, quod illa repercussio honoris defensionis, quia quasi in continenti, percussorem statim insequendo,
fit.

fit. Bene quidem, sed ante factum non approbo, sicut nec post factum damnabo: quia, & pro Navarro; facit dictum Soti.]

2 Expresius id tradit M. Victoria in relect. de iure belli, numer. 5. ibi. [Credo, inquit, quod per iniuriam percussus possit statim repercutere, etiamsi in vaslor non deberet vltra progredi, sed ad vitandam ignominiam, & dedecus, posset, qui colaphum, exempli gratia, accepit, gladio statim repercutere, non ad sumendam vindictam, sed, ut dictum est, ad vitandam infamiam.] Hæc Victoria: quem sequitur M. Serra, 2. 2. quæst. 64. artic. 7. §. Postquam, in fin. vbi sic ait. [Hæc sententia mihi videtur probabilis: quamvis non sit publice prædicanda.] Et tenent plures alij, quos citatos sequutus est P. Enriquez supr. in Gloss. lit. T. vbi sic ait. [Addunt Navarrus cum Iafone. Et Glossa, & Victoria, Corduba, Mantius, Peña, quod vir nobilis dehonestatus, aut percussus potest incontinenti læsorem insequi, ut impressio vulnere honorem recuperet. Idem D. Antoninus, Armilla, Ant. Gomez, Plaça, Gabriel ex Claro, Covarr. Abulensis, & multo licentiosius Victoria, & Caietanus. Propendet Soto; sed negat prædicandum, ne abutantur licentia.] Hæc Henriquez.

3 Pro eadem opinione militat Philippus Faber de ressit. in 4. sentent. dist. 15. quæst. 3. disp. 52. cap. 1. num. 29. vbi citato Navarro. Sic ait. [Et hæc opinio videtur mihi probabilior, intelligendo hoc de incontinenti percussione, ut si quis infligat vulnus, vel alapam, aut fuste, quem percutiat, & statim fugiat: nam in hoc casu, si offensus insequatur, & occidat, censetur occidere in actu ipsius congressus.] Hanc sententiam dicit esse probabilem Villalobos; in sum. tom. 2. tract. 12. diff. 12. num. 3. & defendunt plures, quibus adhæret Diana, 2. part. tractat. 1. Misc. resol. 15. & 5. part. tract. 4. resol. 11. & part. 8. tract. 7. resol. 48. & part. 9. tract. 4. resol. 25. apud quem Rodriguez, Bonacina, Trullench, Franciscus Cuenca, Peguera, & alij, quos sequitur R. P. Leander à Sacram. tom. 5. de irregul. tract. 2. disp. 14. quæst. 3. & novissimè probabilem esse dicit Illustrissimus, ac Reverendissimus M. Acañus de Velasco, tom. 2. resol. moral. verb. Homicidio, resol. 42. num. 3. vbi sic. [Algunos Doctores graves senten con probabilidad, que para recuperar la honra, que a vno le han quitado, es licito inmediatamente despues de aver recibido el bofeton, ò otro agravio, seguir à quien le diò, y darle vn golpe, ò hazerle otra injuria, la que bastare para recuperar la honra.]

Sic ille.

PRO-

PROPOSITIO III.

Si mater per Iudicem ad mortem damnata, morbo lethali corripitur, licitum est ante mortem eam secare, vt in fœtus vi extractus baptizetur.
Ægidius Iesuita de Sacram. tom. 1. quæst. 68. art. 11. num. 92.

1 R. Ægidius hanc propositionem non defendit, sed diuersam. Prætermittit Anonymus omnes circumstantias eiusmodi actionem honerantes. Authoris verba sunt. [Etiam si nullo modo liceat matrem innocentem, etiam ex se ad id paratam occidere, vt proles exsecta possit baptizari, etiam si alias vtraque necessario ante partum deberet mori, vt dixi sup. q. 66. Si tamen aliqua esset merita mortem, & ad eam iam condemnata; essetque periculum (attende) ne ex aliquo morbo ante partum vna cum prole moreretur. Possêt, seruatò iuris ordinè, prius secari, si esset spes, fore vt proles hoc modo possêt baptizari. Ratio est, quia in hoc factò nil fit contra vllum ius.] Hucusque Ægidius. Quem sequitur Diana, 2. p. tract. 1. Misc. ref. 44. & 5. part. tract. 3. ref. 13. & plures doctissimi apud illum.

2 Et est iuxta mentem Caietani, in sum. verb. [Peccatum homicidij.] Vbi occisionem ex parte modi illicitam, eam solum agnoscit, quæ fit. [Non seruatò iuris ordine] ergo, eo seruatò, licita erit. Quo enim iure naturali, aut diuino hoc supplicij genus ita prohibitum est, vt sub Iudicis humani potestate nõ cadat, etiam si æterna innocentis salus ex illo dependeat? Nec communis opinio est in contrarium; non enim procedit in his circumstantijs; nec quando seruatò iuris ordinè fit, vt videre est apud M. Corradum, 2. part. respons. quæst. 62. & præcipue apud D. Thom. 3. part. quæst. 68. art. 11. Qui loquitur expresse de matre, quæ aliàs, absque homicidij crimine, occidi non poterat. Cui consonat in 4. dist. 6. quæst. 1. art. 1. quæst. 1. ad 4. vbi ait. [Homo potius debet dimittere perire infantem, quàm ipse pereat, homicidij crimen in matrem committens.] Ab hoc autem crimine longè esset Iudex, in nostro casu, quia, vt ait ipse D. Thom. 1. 2. quæst. 88. art. 6. ad 3. [Homicidium est occisio innocentis, & hoc nullo modo benè fieri potest. Sed Iudex (attende) qui occidit latronem, vel miles, qui occidit hostem Reipublicæ, non appellantur homicidæ; vt Augustinus dicit de libero arbitrio.] Ex quibus patet sectionem matris nocentis; ei tantum licere, qui, autoritate publica, malefactores occidere potest. Secus minime, vt observat D. Thom. 3. part. quæst. 68. art. 11. ad 3. vbi

rationem reddens, inquit. [Dicendum, quod non sunt faciendâ mala, vt eveniant bona, & ideo non debet homo occidere matrem, vt baptizet puerum, si tamèn mater mortua fuerit, vivente prole in vtero, debet aperiri, vt puer baptizetur.] Quod non semel contigisse testatur Dicastillo, quem citatum, sequitur M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 20. §. 2. num. 23.

3 Fateor, vel hoc etiam ad salutem pueri superfluum fore, si vera esset sententia Caietani asserentis, pueros, qui in vtero moriuntur, salvos fieri absque Baptismo. [Sed licet hic meticulousè loquatur, & tub correctione (ait Sotus, in 4. dist. 5. quæst. vnica, art. 11. §. Facessit.) vix potest à temeritate defendi.] Et infra. [Licèt hanc opinionem temerariam dixerim, arbitror profectò peiorem illi notam invendam.] Sic ille, & merito: quia còtra fidem esse vtrò fatetur M. Ioannes de la Cruz, in direct. 1. part. vbi de Bapt. quæst. 3. dub. 1. vbi sic. [An possit quis salvari sine Baptismo? Conclusio negativa definita est in Trident. Sess. 7. Can. 5.] Et infra dub. 7. [An pueri sint baptizandi, vt salventur? Conclusio affirmativa definita est in Tridentino Sess. 7. Can. 13.]

4 Quod si quis dubitet, an Iudex, in prædicto casu, teneatur illo supplicij genere matrem occidere; quando infans aliter sine Baptismo discessurus probabilissimè timetur? Adeat DD. & ponderet, an rectè id inferatur, ex his, quæ subijcio. M. Ioannes Martinez de Prado, vbi sup. cap. 18. quæst. 1. §. 3. num. 27. [Certa (inquit) & Theologorum communis sententia tenet, quod proximum existentem in extrema necessitate, qui, nisi à me adiuvetur, peribit in æternum, teneor, cum aperto vitæ discrimine, eum iuvare. Ita D. Thom. Caietanus, & quod est sententia omnium, dicit Hurtado.] Et iterum, cap. 20. §. 2. num. 21. [Mater cum vitæ propriæ periculo tenetur abstinere à medicamentis directè causativis sanitatis, si in eis prævideatur sequutura per accidens mors fetus animati, quando spes probabilissima à medicis conciperetur, quod, ea abstinate, fetus in lucem prodiret, & baptizari posset. Quia quilibet tenetur præferre salutem æternam proximi, suæ vitæ corporali, & pro illa exponere.] Sic fere tradit ibi citans Armillam, Candidum, Seram, & Navarram. Et est sententia expressâ D. Thom. in 3. sentent. dist. 19. quæst. 1. art. 8. ad 2. quæst. ad 2. vbi sic. [Cum scimus fratrem posse liberari per mortem corporis à morte animæ, sine periculo animæ nostræ; tunc tradere animam pro fra-
tri-

tribus, non est perfectionis, sed necessitatis.] Hispositis.

5 Inquire ab his Doctoribus. Cur non sola mater, sed quilibet alius, propriam vitam corporalem exponere teneatur, ne infans sine Baptismo decedat; & iudex ob eandem causam, non solum non teneatur, sed nec possit, quam alias capitis, ventris sectione plectere? Inquire etiam, cur, si possit, non teneatur? Quid ad hæc M. Dominicus de Soto, qui ausus est dicere, licitum esse, emere Sacramentum, & gratiam ipsam sacramentalem, si puer aliter, pro Sacerdotis malitia, sine Baptismo foret discessurus. Cuius verba referam, & refellam infra tractatu de Simonia, Prop. 1.

PROPOSITIO IV.

Non peccat maritus occidens, propria autoritate, uxorem in adulterio deprehensam. *Lesius Jesuita, lib. 2. cap. 9. num. 16. Sà lesista, in 1. editione correctus per M. Sacri Palatij. Quia est expresse contra decisionem, in cap. inter hæc 33. quæst. 2.*

1 R. Hæc calumnia in multis deficit. 1. quia Lesius non disputat. An maritus possit occidere uxorem in adulterio deprehensam; sed an adulterum. [Quia iure, inquit, Casareo non permittitur maritis, ut occidant uxores, ut quidam recentiores Theologi putant, sed tantum, ut occidant adulterum, & tunc uxorem accitent in iudicio, ut puniatur.] 2. Quia Lesius non defendit hanc sententiam, sed proponit fundamenta, quibus nititur, quorum præcipuum est. [Non fieri autoritate propria, sed publica concessa per leges Civiles facientes potestatem occidendi adulterum.] Sicut alicubi faciunt occidendi bannitum. Quibus positis concludit. [Ob has rationes videri posset hæc sententia non improbabilis. Dico tamèn, contrarium (nempe, in foro animæ, non esse licitum ante sententiam) esse tenendum. Primo, quia est communis sententia; secundò, quia istæ leges videntur improbatæ per Canones.] Hæc Lesius.

2 Nec P. Sà hanc sententiam amplectitur, in prima editione, sed contrariam, licet illam probabilem innuat per illa verba. [Licere aiunt quidam, alij melius negant.] Vnde melius pro contraria citari posset. Renuit dicere improbabilem, quia gravissimi Doctores eam tuentur. Castillo in l. Tauri, num. 6. in fine, Antonius Gomez, ibidem, num. 42. Azevedo, lib. 8. tit. 20. leg. 1. in fine, Menchaca, & alij, apud Dianam, 3. part. tract. 4. resol. 223. Et apud Sanchez, lib. 10. de Matr. disp. 8. num. 37.

& huic opinioni, ait Basilius de Leon, lib. 9. de Mat. cap. 13. numer. 4. in fine. [Subscribere, apud Salmanticenses, non pauci, quorum alij veram, alij probabilem, & omni centura liberam aliteruerunt.] Sic ibi: licet improbabilem, & omnino falsam ipse iudicet. Et eam expressè tenet Albericus de Rosate, 4. part. stat. quæ est. 19. vbi ait, non solum non peccare, verum mereri. Et non displicet latoni, in l. vbi peccatum, num. 16. & tradit Barboza in l. si ab hostibus, §. finali, num. 56. fol. 129. col. 2. vbi ait. Leges, in ea re, maritos, & patres facere executores delicti, quavis nulla præcedat sententia, & iussu nas esse, ob bonum commune, pacemque publicam & publicæ. Et citat pro hac parte Felinum, in cap. quæ in Eccles. num. 13. de constit.

3. Et novissimè hanc sententiam defendit Thomas Hurtado, ex Clericorum Minorum familia, tom. 2. retol. moral. tract. vltimo, retol. 5. §. 7. num. 204. vbi sic ait. [Licitum est patri, occidere propriam filiam conjugatam, & adulterum ei commixtum; si eos, vel in sua domo, vel in domo generi, reperiat actualiter adulterantes: nam civiles leges, non solum impunitum relinquant Patrem ita occidentem, sed etiam ei conferunt ad talem occasionem potestatem, & potestatem executores constituunt. Ita expressè, l. 21. 22. & 23. ff. de adulteris, l. Gracius 4. C. de adulterijs. Et leges Hispaniæ, l. 5. tit. 20. lib. 8. & alia plures.] Et paulo infra. [Authores, quos citat. Sanchez, & Sà expurgatus, intelliguntur, quod non liceat marito auferre vitam vxori adulteræ propria authoritate; benè tamen authoritate publica, & Regia, & ita omnia argumenta, quæ affert Basilius Legionensis, numer. 5. possunt solvi facillime.] Hactenus Hurtado. Quem sequitur Illustrissimus Caramuel, in Theolog. fundam. num. millesimo trecentesimo nonagesimo septimo, fol. mihi 737. Vbi sic. [Nescio ab alio, quàm à Basilio Pontio improbabilem dici (opinionem asserentem Patrem posse occidere filiam in adulterio deprehensam, & maritum similiter vxorem.) Me enim Indice, stando authoritati, est probabilis, & stando rationi, quam debuisset percallere Basilius, certa, & evidens.] Hæc Caramuel.

4. Quibus faciunt superius dicta Prop. 1. & 2. contra iniustum aggressorem honoris. Adulter enim honorem iniuste aggreditur. Quapropter M. Ioannes de la Cruz, in direct. 1. part. 5. præcepto, vbi de homicidio, dub. 6. ex hoc capite impugnat D. Antonin. Victoriam, & alios asserentes, licere coiapho percusso, percussorem statim gladio repercutere, propulsando ignominiam,
di-

dicens. [Sed si hoc ita esset, liceret etiam marito vxorē in adulterio captam occidere.] Non defuit, qui existimaverit D. Augustinum, hanc sententiam probabilem putasse, lib. 2. de adulterin. coniugijs, cap. 15. quod refertur in Decret. capit. si quod verius 33. quæst. 2. vbi ait. [Si, quod verius dicitur, non licet homini Christiano adulteram coniugem occidere, sed tantum dimittere, &c.] Nam iuxta commune Theologorum axioma, qui vnum contradictionis extremum verius appellat, alterum probabile putat.

5 Et novissimè, quod iure naturæ marito liceat vxorem in adulterio deprehensam occidere; ac proinde de facto aliquando licere, non obstante prohibitione iuris Canonici; docet per doctus P. Fr. Christophorus à Sancto Iosepho, tom. 1. receptarum opinion. verb. Adulterium, dub. 5. num. 5. fol. mihi 39. Verba eius sunt. [Dico tertio. Secundum ius naturæ, si constat marito ex circumstantijs, vxorem in adulterium consensisse, licitum est secundum aliquos, eam cum adultero inflagranti deprehensam occidere. Ita aliqui, quos supresso nomine citat Azor, & impugnat vbi supra. Et probatur sententia istorum, quia secundum authores, qui contrariæ adhærent; ideò ius Canonicum talem occisionem tenet illicitam, quia potest accidere, quod adultera sit per violentiam summam ad talem actionem coacta, & vsque dum contiterit, prohibet ius occisionem; Ergo si consiterit marito clarè, & evidentè per signa amoris ipsam pro libito in adulterium consensisse, poterit occidere: tum ob defensionem honoris; tum ob id quod deficit firmitas legis, & deficiente fine legis, non obligat lex vt fufe teneam dum de legibus egero.] Sic ille.

6 Verùm contrarium prorsus cum Div. Thoma, & alijs Theologis tenendum est, tum quia iure naturæ nemini licet autoritate privata alterum occidere, nisi in sui, vel honoris, vel divitiarum defensionem, quando aliter damnum vitari non potest: honor autem adulterio amissus, non magis recuperatur inflagranti occidendo adulteros, quam postea tempore interiecto, sed postea non licet, vt omnes fatentur; ergo. Vnde solo supplicio publico recuperari poterit: tum quia leges tantum permittunt in pane occidere vxorem in adulterio deprehensam, non verò concedunt. [Si autem (inquit Mag. Fumus, verb. Homicidium, num. 8.) lex concedat, vt occidantur; tunc non peccat occidens, quia factus est legis minister, vt communiter

facit contrabandanos.] Ceterum etiam dato, quod leges id concedant, hæc sententia non est iustitenda, quia iure Canonico correctæ sunt, vt docent communiter Theologi, ne miserorum animæ in tartara detrudantur.

PROPOSITIO V.

Licitum est militibus in bello navali ignem pulveri adijcere, & se mari committere, ne ipsi, & sua in hostium potestatem veniant. *Lesius de iustit. lib. 2. cap. 9. dub. 6. num. 34. Fagundez & Lesius in præcepta Decalog. tom. 1. lib. 5. cap. 11. in fine.*

1. **R.** Opinio Patris Lesij, longe diversa est: quia solum asserit, hæc licere ad vitandam mortem, quam certissimè aliter subeundam timent. Verba eius sunt, [Hoc modo excusari possunt nostri milites, & socii navales, qui sæpe fortissimè cum hæreticis prælio navali dimicantes, cum iam vident navim in potestatem hostium venturam, communi consensu ignem pulveri injiciunt, & se mari committunt; ne ipsi, & navis veniant in hostium potestatem: non enim intendunt sui interitum; sed ne hostis navi, cum damno publico, potiatur, & vt se ipsi (attende) si qua ratione possint, morti certissimæ ab hoste inferendæ eripiant.] Hæc Lesius. Cuius doctrinam cum Maldero approbat Diana, 3. part. tract. 4. resol. 26. & part. 11. tract. 6. Misc. resol. 36. & videtur consentire M. Serra, 2. 2. quæst. 64. art. 5. in fine. Et tradit Vvigers de iustitia, tract. 2. cap. 2. dub. 18. num. 106. Vbi sic ait. [Si tamen, qui in navi sunt, & certo occidendi, cum aliqua spe enatandi, in mare se conijcerent; & sic navem incenderent; tunc non ita difficile videbitur eiusmodi factum ab homicidio proprio excusare. Quantumvis fortassis etiam auctores incendio interirent.]

2. Sententiam P. Lesij expressius tenet M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. mor. cap. 20. q. 2. §. 3. num. 30. Vbi sic. [Vtrum duces, & milites, qui in bello navali hostes effugere non valent, possint igne navim absumere, ne ipsi, & eorū bona in manus hostium deveniant? Negat Sylvius, &c. Affirmant Lesius, Malderus, Marchantius, Fagundez, Bonacina, Trullench, Lugo, Serra. Hæc sententia est probabilis, dum tamen, vt advertit Lugo, gravissima intercedat causa boni publici, &c. Et exigitur, quod hoc maximè conducatur, vt hostes debilitentur, & mortalis certitudo, quod ab hostibus captus occidendus sit.]

3 Pater verò Fagundez latius opinatur, putat enim probabile id licere, non solum ad vitandam mortem. [Sed etiã ad enervandos hostes, privandosque ea præda, ne postea insolentiores, & potentiores in nos his divitijs, vel armis fiant.] Hoc autem cum formidine docet, subnectens. [Hæc opinio meo iudicio est probabilis, illam tamen aliorum iudicio corrigendam submitto.] Ita num. 13. in fine. Favent illi Caletanus lucic. 16. & M. Ludovicus Lopez, 1. part. instruct. cap. 65. in fine, & alij asserentes Sanfonem intuitu debilitandi hostes, quos fugere non poterat, evertisse templi columnas, quo moriens plures ex hostibus perimeret, idque licitè efficere potuisse, etiam Deo non præmovente. [Non intentione se occidendi (inquit Lopez) sed causa obliſtendi inimicis fecit. Sicque potest excusari Sanfon sine recurſu ad instinctum coelestem.] Et paulò antea. [Posset excusari, quia ex intentione id non fecit. Sed ad opressionem inimicorum, quam molitus est, sua de per accidens mors subsequuta est.] Quod tradit etiam M. Victoria, vbi infra citandus.

4 Favent etiam Nicolaus de Lyra, 2. Mach. 14. & M. Victoria in relect. de homicid. in fine ad ultim. argum. a peccato excusantes Raziam, qui 2. Mach. 14. ab hostibus circumdatus se se præcipitem egit. [Eligens (inquit Scriptura) nobiliter potius mori, quam subditus fieri peccatoribus.] Favet Sylvest. verb. Bellum, 2. quæst. 3. dicens posse milites turrim solo adæquare etiam si certissimè noscant, se, illa cadente, opprimendos. Favet denique quotquot cum Victoria, & alijs apud Dianam, 5. part. tract. 4. resol. 42. defendunt habentem tabulam apprehensam in medijs vndis, qua possit salvari, eam amico, vel proximo licitè dimittere, vt hic, çopereunte, salvetur. [Certum enim est, (vt cum Soto ait Lopez.) Quod non potest in hoc casu tabulam ei cedere, nisi se detrudat in mare.] Si ergo hæc licent, cur non, & ea, quæ docet Fagundez sup.

5 Quapropter eius sententiam ante illum tenuit Bonacina, quem citatum sequuntur Trullench in Decalog. tom. 2. lib. 5. cap. 3. dub. 3. num. 11. & Diana 6. part. tract. 7. Milc. resol. 48. Pro qua Ioannes Martinez de Prado vbi supra. citat Maldederum, Marchantium, & Serram, & novissimè amplectitur M. Acatius de Velasco, tom. 2. ref. mor. verb. Homicid.] ref. 37. n. 3. vbi sic ait. [Supuesta la probabilidad desta sentençia, q̄ la tengo por tal, así por la autoridad de los Autores q̄ la figuen, como por las razones cõ que la prueban: el Rey nuestro señor Felipe Quarto el Grande, tiene mandado a los Capitanes de los Galeones,

que viendose perdidos, y sin ningun remedio, dèn fuego a los nauios, ò vn barreno (attende) para que aquella riqueza no venga à manos de los enemigos, y cobren nuevas fuerças con ella.]

PROPOSITIO VI.

IN quacumque electione licitum est, omisso digniori, dignum eligere, Filiiutius Iesura, tom. 3. tract. 41. cap. 4.

1 R. Est aperta impostura, & vt magis innotescat. En Filiiutij verba à num. 177. vique ad 181. inclusivè. [Dico primò, eos qui eligunt, semper debere, quantum est in ipsis, eligere digniores, seu dignissimos. Dico secundo, in Beneficijs habentibus Curam animarum, vel aliam functionem præcipuam, omittere digniorem, qui in promptu est, eligendo dignum, est peccatum mortale: talia sunt Cardinalatus, Episcopatus, Decanatus, Canonicatus cum onere docendi, aut Pœnitentiariæ, & similia. Dico tertio, in Beneficijs simplicibus, vt Canonicatibus, Capellanijs, & alijs præter dicta, semel, aut bis prætermittere digniorem, eligendo dignum, non censetur peccatum mortale. Est multorum, quos citat, & sequitur Lesius, dub. 14. num. 66. Navarr. lib. 2. cap. 2. num. 148. Aragon, 2. 2. quæst. 63. art. 2. Dico quarto (attende) in Beneficijs, quæ debent conferri in concursu, & per oppositionem, omittere digniores, semper est peccatum mortale. Dico quinto, sententiam, quæ censet satis esse eligere dignos ad Beneficia, quæ non dantur in concursu, esse probabilem. Ex Tridentino, Sess. 7. cap. 3. de reformatione dicente. [Vt cõferantur dignis.] Hucusque Filiutius. Non ergo in quacumque electione, vt falso imposuisti, concedit licitam, omisso digniori, electionem digni.

2 Sed audiamus quid alij sentiant. Vniuersaliter, nulla facta distinctione inter Beneficia simplicia, & curam animarum habentia, sufficere quod Beneficia dignis conferantur, supponit Sylvester, verb. Episcopus, quæst. 9. numer. 10. in fine dicens. [Episcopus in conferendo etiam Beneficia, debet attendere, vt conferat dignis, aliàs mortaliter peccat, secundum D. Thom. & Albertum, in 4.] Et M. Tabiena, verb. Episcopus, num. 20. vbi ait. [Episcopus in dando Beneficia, debet attendere, vt det dignis.]

3 Et expressè de Beneficijs omnibus, etiam Curam animarum habentibus, id tradit Ioannes Pontius in cursu Theologico disp. 59. quæst. 1. concl. 4. num. 40. Et ante illum Eminentissimus

mus Caietanus, in sum. verb. [Electio Prælati.] in fine, vbi sic. [Ex quibus patet, non esse ex suo genere peccatum mortale, postposito digniore, eligere vere dignum in Ecclesiasticum Pastorem: quia ex his, quæ sunt per se iudicando, sufficit eligere sufficientem ad onus tale spirituale, & ad dispensandum temporaria.] Idem tenet. verb. Beneficium, & lentaculo vltimo, quæst. 4. Et hanc sententiam esse probabilem, inquit, M. Serra, 2. 2. q. 63. art. 2. dub. 1. §. [Dicendum est secundo.] Quem sequitur M. Acatus de Velasco, tom. 1. verb. Beneficios, resol. 111. num. 7. ibi. [Probable es la sentencia de Cayetano en el lugar citado, y en el lentaculo, que dize, no es pecado mortal elegir al digno, dexando al mas digno (no aviendo concurro de opositores) para qualesquier Oficios, ò Beneficios Ecclesiasticos, como es Obispados, y otros inferiores.] Sic ille citans Pedrazam, & Ioannem Andream: & tenent Gloss. in cap. [Licet ergo,] & in cap. 2. de officio Custodis, & cap. 3. de offic. Patronatus, Hugo, & Apparatus, in cap. licet ergo 8. quæst. 1. Perusius, cap. Coniut. 2. de appellat. & ibi Inimol. Francus, num. 4. item Rochus, & alij quos citat Diana, part. 2. tract. 1. Misc. resol. 40. dicens, sibi videri probabile, quoad Reges, & Summum Pontificem, qui habent ius conferendi per provisionem liberalem Beneficia curata, vt Episcopatus, &c. Et amplectitur Machado de perfecto Confess. tom. 2. lib. 6. part. 1. tract. 1. docum. 18. num. 4. vbi sic ait. [Si el Rey que presenta los Obispos, este obligado a presentar el mas digno que hallare a mano, ò cumpla con elegir persona digna? Es controverso entre los Doctores. La mas comun, y recibida opinion es, que cumple el Rey con presentar persona digna, y que no està obligado a buscar el mas digno; porque fuera cosa dura, que el Rey, y el Papa, que tienen libre eleccion en los Obispados, se hallassen obligados a buscar siempre al mas digno.] Hæc ille, cui non dissentient Hostiensis, & Abbas, qui, vt refert Sotus de iustitia, lib. 3. quæst. 6. art. 2. conclus. 8. poit 2. argum. §. Sunt qui dicant: tenent. [Quod satis semper sit, eligere dignum.] Et putat probabile M. Ioannes de la Cruz, in direct. 1. part. præcept. 7. de restitut. art. 2. dub. 9. conclus. 5. vbi ait. [Probabile est posse dignum præsentare ad Beneficium, etiam curatum, maximè si Patronus sit secularis, cum ita teneant multi Theologi, & Iuristæ.] Verum quoad Episcopatus, in Trident. Sess. 24. de reformat. cap. 1. dicitur. [Mortaliter peccare ni quos digniores, & Ecclesiæ magis vtilis ipsi iudicaverint, &c. præfici-diligenter curaverint.] Vnde nonnulli in Episcopatibus di-

cunt esse mortale, secus in alijs. Sic Alexander Alens. part. 2. quæst. 136. §. 2.

4 Et saltem non esse mortale eligere dignum omisso digniori, quando meritorum excessus magnus non est, tradit Mag. Sotus de iustit. lib. 3. quæst. 6. artic. 2. conclus. 9. ibi: [Mox neque est tale peccatum timendum, etiam in rebus maioris momenti, quando meritorum excessus non est tantus, ut videatur ad rem multum referre.] Hæc Sotus, & alij ex Thomistis, quos sequitur M. Serra, sup. §. [Primum est] loquens etiam in casu quo beneficia per concursum conferantur (quem Sotus, & alij non excludunt) addens id verum esse. [Etiam si iuramento adstringantur eligere digniorem.] Et infra, §. [Tertium est] ait. [Non solum ad vitandam electionem indigni possum me conformare cum maiori parte eligente dignum, prætermissio digniore, sed etiam, ut electio fiat pacificè, cum est moraliter evidens digniorem non fore eligendum.] Quæ notare oportet, quia loquitur, ut dixi, de electionibus etiam, quæ per concursum oppositorum fiunt.

5 Idem sentit M. Ioannes de la Cruz, in direct. 1. part. 7. præcept. de restitut. dub. 9. conclus. 2. [Si sit, inquit, Beneficium tenue, aut excessus inter oppositores parvus (electio digni omisso digniori) ob parvitatem materiæ erit peccatum veniale, citi electores iurassent eligere digniorem. Imò aliquando ob utilitatem Ecclesiæ, etiam cum dicto iuramento, erit eligendus dignus. Ut si sunt Beneficia, unum simplex pingue, alterum Parochiale tenue; eligatur dignus ad simplex, & dignior ad Parochiale, &c. Hæc de electionibus, quæ fiunt per concursum oppositorum.] Hæc ille. Et non parum fayet Navarr. in sum. Hispana, cap. 25. num. 57. vbi ait: obligacionem eligendi digniorem ad Cathedram, solum ligare. [Quando, y donde los Electores, ó Proveedores eran obligados por juramento, estatuto, ó otro mandato, à escoger el mejor, so pena de mortal, y no en los otros. Si el que eligen es persona idonea. Por lo que alibi (inquit) escribimos.] Nimirum in cap. grave, de Præbend. ut citat in margine Hæc sunt Doctorum placita; quando Beneficia per concursum conferantur. De quibus ait Filius, supra [omittere digniorem, semper est peccatum mortale.]

6 An verò hac Filiusij supposita opinione, quæ communis est inter Theologos, teneantur ad restitutionem, qui in concursu oppositorum, omisso digniore dignum eligunt? Negant

Sotus, Ledesin. Navarr. Zapata, & alij apud Dianam, part. 1. tract. 4. Misc. resol. 3. 5. Sed Thom. Hurtad. tom. 2. resol. t. moral. tract. 1. 2. cap. 1. resol. 2. 3. §. 1. 2. dicit hanc opinionem [esse practice improbabilem.]

7 Quoad Beneficia autem simplicia, quæ per concursum nõ conferuntur, vt Canonicatus, Dignitates, & cætera Curam animarum non habentia, potie eligi dignum, digniore omisso, est fere communis inter Doctores. M. Sotus 3. de iustitia, quæst. 6. artic. 2. colum. penult. vers. Igitur concl. [Nunquam, aut perquam raro, peccatum mortale committitur, dummodo non concedantur indignis,] M. Petrus de Ledesma, in sum. tract. 7. dub. 6. fol. mili 257. [Hablando de los Beneficios simples que se proveen sin concurso ninguno, y sin oposicion, me parece muy probable, y casi cierto, que no es necesario elegir al mas digno, sino que basta elegir al digno.] Quem citatum sequitur M. Serra, 2. 2. quæst. 63. artic. 2. fol. 278. & M. Acetius de Velasc. tom. 1. resolut. moral. verb. Beneficio, resol. 111. num. 1. vbi sic. [Todos los Beneficios simples, que no tienen Cura de almas, se pueden dar a los dignos, dexando a los mas dignos, sin pecar.] Et putat probabile Bannez, 2. 2. quæst. 63. art. 2. dub. 5. §. [Alia sententia] vbi de opposita, quam sequitur, inquit. Que d[est] securior, & probabilior.] Militant etiam pro hac sententia, Angelus, Navarra, Gabr. Gutierrez, Vega, Garcias, & alij apud Palaum, tom. 2. tract. 13. disp. 2. punct. 11. §. 2. num. 6. Hæc est opinio, quam P. Filliuc. etiam contrariam sequatur, dixit esse probabilem, & quam, vel ex hoc inter scandalosas, & erroneas recensere non erubuit, sicut nec exhortari Prælatos, vt Ietuitarum consilia in Beneficijs conferendis caveant.

PROPOSITIO VII.

In electione Prælati Regularium, non peccant mortaliter electores, si omisso digniore dignum eligant. Castro Palao Iesuita, tom. 2. tract. 13. disp. 2. part. 11. §. 2. num. 14.

1. R. Palaus vbi supra expressè docet, semper consulendum, vt digniores eligantur. Postea vero subnectit. [At spectato iure communi, seclius specialibus Religiosorum constitutionibus, non video firmum fundamentum huius obligationis.] Et absque formidine hanc sententiam tenet Caietanus, verb. Elect. Prælati] in fin. dum ait. [Ex quibus patet, non esse ex genere suo mortale, eligere verè dignum in Ecclesiasticum

Patrorem.] Et dicunt esse probabilem M. Serra, M. Acacius de Velasco, M. Ioannes de la Cruz, & plures alij citati Propos. præcedenti, numer. 3. asserentes non esse culpam lethalem omissiono digniori, eligere dignum ad Beneficia Curam animarum habentia, dummodo per concursum non conferantur. Gloss. Hugo, Apparatus, Perusius, Francus, Pedraza, & Hostiens. Nam vt ait Palao supra, communis sententia, quæ affirmat, debere in Prælatum Religiosorum eligi digniorem, eo nititur. [Quia eadem videtur esse ratio, ac de Beneficijs Curam animarum habentibus, cum ipsis Religiosorum Cura incumbat.] Nec mirū quod firmum fundamentum huius obligationis non inuenit: quia nec illud inuenit D. Thom. Quodlib. 4. art. 23. vbi respondens argumento duodecimo duplicem adhibet solutionem, dicens. [Secundo quia hoc non conceditur ab omnibus, quod necesse sit eligere meliorem ad regimen prælationis, sed secundū quosdam sufficit eligere bonum.] Sic ille in terminis circa presentem quæstionem. Credibile autem non est, adhibuisse solutionem, quam probabilem non iudicasset.

2 Quapropter sententiam, quā dubitanter tradidit Palao; amplectitur Ioannes Valerus, in diff. verb. Electio, diff. 1. num. 1. quo ad eas prælaturas, quæ non honos, sed onus sunt, vt Prioratus, inquit, Sancti Dominici, & Guardianatus Sancti Francisci. Et quo ad omnes (exceptis tantum Abbatibus perpetuis, & Generalibus) tenet Thomas Hurtado, tom. 2. resol. moral. tractat. 12. cap. 1. num. 1362. ex Caietano, in sum. verb. Electio officialis, vbi sic ait. [Si in electionibus spectetur ad spirituale tantum officium, ad quod eligitur, cum eligatur ad onus, cessat ratio iniuriæ respectu dignioris, & sufficit eligere dignum, sicut in cæteris onerosis officijs credimus sufficienter providisse, si eligimus dignum.]

PROPOSITIO VIII.

Christiani captiui sub Turcarum dominio militantes, possunt cum ad nos accedunt, Christianorum domos perfringere, deuiastare, & bona subripere ad euitandam mortem, eis non exsequentibus, imminentem. Palao Iesuita, tom. 1. tract. 6. disput. 6. punct. 11. num. 12. [Nota consequentiam ad alia peccata.]

1 R. Hæc sententia fundatur in communi Theologorum asserentium, in extrema necessitate omnia esse communia. Quam tenet D. Thom. pluribus in locis, Quodlib. 12. art. 29. in fin.

fin. [In extrema (inquit) necessitate omnia sunt communia, & ab omnibus licitè accipere ad sustentationem, & necessitatem possunt] 2.2. quæst. 3. 2. art. 7. ad 3. [Licet habere aliquid de alieno, & accipere, si aliter subveniri non possit necessitatem patienti.] Et quæst. 66. art. 7. [Cum imminet personæ periculum, & aliter subveniri non potest, tunc licitè potest aliquis, ex rebus alienis, suæ necessitati subvenire, si vè manifestè, si vè occultè subblatis.] Hæc ille, quibus satis ad præsentem quæstionem, D. Thomam sequuntur discipuli, M. Ioann. de la Cruz, in direct. 1. part. 5. præcept. art. 4. de elemosyna, dub. 1. num. 4. [In extrema necessitate redditur usus communis omnium, etiam pertinentium ad salutem, & extremè egens licitè illa capit, nec dominus potest illum impedire, hæc opinio colligitur ex D. Thom. 2.2. quæst. 3. 2. art. 5. & 6. Caietanus, & Bannez ibi.] Idem docet M. Corradus, 2. part. resp. quæst. 202. [Quia tempore, inquit, necessitatis extrema omnia sunt cõmunia; ideo extremè egens potest etiam per vim accipere necessaria ad vitam, si secus nequeat fieri, & ratio est, quia tunc suum accipit, & non alienum.] Ex hoc igitur simillimo principio suam conclusionem sic probat Palao. [Tibi, inquit, licitum est externis bonis proximi uti, prout necessarium est ad vitandam extremam necessitatem, sed illa devastare, capere, & asportare, tradereque minanti mortem, est tibi necessarium ad illam vitandam, ergo id facere potes. Neque dominus illarum debet esse invitus, sed potius debet ex charitate consentire.] Hæc Palao, quem sequitur Diana, 3. part. tract. 6. Misc. resol. 48. & 5. part. tract. 7. resol. 30. Quibus addit Thom. Hurtado, tom. 2. tract. 12. cap. 1. num. 14. 19. vbi ait. [Licitum est ad evitandum magnum damnum accipere rem alienam.] Cuius ratio à priori est, quia ut ait M. Petrus de Ledesma, 2. part. sum. tract. 4. cap. 3. §. A esto se responde. [La necesidad extrema es en dos maneras; vna, como intrinseca, que nace de adentro; otra, extrinseca, y que nace de la malicia de otro,] & in extrema necessitate omnia sunt communia, vt vidimus.

2 Dices communem sententiam procedere, quando mors ab intrinseco imminet, secus quando ab extrinseco. Cæterum hoc discrimen nullius esse momenti, & nil ad rem facere, an ab intrinseco, an ab extrinseco proveniat; tradunt M. Victoria, Villalobos, Basilus de Leon, Leander à Sacramento, Navarra, Francisc. Galleti, & alij quorum verba dedi, supr. tract. de peccatis, Prop. 2. Ex quo principio, se inebriantem, ad vitandam mortem ab extrinseco aliter imminentem, excusant à culpa Marti-

mus de Magistris, Villalob. Dian. & DD. Lovanien. apud Lessium, ex doctrina Caietani, Sylvest. Petri de Ledesma, Navarri, & D. Thom. Sic etiam à Tyranno alioqui occidendum, posse se ipsam mutilare, docent M. Bannez, & Ledesma, quos cum Soto, refert, & sequitur M. Serra, 2.2. quæst. 64. art. 6. §. 3. [Si Tyrannus,] & in resp. ad 3. Petrus de Navarra, lib. 2. de restit. cap. 3. & Aragon, 2.2. quæst. 65. art. 1. quibus adde M. Acatium de Velasco, tom. 2. verb. Homicidio, resol. 35. num. 6. ibi. [Esto, inquit, se ha de entender, aora la salud provenga, y dependa de causa intrinseca, ò extrinseca, &c.] Sic ille, & merito, quia, vt ait Baldellus, lib. 3. disp. 30. num. 26. [Parum videtur referre, quod necessitas ex morbo sit inducta intrinsecus, & necessitas à Tyranno sit inducta extrinsecus.]

3 Et quod magis D. Thom. qui mira sui ingenij perspicuitate, nil intactum reliquit, in similem obiectionem incidit, Quodlib. 5. artic. 17. & pro sententia Palai apertissimè stare videtur. Rogat enim [Vtrum ille, qui pecuniam accepit mutuo, vt redimeret se à latronibus, teneatur restituere.] Cuius prima ratio difficultandi pro parte negativa est. Quia [Tempore necessitatis omnia sunt communia, &c. Cum ergo ille, qui in latrones incidit, fuerit in maxima necessitate constitutus, vt potè in periculo mortis existens, videtur quod factum sit sibi commune aliquid, quod erat alterius, & ita non teneatur ei restituere, qui mutuauit, ac si esset proprium eius.] En fere in terminis difficultatem ex eodem communi principio subortam. En periculum mortis ab extrinseco imminens. Videamus an excuset à culpa, quod aliàs esset contra septimum præceptum.] Ad primum (respondet D. Thom.) dicendum, quod tunc in necessitate sunt omnia communia, cum homo non potest sibi de suo subuenire: ille autem, qui in latrones incidit, potest se per amicos liberare, mutuum accipiendo, & ideò non fiunt ei omnia communia.] Ergo si non possit per amicos à mortis periculo ab extrinseco imminenti, se liberare (vt supponitur in casu, quem adducit Palaus) sicut ei omnia communia, secundum doctrinam D. Thom. poterit ergo, vt de proprijs, in ordine ad mortem vitandam, disponere. Videtur evidens.

4 Non est dissimilis casus, quem ex eisdem principijs resoluit P. Gabr. Vazquez, opusculo de testamento, cap. 5. §. 1. vbi inquirens. An mater, quæ scit filium ex adulterio conceptum, teneatur cum dispendio mortis illud revelare, ne filij legitimi contra iustitiam hæreditate priuentur? Postquam affirmativam

Adria.

Adriani sententiam proposuit. Sic ait. [Opposita sententia placet, quam omnes ceteri auctores sequuntur. Ratio ergo, quæ contra Adrianum probat evidenter, ea est, quod ex eo, quod retineatur pecunia, ne mortis damnum sequatur, creditor non est rationabiliter iavitus. Ergo mulier in eo casu non tenetur revelare veritatem; alias ex consequenti (attende) ille, qui est in extrema necessitate, teneretur restituere debitum: tantum enim in vno casu, quam in alio, imminet mortis periculum, licet in vno à fame, in alio ab adversarijs,] sic Vazq. & sic D. Thom. circa ea, quæ pertinent ad septimum Decalogi præceptum.

5. Sed quid circa sextum? [Adverte tamen (inquit Zanardus, in direct. 1. part. 2. cap. 9. de furto) quod non licet fornicari pro conservanda vita, quia fornicatio de se semper est mala formaliter, etiamsi esset necessaria ad vitam. Non sic furtum, quia in extrema necessitate non est contra legem naturalem.] Hæc ille, & merito. Sunt enim aliquæ actiones, quarum bonitas, aut malitia ex circumstantiis dependet. Quæ proinde imminente morte, ad eam vitandam possunt licite fieri, ut tradit D. Thom. Quodlib. 9. art. 15. [Quædam, inquit, sunt, quæ habent deformitatem infallibiliter annexam, ut fornicatio, adulterium, & alia huiusmodi, &c. Sunt verò quædam actiones, quæ absolute consideratæ deformitatem quandam important; quæ tamen, aliquibus circumstantiis advenientibus, bonæ efficiuntur, sicut occidere hominem, vel percutere.] Sic Angelicus Præceptor: quem sequuntur discipuli, Misotus, in 4. dist. 28. quæst. vnic. art. 2. §. [Hæc ergo veritate.] Caietanus, & alij apud Dianam, 3. part. tract. 6. Miscellan. resol. 48. Expende, quam parum urgeat tua consequentia ad alia peccata.

PROPOSITIO IX.

Licitum est uti occulta compensatione, cum præiudicio aliorum creditorum. Comitulus sequitur in respons. mor. lib. 3. quæst. 39.

1. R. Comitulus non defendit hanc sententiam pro omni casu. [Sed quando creditor, inquit, rem debitoris, apud se habet, tunc occulta compensatione potest uti, licet sint alij creditores anteriores.] Quam etiam tuentur Navarr. Homobon. Fernandez, & alij quos citatos sequitur Diana, 3. part. tract. 5. Miscellan. retolut. 10. & 5. part. tractat. 13. resol. 79. & 7. part. tract. 10. resol. 18. Trullench. in Decalog. tom. 2. lib.

7. cap. 4. num. 5. Machado, tom. 1. lib. 2. part. 3. tract. 23. document. 5. num. 9. item M. Samuel Lublinus, ex Ordine Prædicatorum, in summula catuum, verb. Pecunia, num. 17. vbi transcriptis verbis Comitoli, hunc casum preponit, & resolvit, vt videre licet, apud Dianam, in addition. post 3. part. resol. 8. Et non dissentit M. Serra, 2. 2. quest. 62. art. 8. dub. 4. conclus. 4. vbi relata Gabrielis sententia, in 4. dist. 15. quest. 2. art. 3. dub. 6. dicentis, quod leges præfigentes ordinem restitutionis non obligant ante iudicis sententiam. [Quia magis, inquit Gabriel, respiciunt forum iudiciale, quam conscientia.] Subnectit. [Quæ sententia mihi non videtur improbabilis.] Sicut nec vltima est M. Joanni Martínez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 17. q. 9. §. 2. num. 16. vbi invehitur contra Thom. Hurtado, eo quod rigidius contra illam insurgat. Quibus adde Iacobum Marchantium, in resolut. Pastoral. ad Decalog. cap. 7. quest. 9. vbi, vt refert Diana, 5. part. tract. 13. resol. 79. tenet ex Gabriele. [Ea, quæ Canonistæ disputant, qui nam iure priores sint in restitutione, potius ad iudicis, quam ad conscientia forum spectare. Et licet hoc alij refellant; tamen quando non ex fraude, sed benefide debitor solvit aliquibus, etiam in iure posterioribus, illi retinere possunt, & hic solvendo potest excusari, quia non tenetur scire omnes istas leges, & ordinem, quem statuunt: Imò multi passim putant se in conscientia ad talem ordinem non obligari conformiter opinioni Gabrielis nisi iudice decernente.] Ita Marchantius.

2 Quibus favet M. Acatius de Velasco, tom. 1. ref. 19. fol. 42. dicens. [Quando vno deve a tres, o à quatro acreedores, y no puede pagar a todos, deve pagar primero a los que tienen hipoteca, o prenda, a los otros igualmente: Aunque dize el Maestro Sierra (quest. 62. art. 8. dub. 4. pag. 262.) que no es improbable, que este orden solo se deve guardar en el foro judicial, no en el de la conciencia.] Et paulo infra ex propria sententia, sic ait. [El acreedor recibiendo lo que le deven, aunque sea el vltimo, no peca, porque a él no le toca mirar en esto, sino al deudor. Y quando no lo pueda cobrar por justicia, lo podrá tomar sin engaño, ni dolo; y quando los demás acreedores no tienen hipoteca, o prendas. Así lo dizen Fray Juan de la Cruz, præcep. 8. y Ledelma de iusticia commutativa.] Sic illust. Velasco.

3 Et saltem quando debita sunt personalia, scilicet non habentia specialem hypothecam, pro sententia Comitoli militabant Doctores, qui asserunt, in eiusmodi debitis non esse obligatio-

tionem prius solvendi anteriori creditori. D. Anton. 2. part. tit. 2. cap. 7. §. 3. Sylvest. verb. Reñitat. 6. quæst. 5. Bannez, Navarr. Angel. Aragon. Bonacin. Bald. & alij, apud Carcin. Lugo, tom. 1. de iur. it. c. 1. p. 20. sect. 7. num. 146. Et sic limitat Diana tuam sententiam, 3. part. tract. 5. resol. 10. in fin. dicens. [Omnia superius dicta intelligenda de debitis tantum impersonalibus, & non habentibus specialem hypothecam.] Caterum in alijs supra citatis hanc limitationem non adhibuit, nec reliqui Doctores adhibent, sed in omnibus debitis, quando creditor rem debitoris apud se habet, occultam compensationem licere autumant, exponentes leges in oppositum adductas, pro foro tantum externum militare. Scio Comitolum aliam ac non esse limitationem dicendo. [Dummodo non habeat iure depositi.] Caterum reliqui illam rejiciunt. [Quia est (inquit Diana ubi sup. in Addit. resol. 1.) de iure naturæ, & gentium, ut possit quis sibi satisfacere, quando alia via sibi debitum habere non potest.] Et ad legem *Postrema, Cod. de compens.* in qua Comitulus, & alij fundantur, respondet ibidem, & 3. part. tract. 5. Misc. resol. 10. [Ego puto probabiliter cum Fannero, qui citat Navarr. & Lesium, illam legem, & alias spectare solum ad forum externum, vel certè intelligendas, si aliter obtineri possit compensatio.] Et ad solum externum pertinere, tenent apud illum, resol. 1. citata, Petr. de Navarra, Faustus, Naldus, Bizozerus, Villalobos, & alij. Quod tradant etiam Sylvest. Salon, Trullench, & alij, quos citatos sequitur M. Ioann. Martinez de Prado, tom. 2. Theologiæ moral. cap. 22. quæst. 3. §. 2. & M. Corradus, 2. part. resp. quæst. 453. ubi cum Navarro, sic ait. [Neque refert, an sit res deposita, sive non, quo ad forum conscientie, quicquid alij dicant, itaque in conscientia recompensatio locum habere potest in deposito, secus in foro exteriori.] Videatur Machado, ubi supra cum alijs citatis, ut planè constet, Comitolum non laxasse conscientie habenas.

PROPOSITIO X.

Qui scripturam publicam amisit, potest licitè aliam similem falsare. *Sa. Iesuita, verb. Falsarius, num. 2.* [*si hoc licet, quis dubiet licere etiam mentiri.*]

R. Hæc calumnia vno verbo duplex continet mendacium. Quia P. Sa. scripturæ deperditæ similem efficere, negat esse falsare, & non concedit esse licitum. Verba eius sunt. [**Falsare**

fare non est, nec peccatum mortale, amittit scripturæ de hæreditate, aut nobilitate, aliam similem efficere; nulli enim fit iniuria.] Hæc ille, quem sequitur Carolus de Baucio in singular. casuum conscientiæ, casu 53. Desumpsit hanc sententiam, ex Navarro in sum. Latina, cap. 17. num. 168. ubi ait, peccare mortaliter, tenerique ad restitutionem. [Qui scripturam in alterius præiudicium falsavit. Nam eo cessante (inquit Additionator) falsum non committitur, l. nec exemplum, & ibi Gloss. & DD. ad leg. Cornel. de siccar.] Expressius pro sententia P. Sà militat doctissimus Caietan. in sum. verb. Falsarius, ubi sic ait. [Falsarius scripturarum peccat proculdubio mortaliter, quia intervenit ibi factum perniciosum ex suo genere, posset tamen propter imperfectionem actus, veniale tantum intervenire peccatum, ratione minimi nocementi.] Hæc Caietanus. Qui plus concedit, quam Navarrus, & P. Sà: nam fatetur esse falsarium, quod illi negant, & dicit non peccare mortaliter. [Ratione minimi nocementi,] quod illi concedunt; quando [nulli fit iniuria.]

2. Eiusdem sententiæ videntur DD. alij asserentes, non esse falsarium, qui scripturam mutat in aliqua re, dummodo veritati innitatur: quia, ex l. cum filius, §. hæres meus, ff. de leg. 2. illud non potest dici falsum, quod iuvatur primordio veritatis. Ita docent Iul. Clar. lib. 4. §. Falsum, num. 34. Grammat. in voto 26. num. 12. Cravet. conf. 46. num. 8. Corneus conf. 26. num. 15. Alciat. conf. 46. 1. num. 6. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 20. num. 53. quos sequitur Giptius, tract. de calibus reservatis, cap. 13. casu 7. num. 7. dicens: quod si testis subscripsit in Apoca, & ea deperdita, alia conficiatur, in qua illius testis nominæ, similis deperditæ subscriptio fiat, in hoc casu, et si revera in hac secunda ille non subscripserit, nihilominus subscribens non dicitur falsarius, quia iuvatur primordio veritatis, eo quod revera testis in Apoca eiusdem tenoris subscripserat. Hæc ex illo (quem præ manibus habere non licuit) refert Diana cum alijs, 5. part. tract. 14. resol. 40.

3. Quibus consonat M. Bart. Fumus in Armilla, verb. Falsarius, num. 1. dicens. [Ad hoc, quod quis possit puniri de crimine falsi, oportet quod sint hæc tria: mutatio veritatis, dolus, & iniactura, secundum Hostiensem. Nec in scriptura, quæ fidem non facit, committitur crimen falsi.] Sic Fumus. Quem plures sequuntur: Manuel Rodriguez, tom. 1. sum. cap. 118. verb. Falsarios, num. 7. Para vno ser condenado por falsario, es necesario, que

que concurrant tres cosas. La primera, que mude la verdad; la segunda, que lo haga con dolo; la tercera, que cause daño.] Petrus de Navarra, in sum. lib. 3. cap. 1. num. 314. [Falsitas dicitur mutatio veritatis cum dolo, & iactura, vt tradunt Doctores, & ex eis Sylvester, verb. Falsarius in principio. Vnde ad falsitatis esse, (vt more logicorum loquar) tria requiruntur predicta: veritatis mutatio, dolus, & iactura. Vno enim deficiente, nec falsitas erit, nec punibilis, vt idem Sylvest. expressè tenet ex Hostiensi, & Azo.] Sic Navarra. Quæ videntur evincere, idem prorsus dici debere, siue instrumentum in aliqua sui parte, abique iactura alterius, mutetur, siue totum de novo, eo quod antiquum deperditum fuerit, conficiatur.

4 Quapropter pro sententia Patris Sà militavit celeberrimus ille vir Fr. Basilus de Leõ, Augustinianus, vt testatur Doctor D. Franciscus Verde in opusculo, pro Caramuele, quæst. 8. coroll. 20. num. 368. folio 96. vbi in margine, sic ait. [Hanc sententiam habuit Basilus Pontius de Leon, Cathedralicus primarius Salmantica; sed multos contra se excitavit. In foro poli non videtur probabilitate carere; at in foro humano tolerari non debet. Quis enim instrumentum verum perdidit, & aliud confinxit, se verum habuisse, & perdidisse probare non poterit, & ideo erit puniendus, vt falsarius. Nam in foro civili illa sunt vera, que probantur.]

5 Si vero scriptura deperdita non sit publica, sed privata, non esse mortale aliam similem efficere, docet Mazuchellus, tract. de casibus referu. disp. 2. cap. 28. quæst. 2. num. 33. quem citatam sequitur, licet cum formidine, Diana part. 9. tract. 3. resol. 61. dicens. [Nota modo, quod si quis privatam aliquam scripturam, aut syngrapham, aut apocam, qua constaret, se certæ quantitati pecuniæ mutuo acceptæ satisfecisse, falsificaret; quia aliam legitimam à creditore confectam amisisset, nec alio modo probare posset solutionem, non damnarem peccati mortalis, quia falsificationes hæ privatarum videlicet scripturarum, non sunt ita Republicæ perniciosæ, & authores citati (nempe pro contraria sententia) loquuntur tantum de falsificatione instrumenti, quod est scriptura publica. Et ita docet Mazuchellus loco citato. Sed de hoc aliqui dubitant; ideo tu cogita.] Hactenus Diana.

6 Ex hac verò doctrina nullatenus inferitur, licitum esse, aliquo in casu mentiri: tum quia Doctores citati non excusant à culpa veniali, sed à mortali, predictam falsificationem instru-

menti: tum quia de fide est, ex cap. super eo de vsuris, (vt late explicant Expositores D. Thom. 2. 2. quæst. 110. & 111.) in nullo casu licitum esse mendacium, etiam pro redemptione totius generis humani. Et, vt ait Augustinus, lib. de mendacio, capit. 4. [Quis dubitet mentiri eum, qui falsum enuntiat,] quod, vt indubitatum supponit M. Canus de locis, lib. 2. capit. 3. dicens. [Illud etiam ponere debemus, mentiri, nil aliud esse, quã asserere falsum animo fallendi. Sic enim Augustinus, & Gelasius definiunt.]

7 Vnde magis miraberis audaciam M. Roberti Holchot, qui effatire non erubuit, Deum non solum posse falsum asserere cum animo fallendi, sed aliquando asseruisse. Sic tradit in 2. quæst. 2. artic. 8. memb. 3. his verbis. [Nulli autem dubium, quin Deus possit asserere falsum scienter, & cum intentione fallendi creaturam. Et credo quod dæmones meruerint decipi, & iuste à Deo. Ita quod Deus multa facit intentione fallendi eos. Neque video causam, quare Deus non potest velle creaturam decipere per se ipsum. Similiter Rebecca, & Jacob de singulari consilio Spiritus Sancti deceperunt Isaac. Similiter nullum inconueniens videtur sequi, si dicatur Deum dicere falsum, & promittere se facturum, & non facere, sicut homo potest.] Hæc M. Robertus: quem omnes deseruere sodales, utpote doctrinam, non solum contra omnium Magistrum D. Thom. sed etiã contra Fidem Catholicam, vt notat Petrus Hurtado de Mendoza, 2. 2. tom. 1. disput. 18. sect. 2. §. 5. vbi sic. it. [Duas hæreses continet hæc doctrina Roberti; alteram Deum posse esse infidelem, &c. Alteram Deum non solum posse dicere falsum, sed eum id aliquando dixisse.] Hæc Hurtado, & alij. Et, quod non possit, dicit expresse Augustinus, tom. 3. lib. 15. de Trinit. cap. 15. [Magna inquit, verbi potentia est, non posse mentiri.]

PROPOSITIO XI.

Quando litigantes pro se habent opiniones æquè probabiles, potest Iudex pecuniam accipere pro ferenda sententia in fauorem vnius pro alio. *Fragosus Iesuita, de Repub. tom. 1. lib. 4. disp. 9. num. 42.*

R. Doctor citatus contrariam sententiam defendit, tam de iure naturali, quam positivo, idque multis legibus tam inuis communis, quam specialis Lusitanæ, & Castellæ prohibitum probat. ex quibus sic concludit. [Ergo in nostro casu Iudex pro ferenda sententia potius pro vno, quam pro alio, non potest pretium

tium accipere.] Subnectit vero contrariam sententiam, scilicet prohibitionem iuris humani. [Considerato, inquit, iure naturæ dumtaxat,] esse probabilem. [Quia non accipitur pretium pro sententia, tanquam merces functionis, sed quasi compensationis pro commo-
 dō alteri parti collato, & pro illa electione, quæ est pretio æstimabilis.] Et in hoc sensu prædictam sententiam probabilem esse, sentiunt plures doctissimi, quos citant, & sequuntur Trullench, in Decalog. tom. 2. lib. 8. cap. 1. dub. 6. num. 10. Et Diana, 3. part. tract. 5. Misc. resol. 55. (licet dissentiat, in 6. part. tractat. 6. Miscell. resol. 59.) Et in eam valde inclinatur Salon, 2. 2. quæst. 62. artic. 4. controvers. 2. Et deducitur ex doctrina M. Serra, 2. 2. quæst. 61. artic. 5. fol. mihi 148. & 149.

2 Favet huic sententiæ Candidus M. Sacri Palatii, tom. 1. de beneficijs, disquis. 18. artic. 39. in fine, dub. 3. Vbi ait non esse contra iustitiam Beneficia Ecclesiastica non conferre gratis. [Quia collator, inquit, conferens illa Beneficia Ecclesiastica, pecuniâ interveniente, non exigit illam pro collatione Beneficij, sed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur. Tùm quia dum, exclusis alijs, te præfert conferendo tibi Beneficium, affectum ad te determinat, & se privat potestate alteri gratificandi, quod est magno pretio æstimabile.] Hæc ille. Qui a fortiori tenetur idem dicere in nostro casu, cum eadem prorsus militet ratio.

3 Potest etiam pro hac sententia non levi fundamento adduci M. Soto de iustitia, lib. 4. quæst. 7. art. 1. ad secundum, §. [Secundus ergo.] Vbi ait. [Sententiam in tuum favorem proferre, esse actionem naturæ suæ pretio æstimabilem.] Cui etiam facit, quod ibidem prædixerat, §. [Retrocedendum,] de offerente pecuniâ alicui, ut a furto absteat. [Et si gratis, inquit, teneretur abstinere, nihilominus, quia in gratiam meam abstinere, potest iure naturæ pro sua voluntate pretium ex me recipere.] Hæc ibi. Quapropter Diana, 3. part. tract. 6. res. 4. ait. Ex sententia Soti licere Iudici à tertio recipere pretium, ut in favorem unius partis præ alia sententiam ferat.

4 Opiniones M. Soti amplectuntur, M. Bannez, M. Petrus de Ledesma, M. Ioannes de la Cruz, M. Ludovicus Lopez, M. Martinus de Ledesma, quos citatos sequitur M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 17. quæst. 4. ubi ex Bannez sic probat. [Non debebat ex iustitia ei, qui dat pretium, ille qui recipit, cessare à peccato in gratiam dantis pretium,

ergo propter istam gratiam, quam illi facit poterit recipere pretium.] Itaque, secundum hos Doctores, pretio aestimabile est, facere in gratiam alterius, quod illi ex iustitia non debebatur, ac proinde ob id potest aliquid accipere. Quod principium pro alijs etiam conclusionibus valde norandum est.

5 Denique sententiæ, quam probabilem dixit Fragosus, subscribere debent Doctores asserentes, electores ad maiora- tum, vel ad Cathedram, posse pretium accipere, vt vnam præ alio eligant, eo quod eiusmodi prælatio, cum huic determinate personæ non sit debita, & aliunde sit ei valde utilis, pretio aestimabilis est: sic tenent M. Bannez, 2.2. quæst. 62. artic. 5. dub. 4. & M. Ludovicus Lopez, 1. part. instructorij, cap. 106. & 2. part. cap. 29. Quos citatos sequuntur Emanuel Rodriguez, 2. part. sum. cap. 10. conclus. 9. Fr. Ludovicus à Conceptione in Examine veritatis, tract. 2. de resitut. casu 4. fol. mihi 130. & alij, apud Fagundez, in Decalog. tom. 2. lib. 8. cap. 26. num. 39. & putat probabile Diana, part. 6. tract. 6. Misc. resol. 59. & plures, apud illum. Qui expressè id tenet, part. 10. tract. 13. resol. 45. cum Carolo de Baucio, tom. 2. de Miscell. casu conscient. opusc. 3. quæst. 173. quando quis tenetur distribuere legatum, cum libertate eligendi personam, cui applicandum sit. Expende an id etiam inferatur ex illo principio, quod cum alijs iecit Ioannes Martinez de Prado supra citatus, num. 4. nimirum, quia non tenetur ex iustitia legatum conferre ei, qui dat pretium. Cæterum si hæc ad præximè duci possent, vix vix pauperibus. Et sententiam M. Ioannis Martinez, Soti, & aliorum, num. 3. & 4. relata m dicit Cardin. de Lugo, tom. 2. de iustit. disput. 37. sect. 11. nom. 126. [Ab omnibus relictam, &c. aperit enim ostium vsuræ, furtis, & rapinis. Quia potest aliquis dicere se accipere pretium non ab illo, cui mutuum dat, nec pro mutuo, sed ab alio tertio, eo quod in eius gratiam det mutuum Petro.]

EXTRACTATV

DE HORIS CANONICIS.

PROPOSITIO I

Sacerdos aut Beneficiatus, qui Officium diuinum voluntarie distra-
ctus recitat, præcepto satisficit. Azor Iesuita, p. 1. lib. 10. cap. 13
quæst. 8. [Et est communis inter Iesuitas.]

IR. Hæc opinio inter doctissimos communis est, eam
enim defendunt Durandus, S. Antoninus, Tabiena, Sylvester,
Victorellus, & alij eiusdem Ordinis. Insuper Hostiensis, Glossa,
Archidiac. Angel. Ioann. de Medin. Valerus, Machado, quibus ci-
tatis probabilem dicit R. P. Leader à Sacram. tom. 2. de Sacram.
tract. 6. disp. 13. q. 13. Quem sequitur M. Acatus de Velasco, tom.
2. ref. mor. verb. Horas, ref. 54. Vbi multis comprobatur, adducens
formalia verba D. Antonini, Sylvestri, & aliorum, & præcipue
Ioannis Valeri referentis pro illa D. Thom. Paludanum & vigin-
ti alios Doctores, & probabilem esse dicunt Capensis, Bassacus,
& Caranuel, apud Dianam, part. 7. tract. 11. resol. 30.

2 Inter Iesuitas non est adeo communis, quia Authores me-
lioris notæ, vt Suarez, Vazquez, Thomas Sanchez, Lelius,
Salas, Valentia, Sâ, & plures alij contrariam tenent, vt videre
licet, apud Dianam, 2. part. tract. 12. resol. 1. & apud Leandrum
supra. Et quod mirabilius, P. Azor, quem pro illa sententia so-
lummodo citavit Anonymus, contrariam expressè tenet, part.
1. lib. 10. cap. 12. quæst. 6. vbi de hac re (non cap. 13. quæst. 8. vt
male ab ipso citatur) ibi ergo, §. [In hac quæstione,] sic ait.
[Merito dubitatur, an lethali peccato se contamineat, qui men-
te vltro distracta recitat preces horarias? Respondet. [Quid-
quid alij dixerint, exillimo cum lethale peccatum admitte re.]
Rursus dubitat secundo. An saltem [Ecclesiæ præcepto satisfaciat,
ita vt preces non debeat repetere?] Respondet. [Pro-
babile multiputant, eam Officium diuinum repetere non cogi.
Sed mihi probabilius, & verius oppositum videtur.] En P.
Azor tanquam sibi certum tradit peccare mortaliter, & tanquam
probabilius, teneri officium repetere. Non inficior ex Iesuitis
patronos etiam habere cõtrariam opinionem, sed doleo calum-
niantis distractionem.

3 Vnum mihi certum, ad restitutionem non teneri, si mentalitantum sit distractio; licet demus esse mortale. Vt benè ait M. Sorus de iust. lib. 10. quæst. 5. art. 6. Medina, S. Antoninus, Sylvester, Corduba, Castro, & alij, apud Ludovic. Lopez, 2. part. instruct. cap. 103. §. Porro, fol. mihi 344. Adait. M. Ioannes de la Cruz, 1. part. direct. præcept. 3. art. 3. dub. 6. conclus. 3. [Beneficiati, si intra annum omittant recitare per decem dies, nil restituant, quia sunt serui liberalissimi Domini, qui multo minus, quam Dominus temporalis ad pauca attendit. Ita explicant motum Pij V. Medin. in sum. 3. præcept. §. 11. Ludovic. Lopez, tom. 1. cap. 245. & alij.] Sic Cruz. Sed expressè contra motum Pij V. vbi sic habetur. [Statuimus, vt qui horas omnes Canonicas (attende) vno, vel pluribus diebus inter miserit, omnes Beneficij fructus, qui illi, vel illis diebus responderint, si dividerentur, amittat.] Quid clarus?

4 Sed plus adiuuant alij, restitutionem à Pio V. impositam Beneficiatis non recitantibus, non deberi in conscientia, ante sententiam declaratoriam Iudicis, eo quod sit pœna. Ita M. Petrus de Soto, lib. de iustit. Sacerd. tract. de vita Sacerdotis, Lect. 4. vers. [Nec illud.] Vbi inquit, [An omittens Officium diuinum teneatur idcirco ad restitutionem fructuum, quos percipit ex Ecclesia?] Respondet. [Hæc magis videtur esse pœna, quæ iuste à Prælati imponi potest, quam vt quis ad eam perse teneatur.] Quem sequitur M. Bart. de Medina, lib. 1. instruct. cap. 14. §. 11. dum ait. [Porque este mandato de Pio V. entiendo que sea penal, quando el luez lo mandare.] Et sanè, si restituendi onus impositum falsiet in pœnam, spoliante fructibus iam acquisitis, & iure possessis, yel lucratis, communis Doctorum sententia pro Soto, & Medina stare, vt videre est, apud Dianam, part. 2. tract. 17. resol. 67. & apud Palaum, tom. 1. tract. 3. disp. 2. part. 2. num. 5. Verùm principium falsissimum est, & ideò prædictam opinionem nulla probabilitate, aut apparentia defendi posse, dicunt M. Ioannes à Sancto Thoma, 2. 2. quæst. 83. disp. 28. art. 7. dub. 2. & M. Ioann. Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 30. quæst. 5. §. 5. num. 57. Omnes etenim, imò, & ipsemet, M. Medina supracitatus, expressè supponunt, obligationem restituendi, aut esse naturalem, ex pacto conditionali ortam, (vt constat ex Soto, lib. 1. de iust. quæst. 6. art. 6. & ex Sà, verb. Pœna, num. 2.) aut provenire ex iure positivo Concilij Lateranensis, & Constitutionis Pij V. Quo iure secluso, restituere non tenerentur, vt docent supra viginti Doctores, apud Dianam, part. 1. tract. 1. resol.

fol. 7. quos sequitur Garcia de Benefic. 3. part. cap. 1. num. 7. dicens. [Ex qua constitutione infertur primo, Beneficiarios non recitantes Officium divinum non teneri ad restitutionem fructuum ex iure naturali, sed ex iure positivo Concilij Lateranensis, & Constitutionis Pij V. in pœnam peccati impediende adquisitionem illorum.]

5 Vbi advertere oportet, recte stare obligationem restituendi esse impositam à iure in pœnam peccati, (ut cum Garcia sentiunt in representi, Vazq. 1. 2. tom. 2. disp. 168. num. 34. Salas de legibus, disp. 5. sect. 2. M. Tapia, in Catena morali, lib. 4. quæst. 10. art. 11. Leander à Sacram. tom. 6. in Decalog. tract. 8. disp. 7. quæst. 8.) & tamen restitutionem deberi in conscientia, ante omnem iudicis sententiam. Quia pœnæ impediennes translationem dominij, qualis est imposita non recitantibus à Concilio Lateranensi, & Pio V. illis verbis: *Fructus suos non faciant*: ante sententiam Iudicis incurruntur. Ut multis ostendunt Palao, tom. 1. tract. 3. disp. 2. part. 2. num. 7. Verricelli, tom. 1. tract. 3. quæst. 41. num. 3. & Garcia de benefic. ubi sup. nu. 32. ubi ait. [Nec quidquam valet alia responsio Medinae supra, & Ludovici Lopez, citato cap. 245. quam ponit etiam Corradus, in resp. 204. quod dicta Constitutio Pij V. in ea parte est pœnalis obligans, quando Iudex id mandaverit. Nam quamvis sit pœnalis, tamen cum impediatur adquisitione fructuum, ex quo dicit illos non facere suos, obligat ante iudicis sententiam, iuxta communem omnium sententiam.] Sic ille, cui consentit M. Dominicus de Soto, lib. 4. de iustit. q. 7. art. 1. ad 2.

6 An verò Canonicus, qui grossam (ut aiunt) verè, & absolute adquisierat, ante quam divinum Officium omitteret, teneatur restituere ante sententiam Iudicis? Afirmant communiter Doctores, quos citatos sequitur Leand. sup. quæst. 16. & Vazq. disp. 168. citata, num. 35. inde probare contendens omnem pœnam incurri ante sententiam Iudicis. Negat Salas de legibus, disput. 15. sect. 2. num. 27. cuius sententia efficaciter suaderi videtur, ex communi Theologorum circa leges pœnales non impediennes adquisitionem dominij, sed privantes bonis iam acquisitis, & possessis. Sed de his alibi.

7 Nihilominus videatur Machado, tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 6. docum. 3. ubi num. 4. sic ait. [La segunda cuestion es, si las penas de restitucion que pone Pio V. a los Beneficiados, y pensionarios que no rezan, se devan en conciencia antes de la sentencia declaratoria del juez. De modo, que antes de la se de-

va hazer la restitucion? Suarez, Navarro, y otros muchos comunmente afirman, &c. porque en el Concilio Lateranense, y en la Constitucion de Pio V. expressamente se dize: *Fructus suos non facit*. Las quales palabras claramente dan a entender, que la Iglesia aplica à los Beneficiados los frutos de sus bienes, no de otra manera que cumpliendo con la obligacion del rezo. Con todo, no faltan Doctores que sienten, que las dichas Constituciones no obligan en conciencia hasta que ay precedido sentencia declaratoria del luez, por ser leyes penales que no obligan ipso iure.] Haftenus Machado citans Sotum, & Medinam. An verò ipse cum his, an cum communi Doctorum sentiat? Expendat lector. Sed memor regulæ, quam ad dignoscendum, tradit Sanch. in sum. lib. 4. cap. 15. num. 40. & lib. 5. cap. 4. num. 30. [Et videtur, inquit, tenere, &c. hanc enim opinionem in ultimo loco posuit.] Verum eiusmodi doctrina male audit, apud Theologos, & ideo ab scholis exterminanda: & nescio quo fundamento Garcia vbi supra pro ea referat M. Ludovicum Lopez, cum oppositam expressè teneat, 2. part. instruc. cap. 105. 9. [Illa quoque questio.]

8 Circa obligationem recitandi, tradunt nonnulli, habentem Cappellaniam collativam, aut quodvis aliud Beneficium Ecclesiasticum; si studio literarum vacet, satisfacere suæ obligationi, si per alium recitet. Ita Landulph. Abbas antiquus, Lucas de Pen. & alij, apud Sanch. in consilijs, lib. 2. cap. 2. dub. 62. Quorum sententiam putat probabilem Sylvest. verb. Hora, quest. 2. dist. 3. quia contrariam quam sequitur dicit tutiorem, Et Croufers in Regul. Sancti Francisci, cap. 3. lect. 7. vbi sic scribit. [*Queritur potest, utrum horas persolvere, sit onus personale, cui per alium non possit satisfieri?*] Et post relatam Landulphi, & Sylvestri opinionem concludit. [*Quæ sententia communiore, & probabiliori reliquorum contraria, etiamsi possit habere locum in Beneficiariis, qui non sunt in sacris, habere non potest in illis, qui ratione sunt itatus, Ordinis scilicet sacri, vel Religiosi, ad horas obligantur.*] Et saltem non teneri ad restitutionem, si per alios recitent, supponit Ortiz, in sum. cap. 3. num. 10. dicens. [*Los Beneficiados moços, sino rezan por si, ò por otros, han de restituir los frutos, si los llevan.*] Verum eiusmodi opiniones omnino exterminandæ sunt, vtpotè fundamêto prorsus destituta.

9 Illa verò, qui legere non potest, licet memoriter horas proferre possit, exculant aliqui ab obligatione recitandi. Et

putat probabile M. Sotus de iustit. lib. 10. quæst. 5. art. 3. [Excusantur, inquit, cæci, aut ita oculis caligantes, ut legere nequeant: tamen, dum aliquas horas memoriter proferre possunt, fortasse tenerentur, quamvis neque omnino sum certus, an essent rigore cogendi, quando quidem tenacitas illa memoriæ accidentaria sit, licet tutius esset, quod se obligatos censerent.] Ex eodem principio tradit Caramuel in Regul. S. Benedicti, disput. 117. dub. 1. numer. 1445. cum Santio in seletis, disput. 41. num. 2. cum qui non potest solus recitare, non teneri admittere socium etiam ultro se offerentem. [Quia recitare, inquit, cum socio, est favor unicuique concessus, & nemo tenetur uti favoribus invitus.] Quod putat probabile Diana, part. 7. tract. 11. Miscel. resolut. 3.

PROPOSITIO X.

Moniales non tenentur priusquam Horas Canonicas recitare. *Lesus Iesus* *sumta, in resol. casu cons. post 12. verb. Horæ Can. casu 14.*

R. P. Lesius hanc sententiam probabilem censuit: quod saltem ob extrinsecam auctoritatem negari non potest. Eam enim defendunt Martinus de S. Ioseph, in monitis, tom. 1. lib. 1. de Ordine, tract. 10. num. 3. ubi pro se citat Alphonsum de Castro, & Medinam Complutensem. Bordon. in consil. Regul. resol. 30. num. 3. Caramuel & Marchantius, apud Dian. part. 10. tract. 11. resol. 45. Et dicunt esse probabilem Vega in sum. tom. 1. cap. 128. casu 7. Villalob. in sum. tom. 1. tractat. 24. diffic. 9. Hieronym. Rodrig. in com. qq. Regular. quæst. 98. num. 2. Machad. tom. 2. lib. 5. part. 2. docum. 1. num. 1. Leander à Sacram. tom. 6. in Decalog. tract. 8. disp. 2. quæst. 27. & alij DD. quos suppresso nomine referunt M. Raphael de la Torre, 2. 2. controu. 6. disp. 2. num. 11. & Enian. Rodrig. in sum. cap. 224. ubi citat Castrum de lege pœnali, lib. 2. affirmantem Moniales S. Claræ non teneri ad Officium divinum, & cap. 8. Fratres Dominicanos non peccare omittendo Officium, nisi ex decimis, aliisque fructibus Ecclesiæ alantur. Et favet Angelus, verb. Horæ Canonicæ. Vbi aperte probat tanquam humaniorem sententiam Ricardi, qui dicit, non esse mortale relinquere Horas ex negligentia, sed ex fastidio divini cultus, vel ex consuetudine. Et Petr. de Aragon, 2. 2. quæst. 83. artic. 12. concl. 3. & Thom. à Iesu, in exposit. Regul. part. 3. cap. 7. dub. 1. quos sequitur Oliverius Bonartius de Horis Canonic.

lib. 1. cap. 3. num. 12. asserentes, semel aut iterum omittere Officium divinum, non esse peccatum lethale.

2 Citari etiam solet pro sententia P. Lesij, Caietan. in sum. verb. Horæ, vbi ait. [Nec professi habitu Clericali, donec in sacris sint constituti, tenentur ex iure, aut ratione, ad Horas Canonicas.] Et infra. [Nisi consuetudo illos obliget (de qua nil scio) non tenentur ex professione.] Consulit verò, vt stent cōsuetudini. Propter hæc M. Petr. de Ledesma, in sum. part. 2. tractat. 9. de Relig. cap. 4. refert Caietan. inter DD. asserentes Religiosos professos non constitutos in sacris, non esse obligatos sub mortali ad Horas Canonicas. Verba Ledesmæ sunt. [La primera sentença es, que estos tales no tienen obligacion de rezar el Oficio divino. Esto enseñan algunos Doctores, como es Cayetano, que dize, que no puede entender por donde los tales Religiosos estèn obligados a dezir el Oficio divino, sino es por la costumbre, y que duda mucho que la costumbre obligue a peccado mortal.] Caietanum sequitur M. Bartholom. Fumus in Armilla, verb. Horæ, num. 4. ibi. [Religiosi professi non existentes in sacris, secundum Caietanum, non tenentur de iure divino ad Officium, neque ex professione, neque ex victa: forte ex consuetudine tenentur, de qua dicit, se nil scire: contrarium tenent communiter alij, tamen hoc nullo iure probant. Ideo opinio Caietani melior videtur.] Et probabilem putat M. Corradus, 1. part. quæst. 240. Et planè ita sentit ex eodem Predicatorum Ordine, M. Anton. de Hinojosa, in dissert. decis. Regul. verb. Professio, in fin. vbi sic ait. [Monialis verò, quæ senterit duram Tabienæ sententiam, & nollet solvere Officium divinum, dicens se non teneri ad hoc, non est illi neganda absolutio, neque est illi dicendum, quod habeat scrupulum, quia sine scrupulo pergit, quæ nullo præcepto adstricta pergit.] Sic ille, qui vt patet neque ex præcepto, neque ex consuetudine obligationem agnoscit.

3 Sed quia ad consuetudinem non pauci recurrunt: de obligatione ex illa suborta, audiamus Doctores. Et imprimis si dubium fuerit, an sit consuetudo, dubium etiam erit, an sit præceptum; in dubio autem præcepti nemo illo tenetur, vt docent communiter Doctores, idemque dicendum quando dubitatur an consuetudo obliget. Quapropter P. Thom. Sanch. in consilijs, lib. 5. dub. 21. quem alij viri doctissimi sequuntur, asserit, vt consuetudo aliqua obliget ad mortale, requirit, quod viri docti communiter, & absque dubio censeant esse consuetudinem obligantem,

tem, secus si alij dubitent de obligatione, alij affirmant, alij negent. An verò talis sit consuetudo, de qua loquimur? Legisti iam Caietanum, & sequaces. Audi meo Magistram Raphaelem de la Torre, vbi supr. [De consuetudine, inquit, recitandi, quando moniales à choro abtunt, audio viros doctos, & pios dicentes vigere, & viguisse, alios verò dubitantes.] Vide etiam Caramuelem infra citandum, apud quem num. 1351. de consuetudine dubitant. Medin. Complut. Alphons. de Castro, Vega, Villalobos, & alij. Quapropter Brunus, ex Ordin. Minor. de privileg. Regul. part. 2. tract. 8. cap. 4. propos. 5. asserit, non esse certum, quod predicti Regulares teneantur privatim persolvere Horas. [Quia consuetudo, inquit, quæ est vnum ex præcipuis fundamentis, non admittitur à multis.] Hinc D. Franc. Verde, in opusc. pro Caramuel. quæst. 12. part. 6. §. 5. num. 595. fol. 158. [Cum sit, inquit, sub dubio, an consuetudo Monialium de recitandis horis extra chorum sit introducta cum animo se obligandi, non obligat. Gratianus in sum. verb. Horæ, qui dicit nec professos non in sacris teneri.]

4. Adde quod Moniales non possunt inducere consuetudinem, quæ vim obligandi habeat, vt docent Franciscus Gallerti in Margarita casuum cons. verb. Consuetudo. [Consuetudinē, inquit, non possunt inducere fœminæ, nisi haberent vim condendi legem, vt Principissæ: decret. regul. 2. num. 37. de reg. iur.] Palqualigius, decis. 415. [Moniales non possunt introducere consuetudinem, quæ apud ipsas habeat vim legis.] Caramuel in Regul. S. Benedicti, disput. 103. art. 2. num. 1355. [Consuetudo hæc non obligat sub culpa gravi. Probo ratione efficacissima, qua vtitur Villalobos: nempe ad introducendam consuetudinem, quæ habeat vim legis, necessaria est in introductoribus authoritas, atqui pueris, imberbibus, & fœminis nullus dedit talem authoritatem: ergo.] Hæc ille. Quem sequitur Petrus Marchantius, in Tribun. Sacram. rom. 2. tract. 2. part. 2. tit. 3. sect. 1. quæst. 2. ibi. [Dico quarto, fictitium esse consuetudinem illam receptam esse per modum legis ad peccatum mortale obligantis.] Et Ludovicus de S. Iuan, in sum. quæst. vnica de oratione, art. 10. dub. 2. concl. 3. inquit. [Los otros Religiosos professos, y profesas, no estàn obligados a rezar el Oficio divino por sí, en razon de su profesion, o de algun precepto, hasta que se ordenen de Orden Sacro: Salvo quando estàn en el Coro, segun la costumbre de las Religiones.]

5. Ex quibus fit, quod etiam admissa consuetudine recitan-

di in Monialibus, & Religiosis profetsis, non rectè, ex illa inferatur obligatio. Tùm, quia non est legitime introducta. Tùm quia, vt optime ait Petr. de Aragon, 2. 2. quæst. 83. conclus. 3. [Cum in singulis Ordinibus sit præceptum, quod tam in communi, quam in particulari Officium diuinum dicatur, est probabile, talem consuetudinem ortum habuisse ex illo præcepto, atque adeò non obligare magis, quam ipsum præceptum, quod neque ad mortale, nec fortè ad veniale obligat, vt diximus.] Tùm, quia vt ait M. Serra, 1. 2. quæst. 97. artic. 3. fol. mihi 497. [Si dubium sit, an consuetudo inducta fuerit animo se obligandi, docent multi, præsumendum esse ex sola devotione, & in modum consilij inductam fuisse, & non esse observatu necessarium, quod in consuetudinem deducitur, quod, & colligitur ex dictis à nobis, supr. quæst. 19. artic. 6. dub. 5. ad 4.] Quod tradunt plures alij, quos citatos sequitur M. Barnabas Gallego, tract. de conscient. dubia, dub. 103. [In dubio, inquit, de obligatione præcepti per consuetudinem introducta, potius est inclinandum in eam partem, quod consuetudo sit devotionis, & non obligationis. Ita Sylveiter, Suarez, Bonacin. Villalob. & alij.] Cur ergo devotionis non erit in Monialibus, & in Religiosis recenter profetsis? Aut cur non dicemus introductam ex ignorantia, qua simpliciores crediderunt, se esse à iure obligatos, cum verè non sint; sicut de alijs consuetudinibus iudicant vterque Sanchez, Portel, & alij, apud Dian. part. 1. tractat. 9. resol. 41.

6 De obligatione ex consuetudine orta agit Pasqualigius, decis. 487. & 488. cui si aquiescat Anonymus, omnino quiescet. Duo enim inquirat. Primò, an si consuetudo sit rei gravis, & difficilis, & communiter seruetur, censanda sit inducta cum animo se obligandi. Secundò, an si viri timorati male sentiant, de his, qui non seruant consuetudinem, aut communiter scandalizentur, sit signum fuisse introductam ex animo se obligandi? Et vtrique respondet negative. Sed non bene. Alias nec saceris initiati, sed soli Presbyteri ad Horas Canonicas tenerentur. Qui pro his tantum invenitur in iure præceptum, vt cum pluribus tradit M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theol. moral. cap. 30. quæst. 6. num. 10. vbi sic. [Ideo Caletanus in sum. ait, quod præcepto in iure contento, soli Presbyteri expressè inveniuntur; quod, & docent Navarrus, Azor, Phillibertus, Trullench, & alij communiter, vt refert, & sequitur Leander à Sacram. tract. 6. de Ordine, disput. 13. quæst. 8.

Latus Suarez, Ioannes à Sanct. Thom. Villalob. & alij, &c. Pro Diaconis autem, & Subdiaconis haberi ex consuetudine, quæ cum sit rationalis, & legitime præscripta vim legis habet.] Hæc Prado. Quod si, ad rem nostram, disparitatem desideres, recole superius dicta à num. 3.

7 Sed pro maiori conscientia Monialium securitate placuit, hic advertere Innocentium Quartum per Bullam 10. quæ incipit, *soler annuere*, concessam anno 1253. Monialibus degentibus sub cura Minorum, illis indulgere. [*Ut qua occasione rationabili non possunt aliquando legendo dicere horas suas, liceat eis, sicut alia sorores (nimirum non Choristæ) dicere Pater noster.* Ex quibus Pontificijs verbis infert Pellizarius, tom. 2. tract. 10. cap. 6. & cum illo Leander, tom. 6. in Decalog. tract. 8. disput. 2. quæst. 31. & 32. Moniales censerî dispensatas super consuetudine recitandi, quoties ex rationabili causa non possint recitare Horas Canonicas. Rationalis autem causa, inquirunt, erit. [Si Monialis sit scrupulosa circa divini Officij recitationem; si minus expedire sciat legere in Breviario; si sit defatigata, ex aliquo labore extraordinario, si præ manibus habeat extraordinariam aliquam occupationem, quæ illam angat, & similes.] Sic illi. Quæ addunt hoc privilegio gaudere per communicationem Moniales omnes, & Religiosos professos non in sacris quarumque aliarum Religionum. Videatur Leander, sup. & quæst.

33. Vide etiam Thomam Hurtado, tom. 2. tract.

12. cap. 1. num. 1178. vbi aliud privilegium à Paulo Tertio concessum refert,

EXTRACTATV DE SACRIFICIO MISSÆ.

PROPOSITIO I.

SACERDOS potest Missas anticipatè celebrare indistincte, pro eo, quem Deus nouit primum petiturum. Reginaldus teſuita in praxi, tom. 2. lib. 23. cap. 17. numer. 237. poſt decretum Clementis VII. die 15. Nouemb. anno 1605.

1 R. Hanc opinionem non ſequitur Reginaldus, ſed illam refert à Petro de Navarra traditam, lib. 2. de reſtit. cap. 2. à num. 375. Cuius præiactis fundamentis concludit. [Qua de re, licet adhuc poſſent afferri alia, quæ eam reddant in ſpeculatione probabilem, ipſa tamen in praxi non caret periculo ſcandali, à quo cavendum eſt.] Hæc ibi, nulla facta mentione decreti Clementis, quod ſignum evidens eſt, non eſſe tunc in ea Provincia promulgatum. Quapropter male pro contraria ſententia adducit Reginaldum bene obſeruat R. P. Leander Sacramento, tom. 2. tract. 8. diſput. 4. quæſt. 19. Vbi ab eadem calumnia vindicat M. Ledefnam citatum etiam à Philiberto Marchino, tract. 3. part. 2. cap. 31. num. 7.

2 Verum prædictam opinionem poſt decretum Clementis, tenet Margarita caſuum conſc. quam luci dedit Franciſcus Galleti Venetijs anno 1613. Vbi verb. Miſſa. inquit. [Miſſas dicere, eaſtatim applicando ei, quem Deus ſcit primo petiturum, ac eleemoſynam oblaturum, non eſſe illicitum, contra Cordubam rationabiliter defendit Petrus de Navarra, vbi ſupra, & Aragon, 2. 2. quæſt. 85. de Sacrif. art. 3. verſ. De anticipantibus Miſſas.] Quem ſequitur Bonacina, diſput. 4. de Euch. quæſt. vltima punct. 7. §. 5. [Sacerdos, inquit, qui anticipatè celebrat Miſſas, & non ſuſpendit effectum ſacrificij, ſed ex tunc applicat ſacrificij valorem pro eo, qui dabit eleemoſynam, ſatisfacit, & potest accipere eleemoſynam pro Miſſa iam celebrata.] Et hanc opinionem de rigore iuris veram eſſe, docet Emanuel Rodriguez, Fraxinellus, & alij, apud Marchinum ſupra. Item Vega, & Fernandez, apud Dianam, part. 2. tract. 14. reſol. 15. & probabilem putat Mofeſius, in ſum. tom. 1. tract. 3. cap. 16. num. 28. Et temperatam tradit M. Corradus, 2. part. reſp. caſ. quæſt. 355. in ſum. cdi-

edita Venetijs anno 1606. anno immediato post decretū Clementis. Vbi sic ait. [Dico secundo esse certum, quod si quis dicat Missam pro intentione eius, qui solitus est Missas commendare, adhuc ipso ignorante, poterit pro Missa taliter dicta stipendium accipere. Non est autem eadem ratio de Sacerdote celebrante, sine determinata intentione.] Sic ille. Qui nec meminit prohibitionis Clementis. Quod defectum publicationis confirmat. Et in Hispania receptam non fuisse tradunt Navarrus, Rodriguez, & Henriquez, apud Mascarenhas, tom. 1. de Sacram. tract. 5. disput. 2. cap. 8. num. 118. Advertendum tamen est, opinionem Navarre, Galleti, & Bonacina in praxi sustineri non posse. Quia in Expurgatorio Sanctæ, & Generalis Inquisitionis expungi mandata est ex Moura, & alijs, qui eam docuerant.

PROPOSITIO II.

Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licitè accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsius celebranti correspondentis. Idque post decretum Urbani VIII. die 21. Iunii, anno 1625. Filliutius Jesuita, apud Leandrum, tom. 2. de Sacrif. Missæ. Quod tradit Filliutius, tract. 5. cap. 6. num. 181. [Hæc sententia est valde notanda pro illis Provincijs, in quibus decretum Urbani receptum est, ut in Italia.]

1. R. Hæc obiectio plures continet impositiones. Primo. Quia Filliutius sua opera in lucem dedit ante decretum Urbani. Hoc enim fuit expeditum anno 1625. ut fateris. Filliutij autem opera excussa reperies Lugduni anno 1622. Secundo. Quia nec prædictam opinionem ille tuetur, nec pro ea citatur à Leandro, sed pro alia longe diversa. Nimirum Sacerdotem pro tribus sacrificijs posse recipere quatuor stipendia, applicando etiam petenti specialem fructum sibi correspondentem. Verba Filliutij sunt. [Addit Navarrus, cont. 8. de celebrat. Missæ. Sacrificantem posse partem sacrificij sibi debitam applicare his, pro quibus teneretur, sed quia nescitur, quanta sit, addit, arbitrari partem trium Missarum posse suppleri vni, quæ dicenda esset, & applicanda tota vni. Quod (attende) servare poterunt hi, qui cum receperint multa stipendia, non possunt omnibus satisfacere.] Hæc Filliutius sup. num. 181. citato, in editione Lugdunensi anno 1622.

2. Verum opinio, quam ei falso tribuisti, plures etiam post Urbani decretum defensores habet, putant enim eiusmodi casum

sum non esse sub illo comprehensum. Ita sentiunt Bartholomæus a Sancto Fausto, tract. de Euchar. lib. 2. quest. 158. Marchinus de Sacram. Ordinis, tract. 3. part. 2. cap. 16. num. 7. & 11. Vbi ait, quod ipso præsentè. [Licini casus iste a nonnullis doctissimis viris præsertim à Lantasio iuris utriusque Doctore celeberrimo, & in morali Theologia veratissimo, fuit approbatus.] Peyrinus, & Machado, quos citatos sequitur Leander à Sacrament. sup. tom. 2. tract. 8. disput. 4. quest. 10. Et putant probabilem, apud ipsum Gavantus, Trullench, & Hemobonus, quia ait multos viros graves eam docuisse, eamque tenent Thomas Hurtado vbi infra, à num. 173. & Bordonus in Consilijs Regular. de celebrat. Miss. resol. 25. & putant probabilem Remigius, in tum tract. 5. disp. 4. §. 7. num. 2. & plures alij, apud Dianam, 5. part. tract. 14. resol. 45. & part. 11. tract. 7. Misc. resol. 26. Vbi contrariam sententiam tuetur, licet hæc olim non displicuerit, part. 2. tract. 14. ref. 14. Nullum ex his authoribus offendit Anonymus.

3 Adde si verum sit (quod ipse supponit) nempe in Hispania decretum Urbani non fuisse receptum, quod non leve fundamentum habet, apud Thomam Hurtado, tom. 1. resol. moral. tract. 2. cap. 4. num. 164. vbi ait. [Addo in Hispania à multis viris doctis audivi, totum hoc decretum non esse usu receptum.] Et apud M. Acacium de Velasco, tom. 2. resolut. moral. verb. [Obispo,] resol. 311. vbi inquit. [Muy probable es, que en España no está admitido, saltem quoad totum, &c. porque además que lo dicen muchos Doctores, y entre ellos Serafino, in scholis ad privilegia Ordinis S. Mariæ de Mercede, in casu privilegij Clem. VIII. & ibi quoque Freitas Lusitanus, conita del uso, y praxis.] Et apud M. Serra, in editione Valentina, in 3. part. quest. 83. art. 1. dub. 4. ad 6. vbi ait. [De qua prohibitionè mihi non constat, & multo minus de publicatione sufficienti ad omnis Provincias ad stringendas.] Aut si verum est, maiorem vim non habere, quam reliquas Eminentissimorum Cardinal. declarationes, vt docet Caramuel, in Theolog. fundam. à num. 187. quas putat ibidem probabilitatem non excedere, & in Theolog. mor. à num. 172. Quem sequitur M. Acacius de Velasco, vbi supra, loquen. de eiusmodi declaratione Cardinalium iussu Urbani edita circa Missarum stipendia. His verbis. [Además, que es que non muy reñida entre los Doctores, si las declaraciones de los Eminentissimos Cardenales tienen fuerça de ley? Garcia, y Barbosa sienten, q̄ si; pero lo contrario tienen otros, que cito, y si-
go en el primer tomo.]

4 Si, inquam, hæc probabilia sunt. Pro obiecta sententia, potiori iure, itabunt, qui asserunt, Sacerdotes tam divites, quam pauperes, posse pro vna Missa tantum stipendij à diversis personis accipere, quantum sufficiat ad congruam, sed strictam, pro quolibet die, propriæ personæ sustentationem. Caietanus, uterque Sotus, Armilla, Sylvester, Canus. Item Rodriguez, Petrus de Navarra, Camerota, Graffius, Beja, & alij, quos citat Philibertus Marchinus de Sacrificio Missæ, tract. 3. part. 2. cap. 16. num. 6. Quibus adde, quotquot sic taxant iustum stipendiū Missæ. M. Corradus, 2. part. Resp. quæst. 482. [Quidquid alij dicant, nobis, inquit, placet opinio Petri de Aragon, qui dicit iustum stipendium esse solam strictam suæ personæ sustentationem, & eorum, quæ simpliciter ad vitam sunt necessaria. Sustentationem intelligendam puto, scilicet victus, vestitus, domus, & ei infervientes. Nec pauper plus, nec dives minus accipere potest, sed omnes æqualiter, paupertas enim, vel divitiæ nil conferunt ad æqualitatem iustitiæ, & ad debitum.] Quod tradit etiam M. Petrus de Ledesma, in sum. tract. de Euchar. cap. 18. dicens. [El justo estipendio se ha de proporcionar con su entera sustentacion. Hæc de advertir, que entera sustentacion, es aquello, que basta para sustentarse èl, y vn criado, ò criada, y con moderacion, no cõ exceso.] Et conclus. 14. [Es tambien muy probable, que el Sacerdote pobre puede muy bien llevar dos, ò tres justos estipendios por vna Missa, quando vno no es suficiente para su sustento. Esta sententia tienen los Doctores, que dicen, que el justo estipendio se ha de taxar en orden a la entera sustentacion del Sacerdote. El Padre Maestro Cano, y el Padre Maestro Soto, y otros gravissimos Theologos.] Imò addit contra illos, id etiam tenendum. [En caso, que el que dà à dezir la Missa, pida expressamente que se ha de dezir por èl solo, y el Sacerdote lo prometa assi.] Hæc ibi. Addunt etiam nonnulli tot stipendia posse recipere pro vna Missa, quot necessaria sint ad parentum etiam pauperum sustentationem, (quando in ea sunt necessitate, vt nisi mendicando sustentari non possiat) & ad emendos libros Theologo, vel Iuriste ad exercenda aliqua ministeria spiritali necessaria. Ita M. Nagnus Cabezudo, in 3. part. quæst. 833. artic. 1. dub. 9. conclus. 4. & 5. [Quod mihi, inquit, videtur probabile.] Et non dissentiet Caietanus, 2. 2. quæst. 100. art. 2. & 3. vbi ait. [Sustentationis nomine, non tantum venit cibus, & potus, sed quidquid est necessarium ad vitam, & vestitum sui, & eorum quorum sibi cura incumbit. Non enim debet mendicare Sacerdos pro susten-

tatione suorum, aut parentum antiquorum, aut parvulorum nepotum suæ curæ secundum naturæ iura relictorum, & huiusmodi.] Sic Caietan. in favore opiniois de pluribus stipendijs pro eadem Missa accipiendis.

5 Huius doctrinæ rationem tradit M. Ioannes de la Cruz, in direct. 2. p. de Sacrif. Miss. quæst. 1. dub. 7. conclus. 2. vbi ita inquit. [Probabiliter ait Soto, iustum stipendium esse taxandum in ordine ad congruam sustentationem Sacerdotis pro vno die, siue ab vno, siue à pluribus pro vna Missa accipiatur. Nam Sacerdòs (attende) habet ius vivendi ex suo ministerio, sed non habet aliud ministerium in vno die, nisi vnam Missam; ergo.] Hæc ille: quæ sunt valde notanda: quia decreta, & declarationes Eminētissimi morum Cardinal. ex mandato Urbani VIII. anno 1625. non intendunt iuri naturali derogare, vt notant Franciscus de Lugo de Sacram. lib. 3. cap. 12. num. 688. & Diana, part. 1. tract. 7. Mil. ref. 27. Vnde si ius habet Sacerdòs, vt ex Missæ celebratione vivat, vt tenet etiam M. Corradus, 2. p. Resp. q. 482. tantum stipendij poterit accipere, quantum ad suam sustentationem opus habeat, etiam vbi decretum receptum fuerit, (vt est in Hispania, quidquid alij dixerint) quod nulla ratione concedi potest. Alias nunc etiam, locum haberet non solum doctrina Cani, Ledesmae, & aliarum, quam parat probabilem M. Ioannes de la Cruz, sup. dub. 7. conclus. 4. in editione Toletana anno 1628. asserentiam. [Possit Sacerdòtem pauperem recipere duo, seu tria stipendia pro vna Missa, cum habet opus his ad victum parce, & moderatè iuxta suum stitum.] Sed etiam doctrina vtriusque Sotij, Caietani, Armille, & Sylvestri, & M. Corradi cum Aragon, qui vt supra vidimus, pro Sacerdote etiam dividere hanc opinionem amplectuntur. (Quæ inane penitus redderetur decretum Urbani, & Eminētissimi. Card. declarationes, quo ad prohibitionem duplicis stipendij pro vna Missa, iuxta consuetam Episcoporum taxam.) Vide vnum pro omnibus M. Dominicum de Soto, lib. 9. de iustitia, q. 3. art. 1. vbi sic scribit. [Vbi non est in usu, eam pro vna Missa elemosinam erogari, quæ diario victui sufficiat, potest Sacerdòs duplicem saltem percipere.] Et infra. [Dum autem Sacerdòti abundat, vnde honeste, & forsan ornate vivere possit, videtur nequire vt hoc subsidio. Sed nihilominus responderetur, quod etiam non adeo id ipsiusmodi Sacerdòtem deceat, tamen secundum rigorem iustitiæ, nulla esset iniquitas; quia iudicium non est de rebus ferendum in secundam id, quod accipit, sed secundum rei naturam.] Hæc ibi. Prædixerat autem populum iure nature teneri alere nisi

nistros Ecclesiæ. Eo quod. [Christianorum Religio, in Sacramentorum Iusceptione, & sacrificij oblatione posita sit, ad quæ iure naturali, & divino totus Christianissimus tenetur.] Quæ si admittatur, sanius cuique consilium erit, Regularibus, qui paucioribus ad congruam sustentationem indigent, quam Sacerdotibus alijs Missas celebrandas commendare.

6 Laxiorem, ante Urbani decretum, opinionem tradiderat M. Ioannes Dominicus Montagnolus Senensis, ex eadem Illustrißima Dominicanorum Familia, in libello de Missæ valore, cap. 26. Qui ut refert Philibertus Marchinus de Sacrif. Missæ tract. 3. part. 2. cap. 15. (aliàs 16. num. 4.) [Absolutè affirmat, remoto secularium scandalo ex Sacerdotum avaritia, posse sine peccato pro vna Missa plura à diversis stipendia accipi.] Quod ante illum tenuerant Caietanus, & Sylvester, quibus citatis putat probabile M. Corradus, 1. part. Resp. cas. quæst. 266. in additionibus: quia contrariam, quam sequitur, dicit tutiorem. Verba eius sunt. [Hæc opinio huius Doctoris Ioannis Viguerij, (nempe contraria) cum sit rationi valde consona, satis mihi placet ob rationes adductas contra aliam, propter diminutionem cultus Divini, ideo tenendam consulerem magis, quam alteram, cum etiam tutior videatur.] Hæc Corradus, qui ut patet, contrariam tutam existimat. Cæterum P. Vazq. de Euchar. disp. 234. cap. 4. asserit non esse tutam in conscientia. Et Navarrus in Manuali, cap. 25. num. 92. dicit esse doctrinam singulararem, & usu Ecclesiæ minime receptam. [Quare (inquit Marchinus supra num. 12.) in nullaprosus Religione, etiam Reverendissimorum PP. Prædicatorum, opposita sententia usu villo recepta fuit, ut refert Sotus, in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 1. conclus. 2.] Et nullam esse Religionem, cui hoc ex privilegio competat, multis suadere conatur Fr. Ludovic. à Concept. in examine veritatis, tract. 2. cas. 23. fol. mihi 179. Consulantur tamen M. Ioannes de la Cruz, in Epitom. Religios. lib. 2. cap. 5. dub. 7. concl. 3. §. Nota primo, & Henriq. in sum. lib. 9. cap. 22. num. 7. An vero ratione necessitatis ad congruam sustentationem communitatis, hæc opinione uti liceat; & an etiam particulari Religioso pauperi? Vide Petrum de Ledesma, in sum. part. 1. cap. 18. concl. 4. fol. mihi 94. vbi partem affirmativam tenuit.

7 Nihilominus novissimè post decretum Urbani VIII. opinionem Montagnoli, Caietani, & Sylvestri, amplectitur Thomas Hurtado, tom. 1. ref. mor. tract. 2. cap. 4. ref. 17. n. 187. & 188.

Verba eius sunt. [Si vnus det decem stipendia, & alius alia decem, dicendo decem Missas vtrique satisfacit ex iustitia, nec tenetur restituere.] Et infra. [Nec enim contra iustitiam est, pro pluribus stipendium accipere, & sacrificium vnū offerre, neque etiam est contra fidelitatem, etiam si promittam danti stipendiū, quod pro nullo alio offeram. Et inferius. [Etiam si apponatur Sacramentum de non applicando alteri; quia est iuramentum de re illicita.] Haec tenus Hurtado. Quae stare minimè possunt cū obligatione Decreti, quam ipse met supponit supra: ac proinde nescio, qua ratione hæc opinio sustineri potuit. Quapropter re melius considerata, tom. 2. tract. 8. ref. 26. n. 370. dixit, hoc dictum procedere secundum ius naturæ. [Quia secundum speciale decretum Urbani Octavi aliter iudicium ferendum est.] Et hodie cessat omnis opinandi licentia; tam in eiusmodi assertionem, quā in reliquis ex alijs Doctoribus supra datis. Nam contra opinionem numero secundo relata, & quæ, post declarationem Eminētis. Cardin. Iulij Urbani VIII. editam, invaluera, pro duplici stipendio, pro eadē Missa, ratione applicationis specialissimi fructus Sacerdoti correspondenti, prodijt nuper timè Sacræ Congregationis declaratio tenoris sequentis.

8 [Cum Authores nonnulli scriptis suis etiā typis editis asseruerint, Sacerdoti pro alio Missam, recepta elemosyna, celebranti, licitum esse aliam elemosynam quoque accipere ab altero, cui partem illā fructus, seu valoris eiusdē sacrificij, ipsi met celebranti debita, (specialem nuncupatam) applicet; ac proinde hunc casum sub decreto Sacræ Congregationis Concilij, prohibente duplex pro vnica Missa stipendium, seu elemosynam recipi, non esse comprehensum. Propterea Sacra Congregatio Eminentissimorum, ac Reverendissimorum Dominorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Concilij Tridentini interpretum, &c. Antedictam assertionem mature examinavit, eademque prorsus reprobata, sub die vigesimo quinto Ianuarij, anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono sancivit. Nulli Sacerdoti licitum esse, præfata ratione siue prætextu aliam elemosynam accipere, præter illam, quam accipit ab eo, pro quo Missam offerre tenetur; ac proinde casum hunc esse comprehensum in decretis alijs per eandem Sacram Congregationem Concilij editis, quibus prohibetur, ne duplex stipendium pro vnica Missa recipiatur. Quam Sacræ Congregationis sententiam ad Sanctissimum Dominum nostrū Alexandrū Papam Septimū relata, Sanctitas sua sub die vigesimo nono eiusdem mensis appro-

probavit, & decretum publicari, atque ad Episcopos, & Generales Regularium Ordinum transmitti iussit.] Hactenus in declaratione Sacræ Congregationis Concilij.

9 Cæterum in ea nil est, quod deroget concessioni, quam post evulgatam primam Eminentiſſ. Cardinalium declarationem anno sequenti 1626. fecit Urbanus VIII. Minimis Sancti Francisci de Paula, ut legata Missarum perpetua, exigua, & oneri annexo imparia, ad rationem quinquaginta scutorum monetæ Romanæ, pro qualibet Missa quotidiana reducerentur. Hanc constitutionem refert ad verbum Laurentius de Peyrinis ad Constitut. 5. Urbani VIII. pag. 494. tom. 1. privileg. Ordin. Minorum. Hoc autem privilegio (ait Marchinus) etiam aliorum Ordinum familiæ, quæ communicant in prædictis privilegijs, perfruuntur.] Sic ille tract. 3. part. 2. de Sacrificio Missæ, cap. 30. in fine. Et idem sentiunt Peyrinus, Petrus Marchantius, Caspensis, Garcias, & alij. Licet contrarium cum Lezana teneat Antoninus Diana, eos citans, part. 10. tract. 16. resol. 67. retractas quod docuerat, p. 6. tract. 6. ref. 11.

10 Rogabis an qui ignorantia, vel opinione ductus duplex stipendium modo supra tradito à Doctoribus receperit, teneatur, falsitate opinionis cognita, post novissimum Sacræ Congregationis decretum, reficere Missas, aut stipendium restituere? Respondet negative Bordonus, in consil. Regul. resol. 25. quaest. 13. num. 22. Sed aperte fallitur: quia ratione rei acceptæ (si extet, vel factus sit ditior) tenetur, sicut possessor bonæ fidei, quando cognoscit rem esse alienam, aut sine titulo adquisitam. Nec fas est dicere præfatas Emin. Cardinal. declarationes vim legis non habere, sed tantum esse doctrinales securiorem partem proponentes: Nam declarationes Cardinalium in authentica forma, solito sigillo, & subscriptione Emin. Cardinalis Præfecti, ac Secretarij eiusdem Congregationis à Summo Pontifice approbatæ, & ex eius mandato publicatæ, ut contingit in præsentî, vim habent legis, & sub lathali ad earum observationem obligant, ut bene Diana, part. 1. tract. 2. Mis. ref. 42. Thom. Hurtado, tom. 1. variar. tract. 3. cap. 6. ref. 45. n. 380. & doctissimus Pater Mèdo in Bull. disp. 1. cap. 6. n. 41. Quamvis cum his etiam conditionibus probabilem esse contrariam sententiam immerito putet Illust. Arch. Hispalensis Fr. Petrus de Tapia, lib. 4. de legibus, quaest. 8. art. 8. num. 5. in fine, fol. mihi 358.

11 An vero liceat aliquando eidem Sacerdoti, pluries eodē die celebrare? Audiantius doctissimum M. Ioannem de la Cruz,

in direct. 2. part. quæst. 2. de Sacrif. Missæ dub. 3. ubi sic ait. [Pluribus ex rationabili cautâ licet eodem die celebrare. Primo, in Natali Domini. Secundo, si in festo solenni Ecclesia non capit omnes fideles, & vnus est tantum Sacerdos. Tertio, si post primam in Missa occurrat defunctus ex more cum Missa sepeliendus. Quarto, si superueat Episcopus, quem decet audire Missam quotidie. Imo, & ob peregrinos in die festo. Quinto, si infirmus sit communicandus, & non sit consecrata Hostia. Sexto, si in eodem die sint due Missæ vna festi, & altera vigiliæ, Rogationum, aut defunctorum, & sit vnus solus Sacerdos. Ita D. Thom. ad 2. Secundo, si sint nuptiæ benedicendæ. Dicitur casus assignantur à Paludano, in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 4. à Divo Antonino, 3. part. tit. 13. cap. 6. §. 4. & 5. art. 2. Soto dist. 13. quæst. 2. Navarro, cap. 25. num. 87. Victoria, n. 96. Sylvest. verb. Miss. 1. Et in dictis casibus supponitur, quod Sacerdos sit ieiunus, & quod non sit alius Sacerdos, & c. In omnibus dictis casibus præter primum, & secunqum non apparet vrgens necessitas, sed in his iteratur consuetudini.] Hæc Cruz. Circa ieiunium naturale ad celebrandum requiritum. Vide infra, tractat. de ieiunio, propos. 2. num. 10.

PROPOSITIO III.

Post decretum *Vrbani potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere minori stipendio.* Bordonus Iesuita, in *consilijs Regul. resolut. 25. num. 28.*

1. R. Ante decretum plures doctissimi tenuerunt M. Sotus de iustit. lib. 9. quæst. 2. post 2. corollar. [Vtrum possit Pastor, qui curam habet animarum, cuique subinde incumbit eiusmodi functio, expitantijs portiuuncularum tibi vsurpare, immunitasque mercenario porrigere? Et reuera si iustum stipendium mercenario relinquatur, non video in hoc apertam iniuriam, quando quidem pitantiæ omnes Parecio conferuntur, qui subinde, vt Missarum debitor, quo potuerit honore stipendio, potest mercenarios ad eas celebrandum conducere.] Hæc Sotus, cuius fundamentum, licet pro omnibus militet, quo ad Parochos tantum id eum tradere, dicit M. Corradus, 2. part. resp. causam, quæst. 354. Verum quoad omnes Sacerdotes tenet apud ipsum, doctissimus alter sodalis, vt ipsemet refert. [Sed R. P. Fr. Bartholomæus ab Angelo, Ordinis nostri Predicatorum, in quodam suo libello, sic dicit. [Reuera si iustum stipendium merce-

natio relinquatur, non video in hoc apertam iniuriam, si qui dedit pecuniam, dedit ultra quam dari solet, & saltem implicite contentatur, & sibi retinet illud plus pro suo labore.]

2 Idem tenet M. Zanardus, in direct. part. 1. de Euchar. capit. 13. ibi. [Septimo dico. Quamvis habeat speciem turpis lucri accipere pinguem Cappellaniam, vel eleemosynam à consanguineis defuncti, & postea per non totum receptum, sed per minus, per alios satisfacere, vt si mihi darentur duo Iulij pro quolibet Sacerdote celebraturo tali die pro defuncto, & ego solum vnum Iulium cuilibet Sacerdoti darem, alios Iulios pro me retinendo, &c. Tamen factum tenet, nec ad aliquam restitutionem obligat, quia satis est, quod fiat Sacrum in suo valore, & quia translatum est in me dominium. Vndè possum facere de meo, quod volo.] Hæc ille. Et ante decretum tenuere plures alij, quos citat Diana, 2. part. tract. 14. resol. 11. & de iure naturali verum esse, tradit cum pluribus, quos citat Thomas Hurtado, tom. 1. variar. resol. moral. tract. 2. cap. 4. resol. 16. & communis opinio, apud Barbol. de potestate Episcop. part. 2. alleg. 24. n. 11.

3 Post Urbani decretum putat probabile Illustrissimus, ac Reverendissimus M. Acatus de Velasco, tom. 1. resol. mor. verb. Cappellania, resolut. 152. num. 2. Cum limitationibus traditis à Zanardo sup. [Esta opinion, inquit, me parece a mi probable con que tenga las dos condiciones dichas.] Nimirum, quod sit translatum dominium, & quod fiat Sacrum eleemosyna consueta. Et absolutè tenet Bordonus ab Anonymo supra citatus. Sic enim ait, num. 28. [Dico tradentem stipendium taxatum, retenta sibi parte minori, aut etiam maiori, non peccare mortaliter, nec teneri ad restitutionem, &c. Quia nulli inferitur damnum, neque iniuria, sed solum fit contra simplicem prohibitionem, quod non potest esse nisi peccatum veniale.] Hæc Bordonus. Fateor. Sed quid inde contra Ictuitas? Bordonus non est Iesuita, sed Franciscanus. En libri inscriptionem. [Consilia Regularium, authore admodum Reverendo Patre Fratre Francisco Bordono Parmensi Tertij Ordinis Sancti Francisci Regularis Observantia, Sacerdote professio, Doctore Theologo, ac Sancti Officij Civitatis Parmensis Consultore.] Hæc ibi. Parum iudicasses Iesuitis opiniones imposuisse, ni aut hores etiam imponeres. Sed ne vel istum Doctorem tam acri censura carpas, vide Marchinum, tract. 3. part. 2. cap. 32. in fine, vbi sic ait. [Audio tamen hoc decretum, quo ad hanc partem, in multis Italiae locis, necnon in ipsa Alma Vrbe, à multis Collegiatis Ecclesijs

non seruari.] Quapropter sententiam Bordoni Doctores alij non infimæ notæ improbare non audent.

PROPOSITIO IV.

Confuetudo aliquorum fidelium, qui dum vitam agunt defunctorum Missam, & Officium, sibi quasi mortui applicari, decantari, & exequias celebrant curant, veluti superstitiosa exurpanda est. Layman sententia, lib. 3. tract. 5. de Sacrifi. Miss. cap. 2. num. 15.

1. R. Hanc doctrinam defendunt Diana, 5. part. tract. 13. resolut. 2. & Fraxinellus de Sacer. obligatione, lect. 4. pract. 4. §. 4. Qui multis probant talem consuetudinem ritibus, & ordinationibus Ecclesiæ Romanæ conformem non esse. Quia Ecclesiæ, inquit, suffragia, siue preces, secum præcipiam, tum significationem, tum institutionem, referantur ad solos mortuos, & intentio Ecclesiæ est vt Missa, quæ dicitur de Requie, & Officium funebre dicatur pro mortuis, nam ad eum finem Collectæ, & preces factæ sunt. Sacerdos autem non potest mutare intentionem Ecclesiæ. [Ergo inutiliter (inquit Layman) ne dicam superstitiose, dicuntur pro viuis, quippe præter, aut contra Ecclesiæ intentionem.] Vide Dianam vbi supra, quæ his præiudicis concludit. [Hæc sunt rationes, quas pro tua firmanda sententia adducit Layman, quam libenter sequor, & docet etiam Fraxinellus.] Et ex Doctoribus, qui contrariam amplectuntur, nonnulli sic limitant. [Dummodo non dicantur orationes, quæ demonstrant aliquem iam mortuum.] Ita Zerola, & Homobonus, quos sequitur Barbosa in collect. Doctorum in Concil. Trident. Sess. 22. cap. 2. num. 10.

2. Quod vero pro defunctis in Purgatorio existentibus vtiliter dicantur, fide sanctum est ex Trident. vbi sup. cap. 2. & Can. 3. Sed quæres: An suffragia existentibus etiam in inferno profint? Respondet M. Corradus, 1. part. resp. cas. quæst. 264. [Tutius est simpliciter dicere quod suffragia non profint damnatis, nec pro eis Ecclesiæ orare intendit.] Hæc ille, qui vt patet, oppositam sententiam probabilem, & tutam existimat. Non tamen videtur conformis Tridentino vbi sup. Sess. 22. cap. 2. dicenti. [Pro defunctis nondum ad plenum purgatis rite, iuxta Apostolorum traditionem, offertur.] Vnde M. Bartholomæus Sivilla, ex eodem Prædicatorum Ordine in Speculo peregrinarum quæstionum, quæst. 13. tertij capitis, nonnullos pro hac sententia referens, carpit, subnectens. [Antiquas, & oblitas positiones susci-

tare cupientes.] Vide Marchinum de Sacrif. Miss. tract. 3. part. 2. cap. 9. num. 12.

3 Cæterum D. Thom. in Addit. ad 3. part. quæst. 71. art. 5. §. [Sed hoc iterum.] Prædictam sententiam tanquam probabilem, & tutam admittit dicens. [Sed tamen modus, qui à quibusdam ponitur, quod suffragia profunt damnatis, posset aliquomodo suffineri; ut si dicatur, quod non prolunt, neque quantum ad diminutionem poenæ, vel interruptionem, &c. Tutius est simpliciter dicere, quod suffragia non profunt damnatis, nec pro eis Ecclesia orare intendit, sicut ex dictis Authoribus apparet.] En probabile iudicat D. Thom. quia contrarium vocat tutius. Nihilominus, M. Sotus, in 4. di. 45. quæst. 2. art. 2. §. Quapropter] à probabilitatis finibus exterminat dicens. [Et si D. Thomas moderate dixit tutius esse, &c. Quia suo tempore in opinionibus id versabatur, tamen iam nunc asserenda est conclusio, vel tanquam Catholica, vel tanquam Catholica proxima, saltem de iure communi.] Hæc M. Sotus.

4 Cæterum licet Sacrificium Missæ nullatenus pro damnatis offerri possit, certissimum est pro vivis omnibus fidelibus, etiam peccatoribus (exceptis excommunicatis non tolleratis) licite, & vtiliter offerri, ut docent communiter Theologi. Imò sunt, qui existunt, virtute huius Sacrificij, immediate, & proxime, & ex opere operato remitti peccata mortalia, & infundi gratiam habitualementis, pro quibus offertur, dum mo per attritionem dispositi reperiantur, sicut fit virtute Sacramenti Poenitentiae. In hanc singularem sententiam inclinat M. Petrus de Soto, lect. 7. de Eucharistia, & amplectitur M. Ambrosius Catharinus, opusc. de Sacrificio Missæ, (quod videre non potui) ut referunt M. Cano, lib. 12. de locis, cap. 13. M. Didacus Nuño Cabezudo, in 3. part. quæst. 83. art. 1. dub. 6. & P. Henriquez, lib. 9. de Eucharistia, cap. 14. in Gloss. lit. K. Vbi alios recenset auctores, dicens. [Et probabile dicunt Mantius, Sancius, & favent Soto, & Corduba, dum admittunt per Missam conferri alteri augmentum gratiæ ex opere operato.] Verum prædictam sententiam omnes rejiciunt. P. Henriquez dicit esse fallam, M. Canus esse delirium contra omnes Theologos, qui vno ore, animoque dissentiant. [Ex quo, inquit, Ambrosij Catharini deliratio patet.] M. Nuño appellat erroneam, & sic alij.

((((()))

PROPOSITIO V.

Qui in diebus festis assistit sacro, ab Offertorio vsque ad benedictionem, satis facit precepto. Layman Iesuita, lib. 4. tract. 7. cap. 3. num. 3.

I. R. P. Layman non tuctur hanc sententiam, sed refert pro illa Amalatum, lib. 3. de Ecclesiastico Officio, cap. 36. ipse vero ait. [Ego nil contra communem sententiam hic definio.] Fidelius ergo Diana, 5. part. tract. 14. resol. 70. Sic scribit. [Observat Layman (quod ego tamen non approbo) Amalarium significare fideles gravis culpæ damnari non posse, si ab Offertorio vsque ad benedictionem Sacerdotis interint.] Quid alij Doctores sentiant? Audi M. Ioannem de la Cruz, in direct. 1. part. precept. 3. art. 2. de Missa. [Tenentur, inquit, sub peccato mortali audire Missam in festis, ab Epistola, iuxta Navarrum, aut iuxta Div. Antoninum, 2. part. tit. 9. cap. 10. & Ludovicum Lopez, tom. 1. cap. 52. & Manuel Rodriguez, verb. Fictas, ab Evangelio vsque ad communionem finitam, & qui alia omittit, satisfacit Missa, etsi peccat venialiter, ob parvitatem materiae omittæ.] Hæc Cruz.

2 An vero satisfaciat, qui omisso etiam primo Evangelio assistit ab Offertorio vsque ad Evangelium ultimum inclusive? Respondet affirmative M. Zanardus, 1. part. de Euchar. cap. 16. §. 6. ibi. [Qui non audi vislet Evangelium post Epistolam, satisfaceret audiendo Evangelium Ioannis, & sic non omisisset partem notabilem Missæ.] Idem tenent plures alij, apud Dianam, 5. part. tract. 14. resol. 70. inter quos Faustus de Eucharist. lib. 2. quest. 386. & ipse Diana dicit, hanc sententiam non esse improbabilem. Vnde, inquit, non damnarem de mortali, qui Missam post dictum Evangelium audivit vsque ad finem.] Et probabilem putant cum Navarro M. Nagnas, Gratias, & alij, quos refert, & sequitur Bonacina, disp. 4. de Mis. Sacrif. quest. ult. punct. 11. num. 17. Cui satis favent D. Antoninus, Ludovicus Lopez, Rodriguez, & Ioannes de la Cruz vbi supra; dum ultimo Evangelio assistere, non iudicant necessarium ad impletionem precepti. Si enim interesse utriusque nemo tenetur sub mortali, cur unum præ alio? Et ita expressè tenet M. Acatus de Velasco, tom. 1. resol. mor. verb. Fictas, resol. 346. [La razon, inquit, es, porque ninguno està obligado à oír dos Evangelios en vna Missa, y oyendo el Evangelio ultimo de San Iuan, parece que con esso re-

com-

compensa el primer Evangelio que no oyo.] Subnectit vero. [Pero esta licencia, o dispensacion raras vezes se ha de admitir; pero de pues de hecha no se ha de desechar.] Verum, ad quid post bellum auxilium?

3. Iam quomodo hæc cohereant cum præcepto Ecclesiastico audiendi totam, seu integram Missam? Respondet D. Antoninus, 2. part. tit. 9. cap. 10. §. 1. c. b. 7. [Septimum dubium est de eo, qui dimittit aliquam partem Missæ, puta introitum Missæ. Videtur quod non satisfaciatur, quia cap. Missas, dicitur. [Totas] id est integras. Respondetur, quod modicum pro nihilo reputatur. Ideo dicendum est, quod talis non dicitur servator præcepti, sed si dimittit notabilem partem (attende) puta mediam, vel tertiam partem, secus.] Idem tradit Sylvest. verb. Missa, 2. numer. 1. ibi. Dicitur totas, id est integras, parum pro nihilo reputato. Unde secundum Archi. præceptum non observat, qui partem notabilem omittit, puta medietatem, aut tertiam partem; secus qui modicam. Cum autem, secundum omnes, ad fractionem præcepti opus sit, partem notabilem omittere, qui medietatem, aut tertiam partem non omittat, non peccabit lathaliter, secundum citatos Authores. In hoc principio fundatur supra relata Doctorum opinio pro accedente post primum Evangelium, quam sequitur etiam cum formidine Layman ubi supra, dicens. [Duriusculum videri si hominem, qui circa Offertorium ad Missam accessit, peccati mortalis damnemus, quod reliqua neglexerit, seculo contemptu: quando que principalia in Missæ Officio sunt, antequam audivit.] Et ita etiam sentire videtur Martinus de San. Ioseph in Monitis confess. tom. 1. lib. 2. tract. 9. de orat. num. 5. ubi ait. [A otros les parece, que oye Missa, el que llega à oír desde el Ofertorio; por que juzgan que todo el principio có el Evangelio inclusive no es materia grave, y en todas las morales es razon aliviar las conciencias, aviendo razon para ello, & sententia humanior est tenenda.]

4. Si autem inquiras. Quis liget hoc præceptum? Vide D. Antoninum, 2. part. tit. 9. cap. 10. §. 1. c. b. 1. ubi ait. [Utrum teneantur Clerici, & Religiosi ad præceptum audiendi Sacrum?] Respondet. [Videtur quod non, quia textus dicit. [Seculares.] Ergo, qui non sunt laici non obligantur. Quod sentire videtur Ioannes de Biblia in quodam quolib. Secutior, & rationabilior est opinio Archi. Si enim tenentur laici, multo magis Clerici, & Religiosi. Sic ille. Cuius opinionem, ne tutiorem, sed certissimam dicito. Et circa præceptum audiendi Sacrum, non

audias M. Tabienam, & M. Turrecrematam, licet alias vires doctissimos, ex Ordine Prædicatorum, licet neque Angelum, Ricardum, Rolellam, & alios, qui (vt refert eos citans Machago, tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 1. cocum. 1. §. Si bien Angelo) asserunt non assilientes Sacro in diebus festis non peccare mortaliter, nisi ex consuetudine omittant. Hanc enim opinionem non pauci erroris insinulant. Et sane strictior est opinio Amalarij, quam omnes reprobant.

5 Circa attentionem requisitam ad impletionem huius præcepti, sic discurret M. Sotus, in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 1. [Hinc colligitur attentionem, quæ sub præcepto necessaria est ad audiendam Missam, non esse tantam, quanta in Officio Canonico persolvendo requiritur, sed sat est quod sit actus humanus. Quo circa (attende) quamvis indecentia sint colloquia inter audienda Sacra, non tamen propterea transgressio sit præcepti. Possent tamen voces, & cachinni in tantum prorumpere, vt per se essent peccatum irreverentiæ, & scandali.] Hæc Sotus, & ante illum Caietanus, quem citatum sequitur M. Corradus in Resp. 1. part. quæst. 198. vbi sic inquit. [Respondetur tamen ex Caietano, in opusc. tom. 1. tract. 6. quæst. 1. vna cum Soto, in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 1. quod sufficiat Missæ esse presentem, vnde qui tangebat eam non audiens, vel cum alio loquens, non propterea est præcepti transgressor.] Verum, iure optimo, paulò infra in contrariam sententiam inclinat cum Sylvestro; qui verb. Missa in fine, negat posse satisfacere, si in notabili parte Missæ alijs intendit, quæ distrahunt à Missa, vt sunt nugationes, vaniloquia, & similia, quæ scandalizant. [Et hæc opinio, inquit, magis mihi placeat.] Sed cui iam contraria placebit?

6 De Ministro ad celebrationem Missæ, dixit Navarrus, quæ citatum sequitur Zerola, in praxi Episc. part. 2. verb. Missa, §. 3. Non esse necessarium de iure Ecclesiastico. Sed communis Doctorum sententia contrarium tenet, nisi gravis necessitas premat, cum D. Thom. 3. part. quæst. 113. art. 5. ad 12. imò, & quod debet esse vic. Non inficior oppositum docere M. Nugnum Cabezudo, 3. part. quæst. 83. art. 3. dub. 1. Vbi contra fere omnes asseruit feminam posse immediatè, & proxime Sacerdoti ministrare. Verum [Citius (inquit, M. Soto, in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 5.) audeam egomet mihi respondere, & ministrare, quam feminam ad id munus admittere.] Videatur Barbof. de offic. Patochi, part. 1. cap. 11. num. 42. vbi plures.

7 Circa locum ad celebrandum. Videatur M. Sotus supra art.

3. à §. [Circa hoc.] Vbi inquit. [Vtrum celebrare in locis non consecratis, & benedictis, nempe extra Ecclesiam, sine Papæ, vel Episcopi facultate, sit peccatum mortale?] Cui sic satisfacit. [Ad hoc respondetur primum. Quod de licentia Episcopi, etiam citra necessitatem, licitum est: Item ex necessitate, etiã sine licentia Episcopi, & ita tenet Sylvester, verb. Missa 1. §. 5. tamen ubi licentia haberi potest, condecet, ut petatur. Quinimo non opus est magna necessitas, ut peccatum mortale excusetur, &c. Imò verò (attende lector) ubi nullus sit contèptus, vel scandalum, vix arbitror posse contingere peccatum mortale per celebrationem extra Ecclesiam. Sed præter necessitatem sunt, & privilegia. Prædicatoribus enim, & Minoribus indultum est, ut cum altari portatili possint etiam sine licentia Episcopi extra Ecclesiam celebrare. Jam vero modo per Pontificum diplomata ratione Cruciatæ quibusvis concessum est, ut intra lares proprios Missas facere possint celebrari. Atque ubi aliqua necessitas incumberet, nil irreverentiæ tales concessiones haberent.] Hæc M. Sotus.

8. Tanti Doctoris patrociniõ freti non defuerunt, qui dixerint, quemlibet virtute Cruciatæ, (nempe in Regnis in quibus publicatur) posse in domo sua erigere Oratorium, quod ab Episcopo designetur, & approbetur, ut in eo Missas celebrare facere possit. Quam opinionem cum Garcia, & Ludovico à Cruce, quos citat, defendit, ut valde probabilem, & tutam in praxi Thomas Hurtado, tom. 2. res. mor. tract. 12. cap. 1. §. 4. num. 1236. & 1242. An vero hæc sit M. Soti expressa sententia? Non affirmo. Tu cogita ex verbis illis. [Ratione Cruciatæ quibusvis concessum est, ut intra lares proprios Missas facere possint celebrari.] Et inferius. [At vero, quod univèrsi citra delectum huiusmodi concessionibus utantur, revera non potest non reverentiam Sacrosancti Sacramenti denigrare, & quandam præferre contemptus effigiem. Hæc ille. Quapropter hanc opinionem tribuunt Soto, Diana, part. 9. tract. 1. resol. 23. & Palao qui illum sequitur, tom. 4. tract. 25. disp. vnica, punct. 6. num. 1. Eodemque fundamèto attribuenda est M. Ludovico Lopez ubi sup. §. [Superest iam.] Sed ego potius negarem cum communi Theologorum, talem concessionem in Bulla Cruciatæ contineri, ob reverentiam saltem Pontificis, univèrsis citra delectum privilegia Cruciatæ concedentis.

((§))

EXTRACTATV DE IEIUNIO.

PROPOSITIO I.

QVI habent priuilegium edendi ova, & lacticia in Quadragesima, possunt edere lardum, & sagimen. Azor Iesuita, lib. 7. cap. 10. quaest. 8.

R. Hanc opinionem doctissimi viri defendunt, Syluester, verb. Ieiunium, quaest. 5. §. 2. vbi cum Hostiensis tenet. [Quodcunque conceditur vtius ovorum, & castei, concessus intelligitur vtius sagiminis, seu lardi.] Quem ex eodem Praedicatorum Ordine sequuntur M. Dominicus Baltanas, Provincialistae Beticæ Provinciae in Hispania in Apologia Hispalis edita anno 1557. S. Raymundus, & alij apud ipsum, & M. Tabiena, quem cum pluribus citatum reperies, apud Diapan, 1. part. tract. 9. resol. 21. & apud Leandrum à Sacramento de praecipis Ecclesiae, tract. 5. disp. 2. Quibus consentit M. Corradus in Resp. casuum, part. 1. quaest. 250. in Addition. Vbi cum sententiam Hostiensis, verbis supra datis, referat, nec illam refellit, nec contrariam proponit. Et expressè cum M. Victoria, tenet M. Bartholomaeus de Medina in instruct. Confess. lib. 1. cap. 14. §. 10. in fine. Vbi sic. [La licencia de comer huevos, es tambien para comer butyro: de adonde colegi probablemente el doctissimo P. Victoria, que se puede guisar con manteca de puerco. Mas el uso està en contrario.] Stant etiam pro hac sententia Panormitanus, & Gloss. in cap. Presbyter, vt ait Syluester. Item Angelus, & Rosella, vt testatur M. Baltanas sup. & putat probabilem Bossius, tom. 3. de Ieiunio, titul. 21. tract. 9. num. 61. post medium, & amplectuntur Ananias, Felinus, Cortetus, Ovanus, & alij quos citatos sequitur nouissimè Sebastianus Sachus ex Ordine Minorum in Fasciculo Florum, lib. 1. tract. 3. capit. 11. num. 91. fol. mihi 336. Et vt probabilis proponitur à Machado, tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 3. docum. 4. num. 5. Vbi plures in margine citat. Et saltem, quod sagiminis vsus licitus sit, defendunt Pasqualigius in praxi Ieiunij, decis. 74. num. 4. & 6. Et Barbosa in cap. Presbyter. num. 2. vbi sic ait. [In Glossa [Sagimine] notatur ad hoc, quod illis diebus, quibus licet co-

mædere ova, & caseum, licet etiam comedere sagimen, vt per Sylvestrum, &c.] Idque putat probabile Leander à Sacramen. in 5. præcept. Eccles. tract. 5. disput. 2. quæst. 35. & sequitur Diana, 1. part. tractat. 9. resolut. 21. Vbi sic ait. [Non ignobiles authores probabiliter docent, quod in illis diebus, quibus ex aliquo privilegio liceat comedere ova, caseum, & cetera lacticia, licere etiam comedere lardum, & sagimen. Ita Gloila, Abbas, Hostiensis, Sylvester, Tabiena, Bertachinus, Aviles, & alij, apud Henriquez. qui asserit ita respondisse aliquos Archiepiscopos Hispaniæ, qui de hac re consulti fuerunt.]

2 Sed quid dicendum de non habentibus privilegium edendi ova, & lacticia? Respondet Sylvester vbi supra. [Secundum Petrum de Palude, Britones comedentes in Quadragesima butyrum, videntur excusari, quia in illis partibus, in quibus Ecclesia dispensare potest, sciendo, & dissimulando dispensat.] Et paulo infra. [Vnde cum Ecclesia neque eis prohibeat, nec prædicet eos malefacere, & si aliud privilegium non habeant, excusantur.] Hæc Sylvester: quem sequitur M. Tabiena, verb. Ieiunium, num. 8. citans Paludanum, & Div. Antoninum.

3 Qua autem ætate pueris carnes, & ova prohibeantur? Vide doctissimum M. Serra, 2. part. tom. 2. quæst. 96. artic. 1. Vbi sic ait. [Magister Sotus, in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 11. ad finem corporis, loquens de præcepto Ecclesiastico sumendi Eucharistiam, ait. Pueri non obligantur vsque ad duodecimum annum, quando alij tenentur Ecclesiæ legibus. Idem dicit dist. 18. quæst. 1. artic. 3. ad finem corporis, loquens de præcepto Ecclesiastico Confessionis Sacramentalis. Ex quo sequitur, pueros vsque ad hanc ætatem, etiam vsu rationis habent, non peccare carnes, aut lacticia in diebus prohibitis comedentes; quod expressè dicunt multi recentiores.] Hæc M. Serra, quæ sunt valde notanda. Opinionem Soti sequitur M. Corradus, 1. part. quæst. 54. In Addit.

PROPOSITIO II.

IN collatione serotina potest licitè sumi quarta pars eorum, quæ ieiunanti sufficerent ad prandium. Reginaldus Iesuita in praxi, tom. 1. lib. 4. cap. 14. dub. 10. num. 185. Layman Iesuita in Theolog. moral. lib. 4. tract. 8. cap. 2. num. 9.

1 R. Prædictos Doctores non fuisse loquutos de prandio, sed de cœna, ad quam longe minor quantitas sufficere solet, & debet. [Quarta, inquit, pars eorum, quæ Ieiunanti sufficerent ad ordinariam suam cœnam.] Cum autem communiter vix ad triginta duas uncias, hominû cœna soleat ascendere, ideo communis opinio concedens uncias octo non longe est ab hac opinione. Præterquam quod circa quantitatem collationis, varie loquuntur Doctores. M. Nicolaus Mosciensis ex præclarissima Prædicatorum Religione in Tyrociniò S. Artis Pœnitentiariæ, part. 2. præcept. 2. num. 22. Sic ait. [Hæc autem quantitas non est taxata, sed arbitrio bonæ conscientiæ relicta, attentis circumstantiis locorum, temporum, personarum, & occupationum.] Ciptius in Thesauro, tom. 2. verb. Ieiunium, cap. 1. quæst. 4. [Quantitas non est determinanda; sed relinquenda est conscientiæ vniuscuiusque, quia cum diversæ sint complexiones hominum, quantitas determinata poterit esse deficiens vni, sufficiens alteri, & excedens alteri.] Ex quibus, & ex Ioanne Sanctio, Diana, part. 1. tract. 9. resol. 1. in fin. sic ait. [Ioannes Sanctius in selectis notat, licere nobilioribus ob ademptam consuetudinem ali quantum largiorem, quam plebeijs, refectiunculam vespertinam accipere, solent enim esse debilioris valetudinis, & allucti pluribus epulis.] Ioannes Henríquez Augustinianus in practicis quæstion. lect. 16. quæst. 4. [La cantidad, inquit, de las ocho onzas no se ha de entender con las frutas muy humedas, como lon vrbis, y círuelas frescas, y cosas semejantes, porque doze onzas destas frutas muy humedas, son ocho de las frutas secas.] Omitto quo ad quantitatem collationis, standum esse consuetudini vnius cuiusque Provinciæ, vt docet Sylvest. verb. Ieiunium, num. 10. & plures alij. Et forsân in ea, quam Layman, & Reginaldus coluere, prædicta consuetudo vigeat.

2 Quo ad qualitatem ciborum, sunt qui existiment (licet contra communem Theologorum) eandem, quæ in prandio, in collatione licere; ac proinde casseum, lac, & pisces. Ita Petrus Marchantius in Tribun. Sacram. tom. tract. 12. tit. 3. quæst. 3. dub. 1. [In collatione, inquit, vespertina, de qualitate cibi non est altercandum, sed de quantitate dumtaxat.] Ciptius in Thesauro animæ, tom. 2. verbo Ieiunium, cap. 1. quæst. 4. [Inientaculo serotino non refert, quid quisque sumat, si modum non excedat, dummodo non sit aliquis ex cibis vetitis, vnde poterit comedi casseus, pisciculi parvi, vel pars exigua piscis grandis, iusculum etiam aliquid, & tandem quidquid magis vnusquisque

putat prodesse suæ complexioni.] Caietanus in sum. verb. Ieiunium. [Ad hoc videtur Serotinum ientaculum reductum, vt non referat quid quisque sumat, si modum non excedit.] Idem tenent Iacobus Marchantius, Ioannes Vvigers, Bonacina, Zanbellus, Pasqualigius, & apud illum Caietanus, & Bizozerus, & putant probabile Trullench, & alij, quos citat Diana, part. 9. tract. 6. Miscel. resol. 8. Quibus adde M. Acatium de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Ayuno, resol. 3 2. Sequitur M. Nicolaus Moseicensis supra citatus, num. 22. fol. 97. dicens. [Materiam collationis olim soli fructus erant, nunc autem sumat quilibet quod vult, nil refert, dummodo parvitas apud pios recepta non excedatur, & non comedatur id quod ad nutriendum potius valet, vt legumina, & pisces, quamvis etiam hæc in modica quantitate non obstant ieiunio, nec collatio in coenam transiret.] Idem sentit Bossius de triplici iubilæo, sect. 4. cap. 18. num. 132. Vbi ait. [Non negarem etiam in Quadragesima, vbi quis esset dispensatus, quoad lactinia, posse vna cum pane adhibere parum casei in collatione.] Denique plures citans hanc sententiam tuetur Marcus Vidal, in Arca vitali tract. de ieiunio, numerum 25. & 140. fol. mihi 269. & Angelus Maria Verricelli, in quaest. moral. tom. 1. tract. 3. quaest. 5. num. 161. Idem tenet Machado, tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 3. docum. 7. num. 5. addens. [Y esta opinion califico por muy probable, consultado sobre ello, el doctissimo Doctor Don Garcia de Porres, varon verdaderamente grande en toda erudicion, Colegio mayor de Cuenca, y Catedratico de Vísperas de Canonés de la Vniversidad de Salamanca.] Quos sequitur Marcus Vidal vbi supra: ad ovaque extendit, dicens. [Deducitur secundo, sine violatione Ieiunij servata debita quantitate sumi posse ova, lactinia, &c. in vespertina refectiuacula, quando hæc licite comeduntur in diebus Ieiunij.] Idque Pasqualigius, decis. 115. latè probat, alios citans, quibus adhæret Iacobus Marchantius, apud Dianam supra, & tenet Hieronymus de Llamas, cum Mag. Soto, apud Leandrum, in 5. præcept. Eccles. tract. 5. disput. 4. quaest. 46. verba Hieronymi de Llamas sunt. [Possunt, & nimium studentes, & capite debiles, (qui male non coenati dormiunt) aliquantulo in hoc longiores esse, quibus Soto in 4. dist. 15. vsque ad parvis ovorum essum concedebat, neque nobis videretur in hoc largus, cum sciamus Ieiunium cum illis omnibus servari posse, quæ eius essentia, neque saluti repugnent. Hæc ille.

4 Ex doctrina Reginaldi, & Layman supra tradita de quantitate collationis, interunt nonnulli, in diebus ieiunij non esse culpam gravem duas uncias communis cibi assumere. Ita Antonius de Leon in sua quest. moral. [Del chocolate,] part. 3. numer. 21. Vbi sic. [Porque ay quien reduzga la colacion a la quarta parte de la cena, no es mal fundamento para dezir, que la quarta parte de la colacion sea materia parva.] Idem tradit Diana, part. 5. tract. 5. resol. 11. Quantitatem autem collationis esse uncias octo, est hodie communis Theolog. sententia, Suarez, Fagundez, Turrianus, Ioseph Augustinus, Escobar, Ictualdus, Pasqualigius, Leander, Baucius, Ioannes Henriquez, Santius, Machado, Trullench, & alij, quos citatos adducit Diana, 1. part. tractat. 9. resol. 1. & part. 9. tract. 6. resol. 8. Vnde fit quantitatem duarum unciarum esse materiam parvam: & ita in terminis tradit Turrianus in sum. Theolog. moral. part. 1. cap. 256. dub. 27. num. 2. dicens. [Quantitas duarum unciarum communis cibi non sufficit ad peccatum mortale.] Et cum alijs tenet Diana, part. 11. tract. 6. Misc. resol. 53. in fin. Ex quo principio deducit, sumentem pro collatione serotina uncias decem communis cibi, peccaturum solum venialiter, quia id, in quo excedit, est materia parva. Ita cum doctissimo Leandro de Murcia, & alijs, tradit Diana, part. 9. tract. 6. Misc. resol. 15. §. [Sed hic obiter.] Notanter dixi. [Communis cibi.] Quia in esu carnum, licet detur etiam materia parva, vt cum Merolla, Antonio de Leon, & alijs communiter, tradit ipse Diana, 5. part. tractat. 5. resol. 32. hæc tamen leuissima est, nimirum inquit Leon. [Laque el cozinero, y el que haze la salva a los Principes, pueden comer en Viernes de carne, para probarlos, y darles sazón, esta, respectu cuiusvis, serà la materia parva de este precepto, y no otra mayor.] Hæc ille sup. part. 3. num. 3. & alij communiter. Licet Pasqualigius in praxi ieiunij, decis. 42. num. 6. & 7. & Sebastianus Sachus in Fasciculo Florum, lib. 1. tract. 3. cap. 11. num. 61. & 62. fol. mihi 328. existiment, dimidiam carnis unciam circiter, & moraliter ponderatam esse materiam parvam.

5 Notentur hæc pro opinione asserentium potionem vulgo nuncupatam [chocolate,] ratione tantum parvitatæ materiæ posse in diebus ieiunij à lethali excusari, vt docent Escobar in sum. tract. 1. exam. 13. cap. 3. Vbi ait. [Eiusmodi potio admodum crassa in notabili quantitate ieiunium violat, verum chocolate liquidum adeo, vt vnicæ potioni uncia vna adhibea-

rar saccharo necessario, potus est, & abique scrupulo abstumi potest.] Et Diana, 5. part. tract. 5. res. 11. [Notandum est licet obiter contra Turrianum, in sum. part. 1. cap. 256. dub. 24. conclus. 4. & 7. potionem in Hispania dictam chocolate, frangere ieiunium, nisi excusetur ex parvitate materia; vt ego docui, part. 4. tract. 4. resol. 194. Et novissimè docet Antonius de Leon in sua erudita Quæst. moral. del chocolate, part. 3. num. 20.] Idemque docet Remigius in practic. Confess. tract. 3. part. 3. §. 1. num. 2. & alij.

6 Videtamen Leandrum à Sacramento de Præcept. Ecclesiæ, tract. 5. disput. 5. quæst. 5. Vbi favorabilis loquitur, dicens. [Mixtum ex chocolate, & aqua frangere ieiunium, si excedat in illo materia comestibilis, & sumatur in magna quantitate. Si vero è contra in illo mixto sit maior materia potabilis, seu quantitas aquæ, tunc non franget ieiunium, quantumvis sumatur in quantitate magna, & quoties libuerit, quia ex se est potus.] Hæc ille. Et post illum, idem tenet Diana, part. 11. tract. 6. Miscel. resol. 53. Quidquid antea scripserit.

7 Sed absque vlla limitatione loquuntur alij. M. Fr. Augustinus D. vila Padilla, ex Predicatorum Ordine in Historia, cui titulus. [De la fundacion, y discurso de Santiago de Mexico, de la Orden de Predicadores,] lib. 2. cap. 84. fol. 626. [Quando se bebe, inquit, por medicina, no ay duda sino que puede usarse sin escrupulo. La duda es quando se usa por sustento, que realmente le tiene muy grande. Yo he visto la consulta que se hizo al Papa Gregorio XIII. per mano del docto, y santo Doctor Azpilcueta Navarro, à instancia del Procurador de la Provincia de Chiapa, donde se començo esta bebida, y con ser la relaciõ harto encarecida, respondió el Pontifice por dos vezes, que no quebrantava el ayuno. No digo esto para dar licencia, sino para dezir verdades.]

8 Consonat Ioannes Henriquez Augustinianus in editione novissima quæstion. moral. sect. 16. quæst. 17. num. 45. Vbi sic ait. [Sola vna cosa tiene en su favor el chocolate, y es, dezir del Tomàs Hurtado al fin de su compendio, que el Padre Fray Rafael de Luzan, Provincial de la Orden de Predicadores, dixo con juramento, que el Padre Fray Geronimo de San Vicente, de la misma Religión, y Provincial della, varon de singular virtud, le avia dicho, que estando en Roma en tiempo de Pio V. le avia preguntado al Pontifice, si la bebida de el

chocolate quebrantava el ayuno; y que le respondió. [*Potus non frangit ieiunium.*] Refert etiam idem Hurtado aliam declarationem Pauli V. qui facta in eius presentia mixtura, vt communiter fieri solet. Respondit. [*Hæc non frangit ieiunium.*] Ex quibus concludit Ioannes Henriquez supra. [*Supueto que testifican personas tan doctas, y de tanto credito, que la bebida del chocolate no quebranta el ayuno, dando credito a quien tan prudentemente se puede dar, no viene ya esta bebida a quebrantar el ayuno.*] Hæc ille.

9 Et ita tenent plures alij, Machado, tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 3. fol. mihi 429. [*La verdad, inquit, es, que el chocolate es bebida, y tanto, que casi nadie haze escrupulo de tomarle el dia de ayuno.*] Thomas Hurtado, tom. 2. tract. 10. cap. 2. numer. 13. [*Sentio, inquit, valde probabile esse, & tutum in praxi, sumere potionem chocolate, etiam aliquoties, & in magna quantitate,*] & cap. 3. in fine, num. 34. [*Clare apparet probabilitas practica nostræ opinionis; habet enim pro se plures aucthores, eosque gravissimos, quibus addidi in nova editione vulgari Machadam in sum. Vbi dicit, ita sentire communiter PP. Societatis, & ego addo, etiam ita communiter PP. Dominicani.*] Quibus consentit Fr. Ludovicus à Conceptione in exam. veritatis, tract. de restitut. casu vltim. num. 16. fol. 292. Vbi latè probat. Et supponit esse probabile Quintana Dueñas, tom. 2. singul. tract. 3. singul. 36. num. 8. & ante illum Ludovicus de Torres, in sum. part. 1. cap. 256. dub. 24. conclus. 4. Item Caramuel in Regul. S. Bened. disp. 128. num. 1613. Trullench, apud Dianam, part. 8. tract. 7. resol. 54. & in hanc opinionem conspirarunt Matriti, anno 1640. fere triginta doctissimi viri, ex primis Salmanticensibus, & Complutensibus. Vnde Tamburinus in præcep. Decalog. lib. 4. cap. 5. §. 2. num. 13. [*Quia video, inquit, viros pios, Religiosos, ac doctos putare eam (nempe chocolate) provt in Hispania, & Romæ est nunc in vsu, non violare ieiunium, nolo (idque propter authoritatem extrinsecam) hanc sententiam a probabilitatis, securitatisque finibus repellere.*] Advertere tamen oportet, nullatenus licitum esse, ova immiscere: quod posset aliquis contendere ex doctrina, & fundamentis, quibus Pasqualigius, decis. 85. num. 3. probare conatur, in diebus, in quibus prohibentur ova, licere comedere panem biscoctum in quacumque magna quantitate, seclusa etiam consuetudine. Ex eo, nimirum, quod non prohibeantur, inquit, ova, nisi provt sunt moraliter ova, hoc est non mix-

mixta in substantia panis, aut aliorum ciborum; & quia im-
mixta ita exigua, & absorta in illo reddantur, vt nunquam
censeatur quis vesci ovis. Quæ fundamenta falsissima sunt, &
contra omnes Theolog. vt bene probat Leander, in 5. præcept.
tract. 5. disp. 3. quæst. 18. Ac proinde nisi ratione parvitatæ mate-
riæ, quæ ad instar carnis mensuranda est (in non habente Bullam
Cruciata, vt ait Verricelli, tom. 1. tract. 8. quæst. 59. num. 12.)
nequibit à lethali excusari.

10 Advertere non omitam, comedentem ex inadverten-
tia ieiunii quantitatem, ex se sufficientem ad eius fractionem,
non ideò excusari à ieiunii præcepto, sed teneri eo die ieiuna-
re: vt bene tradit Diana, part. 9. tract. 6. res. 28. cum Illustrissim.
Dom. Fr. Angelo Manrique, Episcop. Pacensi, & cum Ioanne Sa-
cio, & Pellizario: licet contrarium tenuerit, 1. part. tract. 11.
resol. 44. cum Layman, & cum Basilio de Leon, quem refert,
res. 28. citata. Quibus assentire videtur ex Sylvestro, M. Conrad.
1. p. Resp. q. 250. in Addit.

11 Rursus advertendum est, quod licet in ieiunio Ecclesia-
stico detur materia parva, non tamen datur in naturali ad com-
munionem requisito, vt contra M. Ioannem Parisiensem, &
Gottfredum, quos novissimè sequutus est Pasqualigius, decis.
335. dicens esse probabile, docent omnes Theologi. Et vt ait
P. Vazq. de Euchar. disp. 2. 11. num. 27. præfatam opinionem Pa-
risiensis. [Nullo probabilitatis fundamento nixam esse, omnes
iam scholastici merito arbitrantur.] Qualiter verò id intelli-
gatur. Audi Doctores: Mag. Tabiena, verb. Communicare,
§. 49. [Id, inquit, quod præteritodie intra os est sumptum,
etiam si data opera deglutiatur in sequenti, non solvit ieiunium
naturæ, neque impedit perceptionem Eucharistiæ.]
Mag. Bartholomæus ab Angelis in examin. Confessi. dialog.
4. §. 124. lit. A. [Quod dictum est de saliva, & de reliquijs
cibi, dicendum est de eo, qui sero accepit aliquid in ore pro
voce, vel pro alio, quod remanet, non enim venit ab extrin-
seco post mediam noctem, nec propter hoc ille non esset iei-
uanus.] Idem tenent Paludanus, Durandus, & Gabriel, quos
citos sequitur Bauni, in Theolog. morali, tract. 10. quæst.
22. asserentes. [Solvi non posse ieiunium, nisi sumptione rei
alicuius externæ, idque eo die, quo ad refectionem, aut vo-
luptatem accipitur.] Idem sentiunt Sotus, Caietan. Petrus de
Ledesma, & alij, apud Leandrum de Eucharist. disp. 5. tract.
7. quæst. 8. Et videtur sententia D. Thomæ, in 4. dist. 8. quæst.

1. art. 4. quæst. 2. ad 2. Vbi ait. [Ieiunium naturale est, quo quis ieiunus dicitur ante cibi sumptionem illa die.] Addit vero infra. [Secundum communem sententiam, electuaria, & vinum præassumpta impediunt à perceptione Eucharistiæ. Sed de aqua diversa est opinio. Quidam dicunt, quod quia non nutrit, non solvit ieiunium nature; alij probabilius, & securius dicunt, quod etiam post aquæ potum Corpus Christi non sumendum est.] Hæc Angelicus præceptor. Omnes autem reprobant opinionem M. Ioannis Parisiensis afferentis non impedire perceptionem Eucharistiæ, quod præassumitur per modum medicinæ, vt ex illo refert, ex eodem Ordine. Sylvester, verb. Eucharistia 3. num. 6. & erroneam doctrinam esse ait Suarez, tom. 3. in 3. part. disput. 68. sect. 4. Nec hodie probabile est, potum aquæ non frangere ieiunium, (quidquid fuerit tempore D. Thomæ) vt tradunt cõmuniter Theologi, ex Concilio Toletano septimo celebrato anno 646. & ex Augustino, epist. 118. ad Ianuarium, cap. 6. relato de consecr. dist. 2. cap. [Liquido,] & ex Concilio Generali Constantiensi, Sess. 13. vbi idem statuitur, & ex Innocentio Tertio, cap. ex parte, de celebrat. Missar. Vnde qui post mediam noctem aliquid cibi, vel potus sumperit, nequibit ad Eucharistiam accedere.

12. Animadverit vero Caramuel, quod ubicumque fuerit vnum tantum horologium, licet benè regulatum; probabiliter potest credi, plusquam horæ quadrante à veritate deviare. Ita in Regul. Sancti Benedicti, num. 1324. idque iterum (contra Diamam, part. 7. tract. 11. resol. 15.) multis suadere conatur in Theolog. fundam. à num. 228. fol. mihi. 113. Caramuelem sequitur Pasqualig. decis. 338. num. 6. & sequentibus, & alij recentiores, & novissime D. Franc. Verde, in opusc. pro Caram. quæst. 9. §. 6. num. 488. fol. 129. Vnde consequenter asserunt, licitum esse post omnes pulsus duodecimæ horæ, per quadrantem comedere, & sequenti die communicare. Quorum opinionem ad semiquadrantem limitat Verricelli, tom. 1. quæst. moral. tract. 1. quæst. 7. Et si plura sint horologia, ad moram salutationis Angeli post tardioris pulsus. Sed Iesuitæ, cum communi Theologorū contrarium tenent.

13. Sed plus addit Pasqualig. decis. 338. num. 14. Vbi inquit, quantum temporis post omnes pulsus horæ duodecimæ debeat reputari in diuinum ad hoc, vt cibi sumptio non impediat communionem illius diei. [Quantum, inquit, temporis possit in tali casu haberi pro minimo?] Respondet. [Hoc autem non

debet esse aliqua integra hora.] Quid ergo, communicare poterit, etiam si per tres quadrantes post mediam noctem ientaverit? Apage. Ideo merito sententiam Pasqualigij, ut improbabilem rejicit Fr. Ludovicus à Concept. tom. 1. exam. veritatis, tract. 2. de restitut. cas. 45. num. 36. fol. 284. Et ut tales rejiciendæ veniunt, quas tradit decis. 155. & 161. Nimirum, quod in comedendo post mediam noctem, quando subsequitur ieiuniū, aut ante mediam noctem, in die ieiunij, datur parvitas materiæ excusans à lethali, videlicet infra spatium unius horæ: & quod in ultima nocte Bachanalium, Hispanæ [Carnestolendas] licitum est, differre coenam usque ad tertiam horam post mediam noctem. Eiusmodi enim opiniones non bene audiunt, apud Theologos. Post communionem vero comedere licet, parva interiecta mora, quanta debeat esse, explicat D. Thom. 3. part. quæst. 80. art. 8. ad 6. ex quo M. Serra, 3. part. quæst. 80. art. 8. Sic ait. [Indicat Sanctus Doctor tempus, quod in Missa est inter communionem, & Missam expletam, esse sufficientem moram.] Et M. Sotus, in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 8. [Quantum ad præcepti necessitatem attinet, à Sacriliis potest presbyter ad prandium ire.] Et latius D. Thom. in 4. dist. 8. quæst. 1. art. 4. quæstiunc. 3. [Statim (inquit) potest aliquis cibos alios sumere post Eucharistiæ sumptionem.] Quem sequitur M. Bart. Fumus in Armilla, verb. Communio, num. 20. dicens. [Post communionem potest quis statim comedere, nec obstat, cap. si mane, de consecr. dist. 2. quia est abrogatum.] Hæc ille cum Angelico præceptore, quos sequuntur alij, quos refert, & sequitur Dicastillo de Euchar. tract. 4. disp. 9. num. 413. ubi sic ait. [An liceat comedere statim post communionem? Respondeo licere, &c. Porro nullum esse peccatum in eo docent D. Thom. Angles, Graffius, Coninch, Nugnus, Reginald. Suarius, Sotus, Henriquez, & Azot supra, alijque multi.]

PROPOSITIO III.

Sutores ratione laboris excusantur ab obligatione ieiunij. Lesius Iesuita de iust. lib. 4. cap. 2. dub. 6. num. 16. Item Sartores, & Barbitonfores. Fagundes Iesuita, præcept. 4. lib. 4. cap. 8. n. 15. & 16.

I R. Sutores communis opinio excusat, Bonacina, Guili-
nus, Trullench, Pasqualigius, Diara, & alij, quos citat, & sequitur
Leander à Sacram. in 5. præcept. Eccles. tract. 5. disp. 8. quæst.
66. Sartores etiam, & Barbitonfores tota die laborantes ab obli-

gatione ieiunij liberant M. Martinus de Ledesma, apud Fagundes supra, Ioannes Henriquez, in sum. sect. 16. quæst. 27. Leander vbi sup. quæst. 69. & 70. Machado, & alij, quos ibidem refert, patâtque apud ipsum probabile Pasqualigius, Trullench, & Diana, & non improbat Sylvester, verb. ieiunium, numer. 4. Vbi ait. [Adde quod Eugenius IV. (anno 1440.) circa hoc fecit magnam modificationem, indulgens quod artifices laboriosa opera exercentes, & rustici siue sint divites, siue pauperes, non teneantur ad ieiunium sub præcepto.] Si autem aliqui sunt artifices, quibus profit indultum, hi sunt; nam alijs opera maxime laboriosa exercentibus necessarium non erat. Et vt bene notat M. Petrus de Ledesma, in sum. tract. 27. cap. 2. dub. 3. post 5. conclus. [Quales sean estos officios, que no traen consigo tanto trabajo corporal, qui à ieiunio deobliget, se ha de dexar al juicio del varon discreto, y prudente.] Expende, an prudentes sint, qui Sutores, Sartores, & Barbitonfores deobligant, maxime accedente dispensatione Eugenij IV. Cui innixus Machado, tom. 2. part. 8. tract. 7. docum. 5. non dubitavit dicere. [Todos los officiales, que en la Republica trabajan corporalmente, estàn exculados de la obligacion del ayuno.] Sic ibi cum alijs, & cum Trullench patat probabile Diana, p. 8. tract. 7. ref. 55.

PROPOSITIO IV.

Fabrificarii, & Fossores, si à suis laboriosis exercitationibus aliquo die vacent, non tenentur in eorum ieiunare. Azor Iesuita, 1. m. 1. lib. 7. cap. 17. quæst. 8. Fagundes & Iesuita, in 4. præcept. ecclies. lib. 4. cap. 8. num. 16.

1. R. Quando eiusmodi artifices ex labore diei antecedentis de fatigati sunt, aut debilitatem ad sequentem timent, excusat M. Petrus de Ledesma, in sum. tract. 27. cap. 2. dub. 3. post 5. conclus. [Si quedassen, inquit, tan cansados del trabajo del dia pasado, que no pudiesen ayunar, o si fuesse asi, que ayunando el dia que no es de trabajo, quedassen tan debilitados, que no pudiesen trabajar el dia siguiente, no tendrían obligacion de ayunar, aunque no fuesse el dia de trabajo.] Et absolute absque vlla limitatione defendunt Diana, 1. part. tract. 9. resol. 9. Trullench, Pasqualig. Bastius, Ioannes Henriquez, & plures, quos citatos sequitur Leander a Sacram. sup. quæst. 64. & contentire videtur M. Ioannes de la Cruz, 1. part. sum. præcept. 3. artic. 4. dub. 9. concl. 2. Vbi sic ait. [Intelligitur de laborantibus non
pro

pro solo die laboris, sed et si debent sequenti die laborare, ne ineptifiant ad laborem.]

3 Iden tenent M. Bartholomæus de Medina, in sum. lib. 1. cap. 14. §. 10. ibi: [En esto se ha de mirar, como queda el trabajador el día de fiesta, porque si queda cansado, como los otros días, y si ayunasse no tendría fuerças para trabajar el día siguiente, como acontece lo ordinario, no está obligado.] Sic ille. Quem citatum in margine sequitur P. Azor vbi sup. [Questio, inquit, citan lege ieiunij teneantur operarij eo die, quo diurnum laborem intermittunt? Respondent quidam, arbitrio boni viri esse rem decernendam, ita vt tuto aliquando ieiunium solvant, ne inepti ad labores, & operas in posterum reddantur, & quia ex labore præterito nimium defatigati sunt. Probabilis opinio.] Hæc P. Azor.

PROPOSITIO V.

Mulieres prægnantes, & lactantes, quamvis robustæ, non tenentur ieiunare. Reginald. Iesuita in praxi, tom. 1. lib. 4. cap. 17. n. 210.

1 R. Hanc sententiam nulla adhibita imitatione defendunt Caietanus in sum. verb. Ieiunium, ibi. [Excusantur mulieres prægnantes, & lactantes, quia egent alimento multiplici, sicut illi, qui crescunt, scilicet pro se, & pro fetu, seu prole. Et transcriptis verbis, M. Ioannes de la Cruz, in direct. 1. part. præcept. 3. art. 4. dub. 9. [Excusantur, inquit, prægnantes, & lactantes, quæ egent multo cibo, pro se, & pro fetu.] M. Conradus in Resp. cal. 1. part. quæst. 250. [Excusantur mulieres prægnantes, & lactantes.] Idem tradunt Paludanus, Navarrus, & Gabriel, quos citatos sequitur Molfesius, tom. 1. sum. tract. 10. cap. 4. num. 40. Item Ricardus, Angelus, Rosella, Tabiena, Vega, Grassius, Sylvius, Villakobos, Diana, Llamas, Angles, Bonacine, Trullench, Ioannes Henriquez, & alij, quam plures, quos refert Leander a Sacram. in 5. præcep. tract. 5. disp. 8. quæst. 54.

2 Et in terminis, quod, licet robustæ, non teneantur; tradunt Gabriel, Paludanus, Navarrus, Angles, Trullench, & Pasqualigius, quos citatos sequuntur Molfesius, tom. 1. sum. tract. 10. cap. 4. num. 40. Diana, 1. part. tract. 9. de ieiunio, resol. 45. Et Leander a Sacram. sup. resol. 55. vbi ait, ita etiam tenuisse Ricardum de Mediavilla.

3 Addit Martinus Funes, prægnantes, & lactantes non solent

lum de obligari à ieiunio, sed etiam non teneri abstinere ab usu ovorum, & carniū. Ita in specul. moral. part. 3. cap. 2. num. 5. & 6. Vbi sic ait. [Præceptum ieiunij continet triplicem obligationem, primo abstinendi à carnibus, & his, quæ ex carnibus ortum habent, lacte, ovis, &c. Secundo semel tantum in die comedendi; tertio sumendi cibum non citius, quam paulo ante meridiem; & nutrices, & gravidæ ab his tribus obligationibus excusantur.] Sic ille: sed contra omnes Theologos: omnes enim militant pro obligatione abstinendi à carnibus, nili alia subesset causa, & in his strictius loquuntur, quam in deobligando à ieiunio; in quo noluit Caietanus confessorios scrupulosos, vt ex illo notat M. Corradus, vbi supr. quæst. 250. dicens. [Ex omnibus ergo his prædictis infert Reverendissimus Caietanus, multos à ieiunio excusari, & admonet, ne quis imprudens, & nimis sapiens in oculis proprijs audeat contrarium asserere, inducens in alijs conscientiam erroneam, mortaliterque peccare credentibus, vbi forte quandoque nec venialiter peccatur.] Hæc Mag. Corradus, quæ pro omnibus superius dictis observanda sunt.

PROPOSITIO VI.

SI quis voluntate absoluta vellet in die ieiunij, sæpius comedere, semper tamen parum cibi sumendo, peccaret mortaliter, secus si voluntate conditionata, in qua conditione interveniret, quod omnes sumptiones essent veniales. Salas Jesuita, tom. 2. in 1. 2. tract. 13. disput. 16. sect. 26. in fin.

I R. Hæc opinio nititur in ea, quam tradunt M. Fumus, M. Medina, & M. Victoria, apud Ioannem de la Cruz, in direct. 1. part. præcept. 3. art. 4. asserentes non violare ieiunium, qui parum quid sæpe comedit post prandium ab amico invitatus, ne potus noceat. Ex quo principio sic conficitur argumentum: sæpius comedere parum cibi, ne potus noceat, præcedente invitatione amici, non est peccatum mortale; ergo nec velle sub eadē conditione plures illas cibi sumptiones; consequentia est legitima in schola Thomistarum asserentium malitiam actus de tumendam esse ab obiecto. Hæc est opinio Patris Ioannis de Salas, vbi supra, quam satis apertè tradit verbis illis. [Secus si voluntate conditionata, in qua conditione interveniret, quod omnes sumptiones essent veniales.]

2 Quæ autem quantitas sumi possit, ne potus noceat? Respon-

pōndet Pasqualigius, decif. 119. num. 6. posse sumi infra vnciam vnam, quod à fortiori dicet de quantitate, quæ per modum medicinæ sumitur: videatur Diana, part. 10. tract. 14. resol. 60. & 61. Vbi hæc pertractans subiungit. [Ex superius dictis à fortiori patet, refellendam esse opinionem D. Thomæ, D. Antonini, Gabrielis, & Ricardi afferentium licitum esse sumere in die ieiunij electuaria ex saccharo cōdita, ob solam delectationem: quia hæc verè habent rationem cibi nutritivi; ergo illorum sumptio extra permissam refectionem franget ieiunium.] Hæc ille. Sed quia opinio hæc D. Thomæ si esset, qualis refertur, modo etiam sequaces haberet, en eius verba in 4. dist. 15. quæst. 3. art. 4. [Licet electuaria aliquo modo nutriant, non tamen hic est eorum principalis vsus, vnde nec loco manducationis sumi confueverunt, & ideo talis sumptio ieiunium Ecclesiæ non soluet, quamvis homo possit totaliter, vel in parte meritum ieiunij perdere, vel etiam mortaliter peccare, si t̄t immoderata libido, nō tamen est transgressio præcepti Ecclesiæ, nisi in fraudem sumeret, aut si eis quasi alijs cibis vteretur ad famem extinguendam.] Hæc Angelicus præceptor, quem sequitur Paludanus, ibidem, quæst. 4. exemplam adhibens in nucibus aromatibus conditis, quæ Hispanè, dicuntur [Nueces moscadas.] Et novissimè comprobatur Thomas Hurtado, tom. 2. resol. moral. tract. 10. cap. 7. à nu. 116. Sed diminue referens D. Thomæ verba, præcidit enim vltima, quo non paucis occasionem errandi præbere potuit.

3 Sed circa præceptum ieiunij laxiora reperies, apud Caietanum in sum. Venetijs edita anno 1584. verb. ieiunium. Vbi sic ait. [Quantum est ex iure scripto nullum cognosco inveniri peccatum mortale in fraditione ieiunij Ecclesiæ, si desit contemptus,] & verb. [Clericus] in fine. [Nec naturalis, nec humani iuris præcepta omnia obligant ad mortale, sed ea solum, quorum transgressio contra charitatem est.] Quod autem transgressio præcepti ieiunij contra charitatem non sit, tradit ipsemet Caietanus, 2. 2. quæst. 147. art. 3. §. [Ad huius evidentiam] in fine, his verbis. [Quod in præsentī constat non habere locum: quia huiusmodi ieiunium constat, nec ad Dei, nec ad proximi dilectionem esse necessarium.] Lege etiam illum, verb. [Clericus.] Vbi de præceptis, quibus Ecclesia prohibet Clericis alearam, & taxillorum ludum, negotiaciones, & mercantias exercere, ait. [Verum horum, & huiusmodi transgressio, si contumacia, si contemptus desit, non est peccatum mortale.] Hæc ille. Quapropter doctissimus Navarius in Manuali, cap. 23. num.

56. refert Caietanum inter Doctores asserentes non esse mortale, seclafio contemptu, legem humanam frangere. Verba eius sunt. [Multi etiam Catholici tenuerunt, nullas leges, quatenus humanæ sunt, obligare ad mortale violantes ipsas sine ipretu, & scandalo. Hi sunt Immola, in rep. cap. contingat, col. 17. de iure iurand. Felinus in cap. 1. num. 18. de spons. Caietanus, verb. Clericus, §. Verum, & verb. Ieiunium, §. Quoad 4.] Hæc Navarrus.

4. Vide etiam Sylvestrum, verb. [Ieiunium,] num. 21. Vbi sic ait. [Quæritur, vtrum obligati ad ieiunium Ecclesiæ, illud sine dispensatione solventes peccent mortaliter? Et aico multa. Primum, secundum Car. in Clem. 1. de observat. ieiunij, frangens ieiunium Ecclesiæ, ad quod tenentur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu, vel inobedientia hoc faciat: puta quia non vult se subijcere præcepto. Et dicit hoc tenere Archid. in §. Alias ea demum, distinct. 25. Qui tamen ibi relectat Ioannem de Fon. hoc tenentem. Et istam opinionem sequitur sum. Angeli addens, vel nec ex consuetudine.] Hæc Sylvester, qui licet non sequatur, non improbat: sicut nec Corradus, in Resp. cas. 1. part. quæst. 250. in Additione: Nec Machado, tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 3. docum. 1. num. 9. Idemque sentiunt universaliter alij (quos dedi supra tract. de Sacrific. Missæ Prop. 5. num. 4.) de omnibus præceptis iuris positivi, quod tradit Angelus, in tum. verb. Ieiunium, numer. 15. & præcipue verb. Inobedientia. Vbi rationem reddens ait. [Nam durum valde videtur, quod Prælati intendat semper iniicere laqueum peccati mortalis in suis præceptis, & ideo soluna credo, quod sit in contemptoribus, & in illis, qui prævaricationem, & inobedientiam ducunt in consuetudinem, quæ est quidam contemptus interpretativus, & quia sic ex toto frustratur finis legis. Sed in obedientia, quæ non ex contemptu, neque ex consuetudine procedit, credo quod sit veniale peccatum, cum hæc non ex toto frustrat finem legis, nec sit totaliter contra intentionem eius.] Hæc Angelus, citans Ricardum, Archidiaconum, Geminianum, & alios. Verum eiusmodi opinionem P. Valentia, dicit esse temerariam, & aliqui recentiores esse erroneam.

((§))

PROPOSITIO VII.

Non datur præceptum Ecclesiasticum prohibens ova, & lacticia in Ieiunijs Quadragesimæ. Fagundez Jesuita, in 4. præcept. Eccles. lib. 2. cap. 2. num. 12. Pellizarius Jesuita in 2. annuali Regul. tom. 1. tract. 5. cap. 5. num. 20. & 21.

1 R. Sententiam prædictorum infideliter referri: quia illi tantum asserunt. [Spectato iure communi tradito, in cap. denique, dist. 4. & præcisa omni consuetudine: aut iure tantum communi considerato, non esse peccatum mortale, illa comedere in Quadragesimæ, sed tantum veniale.] Itaque non negant præceptum, sed ad culpam gravem obligare. Quam opinionem suadent ex citato cap. denique, vbi cum D. Gregorius Papa consultus esset ab Augustino Anglorum Episcopo, an abstinendum nobis esset ab ovis, & lacticijs Quadragesimæ, sicut, & abstinemus a carnibus? Ita respondit. [Par est, vt quibus diebus à carnibus abstinemus, ab omnibus quoque, quæ iementinam à carnibus trahunt originem, ieiunemus, à lacte videlicet, caseo, & ovis.] Quæ verba, inquit, obligationem gravem non præferunt.

2. Et ideo sententiam Patris Fagundez ante ipsum tenere ex antiquis Doctõribus, qui labores suos typis dederunt, Dominicus in dict. cap. denique, dist. 4. in compendio, & num. 5. vbi sic ait. [Dicitur [Par] nõ stat similitudinarie, sed ponitur pro æquo, & iusto.] Petrus de Alagona in Epitome decretal. in citato cap. denique, dist. 4. Vbi tangens omnes quæstiones contentas in eo cap. inter quas præcipua erat hæc de ovorum, & lacticiõrum vsu in ieiunijs Quadragesimæ. Ita ait. [Nota: Hæc aut sunt de consuetudine, aut antiquata.] Tenet Glossa in dict. cap. denique, dist. 4. Vbi explicans verba illa. [Par est, &c.] ex quibus Doctores, qui contrariam sententiam sequuntur, mortale peccatum deducunt, (nec enim alius textus invenitur in toto iure, qui loquatur expressè de ovis, & lacticijs) sic ait. [Par, idest, æquũ, & iustum.] Tenet Gratianus, qui ad finem huius capituli, denique, dist. 4. addit hæc verba, (quæ in textibus antiquis Inveniuntur in contextu textus, & in modernis, ac correctis, ad marginem ponuntur.) [Hæc, etsi legibus constituta sint, tamen quia communi vsu approbata non sunt, se non observantes transgressionis reos non arguunt.] Et infra. [Nisi quis dicat hæc non decernendo esse statuta, sed exhortando conscripta.]

3 Denique ex antiquis hanc opinionem tenuit Paulus de Palacios, Doctor Salmantinus, Theologus Granatensis, in suis Annotationibus, quas Hispano sermone scripsit super summam Caietani, excussis Eboræ, anno Domin. 1557. quæ visæ, & approbatæ fuerunt à sapientissimis Doctoribus, & Magistris Fr. Bartholomæo de Martyribus, postea Archiepiscopo Bracharensum, & à Patre Fr. Iacobo de Moraes Præsentato Ordinis Prædicatorum, qui tunc temporis in eadem Religione zelo animarum, litteris, & opinione sanctitatis florebat, & cum fuerit ab illis approbata, tunc asserere possumus, hos etiam viros hanc opinionem tenuisse. Hic igitur Paulus de Palacios, verb. [Ayuno] cap. 4. fol. 238. sic ait. [Quanto al primer capitulo del Autor, (hoc est Caietani, quem commentabatur) donde dize, que donde no ay vño de comer cosas de leche, y huevos, no es licito comerlos, los dias de ayuno; hase de entender, que comer estas cosas sera pecado, pero no mortal.] Caietanus autem ibi, cap. 1. loquitur de ieiunijs Quadragesimæ. Sic enim, inquit. [Intra Quadragesimam, & alia ieiunia hoc inter est, quod Quadragesima etiam requirit abstinentiam ab ovis, & lacticijs, vbi consuetudo est, vbi autem consuetudo non est, non licet.] Hæc Caietanus in sum. Venetijs edita anno 1584. Vbi solum dicit ex consuetudine posse esse peccatum mortale, ex iure verò id non licere: quod de veniali tantum intelligit Palacios supra.

4 Quæ expositio iuxta mentem authoris videtur. Nam præceptum abstinendi ab ovis, & lacticijs, ex iure scripto, non magis vrget, quam præceptum ieiunandi: hoc autem non obligare ad mortale, tradit expressè Caietanus in sum. verb. ieiunium. Vbi sic ait. [Ex communi interpretatione videtur vinculum præcepti obligantis ad mortale transgressores ex inobedientia, vel contemtu. Et hoc ego non audeo ex iure scripto asserere, quia nullibi scio scriptum esse præceptum obligans ad mortale non ieiunantem, quamvis inveniatur præceptum, hoc est statutum obligans. Hoc est inveniatur præceptum, pro vt distinguitur contra consilium, & non præceptum anthonomastice, quod solum obligat ad mortale.] Hæc Caietanus circa præceptum ieiunij: & eadem Fagundez, circa præceptum abstinendi à lacticijs. Quæ vt vidimus prius etiam tradiderat ipse Caietanus, in summa Veneta supra citata, si textus mendosus non est: quia in modernioribus editionibus verba superaddita reperio alio detorquentia sensum, quo ad obligationem ab-

stinendi à lacticijs. Sed certe si, vt notat cum Villalobos, Machado, tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 3. docum. 1. [Cayetano sientē, que solo obliga esse precepto (nempe præceptum ieiunij) por la costumbre de la Iglesia, y comun sentir de los Doctores, mas no por derecho expresso, por que juzga que no ay ley; quamvis, todos los demás Doctores funden etiā obligacion, no solo en costumbre, sino tambien en los derechos citados.] Nempē: cap. non licet, cap. non oportet, de consecr. dist. 3. cap. quadrag. de consecr. dist. 3. Quid, inquam, mirum, quod de præcepto abstinentiæ à lacticijs in ieiunijs Quadragesimæ, id ipsum Caietanus sēserit; quando quidem textus in cap. denique, dist. 4. minus reliquis vrget.

5 Tandem pro huius opinionis probabilitate militant Doctores, ac Magistri omnium facultatem vtriusque Academiae Regni Lusitaniæ, Conimbricentis, & Eborensis. Insuper ei subscripserunt fere omnes Episcopi illius Regni. Episcopus Portogalensis, Episcopus Tescensis, Episcopus Nyceæ, & Archiepiscopus Primas. Item insignes Doctores, & Magistri Iuris Canonici, & Civilis, almae Academiae Salmanticensis, & celeberrimi Doctores Complutenses de hac re consulti, quorum subscriptiones adducit Fagundez in Apologia de hac controversia edita Lugduni, anno 1631. Vbi vnum supra septuaginta Doctores ex prædictis Vniuersitatibus, proprijs expressis nominibus, & approbationibus, transcriptis verbis, enumerat. Ex quibus vnam ego referam Emanuēlis à Valle de Moura, viri doctissimi, & suis scriptis satis noti, qui hac de re consultus ita respondit. [Mihi evidens est probabilem esse opinionem, quæ docet loquendo de iure communi, esse solum veniale, ova edere, & lacticia in Quadragesima, non de consuetudine huius, vel illius Provinciae.] Hæc ille. Cui consentire videtur Pasqualigius in Praxi Ieiunij, decis. 17: dum ait. [Fagundij sententiam habere fundamentum ex ratione.] Eamque latè probat, & argumentis in contrariam respondet, licet non audeat à communi recedere. Sed illam sequitur Fr. Ludovicus à Concept. in exam. veritatis tract. 1. de Matrim. cas. 4. num. 4. dicens. [Probabilis stat doctissimi Fagundez sententia affirmantis obligationem istā non esse sub mortali.] Et vt probabiliozem amplectitur D. Francisc. Verde, in opusc. pro Caramuel. quæst. 12. part. 7. §. 28. num. 618. fol. 166. & multis suadet, nec. ex consuetudine vim habere, licet non audeat determinare.

6. Quapropter eiusmodi sententiā ad Supremum Sanctæ

Hispaniarum Inquisitionis Tribunal delata post accuratum, prolixumque illius examen, iacolumis, & omni censura libera, & tanti Tribunalis firmo decreto, (vnicum reliquis opinionibus huius authoris, in eorū volumine contentis) comprobata solidior evasit. En decretum vltimum, & sententia Supremæ Inquisitionis Hispaniæ. [En la Villa de Madrid a diez y ocho dias del mes de Abril de mil y seiscientos y treinta años, aviendose visto en presencia del Ilustrissimo señor Cardenal, Inquisidor General, y señores del Consejo de su Magestad, de la Santa General Inquisición, el libro intitulado, [Tractatus in quinque præcepta Ecclesiæ, authore Patre Stephano Fagundez, è Societate Iesu Theologo Lusitano Vianensi,] y todo lo actuado sobre las proposiciones delatadas, y los pareceres dados por diferentes Universidades, y personas doctas, con vista de toda la contestura del libro en quanto a la doctrina del, y el defensorio de la parte, y las vltimas calificaciones dadas sobre todo, mandaron, que el dicho libro pueda correr, y corra libremente, sin embargo de los edictos, y prohibicion del Santo Oficio, y se despache testimonio dello al dicho Padre Estevan Fagundez, &c. El Licenciado Sebastian de Huerta, Secretario del Rey nuestro señor, y del Consejo.] Expende an probabilis sit opinio, quæ tot ex antiquis pro se habet Doctores, Dominicum, Petrū de Alagona, Glosiam, Gratianum, Paulum de Palacios, & Caletanum: & ex modernis celebriores totius Orbis Universitates, & Doctores, & quod caput est, Supremum Sanctæ Inquisitionis Tribunal.

7 An vero Religiosis in ieiunijs Quadragesimæ ova, & lacticia ex aliquo privilegio liceant? Vide doctissimum Mag. Ioannem de la Cruz de statu Religionis, lib. 1. cap. 6. dub. 22. conclus. 2. Vbi sic ait. [Leo X. in Bulla incipiente, Religionis zelus] edita 6. Kalendas Iunij, anno 1514. concedit Religiosis Sancti Iacobi de Spata de Vcles, & Sancti Marci Legionensis, & eorum familiaribus, & servitoribus, comedere in Quadragesima, & alijs diebus anni, de iure, consuetudine aut iuxta sua instituta, aut alias quomodolibet prohibitis, butrum, ova, & alia lacticia, & de consilio vtriusque medici, etiam carnes; quo communicant aliæ Religionis, iuxta dicenda lib. 2. cap. 4. & servatur ista Bulla in Conventu de Vcles.] Hæc Mag. Cruz. Qui subnectit; quantum ad familiares Monasterij hoc privilegium per Bullam Cruciatæ suspendi, non verò quo ad Religiosos.

8 Simile privilegium Vivæ vocis oraculo concessit Paulus

Ius III. Minoribus de Observantia Sancti Francisci, vt refert Emanuel Rodriguez, tom. 1. quæst. Regul. quæst. 21. artic. 10. [Modo Fratres Sacerdotes duas Missas celebrent, & Choristæ duos Psalmos Pœnitentiales cum suis Litanijs, & quando suspenduntur Bullæ, omnia supra dicta iterando.] Quam concessionem testatur se vidisse in Conventu de Abrojo. [Quam, inquit, puto non esse revocatam.] Et ita iudicant plures alij: quia licet Vivæ vocis oracula fuerint revocata à Gregorio XV. anno 1622. & ab Urbano VIII. anno 1631. nihilominus asserunt non comprehendi illa, quæ ante hos Pontifices fuerant confirmata per Gregorium XIII. & Paulum V. qui per Bullas speciales omnia privilegia Minorum confirmarunt, & innovarunt, ac proinde non iam Vivi oraculi, sed privilegij vim per Bullam Apostolicam concessi obtinuerant. Ita Leander a Murcia, Franciscus de Lugo, Thomas Hurtado, Marcus Vidal, Pellizarius, Possentius, Stracius, Martinus de San Ioseph, & Ioannes de Soria, apud Dianam, part. 9. tract. 7. resol. 61. & part. 11. tract. 6. resol. 45. & putant probabile Lézana in quæst. Regul. cap. 3. num. 21. & Peyrinus, tom. 3. capit. 12. consilt. 18. Vide etiam Dianam, part. 10. tract. 14. resol. 24. Quod autem eiusmodi privilegia non deperdantur per non usum, supponunt Ioannes de la Cruz, & Emanuel Rodriguez supra, & tradunt Castro Palao, tom. 1. tract. 3. disput. 4. punct. 18. num. 3. Basilius de Leon de Matrim. lib. 8. cap. 18. §. 3. num. 3. Suarez de legib. lib. 8. cap. 34. num. 16. Dicastillo de Sacramen. tom. 1. tract. 4. disp. 9. dub. 16. num. 340. & alij, apud Dianam, part. 9. tract. 8. ref. 66. prope finem, §. Notandum.

9 Adde, quod Diana, 3. part. tract. 2. resol. 88. cum Portel, refert Bullam Eugenij IV. concedentis Benedictinis, quod possint uti suis privilegijs, etiam si contra illa habuerint contrarium usum. Ei omnino videndus Ioannes de la Cruz in Epitome, lib. 2. cap. 5. dub. 2. conclus. 2. Vbi sic scribit. [Ut privilegium per non usum revocetur, requiritur notitia talis privilegij, & non usus centum annorum, iuxta dicta cap. 3. dub. 2. tum etiam quia iuxta dicta dub. 5. Privilegia etiam per non usum revocata, iam sunt per Paulum V. revalidata.]

PROPOSITIO VIII.

IN Vigilia Nativitatis potest collatio serotina mane sumi, in ea quantitate, quam pro ea nocte consuetudo introduxit. Pellizarius *Iesua in Manual. Regul. tom. 1. tract. 15. cap. 5. num. 13.*

1 R. In alijs ieiunijs licitum esse, reiecta in vespervas integra refectione, collationem serotinam mane sumere, ex causa iusta, & ea deficiente, non esse peccatum mortale, est communis Doctorum sententia, quam tenent Llamas, Cenedo, Beja, Naldus, Molfesius, Villalobos, & alij, quos sequitur Diana, 1. part. tract. 9. resolut. 33. Quibus adde Pasqualigium in praxi de ieiunio, decis. 102. & 103. Ballæum in Floribus Theolog. moral. verb. ieiunium 1. num. 9. Vegam, Bonaciam, & Bolsium, quos citatos sequitur Leander a Sacram. in 5. præcept. Eccles. tractat. 5. disput. 5. quæst. 41. Ex hoc igitur antecedenti infert Pellizarius, in vigilia Nativitatis id etiam fore licitum. Quæ consequentia legitima videtur. Et ideo eius opinioni subscripserunt gravissimi Magistri ex Augustissimo Prædicatorum Ordine consulti, & eam defendit Pasqualigius supra decis. 102. num. 9. & putant probabilem Diana, part. 9. tract. 6. resolut. 17. & part. 10. tract. 12. Misc. resolut. 44. & alij viri docti, quos sequitur Leander, tract. 5. citato, disp. 4. quæst. 16. in fine.

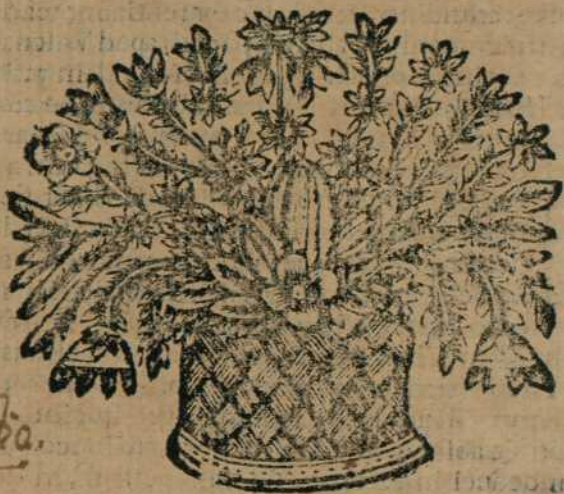
2 Iam vero quænam quantitas collationis in vigilia Nativitatis liceat? Audi Doctores. M. Bartholomæus de Medina in sum. lib. 1. cap. 14. §. 10. [El que la vigilia de Navidad haze colacion con quanto quisierè, no quiebra el ayuno.] Fr. Martinus de San Ioseph, in Monit. Confess. tom. 1. lib. 2. tractat. 5. de ieiunio, numer. 3. [En la vigilia de la Navidad ha introducido la costumbre, que se puèdan hartar los que hazen colacion de frutas, y conservas, y cosas semejantes.] Ioannes Sanctius in selectis, disput. 52. num. 10. [In vigilia Nativitatis poterit sumi vsque ad saturitatem ex fructibus, sive conservis, ex consuetudine antiqua in Hispania, docent Medina, Ledesma, Ludovicus Lopez, Llamas, Vega, Ludovicus de San Iuan, Basilius de Leon, & constat in Hispania vigere eiusmodi morem inter Religiosos.] Et subnectit, num. 11. [Per talem collationem solvi ieiunium, cum illius essentia vnicam tantum comestionem exposcat, non tamen committi peccatum aduersus ieiunij præceptum, excusa-

saa.

fante consuetudine.] Hæc ex illo. Sed reiicienda prorsus, propter absurdas consequentias, quæ ex hoc principio deducuntur.

3 Addunt alij collationem, quæ in vigilia Nativitatis, licet etiam in vigilijs Resurrectionis, & Pentecostes. Ita Pasqualigius in praxi, decif. 93. num. 2. & 3. & Leander à Sacramento. in 5. præcept. Ecclet. tract. 5. disput. 4. quæst. 18. & 19. Quia tale ieiunium, inquiunt, est ieiunium lætitiæ. Imò Fr. Basiliius de Leon, lib. 5. de Matrim. cap. 8. ait apud Granatenfes vigere consuetudinem sumendi refectiunculam in vigilia Sancti Ioannis Baptiste sicut in vigilia Nativitatis. Fides sit penes Auctorem. Sed ubique consuetudini standum. Admittenda vero non est opinio Pasqualigij de ieiunio, decif. 171. num. 3. in impressi. Romana, anno 1654. allerentis ieiunium in vigilia Pentecostes, neque ex præcepto, nec ex consuetudine obligare ad mortale, quia iure non est expressum. Idemque dicit de ieiunio in vigilijs S. Ioannis Baptiste, Laurentij, & omnium Sanctorum: remittit se tamen alijs, decif.

172. sed nullum pro sua opinione reperiet.

O cordia.

*Uij quoque ut à cunctis sibi pictale olivæ
tribulam poni, persuasere iubent.*

EXTRACTATV

DE SIMONIA.

PROPOSITIO I.

NON est simonia pactio expresso se obligare, ad aliquid temporale pro spirituali ex gratitudine conferendum. Tannerus *tesuta*, 2. 2. *quæst.* 8. *disput.* 5. *dub.* 3. *num.* 76. [*Hæc una propositione omnes leges prohibentes simoniam eluduntur.*]

1 R. Huic sententiæ plures Doctores subscribunt, quam P. Tannerus ubi supra his proponit verbis. [In foro quidem externo, dico, præsumi simoniam, & saepe posse esse scandalum, per se tamen loquendo in foro conscientie posse (nempe fieri pactum) modo temporale non petatur tanquam pretium rei spiritualis, neque eiusmodi pactum specialiter iure positivo prohibeatur. Ratio est, nam quo modo licet temporale, pro spirituali recipere, eo etiam modo per se loquendo, de eo recipiendo pacisci licet, nempe tanquam dando, vel ex gratitudine, &c. Hanc sententiam tuentur Covarruvias, Supplementum Gabrielis, & alij apud Valentiam, tom. 3. *quæst.* 16. *dub.* 6. *punct.* 3. §. [Ad secundam rationem dubitandi,] Ioannes Pontius, Ordinis Minorum, in *curiu Theolog.* *disput.* 55. *quæst.* 3. *conclus.* 1. *num.* 10. & Marcus Vidal in *Arca Theolog. moral. titul. de simonia Inquisit.* 2. *num.* 45. Vbi ait. [Colligitur quæto: eo modo quo licet sine labe simoniae dare temporale pro spirituali, etiam licet de hoc ipso conventionem facere, nempe tanquam dando, vel ex gratitudine, vel ex benevolentia.] Franciscus Galetti in *Margarita casuum*, verbo *simonia*. [*Simoniam*, inquit, non facit pactio continens id quod natura rei postulat.] Celestinus in *compendio Theologico moral. tract.* 7. *cap.* 4. *numer.* 3. [*Difficultas*, utrum id quod est dandum ex gratitudine, in pactum deduci possit absque labe simoniae? Respondeo posse gratitudinem deduci in pactum, si solum petatur, ut debita iure naturæ ratione beneficij collati.] Guilinus in *prac. resolut. casuum conf. verb. Beneficium*, nu. 7. [In obtinendis Beneficijs licet pacisci de aliquo temporali retribuendo tanquam motivo,

seu pro recompensatione gratuita, & in hoc non committitur simonia, quia in hoc casu datur ex gratitudine.] Felinus in cap. ad audientiam 2. de rescriptis, numer. 10. [Deducere in pactum obligatorium obligationem antidoralem, est simonia. Secus ubi sola obligatio naturalis deducitur in pactum, eo modo quo debitor est obligatus, quia non videtur illicitum.] Eandem sententiam probabilem iudicant Rocaful, & Machado, apud Dianam, part. 10. tractat. 15. resol. 5. apud quem non pauci sequuntur, tum ibi, tum part. 11. tract. 7. Miscel. resolut. 23. Et ipse probabilem putat 2. part. tract. 2. Miscel. resol. 39. Et licet postea part. 6. tract. 7. Miscel. resol. 42. dixerit non esse in praxi amplectendam, sibi tamen contrarius iterum amplectitur, part. 11. tract. 5. resol. 20. §. [Dixi legalem.] Quibus adde Ioannē de Soria in Epitome summar. part. 2. tit. 1. sect. 4. disp. 5. fol. 457. Vbi ait. [Probabile est, eo modo, quo licet temporale accipere pro spirituali sine simonia, licere etiam de hoc pacisci.]

2 Et ante omnes id tradidit Eminentissimus Caietanus in sum. verb. Simonia. Vbi sic ait. [Simonia in eo stat, quod quis intendit pro spiritualibus temporalia habere, aut è contra, ita quod ly [pro] pretium denotet, potest siquidem multis modis tradi aliquid temporale, vel per modum liberalis doni, vel per modum sustentationis, vel per modum pretij.] Hinc 2. 2. quæst. 100. art. 2. [Ex pacto, inquit, velle non est vendere spiritualia, quia pactum non mutat materiam actuum.] Quo principio probat posse in pactum deduci, quod recipitur per modum sustentationis, possetque similiter probare de eo, quod per modum liberalis doni. Eandem doctrinam eisdem fere verbis traditam inuenio à Magistro Soto, lib. 9. de iustitia, quæst. 6. art. 1. ibi. [Quoniam si velle, inquit, stipendium per modum sustentationis licet, nil vetat quominus id procurari, & in pactum deduci possit: nam materia est, quæ contractum facit simoniacum, quare cum eadem sit materia absque pacto, & cum pacto, nempe temporalis sustentatio, sit vt si absque pacto licet accipere, nullum sit vitium cum pacto.] Et quæst. 7. art. 3. [Cui multifaria quidquam conferri possit, vel per modum liberalis doni, vel quasi debitum ex laudabili consuetudine, nil istorum vitium simoniæ parturit, sed sola ratio pretij, & mercedis.] Hæc ille.

3 Et videtur sententia D. Thom. Quodlib. 5. art. 23. Vbi ait. [Cum simonia circa emptionem, & venditionem consistat.

hic distinguendum videtur. Quia si Prælati intendit obligare eum, cui dat beneficium Ecclesiasticum, ad aliquam recompensationem faciendam sibi, vel suis consanguineis, intentio simoniaca est; si vero non intendit eum obligare, sed intendat, quod ille sibi, vel suis sponte temporaliter recompenset, est quidem prava intentio, & carnalis, sed non simoniaca.] Quod ad rem non ram sic explicat Sanctus Raymundus in sum. tit. de simonia, §. 2. [Nomine emptionis, & venditionis, intelligas omnem contractum non gratuitum.] Dum ergo obligatio iustitiæ non intercedat, sed contractus sit gratuitus, simonia non interveniet.

4. Quapropter pro sententia Tanneri expressè militat Mag. Serra, 2.2. quæst. 78. art. 2. dub. 1. Vbi sic ait. [Non displicet quod nonnulli asserunt, duplex esse pactum, iustitiæ scilicet, & amicitiae: pactum iustitiæ est, quo quis intendit alteri injicere vinculum, & obligationem iustitiæ; pactum vero amicitiae, quo solum intendit eam obligationem, quam amicitiae, vel gratitudinis virtus inducit. Et paulò infra in eodem art. 2. fol. 788. [De hoc denique pacto (nempe iustitiæ) intelligi potest D. Thomas, dum inquit, si hoc pacto mutuam dant, ut officium accipiant, absque dubio pactum est usurarium. Nam si de pacto amicitiae sit sermo, non solum hoc, & supra dicta possunt in pactum deduci, sed etiam (ut ait P. Lessius, lib. 2. cap. 20. dub. 7. & 9.) collatio Beneficij Ecclesiastici sine usura, vel simonia, quia utraque requirit obligationem iustitiæ.] Hæc M. Serra. Quem citatum sequitur novissimè M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theol. moral. cap. 28. quæst. 2. §. 1. num. 7. Vbi sic ait. [Melius distinctione adhibita sitem componunt Lessius, Bonacina, Trullench, Lugo, & Serra dicentes. Quod si pactum sit iustitiæ, ex vi mutui ad hoc obligare, erit usura, si vero pactum sit fœdus amicitiae, vel gratitudinis, ita ut ex illa exigantur in illo eodem genere, nullum erit peccatum.] Quæ in collatione Beneficij æque procedunt.

5. Quibus facit doctrina Soti 6. de iustitia, quæst. 1. art. 2. in solut. argument. contra 3. concl. Vbi ait. [Non modo intuitu amicitiae contrahendæ mutuari licet, sed amicitiae signa in pactum deducere.] Et loquens de condonatione iniuriæ ob læsionem honoris. [Quod vero pacisci liceat, recte videor mihi id quoque concedere, nam etsi honor, & fama pecunia possint æstimari, tamen ex sua natura iure amicitiae condonari solet, quare illud pactum non est nisi amicitiae fœdus.] Quod à for-

tiori tenetur dicere de pacto amicitiae, quo de aliquo temporali ex gratitudine pro spirituali conferendo, pacificetur. Nam ut ipsemet docet, lib. 9. de iustitia, quaest. 7. art. 3. conclus. 1. [Propemodum quod usura est in temporalibus, id in spiritualibus est simonia.] Quod tradit etiam summa Corona Confessi. 3. part. tract. de simonia, num. 11. ibi. [Quidquid enim exhibitum pro re mutuata in rebus temporalibus usuram constituit, si exhibeatur pro re spirituali collata, vel conferenda, simoniam constituit.] Usuram autem non intervenire nisi aliquid detur, vel accipiatur ut pretium mutui, vel tanquam debitum ex iustitia, est communis Doctorum sententia, quam tenent Div. Thom. Salon, Aragonius, Bannez, Sotus, & alij, quos citatos sequitur Card. de Lugo, tom. 2. de iust. disput. 25. sect. 4. numer. 35. cuius rationem tradit M. Corradus, 1. part. Resp. quaest. 225. dicens. [Si autem civiliter obligaretur, iniuste gravaretur,] & in Addit. [Si ex obligatione civili, & iustitiae debito obligaretur, &c.] Et expressius ad rem nostram, quaest. 220.] Tenetur aliquis ad recompensandum beneficium ex debito amicitiae, & tali debito non competit civilis obligatio, per quam inducitur quaedam necessitas, ut non spontanea recompensatio fiat.] Si ergo pactum sit amicitiae, per quod nulla inducatur necessitas impediens, recompensationem sponte fieri, & nil conferatur tanquam debitum ex iustitia, neque usura, neque simonia interveniet. Et ita docet Navarrus in sum. cap. 17. num. 223. Vbi ait. [Mutuare cum pacto, &c. est mortale, secus si ipsum non obligat plus, quam iure naturali obligatus maneat gratum se exhibere beneficienti sibi, secundum Glossam in praedicto capite.] Haec Navarrus omnino videndus in opusculo de datis, & acceptis, notab. 11. num. 18. ubi expressè ait, poenas extrav. Bonifacii VIII. innovatas à Greg. XIII. non incurrere, qui pro gratia, aut iustitia obtinenda à Sede Apostolica, aliquid ex gratitudine conferendum promitteret, sine animo se obligandi aliter, quam ex sola gratitudine. Imo observat Villalobos, in sum. tom. 1. tract. 17. diff. 25. num. 12. praedictam extrav. procedere tantum contra eos, qui in Curia Romana promissionem faciunt. Et Caietanus, in sum. verb. Excommunic. cap. 82. §. [Propter has] affirmat, poenam excommunic. in ea impositam non esse usu receptam. Unde fit ex praedicta extrav. maxime extra Curiam Romanam, non posse argumentum desumi contra superius dicta.

6 Cæterum quando temporale donum confertur antere-

ceptum Beneficium, pacto gratitudinis, seu amicitiae interveniente de illo conferendo, quamvis speculativè loquendo eadem videatur ratio, ac quando è contra fit, doctrina in praxi difficilis est absque vitio simoniae, nisi eo modo res se habeat, quem significat D. Thom. 2. 2. quæst. 100. art. 3. ad 2. Vbi ait. [Illi qui dant eleemosynas pauperibus, vt orationum ab ipsis suffragia impetrent, non eo tenore dant, quasi intendentes orationes emere. Sed per gratuitam beneficentiam pauperum animos provocant ad hoc, quod pro eis gratis, & ex charitate orent.] Hæc D. Thom. Ergo si quis donationem liberalem faciat Prelato, vt eius animum pro vocet ad hoc, quod gratis Beneficium conferat, idem de illo dicendum erit, ac de elargiente eleemosynam pauperi. Concedit illationem Illustriss. P. M. Arauxo in decis. moral. part. 2. disp. 14. art. 5. num. 12. vbi sic. [Munus igitur à manu (scilicet pecunia) datur gratis, quando datur ex benevolentia, & amicitia, & sine vlla intentione obligandi recipientem, & tunc non constituit collationem simoniacam, siue detur ante, siue post ipsam collationem, vt habetur, in cap. quam pio, & in cap. sicut Episcop. 2. quæst. 2. & cap. placuit 1. quæst. 1.] Et ita docet Sanctorius de pœnis part. 2. c. 15. vbi sic ait. [Non est simonia donare aliquid spirituale, etiam cum intentione, quod donatarius moveatur ad dandum spirituale ex gratitudine; & è contra dare spirituale cum intentione, quod recipiens ex virtute gratitudinis donet postea temporale. Et ratio est, ut donum opponitur pretio. Et elicitur ex cap. sicut Episcopum 1. quæst. 2. cap. etsi quæstiones, cap. dilectus 2. cap. tua de simonia. Docet Sotus, lib. 9. de iust. quæst. 7. art. 3. Suarez, tom. 1. de Relig. lib. 4. cap. 45. num. 4. contra Innocentium, in capit. tuam de atate, & qualit. Duo tamen hic adnotaverim, alterum, qui hoc faceret in foro exteriori præsumeretur simoniacus; alterum quod difficile esset in his formalitatibus sub præcissa doni ratione consistere; impossibile tamen non est.] Hæc Sanctorius. Et de facto id fieri posse absque simonia, tradit Pasqualigius in quæstionibus Canonicis, centuria 4. quæst. 379. num. 5. Et Malderus, 2. 2. tract. 5. cap. 3. dub. 6. Vbi sic. [Si quis mutuum daret, non vt pretium Beneficii Ecclesiastici, sed vt hac ratione provocet amicitiam collatoris, aut vt gratiam præstet, quam non vult præstare, nisi alter statim gratificetur conferendo Beneficium, probabile est, nec vsuram, nec simoniam fore.] Et ita etiam sentit Petrus de Navarra apud

Dianam, part. 1. tractat. 8. resolut. 61.

7 Non dissentiet Mag. Petrus de Ledesma, in sum. tractat. 12. conclus. 25. Vbi difficiliora docere videtur, dum hanc sibi proponit obiectionem. [Lícito es resignar el Beneficio, poniendole pensión de quarenta ducados para el que le resigna, y despues es lícito vender esta pensión por quatrocientos, o quinientos. Luego al principio se podía hazer concierto de resignar el tal Beneficio por los quatrocientos ducados? Respondo. Soto enseña, que estos dos contratos, aun juntos se pueden hazer sin simonia. Esta sentencia del Maestro Soto es bien aparente. Esto tiene Orellana, y otros discipulos de Santo Tomas.] Hæc M. Ledesma, quæ sunt valde notanda. Vide Dianam, part. 4. tract. 4. resol. 155. Vbi cum Aragon, Navarra, Lesio, Reginaldo, Sanchez, & alijs probabile putat committentem simoniam de solo iure Ecclesiastico, qualis est in reservatione pensionis sine autoritate Papæ, & similibus, peccare læthaliter, nullam tamen pœnam incurrere, quia quæ in iure lata, solum comprehendunt simoniam Divino, & Canonico iure reprobata.

8 Sed circa materiam simoniæ omnino videndus M. Tabiena, verb. Emptio, num. 8. Vbi singularem tradit doctrinam. [Notandum, inquit, est, quod sunt quedam, in quibus principaliter consideratur, quod spirituale est, vt sacramenta, & similia, & si talia vendantur, videtur, quod intentio venditionis sit ad spirituale, & talia simpliciter ab omnibus negatur, quod possint vendi: si tamen fiat distinctio, (attende lector) credo quod ad omnia potest adaptari, vnde quamvis simpliciter loquendo in multis negetur venditio, applicando tamen mentem ad temporale, potest vendi, non tamen esset prædicandum, quia homines ampliunt, nec omnes sciunt distinguere.] Sic M. Tabiena.

9 Plus addit M. Sotus de iustitia, lib. 9. quæst. 6. artic. 1. ad 1. §. [At vero.] Nempe in extrema necessitate licitum esse emere ipsum Sacramentum, & gratiam ipsam Sacramentalem. Verba eius sunt. [Sit Sacerdos vsque adeo perversus, vt nolit antea baptizare puerum, quam pater per sancte iuret pretium largiturum, non ad redimendam vexationem, sed ad emendum Sacramentum ipsum, & gratiam Sacramentalem, vtrum tunc liceat? Caietanus non videtur annuere, vt liceat pro Sacramento dare, cum censeat tam intrinsece malum esse, rem spiritualement emere, quam vendere, &c. Sed, nisi mea me fal-

lit inicitia, et si vendere Sacramentum, & rem quancumque spiritualem sit penitus intrinsece malum, adeo ut neque ad redimendam vexationem, neque vlla excogitabili causa fieri possit licite; pretium tamen pro illo offerre, dicendum est non vsque adeo esse intrinsece malum, quin extrema necessitas illud permitat.] Hec Sotus, quem sequitur M. Victoria. Quorum sententia (inquit Illustr. M. Arauxo in decis. morali, part. 2. disp. 14. art. 3. & 4. nu. 6.) [Est valde probabilis.] Sed contra D. Thom. 2. 2. quæst. 100. art. 2. dicentem ad 1. [Pro eodem est habendum, si Sacerdos absque pretio baptizare non velit, ac si non esset, qui baptizaret, quia nullo modo est peccandum (& infra.) Nullo modo deberet pretium pro Baptismo dare, sed potius absque Baptismo decedere.] Et in 4. dist. 25. quæst. 3. art. 1. quæst. 1. ad 3. [Aliquid dicitur spirituale vno modo per essentiam, sicut gratia, & virtutes, & ista non possunt aliquo modo vendi, nec supra hoc voluntas deliberata emptionis cadere potest. Hec Angelicus præceptor, quibus tam parvuli, quam adulti Baptismum emi non posse, clarissime affirmat, & cum eo omnes Theologi. Quapropter opinionem M. Soti esse improbabilem ait Suarez, tom. 1. de Religione, lib. 4. cap. 12. num. 16. Quid ergo faciendum in casu, quem proponit Sotus? Respondet D. Thomas, in 4. dist. 25. citata, quæst. 3. art. 2. ad 3. [Dicendum quod in casu illo debet aliquis emere aquam à Sacerdote, & ipsemet puerum baptizare, quia in casu necessitatis licet baptizare etiam mulieri. Nec debet aliquomodo pro ipso Baptismo Sacerdoti pecuniam dare, & similiter est de adulto.] Si vero iniquus Sacerdos non aquam, sed baptismum vendere velit, relinquendus est infans sine baptismo; ut supra tradit D. Thom. An vero extra casum necessitatis cuiuscumque baptizare liceat? Negat D. Thom. 3. part. quæst. 67. art. 3. Vbi ait. [Extra articulum vero necessitatis graviter peccaret.] Sed Caietanus ibidem, art. 4. contrarium tenet, dicens. [Sed ubi absque solemnitate baptizaret, & contemptus, & præsumptio decisset, extra necessitatis articulum, (puta quia credunt se benefacere) mortale peccatum non video.]

10 Singulare aliud in materia simoniae tradit Caietanus, quod sic ex illo refert, & rejicit M. Catharinus in Annotationibus ad eius comment. lib. 6. fol. mihi 568. [De simonia vero in secunda quæstione valde illum falli non dubito, cum negat esse simoniam, quando quis emit Episcopatum habens animum non solvendi.] Et infra. [Quamobrem, hic, & in simu-

mulis suis manifestum est, hunc virtutem à Canonibus deviasse.]
Hæc Ambrosius Catharinus.

11 Notandum vero est viros doctos, apud Dianam, part. 10. tract. 16. rehol. 15. exiitmare, obtinentem beneficium cū promissione pecuniæ (neminem ex obligatione iustitiæ solvendæ) si postea non solvat, non incurrere pœnas in iure latas contra simoniacos. Cui doctrinæ ad sedandos scrupulos se facile accommodabunt etiam illi, qui beneficium, media promissione pecuniæ, ex sola gratitudine conferendæ, obtinuerunt.

PROPOSITIO II.

Non est simonia dare pretium cuidam tertio, ut intercedat apud alterum, cui non incumbit conferre, neque eligere, neque presentare, ut iste tertius obsecret, ut detur illi Beneficium. Unde non erit simonia dare aliqui famulo Auditoris, ut obsecret Jaum herum, ut hic me proponat Regi ad Beneficium. Sanchez Jesuita, in opusc. moral. tom. 1. lib. 2. cap. 3. alub. 26. num. 77.

1 R. P. Thomas Sanchez. ubi supra contrariam sententiam tenet, dicit tamen hanc esse probabilem. [Licet hoc, inquit, probabile sit, probabilius tamen est oppositum, quia non potest negari directe parari viam ad Beneficium pretio, & sic emi Beneficium.] Dixit esse probabile, propter autoritatem quorundam recentiorum, quorum alij sequuti, alij tamquam probabile subscripserunt; respondentes ad cap. presentium 1. quæst. 5. quod obitare videbatur. Et novissimi tenet Ioannes de Soria in Epitome summar. part. 2. tit. 1. sect. 4. disp. 5. fol. 457. Vbi ait. [Non est simonia, si quis det Paulo pretium, ut intercedat apud Petrum; ut ipse Petrus intercedat apud Ioannem colatorem Beneficij; quod probabile esse docent Vazquez, & Sanchez.] Hæc Soria. Quem sequitur Rocaful in Praxi Theol. moral. lib. 3. tom. 2. de septimo præcept. Decalogi, cap. 6. num. 183. ibi. [Dico secundo, si daretur pro intercessione mediata, nempe pro intercessione apud intercessorem immediatum, non committit simoniam, quia hæc intercessio mediata; & remota est mere temporalis, nec vllò iure humano prohibitum est pro illa dare aliquid (attende) sicut assentior probabile, dare pro immediata.] Hæc ille. Quibus videtur sentire, esse etiam probabile, quod pro immediata intercessione possit absque simonia pretium dari.

2 Nec sine duce sentit Rocaful, quia ante illum ira iudi-

cavit M. Sotus de iustitia, lib. 9. quæst. 7. art. 3. in fine corporis ubi, proposita ratione dubitandi pro vtraque parte, concludit. [Est tanti apud me vigoris hæc secunda ratio, (nimirum pro contraria, & communi sententia) vt ei libentius, quam priori assensum præbuerim.] Hæc Sotus. [Vnde videtur (ait Sanchez) probabilem reputare hæc sententiam, quam tenuit tanquam satis probabilem quidam doctus neothericus. Et Gregor. Lopez, vbi infra, lib. 17. vers. [Tenedo] satis dubitat, quando non datur his, quorum ministerio vtitur Episcopus in conferendis his spiritualibus.] Hactenus Sanchez. Qui dubio 108. num. 3. existimat simoniam mediatoris esse tantum de iure Ecclesiastico, ac proinde non subiacere poenis contra simoniacos; cui assentitur Diana, part. 4. tract. 4. resol. 155.

3 - Notat Patqualigius cum alijs apud Dianam, part. 11. tract. 6. Miscel. resol. 31. nullam intervenire simoniam, quando quis dat pecuniam alicui, vt propria sua merita notificet collatori, vt inde moveatur ad Beneficium ei conferendum.

PROPOSITIO III.

Qui electores pecunia corrumpit, vt eum in Generalem, Provincialem, Priorem, vel Guardianum eligant, non subiacet poenis contra simoniacos. Azor Iesuita, part. 3. lib. 12. cap. 21. quæst. 6. vers. Quæres. [Est tamen notandum, hanc opinionem eo inniti, quod Prælati Regularis non est Beneficium Ecclesiasticum. Verum ea est Iesuitarum doctrine inconstantia, vt oppositum principium assument, cum eo indigent, vt defendant Prælatos Regulares non approbatos ab Ordinario posse eligi à secularibus virtute Bullæ Craciatae. Henriquez Iesuita, lib. 6. cap. 6. n. 2. in Gloss. lit. E. & E. [Hoc mirum esse sapere, quod vbiicumque opus sit, animum potius flectere.]

1 R. Primam objectionis partem falso tribui Patri Azor, ipse enim à prædicta propositione præscindit, neque affirmat, neque negat Prælatum Regularem esse Beneficium Ecclesiasticum, sed tantum asserit, nullum simoniacum esse ipso iure excommunicatum, præter simoniacum realem in Ordine, & Beneficio. Quam opinionem tenent apud ipsum Angelus, Rosella, Sylvester, & Tabiena. Et vt clarius evincatur. En eius verba. [Quæres (inquit Azor) an per simoniam realem in alijs, præterquam in Ordine, & Beneficio commissam, incurrat quis ipso iure excommunicationem? Sotus lib. 9. de iustitia, quæst. 6.

art. 6. ait, omnem simoniacum realem esse ipso iure excommunicatum. Caietanus in sum. verb. Excommunicatio, cap. 72. ait excommunicatum esse eum, qui per simoniam obtinet officium Prioris, vel Guardiani, vel quocvis aliud simile in aliquo Regulari Ordine, quia licet non sit Beneficium (inquit) est tamen officium Ecclesiasticum, quod Beneficio æquiparari videtur. Navarrus autem in Manuali, cap. 23. num. 111. scribit nullum simoniacum iure ipso esse excommunicatum, præter simoniacum realem in Ordine, vel Beneficio. Sic etiam Angelus, verb. Simonia 6. num. 9. Rosella, eodem verb. num. 13. ad finem. Sylvester eodem verb. quæst. 12. Tabiena eodem verb. quæst. 73. Hac opinio est verior propter eam rationem, quia in iure nulla est talis excommunicatio constituta, nisi in simoniacum realem in Ordine, & Beneficio.] Hucusque Azor.

2 Expende eius verba, & planum invenies, nec loqui de omnibus penis, sed de sola excommunicatione, neque negare Prælaturam Regularem esse Beneficium Ecclesiasticum, (pars enim affirmativa recte compatitur eam eius assertionem) sed tantum referre Caietanum id negantem, cum tamen oppositum teneant gravissimi Dominici Mancius, Gallo, Medina, & Bannez, ex hoc principio defendentes Prælaturam Regularem posse eligi à secularibus virtute Cruciatæ, etiamsi ad confessiones non sit ab Ordinario approbatus: quos Henriquez supra tanquam Magistros, & duces sequutus est, vel potius non est sequutus, ut constat ex eius verbis. [Quarto, inquit, addunt Mancius, Gallo, Frater Medina, Bannez, & alij Dominici Prælatus Monasterij æquatur habenti Parochiale Beneficium, & est iure Ordinarius, & eligibilis per Bullam à secularibus, sine approbatione Episcopi. Hac tamen in praxi sunt magis cogitanda.] Hæc Henriquez.

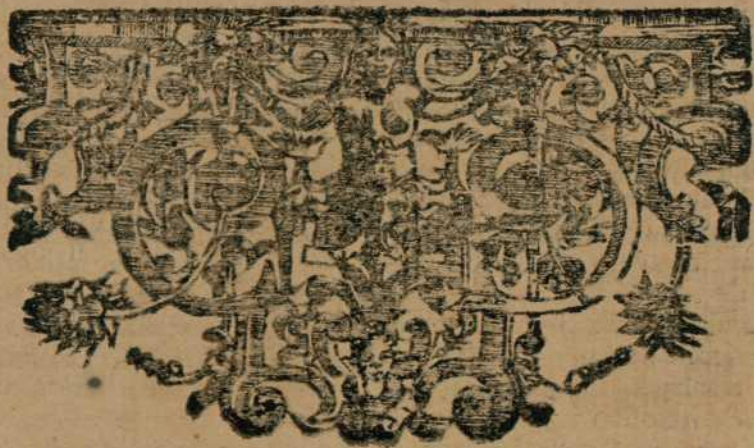
3 Quibus adde Magistrum Barnabam Gallego, in Bull. Cruciat. capit. 9. dub. 84. Vbi sic ait. [No puedo dexar de confessar, que me agrada mucho la opinion del Padre Maestro Fray Diego Nuño, in Addition. ad 3. part. quæst. 8. artic. 5. dub. 8. en la solucion del nono argumento, el qual dize, que tiene para si por evidente, que si se concede, que el Parroco, solo por serlo, sin otra aprobacion del Ordinario, es eligibile por virtud de la Bula (lo qual no admite el Maestro Nuño) se hade conceder tambien, que los Prelados de las Religiones, solo por serlo, sin otra aprobacion del Ordinario, pueden ser elegidos por la Bula. Y así lo enseñan los Padres

dres Maestros Mancio, Gallo, Medina, Bannez, y Iuan Valero Monge Cartujo, lo tiene expressamente.] Quos sequuntur Martinus de S. Ioseph, apud Dianam, part. 10. tractat. 14. resol. 6. Brunus Cassaing. de privileg. Regul. part. 2. tractat. 5. cap. 2. Prop. 1. & R. P. Delgadillo, tom. de poenit. cap. 19. dub. 34. & apud illum probabile putant Ludovicus de la Cruz, & Angelus Bofsius. Et hanc sententia valde probabilem, & securam in praxi vocat Thomas Hurtado, tom. 2. tract. 12. cap. 1. dub. 2. Quod autem, qui habet Beneficium curatum, sit vbique eligibilis virtute Bullæ, est communis Doctorum sententia, vt videre licet apud Dianam, 1. part. tract. 11. resol. 8. & part. 5. tractat. 12. resol. 47.

4 Secunda obiectionis pars, de inconsequentiâ doctrinæ Iesuitarum, satisfactione non indiget. Quis enim vnquam, etiam primis tantum rudimentis instructus, inconsequentiæ arguit doctrinam Augustissimæ, pariterque sapientissimæ Prædicatorum Familie, ex eo, quod Caietano negante Prælaturam Regularem esse Beneficium Ecclesiasticum (sicut negant Bonacina, Peyrinus, Barbosa, & alij apud Dianam, part. 4. tract. 4. resol. 156.) id ipsum alij supra citati ex eodem Ordine affirmant? Adde nec diversitatem istam opinionum inter Iesuitas, nec inter Thomistas citatos, re bene inspecta, reperiri: quia nec Azor, & Caietanus negant, sed præsciunt; neque Henriquez, & alij Magistri concedunt, sed inquirunt. [Prælatum Monasterij æquatur habenti Parochiale Beneficium.] Ex quo principio Prælatum esse eligibilem virtute Cruciatæ a secularibus sine approbatione Episcopi, docent Dominicani. Quæ tamen magis in praxi cogitanda dixit Iesuita. Quorsum ergo illud? [Hoc mirum est sapere, &c.]

5 Omitto neque eidem authori vitio verti, quod in his, quæ ad fidem non pertinent, modo in vnâ, modo in contrariam opinionem declinet, vt de Angelico Præceptore dicit Caietanus, 2. 2. quæst. 172. artic. 6. per hæc verba. [In articulo sexto eiusdem quæstionis 172. hoc solum dicendum occurrat: quod Sybillæ, quæ hic inter dæmonum prophetas computantur, superius in quæstione secunda, articulo septimo, ad tertium, inter personas in fide Christi expliciter salvas computari videntur. Materia siquidem hæc incerta cum sit, quoniam de individuis non pertinentibus ad fidem est, modo in vnâ, modo in aliam partem declinare permittitur.] Hæc Caietanus.

6 Permitti vero non potest opinio altera, quam sapientissimi Magistri supra citati, Mantius, Gallo, Medina, & Bannez, sustinent apud Henriquez vbi supra, asserentes graduatōs in Theologia, vel iure Canonico; imo, & lectorem Theologiae, aut egregium Prædicatorem publicum, posse absque Episcopi approbatione, sæcularium confessions audire, & per consequens per Bullæ privilegium eligi, vt iure communi approbatos. Hæc, inquam, opinio prorsus reiicienda est: tum quia per Sanctum Inquisitionis Tribunal expuncta ex Hieronymo de Llamas in Expurg. anno 1640. Tum quia est contra Bullam Pij V. expeditam anno 1571. octavo idus Augusti, in qua decernit, & declarat, decretum Concilij Trident. de approbatione Regularium ad audiendas sæcularium confessions ab Episcopis faciendâ. [Observari debere in omnibus regularibus, etiam si sint Lectores, aut in Theologia etiam de superiorum suorum licentia graduati.]

EXTRACTATV DE VSVRIS.

PROPOSITIO I.

MVtuanti licitum est, aliquid ultra sortem exigere, ratione periculi, cui in ea recuperanda exponitur. *Rebellus Iesuita, part. 2. lib. 9. quæst. 12.* [Cum autem hoc periculum in te parabile sit à mutuo; plane deducitur, hac sola propositione, omnes leges prohibentes usuram casias, & innanes reddi.] *Vnde vendens credit o poterit etiam, ratione periculi in recuperando pretio, carius vendere; & sic in alijs locationibus, & cambijs.* [En vsuris plana, & incolumis aperitur via. Nihilominus prædicta opinio est communis inter Iesuitas.] *Iesius de iust. lib. 2. cap. 20. dub. 13. num. 111.*

1 R. Prima propositio, nimirum ratione periculi in recuperanda sorte, licere aliquid ultra illam exigere, est fere communis inter Doctores. Eam enim defendunt Covarr. Corduba, Salon, Gabriel, Aragon, Angelus, Maior, & alij, apud Salas, tract. de vsuris, cap. 22. num. 33. & tract. de vendit. cap. 41. num. 5. ubi citat D. Thom. opusc. de vsuris, cap. 10. Item Bonacina, Malderus, Emanuel Rodriguez, & alij, quos sequitur Diana, 1. part. tract. 8. resol. 37. & 57. Quibus adde Magistrum Penna, apud Salas, sup. Sylvestrum, verb. Usura 1. quæst. 35. & M. Serra, 2. 2. quæst. 77. art. 1. dub. 4. §. [Probatur ratione sumpta ex Sylvestro.] Vbi sic ait. [Quamvis enim usura sit, si quis recipit aliquid ultra sortem, ratione mutui; non est usura, ut inquit Sylvester, si recipit ratione periculi tantum ut pretium periculi.] Et quæst. 78. art. 2. dub. 3. [Mutuans in se suscipiēs mutui periculum, potest ratione illius, quantum fideiussor, & assecurator possit, exigere.] Hæc Serra.

2 An vero semper sit periculum, ratione cuius possit aliquid, ut periculi pretium supra sortem exigi? Negat D. Antoninus, 3. part. tit. 8. cap. 3. §. 1. & cum eo Doctores omnes Societatis. Affirmat Sylvester, verb. [Negotium] quæst. 4. Vbi sic ait. [Nullus potest esse ita securus, quin possit aliquod intervenire periculum, vel saltem aliqua difficultas, vel labor in re habenda.] Cui subscribit M. Serra supra quæst. 77. art. 2. dub.

2. Vnde cum Sylvestro infert, posse exigere lucrum vltra sortem, ratione assecurationis. [Nam quod alius, inquit, assecurare potest, etiam potest, & ipse mutuans, dum tamen non mutuet cum pacto, vt alius cum ipso contractum assecurationis ineat, nam non est peioris conditionis, quam alij.] Iam; quantum poterit mutuans exigere ratione periculi? Respondeo facile ex dictis: quantum ipse reuera cui libet alteri traderet, qui securum omnino redderet, de solutione mutui, tempore præfixo.

3. Hinc secundam propositionem, nimirum quod vendens credito possit, ratione periculi pecuniæ amittendæ ob malitiam, vel impotentiam debitoris, carius vendere, docent omnes supracitati. Et est expressa sententia D. Thom. opusc. 73. capit. 10. Vbi sic. [Si enim venditor rem suam intendat vendere carius, non propter tempus tantum, sed propter damnum, quod sibi videt imminere, ex dilatione solutionis recuperandæ, seu propter vexationem suam redimendam, quam probabiliter putat sibi futuram, in repetitione debiti sui, propter malitiam, vel impotentiam debitoris, tunc excusatur à vitio.] Hæc D. Thom. quem sequuntur discipuli; M. Serra, 2. 2. quæst. 77. artic. 1. dub. 4. [Dicendum est secundo, ratione periculi pecuniæ amittendæ, ac expensarum, & molestiarum ad eam recuperandam licitum esse carius vendere, dilata solutione. Hanc partem docet Sylvester, verb. Vñra 1. quæst. 35. quænam sequitur Medina, Cod. de restitutione, quæst. 38. §. ad 3. & alij.] Et ante illum M. Petrus de Ledesma in sum. part. 2. tract. 8. cap. 33. de vsura, conclus. 29. ad 4. titulum. [Digo lo segundo, que será licito, con buena fe, considerando el peligro del capital, y los gastos que se han de hazer en cobrar la deuda, tasar al tiempo de la venta cierta cantidad, en la qual se aprecie el peligro, y los gastos, y pedirla al comprador, fuera del precio presente.] Hæc ibi. Quod putat probabile M. Corradus, 1. part. Resp. quæst. 130. & tenet apud ipsum Petrus de Aragon, 2. 2. quæst. 77. art. 4.

4. Et aperte sequitur M. Acatius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. [Contratos] resol. 206. num. 1. Vbi sic ait. [En algunos casos se puede vender vna cosa mas cara (& anumeratis tribus subdit.) Quarto propter periculum amittendi pretium rei, vel recuperandi cum expensis, por el peligro de perder el precio de la cosa, ò recuperarlo con daño della.] Et pro hac sententia sexdecim authores refert Ioannes Martinez de

Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 27. §. 2. à num. 6. ad 10. inter quos; Sanctarellum, Caramuelem, Villalobos, Faustum, & Trullench, subiungens. [Idem docuerunt alij octo authores, quos refert, & sequitur Sylvester, &c. Hæc opinio propter extrinsecam Doctorum autoritatem, & rationem, qua nititur, speculativam habet probabilitatem, sed in praxi falsam reputo cum Soto.] Hæc ille. Sed cur tot tantique Doctores ad probabilitatem practicam non sufficient? Cur non vnus D. Thomas? Aut quo modo in praxi poterit esse falsa, cum nulla superaddatur circumstantia, quæ in speculativam considerationem non venerit? Omitto plures Doctores sentire (apud Dianam, part. 10. tract. 11. resol. 47. §. Nota vero) opinionem speculative probabilem, esse practice probabilem. Inter quos M. Serra, Ioannes Sanctius, Leander à Sacram. Spinola, Ioannes Henriquez, Narbona, Aversa, & Machado.

5. Et saltem quod ratione periculi expensarum ad recuperandum pretium, possit carius vendi credito; tradunt Sotus, 6. de iustit. quæst. 4. art. 1. & Bannez, 2. 2. quæst. 77. art. 4. dub. 6. Quibus consentit M. Ioannes Martinez de Prado sup. quæst. 3. §. 3. Vbi adducens verba Magistri Soti, subnequit. [Quam sententiam esse hodie communem inter Doctores, octo relatis, docet Bartholomæus à Sancto Fausto.] Et illam tenet M. Corradus, 1. part. Resp. quæst. 231. dicens. [De vendente ad credentiam pluris, quam res valeat, D. Thom. in opusc. de usuris, cap. 10. ait usuram esse, si tantum propter expectationem solutionis fiat, si autem propter suam indemnitate fiat, potest non esse usura neque iniustitia, licet contractus de se sit illicitus.] Hæc M. Corradus. Sed vnde illicitus, si contra iustitiam non est? Vnde illicitus, si vt ait D. Thom. supra. [Tunc excusatur à vitio?] Quapropter Mercatorem posse vendere credito carius ratione lucri cessantis, quod pecunia præsentis verosimiliter acquireret, tradit cū Navarro Illustr. M. Arauxo in decision. mor. 2. p. disp. 1. q. 5. n. 12.

6. Addit Caietanus, 2. 2. quæst. 78. artic. 2. ad 7. in venditione ad creditum, seu dilata solutione, [considerata vt est pars consummativa emptionis,] licitum esse propter expectationem solutionis aliquid plus exigere, etiam ei, qui non erat servaturus merces, [quantum inter plus, inquit, & minus creditur vero similiter res tunc, (idest tempore solutionis) valitura.] Et ita putat decisum in capit. Civitate. Cui favet Sotus de iustit. lib. 6. quæst. 4. art. 2. §. [Verum tamen.] Vbi ait.

alt. [Non est prorsus Caietani opinio improbabilis, praesertim si venditio fiat indefinito pretio.] Quod tradit etiam M. Serra, 2. 2. quaest. 77. art. 1. dub. 4. conclus. 3. in fine. Verum haec sententia est contra communem Theolog. & contra omnium facile Principem D. Thomam ubi supra dicentem. [Unde, quidquid ultra iustum pretium, pro huiusmodi expectatione exigitur, est quasi pretium mutui, quod pertinet ad rationem vsurae.]

7 An vero sint alij tituli, quorum ratione possit aliquid ultra sortem exigi? Vide doctissimum M. Serra, 2. 2. quaest. 78. art. 2. dub. 3. Vbi ita inquit. [Dicendum est secundo, licitum etiam esse mutuanti, aliquid ultra sortem exigere, si se obliget ad non repetendam sortem, usque ad certum terminum. Huius oppositum tenent Lesius, lib. 2. cap. 20. dub. 14. & alij recentiores. Sed nostram conclusionem docet Medina, Cod. de restitutione, quaest. 32. M. Ledesma, 2 part. sum. tract. 8. cap. 33. conclus. 4. diffic. 2. Diana, 1 part. tract. 8. resol. 48.] Haec ille. Et hanc sententiam esse communem inter discipulos D. Thomae, ait M. Ledesma ubi sup. his verbis. [Si la obligacion de no bolver a pedir, es por mucho tiempo, se puede muy bien estimar en precio, y por razon de aquella obligacion, se puede muy bien llevar el justo precio sin vsura ninguna. Esto enseñan todos los discipulos de Santo Tomas.]

8 Ex quibus novissimè ita docent M. Acatius de Velasco, tom. 2. resol. mor. verb. Usura, resol. 455. num. 1. Vbi sic. [Preguntan los Doctores, si por la obligacion en que se puso de no pedirsele hasta pasado el año, pueda llevar algo mas ultra sortem?] Et citatis pro parte negativa Iesuitis. Turriano, Molina, Salas, Layman, & Hurtado; responder. [No obstante que esta opinion es probable, sientto que la del Maestro Ledesma lo es tambien, y se puede seguir con mucha seguridad de còciencia, con que se apoco lo que se llevaré, como tres, o quatro libras por ciento.] Sic ibi. Opinione Ledesmae non improbat M. Ioannes Martinez de Prado, licet non sequatur absolute, sed casu quo carentia pecuniae afferat mutuanti incommoditatē pretio aestimabilem. [Quae, inquit, frequentissima est mercatoribus.] Sic ubi sup. cap. 28. q. 1. §. 5. Quod latius tradit, num. 29. dicens. [Cum moraliter non contingat, ut magno temporis spatio, non occurrant hominibus necessitates, & occasiones dispensandi pecunias, ratione huius specialis incommoditatis, potest aliquid ultra sortem exigi.] Haec M. Prado.

9. Cæterum Cardinalis de Lugo, tom. 2. de iustit. disp. 25. sect. 3. num. 17. opinionem Magistri Ledesmae, & aliorum reijcit; quia. [Si vera, inquit, esset, reduceretur vno verbo tota controversia de vsuris ad quæstionem de nomine, inutilem omnino ad forum conscientia: & nullus contractus esset vsurarius re ipsa, sed solum propter ignorantiam contrahentium, qui nesciunt distinguere titulum lucri.] Et P. Amicus in cursu Theologico, tom. 5. disp. 20. sect. 8. num. 131. dicit. [Esse sententiam novam, periculosam, & expositam palliatis vsuris,] & Palaus, tom. 7. tract. 32. part. 8. ad 5. ait. [Esse sententiam valde periculosam in fide.] Nihilominus, ultra citatos, probabilem putat M. Bertrandus Loth in resolut. Theologicis, tractat. 9. quæst. 1. artic. 4. tit. 2. & non esse improbabilem dicunt Trullench, lib. 6. cap. 16. dub. 12. in fine, Ioannes Henriquez in quæstion. practicis, sect. 23. quæst. 4. numer. 13. & Basilius in Floribus, verb. Usur. num. 9. & defendant Caramuel in Theolog. fundam. fund. 60. §. 1. & Fr. Philippus de la Cruz Vascosconcillos, Ordinis Sancti Basili, in opusc. Hispano idiomate custo Matriti, anno 1638. quod inscripsit. [Tratado vnico de intereses, sobre si se puede llevar dinero por razon del emprestido liso, y llano.] Vbi multis pro sententia Ledesmae stat. [No hablo, inquit, al presente sobre si se puede llevar dineros por la privacion dellos, que lo tengo por cierto, atendiendo à la doctrina de los Thomistas, como dize el Padre Fr. Pedro de Ledesma.] Et infra fol. 9. Despues de prestado el dinero se puede llevar algun interes por la espera de la paga, y no solo por la privacion, como se ha dicho.]

10. Legas quæso prædictum tractatum, & plura singulæria reperies. Sic enim scribit. [Puede antes de prestar el dinero, pedirle al que lo ha de recibir, que le prometa ser agradecido.] Pro qua assertionem adducit Medinam Complutensem, Cod. de rebus restituendis per vsuram acquisitis, quæst. 3. Vbi ait. [Et si mutuans dicat, non mutuabo, nisi ultra sortem loco interesse, aliquid certum solvas, quod hoc non sit de se illicitum, apparet ex dictis.] Quæ doctrina, si nitatur principio supra iacto tract. de simonia, Prop. 1. nimirum pactum solius amicitia, & gratitudinis non continere simoniam, neque vsuram, toti habebit pro se patronos, quot ibidem citatos reperies. Quibus adde Angelum, verb. Vltra 1. num. 4. Vbi ait. [Non esse vsuram cum naturalis obligatio ita deducitur in pactum, vt non magis teneatur, quam ex ipsa natura

li obligatione.] Quod tenent etiam apud illum Hoffiensis, & Gregorius Ariminensis, & Adrianus, & Gabriel, apud Lesium, lib. 2. cap. 20. dub. 8. num. 56. Quos sequitur Angelus Maria Verricelli, tom. 1. tract. 3. quest. 10. num. 3. Vbi sic. [In iustitia pacti usurarij constitit in hoc, nempe quod mutuarius ex pacto tacito, vel expresso, obligetur obligatione civili, & ex stricta iustitia ad praestandum aliquid pretio aestimabile, ultra sortem, ad quod non tenetur.] Et infra num. 4. [Tunc pecunia datur, vt motivum, & non vt pretium; quando accepta pecunia, manet homo omnimodo liber, vt prius, ita vt non possit constringi, quia nulla obligatione civili tenetur, sed tantum ex gratitudine, & honestate.] Et ante illum M. Serra, 2. 2. tom. 2. quest. 68. art. 1. dub. 2. vbi ex Caietano, & alijs tradit. [Licetum esse non mutuari donec mutuarius a mutuante excitatus dicat se daturum auxilium ex gratitudine; ac proinde ex veritate, & fidelitate, licet non ex iustitia maneat obligatus.] Videatur Diana, part. 11. tract. 7. resol. 23. vbi alios refert dicens. [Hec omnia M. Serra, cui etiam adde Rocaful, Lesium, & Trullench.] Quibus consonat Petrus de Aragon, quem citatum sequitur M. Corradus, tom. 1. quest. 218. in Addit. Verum addit Philippus de la Cruz, fol. 4. [Supuesto que puede pedir que se le determine la cantidad, y no prometiéndolo el agradecimiento a su gusto, y voluntad, no darle ninguna cosa, y esto aunque le aya de dar su dinero puramente prestado, y que el tal agradecimiento aya de ser puramente por esso. Añado, que puede pedir que se le haga escritura de la tal donacion; como no aya riesgo de que pidiendo estas condiciones, acaso sea la tal promesa forzada, y no gratuita, &c. Por lo qual conviene para la seguridad deste modo de contratar, que el que da advierta al que recibe, como no le pide ninguna cosa por modo de obligacion, ni debito de justicia, sino que lo que diere, o pro netiere, aya de ser de su voluntad, y grado, y que tenga intencion de darlo, y prometerlo por via de agradecimiento, porque siendo assi, no es usura, como lo resuelve muy bien Fray Pedro de Ledesma, con todos los Discipulos de Santo Tomas.] Hæc Cruz.

11. Ceterum id quod addit, de scriptura, seu instrumento publico, est aperte contra fere omnes Doctores expresse excludentes obligationem civilem, ad iustificationem predicti gratitudinis pacti, quod contra ponunt pacto iustitiæ: vt ex Mag. Bannez, notaverat, idem Cruz ibidem, dicens. [Y aunque Ba-

ñez no admite la obligacion civil, se ha de tener por cierto, como probè arriba con Adriano, San Antonino, y Rodriguez.] Verum hi authores non admittunt absolute talem obligationem, sed ad id præcisè, ad quod iam naturaliter vi mutui manebat obligatio. Adrianus enim in 4. tract. de restit. §. Sed contra, solum ait. [Licere mutuando pacisci, & inducere obligationem civilem, à per illud pactum ad nil aliud obligetur, quàm ad quòd prius erat obligatus naturaliter.] V. g. vt mihi vicissim dum opus habeam, & tibi incommodum non fuerit, remutues, aut iusto pretio, à me emas, aut meo molendino molas, aut agrum meum iusto pretio colas. Et in hoc tantum casu loquitur D. Antoninus, part. 2. tit. 1. cap. 7. §. 10. id probans ex Gregorio Ariminensi. Quos sequuntur M. Bannez, Aragon, Gensaldus, Caspensis, & alij, apud Dianam, part. 1. tract. 8. resol. 59. & part. 1. tractat. 7. resol. 23. Et in eodem sensu intelligendus est Emanuel Rodriguez, dum eis citatis, in sum. tom. 4. cap. 197. nu. 5. ait. [Cierto es, que el que presta à otro algun dinero, puede recibir algo, no como ganancia del dinero, sino como agradecimiento desta buena obra, pues la gratitud es vna correspondècia devida de derecho natural, y divino. Lo qual es en tanto verdad, que puede el que dà prestado imponer obligacion civil al que le recibe de le acudir con este agradecimiento, pudièdolo hazer sin notable daño suyo, como siguiendo à Adriano, San Antonino, y a otros que refiere, lo afirma Lesio; porque no parece ser notable carga obligarse vno con obligacion civil à cumplir aquello; lo qual està obligado à cumplir por ley natural, y divina.] Hactenus Rodriguez, qui male pro hac opinione citat Lesium: quia oppositum ibi tradit (nimirum lib. 2. de iust. cap. 20. num. 59. prope finem,) & prædictos authores adducit in sensa à nobis supra explicato, non in eo, quem intendit Philippus de la Cruz.

12. Itaque obligationem civilem, quam admittit Cruz, omnes Doctores vt usurariam reijciunt, & ab scholis exterminanda est, sicut, & conclusiones, quas ex illo principio deducit, fol. 2. dicens. [Añado, que si la tal promessa la hiziere por escrito libremente, ayiendola aceptado quien dio el dinero, la puede despues cobrar por justicia, y detenerlo con sana conciencia, no corriendo peligro que se lo atribuyan à logro, que aqui se habla en el foro interior, (& fol. 5.) Y el que lo prometio, vna vez hecha la promessa, deve en conciencia pagarlo, como enseña Santo Tomas, Cayetano, y Sylvestro. Lo qual consta de

la Instituta, &c. y el no cumplirla será pecado, como enseña à la letra Navarro, por estas palabras. [Si prometto alguna cosa notable, licita, y posible, verdadera, y voluntariamente, y no cumplimiento su promessa, peca mortalmente.] Con que queda bien probado, que aviendo hecho promessa de tanto, o tato en agradecimiento, ay obligacion en conciencia a pagarlo.] Hæc ille. Quæ si concedas, actum est de vsuris. Authoris æquiuocatio in eo litet, quod pactum amicitia includens promissionem, de aliquo dono ex gratitudine sub conditione mutui conferendo, quam admittunt plures DD. (Quos sequuntur M. Serra, Rocaf. Trull. & alij, apud Dian. p. 11. tract. 7. res. 23.) alia putavit obligationem inducere, quã que iure naturali cuique in eis præbendi se gratum suo benefactori, quod à veritate alienum docent omnes. Secus vero esset, si post acceptum mutuam, mutuarius sponte efficeret liberalem promissionem; hanc enim alij ex iustitia, ac pro inde graviter, alij ex fidelitate, atque adeo leviter obligare existimant, vt videre est apud Dianam, part. 2. tract. 3. Misc. res. 9. & 3. part. tract. 5. res. 116. & 4. part. tract. 4. res. 122. Quod autem, qui mutavit, possit liberalem promissionem, seu donationem acceptare, probat M. Fumus, in Armilla, verb. Vsuræ, num. 21. dicens. [Non enim mutuando factus est quis peioris conditionis, quam antea esset, ideo si antea poterat aliquid gratis accipere, multo magis post hoc beneficium.] Sic ille, & plures apud Dianam, 1. part. tract. 8. de contract. resolut. 62. & est sententia Div. Thom. opusc. 73. de vsuris, cap. 8. post medium.

13 Audiendi vero non sunt Doctores aliqui, quorum sententiam probabilem dicit Verricelli, tom. 1. qq. mor. tractat. 3. quæst. 10. num. 2. per hæc verba. [Probabilis est sententia eorum, qui docent, quod quando mutuans vltra sortem nil accipit, tunc non est usura. Quare docent non esse usuram, si mutuarius se obliget ad conferendum alteri personæ dignæ officium, aut Beneficium. Ita Adrianus, Angelus, Maior, Navarra, & alij.] Hæc inquam sententia prorsus refellenda est, quia vt bene ait ipse Verricelli supra. Quævis obligatio civilis, & stricta est pretio æstimabilis, vt docent communiter Doctores. Vnde fit mutuans aliqui vltra sortem recipere,

Licitum est mercatori credito videri merces pretio rigoroso, v. g. 100. & statim numerata pecunia eas emere 80. quod est pretium infimum. Lesius *tesuta de iust. lib. 2. cap. 21. dub. 16. num. 130.*

1 R. Lesius non dicit, rem venditam 100. posse statim emi 80. sed 95. quod longe diversum est. Quia hoc pretium continetur intra latitudinem iusti, secundum omnes Theologos, secus illud. Et quaestio solum est, an qui vendit credito pretio summo, possit numerata pecunia emere pretio medio, vel infimo? Quod illicitum putant nonnulli. [Sed verius, inquit Lesius, est, non esse iniustum, etiam si redimat ipse venditor, modo intra limites iusti pretij consistat, ita ut quando vendit credito, non excedat pretium rigorosum, & quando redimit numeratum, non descendat infra iustum infimum. Ita Navarrus, cap. 23. num. 91. & Petrus de Navarra, lib. 3. cap. 2. num. 170. & alij recentiores.] Hæc Lesius, quæ infra num. 131. limitat; dummodo non sit scandalum; nec vlla sibi, vel suis infamia; & nequeat absque sui dispendio mutuum dare.

2 Hanc sententiam tenet etiam M. Mercatus 1. de contract. cap. 26. *ibi.* [Si accedisse, inquit, aver vendido su ropa, verla despues en tienda, o alomenos expuesta à vender, no auiedo concierto en ello, ni temiendose de infamia, bien podrá comprarla, como qualquiera otro del pueblo, por el precio que los demás la compran.] Sic ille. *Quam opinionem* [Veram esse speculative loquendo] ait M. Ludovicus Lopez de contract. lib. 1. cap. 34. Verum opinionem speculative probabilem, (nedum veram) esse practice probabilem defendit Mag. Serra, 1. 2. quaest. 19. artic. 6. fol. 376. & plures, quos dedi Prop. præced. num. 4. Ideo prædictam Lesij, Mercati, & aliorum sententiam tuentur Angelus, Salon, Garcia, Gutierrez, Palatius, Accuedus, Grassius, & alij, quos refert Salas, tract. de contract. ubi de vendit. dub. 37. num. 2. & de usuris, dub. 16. Et novissime amplectitur M. Acatius de Velasco, tom. 1. ref. mor. verb. Contratos, ref. 206. num. 3. *ibi.* [Respondo con Layman, y otros muchos, q estas mohatras se pueden comprar licitamente, porque en esta venta, y compra, lo que se compra, y vende es intra limites de justo precio, y assi puede muy bien hazerse, &c. Quando el que vende, no se concierta con el comprador, que le ha de vender otra vez, lo que compra por menos, o infimo precio.] Hæc ille. Et antea tradiderant M. Ioannes de la Cruz, & alij, quos sequitur Diana, part. 1. tract. 8. resol. 33. & 58.

Et quãdo mercator non vendit credito, intentione reemendi, sequuntur Sylveſter, & Ludovicus Lopez citans M. Penna, vbi ſup. & Roſella, verb. Vſura 2. num. 20. Verum intentio reemendi iuſto pretio, ex natura rei, nec eſt illicita, nec contractum licitum vitare poteſt.

3 Plus adijere videtur Caietanus in ſum. verb. Emptio; nimirum poſſe vendere cum pacto de retrovendendo. Nam poſtquam ſtatuit, iuſtum pretium dividi in [pium, moderatum, & rigorofum.] Et quod. [Deducere emptionem ad pretium pium nullam ſit peccatum.] Sic ait. [Quando venditur aliquid cum pacto de retrovendendo, ſi pretium eſt iuſtum, contractus licitus reputatur, & communiter fit.] Secus, [Si pretium, quo emitur, minus eſt quam res valeat.] Merces autem, quæ pretio rigorofò valent 100. certum eſt pretio pio valere 95. Quid ergo; licebit vendere credito pro 100. cum pacto retrovendendi numerata pecunia pro 95? Abſit: ideo bene id negat ipſe Caietanus, verb. Vſura exterior, caſu 9.

4 Adde mercatorem rogatum ab emente poſſe numerata pecunia, longe minori quãtitate, ab eo revẽdente merces emere. Nam rogatus à venditore poteſt emere pro 67. rem valentẽ 100. Vt tradunt Caietan. Bonac. & alij, quos ſequitur Dian. 1. p. tract. 8. ref. 53. Quibus cõſentit M. Ludovic. Lopez ſup. §. [Reſpondetur.] Vbi ait. [Secundum Caietanum, & axioma commune, merces vltro neæ pro tertia parte ſolent vileſcere.] Ergo ſi merces valeant 100. poterit mercator pro 67. redimere. Inò addunt alij poſſe emere pro 50. & vilius: Quod tenet M. Serra, 2. 2. q. 77. art. 1. dub. 3. §. Advertendum. Vbi ſic. [Merces vltro neæ vileſcunt, quandoque pro media parte, & quandoque plus.] Et ſaltem quod ad mediocritatem vileſcant, tradit M. Corrad. 1. p. Reſp. q. 130 Et tenent Palatius, Megala, Fauſt. & alij, quos citat Dian. 1. p. tract. 8. ref. 78. Quibus ſubſcribit Caramuel in Theol. fundament. fund. 43. §. 8. nu. 795: Quod autem mercator poſſit redimere merces à ſe credito venditas, eodem pretio, quo alij merces vltro neas, tradit expreſſe M. Ludovic. Lop. vbi ſup. [Si numerata, inquit, pecunia, minoris eas redimeret, cõſilicet pretio, quo alius vltro oblatas iuſto emeret, non eſſet iniuſtus contractus, ſed neque illicitus, ſi ſcandalum caveretur, locumque haberet in hoc caſu ſententia Navarrai.]

5 Eandem ſententiam, ne dicam laxiorem, tenet M. Bannez, 2. 2. quaſt. 78. de vſur. artic. 2. §. [Ad ſecundum reſpondetur.] Vbi ſic ait. [Si mercator bona fide vendidit merces ſuas

suas ignorans voluntatis eius, qui emit; postea vero videns quod, qui emit ab eo merces, procurat eas divendere, emit eas iusto pretio, sicuti si venderentur in publica auctione, talis contractus erit iustus, etiamsi pretio emat viliori; sunt enim illæ merces vltroneæ.] Hæc ille: in publica autem auctione iustum pretium est, dum non infra dimidium, vt ait M. Corradus, 1. part. Resp. quæst. 158. Quod tradunt etiam, apud Dianam vbi infra, Mag. Ludovicus Lopez, Salon, Malderus, Rodríguez, Corduba, & alij. Imò, & infra dimidium emi potest, sicut, & duplo, vel pluris, quam valet vendi; vt cum M. Serra vbi sup. tradit M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. cap. 27. quæst. 1. num. 42. citans Trullench, Villalobos, & Dianã, part. 9. tract. 8. resol. 57. [Vbi alios, inquit, decem authores refert.] Adde secundum aliquos iustum pretium reputari, quod absque fraude extorqueri potest. Ita docent M. Bannez, Medina, Aragon, Villalobos, Bonacina, & alij apud Dianam, 1. part. tract. 8. resol. 55. & 4. part. tract. 14. resol. 12. & part. 9. tract. 8. resol. 57. Vnde iuxta doctrinam prædicti M. Bannez, mercator, qui pretio credito vendidit merces pro 100. poterit statim numerata pecuniã, rogatus emere pro 50. & minoris. Emit enim merces vltroneas, & quas eodẽ pretio potest emere, quò in publica auctione. Doceri vellem à Magistro Bannez modum fugiendi eiusmodi illationem.

6 Verosimilius M. Corradus doctrinam vniuersalem tradit (quæ aliã non est à Patris Lesij) in Respon. 1. part. quæst. 157. ibi. [Si mercator iuste vendit credito suas merces tanti, quanti valent pecuniã numerata, licitus est contractus, quãvis sciat se minori venditurum, etiamsi ipse postea eadem merces viliori pretio emeret, remoto tamen pusillorum scandalo. Quia vt quæst. 130. supra habetur, rerum pretia iuste variantur ex vario vendendi modo.] Et infra. [Nec etiam ad rem facit, si quis vendat ex necessitate, vel non necessitate oppressus, quia necessitas non mutat rei pretium, vt bene Caietanus, 2. 2. quæst. 77. articulo primo demonstrat.] Hæc M. Corradus.

7 Ex quibus infertur, quanta soliditate, Diana 1. part. tract. 8. resol. 78. dixerit. [Ex hac doctrina sequitur, me olim recte respondisse, posse aliquem emere rem vilius ab illo, qui vendit necessitate compulsus, quia ex modo vendendi, minuitur pretium rei, & merces efficiuntur vltroneæ. Ita Turrianus, Navarra, Bonacina vbi supra cum Villalobos in sum. tom. 1. tract.

21. diffic. 6. num. 20.] Sic ille. Quibus adde Fr. Ludovicum à Concept. in exam. verit. tract. de restit. cas. 21. num. 8. fol. mihi 173. Vbi ait. [Vilescit res, non solum pro tertia, sed etiam pro dimidia parte, quando quis illam vendere necessitate compellitur.]

8 Nota hic. Iure positivo Castellæ, l. 22. tit. 11. lib. 5. novæ Recopil. damnari mercatorem, qui credito vendit, si iterum emat pecunia numerata, quocumque pretio. Caterum has leges solum procedere contra eumentem pretio iniusto, explicant Palatius, & Acevedo, apud Salas, tract. de vendit. dub. 37.

PROPOSITIO III.

EX communi sententia Iesuitarum, Licitum est, pecuniam ad lucrum dare exigendo viginti pro centum.

1 R. Hæc doctrina tantum abest, vt sit communis, vt nullius sit Iesuitæ. Quod vel ex eo suadetur, quod nullus ab historico famoso pro illa referatur. In hoc puncto Iesuitæ nihil novum in scholas induxerunt; sed antiquos Doctores per omnia sunt sequuti. Omnes itaque vno ore, & calamo vno, lucrum ex pecunia licitum, illud tantum agnoscunt, quod provenit, aut ex negotiatione per se, vel per alium (vt cum pecunia traditur mercatori certum lucrum salva forte reddituro, modo infra explicando) aut ratione damni emergentis, vel lucri cessantis, quando non negotiaturo traditur.

2 Primum lucrandi capit est apud Doctores commune. Audi M. Marcum Serra insignem Theologum, 2. 2. quæst. 77. art. 4. dub. 2. Vbi sic ait. [Dicendum secundo: Si contractui Societatis super addantur contractus assicurationis capitalis, & venditionis lucri incerti pro lucro certo, ex vi horum licitum est, exigere lucrum certum salva forte. Docent hoc Sylvester, verb. Societas, quæst. 2. Fumus eodem verbo, §. 7. Mafor in 4. dist. 15. quæst. 27. 28. & 29. & Gabriel ibidem, quæst. 11. dubi 10. Caietanus, tom. 2. opusc. tract. 31. Resp. 11. Navarraus, cap. 17. num. 255. Covarr. lib. 3. variar. resolut. cap. 2. num. 3. & communiter recentiores.] Hæc Serra. Et hanc opinionem referens M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 29. quæst. 2. adducit pro illa ex Thomistis Medinam, Franciscum Garcia, & Ludovicum Lopez: & ex alijs, supra viginti Doctores, apud quos, inquit. [Fere triginta alij citati reperiuntur.] Ipse vero, §. 3. num. 19. ait. [Hanc sententiam per prin-

principia etiam intrinseca esse probabilem, debitis adhibitis limitationibus.] Et absolute tuentur Bonacina, Sarmiento, Morla, Malderus, Megala, & alij, quos citatos sequitur Liäna, part. 1. tract. 8. resol. 30. Quibus adde Illust. M. Arauxo, Episcopum Segobient. in decis. moral. novissime editis, part. 2. disp. 1. quaest. 3. num. 3. & seq. Vbi sic scribit. [Secunda opinio ait licitum esse pecuniam in Societatem exponere salvo capitali, cum tribus contractibus expressè, sive etiam implicite celebratis, videlicet Societatis, assicurationis pecuniae pro certo pretio, & venditionis incerti lucri pro certo, &c. Ex his opinionibus secunda est alijs praeferranda, utpote veritati conformior, & in foro conscientiae satis securae, inadeturque primo ratione, quae mihi evidens est.]

3. Ita quantum lucri certi exigi possit? Respondet Serra ubi supra his verbis. [Quantum vero lucri certi salva sorte exigi possit? Pendet ex praxi probata, & communi estimatione. Sicut de pretio reliquarum rerum diximus supra. Antiquitas, ut ex Maiori; & Cafetano, locis citatis, colligitur, quinque pro centum exigebantur. Nunc etiam octo exiguntur, nec propterea Mercatores deficient, qui illa singulis annis solvere cesserant, utpote multo plura lucrantes.] Sic ille. Quem sequuntur Ioannes Martinez, ubi sup. quaest. 2. num. 20. & M. Acatus de Velasco infra citandus. Iesuitae vero, qui scripta praelo mandarunt, quinque tantum pro centum, cum antiquis communiter, exigi posse concedunt. Sed quidem nequit prudenter, pro omni genere negotiationis, eadem quantitas lucri taxari. Quia iuxta qualitatem mercium, maius, vel minus solet esse lucrum; quo autem incertum maius est, eo pluris pro certo lucro vendi potest. Quapropter iure optimo M. Serra ad praxim probatam, & communem estimationem reducit: cui cum Bonacina acquiescit M. Prado sup. dum subnectit. [Imò Bonacina de contractuum. disp. 3. quaest. 3. part. 1. num. 6. cum alijs asserit, in contractu trium contractuum posse tanto plus exigi, quo negotiatio maius lucrum affert.]

4. Si vero pecunia non mercatori tradatur, sed alteri non negotiaturo, nil ultra sortem exigi potest, nisi ratione lucri cessantis, vel damni emergentis, ut dixi. Cessat autem lucrum, quando ex eo, quod pecuniam mutuas, amittis, v.g. occasionem emendi censum, aut domum, aut agrum fructiferum; vel quando pecunia erat destinata, & exposita negotiationi licitae, & propter mutuum remouetur à negotiatione, ad quam erat

in potentia proxima. Vnde si nunquam fuerat ad negotiandum alicata; vel iam, propter aliam rationem, fuerat à negotiatio-
ne abtracta, nil ultra sortem exigi potest, nisi forte ratione pe-
riculi, & expensarum in ea recuperanda, quod ad titulum dam-
ni emergentis reducitur, iuxta diversas opiniones, de quibus
suprà Prop. prima. Hæc est communis Iesuitarum, & aliorum
Theologorum sententia. Vide Cardinalem de Lugo, tom. 2.
de iustitia, disput. 23. sect. 6. P. Salas de vtrius, dub. 20. P. Mo-
linam de iustitia, disp. 315. in fin. & 316. in princip. Cardina-
lem Toletum, lib. 5. cap. 33. P. Lesium cap. 20. dub. 11. Syl-
vestrum, verb. Vsuræ 1. §. 19. Eminentissimum Caietanum,
2. 2. quæst. 78. art. 2. M. Corradum, 1. part. Resp. quæst. 229.
M. Acatum de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Contratos,
resol. 224. & alios apud ipsos. Iam vero quantum lucri ex hoc
capite possit supra sortem exigi, pendet ex quantitate lucri,
quod partuanti cessat, vel damni, quod emergit; vnde nisi in
casu particulari, attentis circumstantiis, nemo prudenter deter-
minare potest.

5 Ex his principijs, Montes, quos vocant Pietatis, in qui-
bus à singulis mutuatariis aliquid ultra sortem exigitur, pro cõ-
ductione domus, pro alimentis, & stipendijs ministrorum, li-
citos esse, omnes Iesuitæ docuerunt, contra Caietanum, tom.
2. opuscul. tract. 6. Sotum de iust. lib. 6. quæst. 1. art. 2. & Syl-
vestrum, verb. Vsuræ 5. quæst. 4. oppositam sentientes. Verum
Iesuitarum sententia (vt refert M. Serra, 2. 2. quæst. 78. art. 2.
dub. 4.) definita est à Leone X. in Concilio Lateranensi, Sess.
10. his verbis. [Sacro approbante Concilio declaramus, & de-
finimus Montes Pietatis ante dictos per Respublicas institutos,
& auctoritate Sedis Apostolicæ hæcenus approbatos, & con-
firmatos, in quibus, pro eorum indemnitate, aliquid modera-
tum, ob solas ministrorum impensas, &c. ultra sortem, abs-
que lucro eorundem montium recipitur; neque speciem ma-
li præferre, nec villo pacto improbari: quinimo meritorium
esse, & probari debere tale mutuum; & minime vsurarium ef-
se.] Et paulò infra. [Omnes autem Religiosos, & Ecclesiasti-
cas, ac seculares personas, qui contra præsentis declarationis,
& sanctionis formam, de cætero prædicare, seu disputare ver-
bo, vel scripto ausi fuerint, excommunicationis lætæ sententiæ
pœnam, privilegio quocumque non obstante, incurrere volu-
mus.] Hæcenus Concilium Lateranense sub Leone X. anno
1515; celebratum. Videatur Diana, part. 11. in fin. tract. 2. de

Infalibilitate decretorum Pontificis. Vbi postquam contra Caietanum, & Sotum definitionem Leonis X. vt omnino certam propugnauit. Sic ait. [Vide etiam Verricelli in quest. moral. tom. 1. tract. 8. quest. 24. num. 9. asserentem, quod Mons Pietatis à Leone X. licitus declaratus, de fide est, quod sic iustus. Ita recte Navarrus comment. de usuris, num. 59. Sotum; & Caietanum, graviter reprehendit immodestiae, & irreuerentiae erga Sedem Apostolicam, & Concilia Generalia. Displicet mihi viros tam doctos sugillare: sed necessarium est, in re tam graui. Et contra Caietanum, & Sotum insurgit ex Dominicanorū Familia M. Ioannes à S. Thom. 2. 2. quest. 1. disp. 9. artic. 3. fol. 777. vir quidem sapientissimus.] Hæc ibi. Sed omnino videndus R. P. M. Ioannes à S. Thom. vbi supra, disput. 9. fol. 769. Vbi ait [de Fide est, quod moralitas talis præcepti, seu regulæ non est mala.]

6 Insurgunt etiam alij, Mag. Canus, lib. 5. de autoritate Concil. cap. 5. §. Deinde Ecclesia, fol. 193. ibi. [Ecclesia non potest definire quidquam esse vitium, quod honestum est, aut contra, honestum esse, quod est turpe, quæ autem ratio id de Ecclesia convincit, eadem convincit de Concilio, in quo vniuersalis Ecclesiæ autoritas residet.] Et quest. 4. §. Non ne igitur. [Dixerit quis, erit aliqua nota, qua Conciliorum de fide iudicia internosci queant? Erit plane.] Et anumeratis duabus. [Tertia, inquit, est, si in eos, qui contradixerint excommunicationis sententia ipso iure feratur. Exemplum est de hæreticis, cap. cum Christus, & cap. ad abolendum.] Vide sup. tract. de Fide, Propos. 12. Vbi Sylvestrum, & M. Bannez reperies asserentes de fide esse, non posse Pontificem errare in his, quæ ad mores pertinent. Quapropter haud mirari non possum, quo modo Montes Pietatis, vt licitos ab Ecclesia declaratos, & definitos, sint qui contradixerint?

7 Difficilius est, & maiorem usuræ speciem præferret, debita in posterum solvenda, v. g. post annum, minoris emere, etiam quando debitum liquidissimum est, & absque difficultate, & labore exigibile. Et tamen hoc esse licitum, tradit ipse Caietanus in sum. verb. Usura in fin. §. Cogor. Vbi sic ait. [Respondeo, quod hic nulla intervenit usura; quia est contractus non palliati, aut impliciti mutui, sed emptionis, & venditionis: quia Ioannes vendit ius suum, quod habet super illas pagas, & non vendit ipsas pagas, nec aliquod mutuum accipit.] Et infra. [Quoniam ius recipiendi ad annum mille aureos, mi-

nus

nus est secundum rem, & secundum humanum vsu[m], ac humanam æstimationem, quam mille aurei, quia potentia etiam proxima minor est actu, & inter os, & ossam multum intercedere posse, proverbium est.] Sic Caietanus: cuius sententiam probabilem esse dicunt M. Ioannes de la Cruz, in direct. 1. part. 7. præcept. de vsura, dub. 6. & M. Serra, 2. 2. quæst. 77. art. 1. dub. 3. §. [Dicendum est secundo.] Vbi sic scribit. [Probat ex lege Minus, ff. de regulis iuris, vbi dicitur. Minus est actionem habere, quam rem. Sed qui emit debitum mille aureorum solvendorum post annum, etiamsi liquidissimum sit, & absque difficultate, & labore exigibile, non emit mille aureos, sed ius, & actionem ad illos; ergo cum minus sit talem actionem habere, quam mille aureos; minoris emi poterit, quam mille aureis.] Hæc Serra; & eadem M. Fumus, verb. Vsur. num. 50. & decem alij Doctores, quos refert, & sequitur Diana, 1. part. tract. 8. resol. 49.

8 Expende, an vi consequentiæ ex his deducatur, te posse emere pro 90. à Petro ius, & actionem ad 100. ab ipso met tibi post annum solvendas. Et vt vis illationis magis pateat. Vide doctissimum M. Ioannem de la Cruz supra citatum, vbi hanc quæstionem proponit. [An qui debet solvere centum in fine anni, satisfaciat dando creditori petenti nonaginta in principio anni?] Cui respondet. [Etiam secluso lucro cessante, & damno emergente, est probabile satisfacere. Ita Armilla, verb. Vsur. num. 33.] Sic ille. Quapropter Illustrissimus Ioannes Caramuel in Theolog. fundamentali, num. 261. & 264. fol. mihi 131. plane fatetur, iuxta hanc doctrinam, [difficilimum esse negare, mutuam mille posse recipere in fine anni mille, & quinquaginta; quia illa quantitas præsentantum valet, quantum ista futura, ac proinde nil supra sortem recipit.] Quod argumentum similiter confecerat in Theolog. mor. lib. 2. disp. 14. num. 799. dicens. [Si ergo centum aurei solvendi post annum, possunt hodie extinguï nonaginta paratis: si mutuans nonaginta dederit hodie sub onere, quod centum post annum restituantur, nil acquisivit præter sortem.] Quod vrgentius premit, si tradens pecuniam intendat, non contractum mutui, sed emptionis, & venditionis, iuxta Caietani doctrinam, celebrare, emendo pro 90. numerata pecunia, ius, & actionem ad 100. post annum solvendas. Verum cum hæc illatio à nullo Catholico concedi posse videatur, disparitatem reddere coguntur auctores citati: eos consule. Vide Lesiũ, lib. 2. cap. 22. dub. 4. n. 30.

9 M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theologiæ moral. cap. 28. quæst. 1. §. 3. num. 21. argumento Caramuelis, (in quem acriter invehitur) sic respondet. [Iam retulimus, quod Bannez, & Salas illam doctrinam (nempe Caietani, & aliorum) dicunt improbabilem, & nos ostendimus oppositam esse communem Theolog. & veram. Ex vno autem principio falso, non mirum quod aliud falsum sequatur.] Hæc ille. Oneri tamen succumbens, cum legitimam, & inevitabilem iudicet consequentiam Caramuelis ex illo Thomistarum principio deductam. Vnde non illationis, sed præmissarum autores carpere debuisset. Maxime cū loquantur contra D. Thom. opusc. 67. de emptione, & vendit. in fin. & opusc. 73. de usuris, cap. 8. post medium, vbi extinctionem illam maioris debiti, per solutionem anticipatam, reprobat, nisi. [Quando gratis, inquit, & liberaliter creditor eiusmodi superabundantiam tribuit debitori, & debitor non causa temporis accipiat.] Aut quando [debitor non potest habere pecuniam, sine alicuius rei propriæ alienatione, & damno, ex qua solvat creditori, quod petit ante terminum solutionis, alias est casus usurarius.] Sic Div. Thom.

10 Nihilominus Fr. Philippus de la Cruz Vasconcellos, in tractatu supra citato de interestes, fol. 8. & 9. præmissas improbare non audens, consequentiam plane concedit. [Nuestra sentencia, inquit, y la verdad de lo que se ha de seguir es, que puede qualquiera que diere dineros, pedir, y llevar como deuda de justicia algún interes. Fuera de los que defienden esta doctrina; à la letra patrocina mi opinion, y sentencia el doctissimo Cayetano, que el solo basta por muchos, verb. Usura exterior, §. Nota, fol. 578. dize así. [Nota secundo, quod quia luerum usurarium est ex mutuo, ideo si quis non mutuat, sed acotodat, seu locat, aut vendit pecuniam, cum pacto recipiendi aliquid plus, non est usura, sed liciti sunt eiusmodi contractus, dummodo pacta sint moderata, iuxta qualitatem temporis.] De la qual doctrina se aprovechan muchos, y graues Doctores, y usan los Mercaderes, tratantes, y todos los comercios.] Et infra, ex præiactis principijs, sic illam probat.] La razon es, porque el que dà este dinero, lo vende de contado por vn derecho que le dà el que le recibe, de cobrar tanta cantidad, segun el concierto, para tal, ò tal tiempo, el qual derecho vale mucho menos, que la tal cantidad que le entrega de contado, &c. Y así por esta razon misma se conceden los cõsos, y tributos, porque

que se compra el derecho de cobrar aquella renta de tal casa, ó heredad, lo qual por estar por cobrar se puede comprar por menos dinero de contado; porque como digo, el dinero de presente vale mas que el derecho de cobrar dineros pasado algun tiempo.] *Addit inferius, fol. 10. hoc esse licitum etiam.* [En calo que aya muy buenas hipotecas, prendas de oro, y plata, porque no deve el que le compra correr riesgo de no poder llevar reditos, por aver dado su dinero, que es solo por darlo de contado, por el derecho que tiene de cobrar despues, a cuya causa puede llevar mas de lo que es el capital, &c.

11 La tercera razon es, porque el dinero de contado, vale mas que el fiado, y en esperança, como se ha dicho algunas vezes. (*Quod tenet Caletan. Navarrus, M. Fumus, M. Petrus de Ledesma, & alij, quos citatos sequitur Caramuel in Theolog. fundam. num. 26 l. fol. mihi 131. & cum Maldero, & Phillarco dicit esse probabile Diana, 1. part. tract. 8. resol. 49.*) por los muchos provechos que causa à su dueño, viñdo del. Porque lo puede contratar, aumentando muchas ganancias; puede remediar mil necesidades, que le pueden ocurrir, como son, el curar una grave enfermedad, eximirle de alguna prision, condenacion, ó sentençia; las quales no se pueden prevenir. Y acalo hallandose en estos trabajos, y sin dineros, puede ser, que cayga en alguna grande ruina, que no padeciera, si tuviera tu dinero en su cofre. Quien dirà que tal privacion no es digna de algun premio, y valor? Y será mas, ó menos, segun la cantidad, y tiempo que careciere del.] *Sic ille.*

12 *Iam vero, quanam quantitas supra sortem exigi possit? Respondet, fol. 8. dicens.* [En quanto a la cantidad, no se puede dar cosa fixa, cierta, ni determinada, &c. Hase de hazer reparo en las necesidades de los lugares, y circunstancias, que pueden ocurrir en el comercio publico: y el precio que alli comunmente se diere, se podrá llevar, como se ve que lo hazen los particulares gremios desta Villa de Madrid; Sevilla, y otras. Y esto aunque se reciban joyas en prendas, hipotecas, fianças, piezas de oro, &c.] *Et infra, fol. 161 iuxta alium discurrendi modum, quem ibi ex aliorum mente refert, quantitatem lucri determinat ad 10. por 100. dicens.* [En el fuero interior, quod in exteriori dicitur mutuum, es contrato, y entrega que se haze como censo, y por él legitima- mente puede llevar lo que concede la Bula, que son à cinco por ciento, y otros tantos por los incommodos, y mejor por la

privacion, como se notò arriba. Lo qual he puesto aqui, por ser este vn modo muy bueno, y muy seguro de dar dineros, queriendo huir de escrúpulos, &c.] Hæc Cruz.

13. Verum, si hæc ita se habent, vbi est peccatum vsuræ? Huic obiectioni occurrit, fol. 17. his verbis. [Pueden arguir contra nuestra sentencia, diciendo, que de aqui se sigue, que no ay vsura en el mundo, ni tampoco lugar della, &c. Sabiendo que el defenderlo es heregia, como lo definió el Concilio Vienense sub Clemente V. &c. de lo qual se sabe, que es notorio, que la vsura està prohibida por derecho divino. A lo qual respondo, que este precepto, y prohibicion solo se puso, porque algunos, movidos de codicia, no llevassen dineros, ni intereses por titulo de prestar, como puede suceder, ò por error, ò negligencia, y no querer buscar otro titulo justo, ò por no guardar en esse todas las condiciones, y circunstancias que se requieren; y aunque raras vezes puede suceder este pecado, por los muchos titulos que ay para escusarle: con todo esto, no basta para que este mandato de la vsura sea superfluo; como no lo es, el de no aborrecer à Dios, y a este modo otros, y casi nunca se quebranta.] Hactenus ille. Potuissetque (quo ad speciem) in sui favorem adduxisse D. Thom. in 3. sent. dist. 37. quæst. 1. artic. 6. in corp. Vbi explicans in quo consistat malitia peccati vsuræ, sic ait. [Pro vsu pecuniæ, quæ sit alterius, ex hoc ipso, quod mutuatur, aliquid accipere, nil aliud est, quam accipere aliquid ab aliquo pro vsu rei propriæ.] Et in Disputatis, quæst. 13. de avaritia, artic. 4. in corp. [Dicitur enim vsura ab vsu, eo scilicet, quod pro vsu pecuniæ pretium quoddam accipitur, &c. Vnde mutuare pecuniam pro vsura, est secundum se peccatum mortale.] Quod argumentum latè ibi profequitur, vt suadeat vsuram esse peccatum contra rationem iustitiæ naturalis. Vnde opusculo 73. de vsuris, cap. 4. concludit. [Ex his patet, quod vsura sit malum vituperabile, secundum legem naturæ, & peccatum mortale, secundum legem divinam.] Hæc Angelicus Præceptor. Ergo si nil exigatur pro vsu pecuniæ mutuatæ, sed ex alio titulo, non erit vsura.

14. His, & similibus fundamentis, suam singularem sententiam suadere conatur prædictus Fr. Philippus de la Cruz, vir alias doctus, & notus ex sum. illa, quam inscripsit. [Norte de Confessores.] Laudo hominis discursum, non conclusiones. Idem enim est, esse definitum, nil supra sortem exigi
pos-

posse ratione mutui, ac nil posse ratione cuiusvis tituli intrinsece, & essentialiter ad mutuum pertinentis, quales sunt, carentia, seu privatio pecunie, traditio de presenti, & solutio de futuro, & alij eiusmodi. Quapropter omnino dicendum, aut ex illis principijs predictas conclusiones non deduci, vt eorum defensores respondere tenentur; aut si inferantur, debere ab scholis exterminari, imò, & gravi censura notari. Quid istorum? Non est huius loci. Est tamen advertere, prædictum tractatum de *interesses* à Philippo de la Cruz divulgatum, prohibutum esse de mandato Tribunalis Sanctæ Inquisitionis, vt à viro doctissimo Supremi Senatus nuper accepi.

PROPOSITIO IV.

Licitum est tabernarijs vinum aqua miscere, & agricolis triticum paleis, & communi pretio vendere, dummodo deteriora non reddantur eis, quæ communiter venduntur. *Lesius Iesuita de iustitia, lib. 2. cap. 21. dub. 1. num. 82.* [Expende quot legibus id prohibitum, & quot inconvenientia ex præxi pullulent.]

1 R. Hanc opinionem cum Magistro Soto, & alijs tuetur M. Serra, 2. 2. quæst. 77. art. 2. ibi. [Dicendum est secundo: in casu, quo res habens aliquem defectum ex istis non minus esset bona, quam ea, quæ ab alijs communiter venduntur, non esset condemnandus iniustitiæ, qui eam eodem pretio venderet. Docent hoc M. Soto, lib. 6. de iustitia, quæst. 3. art. 2. Lesius, & alij, quos sequitur Diana, 1. part. tractat. 8. resol. 51. Probatur, quia licet quis vtatur fraude, & dolo miscendo triticum paleis, tamen pretium rei attenditur ex eius valore, &c. Et qui prædicto modo miscet vinum aqua, & triticum paleis, nullum damnum infert emptori; ergo licite potest illud, eodem pretio, quo alij, suum triticum, aut vinum vendere.] Hæc Serra. Et cum Ludovico Lopez tradit M. Ioannes de la Cruz, 1. part. director. 7. præcept. quæst. 3. de emptione dub. 6. ibi. [Probabile est non licere, sed probabilius videtur oppositum. Ita Ludovic. Lopez, tom. 1. cap. 192. quia etsi iste vtatur dolo, tamen pretium rei attenditur ex eius valore.]

2 Tenet etiam M. Corradus in Respons. 1. part. quæst. 51. Vbi ex Soto sic ait. [Nil refert, si sint eiusdem bonitatis, & vsui accommodatæ. Ita de quantitate dicendum est, si mensura sit brevior, dummodo pretio respondeat. Vt de vino vi-

dere est quandoque: eiusdem bonitatis, & potentia erit allquando vinum parum aqua mistum, sicut aliud purum. Et hoc fit dictum in foro conscientia, de viris timoratis, sinceris, & candidis; ne ansa cauponibus detur.] Et 2. parte Resp. quaest. 495. asserit non peccare, nec ad restitutionem teneri. [Qui tritico purgato admiscet glebas terrae, vt crescat mensura, eo quod, quia purissimum erat, facta ea terrae mistura, non facit illud deterius, quam aliud triticum. Opinio tamen contraria Medinae, inquit, tuta est, & laudabilis.]

3. Eandem sententiam cum Magistris citatis, contra nonnullos Iesuitas, tradit M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theol. moral. cap. 27. quaest. 2. §. 4. à num. 30. Vbi sic. [Si autem propter talem mistionem res non fit deterior: ex industria fieri non posse, tenent Salas, Castrus Palao, &c. Talem tamen mistionem esse licitam, defendunt Sotus, Serra latè id probans. Ludovicus Lopez, & alij, quos referunt, & sequuntur Diana, & Lessius; quia venditor nullam iniuriam infert emptori, cum det ei rem aequè bonam.] Sic Prado, & novissimè M. Acacius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Contratos, resol. 209. num. 8. Vbi postquam sententiam oppositam proposuit, ait. [Pero mas probable me parece lo contrario, si este se ha de vender al precio que los demas que le venden mezclado con las pajas, porque este engaño es material, y no se haze agravio al comprador, pues se le vende al precio que los otros, y del mismo modo; y no es razon que el se perjudique así. Esta opinion es de Lopez, tom. 1. cap. 192.] Et eam tuetur Bonacina cum alijs, disp. 3. de contract. quaest. 2. punct. 6. num. 17. Quoad leges vero prohibentes, & inconvenientia pullulantia; consule doctissimos aucthores, quos citavi.

EXTRACTATV

DE BAPTISMO.

PROPOSITIO I.

Licitum est in casu necessitatis baptizare sub conditione aqua rosacea. *Bauni Iesuita in Theolog. moral. tract. 2. quæst. 4.*

I R. Author citatus contrariam sententiam aperte sequitur. Ex Trident. Sess. 7. Can. 2. de Bapt. ibi. [Si quis dixerit aquam veram, & naturalem non esse de necessitate baptismi, anathema sit.] Subnectit vero; aliquos Doctores pro supra obiecta militare, in casu extremæ necessitatis, quando non est alia materia, & parvulus aliter sine Baptismo est discessurus. [Quæ sententia, inquit, non est improbabilis.] Non potuit modestius dixisse: quia eam defendunt Puteanus Professor Regius Sacræ Theologiæ in Academia Tolotana, in 3. part. Div. Thomæ, quæst. 66. art. 4. num. 5. Chamerota de Sacram. tract. 2. de Baptif. cap. 2. Et multis suadet Verricelli, tom. 1. tract. 1. quæst. 15. & quidam alij existimantes certum non esse, quod aqua rosacea, & similes specie differât ab aqua naturali, ac proinde forsan tali Baptismo salutem consequuntur, quem eo negato, fide divinâ certissimum est, damnandum fore. Cur ergo, inquit, pro æterna salute animæ negligendum est remedium, quod si cum eadem contingentiâ, ad salutem corporis aliter desperatam profuisset, nequirit à corporali medico, absque culpa lethali omitti? Et saltem, quod Baptismus conferri possit aqua illa, quæ distillat ex vite, vel arbore tradit Mag. Ioannes de la Cruz in direct. quæst. 1. de Baptif. dub. 1. conclus. 2. Vbi sic ait. [Aqua debet esse simplex, & elementaris, etsi ex arbore, aut alio corpore, vt glacie resoluta.] Ratio autem, quæ contra aquam rosaceam; militat etiam contra distillatam ex arbore, vt bene Candidus M. Sacri Palatii, tom. 1. disquis. 16. artic. 2. dub. 3. Quia vel utraque, vel neutra est aqua vera, & naturalis. Vnde D. Thom. 3. part. quæst. 66. art. 4. ad 3. expressè dicit, Baptismum fieri non posse. [Nec in sanguine animalis, aut in vino, aut quocumque liquore alicuius plantæ.] Et statim ad 5. [Dicendum, quod aqua rosacea est liquor rosæ resolutus, unde in ea non potest fieri Baptismus; & eadem ratione, neque in

aquis alchimicis; sicut nec in vino.] Videatur Diana 3. par. tract. 4. resol. 5. & p. 5. tract. 3. resol. 2.

PROPOSITIO II.

Agidius Iesuita de Sacram. Baptismi, quæst. 66. dub. 1. art. 4. num. 24. docet baptizatos saliva, & sudore iterum baptizandos sub conditione; eo quod saliva, & sudor sunt materia dubia. Prædixerat autem num. 22. Licetum esse in casu necessitatis baptizare materia dubia. [Vnde expressè docet in casu necessitatis licere baptizare saliva, & sudore: cum tamen contrarium determinatum sit in cap. penultimo de Baptismo.]

I Resp. Per consequentiã male deductã imputari Agidio propositionem, quam ibidem expressè negat. Ibi enim sequentes statuit conclusiones. Prima. [In necessitate licetè utimur materia dubia.] Secunda. [Possumus in necessitate uti certuia, si species aquæ non sit mutata: secus videtur dicendum de crassa, & multum decocta, quia videtur amittere speciem aquæ, sicut de aqua iurulenta valdè pingui ait Div. Thom. in corpore. Quia tamen extrema puerorum necessitas cogit extrema quæque tentare; nollem omnino damnare tali materia in ea vententes. De sputo tamen (attende) sudore, & similibus, non videtur id posse dici, ob cap. penult. de Baptismo; ubi Pontifex negat absolute pro Christianis habendos, qui in necessitate sputo baptizati sunt.] Hæc Agidius. In quibus, ut patet, expressè asserit, non licere, etiam in extrema necessitate, baptizare sputo, sudore, & similibus. Quibus præiactis, subnectit. [Hoc etiam certum est, tam hæc, quam illa materia baptizatos saltem sub conditione baptizandos, quia ut minimũ est materia dubia.] Ex quibus animam arripuit Anonymus, ad imputandam, vi argumenti, conclusionem, quam author præmissarum immediate antea negauerat. Cæterum cum virum doctum in eisdem parrapho, & clausula, sibi contradicere, in nullius cordati mentem venire possit: dicendum est, ut inæperiodi sensum esse: Baptizari debere saltem sub conditione, quia minimum quod contra tale baptisma potest obijci, est quod fuerit confectum in materia dubia, quod sufficit ad illud sub conditione saltem iterandum. Dixit [minimum] quia, iuxta sua principia, ex defectu materiæ, nullum est, nec potuit in saliva, aut sudore ministrari, etiam in extrema necessitate: quia hæc materia, nec dubia est. Idemque dixerat ibidem de aqua rosacea, & liquoribus ex plantis expref-

pressis. [Liquores, inquit, ex plantis, aut herbis expressi non sunt materia Baptismi. Aliqui tamen putant hos in extrema necessitate posse adhiberi, quia non omnino constat, an differant specie ab aqua naturali: quæ non facillè ausim approbare, quia Concilia requirunt aquam naturalem, qualis non videtur artificialis expressa ex plantis.] Et idem tradit de aqua ex sale resoluta, contra Armillam, verb. Baptismus, §. 24. [Quia non videtur (inquit) probabile, eiusmodi aquam esse eiusdem speciei cum aqua naturali; & consequenter non videtur probabile, quod possit esse materia Baptismi.] Quid ergo? Quod aquæ ex sale, & ex rosis distillatæ negat, salivæ, & sudori concedet? Apage.

2 An vero ex eo, quod Pontifex dixerit; sudore, & sputo baptizatos non esse pro Christianis habendos; sit de fide prædictum Baptismum esse nullum? Negabit absque formidine M. Paludanus, iuxta id, quod tradit in 3. distinct. 24. quæst. 1. conclus. 2. Vbi sic ait: [In omni propositione nota per fidem infusam, semper Deus est subiectum, quantumcumque prædicatum sit non Deus.] Hæc autem propositio [Baptizatus sudore, aut sputo non est Christianus.] non habet pro subiecto Deum, ergo. Verum ex hoc Paludani principio nullam conclusionem deducere licet. Quia [Positio illa Paludani (inquit Suarez tom. de Fide, disput. 2. section. 2. num. 1.) non solum improbabilis, sed etiam Fidei contraria aperte videtur. Nam hæc propositio *Abraham genuit Isaac*, fide infusa credenda est, cum sit expressè in Scriptura, & similiter hæc *Beata Maria Virgo perpetuò fuit Virgo*, & similes, in quibus subiecta creata sunt.] Hæc ille.

3 Cæterum ad rem nostram. Vide doctrinam generalem apud Tabienam Dominicanum in sum. verb. Excommuni, casu 4. Vbi sic inquit. [Ad hoc, ut aliquid determinatum ab Ecclesia non possit esse falsum, requiritur, quod determinetur ut pertinet ad fidem, dicendo contrarium esse hæreticum.] Et paulò antea. [Ex quibus concluditur, quod tenere contra determinationem Ecclesiæ, antequam sit determinatum ab Ecclesia, quod contrariu sit hæreticum, potest esse sine hæresi, & sine peccato.] Iam qualiter sit determinatum ab Ecclesia contra Baptismum in sudore, vel sputo confectum. En verba textus, quæ habentur in Decretalibus, tit. 42. de Baptismo, cap. penult. [Postulasti, utrum parvuli sint pro Christianis habendi, quos in articulo mortis constitutos, propter aquæ penuriam, aliquorum simplicitas

pro Baptismo, saliva conſperſione linivit? Reſpōdemus, quod, cum in Baptiſmo, verbum, & elementum neceſſario requirantur, dubitare non debes, illos verum non habere Baptiſmum; in quibus non ſolum vtrumque prædictorum, ſed eorum alteram eſt omiſſum.] Hæc ibi. In quibus, vt patet non determinatur, quod contrarium ſit hæreticum. Vide etiam M. Canum, lib. 5. de authoritate Conciliorum, cap. 5. §. Illud item. Vbi ait. [Nonnulla habentur in Epistolis Decretalibus, quæ Fidei Catholice decreta non ſunt,] & infra, §. Nunc illud. [Nonnullas conſtat à poſterioribus meliore conſilio reſuratas, quoniam non ex firmo decreto; ſed ex Pontificum opinione prodierunt.] Sic Canus, & alij.

4 Sed his non quietſcit Turrianus Iefuita, de Fide, diſp. 16. dub. 2. Sic enim inquit. [In præſenti ſufficiat dicere, falſam eſſe ſententiam Bartholomæi de Medina, qui admittit declarationes Pontificum in Decretalibus poſſe eſſe falſas, in decretis harum rerum, quæ ad mores pertinent; atque adeo cogitur fateri, poſſe aliquid revera inhoneſtum, vt honeſtum proponere toti Eccleſiæ. Mirum vero eſt Caietanum, Sotum, & Medinam, ex Familia Dominicanorum viros doctos, & pios, ita ſentire de poteſtate Pontificis in his, quæ ad mores pertinent.] Hæc Turrianus, & merito: quia præſati Magiſtri id tenent contra D. Thom. vt notat Sylveſter, verb. Fides, num. 9. dicens. [Adde ſecundo: quod, etiam ſecundum D. Thom. errare non poteſt in ſpectantibus ad bonos mores, condendo ſcilicet decreta, & conſtitutiones.] Cuius conſuſio (inquit M. Bannez 2. 2. quæſt. 1. art. 10. dub. 8. conſuſ. 3.) [Tam certa eſt, vt oppoſitum non dabilem eſſe hæreticum.] Et ante illum Sylveſter, verb. Fides, num. 2. [Ideo etiam ad fidem pertinet inhæreere determinationi Pontificis Summi, in his, quæ ſunt fidei, imò etiam in his, quæ ſpectant ad bonos mores, quia in huiusmodi etiam Eccleſiæ errare non poteſt, & conſequenter, nec caput eius, in quantum caput, ſive in quantum Pontifex. Quod ſemper intelligo eſſe, quando interrogatur in dubijs, vt caput Chriſtianitatis. Vel ſecundum Archid. quando determinat cū Cardinalium conſilio. Sed primum eſt melius; quia Papa ſine Cardinalibus eſſe poteſt.] Sed male ſubnectit. [Sed prædicta, quantum ad caput, & Eccleſiæ, ita limitanda videntur, quod errare non poſſunt finaliter. Secus in primo motu, quia poſſunt prima facie ſententiam falſam proferre: ſed ſtatim Spiritus Sæctus, vel per Scripturam, vel per viros doctos fundantes in Scrip-

Scriptura, aut aliter, lumen afferret, ne flaretur in falsa sententia.] Sed quis aquiescet Sylvestro?

5 Exiit inaviv etiam M. Canus Pontificem posse errare in approbatione Religionis, sed deceptus est, vt ait Turrianus supra, & contra illum insurgit ex suo Prædicatorum Ordine, M. Ioannes à Sancto Thom. 2.2. disput. 9. art. 2. fol. 776. firmans Pontificem non posse errare in approbatione alicuius Religionis. [Et qui oppositum ciceret, inquit, ad minus tãquam temerarius, & scandalosus, & errori proximus haberetur.] Et quod errare nequeat in prædicta approbatione, quantum ad constitutiones, & leges sibi propositas, ita vt approbet leges perniciosas, aut nocivas saluti animarum, ita certum putat M. Bannez vbi sup. conclus. 4. vt dixerit oppositum esse hæreticum. Et est de mente Angelici Præceptoris, opusculo 19. cap. 4. in corp. Vbi ait. [Cum aliqua Religio per Sedem Apostolicam instituta est, manifeste se damnabilem ostendit, qui talem Religionem damnare conatur.] Sed hæc non terrent Canum. Ad illud, lib. 5. de locis, cap. 5. in fine. Vbi sic scribit. [Nostro saculo tam multæ sunt Religiones à Pontificibus confirmatæ, vt qui eas omnes tueri voluerit, tanquam Ecclesiæ vtilis, vel necessarias, hic imprudentiæ, ne dicam stultitiæ, nomine, iure optimo, summisque rationibus arguatur.] Sic Canus in editione Salmanticensi, anno 1563. Vide illum superius, §. [Præterea in Canonizatione.]

6 Censuit similiter Pontificem posse errare in Canonizatione Sanctorum Caietanus, tom. 1. opusc. tract. 15. de indulgentiis ad Iulium Medicum, cap. 8. ad vltimum. Sed hanc doctrinam. [Ad minimum esse erroneam, & temerariam.] Inquit Arriaga, tom. 5. disp. 9. lect. 5. num. 31. Et consentit Michael Zanardus, ex Prædicatorum Ordine in directorio, part. 2. verb. [Hæreses circa Canonizationem Sanctorum.] fol. mihi 400. Vbi sic ait. [Defendunt hæretici, posse Papam errare in Canonizatione Sanctorum. Ita Vvicleph, vt refert Thomas Vvaldensis, tom. 3. de Sacramentalibus, cap. 122. & idem sentiunt Lutherani, & Calvinistæ. In contrarium stat sententia Catholicorum.] Et infra. [Habet certitudinem infallibilis veritatis.] Et esse deside contra Caietanum, & Canum, dicit cum alijs Diana, part. 11. in fine, tract. 2. resol. 18. Et oppositum esse dignum censura, ait M. Bannez, 2.2. quæst. 1. artic. 10. dub. 7. conclus. 2. & Catharinus, & alij, apud Malderum, 2.2. quæst. 1. dub. 6. Mitius vero loquitur D. Thom. Quodlib. 9. art.

16. ibi. [Quia honor, inquit, quem Sanctis exhibemus, quædam professio fidei est, qua Sanctorum gloriam credimus. Piè credendum est, quod neque, etiam in his iudicium Ecclesiæ errare possit.] Atque tot fundamentis hoc nititur (ait M. Canus supra) [ut qui fidem in his Ecclesiæ detrahunt, eos non hæreticos quidem, sed temerarios, impudentes, irreligiosos esse credamus.]

7 Tradit vero, & iure optimo Canus sup. quæst. 5. conclus. 1. [Quod Ecclesia in morum doctrinæ eorum, qui ad salutem necessarij sunt, errare non potest.] Vnde indubitabile esse debet, Gregoriam in cap. penult. de Baptismo supra citato, errare non potuisse, dum Baptismum taliya, aut sudore confectum, verum non esse Baptismum declaravit, & ita firmiter tenendum credo, & non solum ut opinionem. Quidquid alij contendunt, paritate desumpta ex cap. A quodam Iudæo, dist. 4. de consec. can. 24. Vbi Nicolaus Papa consultus respondit eos qui [Tantum in Christi nomine baptizati sunt, constat non esse denuo baptizandos.] Quo non obstante, contrarium tenet D. Thomas, & communiter Theologi, quia [licet revera (inquit Sotus infra) id arbitratus fuerit Pontifex, non hoc decrevit tanquã articulum fidei, sed solum tanquam opinionem, quã putavit esse Ambrosij, & ideo non obstante sua assertione teneri potest, & debet contraria opinio, quæ authoritate Evangelij, & aliorum Pontificum, & Sanctorum Patrum validius comprobatur.]

8 Hinc fit, non esse audiendum Caietanum 3. part. quæst. 66. art. 6. dum ait, Baptismum collatum in nomine Christi tantum, seu non expressis Personis Trinitatis, esse validum. [Dicimus, inquit, quod Baptismus in nomine Christi, si fiat, verus est Baptismus.] Cuius opinio rejicienda prorsus est; tum quia expressa contra D. Thom. ibidem. Vbi ait. [Christus autem instituit, Sacramentum Baptismi dari cum inuocatione Trinitatis, & ideo quidquid desit ad plenam inuocationem Trinitatis, tollit integritatem Baptismi.] Cui se contrarium profiteretur ipse Caietanus, §. circa has quæstiones, dicens. [Multi Doctores tenent partem negativam, de quorum numero sunt, Author, Durandus, & Petrus de Palud. &c.] Tum quia Sotus in 4. dist. 3. quæst. vnica art. 6. ait. Caietani sententia. [Ut cum bona venia loquar, vix potest à nota, nescio quali, excusari] & paulo infra, [Quia contraria est omnino expressa Zachariæ Pontificis in cap. in Synodo sup. citato dist. 4. de consecrat. can. 83. Vbi ait. Quod perfectus Christia-

flanus nemo est, nisi in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti fuerit baptizatus: & subdit. Quod si quis vnam de Trinitate personam in Baptismo non nominaret, illud Baptisma verum esse non posset. Hactenus Sotus. Et Bartholomæus Spina, Magister sacri Palatii, tom. i. Opus. in Opusc. de forma Baptismi acriter invehitur contra Caietanum dicens, capit. 3. [Eius opinionem esse periculosam nouitatem.] Et capit. 5. [esse contra Doctores, & Ecclesiæ authoritatem, & erroneam.] & capit. 16. [Videtur, inquit, hic homo Sanctum Thomam, cæteraque Sanctæ Matris Ecclesiæ luminaria non plurimum magni facere, dum dicit, se credere, si casus acciderit, quo quis baptizatus esset in nomine Christi tantum, quod Sedes Apostolica determinaret, pro vt ipse facit, &c. Numquid Ecclesia spreto D. Thoma, cæterisque posterioribus firmissimis mundi columnis, sequeretur hunc vnicum neotericum, cuius dogmata in infinitis penè locis vacillant, & non nunquam in rebus fidei? Sic Spina Caietanum pupugit.

9 Sed quidem in hac materia benignos, (plusquam par esset) inuenies Doctores. Sylvester, verb. Baptismus, num. 5. [Si subtrahatur, inquit, aliquid de essentia formæ Baptismi, creditur, quod suppleat summus Sacerdos: vt si moriatur puer ante formæ perfectionem.] Et infra quæst. 7. [Credo quod sicut dictum est de subtractione, ita, & de corruptione sit dicendum, scilicet quod si non sit facta ex malitia, etiam si sensum tollat, si moriatur puer, Deus supplet, si autem vixerit, baptizetur sub conditione.] Sic vbi supra, & verb. Baptismus 4. quæst. 10. num. 8. Quem sequitur M. Corradus 2. p. Resp. quæst. 84.

10 Insuper, licet fide sanctum sit in Trident. sess. 7. Canone 11. in Ministris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, requiri intentionem, saltem faciendi, quod facit Ecclesia: nihilominus D. Thom. in 4. dist. 6. artic. 2. [Si desit, inquit, mentalis intentio in baptizante puerum, pie creditur, quod Summus Sacerdos, scilicet Deus defectum suppleat, & salutem ei conferat.] Quod iterum traddit. 3. part. quæst. 64. art. 8. ad 2. dicens. [Quidam dicunt, quod requiritur mentalis intentio in Ministro, quæ si desit, non perficitur Sacramentum, sed hunc defectum in pueris supplet Christus: in adultis autem, qui intendunt Sacramentum suscipere, supplet illum defectum fides, & deuotio. Sed hoc satis posset dici, quantum ad vltimum effectum, qui est iustificatio à peccatis. Sed

quan-

quantum ad characterem non videtur per devotionem accedentis posse suppleri.] Subiungit vero suppleri per intentionem Ecclesie dicens. [Ideo alij melius dicant, quod Minister Sacramenti agit in persona totius Ecclesie, cuius est Minister. In verbis autem, quae profert, exprimitur intentio Ecclesie, quae sufficit ad perfectionem Sacramenti; nisi contrarium exterius exprimat ex parte Ministri, vel recipientis Sacramentum.] Hæc D. Thom. Quem citatum sequuntur Sylveſter, verb. Baptism. 3. quaest. 12. & 16. & Chararinus in opusc. de intentione Ministri Sacramentorum, & vt probabilem recitat M. Paludan. apud Sotum infra, §. [Vt autem ab hoc.] Cæteram de fide est requiri in Ministro intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia. Vnde si eam non habeat, licet exterius non exprimat, nullum erit Sacramentum. Quapropter id tradidit poenca D. Thom. eadem quaest. 64. art. 10. dicens. [Cum aliquis non intendit Sacramentum conferre, sed derisorie aliquid agere, talis perverſitas tollit veritatem Sacramenti, præcipue (attende) quando suam intentionem exterius manifestat.] Ly enim præcipue, vt ait Barbosa, dictione 274. [Exprimit casum minus dubium, & alium magis dubium includit.] Ideoque iure optimo M. Sotus in 4. dist. 1. quaest. 5. art. 8. §. [Et quod illa non sit opinio D. Thomæ.] Et Caietanus, 3. part. quaest. 64. art. 8. toti sunt in suadendo huiusmodi opinionem Doctori Sancto non esse tribuendam. Quibus assertior: quia expressè dicitur in Concilio, multis probat P. Vazq. in 3. part. tom. 2. disp. 138. cap. 3. Et ante illum M. Victoria in sum. Vbi de Baptismo, fol. 27. num. 34. dicens. [secundum fidem, ita tenendum, & opposita assertio est hæresis, vt definitur in Concilio Tridentino, sess. 7. Can. 2. & idem fuit definitum in Florentino, sub Eugenio IV.]

II Quod in puerorum Baptismo Deus suppleat intentionem Ministri, & gratiam conferat, tenet etiam M. Petrus de Palude, apud Sylveſt. verb. Baptism. 3. quaest. 12. Et ex Thomis hanc sententiam tenere Sylveſtrum, summam Cōfessorum, Iabellum, Bart. ab Angelis, Zanardum, & Viguerium, testatur eos citans M. Ioann. Martínez de Prado, in 3. part. quaest. 64. dub. 7. §. 6. num. 76. Et est sententia Durandi, dist. 6. quaest. 2. & aliorum, vt notat Sotus in 4. dist. 5. quaest. unica, art. 2. §. [Gravius autem.] Vbi varias opiniones referens, sic ait. [Est opinio Durandi supra, quod vbi intentio Ministri defuerit, adulto devotio sua sufficit, parvo vero Summus Sacerdos Christus id supplebit, conferendo gratiam. Postmodum vero, dist. 3. art. 6. opinio-

nionem retulimus Altiſiodorenſis, lib. 3. tract. 3. cap. 4. quaſt. 2. dicentis: quod ſi Sacerdos non proferret integram formam, ſcilicet tres Trinitatis perſonas, Deus ſupplebit, quod emiſſum fuerit. Et poſtea, art. 7. allegavimus Paludanum, diſt. 1. quaſt. 1. paulò ante 3. conſul. dicentem, quod ſi baptizans non tangat aqua illum, quem baptizat, Deus ſupplebit, & gratiam conferet. Similiter D. Thom. in 4. diſt. 24. quaſt. 1. art. 2. quaſt. 3. quod dum quis non baptizatus Sacerdotalem Ordinem ſuſcipit, nullum poſtmodum Sacramentum conferet; tamen pie credi poteſt, quod, quantum ad vitimos effectus Sacramentorum, Summus Sacerdos ſupplebit defectus. Ad hæc accedit modo opinio Caietani, quod parvulos, ſine Sacramento, dum applicari non poteſt, Deus ab Originali liberabit. Idemque dicturus eſt infra, art. 1. de illis, qui in utero moriuntur.] Huculque M. Sotus.

12 Cæterum paulò infra, fere omnes opiniones relatas in vrit nota. Et (in verſo ordine procedendo) ſententiam primam Caietani. [Fateor, inquit, me non intelligere quomodo valeat citra errorem defendi.] Et de ſecunda inferius, artic. 1. §. [Faceſſit] quoad parvulos qui in utero moriuntur. Sicut. [Sicut illos, ita & illos ſalvos fieri abſque Baptiſmo cenſet, licet hic meticuloſè ſub correctione loquatur. Eſt autem opinio, quam fateor, me noluiſſe apud Caietanum reperire. Etenim, vt ſingularis eius eſt, ita (vt cum omni reverentia eius loquar) vix poteſt à temeritate defendi, eſt enim peior etiam quam altera de pueris natis.] Quam citra errorem (vt legiſti) defendi non poſſe dixerat. Ideoque inferius ſubiungit. [Licet hanc opinionem temerariam dixerim, arbitror proſecto peiorem illi notam invendam.] Eadem, quæ Sotus contra Caietanum, intorquenda ſunt contra Margaritam Confeſſorum, eius inſiſtentem veſtigijs, fol. 197. in editione Complutenti, anno 1554. Vbi ſic leges. [Queritur vtum ſine Baptiſmo puer poſſit ſalvari? Dicendum, quod ſecundum legem communem damnabitur ſecundum Div. Thom. Pie tamen creditur, quod ſi mater prægnans faciat aliquod ſpeciale obſequium Deo pro ſalvatione pueri, ſi contingat abortus, vel infans ex defectu aquæ ſine Baptiſmo moriatur, quod non damnabitur, ſed ex Dei miſericordia valebit illi ad remiſſionem Originalis, &c. Imò aliqui tenent, quod ſi quis Chriſtianus faciat aliquid pro ſalute puerorum infidelium, quod ſalvantur, quia talis tenet locam Eccleſiæ, & parentum; non tamen hoc eſt

certum.] Verum tantum abest à certitudine, vt contrarium sit de fide, & definitum est in Trident. Sess. 7. can. 5. & 7. vt traiecit M. Ioannes de la Cruz in direct. p. 1. q. 3. dub. 1.

13 Præterea M. Sotus Catholicorum sententiam contra Caletanum, & Margaritam, art. 2. supra citato §. [At verò] aper-
tissimis D. Augustini testimonijs comprobat. Præcipuè ex Epi-
stolz 28. ad Hieronymum. Vbi Sanctus Doctor sic ait: [Quisquis
dixerit, quod in Christo vivificabuntur parvuli, qui sine Sacra-
menti eius participatione de vita exeunt, hic profecto, & contra
Apostolicam prædicationem venit, & totam condemnat Eccle-
siam] & lib. 1. de peccat. merit. & Baptismo parvulorum, cap.
18. [Quis Christianorum ferat, cum dicitur, ad æternam salu-
tem posse quemquam pervenire, si non renascatur in Christo,
quod per Baptismum fieri voluit.] Et lib. 3. de animis, & eius ori-
gine contra Vincentium Victorem, cap. 9. [Noli, inquit, crede-
re, noli docere, infantes, antequam baptizentur, morte præven-
tos pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum.]
Et in fine eiusdem libri, inter errores Pelagianorum, sextum
enumerat. [Infantes, antequam baptizentur, morte præven-
tos pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum.]
Quæ probant, Deum non supplere intentionem Ministri, quo
ad ultimum effectum, nimirum conferendo gratiam, & remis-
sionem originalis, vel actualis peccati. Et ideo contrariam opi-
nionem esse rejiciendam, [tanquam temerariam, & erroneam,]
dicit Cabrera de Sacrament. quæst. 64. art. 8. disp. 1. §. 6. num. 65.
& 66. Cuius censuram approbat M. Acacius de Velasco, tom. 1.
resol. moral. verb. Baptismo, resol. 97. num. 2. subiungens. [Y es-
ta opinion es la que se deve seguir, dexando piedades, que no se
fundan, y se dicen adivinando.] Quod benè ponderat M. Sotus
in 4. dist. 1. quæst. 5. art. 8. dicens: [Videtur D. Thomas consenti-
re, quod si desit intentio Ministri, Christus in pueris supplebit
defectum, saltem conferendo gratiam. Hoc usque adeo non est
certum, vt sit temerarium credere, id, quod ubicumque locus
occurrerit, admonere non cessabo, &c. Ergo D. Thomas noluit
dicere, quod prima facie sonat.] Quod iterum dist. 3. quæst. vni-
ca, art. 6. conclus. 1. dicit esse [temerarium asserere.]

14 Ex quibus concludit M. Sotus in 4. dist. 5. quæst. vnic.
artic. 2. §. [At verò] supra citato. [Hæc sufficere prudentis-
simo cuique debent, ne vel suspicetur, vt vbi aliquid sub-
stantiæ Baptismi defuerit, sive formæ, sive materiæ, sive inten-
tionis, Deum id ratum habiturum, vt defectum suppleat. At mul-

multo id minus suspicandum, vbi Baptismus applicari non potest.] Hæc ille, & merito: Alias quomodo verum etiet illud Christi Domini Ioannis 3. [Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non intrabit in Regnum Cœlorum.] Vnde distinct. 4. de consecrat. Canon. [Firmissimè] desumpto ex D. Augustino, lib. de Fide ad Petrum, cap. 9. Sic dicitur. [Firmissime tene, & nullatenus dubites, non solum homines iam ratione vtentes, verum etiam parvulos, qui sive in vteris matrum vivere incipiunt, & ibi moriuntur, sive cum de matribus nati, sine Sacramento Sancti Baptismatis, quod datur in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, de hoc sæculo transeunt, sempiterno igne puniendos.] Et denique in Tridentino, Sess. 7. Can. 5. [Si quis dixerit Baptismum non esse necessarium ad salutem, anathema sit.] Necessarium autem non esset, si eo in re, & in voto deficiente (quocumque ex capite proveniat substantialis defectus) Deus defectum supplens gratiam sanctificantem conferret. Ex quibus M. Ioannes de la Cruz in direct. vbi de Baptismo, 1. part. quæst. 3. dub. 7. Sic scripsit. [An pueri sint baptizandi, vt salventur? Conclusio affirmativa definita est in Tridentino, Sess. 7. Can. 13.]

15. Quapropter D. Thomas, Quodlib. 6. quæst. 3. artic. 4. inquit. [Manifestum est, quod in pueris nondum habentibus vsum rationis, non potest esse motus fidei, & dilectionis, & ideo non possunt salvari, nisi per Baptismum aquæ, vel per Baptismum sanguinis, si propter Christum occidantur, vt Augustinus dicit de innocentiis.] Idemque tradit, 2. 2. quæst. 124. art. 1. ad 1. dicens. [Effusio sanguinis propter Christum vicem gerit Baptismi.] Non inficior difficultatem nonnullam iñgerere contra Baptismum sanguinis parvulorum, quæ docet D. Thom. 3. part. quæst. 66. artic. 12. Vbi inquirens. [Vtrum Baptismus sanguinis sit potissimus inter alia Baptismata?] & concludens affirmativè, respondet. [Ad secundum dicendum, quod effusio sanguinis non habet rationem Baptismi, si sit sine charitate, ex quo patet, quod Baptismus sanguinis includit Baptismum flaminis, & non è converso, vnde ex hoc ipso probatur perfectior.] Bene: sed quid de effusione sanguinis parvulorum, quibus Baptismus flaminis deficit, vt pote carentibus motu fidei, & dilectionis? Habuit necnè rationem Baptismi sine charitate? Forsan loquitur hic D. Thom. de Baptismo sanguinis adultorum, & non de Baptismo sanguinis secundum se. Sit ita; sed cur adulti non disponentur ad illum sufficienter per attri-

tritionem sine charitate, sicut disponuntur ad Baptismum aquæ. Consequentia vis latere non potuit D. Thomam, ideoque de utroque Baptismo sanguinis, & aquæ eodem modo loquitur eandemque ad utrumque dispositionem requirit, in 4. diu. 4. quæst. 3. art. 3. quæst. 3. & 4. Imò 3. part. quæst. 87. art. 1. ad 2. inquit. [Quod passio pro Christo suscepta obtinet vim Baptismi, nisi actualiter voluntatem peccato inuenerit inhaerentem.] Quapropter ita docet M. Serra, tom. de Sacrament. quæst. 66. art. 1 2. dub. 1. fol. 1 83. dicens. [Sufficit detestatio peccati præteriti per attritionem, nam hæc facit, ut non habeat voluntatem inhaerentem peccato, sicque sufficienter disponit, ut gratiam consequatur, & Baptismus sanguinis eos purget a culpa mortali iuxta D. Thom.]

16 M. Sorus in 4. diu. 3. quæst. vnic. art. 11. concl. 4. §. [Fit ergo ex his] aperte negat Baptismum sanguinis adultorum, includere Baptismum fluminis, imò putat, etiam sine attritione, sufficere ad dandam primam gratiam. Verba eius sunt. [Baptismus fluminis debet esse conversio in Deum, per detestationem peccatorum, aut propositum bene vivendi, dum quis peruenit in usum rationis. Martyrium autem ne utiquam talem detestationem requirit, sed hunc solum actum specificare: volo mortem pro Christo perpeti.] Hæc Sorus, supra dist. 15. quæst. 1. art. 2. conclus. 3. ut notat M. Prado in 3. part. quæst. 66. dub. 12. §. 4. alios pro hac Sorii opinione referens; sed audiendus non est. Sicut neque M. Canus, & M. Ledesma, qui nec effusionem sanguinis cum charitate putant sufficere ad Baptismum sanguinis, absque formali detestatione peccati: contra quos inturgit M. Ioannes de la Cruz, 2. part. direct. ubi de Pœnit. quæst. 2. de contritione, dub. 1. §. [Ad hoc dico.] Vbi sic ait. [Sed si peccata non occurrant homini, ut si subito rapitur ad martyrium, iustificabitur, (contra Cano, & alios, quos sequitur Ledesma, cap. 6. de Pœnit. concl. 13.) per actum virtualis pœnitentiæ inclusum in actu dilectionis Dei super omnia, ut patet ex Div. Thom. 3. part. quæst. 87. art. 1.] Hæc M. Cruz, & merito, quia talis charitatis actus dispositivè saltem iustificat, secundum omnes Theologos, & nil deficit ad Baptismum sanguinis, & fluminis, secundum D. Thomam.

17 Censuit Caseranus, 3. part. quæst. 68. artic. 7. Quod in adultis. [Per se loquendo non exigitur intentio, seu voluntas ex parte Baptizandi, de necessitate Sacramenti, sed sufficit in ipso non inveniri obicem voluntatis contrariæ.] Verum id est

expressè contra D. Thom. ibidem dicentem. [Si in adulto deesset intentio accipiendi Sacramentum, esset rebaptizandus.] Est etiam contra ipsam Caletanum, 2. 2. quæst. 124. art. 2. in fine, requirentem voluntatem ad Baptismum sanguinis, seu martyrium. [Possit quis, inquit, in peccato mortali existens ex improposito dormiens occidi, quia Christianus: tunc enim, quia martyrio adulti voluntarium deest, martyrium non est proprie loquendo, & ideo regulariter loquendo ille sic occisus non esset saluus.] Et est iuxta decisionem, cap. Maiores de Baptismo, ibi. [Actuale verò, quod consensu contrahitur, sine consensu minime relaxatur.]

18 Privilegium Baptismi sanguinis, seu martyrij, ad infantes etiam in utero existentes, extendit Sotus in 4. distin. 3. quæst. vnica, artic. 11. Vbi sic. [Si Turca Castrum aliquod in Christi odium incenderet, parvuli ibi concremati, quamvis non baptizati, in Dei gratia decederent. Imò, & fortasse existentes in maternis vteris, licet Baptismo aquæ tangi non possint.] Quod cum alijs tenent etiam M. Corradus, 2. part. Resp. quæst. 62. M. Serra de Sacram. quæst. 66. art. 12. M. Prado, in 3. part. quæst. 66. de Bapt. dúb. 12. numer. 65. qui ait esse fere communem. Et Thomas Hurtado de vero Martyrio, tract. 2. resol. 20. mordicus tuetur, referens pro illa fere viginti auctores. Si autem objicias Sacros Canones 125. [Qui in maternis,] dist. 4. de consecrat. Vbi dicitur. [Qui in maternis vteris sunt, ideo cum matre baptizari non possunt, quia qui natus adhuc, secundum Adam, non est, renasci, secundum Christum, non potest.] Qui desumptus fuit ex Augustino in Epist. ad Dardanum. Vbi ait. [Nemo renascitur, nisi prius natus sit.] Ad hæc, inquam, responderi potest, Termonem ibi esse de Baptismo aquæ.

EXTRACTIV

DE POENITENTIA.

PROPOSITIO I.

Licitum est in Sacramento Pœnitentiæ interrogare Pœnitentem de complice, in ordine ad huius correctionem, & obtenta pœnitentis licentiâ, illum corrigere. Eragundæ Jesuita in 5. præcept. Ecclesiæ, lib. 5. cap. 2. num. 2. & 11.

I R. Hæc opinio innititur doctrinæ Sapientissimorum asserentium non esse culpam gravem, revelare in Confessione, absque vlla necessitate, complicem peccati. Quod tenet Caietanus, 2. 2. quæst. 73. artic. 2. in editione Romana, anno 1570. ibi. [Nota detractionem per accidens posse esse mortale, si notabiliter lædat famam proximi. Sed adverte, quod non læditur fama proximi saltem notabiliter, ex hoc quod narratur secreto crimen eius tali personæ, apud quam perinde erit, ac si non esset dictum, vt contingit in colloquijs inter virum, & uxorem, de criminibus filiorum. Et in Confessionibus eorum, qui confitentes peccata propria dicunt imprudenter Confessori, in quo confidunt, personam, cum qua gravissimè peccaverunt, & similibus: ex his enim, aut non læditur fama proximi, vel parum læditur.] Hæc Caietanus. Cuius sententiam dicit esse probabilem M. Ioannes de la Cruz, 1. part. direct. artic. 2. de detractione, dub. 3. concl. 1. [Ex mente, inquit, Gnetani non erit peccatum mortale, revelare crimen alterius occultum viro gravi, & timorato, &c. Et sic excusat eos, qui in Confessionibus incaute revelant complicem suorum peccatorum. Hæc sententiâ, etsi ob tantum Doctorem probabilis sit, &c.] Cui consonat M. Serra, 2. 2. quæst. 73. artic. 2. dub. 1. dicens. [Probabilem existimo sententiam Caietani, cum Diana, & alijs, quos refert, 2. part. tract. 3. Misc. resolut. 22. & 3. part. tract. 5. Miscel. resol. 33.] Et eam tradit M. Zanardus, in direct. r. 2. de narrantibus aliorum peccata, cap. 47. [Quarto, inquit, quæritur: An secreto dicere aliquibus, d. iobus, tribus, vel pluribus prudentibus, & taciturnis, qui nullo modo revelabunt delictum sibi notificatum, neque pa-

rati sunt ad ei nocendum, sed proficiendum, cum occasio præsens fuerit, sit mortale?] Et respondet. [Non est mortale, quia nullum supponimus inferre damnum notabile, & tanto magis non erit peccatum saltem mortale, si ad accipiendum consilium reveletur delictum socii, & minus si id fiat in Confessione, licet id non expediat.]

2 Ex quibus R. P. Leander à Sacramento, tom. de Poenit. tract. 5. disp. 5. quæst. 64. Sic ait. [An peccaret mortaliter poenitens, qui in Confessione manifestaret complicem sui delicti, etiam sine rationabili causa? (respondet.) Negant peccare mortaliter omnes Doctores, qui negant esse mortale, manifestare crimen, etiam sine causa, vni, vel duobus, viris prudentibus, qui secreto retinebunt, & expressè in facti contingentia, Diana, 2. part. tract. 17. resol. 22. & 3. part. tract. 5. resolut. 33.] Hæc Leander. Doctores autem, qui negant id esse mortale, refert M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theol. moral. cap. 25. quæst. 2. §. 2. Vbi adducit Caietanum, Navarrum, Cordubam, Petrum de Navarra, Dianam, Grassium, Ioannem de la Cruz, Basileum, Zambellum, Zelestinum, Bonacinam, & Trullench. Quorum alij sequuntur; alij probabilem esse dicunt. Et quando imprudenter, & incaute revelat poenitens in Confessione complicem peccati, venialem tantum culpam agnoscunt doctissimi viri supra citati.

3 Sed quid si occurrat necessitas revelandi? Ab omni culpa liberat M. Serra supra. Vbi sic scribit. [Ut colligitur ex D. Thoma hic, revelare peccatum occultum alterius, propter bonum eius, vel Reipublicæ, vel tertiæ personæ, aut propter aliquod aliud bonum necessarium, debitis circumstantiis observatis, non est peccatum, aut detractio.] Et Clarius Mag. Ioannes Martinez de Prado vbi supra. [Afferendum, inquit, est, quod qui absque vlla necessitate grave crimen occultum vni soli manifestat, ex genere suo peccat mortaliter: quamvis cum causa manifestare, nec leve peccatum sit. Hæc secundapars iam est probata, & est certa.] Cui facit doctrina, quam cum alijs tradit M. Conradus, 2. part. Resp. quæst. 175. [Circumstantiam, inquit, complicitis prodere apud confessorium non obfuturum, non est propriè infamare complicem, quia infamia, ex communi opinione, est sinistra de aliquo divulgata apud multos opinio. Hæc revelatio autem, quæ vni tantum fit celaturo, non est propriè infamia, quod si aliqualis iactura est famæ, illa modica est, & quam tenetur complex

pati, propter salutem anime proximi.] Quare ergo, & propter sui salutem non tenebitur? Et est iuxta mentem Soti, in 4. dist. 18. quest. 2. artic. 5. §. [Sunt quidam] in fine. Vbi ait. [Confessarius eodem Confessionis sigillo tenetur celare culpas aliarum personarum, ob idque illud non est, alios infamare.]

4. Propter hæc, sententiam, quæ in P. Fagundez Anonymo displicuit, in proprijs terminis defendunt communiter Sanctissimi Patres Dominicani. Agmen regat M. Ioannes de Friburgo, in sum. Confes. lib. 3. tit. 34. quest. 87. [Quæro etiam utrum liceat aliquando Sacerdoti, inquirere à Pœnitente specificationem personæ, cum qua peccavit? Respondetur secundum Raymundum, §. 31. & c. In Glos. super verbum [non debet.] Pœnitens non tenetur, si tamen exprimat eam bona intentione Pœnitentiario, qui est persona, qui debet prodesse, & non obesse, non ut prodatur ipsum peccatorem, sed ut Pœnitentia eius oret pro eo, aut secrete laboret ad correctionem eius, non peccat, sed potius meretur; arg. 3. 2. q. 5. Similiter si Pœnitentiarius inquiret de illa persona bona fide, ut oret pro ea, aut corrigat eam in occulto, non credo quod peccet, dum tamen confidentem nullo modo cogat ad nominandum illam personam, aut eius expressionem extorqueat ab invito.]

5. D. Antoninus, 3. part. tit. 14. cap. 19. §. 11. cum Paludano. [Si tamen exprimat eam bona intentione, non ut prodatur, sed ut pœnitentiarius oret pro ea, vel eam secreta admonitione corrigat, non peccat, sed meretur. Similiter Confessor secundum Raymundum, & c. Si interroget, non ex curiositate, sed ex charitate, ut provideat, puta, quia Prælati: non credo quod male faciat, non tamen debet cogere, vel molestare illum ad dicendum, si non vult.]

6. M. Tabiena in sum. verb. Circumstantia, num. 11. [Interrogare de eiusmodi circumstantijs bono fine, ut scilicet possit prodesse, non est malum. Et idem dicit de eo, qui confitetur, ut possit prodesse, vel ut Sacerdos oret pro eo, vel corrigat. Similiter dicendum de interrogante, non ex curiositate, sed ex Charitate, ut provideat, sicut Prælati, non male facit, secundum Raymundum: non tamen debet cogere, vel molestare illum ad dicendum, quando non est necessaria, & ille non vult dicere.]

7. M. Capreolus in 4. distinct. 21. quest. 2. artic. 3. ad 8. [Aut accusans in Confessione tertiam personam, dat Confes-

est o rilicentiam illud revelandi, aut non? si sic, tunc idem est, ac si Confessor sciret vt homo, & eodem modo potest procedere circapersonam accusatam, sicut in correctione fraterna. Si non: tunc confessor non tenetur aliquo modo corrigere, neque aliud medium adhibere.]

8 M. Soncin. in 4. dist. 21. quæst. 2. conclus. 2. ad 3. [Habitata licentia, à Confessore potest fieri correctio, non habita, non tenetur Confessor corrigere.]

9 Margarita Confessorum, verb. Confessio lachrymabilis in fine. [Non peccat, sed meretur Confessor, sicut, & ipse pœnitens revelans, si interroget personam, non ex curiositate vt prodat, sed vt profit, pro ea orando, vel fraterne corrigendo, & secrete monendo de licentia pœnitentis, & non aliter.]

10 Sylvester, verb. Confess. 1. num. 28. quæst. 24. [Si tamen peccator exprimat eam intentione bona, non vt prodat, sed vt profit, vel vt Sacerdos pro ea oret, vel eam secreto emendet, non peccat, sed meretur, 22. quæst. 7. hoc videtur. Et concordat Glosia Raymundi, vt in summa Confess. lib. 3. titul. 33. Sed tamen debet dicere extra Confessionem, vel dare licentiã loquendi, si intendat correctionem. Similiter secundum D. Antonin. non peccat Confessor, si hac intentione, & non ex curiositate interroget, & idem Monaldus.]

11 M. Dominicus de Soto, in 4. distinct. 18. quæst. 4. art. 6. contra nonnullos supradictam, aut similem sententiam limitantes. [Sed discrimen, inquit, est, quod illi dicunt, necesse esse, vt pœnitens iterum extra Confessionem narret peccatum ipsum, cuius revelandi facultatem vult facere Sacerdoti. At vero hæc est vna ceremonia Methaphysica nil ad rem moralem pertinens, &c. Inter confitendum potest eandem dare licentiam.]

12 Quibus consonat M. Petrus de Soto de institut. Sacerdot. de secreto Confessionis, lect. 11. §. Tertio sunt. [De licentia confitentis manifestari potest, quidquid in Confessione auditum est, nec opus est id scrupulosius tractari, quam vt ille facultatem concedat. Dixerunt quidam, opus esse, vt extra Confessionem iterum revelet, sed vanum est.]

13 Vidisti iam, amice lector, quomodo loquantur gravissimi Doctores citati, circa præsentem difficultatem: videamus iam, qualiter P. Fagundez, cuius opinio tam male audit, apud Anonymum, & sequaces. Igitur vbi supra, capit. 2. citato sic

scribit. [Vtrum liceat confessario, vti notitia confessionis de licentia poenitentis, ad corrigendum complicem, vel in bonum aliorum?] Et postquam primam opinionem negantem proposuit. Sic ait. [Nihilominus secunda opinio, quæ docet hunc usum per se loquendo, & secluso scandalo, esse licitum de licentia poenitentis, in gravi causa, & servatis debitis circumstantiis, est communis Theolog. & Summistarum. Eam tenent Suarez, Henriquez, Sylvester, Capreolus, D. Antoninus, Armilla, Tabiena, Navarrus, Soncinas, Henricus, Gabriel, & alij.] Hæc Fagundez, qui paulo infra, num. 4. plures ad praxim huius sententiæ conditiones exigit, inter quas. [Tertia, inquit, est, vt poenitens moneatur, exhorteturque à confessario, vt id ipsum sibi extra Confessionem dicat, quo possit liberius hac de re loqui: quod si ille nolit, & malit intra Confessionem dicere, tunc id poterit licite fieri, propter bonum complicis, modo id fiat cum maxima prudentia, & cautela, & in re gravi, & non levi.]

14. Insuper, num. 6. sic admonet confessarium. [Rarocōfessarius per se ipsum ferat opem, nisi in defectu alterius, qui id commode, vt decet, facere possit. Nec se statim invitet ad eam monitionem faciendam. Imo si poenitens id ab eo petat, iubeat, vt ipse potius complicem corripiat, aut quærat virum probum, per quem id efficiat, nam licet hoc licite fieri potest per ipsum confessarium, sæpe non expedit, vt optime monet Henriquez. Quam obrem cavendum est, ne petatur, vt detur hæc licentia sine causa vrgentissima, & gravissima, & in negotio etiam gravissimo.] Hactenus P. Fagundez, quæ nimis scrupulose dicta censebis, post tot Magistrorum veiligia laxioribus terminis contenta.

PROPOSITIO II.

Ad hoc, vt peccatum teneat consisteri, requiritur, quod saltem probabiliter iudicare possim me peccasse. Coninch. Iesuita, tract. 2. de Sacram. disp. 7. dub. 8. concl. 7.

1. R. Hæc doctrina à sapientissimis Thomistis originem trahit; quia obligationem confitendi peccata dubia, iamdiu de probabili tantum dubio, intelligendam tradidere. Ita D. Antoninus, apud Tabienam, verb. Confessio 2. num. 12. Vbi loquens de prædicta obligatione, sic inquit. [Secundum Archiepisc. Florentinum debet intelligi de dubio probabili.] Cuius ten-

sententiæ adhæret ipse Tabiena ibidem, & expressius, num. 14. dicens. [Tenetur iterare Confessionem, quando advertenter tacet aliquid, quod est mortale, vel credit, vel probabiliter dubitat, esse mortale.] Quibus consentire videtur M. Zanardus, 1. part. Instruct. de Sacram. Pœnit. de dubijs pro Confessione, §. 8. [Quæritur,] fol. mihi 215. qui obligationem confitendi non agnoscit, dum quis non iudicat probabiliter se peccasse. *Mente quæso perpende verba.* [Octavo, inquit, quæritur, an ad integritatem Confessionis spectet confiteri peccata dubia? Respondetur, quod pœnitens tripliciter potest dubitare peccatum esse commissum, & non confessum. Primo, probabiliter tenendo peccatum esse commissum, & non confessum, quamvis etiam habeat aliquam coniecturam Confessionis, sed non probabilem, vel non tam probabilem, & tunc tenetur. Secundo, habendo rationes probabiles pro vtraque parte, & tunc etiã tenetur confiteri. Tertio, habendo rationes probabiliore pro Confessione facta, & sic debet omnes scrupulos rejicere.] Hæc Zanardus. Videatur etiam Pater Henriquez, lib. 8. de Eucharistia, cap. 45. in Glossa, lit. P. Vbi loquens de communi opinione adstruente obligationem confitendi peccata dubia ad communicandum. Sic ait. [Addunt tamen Paludanus, Antoninus, & Tabiena id verum esse, (nempe teneri ad Confessionem,) quando magis declinat, id fuisse peccatum mortale, aut non fuisse illius Confessionem, alias in dubio æquali, vt non tenetur ad votum, & onus præcepti, ita neque ad Confessionem illius. Contra Gerson Alpha 41. lit. F. qui obligat in æquilibrio, &c. At revera hic potest practice deponere aubiam conscientiam, & sic excusatur à præcepto. Sed in mortis articulo expediet confiteri, si facilem non habet contritionem, aut aliud Sacramentum, ne se exponat periculo damnationis.] Hactenus Henriquez.

2 Tanta authoritate innixi tuentur iam non pauci, non esse obligationem confitendi peccata dubia. Ita Ioseph de Ianuario, in resol. moral. tom. 1. resol. 2. Author casuum conscientie Bononiæ, casu 3. fol. 83. Petrus Marchantius in tribun. Sacram. tract. 4. tit. 6. quæst. 5. Caramuel in Theolog. moral. lib. 3. de conscientie dictam. disp. 4. artic. 1. & in Theol. fundam. à num. 1322. fol. mihi 671. & iterum, fol. 691. §. [Obijcies.] Vbi inquit [à ratione non solum esse probabiliorem, sed moraliter certam.] Et cum Gesualdo à Bononijs, & Scipione Paulucio defendit novissimè D. Franciscus Verde, in opusc. pro

Caram. quæst. 12. part. 1. §. 1. num. 547. fol. 145. & 146. Et probabilem esse dicit Angelus Bossius, tom. 1. num. 1754. Et in casu æqualis dubij, amplectitur Philibertus Marchinus de Sacram. Ordinis, tract. 2. part. 3. cap. 1. num. 17. & putant probabilem Martinus de San Ioseph, in Monitis Confess. tom. 1. lib. 1. de Pœnit. tract. 6. num. 1. & alij. Quod probant ex Tridentino, Sess. 14. cap. 5. Vbi materiam necessariam Confessionis omnibus Christi fidelibus proponens, sic definit. [Constat enim, nil aliud in Ecclesia à Pœnitentibus exigi, quam vt postquam quisque diligentius se excuserit, ea peccata confiteatur, quibus se Dominum, & Deum suum mortaliter offendisse meminerit.] Qui autem dubitat de peccato, non meminit: nam qui dubitat an fuerit confessus peccatum mortale, tenetur confiteri; non vero qui meminit confessum fuisse. Et Beneficiarius, qui dubitat, an recitaverit, tenetur recitare, non vero qui meminit. Et vt ait D. Thom. cum Aristotele, lib. 1. de memoria, & Reminiscencia, lect. 1. [Semper cum anima memoratur, pronunciat, se vel prius audivisse, vel sensisse, vel intellexisse.] Nil autem horum pronunciare potest, qui dubitat. Ergo qui dubitat, an Deum mortaliter offenderit, non meminit mortaliter offendisse, & per consequens iuxta Concilium, non tenetur confiteri.

3 Quapropter hanc sententiam, vltra citatos, speculative veram dicit Bauni, tom. 1. tract. 4. de Pœnit. quæst. 17. Licet contrariam inuitus (vt ibidem fatetur) sequatur, & non dissentit Tamburinus in Methodo expeditæ Confessionis, lib. 2. cap. 1. licet dicat se non audent decernere, [an practice excipi possit?] Et sequuntur Ioannes Martinon, in Theologia Scholastica, tom. 5. disp. 50. sect. 8. num. 91. Ferrantinus de scandalo, q. 77. à num. 31. apud quem, plures viri doctissimi, vt probabiliter subscribere: item Amicus, & Theses Lobanienteses, apud Caramuelem supra in Theologia morali, lib. 3. disp. 4. de conf. dictam. art. 1. & putat probabilem Palao, tom. 4. de Pœnit. tractat. 23. punct. 9. quia contrariam, quam sequitur, vocat verio-rem, & Layman in Theol. morali, lib. 1. tract. 1. cap. 4. §. 4. num. 37. Et de Confess. in Ordine ad Communionem loquentes, tenent Granado, in 3. part. controvers. 6. tract. 10. disp. 7. num. 13. & Sà, verb. Euchar. num. 23. Quod tanquam probabile admittit Leander de Euchar. tract. 7. disp. 7. quæst. 11. Denique sententiam Agidij, semper esse sibi visam speculative probabilem, cum Lesio, & alijs, quibus eam comunicavit, dicit Ioan-

nēs Præpositus in 3. part. quæst. 5. de integritate Confessionis, dub. 3. & amplexus videtur, 1. 2. quæst. 19. art. 6. dub. 4. in fine. Et pro scrupulosis tenent communiter Theologi, quia hi dubitantes debent præsumi non peccasse mortaliter. Et pro omnibus militare videtur Espejo de la conciencia, tract. 1. §. 9. fol. 122. Vbi ait. [Si tu dudas si consentiste en tal vicio, o pecado, es señal que no, y por consiguiente no peccaste mortalmente.] Sic ibi citans D. Thomam. Tot militant pro hac sententia Doctores, ob quorum saltem autoritatem, improbari nequit; nam vnicui gravem authorem constituere opinionem extrinsece probabilem, tradunt 24. Doctores, quos citatos sequitur Angelus Maria Verricelli, tom. 1. tractat. 2. singular. quæst. 5. Sed quorsum hæc? Quando ex antiquis tanto patrocinio munitur. Nec omitant, quod in Vniversitate Complutensi, toto terrarum Orbe celeberrima, in publicis disputationibus, in offenso pede, quotidie defensatur.

4 Præterquam quod, vt notat Navarrus in sum. cap. 27. n. 28 2. quem laudatum sequuntur P. Thom. Sanchez, lib. 3. de Matrim. disp. 42. num. 2. & M. Barnabas Gallego de conscientia probabili, dub. 23. [Communior existimatur opinio approbata à sex Doctoribus ex professio rem tractantibus, quam à quinquaginta sola fere priorum autoritate ductis.] Et vt cum alijs ait Barbosa in collect. ad legem primam, Cod. de veteri iure enucleando, tit. 17. num. 28. in illa verba: *Cum possit vnus forsan.* [Notantur ad hoc, quod vnus multoties ex subtili ingenio, & optimis rationibus, multorum sententiam superat, vt per Sylvam, Ant. Gom. Tiraquel. Casian. Navarrum, Palaum, Comitolum.] Sic ibi.

5 Non defuerunt, qui iudicaverint, præceptum Ecclesiasticum annuæ Confessionis non obligare illum, qui tatum habet peccata mortalia interna, verum hæc sententia sustineri non potest, & male audit, apud Theolog. Vide P. Suarez, tom. 4. in 3. p. disp. 36. sect. 2. n. 2. Vbi sic ait. [Refertur Margarita Cōfessorū, verb. Confess. fol. 40. negans huiusmodi personas obligari hoc præcepto; fortasse quia Ecclesia non habet potestatem in actus Internos. Sed est plus quam temeraria sententia. Margaritæ verba sunt. [Si quis haberet solū peccata cordis, videtur quod possit differre Confessionē vsque ad mortis periculum, cum de illis Papa nil habeat iudicare.] Sic leges, fol. 44. in editione Cōplutensi, anno 1554. in summa, quæ inscribitur. [Margarita Cōfessorum, olim ab Monacho Prædicatorum Ordinis Hispalensis

Cœnobij composita, nunc denuo diligentius excussa, & aucta copiosius, & per eiusdem Ordinis doctissimos viros expensa diligentissime, atque exacte castigata.] Hæc in fronte.

PROPOSITIO III.

Qui confessus est peccatum, ut dubium, non tenetur cessante dubio, ut certum confiteri. Lugo Iesuita, tom. de Sacramen. Pœnitentia, disp. 16. sect. 2. §. 4. num. 78. hanc Propositionem multis probare contendit. Eamque defendunt Pellizarius Iesuita, in Manual. Regularum, tom. 1. tract. 5. cap. 3. sect. 1. num. 56. Tamburinus Iesuita in Methodo expedite Confessionis, lib. 2. cap. 1 §. 4. num. 24.

1 R. Prædicti Authores contrariam sententiam sequuntur, dicunt tamen hanc esse probabilem: tum propter fundamenta, quæ iecit Lugo; tum propter auctoritatem gravissimi, & sapientissimi P. Fr. Nicolai Richardi, ex Ordine Prædicatorum, M. Sacri Palatii, qui de hac opinione consultus respondit, [Esse satis probabilem.] Ut testatur Lugo, ubi supra, tom. de Pœnitentia in lucem edito, prius quam ad purpuram fuisset assumptus. Nec mirum sine duce in hanc cogitationem incidisse. Etenim, ut bene ait. M. Bannez, 2. 2. quæst. 62. art. 5. dub. 4. §. Ad argumenta. [Ad primum, quod erat ex multitudine Doctorum, respondetur, quod in rebus moralibus, obscuris, & difficilissimis decidendis, non mirum est, si alicui viro docto sese offerat aliqua nova ratio, ut opinetur contra communem sententiam, merito, & non temerarie; & illo modo sunt introductæ plurimæ opiniones contrariæ alijs, quæ solebant esse communes.]

2 Quapropter opinionem, cuius efficacissima fundamenta posuit Iesuita Lugo dicens. [Se nolle in hoc puncto definire aliquid, sed securiorem partem consulere,] amplexati sunt postea Merolla, & illum citans R. P. Leander à Sacram. de Pœnit. tract. 5. disp. 5. quæst. 27. Martinus de San Ioseph, in Monitis Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 8. num. 9. Marcus Vidal in Arca Theolog. moral. tom. 1. tit. de Pœnit. inquis. 5. à num. 33. Caramuel in Theolog. mor. lib. 3. disp. 4. num. 1539. & iterum in Theolog. fundam. fol. mihi 699. & putant probabilem Angelus Maria Verricelli in qq. moral. tom. 1. tract. 5. quæst. 6. num. 22. & Fr. Ioseph Rosell. Carthusianus in tract. de deponendo conscientiam in dubijs, cap. 19. num. 14. & tuentur ex Ordine Minorum Sebastianus Sachus in Fasciculo Florum, lib.

lib. 1. tract. 4. cap. 3. de conscientia dubia, num. 35. & Reverendissimus P. Fr. Christophorus Delgadillo, tom. de Poenit. cap. 14. dub. 10. Vbi solidis fundamentis probat, dicens, [Debere eam defendere, quotquot affirmant, sufficientem, & tutum esse modum illum confitendi; decies, v. g. plus minusve peccatum committi.] Quem confitendi modum fere omnes Doctores admittunt, docentes non teneri postea confiteri, licet recordetur duodecies peccasse, & tamen duo saltem peccata, vt dubia confessus fuerat.

3 Imò addit Delgadillo sup. cap. 17. dub. 54. idem prorsus dicendum, licet numerum certum, & determinatum confessus fuisset, v. g. decies iuravi. Non addendo verba illa [paulò plus minusve.] Quia implicite, inquit, & interpretativè videtur inclusus in quavis Confessione. Sed non acquiesco, & multo minus opinioni Vivaldi in Candelab. aureo de Confes. tit. 7. §. [Sed dixi,] numer. 3. fol. 100. asserentis, eum, qui confessus fuit, centum plus minusve iurasse, vere satisfecisse; licet postea recordetur fuisse 200. quod putat etiam probabile Verricelli, tom. 1. tract. 5. quæst. 6. num. 23. Verum hæc opinio omnino improbabilis est; imò, & quam sequitur Verricelli, tract. 1. quæst. 8. dicens verba illa [plus minusve] addere quo ad Confessionem medietatem supra summam expressam, ita vt qui confessus est centum, plus minusve, non teneatur iterum confiteri, licet reperiat fuisse centum, & quinquaginta. Hæc vt dixi nullam probabilitatis speciem habent. Secus si reperisset fuisse 110. vel 112. vt tradunt communiter Doctores. Videatur Diana, 3. part. tract. 4. resol. 94. & 4. part. tractat. 4. resol. 204. Vbi illos refert. Ex quorum præmissis conclusionē supra elicitam firmissimam ostendit Lugo, quem tot postea Doctores sunt sequuti.

4 Vnde apprime conveniunt Eminentissimo Cardinali, quæ de Angelico Doctore, & omnium Magistro, inquit M. Barnabas Gallego, de conscientia probabili, dub. 21. [Noster Angelicus Doctor D. Thom. multa scripsit, & docuit contra alios, qui ante ipsam scripserunt, & tamen eius opiniones statim ac ab ipso traditæ sunt, exillimatæ sunt probabiles: tum propter maximam eius auctoritatem, apud omnes Theologos; tum quia non levibus, sed rationabilibus fundamentis ductus est ad sic opinandum.] Hæc ille de Angelico Doctore D. Thom. Eadem ego de Eminentissimo Cardinali de Lugo. Nam vt ait D. Gregorius in illud Danielis 12. *Pertransibunt pluri-*

mi, & multiplex erit scientia. [Secundum incrementa temporum crevit scientia Sanctorum Patrum.] Et vt inquit Caietanus, 2.2. quæst. 141. art. 4. §. Ad 1. [Male cum humano ingenio actum esset, si nil scire possemus nisi quod Aristoteles dixit.] Et bene quidem: nam vt ait Quintilianus, lib. 10. instit. Orator. cap. 2. [Pigri est ingenij contentum esse his, quæ ab alijs inventa sunt. Quid futurum erat temporibus illis, quæ sine exemplo fuerunt?] Quibus facit Angelicus Præceptor, opusc. 19. cap. 2. his verbis. [Utilitas communis non solum debet procurari, vt sit quocumque modo, sed vt sit optimo modo, quo fieri potest. Quanto autem Doctores magis multiplicantur, tanto utilitas cõmunis, quæ ex doctrina provenit, magis crescit, quia vni manifestatur, quod alteri nondum notum est. Propter quod dicitur, Sap. 6. *Multitudo sapientium sanitas est orbis terrarum.*] Et magis ad rem nostram, opusculo 41. de eruditione Principum, quod reperies in editione Veneta, anno 1593. ibi ergo, lib. 5. cap. 9. Sic scribit. [In Magistro, qui eligitur, quinque sunt requirenda, scilicet, mens ingeniola, vita honesta, humilis scientia, eloquentia, docendi peritia. Mens ingeniosa, vt inter ea, quæ doceri possunt, sciat eligere meliora, nec totum ex alienis scriptis accipiat, sed aliqua inueniat. Sap. Illum eruditorem elige, quem magis mireris in suis, quam alienis. Nil magnificum docebit, qui à se nil didicit: falsoque Magistri nuncupantur auditorum narratores, ac si audiendi sunt, vt qui recentent rumores.] Hæc D. Thom. Quæ luculenter satis prædixerat Seneca, epist. 33. [Qui alium, inquit, sequitur, nil sequitur, nil inuenit, imò nec quærit. Ego vero vtar via veteri, sed si clariorem inuenero, hanc muniam. Qui ante nos ista uerunt, non Domini nostri, sed duces sunt. Patet omnibus veritas. Nondum est occupata. Multum ex illa etiam futuris reliqua est.] Sic ibi. Ex quibus iure exclamat M. Ioannes Martinez de Prado, vir doctissimus, & Provinciæ Hispaniæ, Ordinis Prædicatorum Provincialis meritisissimus. [Et si hoc ita non est, vt quid scribimus, & typis libros mandamus?] Sic tom. 1. Theol. mor. cap. 1. quæst. 2. §. 2. num. 9. cum Anastasio Sinaïta, lib. 2. epist. 35. verba Se nece mutuante. Benè ergo coherent sententiam esse novam, & verissimam, vt notat Illustr. M. Arauxo in decis. mor. 2. part. disp. 1. quæst. 1. num. 10. dicens. [Hæc sententia licet modernorum Doctorum, iam vsu est communiter recepta, & rationibus à Navarro perpenis demonstratur.] Sic ille de sententia de lucro cessante loquens. Non ergo opinio im-

probanda, eo quod ab antiquioribus non fuerit tradita: vt bene dixit Villalobos, tom. 1. sum. tract. 1. diff. 4. num. 17. [No por solo ser nueva la opinion, se deve reprobār, que Santo Thomas, y otros Doctōres graves dixerō muchas cosas, y buenas, contra vejezes de antiguos.] Qui facit Caramuel in Apologemate pro doctrina de probabilitate, epit. 4. nu. 163. fol. 95. dicens. [Angelici præceptoris doctrina antiqua est, nova fuit. An ideo debuit reijci? Audiatur S. Antoninus, 3. part. Hist. tit. 23. cap. 7. §. 5. qui tantum abest, vt esse novam neget, vt potius illam ab ipsamet novitate commendet.] Non ergo opinio, si nova, expungenda. Præcipue, quia vt ait Caramuel. 2. part. Theol. fundam. fol. mihi 36. num. 31. [Puto omnia esse hodie melius examinata, & hanc ob rem, in omni materia, & præcipue in morali, libentius iuniores, quam antiquiores lego, & sequor.] Sic eruditissimus vir.

PROPOSITIO IV.

Non est circumstantia in Confessione aperienda, quod femina, quæ habuisti, fuerit Iudæa, vel Mahometana. Azor Iesuita, 3. part. lib. 3. cap. 29. quæst. 3.

1. R. Hanc opinionem tuentur Franciscus Sylvius, 2. 2. quæst. 154. art. 2. Ioannes Franciscus Suarez in Enchiridio casuum conf. Confel. fol. mihi 346. Alcozer in sum. cap. 20. fol. 74. §. [El ser muger,] & favet M. Ludovicus Lopez, part. 1. instruct. cap. 35 §. [Affine est.] Vbi cum formidine dicit confitendam. Verba eius sunt. [An concubitus Christiani cum tali infideli sit circumstantia notabiliter aggravans, & necessario confitenda? Id revocamus in dubium. Et licet nullum Doctorem repererim de isto casu expressè loquentem: arbitror sub aliorum iudicio, quod talis circumstantia sit confitenda.] Eandem sententiam eisdem formalibus verbis tradit M. Corradus, 2. part. Respons. quæst. 174. qui ita fideliter transcripsit, vt nec omiserit illa: [Licet nullum Doctorem repererim de isto casu expressè loquentem.] Dixi hos Doctores favere: quia supponunt prædictam circumstantiam non mutare speciem, (quod non improbat M. Candidus, tom. 2. disq. 24. art. 23. dub. 35.) & dubitant an sit notabiliter aggravans? & per consequens, in eorum doctrinâ, necessario confitenda, licet contra D. Thom. infra citandum.

2. Quapropter sententiam Patris Azor esse probabilem, dicitur.

cit Diana, part. 7. tract. 7. resol. 72. [Non desinam, inquit, ad notare negativam sententiam esse probabilem: asserunt enim plures Doctores circumstantiam infidelitatis in copula illicita non mutare speciem, sed solum aggravare. Ergo cum probabiliter circumstantiæ aggravantes non sint necessario in Confessione explicandæ, per consequens non erit explicanda circumstantia infidelitatis.] Idem repetit, part. 9. tract. 9. resol. 3. aduens. [Et præter Azorium, & alios, hanc sententiam tenent Sylvius, Fagundez, & Tamburinus.] Et putat probabilem Leander à Sacram. tom. 1. tract. 5. de Pœnit. disp. 8. §. 3. quæst. 7. pro qua citat Bonacinam, quæst. 4. de Matrim. pun. 15. num. 7. Quibus adde Mag. Acañum de Velasco, tom. 1. resol. mor. verb. Copula, resol. 227. Vbi ait. [Esta sentenciã tengo por probable cõ Diana en el lugar citado.]

3 Et sane magis dissonare videtur, quod, qui cum matre coitum habuit, satisfaciatur, si in Confessione dicat, se commisisse incestum; nil aliud explicando. Et tamen hanc opinionem defendit D. Thomas; quia ex vna parte docet, 2. 2. quæst. 154. art. 9. Omnes gradus consanguinitatis esse eiusdem speciei in genere moris: & ex alia non esse de necessitate confitendas circumstantias notabiliter aggravantes intra eandem speciem. Ut videre est, in 4. dist. 16. quæst. 3. art. 2. quæst. 5. in corp. Cuius verba dabo infra, tract. de Matrim. Prop. 5. Quapropter in prædicto casu sufficere, se accusare de incestu, occultando gradum, tenent cum D. Thom. Giptius, Megala, Cælestinus, Bartholomæus à Sancto Fausto, Ioannes de Soria, Remigius, Ioannes Henriquez, Martinus de Sancto Iosepho, Marcus Serius, Mazuchelus, & alij, quos citatos sequitur Diana, 5. part. tractat. 14. resol. 56. & part. 11. tract. 7. Miscel. resol. 34. §. [Et tandem nota.]

4 An vero sit circumstantia in Confessione explicanda species peccati commissi, de quo postea memoriæ occurrenti delectatus fuisti? Audi Angelicum Præceptorem opusc. 64. §. [Cõplacencia habita in memoriã peccati.] Vbi sic ait. [Si autem rememorando mala præterita, quæ fecisti, non habes dolorem, sed potius delectationem in eis, & propter hanc delectationem facis moram ibidem, non credo expedire, quod specifices ipsa peccata rememorata, si alias integre confessus es ea. Et si non habuisti aliud, quam delectationem in mente, sufficit dicere: Mihi venerunt in memoriã quedam vindictæ, vel iniuriæ, quas feci, vel quedam peccata gravia, quæ commisi, de
qui,

quibus non solum non habui dolorem, sed de ipsis cum multa complacentia cogitavi.] Hæc D. Thom. Cuius opinionem amplexatus est P. Sà, verb. Confessio, num. 16 dicens. [Qui delectatus est de peccatis præteritis, alias confessis, id solum oportet confiteatur, non autem exprimere, quæ illa fuerint peccata. Vide D. Thom. opusc. 64.] Nihilominus expunctam reperies per Magistrum Sacri Palatii, in editione Romana sumulæ Patris Sà. Sunt enim diversæ speciei delectatio de copula præterita, & delectatio de vindicta; debet ergo exprimi, quæ fuerint peccata, de quibus delectatus est. Secus tamen erit, quando ratio terminans delectationem non distinguitur specie, licet objecta aliunde specie distinguantur, v. g. in delectatione morosa de copula cum foemina, quæ sive nupta, sive Monialis fuerit, non conducit ad venerem, cum delectatio non sit de iniuria illata marito, nec de infidelitate circa rem Deo promissam. Quapropter plures Theologi prædictam circumstantiam in Confessione explicare deobligant, etsi ex Thomistis non pauci opinionem, sic explicatam improbabilitatis etiam incusent. Videatur Diana, p. 1. tract. 7. rel. 48. & 2. p. tract. 3. rel. 34. & 3. p. tra. 4. rel. 67.

PROPOSITIO V.

Qui ex poenitentia Sacramentali ad ieiunium tenetur, obligationi satisfacti, si ieiunet, etiamsi animo deliberato non adimplendi tali ieiunio poenitentiam. Lugo Iesuita de Poenit. disp. 25. sect. 3. num. 37.

1 R. Opinionem Cardinalis de Lugo defendunt in alio simili, (scilicet quando in die festo, quis absitit Sacro, animo deliberato, & expresso non adimplendi præceptum) quatuor super viginti Doctores, quos refert, & sequitur Leander à Sacram. in quinque præcept. Eccles. tract. 2. disp. 9. quæst. 89. inter quos Bonacina, Aragon, Garcia, Faustus, Trullenc, Molfesius, Diana, & alij ex primis nostri sæculi. Itemque quo ad præceptum recitandi, tenet cum Aragon, Franciscus Galletti, in Margarita catuum, verb. Officium, ibi. [Officium Divinum recitans animo non satisfaciendi, si nolit amplius recitare, & sic mutet animum intra eundem diem, est tutus in conscientia. Aragon, 2. 2. quæst. 2. art. 13.] Quos sequuntur M. Raphael de la Torre, & M. Candidus, & fere triginta alij, quos refert M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theol. mor. cap. 30. quæst. 8. §. 3. num. 1.

2 Ex his per consequentiam manifestam deducitur præfa-

ta conclusio, vt constat ex Diana, part. 10. tract. 11. resoluti 6. Vbi sic ait. [Video Doctores communiter absolute docere, præceptum poenitentiae impositum à Confessario audiendi Missam, ieiunandi, &c. Metiendum esse adinstar præceptorum Ecclesiae.] En opinio Cardinalis de Lugo communis est inter Doctores. Ideoque in proprijs terminis illam tumentur Bonacina, & alij, quos citatos sequitur Diana, part. 6. tract. 6. resoluti. 43. & part. 10. tract. 16. resoluti. 25. Delgadillo, tom. de Poenitentia, cap. 18. dub. 48. & novissimè M. Acatius de Velasco, cum Portel, & alijs, tom. 2. resoluti. mor. verb. Horas, resoluti. 36. vbi num. 4. citatis nonnullis pro contraria sententia, concludit. [Destas uos opiniones, la primera (nimirum negativam) tengo por probable; pero mas probable, y comun la segunda.]

3 Et quidem si, vt docent Caietanus, & Armilla, (quorum sententiam eos referens dicit esse probabilem M. Ioannes de la Cruz in direct. 2. part. de Poenit. quest. 4. dub. 3.) [Poenitens non tenetur sub mortali acceptare, & implere Poenitentiam.] Quod tradit etiam M. Corradus, 1. part. Respon. quest. 7. dicens. [Non tenetur poenitentiam acceptare, imò acceptatam hic expleturus, si non exequatur, non peccat, nisi venialiter tantum, si in Purgatorio luere intendat. Hæc est opinio Caietani, in sum. verb. Satisfactio.] Si (inquam) hoc verum est, parum indulget Lugo poenitenti, dum ad satisfaciendum obligationi ad implendi poenitentiam, id ipsum exigit, quod Doctores communiter ad implendum præceptum audiendi Sacrum, vel recitandi Officium Divinum.

4 Maior foret indulgentia, si ab obligatione saltem gravi, cum sapientissimis Magistris supra citatis, liberaret, vel concederet posse propria auctoritate substituere sibi alium, qui poenitentiam adimpleat, vt cum M. Petro de Palude, dist. 20. quest. 3. concedit D. Anton. 3. part. tituli. 14. cap. 20. §. 1. Vbi sic ait. [Si vero est potens satisfacere, tunc oportet, quod ipse satisfaciatur per se ipsum, potest tamen iuari per alterum. Et addit D. Thomas, etiam, si sit potens, potest alius satisfacere pro eo, sed non est permittendum.] Et paulò infra. [Pœnit Petrus de Palude duos alios modos, quibus poenitens potest poenitentiam sibi iniunctam alteri acceptanti imponere; de quibus tamen non est certum. Primus est, cum se occupat in his, quæ sunt magis Deo accepta. Secundus, cum vult magis satisfacere, & ideo imponit homini magis Deo accepto.] Hæc D. Antoninus. Eadem ferè verba refert etiam ex Paludano,

Sylvester verb. Satisfactio, quæst. 3. cuius sententiam approbare videtur, quia cum referat, non refutat. Sic igitur, inquit. [Ponit etiam idem Petrus de Palude duos alios casus, in quibus potest quis iniunctam poenitentiam imponere alteri volenti. Primo, cum vult occupari in alijs Deo acceptis magis, ac magis iuuantibus contra peccatum, puta in prædicando, vel bellando contra hostes fidei. Secundo, quando vult satisfacere magis, & ob hoc eam imponit meliori.]

PROPOSITIO VI.

Confessarius potest poenitentem obligare, ut ei complicem re velet, & aliter negare absolutionem, si id iudicet necessarium ad grave damnum vitandum. Lugo Iesuita de poenitentia, disp. 16. sect. 8. num. 432. Quod procedit secundum eundem, num. 434. etiamsi poenitens offerat se complicem correcturum.

1 Resp. Hanc opinionem tuetur doctissimus M. Soto in 4. dist. 18. quæst. 4. artic. 5. ante solutionem 3. Vbi sic ait: [Quando verò Sacerdos per confessionem intelligit, obvian- dum esse alicui damno Republicæ, cuius poenitens non est in causa, debet Sacerdos admonere, ut ipse remedium, si potest adhibeat, quod si renuerit facere, non est absolvendus.] Supponit autem casus non posse aliter obviari, quam per confessarium, facta ei revelatione complicitis; unde idem Sotus supra §. Hinc fit. [Sacerdos admoneat urgentissimè poenitentem, ut revelet, quod si obtineri non poterit, non absolvat.]

2 Expresius pro hac sententia militat M. Dominicus Bannez 2. 2. quæst. 33. artic. 8. post tractatum de correctione. Vbi sic ait: [Quod si per se ipsam poenitens non potest, vel nescit procedere ad prædictam actionem, debet extra confessionem palam facere delinquentem, vel Confessori, vel alteri, qui possit, & sciat corrigere, vel denunciare, vel communi bono providere.] Et infra: [Erit licitum in aliquo raro casu, ut Sacerdos inquirat à poenitente id, quod ipse tenetur facere, ut tertiæ personæ delinquentis apperiat delictum sibi extra confessionem Sacramentalem; quando ipse poenitens per se ipsum, neque per aliam tertiam personam potest ad correctionem procedere, vel denuntiationem, aut boni communis conservationem.] Hactenus M. Bannez, quem sequutus est Cardin. de Lugo, supra citatus, ubi eandem sententiam, his verbis, tuetur. [Non repugnat dari casum, in quo confes-

farius possit, poenitentem obligare, ad manifestandum sibi complicitatis nomen; non quidem quasi confessarius eam obligationem imponat, sed quia poenitens revera illam habeat, & confessarius, qui ex eius confessione id cognoscit, admonet illum de obligatione, cui si non vult satisfacere, iam merito ei absolutionem negat, quem non invenit ad absolutionem dispositum. Porro posse illum casum contingere, constat aperte, quia potest confessarius videre, ea occultatione complicitatis, gravissima damna imminere; ad quae impedienda poenitens omnino tenetur. Rursus videt, poenitentem se ipso immediatè id non posse exequi, neque habere alium præter ipsum confessarium: quo casu certum est teneri poenitentem ad illud medium unicum eligendum, quod si eligere nolit, iam non est aptus ad absolutionem recipiendam.] Hactenus Lugo, scientia, & purpura Eminentissimus. Quem cum alijs sequitur Leander à Sacrament. de Poenit. tract. 5. disp. 5. q. 65. dicens: [In his ergo, & similibus casibus, poterit confessarius obligare poenitentem, ut revelet complicem, & renuenti negare absolutionem. Ita D. D. Ferdinandus Guerrero, Archiepiscopus Granatensis, Sotus in 4. dist. 18. q. 4. art. 5. & alij.

3 Quid si poenitens offerat se complicem correcturum? aut per alium dare notitiam complicitatis, ut damnum impediatur? Respondet Cardin. de Lugo ubi supra. [Addo posse contingere, ut licet poenitens dicat, se velle per se ipsum immediatè, vel per alium dare notitiam complicitatis, ad impedienda mala iuxta suam obligationem; adhuc confessarius possit differre absolutionem, donec de facto suae obligationi satisfecerit, &c. Quando prudenter timeret poenitentem non satisfacturum postea suae obligationi.] Hæc Lugo, & ante illum, M. Bannez, loco supra citato, conclus. 3. Vbi sic ait. [Poenitens neque potest, nec debet absolvi, quando ipse tenetur alias ad denuntiationem, vel bono communi providere, nisi proponat se ita facturum, aut nisi ita prius fecerit (attende) si confessarius prudenter suspicatur, quod non faciet.] Sic ille ex M. Bart. de Medina in sum. 2. part. cap. 4. §. 1. fol. 269. vbi ait: [Hale de mandar el Confessor, que vaya luego a denunciar de sus compañeros al Iuez, o Inquisidores, y les descubra lo que ay, y le trayga recaudo, como lo ha hecho así, y donde no, que no le puede absolver.] Quos sequitur R. P. Leander à Sacrament. vbi sup. & Diana 6. p. tr. 6. Miscel. resol. 2. per hæc verba: [Hanc doctrinam ate quam typis excuderet P. Lugo, ego mordicustenui, & con-

fului.] Et paulò antea. [Addunt aliqui, quod debet cogere poenitentem, vt afferat sibi testimonium denuntiationis, vel manifestationis factæ. Ita Bartholomæus de Medina, 2. part. sum. cap. 4. §. 1. Hoc tamen videtur nimium.] Hæc Diana.

PROPOSITIO VII.

Qui vnica actione plures lædit personas; vt si vno ictu decem occidas, vnicum tantum peccatum committit. Azor Iesuita tom. 1. lib. 4. cap. 4. §. 5. Suarez Iesuita in 3. p. tom. 4. disp. 22. sect. 5. nu. 35. [Quod à fortiori procedit quo ad alia peccata.]

1 Resp. Hanc propositionem falso imposuisti Patri Azor, quia contradictoriam expressis verbis tradit vbi sup. [In altero, inquit, à Navarro dissentio, quod puto plura esse peccata; si quis vno sermone in Deum, & plures Sanctos homines maleiacta coniiciat: quia plures contumelia afficit: sicut si vno ictu (attende) vulneraret, vel occideret plures.] Quod iterum firmat, quæst. 6. [Hæc, inquit, peccata plura numero fiunt, tamen si vnus sit actus, modo respectum habeat ad obiecta numero differentia, vt si Titius vno teli iactu duos simul homines occidit.] Quid clarius? Verum opinionem, quam attribuis Azor, in proprijs terminis defendunt Ioannes Pontius, Ordinis Minorum in cursu Theologico, disput. 45. quæst. 7. conclus. 2. num. 53. Martinus de San Ioseph, in monitis confessi tom. 1. lib. 1. tract. 17. de Poenitent. num. 4. Constantinus de Castro in collect. Theolog. mor. tract. 1. capit. 6. art. 3. sect. 3. Quorum verba reperies apud Dianam part. 11. tract. 3. Miscel. resol. 3. & tract. 8. resol. 64. Qui dicit esse probabilem, & iam diu prædixerat 1. part. tract. 7. resol. 17. & 5. part. tract. 9. resol. 39. Eandem sententiam sequuntur Remigius in sum tract. 6. cap. 5. §. 6. & Leander à Sacram. tom. de Poenitent. disp. 8. §. 3. quæst. 20. in editione Lugdunensi, anno 1654. Vbi sic. [An si quis vno ictu, & impetu decem occidat homines, decem peccata in confessione necessario fatenda committit? Affirmant communiter Doctores, &c. Sed æquè probabiliter respondeo negativè, tum quia vt probabilissime est habitum, in illo actu nequit dari multiplex, sed vnica numero malitia: tum quia licet ex multiplicitate iuris læsi, nempe hominũ occisionum ad vitam, multiplicentur numero malitiæ in illo actu, non ideo multiplicantur peccata.] Idem tradit ibidem, quæst. 21. & 22. Et iterum tom. 4. de censuris, tract. 1. disput. 3. quæst. 42.

Vbi sic concludit. [Diana part. 5. tract. 9. resolut. 59. expresse hanc sententiam vt probabilem defendit, & quidem illam esse probabilem, & satis apertè, & expresse affirmant, & probant, Alterius, Bassæus, Candidus, Cornejo.] Et apud illum Bonacina disput. 1. quæst. 1. punct. 5. num. 7. & à fortiori tenere debent, quotquot asserunt in eodem actu non posse dari plures malitias numero distinctas; nam si vnica tantum est malitia, evidens est, vnum tantum esse peccatum, Megala Duardus, & alij apud Dianam part. 3. tract. 4. resolut. 164. Angelus Maria Vericelli, tom. 1. quæst. moral. tract. 8. quæst. 17. & plures alij. Ex hoc enim principio tribuitur Patri Suarez vbi sup.

2 Quibus adde Mag. Acacium de Velasco, tom. 2. resolut. moral. verb. [Golpe] resolut. 2. num. 5. Vbi sic ait. [Es probable, que con vn golpe, ò vna percusion hiriendo a dos, ò muchos Clerigos, no se incurre mas de vna descomunion, por que absolutamente solo ay vna transgression, y vn solo pecado; y lo mismo digo del que con vna sola accion hurta dos vasos de plata de diversos dueños: ni obsta, que de aquella accion se figan muchos daños, supuesto que no ay muchos pecados, sino muchos efectos de vn mismo pecado.] Quo principio innixus, tom. 1. verb. Falso testimonio, num. 5. in fine dixerat. [Bastará que se acuse, que ha echado vna maldición, sin explicar a quantos hombres maldixo en ella.] Eandem opinionem sequitur F. Ludovicus à Conceptione in examine veritatis, tract. 5. de Pœnit. cas. 5. illatione 7. fol. mihi 444. ibi. [Infero septimo, occidentem plures eiusdem rationis homines, vnico actu, vel ictu, vnico tantum peccare peccato. Sic à me consulti plures tenent Salmanticenses Magistri.] Quibus consentit R. P. Christophorus Delgadillo, tom. de Pœnit. cap. 17. dub. 64. num. 142. dicens: [Eum, qui eodem actu vult occidere decem homines, imò & qui eodem actu illos occidit, non teneri explicare numerum obiectorum.] Et iterum dub. 80. [Idem, inquit, dicendum de illo, qui vnica persuasione inducit multos ad peccandum.]

3 Et expresse, ante omnes citatos, hanc sententiam tenuit doctissimus Magister Bannez 2.2. quæst. 62. de iure, art. 8. Vbi sic. [Dicimus quarto: quod, qui vno proposito expresse, vel interpretatiuo, retinet rem alienam, vnum tantum peccatum committit: ratio est, quia vnus actus numero est moraliter loquendo, quando vnica volitione sequitur effectus,

etiã

etiam multiplex; præsertim si illa multiplicitas non est specifica, v. g. si vnico icu occidat quis multos homines, vnicus actus est moralis æquivalens in gravitate multis.] Tantum Magistrum sequutus est Marcus Serra 2. 2. quæst. 76. art. 3. ibi. [Si quæras, inquit, an qui plures homines simul malediceret, mortem eis oprando, vnum, vel plura peccata copinikeret? Respondetur de hoc sicut de voluntate occidendi plures homines simul, varias esse sententias. Mihi probabilis videtur vnum solum numero esse peccatum, tam physice, quàm moraliter.]

4. Cæterum de hac controuersia omninò videndus M. Zardus, vt circa alia etiam peccata, mens calumniantis omninò quiescat. Igitur perdoctus Dominicanus, 1. part. directorij de Sacrament. Pœnitent. capit. 18. Vbi de dubijs pro confessione, & circumstantiis, §. 5. fol. mihi 210. sic scribit: [Non solum dico tactus, & oscula ante copulam vnum constituere peccatum cum copula, sed etiam, si accidant post copulam, & non amplius ad novam copulam ordinentur, & si post illa sequeretur nova copula, & esset deliberata antea; quia quando iuit dormitum cum illa muliere, determinavit per totam noctem delectari cum ea carnaliter, tamen formaliter acciperentur per modum vnius deliberationis, & peccati continuati formaliter. Et idem dico de eo, qui deliberavit tres viros occidere, & postquam vnum occidit, alterum interfecit, & deinde tertiam, vel iuit dormitum cum duabus solutis, cum animo cognoscendi carnaliter vtramque. Nam quamvis in confessione sint explicandæ personæ occisæ, & cognitæ, ad hoc vt cognoscatur gravitas peccati in eadem specie: per hoc tamen non efficitur quod ista sint multa peccata homicidij, vel fornicationis formaliter, quia eadem remansit voluntas, deliberatio, & finis, quæ actiones specificant, & distinguunt formaliter.] Hæc ibi. Quomodo autem debeat eiusmodi peccata confiteri? Explicuerat eodem capit. 18. Quo ad circumstantiam [Quando,] fol. 204. §. [Quinto loco.] dicens [Similiter qui per noctem cum Amasia dormiuit, non est opus, vt dicat, ego eam per tot vices cognovi; sed feci quod potui, dummodo non habuerit interruptionem mentis, vel operis.] Vidisti iam in pluribus actibus consummatis fornicationis, & occisionis, etiam successivè factis, vnum tantum peccatum agnovisse Zanardum, eo quod ab eadem voluntate. Quid ergo miraris, quod in vno tantum actu, & in vna tantum, et si

plurium occisione, vnum tantum agnoscant alij?

5 Vide Reverendum D. Marcum Scarfella de Tolentino, in summa Italicè scripta, cui titulus. [Giardino de Sommissi] 1. part. capit. 125. num. 11. Vbifit ait. [Si domanda? Vno dormi con vna donna, è la conobbe tre, ò piu volte; se commisse tre ò piu, ò pur vn sol peccato?] Respondetur. [Quando propose veramente, è determinatamente; tutta la notte conocerla, senza determinare vna, ò piu volte, haver commesso vn sol peccato, per la indeterminatione: ma se con animo deliberato di conocerla molte volte, tante volte peccò, &c. Onde vn sol peccato saria ad vn vecchio per due volte sole, che quella havesse conosciuta, quanto ad vn giovane che diesse volte Percio che fu l' intentione, è la volontà di conoscerla tutta la notte il vecchio, & il Giouane.]

6 Vide etiam Maurum Antonium Berarducium, Sacrae Theologiae Doctorem, & Magistrum in summa Corona Confessorum, 1. part. capit. 2. de circumstantijs, num. 19. in fine. In summa, inquam, Italicè conscripta. [Tradotta di Latino in vulgare, & ampliata dall'istesso Authore.] Edita Venetijs anno 1590. ibi ergo sic ait: [Qui se fa dubio, si vn huomo dormendo vna notte con vna cortigiana conoscesse quella tre, ò quattro volte, fara forse bisogno, dir al Confessore tante volte li ho conosciuta in vna notte? Navarro dize che si: perche son atti distincti, & vno non è ordinato all' altro. Silvestro dize il contrario. Ma per accommodare questi duo Dottori, potremo dir, che si vno conoscendo vna donna, non pretendeva vsar piu di vna volta: è doppio fatto, delibera di novo, tanti peccati distincti farano, quante novi deliberationi fara. Ma si propone dormir con quella, è tutta la notte goderla quanto puo, se la conoscesse tre volte, è vn peccato: perche tutti in sieme considerati son ordinati ad vn fine, che fara goderla tutta la notte.] Hæc Berarduccius, qui varijs exemplis confirmat.

7 Denique ne omittas videre R. Patrem Leandum à Sacramento, tom. 1. de Pœnitent. disput. 8. §. 7. quæst. 8. apud quem Archangelus Rubeus dist. 16. fol. 169. inquit: Quod licet quis cognouerit foeminam tribus, aut quatuor vicibus in vna nocte, satisfacit, si in confessione dicat. [Se habuisse vna nocte re n cum muliere.] Quam sententiam, ait Leander, iudicasse probabilem recentiores quosdam, quos ipse consuluit. Verum oppositam certissimam ille iudicat, & merito; quia, vt ait
cum

Cum reliquis Iesuitis Palao, tom. 1. tract. 2. disput. 3. punct. 1. in fine. [Vnum tamen est omnino indubitatum apud omnes, coitum vnum non esse viam ad alium, ac proinde, etiam si mox post alium sequatur, necessario est peccatum distinctum in confessione manifestandum.] Sed nescio an consequenter procedat sapientissimus P. Leander, dum tom. 4. de censuris, tract. 1. disput. 3. quaest. 43. pluribus suadere conatur cum, qui plures successivè, eadem continuata actione, percutit, aut interficit, vnum tantum peccatum committere: quem ex eadem familia sequitur F. Ludouicus à Conceptione in exam. veritatis, tract. de Poenitentia, casu 5. num. 15. folio 445. Omnia etenim fundamenta, quibus ad hoc suadendum nititur, idem probant de pluribus fornicationibus successivè: licet ipse quaest. 44. ingeniosè disparitatem reddere conetur, ne in Zanardi sententiam adire videatur. Quam multis suadere conatur Caramuel in Theolog. fundamentali, fund. 29. in 1. editione, vbi ait: [Si quis vnico luxuriæ impetu ad multas foeminas accederet, & à fortiori, si pluries ad eandem, vnicum peccatum committeret.] Et infra: [Sicut de periurijs, & blasfemijs, ita de homicidijs, & fornicationibus in hac materia est philosophandum] Et huic sententiæ videtur prius adhæsisse Leander sup. quaest. 44. vt constat ex indice, vbi verb. [Fornicatio] sic scribitur: [Fornicationes plures successivè absque temporis intereptione, vnam post alteram committens, vnum solum mortale committit.] Sic ibi; licet in corpore quaestionis, tanquam quid certum oppositum statuatur, disparitatem constituens (vt notavi) inter plures occisiones successivè, & plures fornicationes. Dicens, vnica actione, plures occidi posse, sicut & vnica absolutio- ne plures absolui: non verò posse vnica actione ad plures foeminas, sicut nec pluries ad eandem, accessum contingere, quia [repugnat omnino, quod actio fornicationis efficiat, quidquid sequentes efficiunt, aut earum effectum attingere, & ideo hæ actiones nequeunt, ita coniungi inter se, vt pro vnica adhuc in genere moris reputentur, benè tamen aliæ assignate,] sed mens non plenè quiescit: quia vt ipsemet sapientissimus vir defendit, tom. 1. tract. 5. disput. 8. §. 8. quaest. 18. Sacerdos, qui in peccato mortali existens pluribus ministrat Eucharistiam, vnicum peccatum mortale committit (dato talem Sacerdotem lethalter delinquere) [quia in genere, inquit, moris vnica est illa actio] & tamen manifestum est, quod vnica actione non potest pluribus Eucharistia ministrari, & quod prima ad-

ministratio non facit, quidquid sequentes efficiunt. Igitur id non impedit, quod plures actiones pro vna in genere moris reputentur. Ergo non redditur sufficiens disparitas in casu presenti. Quia propter non abs re, Ioannes Dicastillo tom. 2. de Sacramētis, tit. 8. disput. 9. dub. 2. num. 79. [Si ratione, inquit, agamus, opinio Zanardi tam probabilis est, atque doctrina de occisione trium in eodem conflictu, seu pugna.] Hæc quæso expendas, vt alijs parcas.

PROPOSITIO VIII.

Qui cum mula, aut asino, peccatum contra naturam commisit, non tenetur in confessione hanc circumstantiam apperire. Sufficit dicat, commississe sodomiam. Ita publicè docuit Panorm. quidam Iesuita apud Dianam part. 1. tract. 7. de circumstantijs aggravant. resol. 2.

1 R. Anonymus non legit; aut non benè intellexit Dianam. (Hanc vnâ excusationem habet.) Hic enim non dicit, talem opinionem fuisse à Iesuita traditam, imò nec illam refert: duplicem ibi dubitationem proponit. Prima est, an qui cum mare, vel foemina contra naturam peccavit, teneatur circumstantiam maris, vel foeminae in confessione explicare? Cui respondet, Caietanum pro negativa sententia stare, id est opinari sufficere, se accuset de peccato sodomiae, exlando circumstantiam maris, vel foeminae. Quem pro casu, quo foemina non sit coniugata, sequuntur Cælestinus, & eo citato, Diana 5. part. tract. 14. resol. 56. & Leander à Sacrament. tom. 1. de Pœnit. disput. 8. §. 3. quæst. 31. Quibus adde Caramuelem in Regul. Sancti Benedicti, disput. 66. conclus. 12. num. 1013. & Mazuchellum tract. de calibus reservatis, capit. 22. diff. 1. num. 24. quem citatum sequitur iterum Diana part. 8. tract. 7. resol. 86.

2 Secunda dubitatio est. An qui cum bestia contra naturam peccauit, teneatur explicare speciem animalis, v. g. an cum mula, an cum asino? Et respondet negativè cum Caietano, & alijs, [sufficit, inquit, si dicat bestialitatem commississe.] Quam sententiam alijs citatis defendit Candidus M. Sacri Palatii, tom. 2. disquis. 24. artic. 22. dub. 27. & cum utroque Soto, Suarez de Pœnitent. disput. 22. sect. 2. dicens hanc partem, ita certam esse, vt nulla ratio dubitandi circa illam appareat. Hæc sunt, quæ docuit Iesuita Panormi. En Dianæ verba [Eodem

modo dicimus de peccato contra naturam, non esse necessè confiteri circumstantiam maris, vel foeminae, vnius vel alterius generis bestiae. Sed sufficit dicere, peccavi in sodomia toties: In bestialitate quater, &c. Et ita publice docuit Panormi. quidam Theologus Societatis Iesu.] Hæc Diana loco citato part. 1. tract. 7. resol. 2. Quod vero, qui commisit bestialitatem, satisfaciatur dicendo: commisi sodomiam; non inuenies apud Dianam.

3 Imo nec satisfaciatur, si dicat [peccasse contra naturam] omittendo circumstantiam bestialitatis, aut sodomiae. Licet contrarium teneant aliqui, asserentes omnia peccata contra naturam esse eiusdem speciei infimae. Quam opinionem tenuisse D. Thom. 2. 2. quaest. 154. art. 11. & 12. contendunt non pauci, quos citatos sequitur Illustrissimus Caramuel in Theol. fundamentali, num. 1199. fol. mihi 580. inter quos numerat Mag. Bartholomeum Fumum in Armilla verb. Luxuria num. 5. Vbi sic ait. [Vitium contra naturam, licet sit vna species secundum D. Thomam, multis tamen modis exercetur.] Et quotquot cum D. Thom. eiusmodi vitium contra naturam, non in plures species, sed in varios peccandi modos, licet alios alijs graviores, diuidunt. Omnes, inquam, contendit Caramuel pro sua stare sententia adstruente, omnia peccata contra naturam esse eiusdem speciei infimae. Pro qua adducit Nauarum, Grassium, Matthiam Pheliphium, & Mag. Andream a Turri Dominicanum, Sacrae Theologiae Professore, & decem alios, ex varijs Religionibus Magistros Lovanienses. Eamque refert approbasse Vniuersitatem Pragensem: vide etiam illum supra, fol. 752. & 760. & in Theol. moral. num. 1607. & in Regul. Sancti Benedicti, num. 983. & in syntheses, quae extant sub fine eiusdem commentarij. Et denique in secunda parte Theolog. fundam. præcepto 6. num. 91. fol. 74. Vbi sic ait. [Video pro probabilitate opinionis distinctionem negantis, (nimirum specificam inter peccata contra naturam) stare triginta scriptores, vel plures, stare Academiae Pragensis facultatem Theologicam.] Et probabilem putant Diana 3. part. tract. 4. resol. 159. Trullenc in Decalogum, tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 2. num. 8. & Machado, tom. 1. lib. 2. part. 3. docum. 8. num. 4. Vbi sic ait. [De mas, de que como afirma Fil. lincio, es muy probable, que todos los pecados contra naturaleza son vnius speciei infimae, & non subalternae.] Quibus consentit Fr. Ludovicus à Conceptione in exam. veritatis, tr.

5. de Poenitent. casu vltimo, fol. 456. & sequuntur Astenfis, Nauarr. M. Ioannes Nider. Ludouicus Carbo, & alij apud doctissimum Fr. Leandrum a Murcia Capuccinum in disquisit. in 1. 2. D. Thomæ, lib. 2. disp. 2. ref. 17. Qui asserit hanc opinionem esse probabilem. Et aliquo modo fauet Angelus verb. [Interrogationes] num. 1. dicens. [Confitetur mulier, quod fuit cognita extra vas debitum, non quarat postea confessarius, in quo loco, vel quomodo, & huiusmodi, sicut faciunt quidam, qui potius sunt contaminatores, quam Confessores.] Quem sequuntur Caietanus, Armilla, Sylveiter, & Raynerius, apud Henriquez, tom. 1. lib. 11. cap. 16. num. 6.

4 Et, quod magis, eam tuetur M. Canus, Relect. de Poenit. 6. part. §. [Et quidem in re vehementer ambigua.] citans Caietanum (sed non bene :) ex hoc principio probare contendens circumstantias notabiliter aggrauantes intra eandem speciem debere in confessione explicari; quia aliter circumstantiæ sodomix, & bestialitatis possent celeri: verba eius sunt. [Peccata contra naturam non videntur specie discriminati, quod Caietanus confirmat; at non satis esset confiteri: effudi semen contra naturam, circumstantias vero illius peccati cælare.] Cæterum satis esse, admissio antecedenti, est aperta sententia D. Thomæ, vt fatetur idem Canus, cuius verba dabo tract. de Matrim. Prop. 5. & mordicus defendit Caramuel in Theol. Morali. lib. 4. num. 1607. & in Theolog. fundam. num. 1192. Vbi ait esse expressam sententiam D. Thomæ. Cui fauet M. Fumus supra, vbi postquam dixit vitium contra naturam esse vnam speciem secundum D. Thomæ. multis tamen modis exerceri; monet confessarium, vt dum circa luxuriæ peccata interrogat. [Tangat species, non autem ad actus, & modos singulares descendat.] Et supponit Diana p. 8. tract. 7. ref. 86 vbi loquens de illo, qui sodomiam commisit, inquit [satisfaceret dicendo: peccaui contra naturam] Ex quo Antonius Cotonius in Summa Dianæ, verb. Confessionis modus. [In confessione non est apperienda circumstantia sodomix (nisi propter reservationem) si cum foemina, vel masculo illam commisit: sed satis est dicere: peccaui contra naturam.] Verum, vt ait D. Franciscus Verde in defensione Caramuelis, quæst. 6. §. 1. fol. 73. [Pendet veritas (huius assertionis) & controuersia, an in vno actu possit esse multiplex numero malitia?] Vide illum, quæst. 4. §. 37. num. 168. fol. 41. vbi satis probabile putat, non posse reperiri: & recole, si placet, propositionem præcedentem. Quibus mal.

multum faret Nauarrus in Manuali cap. 16. num. 5. dum in peccato pollutionis cum complice, vnum tantum, licet grauius, agnoscit peccatum. [Quando se haze, inquit, el pecado de la polucion con ayuda de otro, es mas graue, por participar en el pecado del otro; pero no muda su especie, sino huuiere copula sodomitica, segun Caietano 2.2. quæst. 154. artic. 11.] Sic ille: quæ cum alijs sequitur Dianap. 7. tr. 12. ref. 13. & ref. 32. Vnde semel posito mollitiæ sine socio, vel cum illo, & sodomiam non distingui specie (vt docent Authores supra dati) idem prorsus in ordine ad confessionem dicendum esset, nimirum sodomiam esse grauius peccatum contra naturam, propter participationem peccati alterius, non vero multiplicari numero peccata: sicut fornicatio vnum numero peccatum est, licet duarum personarum concursu fiat.

5 Addit Caramuel in Theolog. Morali, lib. 4. num. 1607. eum, qui bestialitatem, aut sodomiam commisit, satisfacere, si in confessione dicat. [Se procurauisse pollutionem.] Quia tantum occultat circumstantias notabiliter aggrauantes, quas, iuxta D. Thomæ doctrinam, nemo confiteri tenetur. Sed Fr. Ludovicus à Conceptione vbi supra, licet in præmissis conueniat cum Caramuele, dissentit in conclusione: ait enim teneri explicare an cum socio? dicendo: peccaui contra naturam cum socio, vel sine illo, prout res evenerit, quod, iuxta sua principia, videtur intelligendum, quando socius capax est culpæ, propter multipliciter peccati. Non disputo modo. An circumstantia socii in eodem actu carnali contra naturam, augeat numerum peccatorum? An sit tantum circumstantia aggrauans intra eandem speciem? Tu ex dictis discurre. Nullus vero, quem viderim, admittit eum, qui commisit bestialitatem, satisfacere; si dicat commississe sodomiam, quia nec confuse quidem confiteretur peccatum, quod commisit; sed aliud minus graue non commissum. Imo nec satisfaceret, si diceret: procurauisse, vel habuisse pollutionem, propter eandem rationem, quidquid senserit Caramuel.

6 Idemque dicendum puto contra Angelum Maria Verri celli, tom. 1. quæst. mor. tract. 4. quæst. 1. num. 11. asserentem eum, qui proprijs manibus se polluit, satisfacere, si in confessione dicat. [Ex affectu libidinoso propria verenda contrectavi.] & quæst. 27. sect. 8. num. 57. Fœminam solutam seminantem, licet peccet mortaliter, non peccare formali peccato mollitiæ, ac proinde sufficere, quod se accusans dicat, [in-

ho-

honeste me tetigi.] Idemque dicit sect. 13. de frigidis, & spandonibus, & de pueris incapacibus habendi veram pollutionem, sed solum ditillationem quandam. [Quia cum non sit, inquit, seminis prolifici fluxus, non est peccatum contra naturam, nec differt specie à tactibus.] Ex quibus concludit sufficere; quod foeminae, & eiusmodi viri, licet effusionem seminis procuratam consequuti fuerint; de tactibus impudicis se accusent. Quae sunt contra communem Theologorum sententiam. Retuli aliorum opiniones; quarum iudicium penes Doctores sit. Iesuita communiter reprobant.

PROPOSITIO IX.

IN peccato sodomica nemo tenetur explicare in confessione: an agens, an patiens fuerit. Fornarius Iesuita, apud Dianam, 5. par. tract. 14. resol. 56. [Sed qua reprehensione dignus non est?]

I Resp. Reprehensioni parceres; si Dianae opera evolvisset. Nam 3. part. tract. 4. res. 149. hanc sententiam tenet cum Alphonto de Leon: & 5. part. loco citato, idem tradit cum Carolo de Baucio, Alexandro Rufo, & Fornario Iesuita: & 6. part. tract. 6. resol. 36. cum Zambello, Guilino, Lupo, & Reverendissimo Fr. Nicolao Richardo, Dominicano Magistro Sacri Palatii: & part. 11. tract. 1. res. 11. & tract. 3. res. 4. cum Bordono, Machado, Junipero, Iesualdo, Pontio, Mazuchello, Serio, Rocaful, Longo, Possentio, Remigio, Verricelli, Vidio, & alijs. Quibus adde M. Acacium de Velasco, tom. 2. resol. moral. verb. Sodomia, res. 4. 28. Vbi. [Digo lo primero, muy probable es, que el que se acusa deste pecado, no tiene que explicar si fue agente, o paciente.] O quod intercessoribus vni Iesuite veniam largiaris!

PROPOSITIO X.

Defloratio virginis sponte consentientis, etiam sub patria potestate, malitiam tantum simplicis fornicationis continet, & per consequens circumstantiam virginittatis in confessione explicare, non est necesse. Lugo Iesuita de Pœnit. disp. 16. num. 200.

I Resp. Quod solam malitiam simplicis fornicationis contineat, putat probabile M. Sotus in 4. dist. 18. quæst. 2. artic. 4. concl. 13. §. [De simplici.] Vbi sic ait [Non clare video, saltem si puella, quæ non est sub cura parentum, sua sponte vult virginittatem perdere, quod sit distincta species luxuria

riæ à simplici fornicatione, &c. Imo fortasse licet esset sub cura parentum, licet illis aliquam iniuriam faceret, non mutaret speciem. Si quis ergo habeat contrariam opinionem, abundet in suo sensu. Sed tamen ego arbitror, hanc esse probabilem.] Hæc ille. Vnde Petrus de Ledesma in sum. tom. 1. cap. 16. de Poenit. dub. 5. ait. [Algunos Doctores, y entre ellos el Padre Maestro Soto sienten, que este pecado no es distinta especie de la fornicacion.] Soti opinionem refert etiam, & sequitur M. Corradus in Resp. cal. 1. part. quæst. 47. in Addition. Et eiusdem sententiæ est M. Bannez 2. 2. quæst. 62. art. 2. dub. 7. in confirmatione primæ conclusionis. Vbi sic ait. [Cæterum existimo, quod mulier est domina vsus illius membri, sicut, & aliorum, & quia talis vsus non est sine corruptione, non peccat illa contra Iustitiam, si amittat virginitatem.] Et infra. [Ergo etiam, qui admiserit stuprum cum illa volente, non peccat contra iustitiam; neque ipsa neque stuprator; sed contra castitatem.] Hucusque M. Bannez. Quibus adde M. Acacium de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. (Donzella) ref. 172. Vbi sic. [Si la donzella libre, y voluntariamente consiente, aora estè, ò no estè baxo la cura de sus padres, no es stupro el primer acto en que pierde la virginidad, sino de simple fornicacion, y assi esta circunstancia no tiene obligacion de confessarla.] Hæc ille citans Sotum, & alios, & verb. (Luxuria) resol. 204. num. 8. addit Marchantium in ortu Past. c. 5. ref. circa sextum præceptum, & probabile putat Villalobos in sum. tom. 2. tract. 40. diff. 10. num. 5. & 6. Vbi alios refert.

2 Et, præter citatos, eam, quam Cardinalis de Lugo, tuentur Petrus de Navarra lib. 2. de restit. cap. 3. part. 4. de lædente in corporis bonis, dub. 1. in nova editione, num. 419. & alij Neotherici apud Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 14. num. 5. Quibus adde Molfesium, Trullenc, & Megalam, quos citat, & sequitur Diana 1. part. tract. 7. resol. 11. Et plures quos refert, 2. part. tract. 3. Misc. ref. 12. & 3. part. tract. 4. resol. 67. Idem etiam sentiunt Mazuchellus de casib. referu. disp. 21. cap. 4. diff. 5. num. 28. M. Corradus 1. p. resp. quæst. 94. in Addit. Ludonicus à Sancto Raymund p. 1. tract. 1. ref. 11. n. 220. D. Francisc. Verde, in opusc. pro Caramuele, q. 4. §. 64. fol. 50. Leander à Sacram. tom. 1. de Poenit. tract. 5. disp. 8. quæst. 17. §. 2. & R. P. Delgadillo, tom. de Poenit. cap. 17. dub. 69. ibi. [Siue enim puella sit sub cura, & custodia parentum, siue non, eius defloratio, ipsa consentiente, non differt specie à simplici forni-

nicatione : & consequenter nulla adest obligatio explicandi hanc circumstantiam in confessione.] Sic ille. Quod consequenter tenere debent, admissio antecedenti, quotquot asserunt, non esse obligationem confitendi circumstantias notabiliter aggravantes. Imo Sotus, Sanchez, & Navarra, hanc de necessitate confitendam negant, licet de alijs aliter sentiant; putant enim notabiliter non aggravare. Videatur Sanchez supra. Vbi Sotus inquit. [Esse consilium, vt eam explicet,] & Navarra, [Non esse necessario confitendam.]

3 Quod si inquiras, ad quid teneatur puella, quam adolescens vi stuprare contendit? Respondet Sotus, lib. 5. de Iustitia, quæst. 1. lib. 5. §. [Reliquos] his verbis. [Quod si hic obiter quæras; quid ferre debeat pudica puella, antequam in stuprum consentiat? Reuera quodcunque genus mortis. At vero (attende) si non pro virili sua contra pugnet, membrisque resistat, sed immota manens nil agat, consentire censetur? In foro exteriori si immobilis, tacensque maneret, rea stupri iudicaretur; tamen in foro conscientie, tantum teneatur non consentire, neque se sceleri accommodare. Quare si metu taceat, non peccat mortaliter, dummodo nullum præbeat consensum: neque vero nianus in alterum tenetur iniicere.] Hæc M. Sotus. Quem sequuntur M. Ludovicus Lopez 1. p. Instruct. cap. 73. Vega in sum. 2. part. cap. 105. de stupro, & alij apud Henric. lib. 12. de Matrim. cap. 6. num. 8. & tenere videtur M. Fumus in Armilla, verb. Homic. num. 7. dum ait. [Potest patienter tolerare, & voluntate reniti] Quibus consentit Curiel quem citatum sequitur Diana part. 3. tract. 6. Misc. ref. 31. in fine. Vbi sic scribit. [Dicendum est igitur eum Curiele vbi supra, quod si foemina non timeat periculum consentiendi, videtur probabilis sententia eorum, qui dicunt, quod solum tenetur facere id, quod commode potuerit, habita ratione periculi, in quo versatur. Ita quod si, ex vociferatione, aut alia resistentia possit sequi grave Incommodum, vt mors, infamia, vel detrimentum in bonis suis, non tenebitur ea uti. Quoniam oppressio in isto casu non habet rationem actionis liberae respectu foeminae, sed puræ passionis, & resistere ipsi solum præcipitur præcepto affirmatiuo, quod non obligat in omni eventu, sed iuxta mentem rationis, ac proinde non obligat cum tanto periculo.] Sic Diana, ex Curiele. Idem sentit Pasqualigus, decis. 457. cum Gomez de Amescua, & Cornejo, quos ibi citat.

† An vero corruptor virginis sub spe matrimonij teneatur

tur eam ducere, quando ex animo promisit? Respondet M. Serra 2. 2. q. 62. art. 2. [Non teneri, si ipse sit nobilior, vel opulentior] Quod probat ex D. Thom. in 4. dist. 28. quæst. 1. artic. 2. ad 4. Vbi Angelicus Doctor ait. [Tenetur eam ducere, si sint æqualis conditionis.] Vbi, inquit Serra, [D. Thom. sine limitatione loquitur.] Idem tradit M. Corradus in Resp. casu. 1. part. quæst. 99. Videatur M. Texeda in Theol. moral. tom. 2. tract. 1. num. 79. Vbi de sponsalibus inter impares loquens, sic ait. [Bene potest pater matrimonium filij impedire contra eius voluntatem, quando ex illo timetur scandalum, discordiæ, & interparentes odium; & inimicitia, ob indignitatem, & vilitatem, vt ita dicam, sponsæ.]

PROPOSITIO XI.

Pollutio voluntaria in Ecclesia, si fuerit occulta, non est sacrilegium. *Vazquez Iesuita 1. 2. quæst. 72. artic. 7. disput. 98. cap. 3. num. 6.*

1 Resp. Est opinio Mag. Soti in 4. dist. 32. art. 3. Vbi de coniugatis sermonem instituens, sic inquit. [Per turpem effusionem, spontaneamque seminis, violatur locus sacer, sitque celebrandis sacris ineptus, quovsque reconcilietur. Quapropter eiusmodi effusio sacrilegium est, quod genere suo est mortale.] Hanc vero conclusionem paulo infra moderatur dicens. [Quando talis concubitus est sic occultus. vt in publicum venire non possit; tunc forte non est coniugibus peccatum mortale: nam vt dist. 13. quæst. 2. art. 3. scripsimus, nisi de violatione legitime constiterit, non est à celebratione abstinendum, ob idque (artende) iniuria non est adeo atrox censenda.]

2 Quæ doctrina, si frivola non est ratio, de omni effusione seminis idem probat, ideoque pro hac opinione citari solet M. Sotus. Nam vt ipsemet tradit de quacunque violatione Ecclesiæ dist. 13. citata quæst. 2. artic. 3. [Quando violatio Ecclesiæ est occulta: Nec opus est Missas, & sacrificia suspendere, nec Ecclesiam reconciliare, & est, inquit, communis opinio] Nulla ergo seminis effusio in loco sacro, quâdo ita occulta est vt in publicum venire non possit, erit, ex violatione loci sacri, peccatum mortale: patet; [Quia nisi de violatione legitime constiterit, non est à celebratione abstinendum, ob idque iniuria non est adeo atrox censenda.] Sotum sequitur

M. Ludovicus Lopez 1. part. instruct. cap. 82. §. [At v̄ero] qui licet pro coniugatis tantum hanc teneat sententiam, eius fundamentum de omnibus probat, ideoque inconsequenter de non coniugatis negat. Verba eius sunt. [Si tamen sit secretus talis concubitus, quia secundum Scotum, & Theologos non indiget reconciliatione Ecclesie, forte, inquit Sotus, non est peccatum mortale, cui ego assentior.] Et infra. [Dum talis concubitus cum vxore est secretus, excusatur à mortali, ratione non tantæ irreuerentiæ, & quia per talem actum non violatur locus sacer.] Communis autem Doctorum sententia expressè tenet, per pollutionem, & concubitum, etiam iater non coniugatos, si occulta sint, non violari Ecclesiam, nec indigere reconciliatione, vt videre est apud Sanchez de Matrim. lib. 9. disput. 15. num. 4. & 10. Vbi ait. [Esse verissimam fere omnium sententiam.] Quam tenet cum alijs M. Ioannes de la Cruz, 2. part. direct. de Sacrif. Missæ, quæst. 3. Vbi sic ait. [Violatur Ecclesia pollutione voluntaria, & publica; non per pollutionem, aut coitum occultum, etiam à duobus, aut tribus sciatur, dum non publicatur. Ita Paludanus in 4. quæst. 8. art. 4. & Sotus dist. 13. art. 3.] Et tradunt alij apud Barbosam de Potestate Episcopi, p. 2. allegat. 28. n. 37. qui num. 50. dicit esse communem Doctorum. Quos sequitur Franciscus Galleti in Margarita casuum verb. Ecclesia, ibi. [Ecclesia non polluitur sanguinis effusione, si modica, vel occulta: ita scribentes. Maxime Abbas in cap. Proposui, de Consecr. Eccles.] Et M. Acacius de Velasco, tom. 2. verb. Iglesia, ref. 77. num. 6. Vbi ait. [Aduertien los Doctores, que las tales acciones deuen ser publicas, porque si son ocultas, comunmente afirman, que por ellas no queda polluta la Iglesia.] Ex quibus P. Vazquez per legitimam consequentiam intulit [Satis probabile videri, non esse peculiare peccatum sacrilegij, cum effunditur semen, aut sanguis occulte in Ecclesia: quia secundum sententiam communem, quam (inquit) secuti sumus, in tractatu de violatione Ecclesiarum, tantum violatur locus sacer pollutione, & effusione sanguinis notoria] Sic ille communi sententiæ innixus.

3 Vnde consequenter fit, aut fundamentum Soti, & Lopezij pro coniugatis, nullius ponderis esse, aut excusanda esse à peccato sacrilegij, pollutionem, & simplicem fornicationem, si occulta sint. Quod notavit Sanchez supra citatus, num. 10. Vbi postquam rationem, quam Sotus, Lopez, & alij adducunt, proposuit, Sic ait [Ex ratione huius sententiæ aper-

apertè colligitur, fornicationem occultè admittam in loco sacro non habere malitiã læthalem sacrilegij, atque ita loci circumstantiam non esse necessario tunc confitentiam, quia, vt probavimus num. 4. tota sacrilegij mortalis deformitas ex loci sacri pollutione petenda est. Atcessat pollutio, vbi est fornicatio occulta.] Quod autem tota ratio specialis malitiæ sacrilegij proveniat ex eo, quod Ecclesia violetur, tradunt apud Sanchez, num. 4. citato. Palud. Sorus, Caietanus, Armilla, Victoria, Ioannes Nider, Petrus de Ledesma, & plures alij, & approbavit Ludovicus Lopez vbi supra. Inde benè inferens cap. 33. concubitum conjugalem publicum habere malitiã sacrilegij. [Cum per illum violetur locus sacer.] Igitur quicumque alius concubitus, quo, vt potè secreto, locus sacer non violatur, non habebit malitiã sacrilegij. Et ita me citato defendit D. Franciscus Verde in opusc. pro Caramuele, quæst. 4. §. 89. fol. 56. Ex quibus apparet evidens in consequentia huius Authoris.

4 Quapropter sententiam P. Vazquez, expressè tuetur M. Zanardus, 1. part. direct. de Sacrament. Matrimon. capit. 41. fol. mihi 898. dicens: [Non erit peccatum mortale (nempe sacrilegij) si copula, sive licita, sive illicita, sit secreta, quia tantam propter publicam pollutionem seminis, vel sanguinis Ecclesia vt polluta reconciliatur.] Sic ille. Quem sequuntur Emanuel Rodriguez, tom. 1. capit. 243 numer. 19 Frater Basilius de Leon de Matrimon. lib. 10 capit. 10. num. 15. Mag. Victorellus, Grassis, & Sayrus apud illum, & alij viri doctissimi apud Dicastillo de Poenit. disput. 1. dub. 8. num. 651. Item Caspenis, Trullenc, Bassæus, Caramuel, & alij, apud Dianam part. 9. tract. 9. resol. 5. & probabilem esse putat, part. 1. tract. 7. resol. 25. & 26. & part. 2. tract. 3. Miscel. resol. 13. & part. 7. tract. 11. resol. 31. Sicut, & Naldus verb. Sacrileg. num. 12. Leander à Sacrament. tom. de Poenitent. tract. 5. disput. 8. quæst. 9. & Machado, tom. 1. lib. 2. part. 3. tract. 4. document 3. num. 11. & novissimè amplectitur R. P. Delgadillo, tom. de Poenit. cap. 17. dub. 77. & doctissimus P. F. Francisc. Pichon in tract. de Matrimon. disput. 7. lect. 5. numer. 150. Vbi sic [Nisi delictum effusionis seminis sit publicum, non polluitur Ecclesia. Vnde si effusio seminis sit occulta, & si sit graviter peccaminosa, non contrahit malitiã sacrilegij. Ita communis sententia, Auila, Azor, Toledo, Vazquez, Ponce.

5 Notare hic non desinam, non defuisse DD. asserentes, concubitum conjugalem, etiam extra casum necessitatis, non esse prohibitum in loco sacro; ac proinde per illum, etiam publicum, Ecclesiam non violari; & per consequens. Sacrilegij malitiam nunquam contrahere. Ita apud Sanchez supra num. 7. tenent Glossa, Hugo, Laurentius, Gandulphus, Archidiaconus, Henricus, Rosella, Gerlon, quos citatos sequitur Basilius de Leon, lib. 10. de Matrimon. cap. 10. num. 13. & hanc sententiam fortè esse veram, dicit Magister Sotus in 4. dist. 13. quæst. 2. artic. 3. vers. [Ait quarto.] Verba eius sunt: [Violatur Ecclesia per quamcunque illicitam seminis effusionem in vigilia, &c. De quacunque etiam effusione seminis, & sanguinis habetur etiam de consecrat. dist. 2. tamen si de conjugali concubitu dubium sit inter Doctores. Et forsitan per illum concubitum non violatur; nam poenæ sunt restringendæ.] Sic ille, quod absque formidine tradunt alij, apud Dianam part. 1. tract. 8. resol. 34. Quorum opinionem probabilem ipse putat, sicut & M. Serra in 3. part. de Sacram. quæst. 83. art. 3. §. [Tertius est] fol. mihl 341. & apertè sequitur Mascarenhas tom. 1. de Sacram. tract. 5. disput. 5. cap. 6. num. 199. pro illa referens Angelum, Sylvest. & Hurtad. disp. 4. de Sacr. Missæ. diff. 7. [Quia iura, inquit, non dicunt violari Ecclesiam per talem effusionem seminis, sed solum per effusionem contra castitatem, & hæc effusio non est cõtra castitatē, & cum sit licita, per illā, nulla sit iniuria loco sacro.] Sic ille, què sequitur F. Franc. Pichon in suo opere de Matr. disp. 7. sect. 5. n. 147. Mart. de San Ioseph, & alij, quos citatos laudat D. Fran. Verd. pro Caram. q. 4. §. 86. fol. 35 & tanquam probabile admittit M. Acatus de Velasco, tom. 2. verb. Iglesia, resol. 77. numer. 8. dum inquit. [Pero otros conmas probabilidad, &c.] Cæterum contraria est communis inter Theologos, & omninò tenenda ex cap. finali, de consecrat. Ecclesiæ, & cap. Ecclesijs, dist. 68. de sumptis ex Concilio Nyzeno, in quibus generaliter dicitur: Ecclesiam pollui sanguinis, aut seminis effusione. Nomine autem Ecclesiæ venit etiam Cimiterium, ut contra Sotum in 4. dist. 32. q. vnica, artic. 3. concl. 3. docent communiter Theologi, quos citatos sequitur Thom. Sanchez lib. 9. de Matr. disp. 15. n. 40.

& constat ex cap. vnico de consecrat.
Ecclesiæ in 6.

PROPOSITIO XII.

Tactus impudici quantumvis turpes in Ecclesia, non habent malitiam sacrilegij in confessione explicandam. Sanchez Iesuita de Matrimon. lib. 9. disput. 5. num. 21. Fagundez Iesuita, precept. 2. lib. 4. cap. 4. num. 31.

1 Prædicti Doctores hanc sententiam tuerentur, cessante periculo pollutionis, & non aliter, ut ibidem norant: pro qua stat Alcocer apud Sanchez supra, & Caietanus tom. 1. opusc. tract. 17. opusc. 31. resp. 12. dab. 2. & Navarra in capit. consideret, in princip. num. 20. de Poenitent. dist. 15. apud Fagundez in Decalog. lib. 3. cap. 3. num. 13. Quibus adde Bonaciam, & Homobonum, quos citatos sequitur Diana 1. part. tract. 7. resol. 25. & Leander à Sacrament. tom. 1. de Poenitent. tract. 5. disput. 8. §. 4. quæst. 13. addens Gesualdum 1. part. sum. tract. 19. cap. 4. quæst. 14. num. 23. & viros alios doctissimos, & tenet expressè M. Zanardus 1. part. direct. de Matrimon. capit. 1. fol. mihi 898. Vbi sic ait: [Non erit peccatum mortale, (nempe sacrilegij) primo quoad cogitationes, locutiones, & tactus impudicos citra periculum pollutionis seminis, quia propter hanc causam haberent circumstantiam mortalem,] & novissimè amplectitur Rever. Candidus M. Sacri Palatii, tom. 2. disq. 24. artic. 23. dub. 41. Vbi sic. [Aspectus, nutus, verba inhonesta, tactus turpes in Ecclesia, absque pollutionis periculo, non habent circumstantiam sacrilegij apperendam necessario in confessione. Videatur Caietanus in opusc. tom. 1. tract. 17. resp. qui est 31. resp. 12. dub. 2.] Quos sequitur Mag. Acacius de Velasco, tom. 2. resol. mor. verb. Luxuria, resol. 208. num. 2. Vbi ait: [No es circunstancia el desear en la Iglesia tener acto carnal, que se ha de executar fuera de ella; y lo mismo es de los tactos, osculos. &c. que se hazen sin peligro de polucion.] Quo i. putat probabile Cordaba, q. 190. & me citatos sequitur D. Francisc. Verde in opusc. pro Caran. quæst. 4. §. 88. fol. 56. addens Tabien. Caranuelens, Mag. Serrani 1. 2. quæst. 72. artic. 6. dab. 1. §. [Hinc colligitur,] & ante illum Villalobos in in n. tom. 2. tract. 40. dist. 14. Vbi de desiderio rei turpis ait. [No tiene particular deformidad, que no es irreverencia contra el lugar sagrado, y lo mismo de los tactos que se hazen sin peligro effusionis seminis.] Eandem sententiam quoad aspectus, nutus, & verba inhonesta, te-

nent Canus, Ludovicus Lopez, & Ledesma, apud Sanchez, sup. numer. 20. Et pro omnibus stant textus in capit. finali, de consecrat. & textus in capit. Ecclesijs, de consecrat. dist. 1. & textus in capit. Ecclesijs, dist. 18. & reliqui, in quibus tantum dicitur. [Ecclesiam pollui seminis, aut sanguinis effusione.] Non ergo tactibus quantumvis impudicis, seclusa pollutione, & eius periculo.

2 Pro hac sententia militare debent Sotus, & Ludovicus Lopez, propos. præcedenti citati, qui circumstantiam loci sacri tunc in confessione necessario apperendam putant, quando actus inhonestus in eo admittitur impediri ibi posse divina celebrari, quod tenent etiam Caietanus, & Navarrus supra citati. Prædicti autem tactus non impediunt, quia nec illis violatur Ecclesia, nec est violationis periculum, cum absque pollutionis periculo contingant, ut ponimus,

3 Adde quod si eiusmodi tactus secreto fiant, etiam si cum periculo pollutionis occultæ, non habebunt malitiam sacrilegij iuxta Doctores citatos, Propos. præcedenti, asserentes, nec pollutionem ipsam, nec simplicem fornicationem, si occulta fuerint, prædictam malitiam contrahere. Ut benè advertit Leander ubi sup. disput. 8. §. 4. quæst. 13. Ideo R. P. Delgadillo, tom. de Poenit. cap. 17. dub. 77. Postquam id de pollutione statuit. Sic ait: [Vnde à fortiori deducitur, neque per tactus turpes, aut aspectus occultè factos in Ecclesia violari Ecclesiam, imò neque per fornicationem occultam: & consequenter quando est secreta, non est necessarium apperire hanc circumstantiam in confessione.] Et sequitur Franciscus Pichon ubi sup. num. 155. dicens: [Ex dictis sequitur, non esse sacrilegia, cogitationes, desideria, & tactus inhonesti. Ita necessariò fateri debent Authores supra citati num. 150. & sequitur noster Emanuel, qui solum excludit tactus impudicos in partibus verendis, quod etiam ego dico. Dum sequatur pollutio notoria, secus aliter.] Imò M. Serra in 3. part. de Sacrament. quæst. 83. art. 3. fol. 540. §. [Tertius est] existimat Ecclesiam non violari per pollutionem, nisi copiosa sit. [Copiosa, inquit, esse debet, sicut effusio sanguinis: unius enim, vel alterius guttæ emissio, quæ accidit turpia cogitantibus, non sufficit ad polluendam Ecclesiam.]

PROPOSITIO XIII.

Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit confessionis præcepto dicens: [Commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem] non explicando copulam. Turrianus le Suisa, de Poenit. quæst. 9. art. 2. disp. 29. dub. 2. arg. 5.

1 Resp. Hanc sententiam Turrianus refert, in publicis disputationibus Compluti defensatam, à viris satis observantibus Religiosi Ordinis. Quam ipse non sequitur, licet probabilem innuat, dum inquit, probabilius esse oppositum, Verba eius sunt. [Reccētioris aliqui censent probabile, talem modum confitendi sufficere per se loquendo, sed hoc videtur esse contra communem usum fidelium, & ideo probabilius potest responderi, quod debeat explicari] Quibus contrariam opinionem probabilem censere videtur, & talem, iudicat Caramuel in Theolog. fundam. fund. 25. num. 450. Vbi ait Dianam, ni inconsequenter loquatur, debere idem sentire.

2 Adde, forsan ex Amanuentis, aut Typographi incuria, non referri fideliter eorum Religiosorum opinionem. Cuius fundamentum erat: oscula, & tactus ad copulam ordinata eiusdem speciei esse cum illa, ac proinde sufficere, explicare peccatum, sub voce exprimente speciem malitiæ, non explicando in particulari modum peccandi: nimirum an solis osculis, & tactibus, an etiam copula. Sicut in opinione asserente omnia peccata contra naturam esse eiusdem speciei, dicunt eius Authores, sufficere, se in confessione accusare, peccasse contra naturam, non explicando, an mollitiæ, an sodomia, an bestialitate. Unde mihi suadeo, eorum sententiam fuisse, satisfacere, si in confessione dicat. [Commisi grave peccatum cum soluta in specie naturali luxuriæ,] Sic enim saltem confuse dicit individuum peccati, quod patravit, fatetur speciem peccati committi, & solam circumstantiam aggravantem omittit: quod ipsi contendeant Hec est opinio, cuius contrariam dixit Turrianus probabiliorem. Per quæ non manet probabilis opinio, provt ab Anonymo obijcitur; quia peccatum grave cum soluta, non species, sed genus est, ad peccatum naturale, & contra naturam cum eadem.

3 Ex dictis consequenter fit, reiiciendam prorsus opinionem singularem doctissimi Verricelli. tom. I. tract. 4. quæst. 1. num. 11. asserentis, eum, [qui ex proposito, propriis

manibus procuravit pollutionem, si hoc confiteatur, sufficit, neque tenetur explicare deinde sequutam.] Nam cum pollutio ipsa, utpotè libera, peccatum sit, non confiteretur adhuc confusè individuum peccati commissi. Nec ei favent Sotus, Ioannes Sanchez, & Salas, quos non benè pro se citat. Quia Sotus loquitur de pollutione in somnis contingente, & postquam causæ datæ poenituit. [Hinc fit, inquit, quod si quis in vigilia causam daret pollutioni futuræ in somno; sed tamen antequam dormiret, eum legitimè facti poeniteret, pollutio in somno subsequens non esset peccatum, eo quod causa fuerit intercessa. Quæris autem obiter, utrum si tunc etiam confiteretur, post subsequutam pollutionem teneretur iterum confiteri? Respondetur, quod si confessus est, eam ex proposito procurasse, forsitan non esset opus confessione alia; sed tamen tutius est aliam adhibere.] Hactenus Soro loco citato à Verricelli, nimirum in 4. dist. 12. quæst. 1. artic. 7. Ioannes autem Santius in selectis, disput. 21. num. 3. vers. [E contra] expressè etiam loquitur de pollutione in somnis, de qua ait: Poenitentem teneri. [Causam pollutionis dedisse, fateri, tacendo si velit, num fuerit sequuta, vel non in somnis, quia tunc peccatum non est, sed peccati effectus.] Nec plus fauet P. Salas 1. 2. art. 7. disp. 6. sect. 8. nu. 6. dicens: [Si quis ante pollutionem actualem confessus fuit causam datam, probabile putat Thomas Sanchez, & ego verissimum, non teneri postea confiteri subsequutam pollutionem.] Et antea. [Quamvis in eo eventu, quo ante pollutionem subsequutam non sit revocata voluntas, sit confitenda necessario, quia verè est peccatum, ut benè Ledesma, & Sotus in 4. dist. 12. art. 7. vers. Hic fit.] Soti verba sunt, §. At quamvis [Pollutio in somnis procedens ex causa libera, quæ fuit peccatum, est peccatū.] Miror tamen Sotum hanc tenere sententiam, cum ibidem, verbis immediatè præcedentibus, fateatur, contrariam esse D. Thom. [Idemque, ait, expressus affirmat in 4. dist. 9. art. 4. quæst. 1. dicens: Pollutionem in somno non esse peccatum, quia illic nullum est rationis iudicium, sed est signum peccati.] Sic D. Thom. apud Sotum, & plures alij tantum Magistrum sequuti. Quos dedi tract. de peccatis, prop. 4. n. 1. Post hæc scripta in lucem prodijt D. Francisc. Verde opusc. pro Caram. & q. 4. §. 118. fol. 64. pro opinione Verricelli supra relecta aperte militat. Sed audiendus non est. Nam eius fundamentum æquè deobligat à confessione cuiuslibet actus externi. Ut legenti constabit.

PROPOSITIO XIII.

Confessarius, qui poenitentem in Sacramentali confessione ad Prælatum, vel officium no vit indignum, potest illi suffragium negare, in electione gratuita. *Vazquez Iesuita in 3. p. q. 93. artic. 4. dub. 8. num. 5.*

1 Resp. Est communis Doctorum opinio, quam tenet Diu. Thom. quodlib. 5. quæst. 6. artic. 13. Quem sequuntur ferè omnes discipuli. Sotus de secreto, quæst. 4 post 4. conclus. Paludanus dist. 21. quæst. 3. Nugnus Cabeçudo quæst. 11. art. 1. ad 7. fol. 537. Petrus de Ledesma in sum. capit. 22. dub. 3. post 5. conclus. Capreolus, Deza, D. Antoninus, Medina, Martin de Ledesma, Sylvester, & Tabiena, apud Thomam Hurtado, tom. 2. tract. 12. cap. 1. num. 1369. & plures alij, quos refert Sanchez lib. 3. de Matrimon. disput. 16. num. 2. Vbi quadraginta ferè recenset. Quos sequuntur Navarrus, Portel, Gutierrez, & Celestinus apud Dianam 3. part. tract. 4. resolut. 76. Frias, Pessantius, Grassius, Bonacina, Ludovicus de San Iuan, & alij, quibus citatis, suffragatur Leander à Sacrament. tom. 1. de Poenitent. tract. 5. disput. 10. quæst. 84. & Mag. Corradus cum alijs sequenti Propos. citandis. Hęc est probabilitas extrinseca opinionis P. Vazquez, quam tot censuris Theologicis notavit Anonymus.

PROPOSITIO XV.

Prælati qui ex confessione Sacramentali subditi peccata cognoscit potest, huius notitiæ virtute, ab officio ad nutum amobili, cum amovete. *Reginaldus Iesuita in praxi, tom. 1. lib. 3. cap. 2. n. 16. Vazquez Iesuita in 3. part. tom. 4. quæst. 93. art. 4. dub. 8. num. 5. [Vt vel ex his innotescat status, ad quem Iesuitæ sacrosanctum Poenitentia sigillum redigere.]*

1 Resp. Hanc propositionem in proprijs terminis defendunt, apud Sanchez de Matrimon. lib. 3. disput. 16. num. 2. quadraginta Doctores. Quorum agmen regit Angelicus Præceptor, vbi supra, quodlib. 5. quæst. 6. artic. 13. Vbi sic ait: [Si verò per amotionem ab administratione, peccatum nullatenus manifestaretur, puta; si in aliquo Monasterio esset consuetum, quod Abbas pro suo libito ab administratione removeret, tunc, alia occasione accepta, posset subditum sibi confessum

ab administratione remove.] Hæc D. Thom. quem fere omnes Theologi sequuntur ; Durandus , Paludanus , Capreolus , Deza , D. Antonius , Medina , Victoria , Sotus , Ledesma , Ludovicus Lopez , Turrecremata , Sylvester , D. Bonaventura , Scotus , & communiter Scotiæ apud Sanchez supra. Quibus adde Mag. Corradum 1. part. Reip. casu. quæst. 335. Vbi sic ait: [In gratuitis , ubi habet liberam potestatem , potest eum , & privare , & non admittere , & ita dicendum de omnibus , qui habent officium ad nutum amobile. Hæc diximus tenenda esse , quia assertio est D. Thomæ , Soti , aliorumque Doctorum eum sequentium.]

2 Addunt nonnulli Prælatum non solum posse , sed teneri , negare suffragium indigno per confessionem noto , & ob eandem notitiam ab officio amovere , casu quo teneretur , si extra confessionem conscius fuisset indignitatis illius. Ita D. Thom. ubi sup. [Posset , inquit , subditum sibi confessum ab administratione remove , & deberet hoc facere , cum debita tamen cautela , sitalis administratio esset subdito periculosa in posterum.] Et expressè id tradunt Adrianus , & Navarrus , apud Sanchez sup. num. 6. qui ait : [Idem videntur sentire alij Doctores , asserentes Sacerdotes non debere eligere indignum per confessionem notum , aut debere illi negare Eucharistiam , quando absque sigilli iniuria fieri potest. Hi sunt D. Thom. Paludanus , D. Antonius , Victoria , Sotus , Ledesma , Sylvester , Tabiena , & alij.] Hæc Sanchez. Verum Iesuitæ (vt ipse refert numer. 3.) eiusmodi opiniones , ex præcepto Reuer. Patris Generalis Claudij Aquaviva , anno 1590. nec ad praxim deducere , nec privatim quidem docere possunt. Videatur Diana part. 11. tract. 5. resolut. 15. ubi multis probatur post Decretum Clementis VIII. nullum dari casum , in quo Superiores Regularium uti possint notitia habita in confessione subditorum subiungens. [Scio aliquos contrarium asserere , sed quidquid ipsi asserant , semper in mea sententia persistam , & ita me citato tenet nouissimè Hermanus Bussenbaum , & ferè omnes Scriptores Societatis.] Hic est status , ad quem Iesuitæ sacrosanctum Pœnitentiæ sigillum rede gere.

3 Rogabis , an In fractione sigilli detur materia parva ? Respondeo , partem affirmativam probabilem putant , viri doctissimi , Mag. Martinus de Ledesma 2. 4. quæst. 10. artic. 5.

folio mihi 85. Vbi ita sibi obiicit. [In alio quocunque genere peccati potest contingere peccatum veniale, ratione parvitatatis materiæ, ergo proderet poenitentem, quod mentitus est iocose, non erit nisi peccatum veniale.] Respondet s. Quid. [Si coram illis, quibus notus est, dico eum fecisse peccatum veniale, non tamen suspicantur, me audivisse in confessione, probabile est, quod talis revelatio illius venialis non est peccatum mortale, quia est in re minima.] Idem sentit M. Corradus 1. part. Resp. quæst. 331. in Addition. [Si in Francia, inquit, audivi confessionem Petri, quem hic coram illis, quibus notus est, dico fecisse peccatum veniale, non tamen suspicantur me audivisse in confessione, forte esset probabile illam revelationem non esse peccatum mortale, quia est in re minima: mihi tamen verosimilius est esse mortale.] Adhibet exemplum. [Ut proderet, inquit, poenitentem, quod sit mentitus iocose.] Vide etiam Dianam part. 5. tract. 5. resol. 8. vbi ait. [Cavendum est à doctrina. Soti in 4. dist. 18. quæst. 4. artic. 5. & de secreto. memb. 3. quæst. 4. Vbi licet contrarium teneat, dicit tamen id esse probabile.] Hæc ille, sed apud Sotum non reperio. Cum Ledesma, & Corrado videtur sentire M. Acacius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Confessor. resol. 200. num. 3. Vbi ait. [Todos los pecados mortales, y los veniales tambien, si se confesaren dellos, caen debaxo del sigilo, segun la mas comun opinion, &c. Ledesma, Lugo, y otros dicen, que no es pecado mortal quando el Confessor revela vn pecado venial del penitente.] Sic ille. Sed falso id imponit Cardinali de Lugo; nam expressè contrarium tenet loco ab ipso citato, scilicet, tom. de Poenit. disp. 23. sect. 3. num. 50. & 51. Cardinalis verba sunt. [Primò certum est; peccata omnia mortalia, imo, & venialia, esse materiam sigilli, &c. Huic communi doctrinæ ex parte adversatur Ledesma, &c. Hoc tamen alij merito rejiciunt.] Non potuit clarius dicere,

4 Præterea nullam intervenire fractionem sigilli in casibus sequentibus, putant aliqui. M. Corradus 1. part. Resp. quæst. 332. [Si Sacerdos, inquit, dicat; talis confessus est mihi peccata sua, non propterea est fractio sigilli. Imo plus ultra secundum Caietanum. Si Sacerdos dicat. Ego illum non absolvi: non est revelatio, nisi speciem peccati exprimeret, propter quod eum non absolverat.] Et ibidem in Addition. in-

qui-

quiri. [Vtrum reprehensus Sacerdos, quomodo confessio-
nem alicuius usurarij, vel concubinarij audiat, respondere
possit, non absolvo?] Et licet partem negatiuam ipse teneat,
subnectit. [Respondet ibi Caietanus licet hæsitans id licere,
quia cum suspensio absolutionis ex alijs causis provenire pos-
sit, quam ex pertinacia in peccato, illa non est revelatio confes-
sionis.]

5 Rogat etiam M. Sotus in 4. dist. 18. quæst. 4. artic. 5.
concl. 3. [Quid autem si peccata sint publica, vt si sit publi-
cus concubiniarius, aut meretrix? Vtrum licitum sit dicere.
Ita confessã est mihi legitime de suo meretricio, & absoluta
est à me? Videtur enim id esse licitum. Caietanus negat id li-
cere, & profecto opinio est mihi probabilior, quam contraria.]
Hæc Sotus.

6 Addit Syluester verb. Confess. 3. quæst. 5. Confessarium
absque fractione sigilli posse, revelato etiam pœnitente, eius
peccatum grave in aliquo casu revelare, nimirum. [Quando
quis, inquit, confitetur se velle facere aliquod malum, puta
homicidium, quando adest firmum propositum committendi,
secus si confiteretur aliquando consentire, & aliquando dis-
sentire.] Verum hanc sententiam (inquit Sotus in 4. dist. 18.
quæst. 4. art. 5. ad 2.) bene ait D. Thomas [esse erroneã] Ver-
ba D. Thom. reperies in 4. dist. 21. quæst. 3. art. 1. Vbi sic.
[Ad primum dicendum, quod quidam dicunt, quod Sacerdos
non tenetur seruare sub sigillo confessionis, nisi peccata de
quibus pœnitens emendare promittit, alias potest ea dicere
ei; qui potest prodesse, non obesse. Sed hæc opinio videtur
erronea] Quapropter M. Ioannes de la Cruz, referens sen-
tentiam Syluestri in director. 2. part. de Pœnit. quæst. 6. dub.
1. conclus. 2. Sic ait. [Confessor tenetur celare sub sigillo
etiam peccata enormia contra bonum publicum, vt heresim,
etiam si pœnitens dicat non habere animum cessandi ab illis,
& opposita sententia Alexandri, & Syluestri, verb. Confes-
sio 3. asserentium posse Confessorem illa revelare cui pro-
fit, & non obicit, ait D. Thomas ad primum, quod videtur er-
ronea.]

7 Nota quod, revelare peccatum, non revelata persona,
nec coram eis, qui in eius notitiam venire possint, non est
contra sigillum. Est communis Doctorum sententia, quam te-
nent Syluester cum Tabiena in sum. verb. Confessionis celatio,
num. 6. & Sotus in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 5. concl. 3. [Nam
quan-

quando peccatum, inquit, sic dicitur, vt nullatenus in notitiam personæ referri possit, non est confessionis revelatio, eatenus enim celandum est peccatum, vt nullatenus peccator prodatur.] Et M. Corradus 1. part. Respon. quæst. 332. [Quando caput illud vetat, non revelare in confessione audita, intelligitur, quando peccator per ea quous modo detegeretur.]

8 Advertit etiam M. Ioannes de la Cruz in direct. 2. part. de Pœnit. quæst. 6. dub. 2. concl. 3. quod [Si pœnitens, absque necessitate, manifestavit in confessione complicem sui peccati, non tenetur Confessor compliceis peccatum occultare sub sigillo confessionis, & sic pro bono communi est manifestandum, sicut, & alia secreta naturalia, dum tamen non explicetur pœnitens.] Sic ille.

9 Hæc sapientissimi Doctores citati, quæ sunt valde notanda. An omnia probabilia? Alij iudicent. Mei enim muneris non est, de aliorum opinionibus iudicium ferre, sed referre.

PROPOSITIO XVI.

Qui Beneficium Curatum habent, possunt sibi eligere in confessarium simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario. *Hurtado in jura disp. 12. diff. 12.*

1 Resp. Hanc doctrinam, non solum quoad Parochos, sed quoad alios etiam Sacerdotes, tradit M. Sotus in 4. dist. 18. quæst. 4. artic. 2. §. [Similiter, & omnes.] Vbi sic ait. [Curati consuetudine habent, vt possint sibi eligere Confessores, præterquam in casibus reservatis. Quin vero, & vniuersi simplices Sacerdotes eadem gaudent facultate, vt sibi promiscue quemcumque eligant Sacerdotem. Quapropter, & cuiuscunque de Religiosis confiteri possunt, quamquam eiusmodi Religiosus nec sit expositus ab Episcopo, nec à suo Prælato.] Hæc Sotus. Et quoad Parochos tenent ex eodem Prædicatorum Ordine Margarita Confessorum, & Ledesma, ex Panormitano, quos refert, & sequitur Vega 1. part. sum. cap. 75. Vbi sic. [Segun Panormitano, puede el Cura elegir Confessor para si, ni mas, ni menos que el Obispo, vt est in iure, y esta opinion tuoa tambien Margarita Confessorum, y assi dize bien Ledesma, que los Curas por la costumbre que ay, pueden elegir para si Confessores, los quales los puedan absolver, sino es de los casos reservados. Y yo se auer puesto en practica ya Cura

doc.

docilissimo la opinion de Margarita, y de Panormitano, fundandote en esta costumbre, que dize Ledesma que ay.] Hæc Vega, cuius sententiam amplectuntur alij apud Leandrum à Sacram. tom. 1. de Poenit. tract. 5. disp. 11. quæst. 34. Quibus consentit Patqualigus decif. 105. vbi probat id competere Curatis de iure communi.

2 Eandem tenet Sylvester verb. Confessor 1. quæst. 8. quem pro illa citat P. Suarez, tom. 4. in 3. part. disput. 27. sect. 2. num. 7. Sylvestri verba sunt. [Qui possint eligere Confessorem? Et dico quod sunt Episcopi, & Prælati superiores, &c. Et similiter Prælati inferiores exempti, vt Abbates, & huiusmodi. Notandum tamen, quod, vt eligere possint prædicti inferiores, requiritur primo, quod sint Prælati, capiendolarge Prælatos, etiam pro Sacerdotibus curatis; vt dicit Panormitanus in dicto cap. finali, qui large dicuntur Prælati.] Et infra, hanc doctrinam extendit, contra nonnullos, ad Prælatos inferiores Religiosorum. [Tertio, inquit, requiritur quod sint immediatè sub Papa, quia exempti habentes immediatè supra se Abbatem, vel Generalem, & huiusmodi, eligere communi iure non possunt, secundum Hostiensem, quod ibi Panormitano placet, & hoc sequitur Angelus. Sed Petrus de Palude in 4. tenet contrarium dicens, quod Prior, si est Prælati, & exemptus, licet subsit Abbati, & Maioribus, hoc potest sine licentia eorum, quia hoc privilegium, inquit, de eligendo Confessorem æqualiter conceditur Episcopis, & minoribus Prælati exemptis. Hoc sequitur Archi. (attende) & hoc tene: quia constitutio est gratiosa, & latè interpretanda.] Hæc Sylvester.

3 Nec dissentire poterunt M. Gallo, & M. Orellana, quos citatos sequitur, M. Petrus de Ledesma, tom. 1. de Sacram. Poenit. cap. 12. concl. 5. §. [La segunda sententia.] Quorum sententiam probabilem putat M. Ioannes de la Cruz, in direct. part. 2. de Sacrament. Poenitent. quæst. 5. dub. 6. concl. 2. & amplectitur Thomas Hurtado, tom. 2. resol. moral. tract. 12. cap. 1. numer. 2024. Hi inquam, dissentire nequibunt, quia asserunt Parochum, post Tridentinum, posse Sacerdotem simplicem, non approbatum ab Ordinario exponere ad audiendas suorum Parochianorum confessiones. Parochus autem sibi potest simplicem Sacerdotem, quem subditis exponit, eligere; nam vt ex D. Thom. D. Antonino, & alijs tradit M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. quæst. moral. cap. 21.

¶ 6. num. 64. [Potest Prælatus vti licentijs, quas subditis concedit, & concedere confessario, vt eum absolvat, & cum illo dispentet, sicut potest committere dispensare cum alio.]
 Quæ sententia est expressa D. Thom. in 4. dist. 21. quæst. 1. artic. 5. quæst. 4. ad 1. [Eis, inquit, quæ authoritate iurisdictionis dantur alijs, potest etiam Prælatus vti, tam in temporalibus, quàm in spiritualibus.] Expende, quæso, apertam ex hac doctrina illationem pro Parocho, quo ad electionem confessarij etiam simplicis Sacerdotis. Sed ne inde firmam reputes, quia principium, cui innititur, dicunt esse improbable plures Doctores cum Diana part. 10. tract. 16. ref. 75.

PROPOSITIO XVII.

Qui mille aureos, v. g. furatus est, satisfacit; si in confessione dicat, subripuisse quantitatem gravem. Vazquez Iesuita in 3. par. tom. 4. quæst. 91. art. 1. dub. 3. Quod procedit etiam si à diversis, dummodo vnicuius actus. Idem Vazquez, dub. 4. num. 5. 8. & 10.

I Resp. Hæc sententia plures habet patronos, & quidem doctissimos. Eam tenet Sylvester, verb. Confessio 1. num. 10. quæst. 9. Vbi sic ait. [De aggravantibus intra eandem speciem sunt opinionis, sed secundum D. Bonaventuram communior, & secundum D. Thomam probabilior est, quod eas confiteri, necessarium non sit. Opinio Altifiodorensis dicentis, quod necessario sint confitendæ, sicut quod ei, qui furatus est mille aureos, non sufficit dicere; furtum admisisse, non est vera regulariter, (attende) sed in casu scilicet, quando tales sunt, quod eis non scitis, Sacerdos scire non potest, quid sit facturus, vel ratione iurisdictionis, vel ratione damni dati, quia aliquando hoc oportet scire, vt sciatur modus imponendæ restitutionis, vel vt sciatur, an talis quantitas sit reservata Episcopo.] Hæc Sylvester, & eadem Vazquez supra, dicens ratione excommunicationis, vel reservationis debere, cum sit opus exprimi; & sententiam Sylvestri vt supra explicatam putat esse verissimam. Et saltem probabilem esse, ait Mag. Petrus de Soto, de integritate confessionis, lect. 9. Vbi postquam dixit, ex mente Sylvestri non esse per se necessarium, manifestare quantitatem furti, subnectit. [Nos verò putamus tutius esse, vt cum certa est quantitas manifestetur.] Et tenere videtur. M. Zanardus in direct. 1. part. de Sacramento Poenitentia, capit. 13. §. [Notandum tamen venit.] Vbi ait:

[Si

[Si autem circumstantia non aggravet in infinitum , sed tantum notabiliter in eadem specie , non erit simpliciter , & de præcepto , sed bene de consilio confitenda , nisi haberet reservationem annexam , quia , v. g. furtum decem aureorum sit casus reservatus .]

2 Et expressius M. Serra 1. 2. tom. 2. quæst. 73. articulo 7. folio mihi 111. [Secundam , inquit , sententiam , quæ D. Th. videtur probabilior , (nempe non esse obligationem confitendi circumstantias notabiliter aggravantes intra eandem speciem) tenet Navarrus , cap. 6. num. 7. & alij innumeri ex recentioribus , quibus non videntur inconvenientia , quæ auctoribus primæ sententiæ inferunt , nempe satisfacere suæ obligationi illam , qui furatus est mille aureos , dicendo in confessione : furatus sum rem notabilem .] Hæc ille , supponens , ut exterminis patet , esse consequentiam legitime deductam ex doctrina D. Thomæ , & talem iudicari ab ipsismet adversarijs , si quidem aliter vitari non posse contendunt , quam sustinendo contra D. Thomam explicari debere in confessione circumstantias notabiliter aggravantes .

3 Adde non solum esse consequentiam , sed doctrinam in proprijs terminis traditam à D. Thoma in 4. dist. 16. quæst. 3. articulo 2. ad 3. quæst. Vbi sic ait . [Quod autem accipiat multum , vel parum , talis circumstantia aggravat , sed peccatum non mutat . (& ad quintam .) Quod non sint de necessitate confitendæ , nisi circumstantiæ , quæ ad aliam speciem peccati trahunt , hoc probabilius est .] Et objectioni quæ in contrarium fieri poterat , respondet dist. 22. quæst. 1. articulo 4. [Ad secundam dicendum , quod quantitas culpæ , quæ est ex specie peccati , debet innotescere Sacerdoti per confessionem , non tamen oportet de quantitate quæ est , ex circumstantijs quibuscunque , ut supra dictum est .] Hæc D. Thom. qui ita expresse loquitur , ut nec adversarij inficiari possint . Quorum primus M. Dominicus de Soto in 4. dist. 18. quæst. 2. articulo 4. §. [Aliæ autem sunt] sic scribit . [Aliæ autem circumstantiæ sunt , quæ aggravant peccatum , sed tamen speciem non mutant , ut si quis furatur , vel decem , vel centum , vel mille , & de istis sunt opiniones diversæ . Quidam enim opinantur solas circumstantias mutantes speciem esse de necessitate confessionis , atque huius opinionis fuit D. Thomas , & Bonaventura , & Durandus , & est fere communis opinio .] Hæc ille . Sed infra , §. [Colligamus] à tantis Ecclesiæ Patribus , atque
Docto-

Doctoribus discedens, contrariam opinionem tuetur. [Ac profecto, inquit, pro mea ingenij tenuitate, &c.] Multis, contra illos, probare contendens, eum, qui furatus est mille, teneri hanc quantitatem in confessione exprimere, nec satisfacere, si dicat [fecisse furtum notabile.]

4 Cæterum alij Theologi, pro sui ingenij tenuitate, non audent à tantis Magiltris recedere, illorum amplectuntur sententiam; quam vltra P. Vazquez, & supra citatos, tuentur Giptius, Megala, & Zerolla, quos citat, & sequitur Diana 1. par. tract. 7. resol. 14. Thomas à Iesu. Archangelus Rubeus, & alij, quibus citatis subscribit Leander à Sacramento, tom. 1. tract. 5. disp. 8. §. 3. quæst. 2. & §. quæst. 26. & putat probabilem Bonacina, apud Dianam, sup. Debentque tenere consequenter ad Doctrinam D. Thomæ, quotquot illum sequuntur negantem obligationem confitendi circumstantias notabiliter aggravantes intra eandem speciem, quorum syllabum dabo infra tract. de Matrimon. Propos. 5. num. 2. Et novissimè tenet Ioannes Pontius, Ordinis Minorum, in cursu Theologico, disp. 45. quæst. 7. concl. 2. num. 53. dicens: [Pœnitentem non teneri consequenter ad confitendam talem circumstantiam, sed sufficere, quod dicat: furatus sum quantitatem mortaliter peccaminosam; & si ipse confessarius petat quantitatem, ipsum posse dicere: non teneor adhuc confitendum.] Quem ex eadem familia sequitur R. P. Christophorus Delgadillo, tomo de Pœnit. cap. 17. dub. 71. [Petes, inquit, an qui furatus est mille aureos, satisfaciat in confessione dicendo: subripui materiam peccati mortalis, aut rem notabilem? Respondeo affirmatiuè, quia circumstantia non mutat speciem.] Hæc ille. Et Mazuchellus de Cal. reteruatis disp. 21. cap. 4. diff. 5. n. 28 ibi [Gravius peccatum est furtum mille aureorum, quam centum, & tamen quantitas non est explicanda in confessione; sed satis est dicere: subripui quantitatem notabilem] Ita cum alijs. [Et est fere communis opinio.] Vt testatur ex adversarijs M. Dominicus de Soto supra.

5 Quod autem quantitas fuerit à pluribus subrepta, dummodo vnico actu, parum ad rem facit, vt constat ex dictis sup. Propos. 7. Vbi vnum tantum peccatum intervenire in vna actione plures lædente personas, tradunt Ioannes Pontius, Martinus de San Ioseph, Constantinus de Castro, Leander à Sacramento, Megala, Duardus, Verricelli, Bonacina, & ante illos M. Bannez, quem sequuti sunt M. Serra, & M. Zanardus, &

putant probabilem Diana, Alterius, Bafius, Cornejo, Mag. Candidus, & alij. Vide supra, & tract. de Matrim. Prop. 5. §. [De illatione,] & in terminis defendunt F. Ludovicus a Conceptione in examine veritatis, tract. 5. de Pœnit. casu 5. num. 12. fol. mihi 444. Vbi ait. [Infero octavo furantem res plurimum vno actu, vnicum solum patrare delictum, si res sint eiusdem rationis moralis, hoc est, vel seculares, vel Ecclesiasticæ,] & R. P. Leander à Sacramento, tom. 4. de censuris, tract. 1. disput. 3. quæst. 5. 1. ibi. [Probabilius est, quod in casu non committat fur duplex peccatum, sed vnum, cum ibi vna tantum reperiatur actio, nil obtans ad hoc multiplicitas iuris læsi vt diximus] nempe tom. 1. de Pœnit. tract. 5. disp. 8. §. 3. quæst. 26. Vbi inquirens [An si quis vnico actu subripiat à pluribus quantitatem notabilem, plura patret peccata, & teneatur numerum personarum exprimere?] Respondet. [Affirmant Molina, Bonacina, Henriquez, Fagundez, &c. Sed probabilius respondeo, non committere nisi vnum peccatum, nec teneri in confessione exprimere numerum personarum, quia ibi vnica tantum est actio, ergo vnicum tantum peccatum.] Sic ille cum Vazquez, & Cardin. Lugo; quos sequitur Illustrissimus, & R. P. M. Acacius de Velasco, tom. 2. resol. mor. verbo (Golpe) resol. 2. num. 5. Vbi sic. [Absolamente solo ay vna transgression, y vn solo pecado, y lo mismo digo del que con vna accion solo hurta dos vasos de plata de diversos dueños. Ni obsta, que de aquella accion se figan muchos daños supuestoque no ay muchos pecados, sino muchos efectos de vn mismo pecado.] Et quando res sublata plurium esset dominorum pro indiviso, consentit Diana 3. part. tract. 4. resol. 164. & part. 9. tract. 9. resol. 5. in fine, & absolute defendit part. 11. tr. 7. rel. 23. cum Verricelli, & Martino de San Iosepho, quos ibi citat. Etnouissime renet expresse Illustr. Archiep. Hispanensis, Fr. Petrus de Tapia in Cathena Moral. lib. 3. q. 4. ar. 3. n. 9. & M. Serza 22. tom. 2. q. 66. art. 3. in fine, fol. mihi 655.

PROPOSITIO XVIII.

Confessarius, ex ignorantia vincibili, non precipiens pœnitenti restitutionem, non manet obligatus restituere, etiam si pœnitens nunquam restituat. Eustacius Iesuita, tom. 1. tract. 7. cap. 12. quæst. 7. num. 364. Aegidius Iesuita, de Sacram. disp. 8. dub. 17. num. 144. Et est communis opinio apud Iesuitas.

Resp.

1 R. Confessarium ex ignorantia, etiam crassa, & affecta, non præcipientem restitutionem, non esse ad illam obligatum, tradit doctus M. Serra, 2. 2. quæst. 66. art. 7. fol. 227. dicens: [Hic se multorum sententiam, quos refert, & sequitur Diana, 2. part. tract. 2. Misc. resol. 1.] Et eam tenent Bonacina plures citans de reitit. disp. 1. quæst. 2. punct. 11. num. 13. Malderus, 2. 2. tract. 5. cap. 3. dub. 24. Bartholomæus à S. Fausto in Specul. Confess. disp. 4. quæst. 121. num. 7. & 8. Leander à Sacramento, tom. 1. de Sacram. tract. 5. disp. 11. quæst. 138. & Gaugericus Hispanus in Additionibus ad summam Caetani, editam Diaci, anno 1613. verb. Restitutio, fol. 607. Quorum fundamentum est, quia obligatio restitutionis oritur ex violatione iustitiæ. Confessarius autem, si alicui ex iustitiâ, soli poenitenti tenetur, non illius creditoribus, quia non temporalibus istorum bonis, sed spiritualibus illius prospicere debet. Quapropter novissimè hanc sententiam amplectitur R. P. Delgadoillo, tom. de Poenic. cap. 19. dub. 43.

2 Omitto in aliquorum doctrina non esse facile, rationem reddere, cur vel contra charitatem delinquat? Nam si ipsemet, qui furatus est, non restituens rem alienam cum potest, & advertit ad restitutionem teneri, non peccat actualiter, nisi renovet consensum retinendi, (vt cum Caetano, tradit M. Serra, 2. 2. q. 66. art. 3. circa solutionem 2. & in resp. ad 2. Quorum verba dedi, tract. de peccatis, Prop. 1.) Cur actualiter peccabit confessarius omissens ex ignorantia vincibili, & crassa consulere, seu declarare poenitenti obligationem restituendi? Nonne, & istud per puram omissionem contingere potest? Sed quis illationem concedere audebit? Verum nec principio fidendum est, quia illius defensores stant apertissime contra D. Thom. in 2. sent. dist. 35. q. 1. art. 3. Vbi ait. [Nec alicui dubium est, quod aliquo sic se habere, per omissionem peccat, quia iuste punitur, ex hoc quod præceptum non implet, ommissio actus, peccati rationem consequitur, ex eo quod voluntaria est.] Et infra ad 2. [Peccatum omissionis non est originale, sed actuale: nec dicitur actuale, quasi in aliquo actu existat, sed quia ad genus actus reducitur.] Quod iterum firmat 2. 2. q. 79. art. 3. ad 1. Itaque secundum D. Thom. indubitatum omnibus est, actualiter peccare illum, qui restitutionem facere omissit, cum potest, & advertit ad illam teneri; & consequenter peccare actualiter confessarium, qui de eiusmodi obligatione poenitentem admonere omissit. Quapropter iure optimo Catharinus in Annotat. in commẽ-

caria Caietani, lib. 5. de Sacram. Penit. §. 3. fol. mihi 437. Sic ait.
[Concludit Caietanus, quod neuter peccat, non statim facien-
do, quod tamen tenetur statim facere. Quæ si quis intelligit, ad-
mirabor.]

3 Notat M. Bannez eum, qui rem furtivam à latrone acce-
pisset, sciens esse furtivam, non teneri ad eius, seu fructuum re-
stitutionem, etiamsi illis factus sit locupletior, dummodo fur
non reddatur impotens ex illa donatione ad restituendum vero
domino, & res ab illo accepta sit vnico vsu consumptibilis, &
materia mutui, qualis est pecunia, pannum, vinum, &c. Ita ex
Bannez, refert M. Serra, 2. 2. q. 62. art. 6. dub. 2. quem ipse impug-
nat, §. [Dicendum est 2. &c. Sed cum Bannez sentit M. Petrus
de Ledesma in sum. tom. 2. tract. 8. cap. 14. dub. 3. post 4. conclus.
quando bona fide accepit, & apud illum communis est Thomi-
starum, si res non extat, licet ex ea ditior factus sit. Verum si hæc
opinio admittatur nequit efficaciter impugnari M. Bannez.

PROPOSITIO XIX.

Infirmus moribundus, qui verbis, aut iuribus Confessionem perijt, vel
signa penitentiae dedijt, si testis sit, qui deponat, absolvendus est. Vaz-
quez Iesuita, in 3. part. tom. 4. q. 91. art. 2. dub. 1. Suarez Iesuita tom.
4. in 3. p. disp. 23. sect. 1.

1 R. Hæc sententia communis est inter Doctores, quos ad
facietatem refert: & sequitur Diana, 3. p. tract. 3. de Absolutione
moribundi, resol. 1. & 3. vbi supr. triginta citatos reperies. [Et
(quod gratulor.) Hæc opinio, inquit, est communis in schola
Patrum Societatis Iesu.] Cuius præcipuum fundamentum de-
sumitur ex authoritate Conciliorum. Arausicanum primū cap.
12. [Subito obmutescens, prout statutum est, poenitentiã acci-
pere potest, si voluntatis præterite testimonium, aliorum verbis
habet, aut præsentis in suo nutu.] Idem habetur in Concilio
Carthagenensī 3. in cap. Agrotantes de consecr. dist. 4. & in Cō-
cilio Carthagenensī 4. cap. 76. & in Rituali Romano Pauli V. edi-
to, anno 1615. in Ritibus de Sacram. Poenit. Vbi sic dicitur. [Si
inter confitendam, vel etiam antequam incipiat confiteri; vox,
& loquela ægri deficiat, &c. Si denderium confitendi, sive per
se, sive per alios ostenderit, absolvendus est.] Sic in prædicto Ri-
tuali cum consultatione Cardinalium, & authoritate Apostoli-
ca typis dato, vt probat Coninch contra Coquetium. Videatur
Diana, p. 9. tract. 9. res. 47. §. Sed hæc opinio.

2 Non me latet contrariam sententiam tueri communiter
Recentiores Dominicanos, inter quos, Solus, Canus, Ludovi-
cus

cus Lopez, Nugnus, Cabezudo, Alvarez, Corradus, Petrus Eay, Franciscus Coquetius, & alij, apud Dianam vbi sup. Verum leuitarum sententia, Conciliorum autoritate fulcita, est expressa Angelici Præceptoris, Opusc. 65. §. [de Sacram. Vnctionis] in fine, vbi sic ait. [Si autem infirmus, qui petit vñtionem, amisit notitiam, vel loquelam, antequam Sacerdos veniret ad eum, nihilominus vngat eum Sacerdos; quia in tali casu (attende) debet etiam Baptizari, & à peccatis absolvi, vt Extrav. de Baptismo, & eius effectu, cap. Maiores.] Hæc D. Thom. Quem ex antiquis eius discipulis sequuntur D. Anton. 3. par. tit. 10. c. 2. Sylvester verb. Confes. 3. num. 16. Paludanus, dist. 21. quæst. 2. artic. 2. concl. 2. & alij, & ex Recentioribus Ioannes de la Cruz in direct. par. 2. de Sacram. Pœnit. quæst. 3. dub. 8. concl. 2. Barnabas Gaslego, & Acacius de Velasco infracitandi. Quaproptec iure optimo in M. Coquetium sic invehitur Diana, sup. resol. 4. in fine. [Vnde valde miror Coquetium, in dissertatione de Confessione per litteras, cap. 11. num. 40. docuisse, illam in Praxi non esse probabilem.] Sic pro D. Thoma modestissimus Diana, & potiori iure contorquere posset contra M. Cabezudo qui 3. part. quæst. 9. artic. 3. dub. 20. ausus est dicere hanc sententiam esse temerariam, & vt talem à Clemente VIII. declaratam. Quod manifeste falsum est.

3 Sed quid si testis, qui de petitione confessionis fidem facit; id non deponat coram infirmo? Poterit ne confessarius per notitiam in absentia moribundi acceptam, illum postea presentem absolvere? Responder affirmativè Bonacina tom. 3. disput. 2. quæst. 3. punct. 3. numer. 4. dicens ita Romæ sensitse multos Doctores. [Et ita, inquit Diana, sentiunt multi viri docti Societatis Iesu, & nostræ Religionis.] Pro qua citat P. Henriquez, P. Valentiam, P. Fillucium, Fernandez Zambanum, & alios. Quibus adde P. Barda in Selectis moralibus, libr. 10. quæst. 13. Vbi pro illa adducit Possevinum de officio Curati, de Pœnit. capit. 7. num. 88. & Villalob. in sum tom. 1. tract. 9. de Pœnit. diffi. 37. à num. 6. Averfam, Gamachæum, Pontium, & alios, & probabilem sibi videri, ait Diana supra. ref. 7. & 4. part. tract. 4. resol. 92.

4 Hanc sententiam tenet etiam M. Ioannes de la Cruz, in directorio, 2. part. de Pœnit. quæst. 3. dub. 7. conclus. 3. §. Nec est idem. Vbi sic ait. [Quia et i confessio sit facta in absentia Confessoris, absolutio fit in presentia, & Confessor tunc habet moralem notitiam de statu pœnitentis, & presen-

tempenitentem absolvendum.] Eandem opinionem citatis Ioanne de la Cruz, & Magistro Ioanne à S. Thoma, viro doctissimo, tenet M. Barnabas Gallego, tract. de conscientia probabili, dub. 7. §. [Ex ultimis verbis.] Et novissimè tueretur M. Acatus de Velasco, tom. 1. verb. Absolutio, resol. 13. numer. 4. Vbi sic. [Digo lo tercero: Con mucha seguridad puede el Confessor, hallandose presente, absolver al dicho enfermo, en virtud de la noticia que èl le diò de sus peccados, quando le escrivio la carta, porque en este caso, aunque la Confesion se hizo al Confessor ausente, con todo despues la absolucion no la dà estando ausente, sino presente, &c. Y si vn Sacerdote puede absolver al que halla fuera de sentido, si ay testigos que dizen, que pidio Confesion; porque està presente el Sacerdote quando absolve: tambien podrá hazer lo mismo en nuestro caso, pues milita la misma razon. Esta opinion tiene Enríquez con otros muchos, y muy graves Doctores: y assi siento que es muy probable, y que se puede seguir con mucha seguridad.] Hæc ille. Quæ eodem fundamento ducti tenent Philippus Gamahæus, Mancinus, Kellisonius, & Cælestinus, apud Dianam, part. 5. tract. 14. resol. 40. Et favet Sylvester, verb. Confessor, 3. quæst. 13. in fine, vbi cum asserat, absolvendum ad testimonium alicuius, non dicit debere ferri in presentia moribundi. [Si ista, inquit, contingant, postquam æger Sacerdotem petiverat, puta quia loquelam perdit, aut furiosus efficitur, ad nutum poenitentis, vel ad testimonium eorum, qui audiverunt illum poenitentiam, vel Presbyterum petere, debet ei, quidquid potest humanitatis, impendere, absolvendo scilicet, generaliter, & Eucharistiam præbendo, si id sine periculo potest. Et in hoc sufficit vnus testis cum nulli fiat præiudicium.]

5 Stabunt etiã pro hac opinione quotquot asserunt Clementem VIII. non damnasse Confessionem absenti factam dum propositionem illam: [Licere per litteras, vel internuntium confessario absenti Sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere.] damnavit [tanquam ad minus falsam, temerariam, & scandalosam.] Solũ enim, inquit, intendisse condemnare absolutionem ab absente collatam, quam expositionem, post P. Suarez, qui primus (vivente adhuc Clemente) adhibuit, tom. 4. in 3. part. disput. 21. sect. 4. num. 10. amplexati sunt Filliatus, Villalob. Becanus, & tanquam probabilem Diana, 3. part. tract. 3. resol. 7. Item

Castro Palao, tom. 4. de Pœnitent. tract. 23. punct. 5. num. 8. & punct. 8. num. 9. Vbi citat Zerollam, Valentiam, & Reginaldum. Quibus adde Marcum Vidal, tract. de Pœnitent. num. 19. fol. 427. & num. 61. fol. 430. & à num. 98. fol. 450. Martinum de San Ioseph, in Monitis Confes. tom. 1. lib. 1. tract. 6. de Pœnitent. num. 6. Ludovicum Caspensem, & alios. P. Bardii in Selectis moral. lib. 10. quaest. 13. num. 39. & 40. Tamburinum in Methodo expedite Confes. lib. 2. cap. 10. §. 1. num. 13. & Dicastillo de Pœnit. disput. 9. dub. 9. num. 840. Vbi cum Bonacina, Philiberto Marchino, & Cardinali de Lugo, hæc tuctur sententiam, addens num. 843. cum Cardinali de Lugo idem dicendum; licet testantes in absentia non viderint signa voluntatis confitendi, sed ex aliorum narratione referant, quia Rituale Romanum solum requirit, quod confitendi desiderium, per se, vel per alios ostenderit, quod verificatur, licet per alios manifestet. Quod tenent etiam Martinus de San Ioseph, & Hermanus Buitcbaum, quos citatos sequuntur Diana, part. 11. tract. 7. Miscel. resol. 31. & Leander à Sacrament. tom. 1. de Pœnit. tract. 5. disput. 5. quaest. 44. Nec dissentit Sylvester, nec Thomistæ citati, vt ex eorum fundamento colligi potest. Nec D. Thomas vbi supra; qui absolutioni moribundi in tantum favet, vt opusculo 65. de officio Sacerdotis, §. [de Cautela in Confessione habenda.] Hæc scribere non dubitaverit. [Si infirmus petit pœnitentiam, & antequam Sacerdos veniat ad eum, sit mortuus, vel amiserit loquelam, Sacerdos habeat eum pro confesso, & post mortem absolvat eum.] Sic D. Thomas, in novissima etiam editione Veneta, anno 1593. Cui Iesuitæ in hac parte non acquiescunt. Quia contrarium constat, ex dist. 1. de Pœnit. cap. [Multiplex] ibi. [Quod manens in corpore non receperit, consequi exutus carne non poterit.] Et ex Tridentino, Sess. 14. Can. 9. [Si quis dixerit absolutionem sacramentalem non esse actum iudiciale, anathema sit.] Vnde Caramuel in Theolog. fundam. in secunda editione Romana, num. 1878. [Conclusio hæc: Anima separata à corpore non potest à peccatis absolvi: est certa, apud Catholicos.] Sic ille, & omnes. Quapropter mihi si fradeo opusculum illud non esse

Div. Thomæ,

PROPOSITIO XX.

Moribundus, qui nec Confessionem petijt, nec signum contritionis dedit, si more, & modo Catholico vixerit, potest Sacramentaliter à peccatis absolvi. Tamburinus Iesuitain Methodo expedit à Confessionis, lib. 2. cap. 10. §. 1. num. 11.

1 R. Hæc sententia continetur in Sacerdotali Romano antiquo, tract. de Sacrament. Pœnitentiæ, cap. 26. & videtur expressa Sancti Antonini, ibi relati. Vbi hæc ex illo referuntur verba. [Talis infirmus, qui amisit loquelam, vel usum rationis, si bene vivebat, vt bonus, & fidelis, & frequentabat Confessionem, & Communionem, quamvis non petierit Sacramenta, quia ex insperato talia acciderunt, debet præsupponi cōtritus, & faciente aliquo Confessionem generalem pro eo, sicut fit in populo, Sacerdos faciat absolutionem ab omni sententia, & peccato.] Hæc ibi. Et hanc opinionem approbavit Gregorius XV. cum esset Archiepiscopus Bononiensis, in Memoriali Confes. cap. 1. de forma Sacramenti Pœnitentiæ, num. 16. fol. 215. edito Romæ apud Ioannem Baptistam Bidelum, anno 1623. Vbi addit, debere Sacerdotes ad Praxim illam deducere. Sic enim, inquit. [Licet absolvere moribundum, etiamsi nullum pœnitentiæ signum det, in præsentia confessarij; si tamen aliquis testetur, eum ostendisse confitendi desiderium. Ita docet Rituale Pauli V. inò addit Sacerdotale Romanum, pagina 624. ex doctrina D. Antonini, posse etiam absolvi moribundum assuetum frequentare Confessionem, quamvis repentino casu oppressus Sacramentum non petierit. Neque solum potest confessarius in his duobus casibus absolvere, sed etiam debet, quia contingere potest, moribundum esse tantum attritum, vnde damnetur, nisi absolvatur.] Sic ibi.

2. Ideo hæc sententia est hodie fere communis inter Theologos. Eam tenent Molfæus in summa, tom. 1. tract. 7. cap. 15. num. 48. Vbi sic ait. [Hanc opinionem, vt mihi retulit noster D. Gabriel Lotterius, vir magnæ eruditionis, Romæ sequuti fuerant ipse, & Franciscus Suarez, & P. Salmeronus Societatis Iesu, & P. Luppus Capuccinus; & audiui etiam, quod dum casu cadebat Romæ quidam, ex fabrica Sancti Petri, & reperiebatur ibi Clemens VIII. Pontifex Maximus, vir sapientissimus, & vidisset illum cadentem, quod dederit ei absolutionem, dicens: Si es capax absolutionis, absolvo te à peccatis.] Et

infra. num. 49. [Non est ratio convincens, cur id fieri non possit sub conditione, quando hic talis signum non dedit, & alias devotus erat ad Sacramenta, &c. Itaque prodesse, non autem nocere potest, nec fit iniuria Sacramento, & est opinio latissima.] Sic ille.

3 Homobonus in examine Eccles. part. 1. tract. 7. cap. 18. quæst. 84. [Prudenter ager Parochus, si favorabilius illi opinioni adhæreat, quæ sentit absolutionis beneficium moribundo impendi posse, etiam si nullum confessus sit peccatum, nec confessorium petierit, nec indicia exhibuerit, ex quibus actus contritionis, vel attritionis argui possit; modo talis in mortis articulo constitutus Christiano more vivere soleat, & bonus, ac fidelis homo æstimaretur. Quod quidem placitum in praxi referunt amplexum fuisse Clementem VIII. Quæ sententia, illa sane ratione confirmatur, quod in necessarijs ad salutem, tutior pars est amplectenda, & certiori periculo occurrendum est. Et irreverentiæ Sacramenti, vel sacrilegij periculum, tum conditione apposita, tum auctoritate Doctorum hanc opinionem tuentium, cessare dicitur.]

4 Antonius de Litteratis in sum. edita Romæ, cum approbatione Magistri Sacri Palatii, anno 1611. part. 1. de Confes. capit. 35. num. 7. [Respondeo, quod si infirmus loquelam amiserit, vel si in frenesim conversus fuerit, Sacerdos debet considerare, an talis infirmus bene, fidelis, ut bonus Christianus vivebat, & singulis annis confitebatur, & se communicabat, & huiusmodi; licet Sacramentum non poterit, quia talia ex in sperato acciderunt, &c. Talis præsupponitur contritus: ideo Sacerdos absolvat eum ab omnibus censuris, casibus, & peccatis.]

5 Bartholomæus à Sancto Fausto, in Theol. moral. lib. 4. quæst. 204. [Quia si potest, inquit, dari absolutio sub conditione, quando dubitatur, an poenitens habeat usum rationis; vel an sint peccata, nulla est ratio convincens, cur id fieri non possit similiter sub conditione, quando talis hic nullum signum dedit contritionis, & alias devotus erat, & frequentabat Confessionem, & Communionem. Nam potest esse, prout in dubio præsumitur, ut quis sit memor salutis æternæ, & quod interius habeat aliquam efficacem attritionem, qua recte dispositus sit, recipere Sacramentalem absolutionem, & de attrito fiat contritus. Præsertim quia nulla sit iniuria huic Sacramento, quando sub cōditione impertitur absolutio, unde si non re-

perfiatur dispositus, absolutio habetur pro non data, & sic proficere, non autem nocere potest.]

6 Victorianus Premoli in Memoriali Clericorum, part. 4. cap. 1. num. 14. [Licet absolvere moribundum, etiam si nullum poenitentiae signum dederit, in praesentia Confessarii, si tamen aliquis testetur, eum ostendisse confitendi desiderium. Ita docet Rituale Pauli V. & etiam supra diximus. Imò addit Sacerdotale ex doctrina D. Antonini, posse etiam absolvi moribundum assuetum frequentare Confessionem, quamvis repente casu oppressus Sacramentum non petierit. Neque solum potest confessarius in his duobus casibus absolvere, sed etiã debet: quia contingere potest, moribundum esse tantum attritum, unde damnetur, nisi absolvatur, ut de priori casu dicit Suarez.] Sicille.

7 Pellizarius in Manuali Regular. tom. 1. tract. 5. cap. 3. sect. 1. num. 60. [Cuius, inquit, opinionem puto defendi posse ob doctrinam à nobis tradendam, nimirum posse absolvi illum, qui sensibus omnino destituitur, & nullo pacto petit Confessionem, si constet, illum fuisse solitum vivere more Christiano,] & tom. 2. tract. 8. cap. 3. sect. 2. num. 114. [Respondeo, videri non omnino improbabile quod absolvi possit saltem sub conditione. Moveor tum ex principio extrinseco, nempe ex autoritate plurium Doctorum opinionem hanc sustinentium, qui sunt Molfesius, Homobonus, Literatus, &c. Suarez, qui, ex autoritate virorum gravium, talem doctrinam privatim tradidit; Baldellus, & Naldus, à me per litteras consulti; alijque docti Recentiores, à quibus non omnino videtur dissentire Sanctus Augustinus.] Et num. 116. in fine. [Ergo ex charitate tenemur eam sequi, tantum abest, ut non possimus eam practice sequi.]

8 R. P. Leander à Sacramento, tom. 1. de Poenit. tract. 5. disp. 5. quæst. 46. An confessarius possit absolvere sub conditione moribundum sensibus destitutum, qui nec confessionem petijt, nec signum poenitentiae dedit? Negant communiter Doctores, &c. Affirmant nihilominus nonnulli alij, &c. dummodo, prius Christiano more viveret, Sacramenta frequentaret, bonus, & fidelis æstimaretur.] Et postquam plures pro hac parte retulit, inquit. [Ecce, mi lector, pro utraque parte Doctores, & argumenta, quorum autoritate, & vi considerata, mihi, in hoc difficili puncto, sic respondendum videtur. Quod scilicet, quamvis prima sententia speculative sit

longe verior, longeque probabilior secunda: Hæc tamen quia non caret probabilitate, (vt ipsemet Diana merito fatetur) in praxi observari debeat, & practicari; (quod ego Romæ, in occurrenti casu, semel, & iterum feci, nec poenituit) vt ex statim dicendis constabit.]

9 R. P. Christophorus Delgadillo, tom. de Poenit. cap. 13. dub. 18. & 19. tradit. [Non solum posse, sed teneri absolvere sub conditione, quia vixisse more, & modo Catholico sufficit pro signo sensibili doloris, in articulo mortis, requisito de peccatis, sicut sufficit, vt prudenter iudicet, prædictum moribundum hic, & nunc habere intentionem, seu voluntatem requisitam ad validam, & fructuosam receptionem aliorum Sacramentorum, scilicet, Eucharistiæ, & Extremæunctionis.]

10 Illustrissimus, ac Reverendissimus P. Mag. Acacius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Absolutio, resol. 12. num. 4. [Latengo por probable, por la autoridad de los Doctores tan graves que la tienen.] Et infra. [En particular si el moribundo es hombre bueno, del qual se puede prometer, que todos los dias haria acto de contricion, y dar ia alguna señal de dolor.] Et latius Mag. Zanardus in direct. 1. part. 2. de Poenitentia, §. 9. dicens: [Posse absolvi, si non erat in mortali noto.]

11 Antoninus Diana, 3. part. tract. 3. resol. 8. [Vnde ego, saltem ex principio extrinseco, puto hanc sententiam probabilem esse, & ita illam tenent aliqui Patres Societatis Iesu, & nostræ Religionis, & dici potest, quod in hoc casu adest aliquo modo materia; quæ per testificationem, & famam probitatis dicti moribundi, efficitur præsens.]

12 Doctissimus Episcopus Ioannes Caramuel in Theolog. fundam. 1. part. fund. 6. num. 195. fol. mihi 92. testatur, hanc opinionem tanquam probabilem approbatam esse ab Vniuersitate Vniuersitatis Vienensium, in Thesis, quibus præfuit R. P. TurKovich Societatis Iesu, & ipse, vbi supra, & num. 1311. fol. 660. mordicus illam defendit, plures pro ea Doctores referens, tum ex Societate, tam ex Franciscanis. Quibus adde Iansenium, apud Lessium in 3. part. quæst. 9. art. 2. dub. 2. num. 20. Laurentium Longum, in Tabulis Sacram. Tab. 2. cap. 24. numer. 8. Theophilum Raynaudum de Martyrio, part. 2. cap. 3. num. 7. Favet Aversa de Poenit. quæst. 10. section. 8. & inclinatus Machado, tom. 1. lib. 2. part. 4. docum. 5. num. 4. & plures in-

infra citandi. Et cum Vivaldo, Carolo de Baucio, Sancto Fausto, & alijs tenet Barbosa in collectan. ad Tridentinum, Sect. 14. cap. 5. num. 2. dicens. [Si pœnitens nullum peccatum confiteatur, nec petijt Confessionem, nec signa, vel nutus contritionis exhibuit, & sit vir bonus, & devotus ad Sacramenta, poterit sub conditione absolvi, in hunc modum: si tu es capax absolutionis, ego te absolvo à peccatis tuis.] Et in Belgio hanc opinionem practicari in bello à multis confessarijs, testatur se audivisse Cardinalis de Lugo, tom. de Pœnit. disput. 17. sect. 3. num. 33.

13 Propter hæc P. Tamburinus, in Methodo expeditæ Confes. edito Romæ anno 1647. lib. 2. cap. 10. §. 1. num. 11. [Nonnulli, inquit, Doctores putant, eiusmodi moribundum satis, superque petere Confessionem, per mores Christianos, tota vita sensibiliter peractos. Itaque ideo putant absolvi posse; saltem sub conditione: si est capax absolutionis. Idcirco in Praxi censeo posse absolvi sub conditione dicta: imò propter tam urgentem instantis mortis necessitatem etiam debere. Ratio est quia propter conditionem cavetur iniuriæ Sacramenti, & ex alia parte, consulitur, quantum fieri potest, saluti moribundi; quia in tali articulo præsumi saltem attritus potest. Quid si forte ita, actualiter peccando, subito destituatur sensibus, ut non possit humanitas loquendo atteri? Respondeo, tunc non esse præsumendum attritum, atque adeo nec absolvendum, docent communiter. Sed ego sub prædicta conditione vix illum regulariter sine absolutione dimitterem: quia rarissime evenit, ut tam cito sensibus quis, dum actu peccat, destituatur, ita ut vicinus morti non velit suæ salutis consulere per aliquam attritionem.] Sic ille; & ego cum è suggestu tractatum de Pœnitentia discipulis dictavi, anno 1645. & iterum, anno 1652. ex quo in Univeritate Complutensi communi plausu frequenter defensatur.

14 Addunt aliqui prædictam sententiam pro quolibet peccatore Catholico sustinendam esse. Ioannes Pontius in cursu Theologico, decis. 46. concl. 4. [Quamvis etiam possit conjici, ex antea acta vita; quod si habuerit tempus, habuerit etiam internam dispositionem; tamen illa coniectura non sufficit, nisi ad absolutionem conditionatam, qualis si possit dari ipsi, posset etiam ei, qui antea scelerate viveret, quia tales solent dolere de peccatis, & petere Confessionem, quando sunt in periculo vitæ: de quibus, non eodem modo, quantum ad hoc, dif-

discurrendum esse, sentiunt Doctores, qui oppositum conclusionis tenent. Quantum ad me attinet, non video, cur non possit dari utrisque sub conditione, cum nil mali sit, in conferenda tali absolute, & non sit evidens, nec certum de fide, quod non possit prodesse.] Sic ille, qui ad argumenta in contrarium respondet.

15 Petrus Marchantius in Tribunali Sacram. tom. 1. tract. 4. tit. 4. dub. 7. [Sed ad primam partem huius quartæ responsionis, in favorem animarum, revertamur, in qua dixi; quod quando peccator Catholicus ita opprimatur, ut nullum appareat signum poenitentiae, aut desideratae, sive postulatæ Confessionis, nihilominus possit sub conditione absolvi; sive absolvendum esse.]

16 Fr. Martinus de San Ioseph, in Mõnitis, tom. 1. lib. 1. tract. 16. num. 2. [Luzga Diana, que es probable, y lo mismo han tenido hombres doctísimos, porque todos dicen, que en aquel punto, aun los hombres desalmados se convierten de ordinario, y le piden misericordia a Dios, pesandoles de sus ofensas; y nadie en duda se ha de presumir, que no se acuerda, y cuyda de su salvacion eterna, y que por lo menos en lo interior carezca de atricion, con que ayudado con el Sacramento se salve. A la verdad yo juzgo, que esta opinion es probable; por principios extrínsecos; y en caso semejante pecará contra caridad el Sacerdote que no absolviere al tal enfermo, debaxo de la condicion dicha.]

17 Torreblanca, lib. 14. pract. cap. 11. num. 14. pag. 407. [Moribundo enim sensibus destituto, quamvis peccatum nullum pronuntiaverit, nec signa contritionis dederit, potest, & debet confessarius eum absolvere, saltem sub conditione: si es capax absolvo te.]

18 Remigius, in sum. tract. 5. cap. 5. §. 11. num. 5. [Est tamen opinio probable, que el Confessor puede absolver al moribundo destituido de sus sentidos, aunque no aya pedido Confesion, y exercitar la caridad en estado tan peligroso, en que cada vno la desearia para su remedio.]

19 Fr. Ludovicus à Conceptione, in exam. veritatis, tract. 5. de Poenitent. quest. 1. per totam, præcipue, num. 9. hanc conclusionem sic probat. [Tum quia de nullo, inquit, debet malum præsumi, & præsertim finale, nisi expressè de illo confiterit, cum ergo neque expressè de hoc constare possit, in casu posito, tenebitur de omnibus similibus nullum iudicare

malum. Atqui in simili casu tenentur omnes suæ salutis exequi necessaria, inter quæ vnum, & facilius est contritionis ligna præbere, Confessionemve signo aliquo postulare. Ergo hoc de illis possumus iudicare, (scilicet quamvis non viderimus) proindeque illis absolutionis beneficium sub conditione impendere.]

20 Lezana in sum. qq. Regul. tom. 3. verbo Confessio. [Ego vero, licet hanc secundam sententiam (nempe negativam) probabiliorē credam; primam tamen non reputo omnino improbabilem, eo vel maxime, quod existimem omnes fideles in eo periculo constitutos, si vel per modicum tempus, sui compotes existant, non solum actu interno Confessionem desiderare, sed externo actu id desiderium semper manifestare, quod videtur virtualis quædam confessio, pro absolutione conditionate concedenda. Sed alij iudices sunt.]

21 Illustrissimus Ioannes Caramuel, in 2. part. Theolog. fundam. cap. 7. num. 120. de Pœnitent. [Probabilis, inquit, est sententia, quæ docet Catholicum moribundum sensibus destitutum, qui nullum signum doloris dedit, posse absolvi saltem sub conditione.] Et idem tradiderat in Theolog. mor. lib. 3. disput. 4. num. 1542. dicens confessarium teneri hanc sententiam praticari. Verba eius sunt. [Non posse absolvi, qui nullum signum dederit, quo videatur actualiter petere Confessionem, sentis quidem probabilissime: tibi enim viri doctissimi consentiunt. Et tamen te peccaturum esse mortaliter, si non mutes dictamen assero: cum moribundo omnibus sensibus destituto, qui nullo signo externo Confessionem petijt, non occurris. Ratio est clarissima. Ille enim est in extrema necessitate constitutus, in periculo æternæ damnationis, & iure fraternæ charitatis, teneris eum adiuvarē, si potes. Ergo, & teneris ipsam absolvere, id enim potes; quia tamen non possis operari contra tuam dictamen, potes illud prudenter mutare, & opinioni probabilis subscribens, illi absolutionem concedere.]

22 Angelus Maria Verricelli, in qq. moral. tom. 1. tract. 6. per totum, multis suadere conatur. [Moribundum Catholicum, quantumcumque perditæ vitæ, nullo dato pœnitentiæ signo, sub conditione absolvendum.] Ita vbi sup. lect. 12. quamvis hæc disputandi gratia dicta esse velit, & lect. 14. numer. 48. suum iudicium declarans ait. [Dabium mihi est, an hæc opinio probabilis sit ab extrinseco, & ego non auderem

asserere hodie esse probabilem; non tamē condemnarem tanquam sacrilegij reum, qui dubitans an hæc opinio sit saltem per principia extrinseca probabilis, absolveret sub conditione moribundum nulla præbentem signa doloris.] Hæc ibi, & numer. 100.

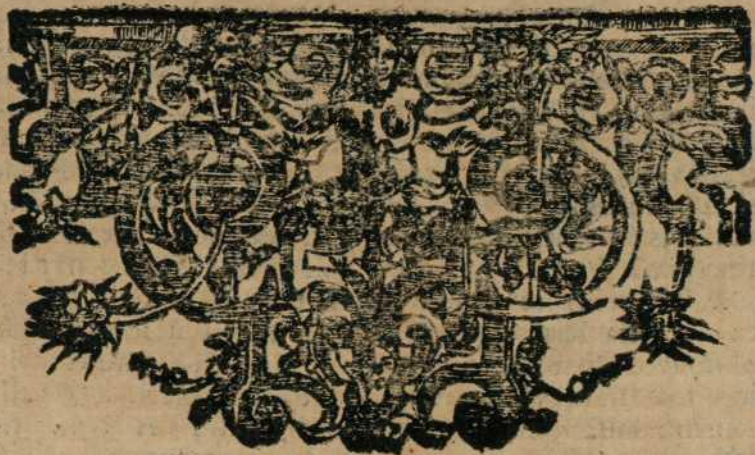
23 Militant etiam pro hac sententia Doctores alij asserentes agoniam Catholici esse probabile signum, tum contritionis, tum voluntatis confitendi: nam ita frequenter contingit inter Catholicos. Et videtur de mente Div. Augustini, tom. 6. lib. 1. de Adulterinis coniugijs, cap. 28. Vbi ait. [Adulterum, in adulterino coniugio, mortis periculo præoccupatum, quavis nulla posset dare suæ voluntatis signa, tamen baptizandum esse, si cathecumenus erat, (attende) etiam baptizatus, reconciliandum: talis enim tunc intrinsece poenitens credendus est.] & cap. 26. prædixerat. [Si voluntas eius incerta est, multo satius est nolenti dare, quam volenti negare.] Hæc Augustinus. Propter quæ P. Dicit illo de Poenit. disp. 9. dub. 9. num. 854. non dubitavit dicere. [Hæc sententia videtur habere pro se Augustinum.]

24 Denique Iacobus Bayus, professor sacræ Theologiæ in Academia Lovaniensi, in instit. Religionis Christianæ, lib. 2. cap. 91. asserit, posse in tali eventu absolutionem adhiberi per modum suffragij. Cuius verba adducit Diana, part. 4. tract. 4. resol. 92. [Caterum, inquit, an repente loquelam, & sensum, ac omnem, intelligentiam deperdens, sine vlla prævia confessione, nulloque signo peculiari, in ordine ad claves, ne vel in communi, dato, absolvi possit? Maiorem habet difficultatem, cum enim absolutionis sententia per modum iudicij, & causæ cognitione, proferenda sit; nullaque hic peccatorum confessio, vel iudicij materia reperiat, absolutionis sententia impendi nequit. Attamen, per modum suffragij absolutionem adhiberi, nil vetat, inclusa conditione tacita, vel expressa: in quantum possum, & quatenus capax est.] Ita Bayus. An probabiliter? Alij iudicent. Quia contra discursum Bayi videtur mihi directe definire Concil. Trident. Sess. 14. Can. 9. Vbi ait. [Si quis dixerit absolutionem non esse actum iudiciale, anathema sit.] Ad aliud igitur fundamentum debent recurrere Doctores, ut communem sententiam defendant. Vnum ego, confessarium teneri sub lethali, absolutionem sub conditione impendere moribundo; quoties

ties licite, secundum aliorum opinionem, potest. Vt docent communiter Theologi, apud Dianam, 3. part. tract. 3. resolut. 9. & apud Leandrum, tom. 1. de Pœnitent. tractat. 5. disput. 5. quæst. 47.

25 Adnotare hic non desinam, absolutionem, nec licite, nec valide conferri posse per scripturam, vel nutus, vt male docuit M. Petrus de Soto de instit. Sacerd. lec. 11. de Confes. dicens: [Ad necessitatem huius Sacramenti sufficit per nuntium, aut scripto confiteri, & eodem modo nuntio, vel scripto absolvi, tenent hoc plures nostrum Petrus de Palud. Adrianus, Sylvester.] Verum contrarium constat ex Concilijs, & vltu vniversalis Ecclesiæ. Vnde non sunt audiendi, sicut nec M. Mantius, & alij idem asserentes, apud Henriq. de Sacrament. in genere, lib. 1. cap. 3. in Gloss. lit. L. & de Pœnit. lib. 1. capit. 11. in Gloss. lit. M. Quorum sententiam M. Dominic. de Soto, & alij dicunt esse hæreticam, aut errorem contra consensum Ecclesiæ, & Conciliorum. Videatur citatus M. Soto in 4. dist. 1. quæst. 1. artic. 6. vbi ait. [Quod Sacramenta rebus, & verbis consent, veritas est Catholicæ fidei, cuius perinde negatio hæresis esset manifesta.]

((SSS))

EX

EXTRACTATV

DE EVCHARISTIA,

PROPOSITIO I.

IN casu necessitatis potest laicus se ipsum, imò, & alios communis
care. *Valentia Iesuita, tom. 4. disp. 6. q. 10. punct. 1.*

1 R. Hanc sententiam gravissimi Doctores defendunt, quos citatos sequuntur Diana, 3. part. tract. 4. resol. 47. & 5. part. tract. 3. resol. 47. & 8. part. tract. 1. resol. 48. & part. 11. tract. 7. Misc. resol. 43. Leander à Sacram. tom. 2. de Eucharist. tract. 7. disp. 4. quæst. 12. Martinus de San Ioseph in Monitis Confes. tract. 5. cap. 4. §. 9. num. 1. Et late probans Thomas Hurtado, tom. 1. variar. tract. 5. cap. 6. resol. 63. num. 1483. Et satis indicat Caietanus, Matth. 26. ad illa verba: *Accipite, & comedite, ut* notat M. Prado de Euchar. q. 82. dub. 13. num. 18. Et videtur sententia Div. Thomæ, 3. part. quæst. 82. art. 3. Vbi inquirens. [*Vtrum dispensatio huius Sacramenti pertineat solum ad Sacerdotem?*] Respondet. [*Ad eum pertinet dispensatio, &c.* Vnde nulli alij tangere licet, nisi in necessitate: puta, si caderet in terram, vel in aliquo alio necessitatis casu.] Quapropter quod in prædicto casu necessitatis possit laicus se ipsum communicare, tradunt ex discipulis Div. Thomæ, M. Samuel Lublinus, verb. *Communio*, num. 18. fol. 126. & Victorellus, M. Sacri Palatii in notis, ad Eman. Sà, verbo *Eucharist.* num. 32. & in appendice 1. cap. 8. num. 51. & docet Lezana, tom. 3. qq. *Regular.* verb. *Eucharistia*, num. 15. & exempla confirmant: quia Regina Scotiæ martyrium subitura se ipsam communicavit.

2 Et quod non solum sibi, sed etiam alijs possit laicus Eucharistiam in casu necessitatis subministrare, tradit expressè, M. Victorellus vbi sup. & in notis ad caput 8. Posteyini in appendice 1. ibi. [*Dam'ne Diaconus quidem adest, à laico, in extrema morientis hominis necessitate, hoc Sacramentum ministrari posse, negat Sà, verb. Eucharist. num. 4. cum alijs.*] Afirmat Suarez probabiliter: id enim non vetat divinum Ius, Pontificia iura de hac necessitate non loquuntur, & contra-
ctari Eucharistiam à laico, non est per se malum; nã olim fide-

les eam manibus excipiebant. Idem *Valentia*, tom. 4. disp. 6. quæst. 10. punct. 1.] Hactenus *Victorellus*, & bene quidem: quia, vt tradit *Eusebius*, lib. 6. cap. 34. Olim per laicos Eucharistia ad infirmos ferebatur. Ideo prædictam sententiam amplectuntur *Ludovicus de San Inán*, in tract. de Residentia Prælatorum, art. 4. de Commun. infirmorum, num. 29. *Henricus Boitus*, *Mercerus*, *Capeavilla*, *M. Paludanus*, & *Bordonus*, quos citatos sequuntur *Leander à Sacram.* vbi sup. quæst. 13. *Diana*, part. 9. tract. 6. resol. 39. §. [His non obstantibus.] & part. 10. tract. 13. resol. 34. & alij doctissimi. Et hanc sententiam esse probabilem, dicit novissimè *M. Acatius de Velasco*, tom. 1. resol. mor. verb. Eucharist. resol. 312. num. 3. & 4. ibi. [No obstante lo dicho, Granada con otros siente, que es probable, que qualquiera seglar, estando en el articulo de la muerte, puede dispensar el Sacramento de la Eucharistia, &c. Y assi por todas estas razones, como por la autoridad de tantos Doctores, tengo por probable esta sentencia.] Sic ille. *Quem sequitur Averta de Sacram. Eucharist.* quæst. 10. sect. 4. dicens. [Dubitatur, num ex necessitate possit purus laicus, vel etiam femina ministrare hoc Sacramentum infirmo, aut sibi met sumere in mortis articulo?] Respondet. [Id etiam his temporibus in casu præcissa necessitatis, censei potest licitum.] Vnde valde miror, *Sotum* in 4. dist. 13. quæst. 1. art. 3. in fine, hanc opinionem intolerabilem dixisse. Sed forsitan ita loquitur *M. Sotus*, quia dist. 12. quæst. 1. art. 8. tenet contra *D. Thomam* infra citandum, Eucharistiam non esse Sacramentum necessitatis. [Alioqui, inquit, cum non sit Sacramentum necessitatis, &c.] Quamvis, vt verum fatear, hoc fundamentum parum suadet, vt constabit ex dicendis.

3 Sed quidquid de his sit. Anonymum amice rogo, ex eo, quod in articulo mortis, deficiente Ministro idoneo, hæc opinio ad praxim deducatur, quid absurdi? Profecto nihil, sed maxima fidelium utilitas: quando quidem poenitens culpa lethali infectus, & re ipsa non contritus, sed attritus non habens copiam confessarii, si decedat sine Communionem, condemnabitur, vt fides docet, si vero Eucharistiam accipiat bona fide se contritum existimans, salvus fiet, vt tradit *D. Thom.* 3. part. quæst. 79. art. 3. in corp. Vbi inquit. [Vtrum effectus Eucharistie sit remissio peccati mortalis?] Et respondet. [Potest tamen hoc Sacramentum operari remissionem peccati perceptum ab eo, qui est in peccato mortali, cuius conscientiam, & affectum non

non habet, forte enim primo non fuit sufficienter contritus, sed devote, & reverenter accedens consequetur per hoc Sacramentum gratiam charitatis, quæ contritionem perficiet, & remissionem peccati.] Hæc Angelicus Doctor. Quem sequuntur communiter Discipuli. Sylvester verb. Eucharist. nu. 4. [Delet mortalitas, quorum quis non habet conscientiam, neque affectum] M. Ioannes de la Cruz in direct. de Sacram. in genere, quæst. 2. conclus. 3. [Sacramenta vivorum aliquando causant primam gratiam, non per accidens, sed per se secundo; ita patet, ex Divo Thom. quæst. 79. art. 3. Vbi de Eucharistia ait, habere virtutem causandi primam gratiam.] M. Corradus, 2. par. Respons. quæst. 246. [Ratione dispositionis penitentis, scilicet, quia accedit contritus putans se esse contritum, confert primam gratiam, dum in se suscipitur] Sic ibi, & iterum quæst. 248. Idem sentiunt Div. Antoninus, M. Petrus de Soto, & M. Ledesma, & alij innumeri, quos citatos sequuntur Suarez disp. 22. sect. 1. Leander, tom. 2. de Sacrament. tract. 7. disput. 11. quæst. 4. & cum Scoto dist. 9. quæst. unica, omnes Scotistæ. Quis ergo damnabit opinionem, ex qua animarum salus non raro dependet? Vbi tam rigidum circa Ministrum Eucharistiæ præceptum, ut etiam periculo damnationis æternæ aliter imminente, nequeat laico distributio committi? Profecto nullibi. Imo Thomas Hurtado vbi supra, num. 1491. putat esse valde probabile. [Non posse ferri legem, qua statuat, quod, neque in casu extremæ necessitatis, possit laicus prorrigere Eucharistiam.] Et resol. 54. addit, teneri laicum in prædicto necessitatis casu Eucharistiam alijs ministrare, quia si potest, inquit; ut vidimus, [lege charitatis tenetur.]

4 Fateor eiusmodi licentiam ministrandi Eucharistiam non facile concessurum laicis, qui veram senserit opinionem D. Thomæ in 4. dist. 17. quæst. 3. artic. 3. Quæstiuncula 2. Vbi sic ait. [Ad secundam quæstionem dicendum, quod sicut Baptismus est Sacramentum necessitatis, ita & Pœnitentia. Baptismus autem qui est, vel, (ut in antiquioribus impressionibus legitur) quia est Sacramentum necessitatis, habet duplicem Ministrum, vnum, cui ex officio baptizare incumbit, scilicet Sacerdotem: alium, cui ratione necessitatis Baptismi dispensatio committitur. Et ita etiam Minister Pœnitentiæ, cui confessio facienda est ex officio, est Sacerdos, sed in necessitate (attende) etiam laicus vicem Sacerdotis supplet, ut ei confessio fieri possit,] & iterum infra. [Defectum sacerdo-

tis Summus Sacerdos supplet, & confessio laico ex defectu Sacerdotis facta Sacramentalis est quodammodo, quamvis non sit Sacramentum perfectum, quia deest ei id, quod est ex parte Sacerdotis.] Hactenus D. Thom. Quem ex Discipulis sequitur Mag. Raynerius de Pisis, in sum. seu Pantheologia, verb. Confes. cap. 17. ibi. [Dico, quod in casu necessitatis, scilicet, quando imminet periculum mortis, sufficit laico confiteri, &c. & Summus Sacerdos, scilicet Deus supplet Sacerdotis defectum, & hoc propter desiderium poenitentis. Et quamvis ille confessus laico in necessitatis articulo sit misericordiam consequutus à Deo, eo quod mandatum Dei, sicut potuit, implevit, non tamen adhuc est reconciliatus Ecclesiae, vt ad Sacramenta Ecclesiae admitti debeat, nisi prius absolvatur à Sacerdote. Hæc Div. Thom. in 4. dist. 17. artic. 3. quæst. 2.] Hæc Raynerius. Quæsi vera; nulla fere necessitas erit, quæ cogat laicum, Eucharistiam in articulo mortis alijs subministrare: sufficet enim peccatorum confessionem audiat, licet absolvere nequeat, (vt fide sanctum est) siquidem per confessionem laico factam peccator reconciliatur Deo suppleti defectum Sacerdotis, quo ad effectum gratiæ. Vide plura tractatu de Baptismo, Propos. 8. à num. 9. Et M. Victoriam, in sum. de Confes. num. 142. Vbi ait. [Imò ipse Sacerdos, cum celebrat absolvitur de venialibus à laico, in confessione generali, autoritate Ecclesiae, quæ habet potestatem supra venialia, sicut per tunctionem pectoris, vel aquam benedictam; quia licet talis confessio, non sit Sacramentum, est tamen quoddam Sacramentale.]

5 Sed, vt video, reliqui D. Thomæ discipuli, in hac parte, Magistro non acquiescunt: ideoque laicum Eucharistiæ potius, quam Poenitentiae Ministrum admittent. Et forsan tenentur, iuxta principia D. Thomæ. Quia non solum Baptismus, & Poenitentia, sed etiam: [Eucharistia est Sacramentum necessitatis quantum ad adultos,] vt ait 3. part. quæst. 80. art. 1. Debet ergo hoc Sacramentum duplicem etiam Ministrum habere, vnum, cui ex officio, alium, cui ratione necessitatis dispensatio committatur. Nec obest, quod in 4. sent. dist. 13. q. 1. art. 3. hoc negaverit. Nam ibi contrariam sententiam tenuit, circa huius Sacramenti necessitatem, inquit. [Quia receptio huius Sacramenti non est necessitatis.] Quod postea retractavit, 3. part. quæst. 80. art. 1. ad 2. & opusc. 65. de officio Sacerdotis, §. [De Sacramento Eucharistiæ,] dicens: [Est enim Sacramentum necessitatis, sicut Baptismus, & Poenitentia.] Illi ergo, sicut his, duplex

debetur Minister, vel consequentia in doctrina deficiet. Quod de tanto Magistro dici non potest.

6 Cæterum absque aperto errore contra fidem nequit defendi opinio alia, quam à quibusdam Canonistis tradita refert, non refellens (quod miror) doctus Machado, tom. 1. lib. 1. part. 2. tract. 1. doc. 8. num. 4. dicens: [Si alguna muger, o el que no es Sacerdote se introduxesse por comun error a ler Confessor, o Cura de almas, seràn validos todos los actos de jurisdiccion.] Sic fere vbi supra, sed est certum secundum fidem, absolutionem à peccatis à non Sacerdote, quantumvis communis error interueniat, invalidam esse, vt conitat ex Trident. sess. 14. Can. 10.

7 Rogabis; an Sacerdos in casu extremæ necessitatis, id est in articulo mortis, cum deest, cui peccata lethalia confiteatur, possit extra Missam consecrare, vt se ipsum communiceet? Respondet M. Corradus, 1. part. Resp. quaest. 52. [Tradit Sotus, quod in articulo mortis potest Sacerdos moriturus consecrare, & sumere Sacramentum. Ego vero id non auderem, vt sine celebratione consecrare præsumerem, cum sit contra Ecclesiæ ritum.] Cui favet Thomas Hurtado, tom. 2. resol. mor. tract. 11. cap. 9. num. 309. dum ait. [Afferere, licitum esse Sacerdoti, consecrare species panis, absque eo quod consecret species vini, ad communicandum infirmum, improbable est, & dici non potest.] Et videtur iuxta decisionem, cap. [Comperimus] de consecrat. dist. 2. Vbi Gelasius Papa, inquit. [Divisio vnius, eiusdemque mysterij sine grandi sacrilegio non potest provenire.] Vnde M. Martinus de Ledesma, 1. part. 4. quaest. 21. art. 12. [Est sacrilegium de iure divino consecrare sub vna tantum specie, & hoc dicit D. Thom. in 4. dist. 8. quaest. 2. art. 4. quaest. 3. ad 3.] D. Thomæ verba, vbi supra, hæc sunt. [In nullo casu excusatur, qui conficeret Sacramentum in sola forma, alijs omisis.] Nihilominus sententiam Soti, contra D. Thomam, tenent etiam M. Palucianus, in 4. dist. 11. quaest. 1. & M. Tabiena, verb. Euchar. 1. num. 2. Quia præceptum divinum prohibens non agnoscunt, & præceptum humanum cum periculo æternæ damnationis non obligat: potest autem contingere quod Sacerdos moribundus, quia solum attritus in æternum pereat, si absque communione discedat, poterit ergo, vt percipiat, consecrare panem extra Missam. Quæ ratio non militat pro alijs, quibus iuxta superius dicta beneficium absolutionis impendere potest. Et sic intelligendi D. Thomas vbi supra, & Doctores alij, qui opinionem Soti improbabilem esse dicunt.

Non considerantes, Sotum in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 4. (vbi de hac re) sententiam hanc tenuisse, [pro solo Sacerdote iam morituro sine confessione.] Cuius assertum probabile putat Mascarenhas, tom. 1. de Sacram. tract. 4. disp. 5. cap. 10. num. 324. Et sequitur M. Ioannes Martinez de Prado, tom. de Euchar. q. 80. dub. 6. §. 4. num. 28. dicens: [Hac doctrina communiter recipitur, vt multis relatis ostendunt Diana part. 9. tract. 3. ref. 16. & Leander, tract. 7. disp. 7. quæst. 22.] Et de hoc expressè loquitur Thom. Hurtado, verbis supra datis: nec aliter consequenter procederet, cum eadem prorsus militet ratio, vt Sacerdoti in casu dicto liceat consecrare panem extra Missiam, quæ, vt laico cõcedatur facultas prorigendi alijs Eucharistiam. Siquidem tam in vno, quam in altero casu, de æterna moribundi salute agitur. Sed de consequentia non curavit M. Sotus, cõcedit namque, licere Sacerdoti, in casu necessitatis, consecrare extra Missiam, vt se communicet; & negat, laicum, eadem urgente, posse Eucharistiam sibi, aut alijs porrigere: vt vidimus supra num. 2. in fine. An vero infirmo in tali casu, si hostiam trajicere in stomachum non possit, liceat, & etiam debeat Sacerdos ministrare Sacramentum sub specie vini? Affirmant M. Nugnus, & Ochagavia, sed negat Suarez, apud Dianam, 5. p. tract. 3. ref. 34. & sane cum eum possit absoluerè, non videtur vrgens necessitas.

8. Notare hic oportet M. Sotum non concedere pro comunicando infirmo, consecrare vnã speciem sine alia, nec Sacramentum conficere, illud non sumendo: vt videre licet in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 8. Verum cum plures sint Doctores, qui iudicent non esse iure diuino prohibitam consecrare vnã speciem sine alia, vt Ioannes Maior, Adrianus, Albertus, & alij, apud Dicastillo, tom. 1. de Sacrament. tract. 5. de Sacrif. Missæ, disp. 1. dub. 12. Et quod magis D. Thomas, in 4. dist. 11. quæst. 2. art. 1. quæst. hinc. 1. ad 4. dicens: [Non esse licitum in vna solum specie consecrare, quia hoc est contra cõsuetudinem Ecclesiæ,] Ex quibus (ait Thomas Hurtado, tom. 2. tract. 12. cap. 1. num. 362.) constat, quod [solum est de iure positivo.] Vnde ex dispensatione Pontificis id fieri posse, tenent S. Antoninus, Turrecremata, Gabriel, & alij, apud Barbosam in collect. Trident. sess. 22. cap. 1. num. 26. Thomas Hurtado, vbi sup. num. 858. cum Tabiena, Armilla, Alensi, Angelo, & alijs; & S. Albertus Magnus, apud Turrecrem. vt refert M. Serra, in 3. p. q. 74. art. 1. Dicens hanc sententiam fere omnes recentiores putare probabilem. Cum inquam hoc assertum, valde probabile sit; & præcep-

ceptum humanum cum periculo æternæ damnationis nõ obliget: videtur dicendum; Sacerdotem iam moriturum sine confessione, posse ad se reficiendum sub vna tantum specie consecrare, quando sub vtraque non possit. Hanc doctrinam ad viaticum laico ministrandum, extendunt Maior, in 4. dist. 9. quæst. 3. in 5. argum. & Ludovicus de San Iuan, apud Leandrum à Sacram. supra disp. 5. quæst. 22. apud quem probabile putant Vivaldus, & M. Victoria, & talem reputat Didacus de Tapia, Augustinianus, q. 8. de Euchar. art. 10. Sed absque villo fundamento: cum à peccatis eiusmodi infirmus absolvi possit. Quapropter Thomas Hurtado, supra improbabilem esse dixit. Et licet Mascarenhas, vbi supra, consentiat cum Doctoribus citatis, pro casu, quo infirmus nullum aliud Sacramentum recipere possit, & solitus fuisse elicere actum contritionis imperfectæ, casus hic rarissimus, aut moraliter impossibilis est, vt expendenti constabit: quia absolutionis capax est, cui viaticum impedi potest: ac proinde nulla est nêcessitas consecrandi vnâ speciem sine alia; nec consecrandi extra Missam.

PROPOSITIO II.

Qui communicant sub vtraque specie, maiorem gratiam recipiunt, quam qui sub vna tantum. Fagundæ Jesuita, lib. 4. cap. 4. num. 2. in fine. Beccanus Jesuita de Sacram. cap. 22. quæst. 7. num. 4.

1 Resp. Hi Doctores contrariam sententiam defendunt, dicunt tamen hanc esse probabilem, quia pro ea militant sapientissimi, Magistri Ricardus, Alexander de Ales, Arboreus, Casalius, & alii, quos citat dicens probabilem Diana, 3. part. tract. 6. Miscel. resol. 97. & part. 5. tractat. 13. resolût. 29. & miror non sequuntur absque formidine, cum referat, ita sensisse Clementem VI. in Bulla ad Regem Angliæ; (lege Galliæ) anno 1541. in qua illi concessit, [Vt ad gratiæ augmentum, sub vtraque specie communicaret.] Ideo hanc sententiam tuentur aliqui, apud M. Dominicum de Soto, in 4. dist. 24. quæst. 1. art. 4. §. At vero, & ipse probabilem putat. Sic enim inquit. [Quod si quis dixerit, in traditione materiæ consecrandæ, conferri vnum gradum gratiæ, & in impositione alterum; vt quidam de sumptione Corporis, & de sumptione Sanguinis opinantur. Redarguitur primo, illam opinionem de gratia in sumptione Sanguinis non esse tam probabilem, quam

quod vnus tantum, idemque gradus in sumptione Corporis cōferatur. Secundo non esse simile: quia sumptio Sanguinis vere est Sacramentum, essetque adeo, quamvis sumptio Corporis nō præcessisset.] Hæc Sotus: Quem, in probabilitatis iudicio, imitantur plures doctissimi, apud Leandrum, tom. 2. de Eucharistia tract. 7. disp. 1. 1. quæst. 25. Suarez, Ludoyicus de Torres, Dicaflillo, & alij. Ipse vero probabiliorē iudicat, dicens: [Sed probabilis respondeo, maiorem gratiam conferre, quia vtraque species simul significat plenitudinem convivij spiritualis, &c. Sic sensit Clemens VI. Sic etiam Aletius, Gaspar Casalius, Arboreus, Ricardus, quos citat, & sequitur Vazquez, disput. 2. 15. cap. 2. Hurtado, disp. 1. 1. diff. 6. Cornejo, quæst. 30. artic. 12. dub. 2. Lugo, disp. 1. 2. sect. 3. num. 68. & alij.] Sic Leander Religione, & doctrina mirabilis. Et alij quos refert Henriq. lib. 8. de Euchar. cap. 44. in Glos. lit. A. subiungens. [Et id esse probabile problema, ait Sotus, Taperus, Penna, Fr. Ambrosius.] Et hanc fuisse Patrum Concilij Trident. vnanimem sententiam refert, ex Illustri. Franc. Blanco, Archiepiscopo Compostellano, qui Concilio interfuit, Emin. Card. de Lugo, vbi supra.

PROPOSITIO III.

Ad recipiendam Eucharistiam non est necessarium confiteri peccata practice dubia, P. Sà l. i. tit. 1. 1. editio, verb. Eucharistia, numer. 23. cui M. Sacri Palatii addidit clausulam. [Practice deponendo dubium.]

1 R. Pro opinione Patris Sà, suffragium ferunt Div. Antoninus, M. Paludanus, M. Tabiena, M. Zanardus, & alij, quorum verba dedi supra, tractatu de Pœnit. Propos. 2. Item Iosephus de Ianuario. Author casuum conscientie Bononiae. Petrus Marchantius, Caramuel, Bossius, Philibertus Marchinus, Martinus de San Ioseph, quibus adde Bauni, Ferrantinum, Ioannem Martinon, Palaum, Layman, Theses Lovanienses, & Complutenses, Granadam, Lesium, Præpositum, Amicum, & alios, quos ibidem citavi pro opinione deobligante confiteri peccata dubia. Nam, vt bene notavit Mag. Barnabas Gallego, tractatu de conscientia dubia, dub. 10. circa Eucharistiam: Ad communionem solum tenemur ea peccata confiteri, quæ alias, ex præcepto integritatis confessionis, iure divino cōstringimur.

2 Quapropter in terminis opinionem sapientissimi Patris

fr̄is Sà, probabilem iudicant R. P. Leander à Sacramen. tract. 7. de Eucharistia, disput. 7. quæst. 11. Reginaldus, tom. 2. lib. 29. cap. 6. quæst. 1. num. 99. in fine, Mascarenhas de Sacram. Eucharist. tract. 4. cap. 4. num. 241. Granada, Henriquez, & alij. Quia ex Concilio solum tenetur ante communionem cōfiteri, qui fuerit peccati mortalis conscius. Dubitans autem conscius non est. [Qui se putat, inquit Sà, benè dispositum, nec sibi conscius est alicuius peccati mortalis, sit de attrito contritus virtute Sacramenti: non dicitur autem cum conscientia peccati accedere, qui dubitat quidem, sed non putat.] Hæc Sà, cui maioris claritatis gratia, M. Sacri Palatii, addidit. [Practicè deponendo dubium.] Qua ratione probabilem ipse iudicat, sicut, & Antoninus Diana, part. 9. tract. 3. resol. 6. vt bene advertit Leander, sup. disp. 7. q. 11. in editione novissima Lugdunensi. Noto, & ego, apud Patrem Sà, non reperiri verba illa, quæ inseruit Anonymus: [Peccata practicè dubia,] quæ extra rem omnino sunt, & inepte adiecta. Dubium enim, circa peccata commissa, practicum esse non potest, vt terminos percipienti notissimum est.

3 Vnde, iuxta citatos Doctores, dubitans de lethali commissio, si probabiliter se iudicet in statu gratiæ per contritionē, aut aliorum peccatorum confessionem præmittat, poterit ad communionem accedere, [practicè deponendo dubium,] hoc est: formando iudicium probabile, quod cum dubio speculativo circa peccatum commissum, liceat, non præmissa illius confessione communicare. Sicut dubitanti, an res, quam bona fide possidet, sit aliena; licitum est illam retinere, quia cum eo dubio speculativo, recte compatitur iudicium practicum, de retentione licita, iuxta communem Doctorum sententiam. Nam vt bene ait M. Corradus, 2. part. Resp. quæst. 181. [Licet agere contra speculativum dubium, non contra practicum.] Quod tradit etiam Franciscus Galleti, in Margarita casuum, verb. Dubium. Vbi sic. [Dubium speculativum, & practicum differunt. Illud est ex parte rei, an ita sit. Hoc vero consistit, quodnam licitum, & faciendum? Manente speculativo, potest cessare practicum, & conscientia esse tuta. Exemplum: dubitat mulier, an vir, cui nupsit, sit eius vir; tamen habet hoc iudicium certum, quod tenetur illi petenti reddere debitum. Ita Salon, fol. 178. quæst. 5. art. 6. conclus. 3.] Hæc Galleti. Et ex communi Doctorum, idem tradunt Diana, part. 4. tract. 3. res. 1. & Thomas Sanchez, lib. 2. de Matr. disp. 41. n. 8. & lib. 7. disp. 21. n. 26. apud

quem, Caietan. Barthol. de Medina, Bannez, Petrus de Ledesma & alij Dominicani, & apertissimè Sotus, in 4. dist. 27. quæst. 1. art. 3. §. [Imò vero.] Vbi sic ait. [Respondetur dubium esse duplex, scilicet speculativum, & practicum, & quidem agere contra dubium speculativum non est peccatum, sed agere contra practicum.] Sic ille, quem transcriptis verbis sequitur M. Ludovicus Lopez, 1. part. instruct. cap. 3. conclus. 2. & M. Corradus, 2 part. Resp. quæst. 181. Ex quo principio M. Acacius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Eucharistia, resolut. 303. num. 6. defendit, dubitanti, an post mediam noctem comederit, licitum esse communicare, quod tenent plures apud ipsum. [Muy probable (inquit) es la opinion que dize que si, con tal que deponga la duda practica, aunque quede la especulativa.] Ex quibus sic argui potest pro opinione P. Sà: sicut, qui comedit post mediam noctem, non potest eo die communicare, ita qui peccavit lethaliter, non potest absque prævia confessione. Sed qui dubitat an comederit, potest, deponendo practicè dubium, quamvis maneat speculativum, eo die communicare, ergo, qui dubitat an peccaverit, potest deponendo practicè dubium, quamvis maneat speculativum, absque prævia confessione communicare.

4 Ideò eius sententiam in terminis etiam sequitur, & exponit Philibertus Marchinus de Sacram. Ordinis, tract. 2. part. 3. cap. 1. num. 17. per hæc verba. [Si tale dubium ante celebrationem, vel communionem deponat, sequens opinionem Doctorum probabilem, quod in dubio æquali possit quis deponere conscientiam suam, & sequi quam partem velit, non secus ac in materia voti, & restitutionis, tunc vterque excusatur, si absque prævia confessione celebret, aut communicet, &c. Quia eligens supra relatam opinionem probabilem, iudicium intra se habet, quod in tali dubio æquali, possessio stat pro libertate sua, non pro Sacramento.] Hæc Marchinus: cuius fundamentum æque probat in dubio inæquali: vt in materia voti, & restitutionis docent communiter Theologi deobligantes, etiam si magis inclinēt votum emisisse, aut rem, quam possidet, esse alienam. Vt videre est apud Dianam, 2. part. tract. 1. Misc. resol. 9. & 10. & 3. part. tract. 6. Misc. ref. 50. & 4. part. tract. 3. resol. 12. & 26.

5 Hanc opinionem benignam fateor; sed nescio, an benignior ea, quæ non solum dubitanti, sed certissimè etiam sibi conscio de culpa lethali concedit, licitum esse omiſſa cōfessionē,

ne, Eucharistiam sumere, etiam praesente idoneo confessario, si speratur idoneior, cui devotius, & securius confiteatur. *Quam amplectuntur Paludanus, Sylvester, Armilla, & alij, vt ex eodẽ Prædicatorum Ordine, referunt. M. Ledesma de Eucharistia, cap. 11. & M. Ioannes de la Cruz de Euchar. q. 5. concl. 2. & ipsi non improbant. Quod miror: quia in Tridentino sess. 13. cap. 7. & Can. 11. Sic lego. [Statuit, ac declarat Sancta Synodus illis, quos conscientia peccati mortalis gravat, quantumcunque etiam se contritos existiment, habita copia Confessoris, necessariam esse confessionem Sacramentalem.]*

6 Vnde etiam infertur rejiciendam prorsus esse opinionem M. Zanardi, in direct. part. 3. de Sacram. Euchar. cap. 7. asserentis. Quod absque contritione, sola attritione cognita, potest aliquando infectus lethali communicare. Verba eius sunt. [Dum Sacerdos ducitur necessitate ad communicandum sine confessione, &c. Et si tutius sit, vt communicaturus contritus accedat, tamen videtur mihi sustentabile, vt cum sola attritione cognita (intensiva tamen) quæ dicitur contritio appetitiva, possit accedere; his concurrentibus. Primò, vt pro ipso non stet, quod doleat de peccato, quantum potest pro illo tunc. Secundò, quod iudicet se cum Sacramento non esse in statu peccati mortalis. Quia quamvis communionem non sumpserit (attende) tamen ad eam continuo tendit: vnde iudicat se in statu gratiæ depropinquo, &c. Et secundum morales, quod parum distat, nil distare videtur.] Expendas, quæso, M. Zanardi fundamentum, & quid ex illo inferatur, si aliorum supra memoratæ sententiæ adiunxeris?

7 Sed ne omittas videre Eminentissimum Caietanum, & M. Bartholomæum Fumum, apud quos longe benigniorẽ opinionem reperies. Igitur Caietanus, verb. (Communio) in summa Venetijs edita, anno 1584. [Secundum Sancti, & Generalis Concilij Tridentini Canones, & capita, (vt ibi dicitur) castigatissima.] Sic inquit. [Si autem incommoditas adest confitendi, & habens conscientiam peccati mortalis, differre vult confessionem, & nihilominus communicare; non damno ipsum peccati mortalis, propter rationem dictam.] Quod probat expresso, 3. part. q. 80. art. 4. vbi concludit. [Quod circa videtur mihi ex hoc Apostoli documento, & ex ratione subiungenda, quod contritus sumens Eucharistiam non peccat mortaliter, etiam Confessoris habita copia.] Sic ibi, in editione Veneta, anno 1533. (vivente ipso Caietano) & in editione Lug-

dunensi, anno 1558. Cuius opinionem probabilem putat, M. Fumus in Armilla Venetijs excussa, anno 1587. verb. (Communio.) Vbi sic ait. [Præceptum de confessione præmittenda non est de iure divino, nec positivo, cum nullibi reperitur, nisi semel in anno. Si autem commoditas confitendi adest, & habens conscientiam peccati mortalis vult differre confessionem, & communicare cum alijs, vel celebrare, peccare videtur valde graviter, citra tamen mortale, propter rationem tactam, secundum Caietanum. Alij autem videntur tenere oppositum, quasi omnes, & præcipue D. Thom. & hæc opinio est securior.] Hæc M. Fumus. Et ante illum M. Paludanus, vt refert M. Canus in Relect. de poenit. part. 5. fol. mihi 50. dicens: [Petrus quoque Paludanus sentire videtur, non esse peccatum mortale sine confessione ad Eucharistiam accedere; si homo alias contritus est.] Sed apertius Margarita Confessorum à sapientissimis viris eiusdem Ordinis diligentissime expensa, & castigata in editione Complutensi, anno 1554. fol. 226. [Præceptum, inquit, de confessione præmittenda communioni, non est de iure divino, nec de iure positivo, cum nullibi reperitur nisi semel in anno. Qui autem commode potest confiteri, & habens mortale, de quo dolet, differt confessionem; communicat tamen, quia oportet cum alijs communicare, peccat graviter, quia minus digne voluntarius accedit, non tamen, vt videtur, mortaliter.] Sic Margarita, cum Caietano.

8 Verum opinionem Caietani esse hæreticam, inquit M. Conradus Dominicanus, 2. p. Resp. q. 469. Quod probat ex Tridentino, vbi supra, sess. 13. cap. 7. & Can. 11. Talem autem non esse contendit M. Petrus de Soto de Instit. Sacerd. lect. 12. de Euchar. fol. 82. Vbi sic ait. [Inter anathemata, in fine omnium, ita dixerunt Patres: *Statuit itaque, atque declarat sacra synodus illis, quos conscientia peccati mortalis gravat, &c.* Vbi verbum illud: *Statuit, ac declarat* (attende) hoc ostendit esse probabilius, &c. Itaque non iudicavit contrarium esse erroneum, aut hæreticum, quare nec nos iudicare debemus. Sed tamen, quia noluit id disputari, aut asseri, ita à nobis faciendum est.] Hæc ille, quæ sunt valde notanda. Idem sentit M. Victoria in sum. de Euchar. nu. 77. fol. mihi 58. dicens: [Hæc igitur sententia tenenda est, quamvis non putem hæreticum, quod Caietanus dicit.] Quibus consonat M. Canus in locis Theol. lib. 5. de authorit. Concil. cap. 5. q. 4. §. [Nonne igitur.] Vbi sic ait. [In Concil. Trident. sess. habitata 11. Octobris, anno 1551. definitum est, confessionem Sacramen-

talem Eucharistiæ præmittendâ esse, si conscientia peccati mortalis gravat. Et protinus. Si quis, ait Synodus, contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter asserere præsumpserit, eo ipso excommunicatus existat. Sed hoc propter periculum cautum est, erat enim opinio contraria perniciosa. Ideoque excommunicatio illa ad publicam doctrinâ, vel maximè refertur. Nam quod sententia Caietani non fuerit pro hæretica condemnata, & nos testes sumus, qui Concilio interfuimus, & contextus ipse demonstrat.] Et paulò infra. [Vbi vides Caietani sententiæ anathema non dici, sed quoniam non solum falsa, sed noxia etiam erat, reprobare, & propter periculum, publicam præsertim prædicationem, & disputationem interdici.] Hæc Melchior Canus, ex Predicatorum Ordine, Episcopus Canariensis, in defensionem Eminentissimi Caietani; cuius doctrinam damnatam in Concilio, mordicus, (vt legisti) negat. Cum tamen alios in ea reperiri errores, vel in vitis fateatur, lib. 7. de Sanctorum auctoritate, cap. 1. conclus. 5. num. 10. Vbi sic ait. [Ego virum hunc, vt sæpe alias testatus sum, semper feci maximi. Longum autem est, hominis commendare, siue eruditionem, siue ingenium: molestum etiam vniversa ipsius opera commemorare. Illud breviter dici potest, Caietanum summis ædificatoribus Ecclesiæ parem esse potuisse, nisi quibusdam erroribus doctrinam suam, quasi cuiusdam lepræ admixtione, fedasset, vel curiositatis libidine affectus, vel certe ingenij dexteritate confusus.] Hæc ille. Eadem ex eadem familia notat etiam Illustrissimus alter M. Ambrosius Catharinus, Minoritis Episcopus, in Epistolam Pauli ad Hebræos, versiculo, *Per quem facti, & omnis, &c.* [Quo in loco] Vbi de quibusdam alijs Caietani opinionibus loquens, ait. [At in Caietano non est dissimulandum, vt caveas, qui illius doctrinæ sunt dediti, ne in perniciosos imprudenter labantur errores.] Nec minus acriter Caietanum perstringit sodalis alter Bartholomæus Spina, Magister Sacri Palatii, tom. 1. Opusculi in Prologo ad lectorem, dicens. [Me suam magis totius, inquam, nostræ Religionis vexationem redemisse cognoscant, qua profecto notaretur vna cum illo Deo tota pariter deviasse, nisi saltem vnus omnium, vice mundo patefaceret, via recta, Sancto Thoma duce, alios incedere, à qua solus hic nimium sibi credens longe aberravit, contempto quippè Magistro Clarissimo, quin etiam, quod incredibile iudicassent omnes, nisi verba testarentur in fronte Genesii; omnium Sanctorum Doctorum torrenti virtutum, sapientiæ, gratiæ efficaci, sensum suum

protestatus oppositurum pro voto. Nil mirum, si per abrupta vagus, hinc inde varios in errores corruisse. Illius nolint, qui vere sapiunt, partes tueri, qui gloriam nostram commaculare contendit.] Hactenus M. Spina.

9 Sed valde miror domesticos tam vehementer exarsisse in Eminentissimum Caietanum, virum, sane omnibus numeris absolutum, ingenij amoenissimi, ac copiosa litteraria fortuna prænobilem. Cuius fugillationi parcere potuissent, attribuentes hæreticis errores, qui eorum industria in illius opera irrepserunt. Quod postea, nonnullis recensitis, iure præstitit Supremum Sanctæ Inquisitionis Hispaniarum Tribunal, in Expurgator. anno 1645. In gratiam tanti viri subnectens: [Quædam vero alia, quæ notari posse videbantur, tanti Doctoris auctoritati, & temporî in quo scripsit; itemque vitiatîs editionibus magis, quam errori adscribenda sunt.] Hæc ibi pro Caietano, quem alij Scriptorum summis laudibus efferunt. Cardin. Bellarminus de Scriptor. Ecclesiast. ait. [Thomas de Vio, patria Caietanus, &c. Vir fuit summi ingenij, nec minoris pietatis.] P. Herice, 1. part. in Prologo. [Caietanus Medulla Thomistarû, non sine eius scholæ gloria, putatur.] Pater Vazquez, 1. part. disp. 3. cap. 4. [Ex schola D. Thomæ præclarum virum, eius doctrinæ acerrimum propugnatorem, scripta illius mirum in modum illustrasse, Caietanum dico.] Et sic alij.

PROPOSITIO IV.

Non datur præceptum sub lethali obligans ad recipiendam Eucharistiam in articulo mortis. Baum Iesuita, in Theolog. morali, tract. 5. de Euchar. quæst. 14.

1 Resp. Hanc opinionem tuentur sapientissimi viri, apud Dianam, 3. part. tract. 4. resolut. 40. Vbi sic scribit. [Notandum est tamen hic obiter, D. Bonaventuram, Paludanum, Caietanum, Armillam, Victoriam, Ledesnam, & alios docere, non esse mortale, omittere Eucharistiam in mortis articulo, nisi adit contemptus.] Idem tenet Sylvester, cuius sententiam sic proponit M. Sotus in 4. dist. 12. quæst. 1. artic. 11. §. [Atramè opinio.] [Virum vero articulus mortis sit tempus, quo ex præcepto teneantur fideles, Sacramentum hoc sumere? Est dubium. Sylvester namque, verbo Eucharistia 3. §. 1. sentit nullum esse præceptum, quare licet quis, inquit, per negligentiam in articulo mortis Viaticum nonumat, nullum incur-

ret peccatum mortale. Adrianus autem contrarium censet, &c. De hac vero re nescio, an certa posset sententia constitui. Imprimis enim nullum extat, aut divinum, aut humanum præceptum de hac re expressum. Canon enim solum iubet in Paschate communicandum.] Sic ille. Licet contrariam sententiam tueatur ratione vniuersalis Ecclesiæ consuetudinis perhibendū viaticum infirmis; quod, inquit. [Magnum documentum est, tanquam divino iure præceptum descendisse.] Cum Sylvestro sentit M. Martinus de Ledesma, 1. part. 4. quæst. 21. art. 11. dub. 2. Vbi sic inquit. [Dubitatur, an sit de præcepto, quod ægrotantes sumant Eucharistiam? Sylvester dicit, quod nullum est peccatum, saltem mortale: & ita tenendum; quia non est aliquod præceptum in contrarium.] Et saltem eum qui tempore Paschatis communicavit, nullo teneri præcepto ad communicandum in articulo mortis, tenent, vltra citatos, Rodriguez de Cōmunionem, cap. 64. num. 3. Grassis, 1. part. lib. 2. cap. 38. num. 23. Chamerota, cap. 10. de Eucharistia, dub. 1. M. Victoria in sum. de Euchar. num. 85. fol. mihi 67. & alij quorum opinionem probabilem putat, Leander à Sacram. tom. 2. tract. 7. de Euchar. q. 4. Quod, (si paulò antea sumpsisset,) tradit cum Paludano, M. Soto vbi supra in fine, dicens, si [puram putaret habere conscientiam, licet non tantam adhiberet diligentiam ad sumendam Eucharistiam, sed sine illa discederet, non esset peccati mortalis condemnandus.] Sic tibi, an consequenter ad superius dicta? alij iudicent.

2 Adde P. Bauni ab Anonymo citatum neutiquam docere, non dari præceptum communicandi in articulo mortis, vt falso illi imponitur, sed præceptum, quod datur, non esse divinum, sed Ecclesiasticum. Verba eius sunt. [Contendunt alij summptionem hanc, non ad divinam, sed ad Ecclesiasticam institutionem referendam esse. Quibus ego calculum meum adiungo. Quia, quæ sunt iuris divini, privari nemo potest. Sed apud multas gentes mos invaluit, vt ultimo supplicio afficiendis negetur Eucharistiæ perceptio, non est ergo iure divino sub finem vite frequentandæ communicatio.] Quid clarius? Et infra. [Quando ergo, inquires, si non in mortis articulo, lex divina de suscipiendâ Eucharistia obligat?] Sic ille. Sed resolutionem ab alijs accipiamus. M. Martinus de Ledesma, vbi supra. [Stando, inquit, in solo iure divino, sufficit solum semel in vita cōmunicare.] Pro qua sententia, adducit M. Vignerium, & M. Sotum, Mag. Corradus, 1. part. Resp. quæst. 56. Et ipse non dissentit, part. 2.

Respon. quæst. 227. Vbi ait. [Sumere Sacramentum Communio-
 nis in articulo mortis, forte non est præceptum diuinum,
 sed bene est de iure diuino sumere illud in vita.] Quæ sunt for-
 malia verba M. Dominici de Soto, in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 8.
 §. [Solutio autem.] Vbi sic. [Respondetur, quod sumere Sa-
 cramentum in articulo mortis forte non est præceptum diui-
 num, sed sumere illud in vita.] Et expressè tenent non pauci,
 apud Leandrum, tom. de 2. Euchar. tract. 7. disp. 2. quæst. 3. Vbi
 sic ait. [An hoc præceptum diuinum sumendi Eucharistiam so-
 lum obliget semel in vita? Affirmant Paludanus, dist. 9. quæst.
 1. Ledesma, 1. part. 4. q. 21. art. 11. Caiet. verb. Communio, &
 Victoria, q. 86.]

3 Addunt alij, nullum dari præceptum diuinum Commu-
 nionis; sed tantum Ecclesiasticum, ac proinde, secluso præcep-
 to Ecclesiæ, non peccaturum, qui in tota vita non communica-
 ret. Ita Alexander, Chartusianus, Gabriel, Grassius, Chamerota,
 M. Ferrara, & alij, apud Leandrum sup. quæst. 1. & apud Dia-
 nam, part. 3. tract. 6. Misc. resol. 95. & part. 9. tract. 9. resol. 46.
 & quod magis, ita tenuit D. Thom. in 4. dist. 9. quæst. 1. artic. 1.
 licet postea retractaverit, vt notat Caietanus, 3. part. quæst. 80.
 art. 11. dicens. [Author in 4. sententiarum, dist. 9. quæst. 1.
 art. 1. tenet Communionem non esse ex Christi, sed ex Eccle-
 siæ præcepto necessariam. Sed tutior apparet via Authoris hic,
 quamvis cogens ratio non appareat.] Hæc Caietanus. Sed An-
 gelico Præceptori ad mutandam sententiam cogens apparuit
 ratio, inquit enim, vbi supra: [Manifestum est, quod homo
 tenetur hoc Sacramentum sumere, non solum ex statuto Eccle-
 siæ, sed ex mandato Domini.] Vnde miror, quod Caietanus
 hæsitauerit, cum D. Thomas, post rem maturius consideratam,
 dixerit esse manifestum. Et magis; quod Syluester oppositum
 expressè teneat, verb. Eucharistia, 3. §. 1. dicens: [Quia sump-
 tio Euchar. non est de necessitate secundum se, sed ex statuto
 Ecclesiæ, secundum D. Thom. in 4. dist. 9. ideo verius est hoc
 (nimirum omittere communionem in articulo mortis) non
 esse mortale.] Hæc ille: sed nõ absque iniuria vitur principio,
 quod tanquam falsum retractauerat D. Thomas. Vnde Valen-
 tia, disp. 6. q. 8. punct. 4. dixit, [Iam nullum Catholicorum cõ-
 trarium dicere.] Extant enim verba præcepti Christi Domi-
 ni, Ioannis 6. *Nisi manducaueritis Carnem Filij hominis, &c. Non
 habebitis vitam in vobis.*

4 Nec audiendus est Caietanus, de cuius sententia Mag.
 Am,

Ambrosius Catharinus, in Annotationibus, lib. 5. de Sacramēto Eucharistiæ; sic fatur. [Circa Sacramentum Eucharistiæ, quod in commentario super 3. part. quæst. 80. art. 12. Et super Ioannem, cap. 6. concludit, scilicet illa Domini verba: *Nisi mandu. a veritis*, &c. Non attinent ad Sacramentalem manducationem: Propter instantem, & horribilem hæresim, annotare compulsus sum. Quoniam, & in hanc sententiam convenere Lutherus, & ceteri Hæresiarchæ nostri temporis, contra communem Sanctorum, & Theologorum sententiam.] Hæc Mag. Catharinus.

PROPOSITIO V.

Succus elicitus ex vis pæsis est materia sufficiens cōsecrationis. Ambr̄
Sus Jesuita in cursu Theologico, tom. 7. disp. 16. sect. 3. num. 34.

R. Hæc propositio est conclusio deducta ex communi doctrina asserenti, mustum esse materiam consecrationis. Quam cum Angelico Præceptore defendunt eius Discipuli. Sotus, Ledesma, Tabiena, Victoria, & innumerari alij, quos citatos sequitur Leander à Sacramento, tom. 2. tract. 7. disput. 8. quæst. 32. & 33. Vbi notat Sotum, cum D. Thom. innuere, non esse mortale, etiam extra casum necessitatis, in musto consecrare. Cum autem succus ex vis pæsis extractus eiusdem sit speciei cum musto, aut vterque, aut neuter materia consecrationis erit. Nec obstat, quod vix in aquam immersæ fuerint: tum quia post immersionem, possunt in vinum excoquendum exprimi: tum quia, vel nil aquæ ebibunt, vel adeo minimum, ut speciem musti non magis corrumpat, quam aqua immista vinum consecrandum. Quando autem mistio tanta non est, ut multi, aut vini species mutetur, materia consecrationis est, ut cum M. Paludano, docet M. Tabiena, verb. Euchar. num. 19. Vbi sic ait. [De Clareto vino (Hispane Hypocras) dicit idem Petrus de Palude. Quod si, propter virtutem specierum, & mellis admisti, species vini mutata est, confici non potest, alias sic. Sed non debet: quia sola admistio aquæ, & non alterius liquoris fieri debet.] Hæc ille. Quem sequitur Ledesma, tom. 1. de Euchar. cap. 4. conclus. 15.

2. Deducitur etiam opinio Patris Amici, ex doctrina D. Thomæ, 3. part. quæst. 66. art. 4. ad 2. Vbi de aqua, quæ est materia Baptismi loquens, sic ait. [Aqua non desinit à specie aquæ, nisi forte facta sit tanta resolutio corporum lixatorum.

rum in aqua, vt plus liquor habeat de aliena substantia, quam de aqua.] Sic Angelicus Doctor. Quem omnes Thomistæ sequuntur. Cum igitur mustum in vuis passis inclusum non plus habeat de aliena substantia, quam de propria; fateri necessario debemus, in doctrina D. Thomæ, & Discipulorum eius, speciem musti solutam non esse, & consequenter materiam esse consecrationis. Quapropter iure optimo Diana, part. 7. tractat. 12. resol. 8. opinionem Patris Amici tanquam probabilem admittit, dicens. [Ego audiui à viris fide dignis, quod ex vuis passis optimum elicitur vinum, licet apponantur vix passæ intra aquam, nisi esset aqua in maxima quantitate. Quod prædixerat Amicus, vbi supra.] Secus, inquit, si ob nimiam siccitatem, opus esset, ad exprimendum humorem, nimia copia aquæ; quia tunc amitteret rationem communis, & vsualis vini.] Et consequenter non esset materia consecrationis. Et novissime opinionem Antonij Perez, amplectitur M. Ioannes Martinez de Prado, tom. de Euchar. quæst. 74. dub. 5. nu. 63. dicens: [Melius tamen alij, quorum sententiam probabilem dicit Antonius Perez à Diana consultus, asserunt, &c. Quod etiam sequitur Leander, tract. 7. disp. 8. q. 16.]

PROPOSITIO VI.

Hosia rubea, quibus litteræ obsignari solent, sunt materia Sacramenti Eucharistia. Antonius Perez Iesuita, apud Dianam, part. 7. tract. 12. resol. 8.

1 R. Prædictus Iesuita hanc sententiam probabilem esse respondit, non absolute; sed cum limitatione, sub qua consultus fuit à Diana, nimirum quando substantia, quæ tritico immiscetur, exigua est, & insufficiens ad mutandam speciem tritici. [Equidem, inquit, per ea quæ adducit D. Thomas, 3. part. quæst. 74. art. 3. ad 3. & ibi Ioannes Præpositus, num. 24. si cinnabriū apponatur in notabili quantitate, non essent materia consecrationis: secus autem si parum apponeretur: nam in isto casu non irritaretur consecratio, quamvis esset illicitum, cum talibus hostijs consecrare. Et ita hanc sententiam probabilem esse tenet acutissimus, & sapientissimus Pater Antonius Perez, Societatis Iesu, de hac re à me consultus,] sic Diana.

2 Hæc sententia sic explicata videtur mihi expressa Paludani, Tabienæ, & Ledesinæ, in simili de vino consecrabili, vt vidimus Propositione præcedenti. Est etiam D. Thomæ insi-

mili de aqua, quæ est materia Baptismi. Vt videre est, 3. part. quæst. 66. artic. 3. & 4. ibi. [In qualibet aqua qualitercunque transmutata, dummodo non solvatur species aquæ, potest fieri Baptismus.] Ergo, & in quolibet pane triticeo, dummodo non solvatur species panis, poterit consecrari. Hæc autem non solvitur, secundum D. Thom. nisi plus habeat de aliena substantia, quam de propria, vt de aqua Baptismi tradit supra. Quem cum reliquis Thomistis, sequitur Sylvester, verb. Baptismus 2. num. 3. Vbi sic ait: [Veritas autem est, quam docet D. Thomas, supra ad 2. dicens, quod admistio Chrisinatis non solvit speciem aquæ, nisi plus liquor habeat de aliena substantia, quam de aqua.]

3 Et in proprijs ferè terminis rem nostram definit Div. Thom. in secundo scripto super libros sententiarum, lib. 4. dist. 11. artic. 2. ibi. [Ad secundum de permissione dicendum, quod aut tanta est mistio, quod trahitur triticum ad speciem alienam, &c. Et tunc non potest in eo confici: aut manet species triticei panis, vt quando virtus tritici præponderat, & tunc potest.] Quid clarius? Idem tradit 3. part. quæst. 74. artic. 3. ad 3. ibi. [Dicendum quod modica permissio non solvit speciem, quia id quod est modicum quodammodo assumitur à plurimo. Si vero sit magna permissio; puta ex æquo, vel quasi, talis permissio speciem mutat. Vnde panis ex inde confectus non erit debita materia huius Sacramenti.] Hæc D. Thomas. Cuius vestigijs insistant discipuli, M. Tabiena, verb. Eucharistia, numer. 9. [Si vero, inquit, sit magna permissio, puta ex æqualibus, vel quasi, panis inde confectus non erit materia huius Sacramenti. Hæc D. Thom. Contentit Petrus de Palude, & alij communiter.] M. Corradus 2. part. Respons. quæst. 241. [Si cum tritico modica particula alterius materie misceatur, ita quod species tritici non sit soluta, poterit confici hoc Sacramentum, aliàs minime. Ita D. Thomas, & alij Doctores quam plurimi.] Quapropter iure concludit Sylvester, verb. Eucharistia 1. numer. 2. dicens: [Ex quibus patet secundum omnes, quod confici potest ex pane, in quo cum tritico sint alterius generis grana, nisi tanta sit additio, quod solvatur species tritici.] Ergo, secundum omnes, potest confici ex pane, in quo cum tritico sint admista grana cinnabrij, à quibus rubeo superfundatur colore, nisi additio sit tanta, vt solvatur species tritici. Videtur apertum. Ex qui-

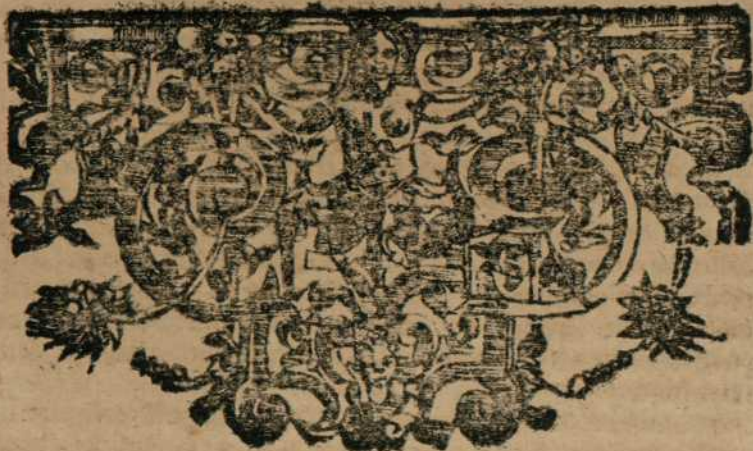
bus constat opinionem, quam probabilem dixit Antonius Perez, non solum in femine, sed formaliter, à sapientissimis Magistris, iamdiu fuisse traditam.

4. Adverte tamen, panem debere esse confectum ex aqua naturi. Ita Sylvester, verb. Eucharist. 1. num. 2. Vbi sic ait: [Quæritur primò. Quæ sit materia huius Sacramenti? Et dico secundum Divum Thomam, & communiter omnes Sanctos, quod est panis triticeus aqua naturali confectus.] Et infra. [Non autem confici potest ex pane tritici confecto ex aqua rosacea, vel endiviæ; sed tantum ex aqua naturali, quia ut docet Divus Thomas, aqua est de compositione, & substantia panis.] Hæc ille. Verum quod panis ex aqua rosacea confectus, sit etiam materia consecrationis tradit, contra Divum Thomam, Caietanus 3. part. quæst. 74. artic. 7. & apud Sotum in 4. dist. 9. quæst. vnica, artic. 6. §. (Caietanus) [At verò hæc opinio, inquit Sotus, non est tuta.] Addit insuper Caietanus, ut refert Sotus sup. artic. 3. [Nil esse curandum, ex quibus frumentis fiat panis, dum tamen panis sit.] Cæterum in Concilio Florentino expressè decernitur, quod materia huius Sacramenti est panis triticeus. [Cui certè, ait Sotus, glossa Caietani non satis gratè maritatur, sic illius intelligentis, quod non sit sola illa materia, sed quod sit principalis, & apud omnes certa, & indubitata.] Hæc ille. Cuius sententiam, contra Caietanum, tenet D. Thom. in 4. dist. 11. artic. 2. ad primam quæstionem dicens: [Non potest confici nisi de pane triticeo, cuius causa est divina institutio. [Et hoc esse de fide, tradit Leander à Sacram. tom. 2. de Eucharist. disp. 8. q. 1.]

5. Circa huius Sacramenti institutionem Innocentius III. (ut habetur lib. 4. de Sacro Altaris mysterio, cap. 6. circa finem) inquit: [Sanè potest dici, quod Christus virtute divina confecit Sacramentum Eucharistiæ, & postea formam expressit, sub qua posteri benedicerent.] Sed D. Thomas 3. part. quæst. 78. art. 1. ad 1. [Contra hoc, inquit, sunt expressè verba Evangelij. Vnde prædicta verba Innocentij sunt opinativè magis dicta, quam de-terminativè.]

6. An verò hoc Sacramentum Christus instituerit post benedictionem panis? Negat Divus Thomas, vbi supra, dicens: [Potest intelligi concomitantia, ut sit sensus, dum benediceret, frangeret, & daret, dixit hæc verba: Accipite, &c.] Sed in
Con-

Concilio Tridentino, sess. 13. cap. 1. Sic dicitur: [Maiores nostri omnes, quotquot in vera Ecclesia Christi fuerunt, qui de Sanctissimo hoc Sacramento disseruerunt, apertissimè professi sunt, hoc tam admirabile Sacramentum Redemptorem nostram instituisse, cum post panis, viniq[ue] benedictionem, se suum ipsius Corpus illis præbere, & suum Sanguinem, dilectis, & perspicuis verbis testatus est.] Sed circa horum coherentiam, vide sapientissimum Magistrum Ioannem à Sancto Thoma, tom. 1. in 1. part. disput. 2. proemiali, de doctrina Divi Thomæ. Genuina vero solutio, ex verbis Divi Thomæ numero præcedenti relatis, petenda est. Nec enim omnia determinativè Angelicam Doctore[m] scripsisse, credendum est. Et sic ipse respondet ad quandam D. Augustini auctoritatem, quem deserit 3. part. quest. 98. artic. 5. ad 2. [Dicendum, quod Augustinus loquitur opinando, non determinando, sicut sæpè facit in libro illo.] Et quod ita etiam sæpè faciat ipse Angelicus Doctor, dicit expressè Henricus Henriquez lib. 1. de Pontificis Romani clave, cap. 15. §. 1. [Sanctus Thomas in quibusdam loquitur opinativè, & interdum retractat, quod prius etiam in Theologica summa dixerat.]

EXTRACTATV

DE MATRIMONIO.

PROPOSITIO I.

Pater Sà Iesuita in 1. editione, verb. *Sacramentum*, numer. 1. sic scribit [*Fortè etiam accipere Sacramentum Matrimonij in peccato, non est tale peccatum.*] Vbi vt patet non loquitur de contrahentibus, quatenus sunt *Ministri*, sed quatenus *Sacramentum* recipiunt.

I Resp Hæc opinio, quam dubitativè tradit P. Sà, iam diu fuerat assertivè tradita à Magistro Paludano; si fides adhibenda sit Magistro Cano, de locis, lib. 8. cap. 5. prope finē. Vbi sic scribit: [*Petrus de Palude in 4. dist. 5. q. 2. cum vir, & fœmina civiliter contrahunt, etiam si peccatores sint, nec poenitentiam agant, nō credit eos esse reos sacrilegij,*] sic refert Canus. Cuius sententiam memorans P. Vazquez tract. de matrimo. disput. 3. c. 3. n. 34. subiungit. [*Quod sanè intellexisse videtur Canus dictum à Paludano de matrimonio sine Sacerdote. Fallitur tamen Canus, quia expressè loquitur Paludanus de omni matrimonio, etiam Sacramento.*] Sic Vazquez, & merito, vt constat ex verbis Paludani, vbi supra, artic. 2. num. 22. [*Non videtur, inquit, quod peccator contrahens matrimonium peccet; cum tamen essentia matrimonij consistat in mutuo consensu, per verba vnus alteri expressa. Hic enim consensus (attende) Sacramentum ministrat, non autem Sacerdos benedicens, qui solum Sacramentalia quædam adhibet.*] Hæc Paludanus: ex quibus luce clarius patet, loqui de Matrimonio Sacramento, & negare Sacerdotem esse Ministrum illius (cuius contrarium eius autoritate frustra fundare, nititur Canus.) Quod autem loquatur de contrahentibus, quatenus recipientes sunt, adeo apertum fuit Magistro Cano, vt inde sibi persuaserit Paludanum non fuisse loquutum de matrimonio Sacramento. Aliàs inquit, Paludani assertum [*Nulla modo probabile esset. Omnes quippè sine controversia sacrilegij sunt, qui post peccatum mortale sine poenitentia Sacramenta percipiunt.*] Sic doctissimus Magister Canus. Sed quidquid sit de mente Paludani, quam

me

ne iudice, sodalis affectus non est. Opinio, quæ à Mag. Cano illi tribuitur, fundari potuit, in doctrina aliquorum afferentium Sacramentum Matrimonij non conferre gratiam, quam tenet Durandus, Gaufridus, Hostiensis, Bernard. & Glossa, apud Sotum in 4. distinct. 26. quæst. 2. artic. 3. §. (De hac quaestione.) Quorum sententiam putarunt probabilem Div. Thomas, Div. Bonaventura, & Scotus, vt refer M. Sotus, sup. §. [Hic autem Sacramentalis gratia.] Vbi sic ait: [Canonistæ opinantes Matrimonium non conferre gratiam, non sunt de hoc condemnati, nec Durandus eorum Patronus. Imò veso D. Thomas, D. Bonaventura, Scotus, & reliqui solum aiunt, affirmativam sententiã esse probabiliorẽ.] Hæc Sotus. Quibus adde Magistrum Paludanum in 4. dist. 26. quæst. 1. num. 3. Vbi sententiam Durandî dicit esse probabilem. Huic forsan innixus principio non nemo eam opinionẽ, etsi cum formidine, docuit. Quia si Matrimonij Sacramentum gratiam non conferret, qui in peccato recipere, nullum poneret obicem, in quo peccati gravitas stare poterat.

2 Hoc vero fundamentum sustineri non potest: tum quia, inquit Sotus supra. [Quamvis hoc non sit in sacris Biblijs, vel in sacris Concilijs exprellum, tamen ægre defensari potest, non esse erroneum, imò hæreticum, id negare: saltem est temerarium, & valde periculosum] tum: quia vt benè ait Thomas Sanchez, tom. 1. de Matrimon. lib. 2. disput. 10. [Matrimonij Sacramentum conferre gratiam, post Tridentinum, est de fide, vt constat ex sels. 7. Can. 7. & 8. & sels. 24. Can. 1. [Si quis dixerit, ait Concilium, matrimonium non esse verè, & propriè vnum ex septem legis Evangelicæ Sacramentis à Christo Domino institutum, neque gratiam conferre, anathema sit.] Quod ab alijs Concilijs traditum supponit Trident. capit. 1. dicens: [Cum igitur matrimonium in lege Evangelica, veteribus connubijs per Christum gratiam præstet, merito inter novæ legis Sacramenta annumerandum Sancti Patris nostri, Concilia, & vniversalis Ecclesiæ traditio semper docuerunt.] Vnde fit 1. audiendum non esse M. Canum, de locis, lib. 8. c. 5. §. Pœnitentia, & sequentibus, mordicus defendentem Matrimonium fidei-
 lium sine lacris ceremonijs, & Ecclesiæ Ministro contractum; (etsi validum vt in Gallia, & vbi Tridentinum receptum non fuerit) non esse Sacramentum. Cuius opinionem temerariam esse dicunt Bellarminus, lib. 1. de Matrim. cap. 6. & sequentibus, & Manuel Rodriguez, tom. 1. sum. in 2. editione, cap. 216.

num. 3. Fit secundo admittendam non esse opinionem M. Paludani, & Patris Sà, vt supra expositam; quam leuitarum nullus amplexatur, sicut nec M. Soti sententiam in 4. dist. 27. quaest. 1. art. 3. §. ad 2. Vbi tradit, quod accipere per procuratorem Matrimonij Sacramentum in peccato mortali, non est tale peccatum. [Dum neuter scit prorsus, quando alter est consenturus.] Quem sequitur Mag. Ludovicus Lopez, vt refert Sanchez sup. dist. 11. num. 30. [Nam (vt bene ipse notat) Sacramenti susceptio obligat, ad debitam dispositionem, sub læthali culpa, & ita, vel tenetur non mittere procuratorem, vel toto eo tempore dispositum esse, quo probabiliter is contracturus est.] Secus verò dicendum, si matrimonium inter absentes non esset Sacramentum, vt defendunt Caëtanus, Canus, Viguërius, Victoria, Ledesma, & alij, apud Sanchez, supra num. 26. Verum contrarium prorsus cum illo tenendum est.

3. Accepi ergo à sapientissimo Viro Coëtaneo, Patri Sà, summæ textum mendosum esse, quia eius opinio fuit. [Quod fortè accipere per procuratorem matrimonij Sacramentum in peccato, non est tale peccatum.] Quæ est doctrina M. Soti supra relata. Amanuensis verò, aut Typographi incuria omissum fuisse ly per procuratorem. [Quod mirum non erit legenti decretum Gratiani in editione Lugdunensi, anno 1624. Vbi in Prologo ad Lectorem dicitur. [Firmum fidei nostræ propugnaculû, D. Thomæ summam] Gennevensium calcographorum infectam, atramento, sexcentis fuisse denigratam locis, vt non nemo paulò post ostendit.] Et post vberem illam correctionem operum D. Thomæ, quæ Romæ prodierunt anno 1570. iussu Pij V. factam, in qua doctissimi Patres Dominicani summo studio, & diligentia laborarunt; vt ipsi in præfatione testantur dicentes: [Curauimus itaque, vt quam emendatissimè imprimerentur omnia, a motis etiam ex eisdem commentarijs, atque expunctis omnibus locis iuxta nostri Ordinis sanctiones, quæ post decreta Tridentinæ Synodi lectorem poterant detinere dubiû, vel suspensum. Quos videlicet, vel ipsemet commetator vivens emendauerat, etsi viveret, emendasset, &c.] Post hanc inquam accuratissimam correctionem, M. Franc. Garcia ex eodem Ordine Prædicatorum, anno 1587. castigationem aliam locorum mille, & centum ex sola summa Theologica evulgavit. In cuius prologo hæc habet. [Bone Deus! quot menda! quot errores! tam in exemplaribus manuscriptis, quàm in codicibus exculis pullulasse reperiuntur, &c. Multa passim videmus verba addita, multa de-

detracta, multa immutata, &c. Vt non raro cōtingat facile apprehendi non posse, vel ab oculatissimis, quid sibi voverit D. Thomas. Ideo tales reperiuntur errores, qui non modo obscurā, sed etiam falsam orationem efficiant, & eiusdem D. Thomae doctrinam repugnantem. Hæc doctissimus P. M. cui, ni tante foret auctoritatis, quod ex præscripto R. M. Generalis totius Ordinis, ex tot sapientissimis electis munus hoc expurgandi opera Angelici Præceptoris obisset, fides nū temere adhiberi non posset. Si ergo hoc in viridi, quid in arido? Non ergo mirū, quod in Aphorismorum Summulam Iesuitæ, vna irreplevit menda. Et de mente P. Sæ minus dubitare poterit, qui adverterit, in alia eius summa ex antiquis, sic scribi. [Quidam ignorantes matrimonium contrahentes in peccato mortali (attende) ob ignorantiam excusantur à peccato mortali.] Sancti ergo aperte tale peccatum esse, ex suo genere.

4 Adnotare hic non desinam summam P. Sæ, de mandato Supremæ Hispaniarū Inquisitionis expurgatam, anno 1632. vnicā tantum opinionē (quam ex Paludano, Sylveſt. Armil. Tabien. Turrecrem. Petro de Soto, D. Antonin. & alijs tradiderat) de absolutione scilicet absentis, continuasse expungendam. Vt in prædicto expurgatorio indice, his verbis notatur. [Alia autem omittantur, quæ neque ad Sancti Officij iudiciū spectare, neque gravem offensionem habere videntur.] Sed ad rem nostrā.

5 Quamvis accipere matrimonium in peccato lethali, tale peccatum sit, (etiam quando per procuratorem) vt profustenendum, inquit Sanchez, cum communiore Theologorum sententiā, disput. 11. numer. 27. Peccatum tamen mortale non erit, in peccato accipere Subdiaconatum, vel Diaconatum, iuxta opinionem Durandi, qui (vt refert Sotus in 4. dist. 24. quest. 1. artic. 4. §. Hinc fit) asserit: [Solum Sacerdotium esse Sacramentum Ordinis, & revera, inquit Sotus, qui opinionem Durandi sustinere vellet, non esset magna reprehensione dignus. Nihilominus non est tam facile à communi antiquiorum opinione descedendum; esset enim nonnulla temeritatis nota.] Hæc Sotus. Sed Durandi opinionem acrius rejicit M. Ioannes de la Cruz, in directorio, 2 part. Vbi de Sacrament. Ordinis, dub. 1. dicens: [Esse oppositam Concilio Florentino, & Tridentino, sess. 23. capit. 2. Vbi dicitur Subdiaconatum, & à fortiori Diaconatum, pertinere ad Ordines maiores, iuxta doctrinam Sanctorum, & Conciliorum.] Nihilominus opinionem Durandi amplectitur Caietanus, tom. 1.

Opusc. tract. 11. & 3. par. quæst. 64. art. 3. & probabilem putant; Victoria de Sacramento. num. 226. & 233. Ledesma, 2. part. 4. quæst. 40. art. 1. & alij. Quapropter nimis rigidè loquuntur Doctores nonnulli, qui asserunt, contrariam esse de fide. Et rigidius Leander, tom. 2. tract. 6. de Oraine, disput. 1. quæst. 7. & 8. & quæst. 6. Vbi probat, cum D. Thom. & alijs, quatuor minores Ordines, esse etiam vera Ecclesiæ Sacramenta. [Quia id, inquit, clarè colligitur, ex Concilio Florentino in litteris Eugenij, & ex Tridentino, sess. 23. & c. Et Biescas docet contrariam sententiam ad minus esse improbabilem, & c. Et Henriquez dicit oppositum à Guido reputari errorem, & c. Archangelus absque temeritatis nota non posse affirmari, & Pessantius probabilius esse, hanc nostram sententiam esse de fide.] Hactenus Leander. Alij tamen non infimæ notæ, apud illum, contrariam sententiã tuentur, iuxta quam non erit peccatum mortale recipere quatuor minores Ordines in peccato.

6. Insuper non erit læthale, accipere in peccato Episcopatû, iuxta opinionem D. Thomæ in 4. di. 24. quæst. 3. art. 2. in corp. Vbi ait: [Episcopatus non est Ordo,] & iterum ad 2. [Episcopatus non est Ordo, secundum quod Ordo est quoddam Sacramentum.] Quamvis M. Petrus de Soro, de Sacram. Ordinis, lect. 4. non veritus fuerit dicere, contrariam sententiam esse de fide. [Episcopatus, inquit, censendus est verus Ordo, & hoc antiqua omnia concilia, & PP. testantur, Episcopum Ordinari. De Sacerdotis verò Ordine nullus vnquam dubitavit. Quare hoc, vt minimum certa fide habendum est, quemlibet horum duorum Ordinum verum esse Sacramentum.] Hæc Sotus.

PROPOSITIO II.

Religiosus professus, qui iudicio verè probabili crederet, sibi factam à Deo revelationem, de dispensatione ad contrahendum matrimonium, posset licitè contrahere. Salas Iesuita 1. 2. tract. 8. disput. unica; sect. 5. num. 51. [Quæ verba in 1. solum editione reperiuntur, & in aliquibus tantum voluminibus; non in omnibus, licet eiusdem impressionis.

1. Resp. Prima huius Authoris editio facta est Barcinone, anno 1607. & cum plurima eius volumina eolverim, nullum invenire potui, in quo reperiantur. Sed invenio in calumnia satisfactionem. Quæ enim maior, quam opinionem in ipsomet prælo retractasse, eamque vix prima luce potitam suffocasse?

Sed

Sed quis in extinctam in aliquibus voluminibus consulto reliquisse credat, & non magis Anonymum, ne de salutate convinceretur, id infixisset? Sed maiori adhibita diligentia, denique ad manus habui folium illud, quod prælo iam datum suppressum est, nullique volumini insertum: in illo autem non opinionem, quam ei Anonymus imponit, sed longe diversam invenio. Verba Patris Salas fideliter exscripta sunt hæc. [Religiosus autem efficacissima debet habere motiva, ut probabiliter opinaretur, veram esse revelationem, qua secum dispenseret Deus, ut matrimonium contraheret contra communem legem. Hactenus enim nunquam Deus dispensavit. Si tamen veram probabilitatem haberet, (attende) non privato solum iudicio, cum res adeo gravis sit, sed superiorum, quibus harum rerum examen deferendum est, posset ad evitanda magna inconvenientia, uti dispensatione hac probabilis, quod etiam in dispensationibus quorumcunque Prælatorum observandum est.] Hæc ibi Salas. Cuius propositio tot limitationibus affecta est, ut ab Anonymo obiecta à calumniæ vitio liberari non possit; utraque verò rei reienda prorsus, & suam ipse Author, dum sub prælo esset retractavit: sed quicquid sit. Prædictæ opinioni ansam dare potuit, quæ apud doctissimos viget asserentes, uxorem probabiliter credentem mariti mortem posse licite ad secundas nuptias transire. Etenim cum Professio Religiosa non magis impediatur primas, quam conjugium maritale secundas, potuit merito dubitari, cur opinio probabilis, quæ pro secularibus militat, Religiosis favere non posset? Stat pro antecedenti, Div. Antoninus, 3. part. tit. 1. cap. 9. Vbi sic. [Secundo nota, quod si vxor credit virum mortuum, & contrahat cum alio, secundum Raymundum, si hoc credit ex probabili causa, excusatur propter ignorantiam facti.] Et iterum infra. [Tertio nota, quod si vir eius ad Sarracenos ivit, & regione longinqua, non potest, secundum Raymundum vxor contrahere cum alio; nisi de morte recipiat certitudinem, &c. (attende) aut verisimiliter de morte præsumat. Extrav. Ut litteris non constet.] Hactenus Div. Antoninus. Quem sequitur Sylvester, cum communi Doctorum, ut ipse testatur verb. Matrim. 8. quæst. 13. Vbi citatis ex suo Ordine Raymundo, Petro de Palude, & Div. Antonino, concludit. [Igitur, secundum Raymundum, & communem Doctrinam, dico, quod si credit ex probabili causa, excusatur propter ignorantiam facti, & filij, si quos susceperit, iudicabuntur legitimi.] Hæc ibi.

2 Nec sibi contrarius est, dum paulò infra, ad secundas nuptias. [Firmam credulitatem de morte coniugis,] requirit: firma enim credulitas, iam est apud Thomistas, ac iudicium probabile. Ut videre licet apud Magistrum Serra. 2. 2. quaest. 33. art. 7. Vbi explicans ead. Divi Thomæ verba. [Nisi forte aliquis firmiter existimaret,] sic inquit. [Nisi forte existimaret firmiter, hoc est prudenter, & probabiliter.] Et ita se explicat ipsemet Angelicus Doctor, quaest. 33. citata, art. 2. ad 3. & artic. 8. Vbi tanquam synonymis vitur his terminis: [Firmiter existimare; & presumere probabiliter.] Et consonat Caeteranus in summa, verb. [Iudicium temerarium.] Vbi sic ait: [Si autem iudicat de peccato mortali, & non affective in corde suo determinat, quamvis credat firmiter, & temerarie, non peccat mortaliter.] Non ergo sibi contradicit Sylvester, dum iam opinionem probabilem, iam firmam credulitatem de morte coniugis ad secundas nuptias exigit: sunt enim termini æquivalentes. Et quod opinio probabilis sufficiat; tradit etiam novissimè Thomas Hurtado, tom. 1. tract. 3. capit. 3. retol. 20. §. (Colligitur quarto) citans Ancharranum, Antonium de Butio, Præpositum, Menochium, & alios. Hæc forsan doctrina (ut dixi) genuit eam, quam (si forte aliquando arripit) merito retractavit Author, tum quia degenerem, & à veritate prorsus alienam, tum quia contra Divum Antonium, Raymundum, Paludanum, Sylvestrum, Thomam Hurtado, & sequaces, militant cap. in presenti, de sponsalibus, & cap. Dominus, de secundis nuptijs, ibi. [Nul- lus amodo ad secundas nuptias migrare presumat, donec ei constet, quod ab hac vita migravit coniux eius.]

3 An vero Pontifex dispensare possit cum Religioso professo ad contrahendum matrimonium? Affirmat D. Thomas in 4. dist. 38 quaest. 1. artic. 4. quaest. 1. ad 3. Vbi sic. [Et ideo alij dicunt probabilius, si communis utilitas totius Ecclesiæ, aut vnius Regni, vel Provinciæ exposceret, posset convenienter, & in voto continentiae, & in voto Religionis dispensari, quantumcunque esset solemnizatum.] Hæc ille. Quem sequuntur Durandus, Paludanus, Div. Antoninus, Caeteranus, Petrus de Soto dicens esse communem, Catharinus, Martinus de Ledesma, & fere centum Doctores, quos citatos sequitur Thomas Sanchez de Matrimonio, lib. 8. disp. 8. num. 6. quorum plures referunt ex historijs constare Pontifices varijs vicibus dispensasse. Nihilominus hanc sententiam retractavit D. Thom.

2.2. quæst. 88. art. 11. in corpore. Vbi ait. [Papa non potest facere, quod ille, qui est Religiosus, non sit Religiosus, licet quidam Iuristæ ignorantèr contrarium dicant.] Et infra. [Est autem debitum continentiaæ essentialè statui Religionis, per quem homo abrenuntiat sæculo, totaliter Dei servitio mancipatus, quod non potest simul stare cum matrimonio, &c. Et ideo in voto solemnizato per Professionem Religionis non potest per Ecclesiam dispensari.] Hæc Angelicus Doctor, quem alij sequuntur.

4 Ad quæstionem autem de facto, respondet M. Corradus Dominicanus, 1. part. Resp. quæst. 311. [Quidam dicunt Papam sic fecisse de facto: & (alijs solutionibus adhibitis.) Dico 3. Quod etiam vidi Pontificem facientem maiora cum scandalo totius Christianitatis. Vnde aliud est facere de facto, aliud determinare quod ita possit fieri de iure.] Hæc ille. Et ante illum Sylvester, M. Sacri Palatii, in sum. verb. Votum 4. §. Quinto quaritur; ex quo fideliter transcripsit M. Corradus: sicut, & M. Petrus de Ledesma in sum 2 p. tract. 10. fol. mihi 650. dum dixit. Si los Sumos Pontifices han dispensado algunas vezes con personas Religiosas para que te casen, de hecho han errado; pero escusanse de pecado, porque han seguido vna opinion muy comun, y tenida entre hombres doctos por probable. Sic ille, sed irreuerenter quidem. Satis auctoritati D. Thomæ consulisset, si responderet, Pontifices prudentissime de facto dispensasse, contrariae opinionis probabilitati innixos, quam ipsemet Angelicus Doctor probabiliorè antea iudicaverat. Propter hæc, vel similia; celeberrimus ille vir, M. Ambrosius Catharinus, ex eodem Illustrissimo Ordine assumptus Minorensis Episcopus, lib. 1. disp. pro Immaculata Conceptione, fol. mihi 52. Sic scribit. [Ille igitur potius impugnat D. Thomæ doctrinam, qui ita pertinaciter illi inhaeret, vt velit ad vnum, & minimum jota, pro illa contendere, & eius auctoritatem æquare Scripturis, & superiorem facere etiam Pontificum decretis, & ita se præbere doctis ludibriò, hæreticis occasionem porrigere blasphemandi in illam, & multisque indignandi causam, in hoc nostrum supercilium tam immodestum.] Et novissimè ex decreto Sanctæ Inquisitionis publicato Matriti, die 17. Maij, anno Domini 1659. prohibita sunt quædam conclusiones defentata in civitate Logroño, in Hispania, die 25. Iulij, anno 1658. ex eo, quod earum dedicatoria hæc contineret verba. [D. Thomæ Aquina-

ti, &c. Cuius asseclæ in fide tuti, cuius impugnator^u semper sus-
 peclæ de veritate habentur,] Et prohibentur, (inquit edictum)
 [Por continer el titulo de las dichas conclusiones, palabras se-
 diciosas, escãdalosas, y temerarias] Hanc Supremum Inquisitio-
 nis Tribunal prædictis conclusionibus insit notã. Valde enim
 excessit Magister ille, & contra ipsius D. Thom. doctrinã scripsit.
 Nam, vt Angelic. Doctor nos intruit 2. 2. q. 29. ar. 23. [Nil pro-
 hibet aliquos charitatem habentes in opinabilibus dissentire,
 quia opiniones pertinent ad intellectum, qui præcedit appeti-
 tum, qui per pacem vnitur.] Nil ergo prohibet, D. Thomã ali-
 quam opinionem probabilem propugnasse, & D. Bonaventurã,
 aut Scotum contrariam ipsis probabiliorẽ deffendisse. Hæc
 enim oppositio non est contra probabilitatem doctrinẽ D. Tho-
 mæ, sed contra probabiliorem. Vnde M. Gravina vir doctis-
 simus ex Dominicana Familia, Cherub. Paradisi lib. 4. c. 3. num.
 4. verba Christi Domini, & Pontificum, quæ pro doctrina Div.
 Thomæ circumferri solent, sic explicat. [Eam habet interpre-
 tationem tale dictum, sicut dicebat de Nazianzeno, Rufinus, vt
 in his, quæ concernunt fidem (id est, quæ Sanctus Thomas di-
 cit esse de fide) hæreticus habeatur, qui dictis D. Thomæ in fide
 non concordet; in ceteris discordare posse, ipse D. Thomas cen-
 set, cum opinabile sequendum esse, & permittat, & doceat]
 Hactenus M. Gravina.

5 Non offendisset Corradus, si consuluisset Mag. Canum
 libr. 12. de locis Theolg. in proœmio, vbi ex suo Magistro Frã-
 cisco de Victoria, præscribit modum, in doctrina D. Thomæ,
 sequenda, observandum. [Theologo, inquit, nil est necesse in
 cuiusquam iurare leges; maius enim est opus, atque præstan-
 tius, ad quod ipse tendit, quam, vt Magistri debeat vestigijs sem-
 per inhærere. Memini de Præceptore meo ipso audire, (nempe
 Victoria) cum nobis secundam secundæ partem cepisset expo-
 nere, tanti D. Thomæ sententiam esse faciendam, vt si potior
 alia ratio non succurreret, sanctissimi, & doctissimi Viri satis
 nobis esset authoritas, sed admonebat rursus; non oportere
 Sancti Doctoris verba, sine delectu, & examine accipere. Imò
 verò, si quid aut durius, aut improbabilius dixerit, imitatu-
 ros nos eiusdem in simili re modestiam, & industriam; qui nec Au-
 thoribus, antiquitatis suffragio comprobatis, fidem abrogat, ne-
 que in sententiam eorum, ratione in contrariam vocante, tran-
 sit. Quod ego præceptum diligentissime tenui,] & infra, Victo-
 riam commendans, inquit. [Vir erat ille natura sua moderatus,

at cum Divo etiam Thoma, aliquando dissenfit. Maioremque meo iudicio, laudem dissentiendo, quam contentiando, assequabatur: tanta erat in dissentiendo reverentia.] Hæc M. Canus in editione Salmanticensi, anno 1563. Vnde P. Vazq. 1. p. disp. 3 cap. 4. [Videmus sanè ex schola D. Thomæ præclaros viros, eius doctrinæ acerrimos propugnatores scripta illius mirum in modum illustrasse, Caietanum dico, Franciscum Victoriam, Melchiorum Canum. Nihilominus nullam iniuriam Doctori Sancto irrogasse, cum interdum maturo consilio, & debita modestia, sententiam eius aliquam non probarunt. Neque enim Doctorem Angelicum de sua doctrina ab alijs amplectenda, aliud iudicium habuisse crediderunt, quam Augustinus de sua habuit. Qui in lib. de bono perseverantiæ cap. 31. ita scribit: *Neminem, velim sic amplecti omnia mea, ut me sequatur, nisi in his, in quibus me non errare perspexerit. Nam propterea nunc facio libros, in quibus opuscula mea retractanda suscepi, ut nec me ipsum in omnibus me sequutum fuisse demonstrarem.* Sic Augustinus, & sic Vazquez ex illo. Recte ergo potuit M. Corradus, absque iniuria D. Thomæ, servata Pontifici Summo reverentia debita, dispensationem in voto solemnifactam approbasse.

6 Verum quia huius quæstionis resolutio ex alia pendet; an scilicet voti solemnitas sit de iure divino, an ex sola Ecclesiastica constitutione? Videamus, quid Doctores sentiant. D. Th. 2. 2. quæst. 8. art. 7. ad 3. ait votum solemnne habere [Solemnitatem spirituales, & divinam.] Et M. Ioannes Martinez de Prado, tom 2. Theolog. moral, cap. 31. §. 2. à num. 23. dicit. [Esse communem Thomistarum; & innumeri, addit, Theologi antiqui, & recentiores, votum solemnne ex natura rei, & iure divino differre à simplici, ut indubitatum tenent.] Vnde §. 3. num. 43. concludit. [Afferendum igitur est, voti solemnitatem substantialem esse de iure divino duplici titulo.]

7 Econtra vero, solemnitatem voti esse de solo iure Ecclesiastico, seu ex sola Ecclesiæ constitutione, tradit Bonifacius VIII. Pontifex Maximus, Sexto Decretalium, lib. 3. tit. 15. cap. vnico, de Voto, his verbis. [Quod votum debeat dici solemnne, ac ad dirimendum matrimonium efficac? Nos consulere voluisti. Nos igitur attendentes, quod voti solemnitas ex sola constitutione Ecclesiæ est inventa; matrimonij verò vinculum, ex ipso Ecclesiæ capite, & rerum omnium conditore ipsum inveniunt, indissolubilitatem acceperit. Præsentibus declarandum duximus, illud solum votum dici solemnne, quan-

tum ad post contractum matrimonium dirimendum, quod solemnizatum fuerit, per susceptionem sacri Ordinis, aut per professionem expressam, vel tacitam, factam alicui ex Religionibus per Sedem Apostolicam approbatus.] Hæc Bonifacius VIII. Et post illum iterum firmavit Gregorius XIII. in Bulla *Ascendente Domino*. Vbi tria hæc præstat. Primum, vim inhabilitandi ad matrimonium extendit etiam ad vota simplicia, post biennium in Societate emissa. Secundum definit: Eiusmodi vota esse substantialia Religionis vota, & illa emittentes esse verè, & propriè Religiosos, non secus quam Professos cuiuscumque Religionis. Tertium, [voti solemnitatem sola Ecclesiæ constitutione inventam esse.] Primum, & secundum post definitionem Gregorij indubitata sunt. Vnde corrui opinio M. Soti, libr. 8. de iust. quæst. 5. artic. 1. concl. 8. asserentis statum veræ Religionis non posse consistere absque votis solemnibus. Circa tertium (quia definitum non est, sed vt fundamentum ad alia definienda præassumitur) dubitant adhuc Doctores. Quamvis Fr. Basilius de Leon, Augustinianus, vir doctissimus, libr. 7. de Matrim. capit. 7. dixerit: [Hæc nostra ætate sine manifesta iniuria Sedis Apostolicæ oppositum affirmari nequit.] Et Gabriel Vazquez 1. 2. disp. 165. cap. 2. [Se non videre, qua ratione absque vlla nota iam negari possit.] Et sanè cum Bonifacius VIII. aperte dicat solemnitatem voti in qua fundatur inhabilitas ad contrahendum, ex sola constitutione Ecclesiæ inventam esse, & huic fundamento vnice innitatur ad definiendum, quæ vota vim habeant dirimendi matrimonium. Quodcumque aliud pro contraria sententia adducatur, minoris ponderis esse debet. Quapropter Illustriss. M. Araujo in decision. Moral. part. 1. tract. 2. quæst. 19. num. 40. solidissime tuetur, posse Summum Pontificem in votis solemnibus dispensare cum Religioso Professo, & [Hæc sententia, inquit, est iam fere ab omnibus Doctoribus, tum Theologiæ, tum iuris Canonici professoribus recepta] pro qua plures citat. Et hanc sententiam defendunt ex Thomistis. Herbeus, Div. Antoninus, Paludanus, Caietanus. & ex alijs innumeri, apud Prado, sup. quæst. 3. §. 2. & apud Sanchez de Matrim. lib. 7. disput. 26. numer. 4. Vbi septem supra quadraginta Doctores refert, & sequitur. Quibus adde Villalob. in sum. tom. 1. tract. 14. diff. 7. nu. 2. ibi: [Como la solemnidad del voto es de derecho Ecclesiastico, como dize el Derecho, cap. vnico de voto in 6. lo que de al se liguere, tambien ha de ser de derecho Ecclesiastico.] Et sic docuit

cuit Scotus in 4. dist. 38. Nec mirum quod D. Thomas dissentierit, qui viginti annos Bonifacium VIII. antecessit. Vide etiã Villalob. tom. 2. tract. 34. diff. 13. Vbi hanc questionem ex professo iterum discutiens inquit. [Ella sententia tienen casi todos los Canonistas. El fundamento es yn texto expreso de Bonifacio VIII.]

8 Et sanè contrariæ sententiæ fundamentum ad adstruendum, solemnitatem voti esse de iure naturali, & Divino, solidum aliquibus non videtur; nititur enim in differentia, quam dicunt essentialem inter votum simplex, & solemne. [Quia votum solemne habet promissionem cum quadam traditione.] Vt ait D. Thom. Quodl. 3. artic. 18. & alibi. Ex quo M. Sotus, de iust. libr. 8. quæst. 2. artic. 5. §. (Secunda opinio.) Sic ait. [Substantia solemnis voti a simplici hoc differt; quod simplex est tantum promissio rei tradendæ, solemne autem sit traditio personæ.] Et M. Ioannes Martinez de Prado, cum alijs, sup. cap. 31. quæst. 3. num. 23. [Quia votum, inquit, simplex solum dicit promissionem Deo factam, at vero solemne super addit actualem traditionem voluntatis in manus Dei, & Prælatorum.] In qua traditione fundant indispensabilitatem voti solemnis, & quod iure naturali, & Divino matrimonium dirimat. Sed ratio non vrget. Nam vota post biennium in Societate emissã sunt simplicia, vt definit Gregorius XIII. in Bulla *Ascendente Domino*, & tamen non solum promissionem, sed traditionem etiam actualem in manus Dei, & Prælatorum includunt, vt expresse dicit ipsemet Pontifex vbi supra, dum definit constituere vere Religiosos: [Quippe qui per ea ipsa se Societati dedicant, atque actu tradunt, seque divino seruitio in ea mancipant.] En promissionem cum traditione, & tamen votum solemne non est, nec naturali, aut divino iure matrimonium dirimit. Quod bene notant Sanchez de Matr. iib. 7. disput. 26. num. 2. & per doctus P. Fr. Franciscus Pichon in opere de Matr. quod prælo paratum perlegi disp. 5. cap. 3. num. 165. dicens. [Sicut enim in voto solemnĩ vovens traditur Deo, ita in voto simplici, vt definit Greg. XIII. in sua Bulla, *Ascendente Domino*] Solemnitas ergo voti ex sola Ecclesiæ constitutione inventa est, atque adeo à Pontifice dispensabilis. Nam vt ait D. Th. Quodlib. 4. art. 13. [Quæcumque sunt instituta per Ecclesiam, vel Ecclesiæ Prælatos, sunt dispensabilia à Papa.]

9 Hanc opinionem adeo veram putant nonnulli, vt oppositam non dubitent gravi censura notare. Vide Processum Pa-

riliensem, qui extat ad caſcem Magiſtri Sententiarum, cui ſi-
 fulus. [Contra errores Fratris Ioannis de Montefono, Ordinis
 Prædicatorum Pariſijs condemnatos.] Vbi c. 3 ſic dicitur [Hæc
 ſecunda opinio, (nimirum negans Pontificem in voto ſolemni
 diſpensare poſſe) videtur eſſe erronea in fide, cum lit contra ob-
 ſervantiam Eccleſiæ, quæ in tali voto quinquies diſpentavit. Sic
 oſtendit Dominus Durandus in 4.] Hæc ibi. Quibus annuerunt
 aliqui apud Suarez, tom. 3. de Religione, lib. 6. cap. 17. num. 24.
 aſſerentes [Oppoſitam ſententiam nunc tanquam certam, &
 indubitatam tenendam eſſe, vnde inquirunt, cum illa iam ſit
 omnino certa, videtur opinio D. Thomæ non poſſe defendi ſine
 errore.] Sic ex illis refert Suarez. Quibus non parum favet, M.
 Araujo Episcop. Segouienſis in deciſion. Moral. 1. part. tract. 2.
 quæſt. 19. num. 41. dicens: [Ergo factò Pontificum diſſinita ma-
 net facultas eorum ad diſpensandum in votis ſolemniſibus Reli-
 gionis approbatæ] Et infra ex eodẽ factò infert, quod [Parum,
 aut nihil probabilitatis retinet contraria ſententia.] Sed centu-
 ram reprobò. Cum tot doctiſſimi viri, & quod caput, Theolo-
 giæ facile Princeps D. Thomas, primam opinionem retractans,
 (vt inquit Sotus de Iuſtitiâ, lib. 8. quæſt. 4. art. 2.) hanc ſecundam,
 non opinative, (quidquid Caietanus dixerit,) [Sed aſſimatiſſi-
 me complexus eſt.] Imo ipſe Sotus ea tenacitate, vt contra Ca-
 ietanum oppoſitam tenentem, in hæc verba proruperit. [At ve-
 ro Caietanus inde, ex ſuo perverſo principio ſolemniſtatis vo-
 ti, (ſcilicet ex ſola conſtitutione Eccleſiæ) collegit, eſſe diſpen-
 ſabile.] Sic in 4. diſt. 38. quæſt. 2. art. 1. §. (ex omnibus verò) in
 fine. Sed non capio, quomodo auſus eſt dicere perverſum prin-
 cipium, ex quo collegit Bonifacius VIII duplex ſolum eſſe vo-
 tum ſolemne, quod matrimonium dirimat, conſtituens diſcri-
 men inter vinculum matrimonij, & voti ſolemniſ; quod illud
 ex Dei inſtitutione; hoc autem ex ſola Eccleſiæ conſtitutione ſit,
 vt bene probat Sanchez in ſum. lib. 5. cap. 1. Carpit forſitan Ca-
 ietanum, quia non ſolum deſerit D. Thom. ſed ad argumentum,
 quo Angelicus Præceptor votum ſolemne indiſpensabile pro-
 bat, reſpondet ſic. [Ad rationem litteræ diceretur, quod minor
 propoſitio, cum reverentia, eſt falſa.] Hæc Caietanus 2. 2. quæſt.
 88. art. 11. Omitto D. Thomam in 4. diſt. 38. quæſt. 1. hæc duo
 principia ſtatuiſſe [Votum ſolemne, ex ſui natura habet, quod
 dirimat matrimonium contractum] & [votum ſolemne con-
 ſtituenti e potest diſpensari] Primum tradidit art. 3. Ad 3. quæſtio-
 nem ſecundum, ar. 4. Ad primam quæſt. ad 3. Vnde ſit diſpenſa-
 bi-

bilitatem voti solemnitis, non solum fundari in solemnitate, ex sola Constitutione Ecclesie: ex alio enim principio id intulit D. Thom. supra dicens: [Non enim per votum potest se homo deobligare ab eo, in quo tenetur alteri, ut dictum est.] Sic ibi: Licet postea in summa retractaverit, ut diximus.

10 Id vero non omittendum, sustineri modo non posse doctrinam M. Fr. Joannis de Friburgo, in Glos. Sancti Raymundi, viri sanctissimi, & doctissimi, eiusdem Prædicatorum Ordinis. Vbi sic scribit. [Ego credo, quod absque Orcinis susceptione, vel professione, potest in sæculo remanendo aliquis facere votum castitatis solemne, quod impediatur, & dirimat matrimoniū postea contrahendum.] Sic ibi de transgressione voti, fol. mihi 55. Sed oppositum, ut vidimus definitum est à Bonifacio VIII.

PROPOSITIO III.

Episopus in casu necessitatis potest dissolvere matrimonium ratum non consummatum. Bauni Iesuita, in Theolog. moral. tom. 1. tract. 12. de impedim. matrim. quæst. 5.

1 Resp. Huius propositionis duplex sensus est. Alius, quod de facto possit Episcopus in matrimonio rato dispensare. Et hoc prorsus negat Bauni, imò nec in sponsalibus posse, tradit expressè, tract. 8. quæst. 30. dub. 7. fol. mihi 406. quia ià Episcopus prohibetur in iure. [Capite enim, inquit. Ex litteris desponsalibus, iubetur Episcopis, compellere sponso, ut fidem sibi datam mutuo implcant.] Alter sensus est. An Episcopus iure divino, & ex vi sui muneris, possit in sua Diocesi in matrimonio rato dispensare, nisi ei à Pontifice prohibeatur? Et hanc partem dicit esse probabilem, eamque ex principiis gravissimorum, sic probat. [Quidquid Pontifex in univèrso Orbe, (præterquam res fidei definire) potest Episcopus in sua Diocesi, nisi ei specialiter per Pontificem prohibeatur.] Ut docent Victoria, Sorus, Abulensis, Aragon, Veracruz, Perez, & alij quos citat Thomas Sanchez de Matrimon. lib. 1. disp. 61. num. 3. & sequuntur M. Prado, tom. 1. cap. 4. quæst. 3. num. 11. & cum undecim alijs, Fr. Baullius de Leon de Sacrament. Confirmationis, part. 4. cap. 4. num. 5. [Sed Pontifex potest dispensare in matrimonio rato non consummato.] Ut tradunt Sylvester, Caietanus, Armilla, Catharinus, & censent probabile M. Victoria, D. Antoninus, M. Ledesma, & alij quos citatos sequitur Sanchez, lib. 3. de Ma-

trimon. disp. 14. num. 2. [ergo, & Episcopus id in sua Dioecesi potest, nisi ei per Pontificem prohibeatur.] Non facile vitabis consequentiam.

2 Eisdem fundamento innixus M. Zanardus in direct. 1. p. de Matrimon. cap. 11. §. 5. docet Episcopum in sua Dioecesi posse ex vi sui muneris latere impedimenta dirimentia matrimonium. Verba eius sunt. [Nisi Papa id sibi reservasset, posset; quia in non reservatis, eandem potestatem habet in suo Episcopatu, quam habet Papa in Orbe.]

3 Ex eodem principio deducunt alij, posse Episcopum iure divino, sibi subditis concedere eas indulgentias, quas Pontifex univ. Christi fidelibus, nisi ei prohiberetur a Pontifice, sicut defacto prohibitum est ultra quadraginta dies, cap. cum eo, & cap. Nostro: Ita docent, uterque Soto, Medina, Paludanus, Ioann. de la Cruz, Ledesma, & alij, apud Leandrum à Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 14. quest. 16. En verba Petri de Soto de instit. Sacerd. lect. 3. de indulg. fol. 236. [Moderatus est Pontifex quantum Episcopi indulgentiam concedere debeant, cum tamen si eis non fuisset inhibita potuissent certe, quod Pontifex, in suos subditos.]

4 Ex eisdem igitur præmissis, vi consequentiæ oppressus, quod isti Doctores, quoad indulgentias, & impedimenta dirimentia matrimonium; dixit Bauni esse probabile, quoad matrimonium ratum. Contendit tamen negandam esse consequentiam, dicens: [Neganda est sequela; cum enim sit incertum, an Pontifex possit, (nempe in matrimonio rato dispensare) multo magis est incertum, an id Episcopus sibi vèdicare possit.] Verum quæstio est pure metaphysica: nam ut diximus ex eodem autore, id Episcopis defacto prohibitum est, cap. ex litteris, 2. de sponsal. ut respondet Thom. Sanchez, tom. 1. de Matrim. lib. 2. disp. 14. num. 5. ad 8. argument. Et hæc est genuina solutio, ut notat etiam Diana, part. 8. tract. 1. resol. 6. 2. §. Restat modo, dicens: [Ad tertium dicimus non posse Episcopum in matrimonio rato dispensare: quia res ita ardua alteri superiori reservatur, in cap. ex litteris 2. de sponsalibus.] Atque adeo de facto non est probabile, Episcopum dispensare posse, nec ullus contrarium docuit, quidquid dixerit Diana supra ref. 64. Vide si placet Er. Franc. Pichon in suo opere de Matrim. disp. 2. cap. 2. sect. 2. num. 76. ubi ex alio principio rem facile dirimit. [Neque mihi, inquit, videtur inconveniens dicere, posse Episcopum in sua Dioecesi in matrimonio rato dispensare, ta-

men quia non constat, quod aliquando dispensaverit, censuram
 est id esse soli Papæ reservatum.] Adde nec Pontificum dispen-
 sare posse, secundum probabiliorē sententiam, quam tenet
 M. Victoria in sum. de Matrim. num. 283. quod ipse probat, ex
 eo quod. [Cum Christus dixerit, quod non licet vxorem di-
 mittere, nisi propter fornicationem, iam inveniretur alia ex-
 ceptio scilicet dispensatio Papæ.] Sed hoc fundamentum val-
 de displicet; quia supponit posse dissolvi matrimonium ratum
 propter adulterium, quod hæreticum est, vt tradit ipsemet Vi-
 ctoria, ex Trident. num. 306.

5 Notare hic oportet matrimonium ratum, & non con-
 summatum inter fideles dissolvi per professionem Religionis:
 inter infideles vero, etiam consummatum dissolvitur, si vnus
 illorum ad fidem conversus, vel professionem emittat, vel ad
 secundas nuptias, vt ei permittitur, transcat. Hoc apud omnes
 certum. An vero peccet infidelis ad alias nuptias transiens, vbi
 prius matrimonium modo aliquo ex dictis dissolutum est? Af-
 firmat D. Thomas, in 4. dist. 39. quæst. vnica, art. 5. ad 3. dicens
 [In poenam vxoris infidelis, ei indicitur, quod non possit cum
 alio contrahere magis, quam ex virtute matrimonij præcedē-
 tis. Sed si postea convertatur, potest ei concedi dispensative, vt
 alteri nubat, si vir eius aliquam vxorem duxit.] Hæc D. Thom.
 Quem sequuntur, explicantes esse peccatum mortale, M. Bar-
 tholom. de Ledesma, & M. Sotus, apud Sanchez de Matrim.
 lib. 7. disp. 77. Ipse vero oppositum tenet cum Magistro Mar-
 tino de Ledesma, & M. Viguero, dicens: Esse verissimum,
 quibus consentit M. Candidus, disquis. 28. art. 7. dubit. 15. &
 alij doctissimi. Et huic sententiæ, ea firmitate, ad hæc Abulē-
 sis, in 1. Reg. cap. 8. quæst. 127. vt recensitis D. Thomæ verbis, in
 hæc ipse proruperit. [Cum autem dicitur: *Sed si postea con-
 vertatur, &c.* Dicendum, quod istud est consequens ad præceden-
 tem errorem.] Sic ille. Quem in censura imitari non erubuit
 Doctor Franciscus Fontanus, in indice sententiarum, verb. Tho-
 mas Aquinas, vbi ait. [Sanctus Thomas errat dicens, quod si
 fidelis ille coniux, &c.] Verum vtriusque audaciam, valde mi-
 ror, cum rem opinabilem considero.

6 Sed vtroque audacior M. Fr. Thomas Campanella, ex
 Prædicatorum Ordine, in disputatione Prologomena ad scho-
 las Christianas approbata per Reverendissimos PP. MM. Vi-
 carium Generalem Gallie, & Ministrum Provinciale; post-
 quam nonnulla Divi Thomæ asserta retulit, & improbavit, cō-
 cluf.

cluf. 3. in hæc petulantia contra eius doctrinam prorupit v~~er~~ba. [Nolo alios errores manifestos expendere. Pudenda enim Patrum tegenda sunt. Hæc autem dixi, vt videant, qui iurant, (nempe Div. Thomæ doctrinam defendere) & nesciant quid.] Sicut tinnat Campanella: cui ex eadem Familia consonare videtur Magister Alexander Sebile in libro, quem inscripsit, *Interpres Thomisticus*, lib. 1. cap. 14. sect. 3. dicens: [Sancti Doctoris opera, præter summam, nullius roboris, vel authoritatis censenda esse.] Qui vel ex hoc magis Sibillis excipiendus, quàm Interpres Thomisticus habendus. Horrent quorumlibet, etiam contrariæ scholæ Theologorum aures, & Campanellam cum Sebile impune talia ex omniſſe mirantur.

7. Sed non impunes abibunt, si legas M. Xantes Mariales, ex eodem illustrissimo Ordine, tom. 1. [Bibliothecæ Interpretum ad universam Theologiam D. Thomæ,] à quo in Prologo, sic vterque larvatus vapulat. [Etenim eius (Divi Thomæ) doctrina absolute in omnibus, & quò ad omnia, & non ex parte, aut quoad aliqua tantum, fere instar Scripturæ Sacræ, ab Ecclesia approbata est. Audis? Extollit D. Thomæ doctrinam, super omnes alias doctrinas Patrum; & collocat eam immediate, sub Scriptura Canonica, tam quoad sententias, quam quoad verba. Palam est in omnibus; & quoad omnia veram, & authenticam, quasi instar Scripturæ Sacræ, & non in aliquibus tantum. Vnde ab eodem salvatore authenticata est, (à quo est authenticata Scriptura Sacra ipsa;), ergo impia, contrariaque salvatori, & declarationi Ecclesiæ est, Pœnæ illatio, quod sicut aliorum Patrum doctrina est approbata ab Ecclesia, & tamen in multis defecerunt, Ita idem de D. Thoma dicere liceat: procedit enim fallaciter à diſimilibus, vt similibus, & à doctrina non in totum, sed in partem approbata, ad doctrinam in totum, & quoad sententias, & quoad verba approbatam.] Hæc Xantes.

8. Quibus, vt alij aquiescant præmittit sic. [D. Thomas inter privatos Doctores, minime computandus est, sed habendus, vt æquivalens communitati Doctorum, &c. Quia ex speciali Dei gratia, in utilitatem Ecclesiæ communem, sortitus est à Deo donum infallibilitatis in scribendo, quod Doctorum communitati collatum est.] Quantum autem sit donum istud? explicat contr. 3. quæst. 9. fol. 247. dicens: communem Doctorum (quibus simul sumptis vnus D. Thomas æquivalet) consensus [Tenendam esse de fide, recedereque ab eo esse, ne-

dum.

dum temerarium, verum etiam expressum errorem in fide.] Sic Xantes: Audistis? Erubescite. Verum quoad assertum infirmitatis donum consulite; consulite, quæso, Doctorem Ecclesiæ D. Bonaventuram, Scotum, Durandum. Nominales, imò, & Caietanum, Victoriam, Canum, aliosque Thomistas, qui non raro à D. Thomæ sententia discedunt. Testimonium perhibet ipsemet Xantes, tom. 2. contr. 6. art. 3. cap. 3. pag. 80. dicens: [Ipsimet (Thomistæ) iudices sint, quam parum cum Divi Thomæ discursibus cohæreant, imò quam diametraliter illis adversentur glossemata, quæ adhibent.] Sic ibi circa opinionem de specie creata, & circa opiniones alias, idē evincit pluribus in locis suæ Bibliothecæ Interpretum Divi Thomæ: quæ brevitatis causa non refero. Et quod magis ipse Angelicus Doctor semetipsum in plurimis opinionibus deserit, ut videbitis infra Propos. septima. Ipsum ergo pro omnibus consulite.

PROPOSITIO IV.

Conjugatus potest, absque culpa lethali, coitum sodomiticum cum uxore incipere, non quidem animo ibi consummandi, sed intra vas naturali. Gambacurta Iesuita, de casibus reservatis, cas. 2. num. 5.

I R. Hanc sententiam tuentur Navarrus, & Ovandus, apud Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 17. num. 4. Angelus Zerola, Grassius, & alij, apud Dianam, 2. part. tract. 3. Miscel. resol. 37. & 3. part. tract. 4. resol. 204. Quos sequitur doctissimus Michael Zanardus, 1. part. direct. tract. de Matrim. cap. 41. §. 10. fol. mihi 900. Vbi ita inquit. [Tentare copulam in vase indebito, ad excitandam copulam, aliqui dicunt non esse mortale, quia est actus tantum excitativus copulæ, sicut tactus manus. Ego autem dicerem esse mortale. Primò, si fiat cum animo ibi consummandi, quamvis postea mutetur voluntas. Secundò, si adsit periculum pollutionis ibidem ex experientia. Tertio, si ex hoc multum turbatur vxor. Cæterum quando non interveniunt supra dicti casus, erit tantum veniale.] Hæc M. Zanardus, cum reliquis citatis. Et post omnes Gambacurta, quem Iesuitarum nullus sequitur.

PROPOSITIO V.

In conjugatis non est culpa lethalis, perfricare vocanda circa vas præposterum, cessante periculo pollutionis. Sanchez Iesuita, in 1.

editione, lib. 9. de Matrim. disp. 17. num. 12. Fagundez & Iesuita in 6. Decalogi, cap. 3. num. 21. [Ex quibus sequitur eiusmodi expurcitas (licet nec præcedenti Proposit. relatas) non debere à solutis in confessione explicari, iuxta doctrinam Iesuitarum, in materia de circumstantijs notabiliter aggravantibus. Sed satisfacere præcepto confessionis, si de copula fornicaria se accusent.]

1 Resp. Hanc propositionem, utpote in præcedente contentam, defendunt omnes supra citati. Nauarrus, Ovandus, Angelus, Zerola, Graffius, & M. Zanardus. Ex Iesuitis vero ab Anonymo citatis: Sanchez eam retractavit, ut constat ex impresse Antuerpiensi, anno 1614. Fagundez autem nunquam tenuit. Porius loco citato, capit. 3. numer. 19. pro contraria expresse militat, dicens. [At ego mortiferum omnino peccatum esse credo.] Non potuit clarius dixisse, quod, & reliqui Iesuitæ docent.

2 De illatione non curo, licet eam consequenter negarent Sanchez, & Fagundez, qui circumstantias notabiliter aggravantes debere in confessione explicari defendunt. Quod ex Iesuitis non pauci tuentur, Suarez, Henriquez, Coninch, Canisius, & alij apud ipsos. Alij vero doctissimi ex ipsis contrariam sententiam tenent cum D. Thom. in 4. dist. 16. quæst. 3. artic. 2. quæst. 5. in corp. Vbi sic ait. [Quidam dicunt, quod omnes circumstantias, quæ aliquam notabilem quantitatem peccato adiant, necesse est confiteri, si memoriæ occurrunt: alij vero dicunt, quod non sunt de necessitate confitendæ, nisi circumstantiæ, quæ ad aliud peccati genus trahunt. Et hoc probabilius est.] Hæc D. Thom. Quem plures ex discipulis sequuntur, Div. Antoninus, Paludanus, Sylvester, & alij, apud Vazquez, tom. 4. in 3. part. quæst. 91. artic. 1. dub. 3. Turcremata, Armilla, Tabiena, & Caietanus, apud Salas 1. 2. tom. 1. quæst. 72. tract. 13. disput. 3. sect. 2. numer. 11. Albertus Magnus, Durandus, Ioannes Vignierius, & alij, apud Fagundez, 2. præcep. Ecclesiæ, libr. 4. capit. 2. Et M. Acacius de Velasco, tom. 1. resol. Moral. verbo Confession. resol. 186. num. 4. & 9. Vbi sic ait. [Esta sentencia tengo por mas verdadera, assi por las razones con que se prueba, como porque la tienen expressamente dos Doctores tan grandes de la Iglesia, como Santo Tomas, y San Buenaventura, y otros muchos muy graves.] Quos sequitur M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theol. moral. cap. 25. quæst. 5. §. 3. num. 31. Item Adrianus,

Carthusianus, Palacios, Navarro, Iuan de Medina, Corduba, Almainus, & alij, quos cum D. Bonaventura citat Fagundez, vbi supr.

3 Quod autem hæc sententia sit D. Thom. adeo expressum est, vt nec adversarij diffiteri possint. Vt ex eis, vel inviti fatentur, M. Sotus in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 4. §. [Aliæ autem circumstantiæ sunt.] Cuius verba dedi, tract. de Pœnitentia, Propol. 17. num. 3. & Mag. Canus Relectione de Pœnit. 6. part. §. [Sed enim gravissimum.] Vbi sic ait. [D. Thomas expressè tenet, solas circumstantias, quæ speciem mutant, esse confitendas.] Nec hoc in dubium verti potest. Est enim expressissimum in D. Thom. non solum vbi supra, sed pluribus in locis. In opus. 12. quæst. 6. Et in scripto secundo super lib. sententiarum, lib. 4. dist. 16. art. 3. Vbi sic scribit. [Circumstantia, quæ novam rationem peccati mortalis addit, de necessitate est confitenda, alia autem non.] Et ad 2. [Sufficit cognoscat Sacerdos quantitatem, quæ ex nova specie confurgit,] & ad 5. [Si talis circumstantia non trahit in aliud genus mortalis, non est confitenda.] Quæ iterum tradit, dist. 22. art. 2. & in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 4. Quapropter valde miror, M. Ioannem de la Cruz, in direct. 2. part. de Pœnitent. quæst. 3. de confess. dub. 5. conclus. 2. & M. Petrum de Ledesma in summa de pœnit. cap. 17. conclus. 4. nõ erubuisse dicere; hanc opinionem esse improbabilem.

PROPOSITIO VI.

Conjugati non peccant lethaliter, etiampsi propter solam voluptatem, pudenda ad inuicem osculentur. Filliurinus Iesuita, tom. 2. tract. 30. cap. 10. num. 195.

1 Resp. Pro hac opinione pugnant Sylvius, 2. 2. quæst. 154. art. 4. conclus. 61. Diana, 3. part. tractat. 4. resol. 225. & M. Zanardus, 1. part. director. de Sacramen. Pœnit. cap. 41. §. 24. Vbi sic ait. [Vigesimoquarto dico, non esse peccatum mortale citra periculum pollutionis, quicumque tactus, oscula, verba turpia, & aspectus partium pudendarum, inter coniuges, etiam si fiant propter voluptatem, quia sicut matrimonium excusat copulam à peccato mortali, ita, & oscula illa.] Hæc ille. Et sanè, si alij tactus in verendis, ob solam voluptatem, non sunt, inter coniuges, peccatum lethale, vt ex D. Thomæ Discipulis docent Armilla, Sotus, Victoria, Caietanus, Bartholomæus de Ledesma, & alij, apud Sanchez de Ma-

trim. lib. 9. disp. 44. num. 12. Cur oscula in eisdem, de culpa lethali damnanda sunt? Vide Dianam supra resol. 225. citata, in fine. Vbi tradit, etiam inter solutos, oscula in pudendis non distinguuntur specie a reliquis, sed esse circumstantiam aggravantem, quam in confessione explicare non est necesse. Quem sequitur Verricelli, tom. 1. tract. 4. q. 14.

2. Sed non miror, quod prædicta in pudendis oscula, etiam inter conjugatos, quando voluptatis causa, de lethali à nonnullis damnentur: Nam, & copulam etiam de mortali damnant: [Quando coniuges commiscuntur causa saturandæ libidinis.] Ita sanctus Raymundus, in sum. lib. 4. de Matrim. §. 12. quem ibi in Glos. sequitur M. Ioannes de Friburgo. Sed expresse contra D. Thom. in 4. dist. 31. quæst. 2. art. 3. Vbi ait. [Si quæratur delectatio infra limites matrimonij, vt scilicet, talis delectatio in alia non quæreretur, quam in coniuge, sic est veniale peccatum,] & iterum in 2. scripto super lib. sentent. lib. 4. dist. 31. art. 4. [Talis libidinis motus non est contra bona matrimonij, sed præter ea, vnde talis non peccat mortaliter, sed venialiter.] Quod iam tradiderat Augustinus de bono conjugali, cap. 6. tom. 6. dicens: [Coniugalis concubitus generandi causa non habet culpam: concupiscentiæ vero satiandæ, tamen cum coniuge, venialem.] Imò in prædicto casu, ne venialem quidem culpam intervenire, tradunt pro matrimonio, Maior, Almainus, Ioannes Sanctius, Basilius de Leon, & alij, apud Dianam, 3. part. tract. 4. res. 216. & p. 11. tract. 2. res. 41.

PROPOSITIO VII.

Conjugatus qui, periculo pollutionis secluso, membrum virile in os uxoris immittit, non peccat lethaliter. Sanchez Iesuita, lib. 9. de Matrim. disp. 17. n. 5. in prima editione.

1. Resp. Hanc opinionem tenent Angelus, Navarrus, Ovandus, Zerola, Grassius, & M. Zanardus, quos citavi Propos. 4. asserentes, in os etiam sacrum virilia immittentem non peccare lethaliter. Pater vero Sanchez eiusmodi sententiam, sicut, & alias, de quibus supra, ne conscientiæ habenas laxaret, retractavit.

2. Audio nonnullos indoctos obmurmurasse, & de parum sibi constanti in doctrina calumniari. Sed immerito. In hoc enim duces habet Ecclesiæ Catholicæ lumina D. Augustinum, qui librum retractationum inscripsit, & D. Thomam, qui, vt refert Ioannes Vitalis, tanti Magistri, exemplum sequutus librum

brum alium retractationum composuit. Quem affirmat se vidisse, & legisse, in Conventu Gandensi M. Ioannes Bunderus, Ordinis Prædicatorum, in Bibliotheca manuscriptorum Belgij, fol. 614. num. 68. vt refert Alva in Nodo indissolubili, fol. 734. de quo etiam alij. Videatur Fr. Ludovicus à Conceptione in examine veritatis, disputatione Præambula, num. 42. Vbi sic scribit. [P. Ioannes Baptista Lezana, fol. 94. ait ex Chartagena, & ex Magistro Ioanne Vitali testante se vidisse specialem quemdam librum retractationum D. Thomæ, in quo continebatur retractatio circa Virginis Conceptionem.] Sed prædictus liber forsitan alius non est ab eo, qui refertur, (& est septuagesimum secundum) inter Opuscula D. Thomæ, cuius mentio fit in Processu Parisiensi citato, Propos. 2. contra errores Mag. Ioannis de Montefono. Vbi cap. 3. sic dicitur. [Sextum exemplum generale sumitur ex quodam tractatu D. Thomæ, de concordia quorundam doctorum suorum, inter se discordantium, qui incipit. [Pertransibunt plurimi, & multiplex erit sciëntia.] Vbi multa diversa, & aduersa, quæ in doctrina sua continetur, corrigit, & exponit, &c. Et quia verisimile est, quod tunc non omnia huiusmodi sibi occurrerunt, ideo in fine prologi sui supplicat librorum suorum lectoribus ita dicens: [Si quis aliquid inuenit non concordanter; si non sit manifesta causa dicendi, discretiorem, & magis exercitatum consulat, si vero non fuerit inventum, quomodo vtrumque stare possit, id illorum eligat, quod magis consonum veritati iudicaverit, alterum vero nos ipsi revocemus, si talis discordia nobis occurrerit.] Hæc ex D. Thom. Doctores Parisienses: & verba, quæ ex illo exscripta allegant, reperiuntur in opusc. 72. citato, quod inter cubiæ fidei recensetur.

3 Sed quidem creditu difficile non est, quod Angelicus Doctor prædictum tractatum ediderit. Et multa suadent. Nam vt ait, Caietanus, 1. part. quæst. 34. artic. 1. [D. Thom. circa verbum essentialiter dictum, quod aliquando concessit, mutavit opinionem.] Et ipsemet Sanctus Doctor, 3. part. quæst. 9. art. 4. ait: [Quamvis alibi aliter scripserim, dicendum est in Christo fuisse scientiam adquistam.] Et cum in 4. sententiar. dist. 1. quæst. 2. art. 4. quæst. 3. docuisset, quod gratia, quæ conferebatur in Circumcisione. [Ad meritorie agendum sufficere non valebat] id postea retractavit, 3. part. quæst. 70. artic. 4. dicens: [Quod, & aliquando mihi visum est, sed diligentius consideranti apparet etiam hoc non esse verum.] Quod
ani.

animadvertit Sotus in 4. dist. 2. q. 1. art. 4. ante 1. concl. Vbi mentione facta de illa opinione, ait. [Hanc opinionem tenuit Div. Thom. in 4. dist. 1. q. 2. art. 4. q. 3. quia nondum rei punctum cōiecerat, diligenter tamen considerando, eam postmodum opinionem meritisime reiecit.] Idemque de opinione alia Div. Thomæ asserentis simoniacum esse, qui spiritualiter movetur propter timorē, dicit M. Victoria, relect. de Simonia, num. 25. Vbi sic. [Ad argumentum ex autoritate Sancti Thom. dico revera, quod in 4. sequutus est opinionem sui temporis, quam postea reliquit in summa.]

4 Præterea sententiam aliam, nimirum peccatorum posse etiam sine gratia diu vitare omnia peccata lethalia, mutavit D. Thom. 1. 2. quæst. 109. art. 8. ut notat Caietanus ibidem, §. [In eodem] dicens: [Dubium quidem magnum occurrit ex multis. Primo ex ipso Authore, quia in secundo sententiarum, dist. 28. quæst. 1. art. 2. reijcit hanc viam, quam hic tenet pro sententia, & arguit contra eam solvens rationē eius, & dimittit eam, ut falsam; in hoc autem loco non respondet suis rationibus ibidem factis, & tamen determinat oppositum.] Hæc Caietanus. Qui eadem quæstione 109. art. 6. alia memorat, quæ à D. Thoma in secundo sentent. [Minus, inquit, digesta in hoc loco ad meliorem sensum reducit, declarando, & addendo.] Quæ notat etiam M. Sotus de natura, & gratia, lib. 2. cap. 3. [Vnde, inquit, cum D. Thom. 2. sent. dist. 27. & 28. opinionem communem insequutus affirmasset, tum quod homo ex naturalibus posset se disponere ad gratiam, tum quod dispositio illa esset meritum de congruo. Postmodum in summa, eloquia sacra, & PP. cum primis Augustini, sententias meditatus explorans utrumque retractavit.] Sic Sotus. Videatur etiam ipsemet Angelicus Doctor, Quodlib. 1. art. 7. Vbi agens de dispositione ad gratiam per solam naturalem arbitrij facultatem; post relatum errorem Pelagij, ait. [Vnde ad errorem Pelagianum pertinet dicere, quod homo possit se ad gratiam præparare absque auxilio divinæ gratiæ, & est contra Apostolum ad Philip. 1.] Ex quibus sententiam tribuentem operibus naturalibus meritum de congruo, gravibus censuris notant Theologi, Zúmel asserit, ut minimum esse erroneam, & secundum alios hæreticam: Angles, Bellarminus, Vazquez, & Molina, Pelagianam: Tyleranus in Tridentino damnatam. [Quibus ego (inquit Ripalta, tom. 1. de ente supernaturali, disp. 17. sect. 12. subscribo, asserens esse contra Concilia, & Patres, quos superius adduximus.]

mus.] Vt autem D. Thom. à censura liberet, conatur exponere, dicens num. 60. [Sanctus Thomas in libris sententiarum nullibi docuit meritum de congruo ex solis viribus arbitrij liberi, sed tantum dispositionem ad gratiam.] Sed neque istam a libi cōcessisse, dicit P. Vazquez, 1. p. q. 91. art. 10. nu. 63. [Nec oppositum, inquit, alicubi affirmavit, vt falso putat Caietanus in eo art. 6. imò id expressè docuerat, in 2. dist. 28. art. 4. Quem locum pro contraria opinione affert ibi Caietanus, inquit enim, hominem posse se ad gratiã præparare sine dono habituali gratiæ, quod nullus negat; sed non posse sine aliquo dono divina prouidentia peculiariter accepto. Vbi auxilium gratiæ mouentis fatetur necessarium.] Hæc P. Vazquez, & Ripalda, in gratiã D. Thom. contra Sotum, & Caietanum, Sancto Doctori tribuētes, in libris sententiarum, opinionem; quam in quodlibetis, vt errorem Pelagianum reiecit. D. Thom. in cēsurā imitantur discipuli. Vide M. Corrad. 1. p. Resp. q. 378. vbi cum M. Bart. de Medina, sic ait. [Pelagius probat hominem ex facultate naturæ, se posse ad gratiam præparare, sed hæc sententia est hæretica, & contra scripturas, & Concilia.] Et sanè cum Caietanus, & Sotus id non ignoraverint, mirum valde est, quod D. Thom. non curauerint potius exponere, quam opinionem huiusmodi aliquãdo tenuisse, palam (etsi falso) traducere.

5 Insuper D. Thom. in 3. sent. dist. 31. q. 1. art. 4. inquit. [Vtrū præcepta Decalogi sint dispensabilia?] Cui negativè respondet his verbis. [Si sint aliqua præcepta, quæ continēt ipsam intētionem legislatoris, impossibile est, quod in aliquo casu, salva iustitia, possit aliquis ab eis desistere, & ideo cum omnia præcepta Decalogi sint huiusmodi, impossibile est, quod dispensationē recipiant.] Hæc ibi: quæ tamen postea retractavit in 4. sentent. dist. 33. q. 2. art. 2. dicens. [Potest dispensatio esse diuinitus, etiã contra prima præcepta legis naturæ.] Et quod magis, hoc secundum assertum, cum ei postea displicuisset, retractavit in summa, & primū, quod in 3. sent. tenuerat, amplexatus est, vt notat Sotus in 4. dist. 33. quæst. 2. art. 1. §. [Tertia conclusio.] Vbi sic ait. [Hoc autem loco id obiter adnotaverim, quod Sanctus Thomas, in præsentī distinctione, aliqua, opinionem communē sequutus, dixit, quæ postmodū emendatius in summa colimavit. Ait, in quā, quod super prima præcepta nonnumquam Deus dispensavit, ratione alicuius mysterij. Nam homicidium, fornicatio, & furtum, vt cætera præcepta Decalogi, sunt in illo primo ordine, & tamen dispensavit cum Abraham, vt filium occide-

ret, & cum Osea, vt fornicario concubitu vteretur. Verum 1. 2. q. 100. art. 8. perspicive rem intuitus simpliciter allerit, nullatenus eiusmodi præcepta dispensationem admittere.] Hæc M. Sotus. Qua autem ratione possint supradicta, absque dispensatione, contingere? Respondet D. Thom. 2. 2. q. 154. art. 2. ad 2. [Quia quod homo facit ex voluntate Dei eius præcepto obediens, non est contra rectam rationem, quamvis videatur esse contra communem ordinem rationis.] Vide illum, 3. part. q. 100. art. 8. Vbi suam mentem explicatius tradit. Vide etiam Illust. Fr. Petrum de Tapia in Catena moral. lib. 4. q. 27. art. 6.

6 Notat etiam retractationem aliam Caiet. 1. 2. q. 72. art. 9. ad 2. dicens: [Adverte, quod author mutat opinionem, quam in 4. sent. dist. 16. q. 93. tenuit, scilicet, quod circumstantia, etiam si non sit finis, dat speciem peccato.] Præterea notat aliam, 3. part. q. 84. art. 1. §. Tertium est. Vbi sic. [Author se ipso doctior, cum 4. sent. putasset solam formam in Sacramento Poenitentiae habere causalitatem, & c. hoc in loco altius sentit, scilicet, quod totum Sacramentum.] Contendit etiam M. Sotus D. Thom. 3. part. quæst. 69. art. 10. retractasse opinionem aliam, quam tradidit in 4. dist. 17. quæst. 3. nempe confessionem informem recedente fictione gratiam conferre. [Ad D. Thom. inquit, respondetur primū, quod fortasse loquebatur in 4. cū communi vulgo, quod quidem in summa correxit, & correxisset clarius, si hucusq; pervenisset] Sic M. Sotus, in 4. dist. 17. q. 3. art. 3. in fin.

7 Retractationem aliā adnotat R. P. M. F. Ioannes à S. Thoma, tom. 1. in 1. p. disp. 2. art. 3. dicens: [D. Thom. in 1. dist. 11. q. 1. art. 4. sequutus est opinionem, quod spirator habet se sicut nomen adiectivum, & ita sunt plures spiratores, & c. Hoc tamen retractavit postea D. Thom. 1. p. q. 36. art. 4.] Notat etiam aliā idē M. Ioan. à S. Thom. disp. 2. citata, art. 4. Nimirū quod D. Thom. in 4. dist. 19. q. 2. art. 2. q. 2. dixit peccare, qui existens in peccato corripit alium, sicut Prælati corripiunt. [Quia quodcumque (ait Angelicus Doctor) aliquis indigne vtitur officio suo peccat: ille autem, qui est in peccato mortali etiam occulto indigne vtitur officio prælationis, unde peccat corripiedo, vel quidquid aliud proprii officij exequatur.] Hoc autem, inquit, postea retractavit, 2. 2. q. 33. art. 5. dicens: [Peccatum nō tollit, quod remaneat in peccante aliquid de recto iudicio rationis, & secundum hoc potest sibi competere subditis delictum arguere, & c. Ex his ergo patet, quod si peccator cum humilitate corrigat delinquentem, non peccat.]

8 His adde aliam retractationem, ex tertio libro sententiarum distinctione sexta: nam cum ibi, quæst. 1. art. 2. dixisset: [Nullo modo concedendum est, quod homo sit assumptus, scilicet dum tamen, quod prima opinio non est hæretica.] Oppositum quoad censuram determinat, 3 part. quæst. 2 art. 6. dicens: [Prima opinio, & tertia non sunt dicende opiniones, sed hæreses in Concilijs, ab Ecclesia damnatæ.] Quod iterum repetit, q. 4. art. 3. [Prima, inquit, opinio in sexta distinctione tertij libri sententiarum, concedit hominẽ esse assumptum, sed erronea est.]

9 Dictis adijunge retractationem aliam, quam adnotavit M. Petrus de Soto de Inuit. Sacerd. lect. 12. de Euchar. fol. 83. Vbi sic scribit. [De venialibus, quæ in ipsa sumptione Sacramenti committantur, qualis est mentis evagatio: quod proculdubio impediunt fructum Sacramenti, est sententia D. Thomæ in 4. dist. 12. q. 1. art. vltim. & c. putat enim, peccato veniali manente, non augeri charitatem. Cæterum ipse D. Thom. postea, 3. p. q. 79. art. 8. asseruit, hoc peccatum evagationis animi, sicut non opponitur habituali gratiæ, & charitati, ita neque impedire augmentum eius.]

10 Vide etiam M. Canum de Poenit. 6. p. 6. (Sed enim.) Vbi sic ait. [D. Thom. expressè tenet solas circumstantias, quæ speciem mutant esse considerandas,] & infra ad confirmationem. [Sed D. Thom. ut mea fert opinio, suam sententiam retractasset, si tertiæ parti extremam manum imposuisset.] Idem prorsus inquit Sotas, ut refert M. Serra, 1. 2. q. 73. art. 7. Et consonat in 4. dist. 24. .1. art. 4. 6. (At vero.) Vbi sic scribit. [Quod D. Thom. ait, prius characterem imprimi, & postmodum gratiam conferri, intelligere non valeo, nec suspicor, quod in summa, si hic usque pervenisset, illud affirmasset.] Et infra, conclusio 7. [Quatuor minores Ordines, absque erroris periculo sustineri potest, non esse proprie Sacramenta,] & inferius. [Nec arbitror profecto, quod si D. Thom. ad hunc locum in summa pervenisset, in contraria persistisset opinione, quã in 4. vulgus sequutus tenuit.] Hactenus M. Sotus.

11 Idem prorsus dicunt alij Discipuli D. Thomæ de quibusdam alijs eiusdem opinionibus, v. g. de illa quam tradidit, 1. part. quæst. 102. artic. 2. ad 2. Vbi de Zona torrida loquens, ait. [Aristoteles in libro Meteor. expressè dicit, quod regio illa est inhabitabilis propter æstum: quod videtur probabilius.] Cum tamen oppositum hodie experientia ipsa evidentissimum sit. Item de altera, quam 1. 2. quæst. 102. artic. 4. ad

6. Vbi ait Propitiatorium fuisse lapideum. [Super arcam, inquit, erat quædam tabula lapidea, quæ dicebatur Propitiatorium.] Cum tamen in Scriptura, Exod. 25. dicatur. [Facies Propitiatorium de auro mundissimo.] Itē de alia, qua n ibidem tenet, dicens quod: [Erat Propitiatorum super alas Cherubim, quasi ab ipsis Cherubin portaretur.] Cum tamen Exo di 25. dicatur: *Vtrumque latus Propitiatorij tegant expandentes alas, & operientes oraculum.* Idem etiam sentiunt de opinione, quam tenuit 2.2. quæst. 184. art. 5. dicens: [Ad statum perfectionis requiritur obligatio perpetua ad ea, quæ sunt perfectionis, cum aliqua solemnitate, & vtrumque eorum convenit Religiosis.] Cui oppositum postea declaraverit Gregorius XIII. in Bulla *Ascendente Domino.* Illis verbis. [Omnes, qui in ipsam (Societatem) admissi, biennio probationis peracto, tria vota substantialia, tametii simplicia, emisierint, vere, & proprie Religiosos fuisse, & esse, non secus, ac quorumlibet aliorum Regularium Ordinum Professos.] Et paulo supra. [Cum hæc vota sint status Religiosi à Deo utilis, & perfecti.] Item de alia, quam tradit 2.2. quæst. 186. art. 3. in corp. vbi asserit, ad statum perfectionis Religionis, eam paupertatem exigi. [Vt aliquis absque proprio vivat,] quod iterum repetit, quæst. 188. artic. 7. dicens. [Quod habere aliquid proprium perfectioni Religionis pugnat.] Quibus dominium bonorum in particulari cum statu Religioso perfecto pugnare contendit. Cum tamen oppositum modo constet ex Bulla: *Quanto fructuosius*, pro Religiosis Societatis post vota biennij. In qua Gregor. XIII. inquit. [Quod vero ad paupertatem attinet, quamvis bonorum suorum ius, atque dominium ad tempus retinere valeant, &c.] Quod iterum declarat in Bulla *Ascendente Domino.* Item de illa, quam 1. part. q. 89 art 8. ad 2. Vbi sub dubio reliquit: an Ecclesiasticus sit liber Canonicus? dicens: [De Samuele dici potest, quod ipse apparuit per revelationem divinam, secundum hoc, quod dicitur Ecclesiastici 46. Quod dormivit, & notum fecit Regi finem vitæ suæ. Vel illa apparitio fuit procurata per dæmones, si tamē Ecclesiastici autoritas non recipiatur, propter hoc, quod inter Canonicas Scripturas, apud Hebræos non habetur.] Cum tamen de fide sit, Scripturam esse Canonicam. Et vt talis recepta fuerat à Concilio Carthaginensi septimo, cui interfuit Augustinus, vt tradit M. Victoria in Relect. de obligatione venientis ad usum rationis, num. 1. Item de illa quam scribit, opusc. 65. de officio Sacerdotis, cuius verba dedi supra tractatu de Pœnit.

Propos. 19. in fine, afferentis, Sacerdotem posse absolvere eum, qui poenitentiam petiit, licet mortuum inveniat. Præterea D. Thomas in 4. dist. 41. quæst. unica, art. 1. quæst. 4. ad 3. defendit ex sponsalibus invalidis ratione Ordinis, aut voti, vel alterius impedimenti dirimentis, non emanare impedimentum publicæ honestatis, ut referunt M. Sotus ibidem, art. 2. conclus. 2. §. Emergit hinc, & Sylvest. verb. Matrim. 8. §. Decimoquarto quæritur, dicto sexto. In qua quidem sententia persistere non posset, si ei innotuisset contrarium fuisse antea decisum ab Alexandro III. cap. ad audientiam de sponsalibus, ut observant M. Sotus, vbi supra, & Thomas Sanchez de Matrim. lib. 7. disput. 68. num. 5. Qui num. 10. animadvertit prædictum Alexandri decretum (licet postea innovatum à Bonifacio VIII. cap. unico de sponsal. in 6.) hodie correctum esse per Tridentinum, sess. 24. de Matrim. cap. 3. Vnde modo verum est, quod olim sustineri non poterat. Quid plura? Vide etiam alia, tract. 1. de Peccatis, Prop. 2. num. 4. & tractatu de Ieiunio, Propos. 2. num. 11. & tract. de Simonia, Prop. 3. num. 5. & tract. de Baptismo, Prop. 2. num. 10. & tract. de Euchar. Prop. 1. num. 4. & Propos. 6. num. 6. & tract. de Matrim. Prop. 2. num. 3. Vbi nonnullas reperies opiniones, quas, cum veras, aut probabiles iudicasset Angelicus Doctor, postea retractavit, vel saltem retractasset, si illi occurrissent. Quapropter non abs re, M. Catharinus, ex eadem familia, lib. 1. pro Immaculata Cōceptione notavit, quod [de D. Thoma, etiam qui insignes Thomistæ habentur, Capreolus, & Caietanus, fatentur ingenue, in nonnullis eum varie scripsisse, & posterius, quæ antea scripserat retractasse.] Sic ibi, fol. mihi 53. Hoc autem non minuit tanti Doctoris excellentiam, ut bene animadvertit Caietanus, 1. part. quæst. 34. art. 1. [Neque derogat, inquit, dignitati Doctoris, quoniam naturale est intellectui humano, perfici in progressu temporis.] Quod notat etiam Abalensis, in Exod. quæst. 23. Dum eius opinionem circa Cherubinos, & Propiciatorium expendit. [Multum, inquit, in hac parte de D. Thom. miror: Sed, ut ait Ovidius: Quâdoque bonus dormitat Homerus. Neque in hoc magnitudo illa ingenij D. Thomæ ex probranda est, aut quovis alio modo minuenda.] Hæc sufficiant, ut vitio non vertatur P. Thomæ Sanchez; quod progressu temporis magis illustratus aliquas opiniones retractaverit.

12 Ideoque de utroque Thoma dicere licebit, quod de Zipriano, Augustinus, lib. 4. de Baptismo, cap. 5. [Sanctus Zi-

pria-

prianus non solum doctus, sed etiam docilis. Quod in laude Episcopi, quem designat Apostolus ad Titum, sic intellexit; ut non solum scienter doceat, sed etiam patienter discat.] Vtrumque enim mihi videor audire respondentem ex Authent. de Nuptijs in Præfat. col. 4. [Non enim erubescimus, si quid melius etiam horum, quæ ipsi prius diximus, ad inueniamus, hoc sancire; & competentem prioribus imponere correctionem, nec ab alijs expectare corrigi legem.] Cuius optimam ex morali Philosophia rationem reddidit Cordubensis noster, Seneca lib. 4. de beneficijs, cap. 38. [Non est leuitas (inquit) à cognito, & damnato errore discedere. Et ingenue fatendum est: aliud putavi: deceptus sum. Hæc vero superba stultitiæ perleuerantia est, quod semel dixi, qualecumque est, fixum, ratumque sit. Non est turpe cum re mutare consilium.] Quid fatius? Quid luculentius?

PROPOSITIO VIII.

*S*coniugatus, vel coniugata morosam habeat delectationem de copula cum solutis, non tenetur circumstantiam matrimonij in confessione explicare Hurtado Iesuita de Peccatis, disp. 4. dif. 10.

1 Resp. Pro hac opinione militant Martinus de San Ioseph in Monitis Confess. tom. 1. libr. 1. & alij recentiores apud Hurtadum, & probabilem putant Bossius tract. de scrupulis, §. 7. num. 146. Diana, part. 9. tract. 6. resol. 4 & Angelus Maria Verricelli in qq. moralibus, tom. 1. tract. 4. q. 5. num. 5. & 7. Exilimant enim fidem in matrimonio datam non se extendere ad simplices delectationes circa alienum cohibendas, ac proinde hoc peccatum eiusdem esse speciei in coniugatis, ac in solutis. Vide Leandrum à Sacram. tom. 1. de Pœnit. tract. 5. disp. 8. §. 2. q. 24.

2 Facilius ab hac difficultate se expedient Doctores sentientes delectationem morosam non esse peccatum mortale etiam inter solutos. Quod tenuit Martinus de Magistris tract. de temperantia, quæst. 3 de Luxuria, & alij ex antiquis apud Salas 12. tom. 2. quæst. 74. tract. 13. disp. 6. sect. 4. num. 38. Vbi ait. [Fertur Victoriam dixisse opinionem illam esse probabilem,] & inferius pro illa refert Adrianum, & putant probabilem Antonius de Corduba Ordinis Minorum, libr. 1. quæst. 23. dab. 11. §. (Igitur) dicens esse sententiam D Augustini, & non nullos eam docuisse. Et M. Tabiena Ordinis Prædicato-

rum, verb. [Cogitatio morosa,] num. 2. Vbi sic ait. [Vtrum delectatio morosa ut peccatum mortale? Alij tenent, quod non est peccatum mortale, sed veniale tantum; alij vero dixerunt, quod est peccatum mortale, & hæc secunda opinio est communior, & vero similior, & est communis opinio moderniorum, & securior.] Sic M. Tabiena, ex D. Thoma in 2. sent. dist. 24. quæst. 3. art. 4. in corp. Vbi sic ait. [Delectatio morosa mortale peccatum est, vt Magister dicit, & verba Augustini sonare videntur, quamvis quidam in hoc, Magistro contradicant. Sed opinio Magistri valde probabilior est, & securior.] Verum in Expurgatorio Sanctæ Inquisitionis, anno 1612. & 1640. relatis verbis supra citati Antonij Cordubensis, dicens: [Igitur vtraque opinio probabilis est.] Sic notatur. [Appone in margine: secunda opinio (nempe quæ negat esse mortale) nectuta, nec probabilis est.] Et erroris notam ei in vrit P. Vazq. 1. 2. disp. 111. cap. 5. num. 20. in fine. Nihilominus, quo ad sponsos de futuro, aut ipem matrimonij habentes, illam tuetur M. Medina, 1. 2. quæst. 74. art. 8. dub. 3. Vbi cum M. Victoria, quem ibi refert, sic ait. [Si quis sperat se habiturum puellam in vxorem, & delectatur in cogitatione futuri operis, videtur quod non sit mortale.] Quos sequitur M. Arauxo vir doctissimus, & Episcopus Segovienlis, 1. 2. quæst. 74. art. 10. dub. 3. num. 48. Vbi concedit, licitum esse viduis, & sponis de futuro, delectari morose de copula coniugali præterita, vel futura tempore matrimonij. Quod tenet Caietanus, quem citatum sequitur M. Serra, 1. 2. tom. 2. quæst. 64. artic. 8. & plures apud Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 47. num. 2. & 3. vbi pro viduis citatos reperies Caietanum, Sylvest. Armillam, Tabienam, Margaritam, Viguer. & alios, quos ipse refutat.

3 Sed circa coniugatum audi Garciam in Politic. Regul. tom. 1. tract. 4. part. 2. diffic. 1. dub. 2. punct. 3. num. 30. Vbi sic inquit. [Al segundo argumento, o instancia del casado, solo lo admito en vn caso, en el qual no esta obligado a explicar el adulterio, y es este. Quando piensa en la mager agena solum ad excitandam naturam, vt possit coire cum propria vxore. En este caso, Silvestro, y San Antonino confieslan, que no pecará.] Hæc ille. Quæ magis explicat Candidus, Mag. Sacri Palatii, tom. 2. disquit. 24. art. 22. dub. 14. num. 16. [Si delectatio, inquit, in nulla re turpi esset, sed in sola pulchritudine viri, aut foeminae, ac posset in cogitatione alicuius pulcherrimæ picturæ, & illa delectari, vt ad actum coniugalem ma-

gis excitetur, nullam censeo esse lethalem culpam, quia delectatio in nullum turpe obiectum fertur, & ad honestum finem dirigitur. Ita Sanchez, lib. 9. de Matrim. disput. 17. num. 6.] Hæc M. Candidus, cum Sanchez. Hic vero suam limitat ibi sententiam, dicens: [Non tamen est alicui permittendum, sed valde dissuadendum est ratione periculi.] Quod alij etiam doctissimi advertunt.

PROPOSITIO IX.

Conjugatus, qui, absente uxore, se ipsum propter voluptatem captandam, in pudendis tangit, absque pollutionis periculo, non peccat lethaliter. Hurtado Iesuita, de Matrim. disp. 10. num. 47. Quod procedit licet delectatio non referatur ad copulam cōiugalem. Propositus Iesuita, in 3. part. q. 6. de bono matrim. dub. 26. nu. 88. & licet inde sequatur dissolutio, Sanchez Iesuita citatus ab Hurtado sup.

1 Reip. Hanc propositionem defendunt omnes, qui eiusmodi tactus, de culpa lethali, ratione periculi pollutionis, damnant: supponimus enim non adesse. Mag. Paludanus, in 4. distinct. 31. quæst. 3. artic. 2. num. 17. & M. Ludovicus Lopez, 1. part. instruct. cap. 87. in fine, ibi. [Peccat mulier conjugata, quæ tactibus se polluit, vel cum probabili periculo se polluendi, se tangit.] Et Mag. Zanardus in direct. 1. part. 2. partis in explicatione 6. & 9. præcepti, §. [10. dubitatur.] Vbi sic ait. [Tertio erit mortale, si ad delectationem vellet naturam incitare, etiam sine pollutione, sed cum eius periculo.]

2 Favent etiam huic opinioni Doctores, qui asserunt tactus inter conjuges ob solam voluptatem ex ipsis captandam, absque animo perveniendi ad copulam, non esse peccatum mortale. Caietanus, Armilla, Victoria, Sotus, & Bartholomæus de Ledesma. Item Abulensis, Angelus, Grassius, Nieva, & Valdus, apud Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 44. num. 12. quos sequitur Ioannes de la Cruz, in direct. 1. part. 6. præcept. art. 9. dub. 13. Favent expressius asserentes licere conjugibus morose delectari, secluso pollutionis periculo, in copula cogitata, vt presenti, dum absentes sunt, aut eo in loco, vbi copulam exercere non possunt: quam tenent Gerson, Nieva, Palud. Zamel, Caietanus, D. Antoninus, Armilla, Tabiena, Ioannes Viguierius, Medina, & communiter neotherici, vt omnes citans, inquit Sanchez sup. num. 3.

3 Quibus adde Reverendissimum Candidum, M. Sacri Pala-

latij, tom. 1. disq. 11. artic. 1. dub. 6. M. Serram 2. part. tom. 2. quæst. 74. artic. 8. dub. 2. M. Arauxo ibidem, artic. 10. dub. 3. num. 48. & M. Zanardum 1. part. direct. de Sacram. Matrim. cap. 41. §. (23. dico) & 1. 2. direct. in explicat. 6. & 9. præcepti §. (10. quaritur.) Vbi ait. [Quia sicut licent inter coniuges oscula, & tactus partium verendarum, extra finem actualis copulæ tunc habendæ, ita hæc delectationes morosæ. Cur ergo tactus in absentia illiciti erunt, si morosè delectari licet? cum eadem sit vtriusque actus inter solutos prohibitio, & eadem inter coniugatos vtriusque excusatio. Quod autem periculum distillationis non obitet, tradit vltra Sanchez, & alios, Villalobos in sum. tom. 1. tract. 13. dif. 42. num. 1. dicens. [Si los aspectos, y tocamientos fuesen dirigidos solo al deleite, sin animo de llegar a la copula, solo seria pecado venial, y aunque en esto huuiesse periculum distillationis, no seria pecado mortal entre los calados.] Quem sequitur Diana 3. par. tract. 4. resol. 226.

4 Addunt alij non esse mortale inter coniugatos distillationem tactibus procurare. Ita cum Medina, Curiel, & Zumei, tradit Angelus Maria Verricelli, in Quæstionibus Moralibus tom. 1. tract. 4. quæst. 27. sect. 8. num. 59. & tract. 4. quæst. 24. numer. 2. [Cuius ratio, inquit, est, quia in distillatione non funditur verum semen, coniugibus verò nil est mortale, nisi sola veri seminis effusio extra vas.] Idem sentit M. Zanardus 1. par. direct. de matrim. cap. 41. §. 26. Vbi ait. [Pollutio non erit peccatum mortale, si fiat per quandam humorem ex se distillantem, qui non est semen, sed distillatio, qui humor solet etiam distillare in somno, & sine aliqua voluntate.]

5 Fateor mihi suspectum esse fundamentum, quo nititur Verricelli, quia hic Author eadem sect. 8. expressè tenet, nullum semen foemineum esse verum semen. [Quodcumque, inquit, semen foemineum, iuxta probabilem opinionem Aristotelis, & Averrois, non est verum semen, sed humor aqueus nil conferens ad generationem, cuius munus est tantum delectare, & incitare ad venerem.] Idque eadem quæst. 27. sect. 1. multis probat citans D Thomam, & Thomistas, cum Aristotele, Clario, Avicena, & alijs; si ergo [coniugatis nil est mortale, nisi sola veri seminis effusio,] ideoque procurare tactibus distillationem non est illis peccatum mortale; sequitur manifestè, non peccaturam mortaliter coniugatam, quæ absente etiam viro, se tactibus excitando seminare, quæ conclusio secundum

omnes Theologos non minus in fœminis, quam in viris contra fidem est.

6 Nihilominus tamen disparitatem conatur reddere Verricelli, & vt legenti constabit, apertè inclinatur, vi præmissarum coactus, in absurdissimam sequelam supra deductam. Videatur sect. 8. citata. Vbi sic inquit. [An peccet mortaliter coniugata, quæ absente viro se tactibus excitans sola seminat?] Quis, rogo, vnquam id in dubium vertit? Nemo profecto, vt non iustificatur prædictus Author. Quapropter ipse: [Contrarium, inquit, me asserere contra omnium sensum absit, & c. Liceat tantum sequentes rationes doctis viris examinandas proponere.] Multisque negativam sententiam suadere conatur. Quibus propositis concludit, num. 66. dicens. [Hanc, cæteraque omnes singulares opiniones non ita trado, vt eas tanquam probabiles, & tutas in conscientia censeam; sed argumenta, & rationes, quibus defendi possint, examini Doctorum virorum subijcio, quæ si illi, & posteriores scriptores probauerint, tunc eas, tanquam tutas, ac probabiles sequi posse nõ dubito. Plurimæ enim opiniones olim omnino temerariæ, & erroneæ existimabantur, quæ paulatim probabilissimæ, & communes evaserunt, vt scribunt Iason, Purpuratus, Nevzarius, Marianus Iunior, & c. Et in re morali plurimum debemus nostro Patri Antonino Diana, de quo Ioannes Caramuel in Cõment. ad Regul. D. Benedicti, disp. 60. num. 1058. Sic scribit. [Ingenium Dianæ, viri doctissimi veneror, eius industria multas opiniones evasisse probabiles, quæ antea non erant, invidus sit, qui non affirmet.] Hactenus Verricelli, qui licet sua industria, in præsentis quæstione examinanda, probabilem alijs evadere; conari videatur, nullum potest inter Catholicos habere patronum, seminatio enim in fœminis actus completivus venereis est, non minus, ac in viris, ac proinde extra copulam conjugalem, vel illam non complens, omnino illicitus, vt apud omnes Theologos indubitarum est.

PROPOSITIO X.

Si coniugatus, virili semine intra vas emisso, ante coniugis seminationem recedat, potest ipsa absque lethali tactibus se excitando seminare. Sanchez Iesuita, lib. 9. de Matrim. disp. 17. num. 12 in prima editione. Lessus Iesuita, lib. 4. cap. 3. dub. 14. num. 94. Fagundes Iesuita, in 6. Decalog. cap. 3. num. 21.

1 R. Hæc est gravissimorum opinio, quam tuetur per doctus M. Zanardus in direct. 1. part. de Sacram. Matrim. capit. 4. §. [Undecimo dico.] Vbi sic ait. [An vero liceat vxori, quæ non feminavit cum viro, tactibus procurare seminationem propriam? Quamvis aliqui tulerint negativam, tamen ego puto verius, quod hoc liceat, quia non videtur mihi nisi perductio copulæ ad finem, & quia aliter poneretur in magno periculo fornicationis mentalis, cum mulier iam exagitata maxime ardeat in copulam.] Hæc ille. Quem sequuntur Bonacina de Matrimonio, quæst. 4. punct. 6. num. 15. Homobonus de Examine Eccles. part. 1. tract. 7. cap. 28. quæst. 126. & eos citans Angelus Maria Verricelli, tom. 1. quæstionum Moral. tract. 4. quæst. 27. sect. 6. Carolus de Baucio de Misc. casuum conscientiarum, tom. 2. opusc. 1. quæst. 88. Martinus de San Ioseph, in Monitis Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 15. de Matrim. numer. 8. Vbi sic ait. [Esfentencia muy probable, que puede la muger tambien tener su acto consumado, provocandose con tactos, porque ella no es polucion, sino acabar la copula, y moralmente es vn mismo acto.] Idem tenet Leander à Sacram. tom. 2. tract. 9. de Matrim. disp. 25. quæst. 41. & non dissentit Diana, 2. p. tract. 3. Misc. ref. 38. licet aliter sentiat, p. 9. tract. 8. rel. 31. & part. 10. tract. 13. ref. 42.

2 Addit Baucius vbi sup. maritum in prædicto casu posse tactibus vxorem ad seminandum provocare. [Licet, inquit, etiam viro, vt id præstare possit suis manibus in pudendis suæ vxoris, quia eatenus hoc non est prohibitum vxori, quatenus est licita consummatio copulæ.]

3 Ex his principijs aliam excitat quæstionem Verricelli vbi sup. tractat. 4. quæst. 27. sect. 7. [An peccet mortaliter coniugata, quæ ante copulam sola seminat?] Cui respondet. [Affirmant omnes, qui putant esse peccatum nullitiei. Contrarium tamen dicendum est, nullum esse peccatum, coniugatam paulò ante copulam seminare. Hæc opinio à nullo adhuc tradita est, sed manifeste convincitur ex dictis, &c. Quia non est necessaria simulanea viri, & femine seminatio, imò paulò ante copulam mulierem seminare, tribuit ex sequenti copula facilius concipere, vt docent Avicena, ten. 21. lib. 3. tract. 5. cap. 8. & Albertus Magnus de animalibus, lib. 15. cap. 11.] Hactenus ille contra omnes Theologos, sed, vt audio, in tom. 2. id retractavit, & merito.

4 Aliud valde notandum refert ex Mag. Petro de Palude,

Margarita Confess. circa 6. Decal. præceptum, his verbis. [Dicit Pala danus, quod foemina nõ peccat mortaliter, si statim post coitum mingit, vel se erigit, vt semen emittat. Sed hoc videtur contra cap. Aliquando 3 2. quæst. 2.] Hæc Margarita Confessor.

PROPOSITIO XI.

Coniuuges, qui, post matrimonium, cognationem spirituales scienter, & seculis a necessitate contraxerunt, possunt licite non solum debitum reddere, sed etiam petere. Gaspar Hurtado Iesuita, male explicans textus Canonicos, disp. 10. de Matrim. diff. 6. num. 25.

1 R. Hæc opinio plures habet pro se Doctores. Eam tuetur Gloss. in cap. si vir. verb. Institutum. Ancharranus, Præpositus, Cardinal, Archidiaconus, & Gaeta. Item M. Turrecremata, in cap. si vir. num. 1 r. & M. Raynerius de Pisis in sum. tract. de cognatione spirituali, §. ultimo, quos citatos reperies, apud Sanchez, lib. 9. de Matrim. disp. 26. num. 6. Quibus adde M. Durandum in 4. dist. 42. quæst. 2. art. 3. Vbi sic ait. [Aut contrahitur ex necessitate, (nempe cognatio spiritualis,) & tunc non impedit, &c. Aut sine necessitate; & tunc aut per ignorantiam; & sic non impedit neque reddere, neque exigere: aut per fraude in ad insidiandum matrimonio, & tunc fraudulentus debet agere poenitentiam de delicto commissio. Quidam addunt, (attende) quod ille qui fraudulenter hoc fecit, potest reddere debitum, sed non licet ei exigere; quod quanyis sit probabiliter dictum, non invenitur in iure expressum, quod non liceat ei debitum petere.] Hæc Durandus.

2 Quapropter illum pro hac sententia referunt Hurtado, & Sanchez supra. Ex quo, & ex reliquis supra citatis desumpit Hurtado explicationem, & intelligentiam textuum iuris Canonici. Quæ adeo aperta est, vt Thomas Sanchez vbi supra, de opposita sententia, quam sequitur, sic asserat. [Fateor in rigore hanc sententiam nullo textu probari: nam ad caput [si vir] facilis est solutio, potiusque favet oppositæ sententiæ.] Vide Dianam, part. 1 r. tract. 5. Miscel. resol. 3 9. Vbi alijs citatis opinioni Gasparis Hurtado assentitur, dicens: [Quod nequeat petere debitum, nullo sufficienti fundamento asseritur, quia non solum prohibitio petendi in nullo iure, perseverante in sua viridi observantia, continetur, sed neque ex aliquo iure sufficienter deducitur.] Hæc ille, nostri sæculi in re morali communis Magister. Et ante illum doctissimus, in utroque iure Ba-

filii de Leon, lib. 10. de Matrim. cap. 6. num. 4. ibi: [Non im-
peditur is, qui innocens est, sed neque, qui fraudulenter egit,
a petitione debiti, licet punibile delictum sit, &c. Et quidem
miratus tæpe mecum fueram Doctores in aliam abijisse senten-
tiam, sine vilo iuris fundamento: nullus enim textus est, vbi id
constituatur.] Et pœnam hanc nullo iure probari, dicit etiam
P. Suarez, in 3. part. quæst. 67. de Bapt. art. 8. §. [Quo circa li-
bere fatear.] Non ergo textus Canonicos male intellexit Hur-
tado. Liceat ergo, pro illo, Anonymo respondere, quod in alia
quæstione Mag. Sotus, lib. 8. de iustitia, quæst. 4. artic. 2. à §.
[Ex quo subinde] respondet Caietano asserenti D. Thomam
Decretalem [Cum ad Monasterium] non esse in legitimo
sensu. [Igitur, inquit Sotus, quod Caietanus de S. Thoma cen-
set, videlicet, quod si sensum Decretalis intellexisset, non per-
ficeret in hac sententia, id ipsum ego de eo cenluerim, nempe
quod si mentem D. Thomæ penetrare voluisset, non tam facile
ab illo recessisset.] Hæc M. Sotus, pro D. Thoma, contra Ca-
ietanum. Eadem ego pro Gaspare Hurtado, Durando, & alijs
contra Anonymum.

3 An vero coniux innocens possit reddere debitum ince-
stioso, vel adultero petenti? Non conveniunt Theologi. M.
Texeda, tom. 2. lib. 4. tract. 1. controv. 12. num. 88. dicit pec-
care mortaliter, si reddat. [Et hæc, inquit, doctrina in praxi
tanquam vera sequenda est] E contra: Peccare mortaliter, si nō
reddat, tradit ex eodem Ordine M. Martinus de Ledetina in 4.
part. 2. quæst. 60. art. 5. fol. mihi 507. vbi sic ait. [Probabile
est, quod vxor non tenetur reddere, & si licite possit; licet pro-
babilius mihi videtur, quod vxor tenetur reddere debitum
marito petenti, esto petens peccet.]

PROPOSITIO XII.

Conjugatus, qui copulam habuit cum coniugato satisfacit, si in con-
fessione dicat; commisisse adulterium; non enim tenetur explicare,
an coniugium ex parte vnius? an ex parte vtriusque? Sâ lesuita in prima
editione, verb. Confessio, num. 30.

I R. Quod vnum tantum interveniat peccatum, sen-
tiunt omnes, qui tuentur eum, qui vnica actione duobus, vel
pluribus infert iniuriam, vnicum tantum peccatum committe-
re, M. Bannez, M. Serra, Ioannes Pontius, Constantinus de
Catro, Remigius, Leander, Diana, Megala, Duardus, Delga-

dillo, Fr. Ludovicus à Conceptione, M. Acatius de Velasco, & alij, quos citavi tract. de Pœnitentia, Propos. 7. qui consequenter allerunt, opus non esse in confessione explicare numerum personarum, quibus vnica aëione iniuria infertur; iuxta communem opinionem D. Thomæ, & aliorum asserentium circumstantias notabiliter aggravantes, non esse de necessitate cõfitendas. Ex quibus præmissis opinio P. Sà per evidentem consequentiam deducitur.

2 Quapropter hanc sententiam tuetur M. Zanardus, qui ex vna parte in directorio, 1. part. de Sacrament. Pœnitent. cap. 18. sequitur opinionem D. Thomæ, quoad circumstantias notabiliter aggravantes, vt vidimus supra tract. de Pœnit. Prop. 17. num. 1. & ex alia, quod vnum, & non duplex interveniat peccatum adulterij, tradit apertè, 1. part. 2. in explicatione sexti, & noni præcepti, cap. 3. his verbis. [Adulterium dupliciter committitur: primo inter duos matrimonio iunctos, quia vir adulter habet vxorem, & mulier vxor habet virum, & hoc est proprie adulterium, sed vnum, quia vna malitia intervenit, & si ~~que~~ iniuriæ concurrant materialiter, idest ratione personarum.] Idem sentit Martinus de San Ioseph in Monitis Confessionum. 1. lib. 1. tract. 11. de Pœnitent. num. 10. dicens: [No pecan mas de vn pecado numero el casado, que adulterò con muger casada, ni el Religioso que pecò con Monja; porque pecar con persona del mismo estado agrava dentro de la misma especie.] Quibus adde Fr. Ludovicum à Concept. in exam. veritatis, tract. 5. de Pœnit. casu 5. num. 10. fol. mihi 444. vbi ait. [Infero 6. coniugatum rem cum alia coniugata habentem vnũ tantum committere adulterium] Ideo sententiam Patris Sà probabilem putat Leãnder, tom. 1. de Pœnit. disp. 8. §. 3. quaest. 54. & non dissentit Diana, 1. part. tract. 7. resol. 17. Nec dissentiet M. Acatius de Velasco, in resol. moral. verb. Luxuria, resol. 206. vbi inquit. [Con rodo ay algunos Doctores, que sienten no se deve declarar esta circunstancia en la Confession, & c. deven de ser los que juzgan, que en vn acto individuo no se pueden dar muchas malicias numero distintas.] Quod ipse etiam iudicat, tom. 2. verb. [Golpe,] resol. 2. num. 5. cuius verba dedì sup. tract. de Pœnit. Prop. 7. num. 5. [Ni obsta, inquit, que de aquella accion se sigan muchos daños, supuesto que no ay muchos pecados.] Et quidem de coniugato peccante cum coniugata idem dicendum, quod de illo, qui duos eodem ictu percussit, tradit expressè Thom. Sanchez, lib. 9. de Matr. disp. 15. n. 6. prope finem.

3 Videatur Leander à Sacram. tom. 1. de Pœnit. tract. 5. disp. 8. §. 3. quæst. 54. Vbi censet, idem dicendum de Religioso peccante cum Religiosa, nimirum sufficere; te accuset de sacrilegio contra votum castitatis, [& sic inquit, docere debent, qui asserunt circumstantiam duplicati adulterij, aut sacrilegij esse tantum aggravantem] Idque tanquam probabile admittit etiam Diana, part. 9. tract. 9. resol. 55. vtpote conclusionem deductam ex principio, quod fatetur esse probabile. [Ex eodem, inquit, principio videtur inferri, Religiosum habentem rem cum Religiosa vnum tantum committere peccatum contra Religionem, & sufficere si in confessione dicat; commississe fornicationem sacrilegam, seu cōtra votum castitatis. Nec aliquam video disparitatem inter circumstantiam conjugij tenentis se ex parte vtriusque, & voti ex parte eorundem se tenentis.] Videatur etiam ipse Diana, 1. part. tract. 7. de circumstantijs, resol. 29. vbi cum Vazquez sentit apertè, quod in opinione (quam probabilem iudicat) asserente in eodem actu nō posse esse duplicem malitiam, non est necessarium explicare in confessione numerum personarum quibus fit iniuria, & 3. part. tract. 4. resol. 164. vbi contrariam opinionem quoad numerum maliciarum amplectitur, vt ex illa probet in peccato coniugati cum coniugata, & Religiosi cum Moniali duplicem contrahi malitiam, & ideo plura numero peccata in confessione explicanda. Verum quod vnum tantum, licet notabiliter grauius, interueniat, tradit M. Petrus de Ledelma, in sum. 2. part. tract. 27. cap. 12. & D. Francisc. Verde, in opusc. pro Caram. q. 4. §. 93. fol. 57. Vide etiam illum, §. 37. fol. 41. vbi plures.

4 Putarant nonnulli peccantem affectiue cum coniugata non contrahere specialem ex hoc capite malitiam in confessione explicandam. Ita Angelus in sum. verb. Luxuria, num. 2. [Item, inquit, est peccatum mortale deliberatus consensus in opus, si facultas adesset, &c. & illius speciei, cuius est materia, quam appetit, puta; si solutam, fornicatio, si coniugatam, adulterium, & huiusmodi. Quæ circumstantia est confitenda de necessitate, cum mutet speciem secundum aliquos: sed non credo, quia solum est contra vnam prohibitionem: non concupisces proximi tui uxorem.] Sic ille, cuius opinionem probabilem putat Iacobus Vngarellus Patavinus eiusdem Orānis, in Annotationibus ad Angel. quia solum ait. [Mihi videtur tutius confiteri.] Sic in editione Veneta, anno 1582. Verum hanc doctrinā, vt improbableē prorsus, omnes reiiciunt, &

de mādato Suprema Inquisitionis expuncta est ab Angeli summa in Expurgat anno 1640.

3 Si vero affectus conditionatus esset huiusmodi. [Committerem adulterium, nisi esset peccatum] nullum in tali voluntate intervenire peccatum, nec contra castitatem, nec contra iustitiam, putat M. Zanardus vbi supra, dicens: [Sic enim omittitur omnis delectatio de adulterio, vt de re presenti, & possibili.] Hanc doctrinam ad alia extendit M. Bart. de Medina, in sum. cap. 17. in fine, dicens: [Si dixesse alguno, sino fueffe pecado, o ofensa de Dios, yo me vengaria; no seria pecado ninguno.]

PROPOSITIO XIII.

Qui adstrictus voto absoluto castitatis matrimonium contraxit, vbi semel consummavit, potest deinceps debitum petere, ac si nil vniisset. Sā lejura, verb. debitum coniugale in prima editione.

1 R. Pro hac sententia militant Glossa in cap. finali 27. Cardinalis, Alexander de Nevo, Ioannes Andreas, Gerton, Angelus, Veracruz, item M. Ioannes de Friburgo, cui videtur consentire M. Ioannes Viguerius, vt omnes referens inquit Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 33. num. 4. & putat probabile D. Thom. Quodlib. 3. art. 18. quia oppositum, quod sequitur vocat verius; sic enim inquit. [Mulier, quæ post votum simplex continentia, matrimonium contractum carnali copula consummavit, iam non peccat reddendo debitum viro. Sed an peccet exigendo debitum? Dubium videtur quibusdam dicentibus, quod etiam absque peccato exigere potest: sed verius videtur, quod non peccat reddendo, peccat autem exigendo.] Hæc Angelicus Præceptor. Verum P. Sā, tanquam vnico auctori hæc opinio tribuitur, eo quod de viro tantum, & cum formidine dixerit non esse improbabile. Verba eius sunt. [Contrahens matrimonium post votum castitatis non potest vnquam petere, nisi in gratiam coniugis (est enim id quoddam reddere) quidam tamen aiunt sola prima vice petentem peccare, postea verò licere ob statum matrimonij. Quod mihi (attende) de viro non videtur improbabile, fieret enim alioqui magnum vxori præiudicium, si ipsa cogatur semper petere.] Hæc Sā in editione Antuerpiensi, anno 1597. & in Veneta anno 1602. Vbi notandum, quod de muliere non dixit non videri, improbabile. Quia magnum viro præiudicium fieri, non existimat;

ex eo, quod ipse cogatur semper petere. Satis tamen serupulose processit: cum D. Thomas, de muliere etiam, idem probabile iudicaverit. Licet Magistro Dominico de Soto id valde displiceat in 4. dist. 38. quæst. 2. art. 1. §. [Tertia conclusio] ubi, etiam de viro, improbable iudicat, dicens: [Tametsi nonnulli ex Sacrorum Canonum interpretibus, qui omnia in opinionem vertunt, opinentur, quod cum primum ille, qui vovit debitum exigit, tunc peccat: post modum verò minimè. Quorum est Hostiensis, & Cardinalis, atque alij, quos citat Glossa in cap. si quis post votum 27. quæst. 1. Est tamen opinio omni probabilitate destituta.] Hactenus Sotus. Ad hoc autem, quod talis non sit, sufficiat nobis autoritas D. Thomæ. Sotique censuram applicare poteris ad aliorum opinionem, qui asseruere, etiam non consummato matrimonio, licitum esse voto castitatis ligato, debitum petere: quam tenuerunt Gaeta, & Hieronymus Mangarie, & alij antiquiores, apud Sanchez sup. num. 3. Vide etiam illum, disp. 7. ubi refert D. Thomam, Turrecrematam, Alensem, & alios sentientes fas esse viro voventi castitatem debitum petere; ne onerosum reddat matrimoniū. Quos sequuntur Sylvest. Tabiena, Ledesma, & Victoria in summ. de Matrim. num. 295. dicens posse petere: [Quodcumque sibi videbitur honestum accedere ad vxorem.] Quorum opinio saltem post primum biniitre, etiam non consummato matrimonio, locum habere debet. Vt omittam M. Ioannem Viguerrum plus contendere, dum asserit, eum cui debiti petitio interdicta est, posse petere [quoties vehementibus stimulis carnis vrgetur.] Quem rejicit P. Sanchez, ubi sup. lib. 9. disp. 7. Sed omnino videndus, disp. 39. num. 27. ubi acriter invehitur contra M. Ioannem de Friburgo dicentem, posse virum irritare votum castitatis ab vxore ante matrimonium emissum.

2 De adstricto voto castitatis sentiunt nonnulli, non peccare contra votum, si solum tactibus polluat, dummodo ipsi tangenti voluntaria pollutio non accidat. Ita M. Nicolaus Mosicensis, ex Ordine Prædicatorum, in Tyrociniis S. Artis Pœnitentiariæ, part. 2. §. de luxuria, num. 10. ubi sic ait. [Quando mollities committeretur tactibus Religiosū, vel in maioribus Ordinibus constituti: tunc, si, qui patitur, sæcularis est, non tenetur amplius dicere, nisi sic. Passus sum voluntarie pollui tactibus alienis, & vice versa: Deo dicatus satisfaciet dicendo. Tangebam alium impudice vsque ad pollutionem eius. Neque tenetur dicere, se esse Deo dicatum per professionem, nisi ratio-

tione scandalii, vel nisi etiam illi intervenerit pollutio, sive voluntaria indirectè, scilicet in causa (quo casu solus Deo dicatus explicare debet se esse talem) sive propter mutuum tactum, quo casu etiam secularis addere debet circumstantiam complicitis, quia ibi persona sacra violata est.] Hæc ille. Quæ sunt valde notanda: maxime verba illa. [Quo casu solus Deo dicatus, &c.] Quibus omisiss, eandem sententiam, fere eidem, tradit Gesualdus Capuccinus in Theolog. mor. tom. 1. tract. 27 cap. 10. numer. 16. [Neque Religiosus, inquit, tenetur amplius dicere, quam tangens impudice alium pollui. Et si non sit cognitus, non tenetur explicare: Ego sum in Sacris, vel Religiosus: nisi etiam illi accidat voluntaria pollutio consummata. Et ratio est, quia persona sacra non est tali casu violata contra votum castitatis.] Idem sentit Iacobus de Graffis Benedictinus, de casibus reservatis lib. 3. cap. 8. num. 39. Et cum limitatione sustinet Ioannes Caramuel, nimirum quando sine propria delectatione, aut eius periculo, tactibus alium provocat, ita in Regul. Sancti Benedicti disp. 66. num. 988. Et valde favet Reverend. Candidus M. Sacri Palatii tom. 1. disquis. 2. art. 24. dub. 5. & 6. dum ait. [Esse circumstantiam aggravantem] ut observat Caramuel in Theolog. fundamentali, tom. 1. fol. mihi 486. Verum hæc opinio, quam prius docuerat Hieronymus de Llamas, de mandato Supremi Tribunalis Inquisitionis Hispaniar, expuncta fuit in expurgat. anno 1640.

3 Addunt alij habentem votum castitatis non peccare contra votum, si morose tantum delectetur de obiecto turpi. Ita Eusebius de Herrera Augustinianus, in decis. moral. de stat. Religioso, decit. 6. §. 9. ubi sic dubium proponit, & dissolvit. [Si el pecado de la delectacion morosa milita contra el voto de la castidad? Respondo, que no milita derechamente contra el voto, si bien se considera, porque no ay voluntad de quebrantarle, v.g. si un Religioso se estuviere delectando en si, en pensar en cosas venereas; pero no tiene voluntad, ni consentiente en ellas; sino solo se recrea con imaginarlas, o pensarlas, peca mortalmente con pecado que se llama delectacion morosa, pero yo no ditè, que es sacrilegio contra el voto de la castidad, pues tiene intento de guardarle.] Hæc ille: cui videntur assentire Doctores numero precedenti assentes, non peccare contra votum Religiosum, qui tactibus impudicis provocat facularem ad pollutionem: hoc enim difficilimum est evenire, absque morosa tangentis delectatione, aut periculo

proximo illius. Vide etiam supra Prop. 8. ubi nec contra castitatem graviter peccare, putarunt probabile Corduba, & Tabiena. Verum horum opinionem iam ibi notavimus ex mandato Sanctæ Inquisitionis cautè legendam, & neque tutam, nec probabilem esse, idemque iudicium de opinione Eusebii de Herrera fert Ludovicus de Torres in Selectis, part. 2. disp. 16. dub. 1. & tam vna, quam altera communiter reprobatur. Videatur Thomas Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 44. num. 20. Vbi similem aliam doctrinam pro conjugatis mutuo castitatis voto adstrictis, prorsus rejicit.

4. Ex quibus constat, potiori iure exterminandam sententiam aliam eiusdem Magistri Ioannis de Tabiena in sum. verb. Votum 1. num. 3. Notab. 2. asserentis fornicationem Sacerdotis, vel Religiosi, non addere circumstantiam specie diversam à simplici fornicatione, ac necessario fatendam. Verba eius sunt. [Votum illius rei, ad quam tenemur, non est propriè votum, sed confirmatio illius, ad quod tenemur: & per consequens non trahit ad aliam speciem, & non est de necessitate confessionis. Sed tamen Archiep. Florent. dicit, quod mutat speciem, & c. vt si quis voveat non fornicari. Sed quia D. Thomas dicit generaliter, & clarè, quod non est propriè votum; ideò dicendum simpliciter, quod non mutat speciem, vt dictum est; gravat tamen, quia non solum facit contra præceptum, sed contra suam bonam deliberationem.] Hæc Tabiena: cuius opinionem rejiciendam prorsus dicit Thomas Sanchez, lib. 7. de Matrim. disp. 27. num. 20. & erroneam, & à veritate alienam appellat Castro de lege poenali, cap. 10. col. 5. Quem in censura imitatur Illustr. ac Rev. P. M. Fr. Petr. de Tapia, Archiepiscopus Hispalensis, in sua doctissima Catena morali, lib. 3. quæst. 3. art. 3. num. 4. dicens: [Non solum esse improbabilem, scandalosam, & temerariam, sed erroneam.] Et ante illum eadem censura notavit M. Corradus, 1. par. Resp. fol. 54. col. 1. Videatur etiam Thomas Sanchez, lib. 8. de Matrim. disp. 9. num. 10. & 11. Vbi impugnat Caietanum; Navarrum, & alios contententes votum propriè sumptum esse de solo super erogationis bono. Quod facit fundamentum erroris M. Ioannis de Tabiena, ubi supra.

5. Ex dictis infertur, habentes votum castitatis non posse absque lethali matrimonium contrahere, nisi prius obtenta dispensatione, vt tradit D. Thom. 3. part. quæst. 28. art. 4. ad 1. & cum eo omnes Theologi (paucis exceptis, qui contrarium tenent,

nent, quando contrahit animo ingrediendi Religionem ante consummationem) Unde conat dispensationem divinam interfuisse, vt Beatissima Virgo Iosepho desponsaretur, nam prius absolute votum virginittatis emiserat, vt ait Suarez, tom. 2. in 3. part. quæst. 28. disp. 6. sect. 2. [Et ita (inquit) sentiunt communiter Theologi, Ricardus, Bonaventura, Maior, Scotus, Albertus Magnus, ac fere cæteri Scholastici.] Quos sequitur M. Raynerius de Pisis, in summa, seu Pantheologia, verbo [Incarnatio,] cap. 12. dicens: [B. V. antequam ab Angelo ei denuntiaretur, & antequam à Iosepho desponsaretur, absolute virginittatem vovit.] Non inficior D. Thomam oppositum tenere, 3. part. quæst. 28. art. 4. ait enim B. V. antequam desponsaretur, vovisse virginittatem, non tamen absolute, [sed sub conditione, si Deo placeret,] ac proinde licite, post tale votum, voluisse nubere, quia hoc, inquit, prohibitum est illis, [qui absolute castitatem vovent, quod quidem Mater Dei non fecit, antequam Iosepho desponsaretur.]

6 Imò addit Mag. Sotus, in 4. distinct. 30. quæst. 2. artic. 1. in fine, B. V. antequam desponsaretur, nullum emisisse virginittatis votum, neque absolute, nec sub conditione. [Quapropter, inquit, ante nuptias propositum habuit virginittatis, & post nuptias votum eiusdem fecit. Et iterum dist. 38. quæst. 2. artic. 1. §. Contra primam conclusionem. [Beata Maria, vt supra diximus, non creditur votum emisisse antequam matrimonium contraheret.] Verum hæc assertio M. Soti non solum est aperte contra Div. Thomam, vt vidimus, sed etiam contra omnes Theologos, & in re gravissima. Sicut etiam illa, quam à Caietano traditam refert, & rejicit Mag. Catharinus in Annotat. ad illius commentaria, lib. 4. fol. mihi 268. vbi sic ait. [Non est probandum, quod dixit, quod Maria ita conversabatur cum Iosepho, quod licite absque vlla nota potuissent consummare matrimonium. Quod est horribile, & in contumeliam divini partus dicitur, & adversus votum virginittatis, quod emisit vterque coniugum, vt ait Hieronymus, & Augustinus.] Hæc Catharinus.

PROPOSITIO XIV.

IN Conceptione Christi Domini, Beatissima Virgo concursum præbuit, per ministracionem veri seminis, seclusa tamen omni inordinatione. Suarez & Iesuita, 3. part. quæst. 32. disp. 10. sect. 1. Sanchez

Iesuita de Matrim. lib. 2. disp. 21. num. 11. [Expende quam defensores Marianæ puritatis sint Iesuitæ.]

1 R. Hanc sententiam tuetur Ricardus de Mediavilla in 3. sentent. dist. 3. artic. 2. quæst. 1. ubi sic ait. [Ad primum dicendum, quod caro Christi fuit formata ex femine, eodem modo quo semen est in mulieribus, tanquam ex proximo materiali principio, & ex purissimo sanguine tanquam ex principio remoto, quia illud semen ex purissimo sanguine factum fuit.] Hæc ille supra, & iterum, quæst. 2. §. Ad cuius intelligentiam: quem sequuntur Petrus de Mato in Appendice ad tractatum de femine, & Mantuanus, tract. de Cōceptione Christi. Quibus adde Henricum de Gandavo, virum doctissimum, qui floruit tēpore, quo Ricardus, nempe anno 1290. ut refert Bellarminus de Scriptoribus Ecclesiasticis. Ille igitur Quodlibeto 5. quæst. 11. Sic ait. [Sive ipsum semen fuisset decitum à muliere sola, absque coitu viri, (attende) sicut contigit in Conceptione Christi de Virgine Maria, &c.] Et hanc opinionē multis suadere conatur Caietanus, 3. part. quæst. 31. artic. 5. Vbi sic ait. [De hac materia multa scripsimus in precedenti libro; & ideo nunc pertransio, præmonendo novitios, ne sic sectentur dictam (nempe D. Thomæ) sententiam à Damasceno sumptam, quasi articulum Fidei, aut tanquam oppositum erroneum putent. Tenentes enim materiam humani foetus proximam esse mulieris semen, absque fidei iniuria dicerent, quod sicut ad virginitatem Matris Christi spectat, quod sanguis eius ad locum naturalem generationis attractus fuerit, absque concupiscentia: ita ad eiusdem Virginalis Conceptus miraculum spectat, quod absque libidinis æstu, resolutum semen habitum fuerit. Et propterea instruens Angelus Virginem de modo Conceptus, non dixit tantum Spiritus Sanctus superveniet in te, sed addidit: & virtus Altissimi obumbrabit tibi, ab æstu proculdubio concupiscentiæ. Nec obstat integerrime virginitati meritis, & corporis talis concursus feminis foemine ad conceptum, quoniam naturalis, ac voluntaria resolutio feminis virginitatem tollit mulieris, non autem miraculosa supra naturæ cursum, & non voluntaria in se ipsa, sed tantum in sua causa, ut verba Beatæ Virginis ad Angelum demonstrant, &c.] Hactenus Caietanus in editione Veneta, anno 1533. & in Lugdunensi, anno 1558. Quæ tamen in modernioribus editionibus ab anno 1570. non reperies.

2 Prædictam sententiam, licet tot, tantosque habeat pa-
tro-

tronos, non defendit P. Thomas Sanchez, nec dicit esse probabilem, sed ab alijs talem iudicari. Loco enim citato disputat. [Vtrum censeatur matrimonium consummatum, si solus vir intra vas naturale seminet?] Et respondet, communem sententiam affirmare. [Eo quod semen foemineum ad generationem necessarium non sit.] Ipse vero, num. 11. Sic ait. [Quamvis hæc sententia probabilior sit, non est tamen adeo certa, cum innitatur illi soli principio Philosophico, quod semen foemineum non est necessarium ad generationem; & illud non est certum; quia satis probabiliter multi tenent contrarium: (attende) quod adeo probabile est, vt Suarez fateatur cum alijs, esse probabile adfuisse semen in Virgine absque omni prorsus inordinatione, vt ministraret Conceptioni Christi materiam. Quare concludo esse probabile non consummari matrimonium nisi etiam foemina seminante.] Hucusque P. Sanchez: in quibus nec verbum pro sententia, quæ ei falso tribuitur. Et quæ eodẽ fundamento attribui possit. M. Arauxo, qui ex eodem principio cum Sanchez sentit, in decis. mor. 2. part. disput. 11. quæst. 3. num. 4.

3 Quo ad Patrem Suarez, (etsi contrariam sequatur) fateor sententiam Ricardi, & aliorum iudicasse probabilem; tot vero limitationibus restrictam, vt non magis cum puritate Beatissimæ Virginis pugnet, quam concursus per subministratorem sanguinis. Verba eius sunt. [Si semen maternum necessarium est ad concipiendum filium, (vt tradit Caietanus cum Hippocrate, Galeno, Valles, & alijs, apud Sanchez supra) consequenter dicendum est, B. Virginem per naturalem facultatem partem sanguinis in semen convertisse, idque ad debitum locum conceptionis transmisisse. Quod inter Scholasticos absque fornicatione concedit Ricardus, in 3. dist. 3. art. 2. quæst. 1. Citatur etiam Mantuanus, tract. de Concept. Christi. Qui tamen ita senserit, consequenter dicere debet, illam seminis transmissionem factam esse sine vlla inordinatione, & voluptate, aut aliquo motu concupiscentiæ, vel Spiritu Sancto obuberrante; vel quia subito, & absque vlla commotione naturalium membrorum facta est. Et inde fit, vt non magis deroget integritati, & puritati Virginis, quam solius sanguinis transmissio. Et hæc sententia est probabilis; incerta tamen, neque frequenter in ore versanda, vt Bonaventura dixit. Vnde satis pium, & probabile etiam est, si quis velit sentire cum D. Thoma, hic quæst. 31. art. 5. ad 3. Conceptionẽ hanc absque seminis trans-

mis-

missione perfectam esse, si proprie, & rigore de semine loquamur. Hoc enim, dictis sanctorum, & perfectioni Virginis, magis est consentaneum, & Philosophicæ doctrinæ non repugnat: & si repugnaret, potius esset Theologiæ accommodanda, quam è contrario.] Hucusque Suarez, qui multis hanc secundam D. Thomæ sententiam confirmat, & tuetur.

4 Verum in hac questione omnino videndus Angelicus Præceptor, 3. part. quæst. 31. citata, artic. 5. in corp. Vbi aperitissime tradit, Christum Dominum, idem, quod reliqui homines, principium passivum habuisse, similemque materiam. Sic enim inquit. [Ad supernaturalem modum generationis Christi pertinet, quod activum principium in generatione illa fuerit virtus supernaturalis divina: sed ad naturalem modum generationis eius pertinet, quod eius materia, de qua corpus eius conceptum est, sit conformis materiæ, quam aliæ foemine subministrant ad conceptionem prolis. Hæc autem materia, secundum Philosophum de generatione animalium, est sanguis mulieris, non quicumque sed perductus ad quamdam ampliolem digestionem per virtutem generativam matris, ut sit materia apta ad conceptum. Et ideo ex tali materia fuit Corpus Christi conceptum.] Hæc ille. Ergo si materia, quam reliquæ foemine subministrant ad conceptionem prolis, non sanguis, sed foemineum semen foret, ex tali materia fuisset Corpus Christi conceptum. Quod confirmatur ex his quæ ibidem ad 3. respondet. [Dicendum, quod semen foemine non est generationi aptum, &c. Et ideo tale semen non est materia, quæ de necessitate requiratur ad conceptum, sicut Philosophus dicit, & ideo in conceptione Corporis Christi non fuit.] Ergo si semen foemine ex necessitate requireretur ad conceptum, in conceptione Corporis Christi fuisset, secundum D. Thomam. Hæc autem est opinio quam probabilem dicit P. Suarez, ubi supra. [Si semen, inquit, maternum necessarium est ad concipiendum filium consequenter dicendum est B. Virginum, &c. Sine vlla inordinatione, voluptate, &c.] Hæc, inquam, est opinio, quam probabilem esse dicit, utpote per necessariam consequentiam deductam ex principio, quod nec Angelicus Doctor dixit unquam esse improbabile, (imò, ut probabilius supponere videtur, in 4. dist. 41. art. 1. ad 4. quæst. ad 2. dicens, quod vir, & foemina. [Efficiuntur vna caro per commitionem seminum, unde nisi commissio seminum sequatur, non contrahitur ex hoc affinitas,] ut notant viri doctissimi.) licet in

præsenti quæstione contrario principio innitatur, quo negato, non potest negari miraculum in principio etiam passivo, & materia Christi Domini intervenisse, scilicet, vel in eo quod eius materia non sit similis materiæ, quam aliæ fœminæ subministrant, quod ipse negat, vel in eo quod fœmineum semen absque vlla prorsus concupiscentia, & voluptate reiolatum fuerit, ut Caietanus, Ricardus, & alij contendunt.

5 Dicitis consonat Abulensis, in tractatu super locum Isaiæ: *Ecce Virgo concipiet*. Vbi ex eo, quod reliquæ fœminæ, (ut ipse opinatur) menstruum sanguinum subministrant ad conceptionem prolis, ut ex hac materia formetur corpus: existimat ex sanguine etiam menstruo B. Virginis, absque vlla tamen inordinatione, & voluptate, Corpus Christi Domini conceptum fuisse. Videatur vbi supra, num. 47. quo in loco, postquam statuit nullam delectationem veneream B. Virginem expertam esse, sic ait. [Fuit conceptio illa supernaturalis, quia non erat ibi aliquod principium activum naturale ad dirigendum menstruale sanguinem eius, & formandum corpus. Sed fuit Spiritus Sanctus faciens in menstruo virginali opera omnia, quæ operari debuisset masculinum semen.] Hæc Abulensis in editione Veneta, anno 1529. Contrarium autem tenet D. Thomas supra, ex opposito principio: putat enim sanguinem menstruum non esse materiam, quam aliæ fœminæ subministrant ad conceptionem prolis, atque adeo Corpus Christi non fuisse, ex hac materia conceptum Verba eius sunt. [Sanguis autem menstruus, quem fœminæ per singulos menses emittunt, impuritatem quamdam naturalem habet corruptionis, sicut, & cæteræ superfluitates, quibus natura non indiget, sed eas expellit. Ex tali autem menstruo corruptionem habente, quod natura repudiat, non formatur conceptus.] Ex quibus, & ex eo, quod in B. V. nulla intervenerit delectatio, infert. [Et ideo dicitur Corpus Christi ex castissimis, & purissimis sanguinibus Virginis formatum.] Hactenus Angelicus Doctor: quem Iesuitæ omnes sequuntur.

6 Quid ergo iam in Eximio Doctore Francisco Suarez, quod displiceat? Nam sententiam quam probabilem ipse dixit, tuetur (vel saltem liberat à censura) Eminentissimus Caietanus, ex doctissima Prædicatorum Familia: docet cum alijs sine formidine Ricardus, ex Religiosissimo Ordine Minorum, & tamen nullus in ipsos, ne dum in eorum instituti professores, tanquam perfectioni puritatis Mariæ derogantes invecus fuit.

Cur ergo omnes Iesuitas inlectaris, Suarecio peccato, quasi originali, infectos, eo quod ille contrariam sequutus, Ricardi sententiam probabilem esse dixerit? Hoc unum scio, utriusque familiae, (sicut, & aliorum Ordinum) alumnos omnimodae puritatis Beatissimae Virginis Mariae acerrimos esse defensores. Nam verbo, calamo, sanguine, pro corporis, & animae sanctissimae puritate, vbique pugnant.

QVÆSTIO INCIDENS PRO *Immacula Virginis Conceptione.*

1 Vidimus in præcedentibus Divum Thomam, acerrimum propugnatorem puritatis corporis B. V. Mariae: & quia incredibile prorsus est, solius corporis, & non magis animae puritati consuluisse, cum Deus gloriosa Virginis Matris Mariae corpus, & animam, ut dignum Filij sui habitaculum effici mereretur, præparaverit. Gratissimum Sancto Doctori facturum iudicavi, si brevi calamo traducerem, quæ ex eius scriptis diligentissime evolutis in favorem Purissimae Conceptionis adnotavi.

2 Igitur D. Thom. non semel, sed sæpe docuit B. Virginem ab originalis peccati macula immunem fuisse, eaque puritate in primo instanti suæ animationis nituisse, qua nulla maior, sub Deo, intelligi possit. Sic expressè in 1. sent. dist. 17. q. 2. art. 4. ad 3. Vbi hæc habet. [Ad illud, quod obijcitur de Beata Virgine (nempe, quod ea puritate nituit, ut ait Anselmus, qua maior sub Deo nequit intelligi) dicendum est, quod differt puritatis augmentum, & charitatis: augmentum enim puritatis est per recessum à contrario, & quia in B. Virgine fuit depuratio ab omni peccato, ideo pervenit ad summum puritatis, & c. Charitati autem augmentum est per accessum ad divinam bonitatem, & ideo non habuit B. V. charitatem, qua maior non possit intelligi.] Eandem sententiam, ex eodem principio, & autoritate D. Anselmi, tradit iterum in eodem, lib. 1. sent. dist. 44. q. unica, art. 3. ad 3. inde concludens. [Ideo talis fuit puritas B. Virginis, quæ à peccato originali, & actuali immunis fuit.] Eidem fundamento innixas, idem tertio determinat in secundo scripto super libros sententiarum, ad Hanibaldum, lib. 1. dist. 44. q. unica, art. 2. ad 2. Quibus adde quartam authoritatem ex opusc. 6 1. in tract. de decem gradibus charitatis, gradu 10. ad finem. De quibus latè pro Immacula Conceptione agit R. P. M. Gaspar Chatalanus,

ex Ordine Prædicatorum, designatus Episcopus Ilerdensis in epistola quadam, apud Ioannem Eusebium Nerember. in lib. exception. cap. 24. à fol. 374.

3 His quatuor, totidem aliæ superaddendæ sunt. 1. super Psalmum 14. ad illud: *Qui ingreditur sine macula.* Vbi Angelicus Doctor. [In Christo, inquit, & Virgine Maria nulla omnino macula fuit.] 2. Super Psalmum 18. ad vers. *In sole posuit tabernaculum suum* Quem sic exponit. [In sole. posuit, idest corpus suum posuit in sole, idest in B. Virgine, quæ nullam habuit obfcuritatem peccati. Cant. 4. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.] 3. Super epistolam ad Galatas, cap. 3. lect. 6. [Non inveni, inquit, mulierem præter Virginem Mariam, quæ à peccato originali immunis esset.] Sic in excusione Parisiensi, anno 1529. & in altera etiam Parisiensi, anno 1532. & in Venetiana, apud Hieronymum Scotum, anno 1548. & iterum, anno 1555. & in sex alijs editionibus, quas recenset Alva in Nodo indissolubili, Approbat. 7. §. 2. fol. mihi 498. Quarta denique autoritas desumitur ex opusculo super *Aue Maria.* Vbi sic. [Maria Purissima fuit, quantum ad omnem maculam, quia neque originale, neque mortale, neque veniale peccatum incurrit.] Sic in exemplaribus antiquis, vt testatur Salmeron, tom. 13. super epist. ad Roman. disp. 51. in fine. [Ita, inquit, in multis codicibus antiquis communiter legebatur, & Turrecremata non est ausus illud immutare, sed sub illis verbis producit eum,] & quod hæc verba sint D. Thomæ, fatetur ex eodem Prædicatorum Ordine, Vincentius Iustinianus, tractatu pro Immaculata Conceptione, vers. [Petrus Canisius.] Vbi sic scribit. [Sanctus Thomas, in Opusculo in salutationem Angelicam, & in libris sententiarum dixit, eam fuisse immunem, & liberam ab omni peccato, tam originali, quam actuali. Vt ego nesciam, in quo alio Ordine Mendicante, sint Doctores tã antiqui, qui id dixerint.] Et D. Thom. non docuisse B. V. fuisse in originali conceptam, multis suadet Laurentius de Apon-te, ex Clericorum Minorum Familia, quem immerito ex eo carpit sodalis Thomas Hurtado, tom. var. resol. tract. 3. cap. 4. resol. 29. num. 160. fol. 114. dicens: [Cum manifestius sit, & clarius meridiana luce hoc sensisse S. Doctorem, in eaque sententia perpetuo mansisse, & hoc indubium vertere innane est.] Sic Hurtado: sed quam innani fundamento, constat ex didis, & confirmatur ex dicendis, quæ explicationem ipsorum Patrum Dominicanorum præferunt.

4 Vide Reverendissimum P. M. Fr. Joannem à S. Thoma, virum doctissimum, ex eadem Familia, tom. 1. in 1. part. disp. 2. proœcial. Vbi plurimis, optimisque locis demonstrat, Div. Thomam pro sententia pia stetitisse; & quod in his, quibus contrarius sibi videtur, loquutus est de debito peccati originalis, non de ipso peccato originali. [Si Beata Virgo, inquit, præservata est à culpa, dummodo in persona habuerit debitum, nil contra D. Thomam.] Quam expositionem pro aliquibus locis achibuerat Caietanus, 1. 2. quæst. 81. art. 3. in quo Angelicus Doctor, utpote inquirens. [Vtrum peccatum Primi parentis transeat per originem in omnes homines?] ita expressè loquitur de ipso met peccato originali in actu, ut vel hic, vel nullibi de illo sermonem institui credam. Nihilominus, in hoc loco, de solo debito egisse, exponit Caietanus his verbis. [Ad Fidem Catholicam spectat, quod omnes præter solum Christum contrahant peccatum originale, (ut hic tradit Div. Thomas.) Quod dictum non intelligendum est aliter, quam de morte, quæ est pœna peccati originalis. Ita quod omnes incurrunt mortem, id est, necessitatem moriendi. Ita omnes incurrunt peccatum originale, id est, necessitatem habendi peccatum originale, &c. Est igitur necessarium, secundum Fidem Catholicam, quod omnis utriusque sexus ab Adam secundum rationem feminalem proveniens, ex ipsa sua generatione sit obnoxius peccato originali, &c. & iuxta hunc sensum militat ratio Authoris, scilicet, quia aliter non indigeret redemptione, quæ per Iesum Christum facta est. Si enim peccatum originale, vel in actu, vel in necessitate habendi illud, quis non incurreret non egeret redemptione, quod hæreticum esset dicere. Sed si omnes obnoxij sunt peccato originali, sufficit ad indigentiam redemptionis, neque enim solum redemptione eget actualiter captivus, sed etiam obnoxius captivitati. Et hæc benè notabis Thomista, ne nimio zelo, non secundum scientiam, accensus, erronea dicas, quæ erronea non sunt, cum de Beatissimæ Virginis Conceptione disputas, aut prædicas.] Hactenus Eminētissimus Caietanus.

5 Caietano consonat ex eadem Familia, M. Thomas, Leonardus, in libro edito Bruxelis, anno 1661. cui titulus. [Angelici Doctoris Thomæ Aquinatis sententia.] Vbi sic ait. [Generales illæ de originali peccati contagio ab omnibus, excepto unico Christo, contracto, accipi possunt sensu quodam, qui Virginem Christi Matrem non subijciat corruptioni, & con-

tagio peccati originalis, sed tantum debito contrahendi illud, nisi ex speciali gratia Dei in primo instanti animationis fuisset preservata.] Sic ille sequutus Illustris. P. M. Arauxo, Episcop. Segoviensem, qui idem scripserat 1. 2. quæst. 71. art. 3.

6 Quæ sanè expositio quatenus concedit D. Thomam non egisse de peccato originali, sed de illius debito, optima est, & me iudice, quo ad aliqua loca, autoritate Apostolica comprobata. Nam D. Thomas in Disputatis, in 4. de peccato originali, quæst. 4. art. 6. ait. [Dicendum, quod est erroneum, dicere, quod aliquis sine peccato originali concipiatur præter Christum.] Quæ verba iterum repetit, in 4. sentent. dist. 43. art. 4. quæst. 1. ad 3. Præterea in secundo scripto super lib. sentent. Ad Hanibaldum, lib. 2. dist. 31. art. 4. in corp. Sic ait. [Ante resurrectionem communem nullus, qui per actum naturæ generatur, potest concipi sine originali peccato. Hoc etiam ponere, reddit quodammodo in hæresim Pelagianorum.] Et 1. 2. quæst. 81. art. 3. [Secundum Fidem Catholicam (inquit) firmiter omnino tenendum est, nullum præter solum Christum fuisse liberum à peccato originali.] Quæ quidem propositiones, si de peccato originali, Beatissimæ Virginis, & non de solo debito, (vt de vltima exponit Caietanus) procederent, (vt contendunt M. Spina, in tract. de Concept. M. Ioannes Dominicus de Florentia, in alio tract. de Concept. cap. 22. 23. & 26. & M. Vincentius de Castronovo, lib. 1. cap. 27.) essent iam censure nota fœdata à Sixto IV. in Extravaganti [Grave nimis.] Vbi similes propositiones de peccato originali. [Veluti falsas, & erroneas damnavit.] Id autem non cohæret cum approbatione doctrinæ D. Thomæ contenta in Bulla Clementis VIII. ad Nobiles Civitatis Neapolitanæ. Vbi dicitur. [Doctrinæ quidem testis est ingens librorum numerus, quos ille, mira perspicuitate, sine vlllo proflus errore conscripsit.] Non ergo de peccato originali, à quo immunem, & puram prædicat Angelicus Doctor (octo in locis à nobis supra citatis) Beatissimam Virginem, sed de peccati originalis debito in nuper allegatis loquutus est: idemque de alijs, quæ communiter pro contraria parte afferantur, dici debet. Præterquam, quod vt M. Ioann. à Sancto Thoma inquit, supra. [Communior D. Thom. interpretatio est, quod loquitur in illa universali propositione, ex vi legis ordinariæ relinquendo locum privilegio.] Quod ante illum tenuere Ferrara, 4. contra gent. cap. 50. & M. Serra, 1. 2. tom. 2. quæst. 81. art. 3. & plures alij. Quæ si attendisset M. Ca-

nus, lib. 7. de locis, cap. 3. num. 9. §. [4. conclusio] non autem fuisset dicere. [Ita is erravit, qui dixit erroneum esse aliquem præter Christum à lege illa originalis peccati liberari.] Sic in editione Salamanticensi, anno 1563. fol. 249. col. 2. Nec Michael de Palatios, in 3. sent. dist. 3. disp. 1. §. ad 4. dixisset. [At vero Extravagans Sixti Quarti, hanc D. Thomæ correxit sententiam.]

7 Nec leve præfata expositio fundamentum habet, in ipso Angelico Præceptore. Vt videre licet, in secundo sententiarum, dist. 31. quæst. 1. art. 2. dum ait. [Ille, qui non est peccato obnoxius, redemptione non indiget, si ergo eslet aliquis, qui non in peccato originali nasceretur præter Christum, inveniretur aliquis, qui redemptione facta per Christum non indigeret, quod non est conveniens secundum fidem.] In quibus, ut vides, pro eodem usurpat, non solum contrahere, sed nasci in peccato originali, quod esse illi obnoxium. Et quidem si de nativitate strictè loqueretur, non posset subsistere propositio, certissimum enim est, aliquos fuisse præter Christum, qui in peccato originali nati non sunt, nempe sanctificati in utero, qui tamen redemptione facta per Christum indiguerunt: sicut indiguit Beatissima Virgo, licet peccato originali in actu inquinata non fuerit, sed illi tantum obnoxia, quia illud incurrisset, nisi ex meritis Christi præservata fuisset. Quod sufficit, ut propriissime dicatur, fuisse per Christum liberam à peccato originali. Qui solvendi modus non latuit D. Thomam, sed illius expressè meminit, 3. part. quæst. 52. art. 2. ad 2. Vbi explicans illud, Act. 2. *Quem Deus suscitavit solatis doloribus inferni* Sic scribit. [Dicendum, quod duplex est dolor. Vnus est dolor pœnæ, quem patiuntur homines pro peccato actuali, &c. Alius autem dolor est, de dilatione speratæ gloriæ, quem quidem dolorem patiebantur Sancti Patres in inferno, &c. Utrosque autem dolores Christus solvit ad inferos descendens: aliter tamè, & aliter. Nam dolores pœnarum solvit præservando ab eis, sicut medicus dicitur solvere morbum, à quo præservat per medicinam. Dolores autem causatos ex dilatione gloriæ actualiter solvit præbendo eis gloriam.] Sic ibi. Hoc ergo secundo modo solvit nos à peccato originali, præbendo infectis gratiã; illo autem primo Beatissimam Virginem, præservando illam à peccato, sicut medicus solvit morbum cum ab illo per medicinam præservat. Et ita evincere conatur, ex D. Thom. eius discipulus M. Ioannes à Sancto Thoma, ubi sup. artic. 2. dicens:

[Hoc autem evidens fiet ex ipsis locis D. Thomæ, vbi ex professo hanc quæstionem tractat. Quibus videbimus eum agnovisse etiam præservativam redemptionem.]

8 Stat ergo apertè D. Thomas pro sententia adstruente B. V. in primo instanti suæ animationis fuisse gratia præditam, & à peccato originali divina protegente gratia ex meritis Christi præservatam. Cuius opinionem, ex eadem illustrissimam, & tanto Magistro, doctissima Familia, tuentur 290. Authores, quorum nomina scripta sunt in libro eruditissimo, quem nuncupatum Veritatis Solem edidit Alva, Fraciscanus, hoc anno 1660. omnino videndus, fol. 198. Quos sequitur Illustr. Archiepisc. Hispal. Fr. Petrus de Tapia, Dominicanus, in sua Catena Morali, lib. 3. quæst. 13. art. 1. de peccato originali, dicens: [Ab hac quæstione, cum Concilio Trident. sess. 5. decr. de pec. origin. & cum D. Augustino, lib. de natura, & gratia, cap. 36. excipimus B. V. M. Mater enim Dei est.] Ex Authoribus Societatis nullū pro hac sententia refero, quia omnes pro illa accerrime pugnant. Eorumque indefessus labor in congerendis Ecclesiæ Patribus, & fundamentis, quibus definitionem huius Mysterij sæculis exoptatam impetrent, omnibus notissimus est. Videatur inter alios præclarus ille vir P. Eusebius Nerebergius, lib. de Obiecto Felli Conceptionis, in epistola ad Eminentissimum Cardinalem de Sandoval & Moscoso, Archiepiscopum Tolitanum, vbi ex Sanctis Patribus, eorum transcriptis verbis, quatuor supra viginti recenset: Et ex antiquis Patribus, & Doctoribus duo supra viginti. Qui Beatissimam Virginem à peccato originali immunem apertis verbis prædicant. Et ita revelavit ipsemet Angelicus Doctor inter Cœlicolas constitutus Episcopo Patavino Fantino; ad celebrandum Festum hoc Immaculæ Conceptionis B. V. illum exhortans. Quam revelationem approbant ferè centum Doctores, provt refert Alva, in Sole Veritatis, fol. 131. §. [Secunda falsitas.] Vnde planè deducitur, aut D. Thomam, nunquam oppositum sensitse, aut saltem si aliquando dissensit, postea retractasse; tum in vita, locis supra adductis, & in libro retractationum ab ipso edito: tum post mortem, in revelatione prædicta.

9 Et quod caput, Sancta Romana Ecclesia Immaculæ Conceptionis, & Sanctificationis B. V. in primo instanti suæ animationis, Festum celebrat, à tempore Sixti Quarti: vt declaravit Sanctiss. noster Alex. Papa Septimus in Bulla, quæ incipit: *Sollicitudo omnium Ecclesiarum*, expedita die octava Decemb. anno.

anno Domini 1661. ibi: [Nos considerantes, quod Sancta Romana Ecclesia de intemerata, semperque Virginis Mariæ Conceptione Festum solemniter celebrat, & speciale, ac proprium super hoc officium olim ordinavit, iuxta piam, devotam, & laudabilem institutionem, quæ à Sixto Quarto, prædecesore nostro, tunc emanavit, volentesque laudabili huic pietati, & devotioni, & Festo, ac cultui secundum illam exhibito in Ecclesia Romana, post ipsius cultus institutionem nunquam immutato, Romanorum Pontificum, prædecessorum nostrorum exemplo favere, necnon tueri pietatem, & devotionem hanc colendi, & celebrandi B. V. præveniēte, scilicet Spiritus Sancti gratia à peccato originali præservatam, & c.] Sic declarat Sanctiss. N. Ad cuius maiorem vim, & efficaciam superaddit. [Ac constitutiones, & decreta à Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, & præcipue à Sixto IV. Paulo V. & Gregorio XIII. edita in favorem sententiæ asserentis animam B. Mariæ Virginis in sui creatione, & in corporis infusione, Spiritus Sancti gratia donatam, & à peccato originali præservatam fuisse, necnon, & in favorem Festi, & cultus Conceptionis Virginis Deiparæ, secundum piam istam sententiam, ut præfertur, exhibiti, innovamus; & sub censuris, & pœnis, in eisdem constitutionibus contentis, observari mandamus. Et in super omnes, & singulos, qui hanc eandem sententiam, Festum, seu cultum in disputationem revocare, aut contra ea, quo quo modo, directe, vel indirecte, aut sub quovis prætextu, etiam defensionis eius examinandæ, sive Sacram Scripturam, aut Sanctos Patres, sive Doctores Glossandi, vel interpretandi. Denique alio quovis prætextu, seu occasione, scripto, seu voce, loqui contionari, tractare, disputare, cōtra ea quidquam determinando, aut asserendo, vel argumenta contra ea afferendo, & insoluta relinquendo, aut alio quovis excogitabili modo differendo, ausi fuerint; præter pœnas, & censuras, in constitutionibus Sixti Quarti contentas, quibus illos subiacere volumus, & per præsentem subijcimus; etiam contionandi, publicè legēdi, seu docēdi, & interpretandi facultate, ac voce activa, & passiva, in quibuscūque electionibus, eo ipso absque alia declaratione privatos esse volumus, necnon ad concionandum, publicè legendum, docendum, & interpretandum perpetuè inhabilitatis pœnas ipso facto incurrere, absque alia declaratione, à quibus pœnis non nisi à nobis ipsis, vel à successoribus nostris Romanis Pōtificibus absolvi, aut super his dispensari possint.]

Hæc in Bulla Alexandri Septimi.

10 Ex quibus duo indubitilla sunt. Primum: obiectum fe-
sti, & cultus purissimæ Conceptionis (id est, quod Ecclesia Ro-
mana celebrat in die Conceptionis) esse, & fuisse à tempore
Sixti Quarti, B. Virginem Inmaculatam, & Sanctam in primo
instanti suæ animationis. Secundum: Præsertionem Virgi-
nis à peccato originali, & eius Sanctitatem, ex meritis Christi,
in primo instanti creationis animæ, & infusionis in corpus; in
dubium, seu disputationem adducere, in posterum non licere.
Quod quidem ita connexum est cum declaratione obiecti cul-
tus, vt licet Pontifex id non expressisset; omni dubitationi, &
disputationi aditum præclusisset. Quod etiam ipsi, qui, ante Ale-
xandri Bullam, contrariæ opinionis partes agebant, planè fa-
tentur; vt videre est, apud doctissimum M. Dominicum Gra-
vina, ex Ordine Prædicatorum, tom. 2. Cathol. præscript. quæst.
6. art. 3. [Proferant, inquit, aduersarij absolutò cultu tanquam
ad primarium obiectum propositam immaculatam, & præser-
uatam, & iam causa finita erit.] Est ergo iam finita, cum, id
quod desiderabat, protulerit Alexander Septimus.

11 Igitur Sanctissimum nostrum Alexandrū, huic contro-
uersiæ finem imposuisse (licet Sanctitatem B. V. in primo in-
stanti, non definierit) fatentur iam PP. Dominicani, & con-
vincit Rev. P. M. Tarchus, Generalis Ordinis Prædicatorum,
in libello secundo, ad Eminentiss. Cardinales in quo, voce, &
nomine totius Ordinis, profesto (non contra, vt intendebat)
purissimæ Conceptionis, sic loquutus est. [Ecclesiæ Sanctæ fi-
xa est, & perpetua consuetudo colendi non nisi certam, & in-
dubitatum Sanctitatem, quod pro cõperto habent Sanctus Ber-
nardus, Sanctus Ildephontus, & Sanctus Thomas, qui hac vnica
ratione Natiuitatem Virginis Sanctam fuisse tradunt: Quia Ec-
clesia ab antiquo eam celebrat.] Quibus addere potuisset S.
Augustinum, & S. Bonaventuram, apud Eusebium Neremberg,
sup. cap. 27. fol. 172. Et Sanctum Albertum Magnum, in Ma-
riali de Laudibus Virginis, super *Misus est*, cap. 166. Vbi eo-
dem vtitur argumento. [Probatur (inquit) Ecclesia celebran-
do festivat eius Natiuitatem; ergo fuit Sancta, quando fuit na-
ta.]

12 Quantum autem sit robur argumenti Sanctorum PP?
dependet ex principio, quod (vt fatentur supra gravissimi MM.
Dominicani) Sancti PP. pro cõperto habent, de quo Sanctus
Thomas, Quodlib. 9. art. 16. [In Ecclesia, inquit, non potest
esse error damnabilis, sed hic esset error damnabilis, si vene-

raretur tanquam Sanctus, qui fuit peccator.] Et infra ad 2. respondet. [Quod divina providentia præservat Ecclesiam, ne in talibus per fallibile testimonium hominum fallatur.] Et licet M. Canus de locis, lib. 5. cap. 5. quæst. 5. §. [Mox etiam,] non ad fidem, sed ad mores prædictum cultum referat; argumenti tamen Sanctorum PP. aculeos præsentens: [Turpiter, inquit, errabit Ecclesia in doctrina morum, si legem ferat de colendo divo, quem colere si divus non est, & cum ratione, & cū Evangelio pugnat.] Sic ille. Cuius rationem reddit D. Thom. 2. 2. quæst. 93. art. 1. dicens: [Sicut autem significatur aliquid verbo, ita etiam significatur aliquid facto, & in tali significatione facti consistit exterior Religionis cultus, & ideo non per cultum exteriorem aliquid falsum significetur, erit cultus peritiosus.] Ex quibus fit Ecclesiam non posse errare in cultu exhibendo, nec celebrare ut Sanctum, qui revera Sanctus non sit: alias eius cultus perniciosus esset, & cum ratione, & cum Evangelio pugnaret.

13 Si verò inquiras, qua certitudine id tenendum? Respondet M. Canus, ubi supra, tot niti fundamentis. [Ut qui fidem in his Ecclesiæ detrahunt, eos non hæreticos, quidem, sed temerarios, impudentes, irreligiosos esse credamus.] Plus addunt alij; quos citatos sequitur doctissimus, ac Reverendissimus P. M. Ioannes Martinez de Prado, Primarius olim Complutensis Theologiæ Professor, & nunc Provinciæ Hispaniæ, Ordinis Prædicatorum Provincialis meritisimus, tom. 1. in 3. part. quæst. 66. dub. 12. §. 6. Vbi disputans de Infantibus pro Christo occisis, quos Armachanus, lib. 8. de quæstionibus Armenorum, cap. 37. in fine, ausus est dicere, non fuisse omnes salvos, sed solum, qui fuerant circumcisi, contra illū insurgens sic ait. [Dico primo, indubitatum est, parvulos ab Herode occisos fuisse salvatos, & esse vere Martyres. Est ita certa propositio, quod Soto, in 4. dist. 3. quæst. unica. art. 11. §. Præter hæc, dicit, quod prima opinio peior est, quam falsa: repugnat enim (attende) authoritati Ecclesiæ Martyrium Innocentium celebrantis. Nuño etiam, art. 12. dicit, quod est temeraria, & proxima errori. Vazq. cap. 7. num. 72. ait, quod temeritatis, & erroris notam meretur.] Sic M. Prado cum citatis. Tanti ponderis est, apud viros doctissimos, Ecclesiæ authoritas Innocentium festum celebrantis, eisque Sanctorum cultum exhibentis. Quæ quidem censura in re nostra locum habere non potest.

14 Huic autem principio innixus M. Ambrosius Catharinus, part. 2. de Concept cap. 1. contra nonnullos parum curantes de cultu ab Ecclesia præstito, Immaculatæ B. V. Conceptioni, acriter invehitur, his verbis. [Vos autem cum in his ordinandis, quæ ad cultum diuinum pertinent, aberrare posse Romanam, & vniuersalem Ecclesiam existimatis, ac de facto in hac celebritate (Conceptionis B. V.) aberrare contenditis; in certum nobis omnem diuinum cultum redditis, & nutantem facitis Christianam fidem, quam præcipuè in diuino cultu profitemur, atque protestamur. Minus autem insipienter erraretis, nullos penitus cultus admittendo, quos Ecclesia instituit, abique Dei verbo expressio, vt habet Lutheranum dogma, quam illos admittendo, fateri simul posse eos esse mendaces.]

15 Facit ad hæc opinio plurimum Theologorum, apud Diam part. 1. tract. vltimo rel. 18. (quos sequitur M. Zanardus, cuius verba dedi supr. tract. de Bapt. Propot. 2. num. 6.) asserentium esse de fide Pontificem errare non posse in canonizatione Sanctorum, eo quod, cum toti Ecclesiæ, inquit, proponat, v. g. Franciscum colendum, vt Sanctum, & eius decreto tota Ecclesia obedire teneatur, si Pontifex in hoc posset errare, tota Ecclesia in materia Religionis, ad quam Sanctorum cultus pertinet, errare posset. Hoc autem est contra promissionem Ecclesiæ factam Ioannis 16 *cum venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem.* Quod quidem argumentum eodem robore probat Pontificem errare non posse in constitutionibus, & decretis, quibus toti Ecclesiæ præcipit cultum exhibere Beatissimæ Virginis, vt Sanctæ, & Immaculatæ in primo instanti animationis: alias enim Ecclesia vniuersalis; cum eis obedire teneatur, errare posset in materia Religionis. Quod nemo dicere audibit. Tum quia vt scripsit R. P. M. Ioannes à S. Thoma, 2. 2. quæst. 1. disp. 9. De fide est, quod moralitas talis præcepti non est mala, & est de fide in virtute illius vniuersalis, quod quæcunque dicuntur ex Cathedra sunt seruanda, & facienda.] Tum quia, vt inquit Syluester verb. Fides num. 2. [Ad fidem pertinet inhærere determinationi Pontificis Summi, in his quæ sunt fidei, imo etiam in his, quæ spectant ad bonos mores, quia in eiusmodi Ecclesia etiam errare non potest, & consequenter nec caput eius in quantum caput, seu in quantum Pontifex] Et ratio est: Quia, vt ait M. Canus de locis lib. 5. cap. 5. quæst. 5. §. Deinde. [Cum Christus dixerit illa: *Quæcunque dixerint vobis facite, & qui vos audit, me audit.* quibus præcipimur Ecclesiæ legibus obtempe-

perare; ita, si errat illa, Christus nobis erroris author est.] Quapropter eruditissimus M. Gravina in Præscriptione de infalibilitate Romani Pontificis in decretis morum, quæst. 4. art. 1. fol. 290. Sic scribit. [Qui diceret legem Ecclesiasticam repugnare Evangelio, vel lumini naturæ, vel traditionibus Apostolicis, merito, ut hæreticus habendus, tanquam cum Lutheranis, & Calvinistis conspirans.] Hæc ex illo. Legem autem de colendo, ut divo, qui divus non est, cum ratione, & cum Evangelio pugnare, dixit supra M. Canus. Ex quibus constat, quam superiorem, infra fidei certitudinis gradum, Mysterium Immaculatæ Conceptionis B. Virginis, nonnumquam definitum, in Ecclesia Catholica obtinuerit.

16 Iam quam proximum definitioni sit? plures erudite tractarunt, pluribusque demonstrarunt fundamentis. Vnum pro omnibus, hic producere sufficiat, autoritatem scilicet Sacri, & Euchumenici Concilij Tridentini, ex cuius Actis Originalibus, celebre traduxit testimonium Nicholaus Lancicius, tom. 2. opusc. 11. de praxi divinæ præsentæ, cap. 13. pag. 49. Vbi sic scribit. [Legi, & descripsi, anno 1599. ex Actibus Originalibus Concilij Tridentini, quæ asservantur in Castro Sancti Angeli Romano; & cū expressa licentia Clementis VIII. Summi Pontificis, fuerunt R. P. Petro de Arrubal, professori Theologiæ in Collegio Romano, & mihi eius socio, ad aliquas horas exhibita à Cardinali Cæsio: ex aliquot decadibus Episcoporum deputatorum ad tractandum de hoc puncto Conceptionis B. V. Mariæ (attende) omnes asseruisse ipsam esse conceptam sine peccato originari: Sed ob instantissimas preces aliquot Episcoporum, & Theologorum Sancti Dominici, qui illi Concilio aderant, rogantium, ne hac vice, propter notam, quæ inviretur Ordini Sancti Dominici hoc decreto, illud egerent; sed supersederent, & ad aliud tempus illud reicerent. Concilium superfedit, & decretum illud non evulgavit, hanc solam ob causam. Ita habetur in illis Actis Concilij, quæ diligentissimè legi; & hæc tunc excepi.] Hactenus P. Lancicius, ex Societate Iesu. In quorum fidem testimonium etiam prohibet ex eadem Familia Emin. Cardinalis Sfortia Paravicino, lib. 7. Historiæ Trident. cap. 6. part. 1. & Illustr. A. Ambrosius Catharinus Dominicanus, in Præfat. disput. de Immaculata Concept. ad PP. Concilij. Quos refert sapientissimus, ac Rev. P. Ioannes Antonius Velazquez, in Memoriali ad Regem pro cultu Immaculatæ Conceptionis. Tres sunt, qui testimonium dant, & in ore duorum, vel trium stat omne verbum.

17 Verum, nec ista puritate Iesuitæ contenti sunt; maiorem in Beatissima Virgine adstruunt. Docent enim non pauci, non solum à peccato originali, sed à debito etiam illius ex meritis Christi liberati fuisse. Ita Illustrissimus P. Ferdinandus de Salazar, tomo de Conceptione, capit. 10. Apud quem P. Gundifalvus de Albornoz, & P. Franciscus Suarez. [Cuius, inquit, autoritas ad instar omnium esse debet, qui hac super re percontatus, & quaesitus, huius sententiæ probabilitatem suo calculo confirmavit.] Vide P. Suarez, tom. 2. in 3. part. disput. 3. sect. 2. §. Quærat aliquis: ubi à censura eam liberat, & iterum 1. 2. tract. de peccatis, disput. 9. sect. 4. num. 34. Vbi ait. [Non mereri censuram, nec posse dici improbabile, cum non desint Authores pij, & docti, qui id probant.] Et num. 37. citat pro illa Catharinum, Galatinum, & Viguerium; & numer. 38. ait. [Pater Iustinianus, qui apud me Author est grauis, dicit, [valde probabile existimo,] in quo ego non contradico: quamquam illud [valde] excusare posset.] Hæc Suarez, & post illum vel sequuntur, vel dicunt esse probabilem communiter Iesuitæ, P. Petrus Hurtado de Mendoza, in vita Christi, disput. 89. sect. 10. P. Eusebius Nerenbergius, de Obiecto Festi Conceptionis, cap. 30. §. 1. P. Ambrosius de Peñalosa, in vindicijs B. Virginis disp. 10. per totam, P. Bernardinus de Aldrete, tom. 1. de Incarnat. disp. 19. sect. 6. & disp. 22. sect. 3. num. 7. apud quem P. Benedictus Fernandez, P. Barradas, P. Salas, P. Henriquez, P. Perlinus, & alij, quibus adde P. Ludouicum de la Puente, lib. 7. Exhortat. 20. §. 3. num. 5. & nouissimè tuetur eruditissimus P. Ioannes Antonius Velazq. tom. de Maria lumen culate Concepta, lib. 3. dissertat. 3. annotatione 3. apud quem Pater Granado testatur. [Consultos Doctores Complutenses, Hispalentes, Cordubenses, Granatenses, Ossunenses, (& Salmanticenses subnectit Velazquez) huic opinioni subscripsisse, tanquam veræ, aut certè valde probabili, seu indignæ quacumque, vel leuissima nota, & de mandato Supremi Hispaniarum Sanctæ Inquisitionis Tribunalis, anno 1616. declaratum, nil in tali doctrina esse, quod impediret, quo minus typis excussa defenderetur.] Sic ille, & ex recentioribus, qui multis ab hinc annis Theologiae Scholasticæ Cathedras moderari sunt, nullus inter Iesuitas hanc opinionem sequutus non est. Expende quam defensores Marianæ puritatis sint Iesuitæ.

18 Addo quod nec in hac parte D. Thomam contrarium ha-

habent. Nam Beatissimam Virginem à debito contrahendi originale excludunt dependenter à meritis Christi: Angelicus autem Præceptor hoc nunquam dixit erroneum. Ut benè observat ex Dominicanis præclarissimus Vir. M. Raynerius de Pisis in Pantheologia nuper locupletata per Fratrem Ioannem Nicolai eiusdem Ordinis, tom. 2. verb. Incarnatio, cap. 8. Vbi adducis verbis D. Thomæ, quæ à nobis supra. Sic ait. [Ad eundem sensum, qui præmissus est, acomodari hæc verba possunt, ut erroneum esse significant, quod à debito contrahendæ culpæ originalis eximatur, absque gratia personaliter sibi facta, nec à Christi meritis dependente.] Et iterum infra, in fine paraphrasi primi. [Hæc significant, erroneum esse, ac dignitati Christi contrarium, ut à Christo independenter, contrahendi debitum non haberet.] Quid clarius? Ex quibus, & ex alijs pro Immaculata Virginis Conceptione locis, recte concludit. [Atque ita neque in rigore D. Thomas, hæc ipsa de re scripsit, quod præfenti Universalis Ecclesiæ consuetudini, sive ritui adversetur.] Sic ibi: quæ sunt valdè noranda. Ergo, qui B.V. à debito liberant dependenter à meritis Christi, non contrariantur D. Thomæ. Sed eius semper ratio illibata manet, de indigentia nimirum redemptionis, quam prædicti Doctores nunquam inficiantur. Et ita novissime fatetur R. P. M. Fr. Franciscus à Cruce, Ordinis Prædicatorum, Theologiæ professor, Supremi Sanctæ Inquisitionis Senatus censor, Vicarius Generalis in Provincia Novi Regni, & Peruvij, & ad Provincialatum iterum, atque iterum assumptus. In opusculo, impresso Limæ, die 15. Septemb. anno 1653. cui titulus: *Propuritate Conceptionis Beatissimæ Virginis Mariæ, Theologica demonstratio*, §. [Primum principium ordinis naturæ, & gratiæ,] ubi postquam probavit B.V. Mariam peccatum originale non contraxisse, concludit. [Ex dictis putro dicendum, B. Virginem debitum peccati non contraxisse, quia illud est generis, sive naturæ, non personæ: quod si in Adâ, liberati essent omnes, nullus debitum contrahere diceretur, debitum namque fuit in parente ad communicandam naturam cum macula.] Sic ille, & sic alij.

19. Quidam recentior, qui nuperrime sua opera in lucem dedit: Beatæ Mariæ puritatis exardens zelo, contra Albertum Magnum præcipuum Ordinis Prædicatorum decus invehitur; eo quod in speciali tractatu super Evangelium *Missus est*, sermone de plenitudine gratiæ Beatissimæ Virginis, cap. 69. de confessione, docuerit, B.V. per Sacramentum pœnitentiæ

aliquam gratiam accepisse. Quasi per hoc innuerit ab omni peccato actuali liberam non fuisse. Cæterum qui prædicti Sancti Alberti Magni, tractatum perlegerit, facillime ab hac calumnia vindicabit. Et ut felicius prælet, eius verba dabo. Igitur cap. 69. citato. Sic ait. [Quæritur de Sacramento Pœnitentiæ, vtrum per illud aliquam gratiam recepit? Et videtur quod non, quia Beata Virgo nunquam fuit contrita, sed sine contritione non est gratia per Sacramentum pœnitentiæ, ergo Beata Virgo non recepit gratiam per Sacramentum pœnitentiæ. Item, confessio est ficta sine contritione; hæc non fuit contrita, ergo nec confessio.] Hac præmissa dubitandi ratione, ad quæstionem affirmative sic respondet. [Sed contra: confessio fuit in lege nova, & veteri, ergo omnes tenebantur confiteri. Item, Beata Virgo fecit confessionem operis, probando purificationem, & offerendo oblationem statutam purificandis, ergo debuit facere confessionem oris.]

20 Hinc, ad rationem dubitandi, his respondet verbis. [Non obstat, quod non habuit peccatum; quia dicit Gregorius. Bonarum mentium est, culpam agnoscere, vbi culpa non est: ergo poterat confiteri.] Et cap. 70. [Quæritur ergo, quis fuerit Confessor?] Respondet. [Cum Beata Virgo esset specialiter Beato Ioanni commissa, ab ipso debuit recipere Sacramenta.] Et cap. 73. [Triplex, inquit, est confessio. Accusatio peccatorum: recognitio incongruitatis, vel magnitudinis beneficiorum Dei: confessio de infusione meritorum. Et hæc fuit proprie Beatissimæ Virginis confessio.] Et cap. 74. [Quid confitebatur Deo? Quod tantam gratiam recepit, quam nunquam cum condigno meruit, vel quam omnis creatura mereri potuerit. Hæc, & similia fuit confessio Beato Ioanni Evangelistæ, suo proprio Confessori.] Hactenus Albertus Magnus, excellentissimus, & Sanctissimus vir, Episcopus Ratisponensis, in illo aureo, & devotissimo opere, super Evangelium *Misus est*, diligentissime emendato, & impresso Venetijs per Lazarum de Soardis, anno 1504.

21 Duotamen in his difficilia mihi sunt. Aliud Beatissimam Virginem divinitus illustratam supra omnem puram creaturam, culpam agnovisse vbi culpa non erat. Et Beatum Ioannem Evangelistam eam Sacramentaliter absolvisse, quam ab omni culpa liberam non ignorabat. Aliud, quod verum Pœnitenti-

nitentiæ Sacramentum interfuerit, vbi nullum peccatum, nulla subministrata materia. Nam vt benè tradit Cardinalis de Lugo, quod vt indubitatum supponit, tom. de Pœnitent. disput. 12. sect. 2. num. 22. & 23. [Si aliquis putans se commisisse aliquod peccatum, quod reuera non commisit, confiteatur solum illud cum dolore, & absolvatur, non fit Sacramentum.] Et infra. [Quando enim assignatur pro materia confessio, & dolor de peccatis, intelligitur de peccatis veris, nam peccata ficta non sunt simpliciter peccata.] Hæc ille, & Theologi communiter.

22 Dices tamen pro Alberto Magno, contra Card. de Lugo, licet pro materia assignetur dolor de peccatis; nihilominus confessionem, sine dolore sufficienti (nimirum quia cum sola displicentia peccati, absque proposito efficaci non peccandi) validam esse, ac proinde non iterandam, docent Div. Thomas, Paludanus, Canus, Capreolus, Petrus de Soto, & alij, apud Suarez de Pœnitent. disput. 20. sect. 4. Imo, idem dicendum, etiam si ex ignorantia graviter culpabili, id eveniret, tradit D. Thom. in 4. dist. 17. quæst. 3. art. 4. quæstion. 1. in corp. Vbi sic ait. [Confessio etiam potest esse in eo, qui non est contritus, quia potest peccata sua Sacerdoti innotescere, & clavis Ecclesiæ subijcere. Et quamvis tunc non percipiat absolutionis fructum, tamen recedente fictione percipere incipit. Vnde non tenetur iterare confessionem, sed tenetur (attende) postmodum fictionem suam confiteri.] Hæc D. Thom. Et ita in terminis, D. Thomam, & D. Antoninum pro se referens tenet M. Tabiena, verb. Confessio 2. num. 42. & M. Ioannes de la Cruz, 2. part. de inst. Sacram. Pœnit. dub. 9. fol. 183. Capreolus, Darandus, Sylvestre, & alij, apud Suarez sup. sect. 4. num. 3. & sect. 5. num. 5.

23 Imò addunt alij, eum qui scienter accedit sine dolore sufficienti, cum sola displicentia peccati præteriti, & absque proposito vitandi lethalia; validam confessionem efficere, si de tali defectu doloris, & proposito se accuset. Ita Caietanus, & Canus, apud Suarez sup. sect. 5. Item Ledesma, & Covarr. apud Vazq. de Pœnit. quæst. 2. art. 2. dub. unico, num. 9. & Antonin. Paludan. & alij, apud M. Petrum de Ledesma, in sum. tract. de Pœnit. cap. 16. Quos sequitur novissimè Thom. Hurtado, tom. 2. resol. moral. tract. vltim. num. 501. & 502. vbi pro hæc sententia refert Capreolum, & D. Thom. in 4. dist. 21. quæst. 3. art. 1. quæst. 1. ad 1. dicentem: [Confessio non desinit esse Sacra-

mentalis, quamvis ille, qui confitetur emendationem non proponat.] Quod expressè tradit Sylveſter, verb. Cōfessio 1. quæst. 22. Vbi ait. [Si non dolet de præterito, vel de futuro cavere non vult, & tamen ista fictio actu non occurrit sibi, vt confitenda, consequenter perinde est, ac si peccatum fuisset per negligentiam oblitum, & est verum Sacramentum.]

24 Et laxius alij existimant eum, qui scienter absque vlllo prorsus dolore accedit, iudicans bona fide non esse necessarium, confessionem validam efficere: sic docuit quidam Bernardus de Ganaco, quem referant asserentes eius opinionem esse probabilem, Capreolus, & Ledesma, apud Thomam Hurtado, tom. 2. resol. mor. tract. vlt. num. 501. Quibus contentire debet, quotquot asserunt dolorem non esse partem essentialem Sacramenti, vt M. Canus, vbi supra, §. Præterea, fol. 41. Vbi ait. [Contritio non est pars essentialis huius Sacramenti, sed integralis.] Fr. Ludovicus à Conceptione, in exam. veritat. moral. tract. 5. de Pœnit. quæst. 2. num. 25. & seqq. fol. mihi 396 Et R. P. Christophorus Delgadillo, tom. de Pœnit. cap. 10. dub. 5. & dub. 8. n. 44. qui proſeſtare D. Thom. contendit: quem hanc sententiam tenuisse fatetur P. Vazquez, vbi supra, art. 2. num. 3. Et tenere debent Maior, & Almaynus, cum asserant dolorem non esse partem necessariam Sacramenti, sed requiri vt dispositionem, quos refert Henriquez, lib. 1. de Pœnit. cap. 26. num. 7 in Glossa, lit. V. subnectens. [Et videtur Scoti, Gabrielis, Durandi, & Paludani.]

25 Sed plus alij: nimirum, Confessionem absque vlllo dolore scienter factam, validam esse, licet poenitens bene noſcat, esse peccatum lethale, absque dolore confiteri, dummodo de eiusmodi defectu se accuset: ita docet Fr. Christophorus à Sancto Iosepho, tom. 1. opin. mor. 2. part. de Sac. Pœnit. dub. 1. Pro qui ſtare M. Victoriam, Ludovicum de S. Iuan, Pellantum, & Torreblancam, ex D. Thom. in 4. dist. 17. testatur Leander à Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 7. quæst. 23. & probabilem putat Durandus, in 4. dist. 17. quæst. 13. num. 7. Et non esse improbabilem, ait Delgadillo, sup. cap. 10. n. 44. contendens pro ea militare Ricardum, Caietanum, Canum, Ledesman, & Covarr. [Et possent, inquit, citari Paludanus, D. Antonin. & Sylvest.] Et cap. 16. in fine concludit cū Christophoro à S. Iosepho, dicens [Esse indubitata n. Sententiam D. Thom. in 4. dist. 17. q. 3. art. 4. quæstione. 1. in corpore.] Veram Angelicam Præceptorem, hanc sententia retractat (quidquid Doctores citari reclamēt)

bene

benè probat Vazq. art. 2. num. 13. quia in 4. sent. dist. 23. q. 1. art. 4. q. 2. in corp. expressè ait. [Contritio est de essentia Sacramenti poenitentiae.] Quod iterum firmat, 3. p. q. 90. art. 2.

26 Et quod mirabilis, licet Concilium, sess. 14. cap. 4. definiat, quod contritio, quæ est materia huius Sacramenti. [Animi dolor, ac detestatio est de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero.] Nichilominus non de facere, qui doceant, dolorem præfatum re ipsa, & vere præexistentem nõ solum ad valorem; verum nec ad effectum Sacramenti requiri. Nam cum absque tali dolore, inquit, Sacramentum poenitentiae validum sit: si poenitens aliqualem dolorem, seu displicentiam habens confiteatur, ignorans invincibiliter se non habere sufficientem dispositionem, efficiet confessionem habentem valorem, & effectum gratiæ. Sic tenet M. Canus in Relect. de Poenit. part. 5. in edit. Complut. anno 1563. fol. mihi 41. ad 2. in fine: quia [Sacramentum, inquit, in non ponente obicentis semper habet effectum.] Quem sequuntur Vega, lib. 13. in Trident. cap. 34. & Marcus Vidal, tract. de Poenit. fol. mihi 420. Et tenent, apud Henricq. lib. 1. de Poenit. cap. 23. In Gloss. lit. Q. M. Ledesma, M. Victoria, M. Paludan. Sylvester, Caietan. Scotus, Almaynus, & alij. [Propter quos, inquit, authores, & congruas rationes, est sententia probabilis.] Imò addit M. Victoria in Relect. de potestate Ecclesiæ, num. 7. in fine, fol. mihi 40. [Et posset magna probabilitate defendi: Quisquis, sine complacentia, quidem peccatorum præteritorum, (attende) sed etiam sine aliquo dolore, solum cum proposito cavendi in futurum à peccatis, accedat ad Sacramentum poenitentiae, animo recipiendi remissionem peccatorum, quod revera recipiet: nescito an verum sit, impugnari profecto non vehementer posset.] Sic ille, post Rosellam, & Angelum.

27 Ex his inquam doctrinis, sic pro Alberto Magno potest argui. Contritio est materia proxima Poenitentiae: peccata vero materia remota; sed confessio valida est, deficiente revera contritione; ergo, & deficientibus peccatis, potuit ergo Beatissima Virgo, licet, nec contritionem habuerit, nec vllũ, vel levissimum peccatum commiserit, Div. Joanni confiteri. Cæterum præfatæ Doctorum opiniones (quarum de probabilitate, vel improbabilitate iudicium alijs remitto) ad præsentem quaestionem decidendam parum juvant, quia omnes conveniant contra Rosellam, & Angelum, confessionem sine contritione aliqua non esse fructuosam; & contrariam opi-

nionem esse erroneam, dicit P. Vazquez, vbi supra, art. 1. dub. 1. Et contra Sylvestrum existimantem, verb. Confess. 1. q. 21. ad valorem, & effectum confessionis sufficere voluntatem accipiendi absolutionem, sine obiectione peccati mortalis actualiter ibi facto in ultimo instanti absolutionis, invehitur P. Suarez de Pœnit. disp. 20. lect. 1. num. 1. dicens eius sententiam hoc tempore improbabilem, & temerariam esse: ex quibus fit per nullam ex præallegatis opinionibus defendi posse opinionem Alberti Magni. Præcipue quia ex Authoribus citatis omnes fatentur, peccare lethaliter confitentem sine dolore, nisi ignorantia invincibili iuris divini excusetur. Et utrumque à Beatissimæ Virginis sapientia, & puritate longissime absuit.

28. Quapropter R. P. Christophorus Delgadillo, Lector Complutensis iubilatus, & suæ Provinciæ Definitor, tom. de Pœnitentia, cap. 14. dub. 1. Sic ait. [Quare merito dixit nos-
ter Villalobos, tom. 1. tract. 9. diff. 4. num. 12. Esse fabulam dicere, quod Beata Virgo confitebatur cum D. Ioanne: imo Scotus, in 4. dist. 1. in fine dixit: [Quod si Beata Virgo fuisset confessâ, peccasset, eo quod simpliciter innocens à peccato mortali, & veniali, tenetur simpliciter non confiteri.] Hæc Delgadillo. Et antea M. Victoria, in sum. de Pœnit. num. 104. dicens: [Materia remota sunt peccata pœnitentis, unde cum Beatissima Virgo nullum prorsus peccatum habuerit, falsissimum est, quod quidam fingunt, scilicet, quod confitebatur B. Joanni Evangelistæ.] Quæ potiori ratione militat contra Sylvestrum, in Rosa Aurea super Evangelia, (in libro, inquam, ibi incluso, cuius inscriptio est. [De quæstionibus impertinentibus,] inter quas, iure suo locum hæc sibi vendicat,) cap. 53. asserentem, quod. [B. Virgo confitebatur de verialibus conditionaliter: puta dicendo, si in tali opere, vel tali deliquissem per incautelam, vel negligentiam, vel alio modo, dico meam culpam.] Hæc Sylvester. Sed quidquid de his sit: certissimum est, doctissimum, ac sanctissimum Albertum Magnum, ne levissimam quidem culpam in Beatissima Virgine agnovisse. Imò, & ab originali, (& forsitan à debito etiam proximo incurrendi) immunem prædicavit, dicens: [Hæc enim Virgo sola à communi illa regula excipitur: omnes in Adam peccaverunt.] Sic in libro de laudibus Mariæ, quæ citat Eusebius Nereberg, in tom. de Obiectione Festi Conceptionis, in epistola ad Eminentiss. Cardin. de Sandoval, fol. 43. Quod refert etiam P. Canilius, lib. 5. de Beata Virg. cap. 27. §. [Ad Divum Thomam.]

29 Non me latet alia traduci loca, tum ex Alberto Magno, tum ex D. Thoma, quibus contendunt aduversarij, B. V. non solum debitum, sed etiam peccatum originale contraxisse: sed eis abunde satisfacit Doctissimus Fr. Petrus de Alva, in Sole Veritatis, fol. 248. & 249. Ut omittam solutionem, quam ad similes obiectiones adhibet M. Canus, lib. 7. de locis, cap. 3. Non longe à principio. [Nec quemquam; inquit, hoc errore duci oportet, ut si quid Ambrosius, aut Hieronymus contra morem, doctrinamque huius temporis fecerint, loquutivè fuerint, idem sibi arbitretur licere, &c. Atque etiam, si nostra hac ætate fuissent, quædam profecto aliter, & facerent, & loquerentur. Quid? quod, ut antea dicebamus, in rebus quoque ipsis, quæ ad Fidem attinent, sancti nonnumquam erravere, &c. (Et infra:) Nemo quantumvis eruditus, & sanctus non interdum allucinatur, non alicubi cæcutit, non quandoque labitur.] Hæc M. Canus. Et non dissimilia M. Bannez, 1. part. quest. 1. art. 8. Quibus si morem geras, nullate Alberti Magni, alteriusve Sancti Doctoris urgebit authoritas, cum ante Sixtum Quartum floruerint, quo tempore nondum declaverat Ecclesia Romana, quid antea in Festo Conceptionis celebrari permisisset, & quid in posterum in toto Orbe Christiano colendum præceperit. Si enim hac nostra ætate fuissent, aliter profecto scriberent, aliter, & facerent, & loquerentur.

30 Sic respondet in simili M. Petrus de Soto de instit. Sacerdot. lect. 13. de indissolubilit. Matrim. ad quandam auctoritatem D. Ambrosij, dicens: [Ad id vero, quod ex Ambrosio diximus, non est aliter respondendum, quam quod non mirandum est, si re tunc temporis nondum satis discussa, Ambrosius id affirmaverit, quod postea repertum est minus verum. Nec dubitamus Ambrosium facile fuisse cessurum aliorum sententiæ, & maxime consensui Ecclesiæ.] Expende modestiam solutionis, & ea utere, cum authoritas alicuius, ex Sanctis Patribus videatur tibi expositionem aliam, pro sententiâ, inquam consensus Ecclesiæ, non admittere. Ex præcepto enim Alex. VII. in Bulla citata expresso, nemini in posterum licet auctoritatem ullâ, in contrarium adducere in solutam relinquendo.

31 Et in re nostra, hac solutione satisfacit R. P. M. Ioannes à S. Thoma, tom. 1. in 1. part. disp. 2. art. 2. quibusdam auctoritatibus, quæ ex D. Thoma. in 3. sent. dist. 3. q. 1. art. 1. quest. unc. 1. ad 2. & ex 3. ad Hanibald. dist. 3. q. 1. art. 1. hoc nostro seculo circunferuntur, quas ne intrusas fateatur (quales esse plurius per-

suadet Doctissimus Fr. Petrus de Alva, in Sole Veritatis.) Sic respondit. [Semper D. Thom. in hæret. sensui Romanæ Ecclesiæ, semper eam honorat, semper salvat: Vnde cum modo Romana Ecclesia non solû toleret, sed etiam positive præcipiat celebrari tale Fedum (nimirum Conceptionis Immaculatæ B. V.) Illudque magnis favoribus prosequatur: loquendo in vi doctrinæ D. Thomæ, oportet vice versa de his sententijs censere, & D. Thomæ, sic censeret: Si enim, ex sola tolerantia Romanæ Ecclesiæ, illa festivitas, tunc non erat spernenda, ex positivo præcepto, & favore, quanto magis diceret venerandam? Præsertim cum ex hoc probet B. Virginem sine peccato fuisse natam, quia eius Nativitas celebrabatur ab Ecclesia, ut patet eadem, q. 27. art. 1. Ergo, idem de Conceptione diceret, si tunc eodem modo celebraretur sicut Nativitas. Pro illo ergo tempore, sic censuit Div. Thomas, sicut Ecclesia Romana sentiebat, pro isto vero sentiret id, quod illa sentit, & eo modo quo sentit: in his enim questionibus defacto, iuxta diversa tempora variatur iudicium, & crescit rerû noticia paulatim. (& §. Præcedenti.) Nil mihi videtur, ita commendare celestem D. Thomæ doctrinam, quam, si attente inspiciamus, quanta vigilantia, Sancti Doctoris calamum, in hac re, divina providentia temperarit, ne in particulari aliquid scriberet, quod præsentis Ecclesiæ statui, & sensui, quæ habet circa Virginem conceptum, contradicere possit.] Quid plura?

32 Verum pro maiori, & illustriori sacræ Familiæ Dominicanorum Patrum elogio, exscribere non omittam celebre illud testimonium, quod pro Immaculata Virginis Cœceptione, iuxta D. Thomæ doctrinam defendenda, præbuit Capitulum Provinciale Hispalense, eiusdem Ordinis, centum, & quadraginta ab hinc annis, in suo Religiosissimo Conventu D. Pauli Hispalis celebratum, & Salmanticæ, per Ioannem de Barela typis datum, anno 1524. in quo Reverendissimi, & sapientissimi Patris Dominicanani de more congregati M. Provincialis, Priores, & Magistri vocales, unanimi consensu per modum Constitutionis ab omnibus subditis observandæ, hoc ediderunt decretum. Cum ferè tota Ecclesia, cuius usus, & authoritas, secundum B. Thomam, prævalet dicto Hieronymi, & cuiuscumq; alterius doctoris, iam asserat, quod Beata Virgo fuit præservata; pleno

ore dici debet, quod Conceptio Virginis Benedictissimæ fuit Sanctissimæ, & Purissimæ.]

391

EXTRACTATV

DE CENSVRIS.

PROPOSITIO I.

Clericus excommunicatus minore excommunicatione, si admittet sacramenta, ne venialiter quidem peccat. Filliutius *te-
luta*, tom. 2. tract. 3. cap. 2. num. 24. [*Quæ sententia est
exprensâ contra Decisionem textus in cap. Si celebret de Cleri-
co excommunicato.]*

1 R. Opinio Filliutij plures defensores habet. Audiamus
Doctores, Ioannes Valerus, in diff. Vtriusque fori, verb. Excom-
municatio, diff. 3. Sic ait. [Excommunicatus minore excom-
municacione non peccat, quò ad Ecclesiam, conferendo Sacra-
menta, quando conferendo non recipit; quia non à collatione,
sed à participatione tantum Sacramentorum est remotus, iuxta
cap. A nobis de except. Et cap. [Si celebret de Clerico excom-
munic. ministr.] Secus quando conferendo reciperet, vt in ce-
lebratione ad communicandum alios, vel in Episcopo Militante
ad celebrandum Ordines. Hi enim peccant, non ex parte qua
dant, sed quia sumunt. Ita singulariter Navarr. c. 27. n. 24. & 249
in fine, sic limitans, & intelligens eisdem cap. Si celebret, vers.
[Peccat autem.] Vt scilicet intelligatur de conferente, qui vt
conferat, debet etiam recipere, vt in exemplis supra relatis, se-
cus in conferente tantum.] Hæc Valerus. Qui tamen ex alio ca-
pite existimat, venialiter peccare, nimirum. [Quia eo ipso, quod
ad Sacramenta accedere nequit, venialem quandam irreveren-
tiam eisdem Sacramentis irrogat.] Pro qua opinione citat So-
tum, Ancharranum, Martinum de Ledesma, Couarr. & alios.
Verum si semel concedatur, vt is Author concedit, non esse id
prohibitum, in cap. Si celebret. difficile aliunde venialis culpa
suaderi poterit.

2 Quapropter absolute, ne venialiter quidem peccare,
tradit Navarrus, in sum. cap. 27. citato, num. 24. Vbi sic in-
quit. [Potest ei ministrare Sacramenta, si dando non reci-
piat, quia missus ad communicandum alios, non peccat, qua
parte dat, sed quia sumit.] Idem tenet Grassius, lib. 4. capit.
10. num. 3. [Conferens, inquit, Sacramenta absque cele-
bratione, nec mortaliter, nec venialiter peccat. Ita contra

Sylveſtrum, & communem Navarrus.] Hanc opinionem am-
 plectuntur Hugolinus, Hoſſienſis, Ioannes de Lignano, & alij,
 apud Filiſtium ſupra. Quos ſequuntur Illuſtriſſimus Epiſco-
 pus Moſcoſo, in ſum. tract. 16. cap. 3. num. 25. ibi: [Parece lla-
 no, y certifſimo, que miniſtrando no peccan, ni mortal, ni venial-
 mente.] Idem ſentiunt Suarez de cenſuris, diſp. 24. ſect. 2. nu-
 mer. 9. & 12. & ſumma Corona Confeſſ. vt refert, & non im-
 probat M. Corradus in Reſp. caſ. 1 part. quaſt. 175. Vbi ſic. [Ad-
 vertendum, quod excommunicatus minori excommunicatio-
 ne conferens ſacramenta venialiter peccat, ſecundum Sotum,
 ſecundum vero Sylveſtrum, mortaliter. Summa Corona Con-
 feſſ. de excommunic. dicit nullo modo peccare.] Hæc Cor-
 radus. Videatur etiam pro hac ſententia S. Raymundus, in ſum.
 lib. 3. titulo de ſententia excommunicationis, §. 17. Vbi ſic ait.
 [Minore excommunicatione ligatus, neque eligere prohibe-
 tur, neque ea, quæ ratione iuriſdictionis ſibi competunt, exer-
 cere. Si celebrat, peccat mortaliter.] Quem ſequitur ibidem
 in Gloſſa, M. Ioannes de Friburgo, ex eadem Familia, dicens:
 [Non eſt privatus ab exercicio ſui Ordinis, ſed tantum à parti-
 cipatione Sacramentorum, quæ tantum in ſola conſiſtit percep-
 tione. Vt ex textu de Clerico excommunicato, cap. ultimo.]
 Et Eminentifſimus Caietanus, in ſum. verb. Excommunic. Mi-
 nor. Vbi inquit. [Excommunicatio minor eſt Eccleſiaſtica cœ-
 ſura, qua homo excluditur à paſſiva tantum participatione Sa-
 cramentorum.] Et pro hac ſententia militat apertè M. Petrus
 de Soto de Inſtitut. Sacerdot. lect. 4. de excommunicatione, fol.
 226. Vbi ait. [Eſt igitur hæc, (nempe excommunicatio mi-
 nor) ſeparatio à paſſiva tantum communionem Sacramentorum,
 & c. Potest igitur, ſic excommunicatus Sacramenta ipſa con-
 ferre, & exercere omnes actus Eccleſiaſtica iuriſdictionis.]
 Sic ille, quem cum alijs refert P. Vazq. tract. de excommunic.
 dub. 4. dicens: [Petrus de Soto, Caietanus, & Navarrus aſſer-
 runt, quod non peccat iſte talis, quia non prohibetur conferre
 Sacramenta, ſed illa ſuſcipere, quæ eſt differentia receptiſſima
 inter maiorem, & minorem excommunicationem.] Quam
 diſtinctionem plures alij Theologi amplectuntur. Si ergo ab
 activa non excluditur, poterit licite Sacramenta adminiſtrare.
 Et ita expreſſè cum alijs doctiſſimis tenet Diana, part. 5. tract.
 9. reſol. 3. & 45. Vbi cum Soto, & Fabro inſurgit contra Syl-
 veſtrum ſequutum Paludanum, eo quod aſſerant pœnitentem
 conſeſſum Sacerdoti excommunicato excommunicatione mi-

tori, teneri iterare confessionem: quod est expressè contra supra citatum caput, (si celebret.) Vbi dicitur. [Quod Sacramenta ab eo collata virtutis non carent effectu.]

PROPOSITIO II.

Fœminæ ingredientes Monasteria vivorum, ne peccant mortaliter, nec excommunicationem incurrunt. *Layman le juita in Theolog. moral. lib. 4. tract. 5. cap. 12. num. 4.*

R. Hanc opinionem, prius quam F. Layman, docuerunt, lucique dederunt Manuel Rodriguez, tom. 1. quæst. regul. quæst. 47. art. 1. & quæst. 48. art. 2. Philarcus de Officio Sacerd. tom. 1. part. 1. lib. 3. cap. 30. Zerola, in praxi Episcop. in 2. editione, part. 1. verb. Monialis, ad 8. & Sayrus de centuriis, lib. 3. cap. 31. num. 10. & 11. Quorum sententiam, inquit, Layman esse probabilem: quia Gregorius XIII. & Pius V. non prohibuerunt fœminis ingressum, nisi præsumptibus ingredi prætextu licentiarum. Cui novissimè assentitur Machado, tom. 2. lib. 5. part. 2. tract. 3. doc. 3. & tenuit Diana, 2. part. tract. 17. res. 66. 9. Septimo, licet postea ei displicuerit, 4. part. tract. 4. res. 179. Sicut etiam displicuit Emanueli Rodriguez, in explicat. Motus Pij Quinti, quæ extat post explicationem Bullæ Cruciatæ, num. 7. Et quamvis Pius V. in alia Bulla postea edita, anno 1570. Intuitu, & in favorem Congregationis Montis Virginis, quæ incipit. [Decet Romanum Pontificem,] (& habetur in tom. 2. Bullarij post constitutionem vigesimam Pij V. fol. 199.) declaraverit, primam suam constitutionem etiã procedere contra fœminas quomodocumque ingredientes. Nilominus respondit Emanuel Rodriguez, (vult Layman supra) hanc declarationem non fuisse authentice promulgatam, cui videtur assentiri Villalobos in sum. tom. 2. tract. 35. diff. 34. num. 3. Verum pro contraria sententia stant communiter Doctores Societatis; ac proinde prohibitionem sub pœna privationis officiorum; & inhabilitatis ad illa, & suspensionis à divinis ipso factò, contra Religiosos qui [eas introducere, admittere vel præsumunt,] contentam in prima Bulla, quæ incipit. [Regularium personarum,] non solum procedere contra præsumptes introducere, vel admittere prætextu licentiarum, sed contra quomodocumque introducere præsumptes: licet de his nil exprimat in Bulla. Quidquid contra sentiant, quo ad excommunicationem Doctores aliqui, quos refert Macha-

chado, tom. 2. lib. 5. loco sup. citato, doc. 7. num. 2. fol. mihí 319. Vbi sic. [Mas por ter así, que etia excomunion parece, que solamente comprehende à los Religiosos, quando permiten que en sus Conventos entren mugeres con socolor de algunas licencias, y no quando entran con otros titulos, aunque sea con mal fin, lo afirman así graves Autores, &c. Mas como quiere que sea, en quanto a la descomunion; cierto, è indubitabile es, que incurren en suspension à *diuinis*, privacion de todos los officios, y dignidades, è inhabilidad para tenerlos despues.] *Verum* has pœnas, non incurri ante sententiam iudicis est communis sententia Doctorum, apud Machado sup. & dicit esse probabilem M. Acatius de Velasco, tom. 1. verb. Claufura, ref. 166. videatur Diana, alios referens, 3. part. tract. 2. resol. 66. & part. 7. tract. 5. ref. 17. & 18.

2 Adnotat hic M. Ioannes de la Cruz, in Epitome, lib. 1. capit. 5. de voto castitatis. [Mulieres intrantes hortos contiguos Monasterijs, & Sacristiam; dum tamen non per portas Conventus, non violare Pontificias leges.]

PROPOSITIO III.

Religiosas, qui ad alendos parentes, in gravi necessitate constitutas, claustra veliaunt, potest etiam licite habitum dimittere, ut alijs inserviat, vel opera seruilia exerceat, si aliter parentum necessitati succurrere non possit. *Fagundes Jesuita, tom. 1. in Decalogum, cap. 2. numer. 28.*

1 R. Hanc doctrinam veram esse, supponit doctissimus Navarro, comment. 3. de Regulis, num. 49. Vbi ait. [Prædictam licentiam non esse concedendam ab Ordinario Prælato Religiosorum, nisi, quando habitu relicto, parentes suos commode iuvare non possunt.] Quod bene animadvertit Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 20. num. 22. dicens: [Imò Navarro, eo commentario 3. num. 49. clare supponit, posse ab his, nempe Generalibus, & Provincialibus, concedi licentiam, ut habitu etiam dimisso, sit extra Monasterium, quando id prædicto subsidio necessarium est.] Et consentire videtur Diana, part. 6. tract. 7. ref. 19. Quibus facit M. Arauxo, in decil. moral. part. 1. tract. 3. quæst. 28. num. 11. dum ait. [Ob causam ægritudinis curandæ commodius extra Monasterium, dicendum est Regularem posse licite, & laudabiliter de licentia sui Prælati, sive Provincialis, sive etiam immediati Conventus, inde exire sine habitu, vel illo

illo occultato, ne statim ab extraneis contagioso morbo laborans agnoscat, statim post recuperatam valetudinem ad Conuentum reuersurum.] Nec dissentiet M. Corradus in Resp. part. 1. quæst. 249 Vbi sic ait. [Modo videndum, quo modo intelligatur illa dimissio habitus Religionum professorum alicuius Religionis approbata, vbi incurritur, & peccatum mortale, & excommunicatio in 6. Clement. cap. (Vt periculosa,) & est, quando scilicet, habitus temere dimittitur, id est, sine rationabili causa, quæ à prudenti viro iudicari debet.] Hæc ibi. Et est sententia expressa M. Zanardi 1. part. 2. cap. 10. de Apostasia à Religione Vbi sic. Nullus dicitur Apostata, nec consequenter excommunicatus, nisi quando dimissio habitus est temeraria, & cum peccato mortali. Vnde omnis dimissio habitus ad iudicium viri prudentis, vel ob rationabilem causam, non est Apostasia.] Et 2. part. 2. cap. 18 fol. mihi 89. §. 10. [Dico Regulares dimittentes habitum suæ Religionis, post professionem, sunt ipso facto excommunicati. Sed ad hanc excommunicationem est necessarium, quod ipsam sine iusta causa dimittant.] Et infra cap. 30. [Quilibet Religiosus tenetur sub mortali habitum suæ Religionis patenter portare. Sed hoc primo fallit. Quando daretur iusta causa dimittendi, vel occultandi habitum, vt propter periculum captiuitatis ab hostibus, vel occisionis, vel ad euitandas insidias, vel ad dedecus fugiendum.]

2 His ergo principijs ductus P. Fagundez iudicauit, licitum esse habitum dimittere, vt sine Religionis dedecore possit Religiosus operari villa exercere, quando aliter naturali obligationi erga parentes in gravi necessitate constitutos satisfacere non posset. Nam, vt ait Sanchez in sum. lib. 6. cap. 12. nu. 14. [Concesso aliquo, intelligantur omnia concessa, sine quibus commode viui nequit. Argum. cap. Præterea, & cap. Prudentiam, §. 6. de officio de legati.] Cui patrocinator Bonacina, tom. 1. vbi, de clausura, & poenis quæst. 2. par. 2. Proposit. 2. Sic ait. [Non quælibet habitus dimissio sufficit ad incurrendam istam excommunicationem, sed opus est, vt dimissio sit temeraria. Vt autem temeraria censeatur, duæ conditiones requiruntur. Prima, vt non fiat ex causa rationabili, vera, vel apparenti, &c. Hinc sequitur Religiosum excusari, qui causa conseruandæ vitæ, dum per loca Turcorum transiturus est, habitum dimittit, &c. Idem valet in eo qui hoc facit causa defensionis famæ propriæ, aut proximi, vel ad præcauendum scandalum.] Hæc ille, & merito. Quomodo enim vitari posset, si

Religiosus, retento habitu, alijs inserviret, vel opera servilia exerceret? Ergo si aliter parentum necessitati subvenire non posset, licitum ei esset, habitum dimittere; nam cui finis licet, medium vniice necessarium illicitum esse non potest. Et cui finis præcipitur, nequeant media necessaria prohiberi. Et concurrentibus duobus præceptis oppositis, fortius observandum est: vt docent omnes Theologi. Iam quod vrgentius? Naturale, & Divinum succurrendi gravi necessitati Parentum; an humanum non dimittendi habitum Religionis? Quis non videat. Omitto longe minorem causam ad id sufficere, secundum Bonacinam, vbi supra, Prop. 3. num. 31. Vbi sic ait. [Per accidens, accessorie, & consequenter, potest dimitti habitus, ex licentia Prælati concessa ad aliquod opus, quod exerceri commode nequit cum habitu, &c. Vt si corporale, aut laboriosum opus illi imponat, quod sine habitus mutatione exerceri non possit. Ita Navarrus.] Hactenus Bonacina. Cuius doctrina in ea nititur, quam superius retulimus ex doctissimis Patribus Dominicanis, quos ex eodem Ordine, sequitur Mag. Texeda, tom. 1. Theol. moral. lib. 2. tract. 1. contr. 6. dub. 1. Vbi ad aliud dubium sic respondet. [Per quamlibet habitus dimissionem, non incurritur ista excommunicatio, sed per temerariam, &c. Vnde cum illa habitus dimissio non fiat ex contemptu, sed ex causa rationabili, vel apparenti, non dicitur temeraria dimissio.] Expende; an præsens rationabilis, vel saltem apprensus sit?

3 Si autem parentes in extrema sint necessitate? Vide M. Corradum, 1. part. Resp. quæst. 61. Vbi sic scribit. [Placet mihi, quod Reverendissimus Caietanus determinat articulo præcedenti citato, qui ait. Quod quando Pater est in extrema necessitate, & ita eget filio, vt sine ipso pereat, tunc filius tenetur petita licentia Superioris, licet non obtenta, Patri subvenire, quia præceptum iuris naturæ, & iuris divini, in extrema necessitate, præeminet omni voto. Non enim debent vlla vota esse impeditiva operum iustitiæ. Vnde sicut licet furari, propter extremam alterius necessitatem, ita licet actualem obedientiam Prælato subtrahere, & furari bona Ecclesiæ, si aliter non possit Patri subvenire.] Hæc ibi. Videatur Bartholomæus à Sancto Fausto de Religionis statu, lib. 5. quæst. 146. dicens in tali casu debere, etiam invito Superiore è Monasterio exire, & posse habitum dimittere. Cui assentitur Sanchez, in sum. lib. 4. cap. 20. num. 14. ibi. [dubitandum non est teneri etiam dimittere

rere habitum, si id opus sit, quia præponderat ea necessitas, ut benè ait Corduba.] Videatur Diana, part. 10. tract. 11. rel. 30. ubi plura notâda circa licentiam permanendi extra claustra: vide etiam illum, part. 9. tract. 7. rel. 5. Vbi alia reperies circa dimissionem habitus: & quidem hoc certum est, in dimissionem perpetua habitus Religiosi solum Pontificem posse dispensare.

4. Nota M. Bannez cum alijs existimare, non solum in extrema, sed in gravi etiam necessitate, licitum esse furari, v. g. [Quando est periculum amittendi honorem, & homini valde inhonestum esset mendicare, dummodo aliter non possit sibi succurrere, & habeat animum restituendi cum possit.] Ita docet 2. 2. quæst. 66. art. 7. Cuius sententiam refert, & non improbat M. Serra ibidem, fol. mihi 459. Et absolute in gravi necessitate licere aliena subripere, tradunt Sylvester, Medina, Angelus, Navarrus, Petrus de Navarra, Malderus, & plures alij, quos citatos sequitur Diana, part. 2. tract. 3. Misc. resol. 29. & 5. part. tract. 8. resol. 23. Vnde, iuxta doctrinam Caietani, & M. Corradi, à fortiori etiam licebit, si non actualem obedientiam Prælato subtrahere, habitum saltem dimittere, quando ex licentia Monasterium reliquit, si aliter non possit Patri in gravi necessitate constituto subvenire.

PROPOSITIO IV.

Si duo Clerici sese inuicem gladijs districtis inuaderent, & digladiantes intentione, & animo se percutiendi, nullus fuisset percussus, sed uterque ictus in se coniectos sustinisset, neuter excommunicationem incurreret. Fragosus Jesuita de Republica, tom. 2. part. 2. lib. 1. disp. 2 §. 1. num. 13.

1. R. Hanc opinionem desumpsit P. Fragosus, ex doctissimo M. Petro de Palude, ex Hostiense, & Angelo, quos ibidem citat, & tenent alij, quos refert, & sequitur Sayrus de censuris, lib. 3. cap. 26. num. 21. & videtur amplecti Caietanus, in sum. verb. Excommunicatiô. Vbi inquit. [Quantumcumque conetur aliquis percutere Clericum lancea, sagittis. Nisi lancea, sagitta, aut lapidis ictus pertingat ad Clerici personam, non incurrit excommunicationem latam contra percipientes Clericum, quia manus violentæ injectio non est consummata, consummatur enim in tactione ipsius Clerici, & non aliter.] Caietanum sequitur M. Tabièna, verb. Excommunicatiô 5, num. 3. ibi.

ibi [Si manus immittit, & non habet effectum, non incurrit. Idem si levavit manum ut percuteret, similiter si proiecit lapidem, & non percussit.] Sic ille, qui num. 41. pro hac sententia refert sanctum Raymūdum eiusdem Ordinis. Ioannem de Lignano, Ioannem Andream, Panormit. & alios asserentes: [Quod nullus incidit, nisi perveniat ad actum consummatum, non per totam attentationem, vel etiam si tangat, non tamē infert vim, vel læsionem.] Denique sententiam Fragosi expressè tuetur Diana part. 9. tract. 4. res. 4. Vbi postquam formalia eius verba retulit: sic concludit. [Hæc omnia docet Fragosus, cui ego adhæreo.] Et videtur assentire Manuel Rodriguez, tom. 1. summ. verb. Descomunion, cap. 80. num. 15. Quibus addi potest Dæñas Regul. 99. vers. Limita 1. vbi ait, quod Clericum in tequens, & vibrans non est excommunicatus: pro qua sententia Barbof. lib. 5. sexti decretalium citat Glossam vers. Insecutione in Addit.

PROPOSITIO V.

Qui Clericum occidit veneno, in cibo, vel in potu, non incurrit excommunicationem. *Aula lesuita de Censuris, part. 2. cap. 5. dub. 12. col. 2.*

1 Resp. Hanc opinionem tuetur, apud Avilam, Manuel Rodriguez in lum. edita Matrici, anno 1602. verb. Descomunion, cap. 80. conclus. 13. in fine, vbi ait, ita respondisse præcipuos Doctores, & Magistros Salmanticenses. Et non videtur dissentire novissimè Fr. Ludovicus à Conceptione in examine veritatis, tract. 1. de Matrim. casu ultimo, fol. 114. numer. 22. Vbi inter alias opiniones, quas ibi ut probabiles refert. Sic ait. [Item, excommunicatio Canonis posita occidenti Clericum, aiunt quidam, non incurritur illum veneno occidendo, nisi per vim illum interficeret: probant ex eo, quod lex dicat: *si quis manus violentas, &c.* Sed non occidit illum manibus violentis, qui prædicto modo occidit, nisi per vim cogat venenum sumere, ergo. Sic Avila vbi supra, & ante illum Manuel Rodriguez de excommunic. concl. 13. in fine.] Sic prædictam opinionem refert Ludovicus à Concept. quam Diana non improbat, part. 8. tract. 7. res. 85. §. Pari modo, & part. 9. tract. 4. res. 36. Sicut nec Machado, & Hieronymus Garcia, quos ibidem adducit. Nec Mazuchellus, quem res. 85. citata, refert, sic dicentem. [Retenta sententia, quam docet Avila de censuris, quod excommunicatio hæc per ipsam pro-

propinationem non incurratur, utpote iniuriosam soli naturæ non statui, &c.]

2 Et amplecti videtur M. Serra 2. 2. quæst. 62. art. 7. dub. 1. Vbi inquit. [An censura incurratur, quando occisio Clerici est effectus peccati præteriti, ita ut tunc quando contingit non sit peccatum actuale?] Et respondet. [Quo ad censuras dicunt multi eas incurrere, alij eas non incurrere dicunt coram Deo, quidquid sit de foro exteriori; quia non instigantur pro peccato præterito, nisi perseveret contumacia, dum exercetur actus, pro quo latae sunt.] Dixi quod videatur amplecti: Tum ex modo referendi. Tum quia, ut ait Diana, ubi sup. ref. 36. citata cum Suarez, & Squilante. [Censura non incurritur antequam venenum operari incipiat.] Et quæstio inter Doctores est: [An si talis isto medio tempore confiteretur, vel eliceret actum contritionis, incideret postea veneno operante, in censuram?] Tum quia, ut multi docent cum Sanchez in summa, lib. 4. cap. 15. num. 4. & lib. 5. cap. 4. num. 30. Hoc ipso quod Doctores ultimo loco referunt aliquam opinionem, videntur illam tenere. [Et videtur, inquit, tenere, &c. Hanc enim opinionem in ultimo loco posuit.] Verum præfata opinio omnino rejicienda est, utpote expungi mandata, per Sanctam Inquisitionis Tribunal, ex summa Emanuelis Rodriguez, in Expurg. anno 1640. Quapropter non miror, quod eruditissimus Diana (ut ipse fatetur,) apud Rodriguez non invenerit.

3 Si vero excommunicatio lata esset contra committentes homicidium, & quis, alteri propinato veneno, ante eius mortem resipisceret, non incurrere excommunicationem putat Mazuchellus, tract. de calibus reservatis, disput. 2. cap. 7. quæst. 3. diffic. 3. Et videntur approbare Diana, & Mag. Serra, ubi supra.

PROPOSITIO VI.

Qui Petro arma petenti concedit, certo cognoscens, aut timens illa petere ad iniuriam Iohannis occasionem, non manet irregularis, nisi ex intentione occisionis præstet. Gaspar Hurtado, Iesuita, disp. 2. de irregularitate, diff. 9. num. 32.

1 Resp. P. Hurtado expressè fatetur esse peccatum mortale contra iustitiam indirectè. Quo ad irregularitatem vero, proposita ratione dubitandi, inquit. [Id tamen (nempe incurri) difficile existimamus, quando capræbet abique inten-

tione homicidij, quia tunc non dicitur occidere, neque ad id iuvare. Quia tunc tantum tribuit arma, quibus occidens posset bene, & male uti, absque intentione mali usus, quod non pertinet ad homicidium absque prædicta intentione, quia ita est utile ad homicidium, ut etiam sit utile ad alia bona.] Quapropter hanc opinionem, citatis Hurtado, & Gibalino, defendit, ut æque probabilem, ac contrariam, & communem R. P. Leander a Sacramento, tom. 5. de irregul. tract. 2. disp. 10. quæst. 82. Quibus non dissentiet Petrus de Ledesma, in sum. tom. 2. tract. 27. cap. 2. dub. 4. dum tradit, vendentem, seu ministrantem indifferentia, (qualia sunt arma) illis ab usuro, etiam si absque detrimento omittere possit, non peccare lethaliter, si alius iam ut ad peccandum paratus, & actu interno peccaverit. Quod tenent etiam Salonius, & alij, quos sequitur Manuel Rodriguez in sum. tom. 1. in 2. editione, cap. 23. num. 8.

2 Eminentissimus Caietanus, 2. 2. quæst. 10. art. 4. loquens de vendente infidelibus indifferentia, quibus male vsuros, (ad idolorum, v.g. cultum) agnoscit, id concedit licitum: quod probat rationibus, quibus Hurtado utitur supra ad excusandum ab irregularitate vendentem arma: nimirum, (ait Caietanus) quia. [Vendendo ista indifferentia cum scientia, & sine intentione usus mali futuri, non dat directe occasionem peccandi.] Et infra. [Malus usus, qui sequitur, non est respectu sic vendentis voluntarius, ita ut sibi imputetur, ac per hoc non est peccatum.] Quæ fundamenta videntur æque probare vendentem, seu ministrantem arma, ut supra, non peccare lethaliter, & consequenter ab irregularitate ex delicto liberum esse, & ideo ab omni. Quia irregularitas ex defectu lenitatis, ab illis tantum incurritur, qui ut Ministrari iustitiæ ad occisionem concurrunt, ut tradunt plures, apud Dianam, 3. part. tract. 5. Misc. resol. 79. & in Addit. post 3. part. resol. 15. Nihilominus Caietanus ibidem contrariam prorsus sententiam tenet de vendente venenum conscio de malo usu futuro, & de vendente ballistas tempore belli iniusti. [Quia tenetur, inquit, ad impedienda damna prævisa,] & disparitatem inter unum, & alterum casum reddere conatur: nescio an solidam. Vide in simili doctum Machado, tom. 1. lib. 3. part. 5. tract. 7. docum. 5. num. 6. Vbi inquirens: an peccet mortaliter qui habet domum omnibus ludis expositam? Respondet. [Probable opinion es que no, fundada en la doctrina de Santo Thomas, y otros muchos, que afirman ser licito ministrar, y vender las cosas indiferentes, etiam cum

in cognitione pravi abusus.] Ludo autem plures contra iustitiam abuti, pluraque ex illo prævideri futura damna, quis dubiter? Quod etsi benè notaverit M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theol. moral. cap. 29. quæst. 3. §. 3. tamen contra Sanchez, Dianam, & alios existimat licitum esse domum ludo exponere: licet subnectat, [Propter peccata, quæ ibi frequenter eveniunt, fatemur, fore iustissimum, ut sæpe exterminarentur eiusmodi domus.] Ergo licet ministrans indifferentia, videat alterum, contra iustitiam, eis abusurum; excusari potest à peccato, iuxta principia D. Thomæ, Caietani, & aliorum. Præterquam, quod difficile redditur æquitas, cur sit obligatio impediendi prævisa proximorum damna temporalia, qualis est mors corporis, non vero spiritualia, qualis est animæ mors? Quapropter incongrue Caietanus primum affirmat, cum secundum neget. Et ideo causa proportionata concurrente idem in utroque casu tenendum, docent M. Ludovicus Lopez, Corduba, Navarro, Man. Rodrig. & alij, quos citatos sequitur Sanchez, in sum. tom. 1. cap. 7. num. 18. & Thomas Hurtado, tom. 1. var. resol. tract. 1. cap. 5. rel. 14. num. 114. & 115.

CONCLUSIO EX PRÆMISSIS.

EX dictis iam apparet. Qua veritate? Quo iure? Quo zelo? Anonymus in suo garrat libello, Propositiones præobscitas Iesuitarum esse commenta, falsas, improbables, scandalo-fas, temerarias, & erroneas.

Qua veritate? Profecto nulla, ut singulas percurrens ostendi. Nam quomodo Iesuitarum commenta, si ab antiquioribus Magistris acceperunt? Quomodo tam severa censura notanda, cum plerumque (ut vidimus) inter Doctores communes sint? Vbi temeritas? Vbi error? Timet hæc Caietanus in aliorum opiniones denigrante. Vide Eminentissimum omni genera eruditione Virum in sum. verb. Opinio. Vbi sic scribit. [Opinio tripliciter est illicita. Primo ex eo quod voluntaria, secundo ex non relatione ad suam regulam. Tertio ex modo, dum nimis firmiter adhæretur opinioni, & asseritur ut certum, & indubitatum, quod tamen est intra latitudinem opinabilium. Et hinc sæpe erratur, ex nimio affectu ad nostra, & minore, quam opus fuerit, examine, resolutione, ac iudicio, dum probabilia accipiuntur, ut demonstrata.] Hæc ille. Quapropter satis ad rem nostram, M. Bannez, tom. 1. in 1. part. quæst. 1. art. 8. dubit.

ultima circa tertium locum, conclus. 1. in fine. [Merito reprehendendi sunt aliqui Theologi, qui opinionibus proprijs, vel etiam aliorum nimis adhaerentes, statim contraria dogmata, praecipiti quadam sententia, absque sufficientibus rationibus, damnant: atque omnia, quae eorum iudicio non consonant, gravioribus censuris incurrunt; idque tanta facilitate, ut merito irrideantur.] Quid oportunius? Quomodo enim scandalosae, & erroneae, quas Ecclesia in tot, tantisque Doctoribus, opiniones non corrigit? Ut iure optimo arguit D. Thomas, Quodlib. 9. art. 15. dicens: [Illud, quod vergit in commune periculum, non est ab Ecclesia sustinendum, sed Ecclesia sustinet, ergo non est periculum peccati mortalis.] Nullibi ergo scandalum. Nullibi error. Nam, ut notat M. Canus de locis, lib. 5. cap. 4. concl. 6. [Error cui non resistitur, approbatur, 83. dist. cap. error.] Vnde M. Bannez, ubi supra, art. 8. dub. 4. conclus. 6. in fine. [Si Ecclesia, inquit, prudente, & sciante, haec inter Theologos varietas opinionum permittitur, perinde est, ac si Ecclesia diceret. Vnusquisque in suo sensu abundet, dummodo fidei veritas, & Ecclesiae Catholicae auctoritas defendatur.] Qua ergo veritate damnantur?

Quo iure? Respondet Eminentissimus Caietanus, Opusculo de Praesentia. [Sunt quidam, qui nil audire volunt, nec probare quidquam, quod in vnoquoque auctore non legerint, quem ipsi probent. Vnde nonnumquam, & Sectae oriantur, & haereses pravae. Quo in loco utinam crederent cui, nec sibi, nec hominum cuique, quantalibet sanctitate polleant, credendum esse per omnia censet, ni vel per Scripturas Canonicas, vel certa ratione id, quod docuit, etiam probavit.] Haec Caietanus. Quem sequitur Canus de locis, lib. 7. cap. 3. & lib. 9. cap. 7. Durandus Prologomen. sententiarum, & Cardinalis Turrecremata, in cap. [ego solus] quos referens Machado, tom. 1. Discurso de la probabilidad de las opiniones, artic. 7. subnequit. [Doctrina bien para notar, por ser todos Autores de la Religion de Santo Domingo.] Sed non est proprio cerebro de prompta, eam enim mutuarunt ex Augustino, epist. 19. ad Hieronymum. Vbi sic ait. [Alios autem ita lego, ut quantalibet sanctitate doctrinaeque praepolleant, non ideo verum putem, quia ipsi ita senserint, sed quia mihi, vel per Auctores Canonicos, vel probabilis ratione, quod a vero non abhorreat, persuadere poterunt. Nec re, mi fratres, arbitror, sic legitimos libros velle, tanquam Prophetarum, vel Apostolorum.] Haec Au-

Augustinus, ex quo Caietanus: & ante illum D. Thomas, 1. part. quest. 1. art. 8. ad secundum, in fine. Vbi citato Augustino, inquit. [Solis enim Scripturarum libris, qui Canonici appellantur, didici hunc honorem deferre, ut nullum Authorem eorum in scribendo errasse aliquid, firmissime credam. Alios autem ita lego, ut quantalibet sanctitate, doctrinaque præpolleant, non ideo verum putem, quod ipsi ita senserunt, vel scripserunt.] Quo ergo iure id exigit Anonymus?

Quozelo? Respondet Sylvester in summa, verbo Contentio, num. 4. [Tertio quæritur, quid de contentione disputationis? Et dico quod potest esse mortale tripliciter. Primo: quia est contra veritatem. Secundo, quia est cum modo excessivè indebito, vel scandalo magno, de quo certa regula dari non potest, nisi quando interveniunt contumeliæ, vel opprobria, & eiusmodi, quæ constat esse mortalia, maxime Religiosis, ratione scandali, licet fortè interdum intentio non sit mala, &c.] Hæc Sylvester. Cui consonat M. Fumus in Armilla, verb. [Magistri,] num 1. Vbi ait. [Magistri communiter peccant, quando alios damnificant Doctores, vel iniurias irrogant, ab eis devianando auditores in damnum etiam auditorum; ideo mortale est, & contra charitatem ex doctrina Caietani, in summa, verb. Magistrorum peccata.] Cõtumelijs autem, & opprobrijs, (quæ singillatim recensere, consulto prætermisi) parcunt ex corde Iesuitæ, ut consuetæ modestiæ non parcant, & æquo animo sustinent firmantes exemplo, quæ verbis docent, ut necvnde fidelium profectus, cui toto animo incumbunt, impediri possit.

Præiactas vero, aut similes opiniones docere, & consulere, ut animarum salus non impediatur, necessarium iudicavit Augustissimus, pariterque doctissimus Prædicatorum Ordo, ut ex illis testatur M. Barnabas Gallego, in resol. mor. circa tractatum de conscientia, in Prologo ad Lectorem. Vbi sic ait. [In eligendis opinionibus, statui apud me illud, quod in Glossa prologi nostrarum Constitutionum adnotatum est. Ibi igitur textu 1. §. 3. ad illa verba: [Cum Ordo noster specialiter ob prædicationem, & animarum salutem, &c. Sic habetur. [Declaramus, quod tria sunt præcipue, quæ salutem impediunt animarum. [Et annumeratis duobus primis, sic habetur. [Tertium est nimia austeritas in consilijs, & opinionibus: terreretur enim homines ex hoc in tantum, ut salutem propriam negligant. Quapropter relaxanda est, (quam tum fieri potest) rigiditas, & austeritas in consilijs, ac homines

benigne tractandi sunt.] Hadenus in nostris Constitutionibus. Cum igitur hoc à tot religiosissimisque viris nostri Ordinis declaratum, & decretum fuerit. Ego illis adhærendo non rigidus, & austerus in eligendis opinionibus ero; sed benigniores, probabiles inter Thomistas, & alios Doctores, amplectar. Iudicanda ergo est benignior opinio illa, quæ conscientiam solvit, quam ea quæ illam ligat. [Hucusque Gallego. Quod, & sodales, qui illum præcesserunt, observarunt, (pro vt hoc opusculo demonstratum est) vtpote suarum Constitutionum observantissimi.

Nec minus tutam existimes opinionem, ex eo quod conscientiam solvit. Nam vt bene notavit Sylvester, verb. Confessio 1. num. 3. quæst. 2. [Licet sit tutius, v. g. statim habita opportunitate confiteri, quam differre, non tamen tutius est, tenere, quod sic obligemur, quia viri timorati haberent maximas occasiones peccandi.] Quapropter M. Barthol. Fumus in Armilla, verbo Opinio, num. 5. fol. mihi 911. [Opinio, inquit, quæ solvit, potius sequenda est, quam ea, quæ ligat.] Quem sequitur doctissimus M. Serra, 2.2. tom. 2. in epistola ad Lectorem. [Benigniores, inquit, opiniones, aut amplector, aut earum probabilitatem non rejicio, ne pluribus claudam cœlum, sed omnibus viam Domini faciliorem demonstrō.] Sic ille Angelici Præceptoris sententiæ memor asserentis, Quodlibeto 9. art. 15. in corp. [Omnis quæstio in qua de peccato mortali quæritur, nisi expresse veritas habeatur, periculose determinatur,] nimirum quia. [Error quo creditur esse mortale, quod non est mortale, ex conscientia ligat ad peccatum mortale.] Et licet D. Thom. ibidem dicat quod. [Error, quo non creditur esse peccatum mortale, quod est peccatum mortale, conscientiam non excusat à toto, licet forte à tanto.] Exponendus est, iuxta ea quæ tradit, quæst. 17. de veritate, art. 4. dicens: [Conscientiam sequutus, eam opere implens, contra legem Dei faciens mortaliter peccat, quia in ipso errore peccatum erat, cum contingeret ex ignorantia eius, quod scire debebat.] Error autem non est huiusmodi, sed materialis: non crassus, & affectatus, sed invincibilis est; quando cum opinione probabili compatitur, & sæpe intervenit, & tunc à toto peccato excusat, iuxta superius dicta, tract. de opinione probabili, Prop. 1. Quæ obrem, in electione opinionis probabilis benignioris, nullum latet conscientiæ periculum. Vnde Martinus de San Ioseph in Monitis Confes. tom. 1. lib. 2. tract. 9. de oratio-

rión, num. 5. Sic ait. [Los que escriven materias morales, si pueden salvar, no han de condenar, porque los hombres de-
y enter de la condición de Dios, inclinados à compasión, y
equidad, &c. No digo esto, porque ay Autores que se escanda-
lizan por ver que otros hombres doctos alivian las conciencias
con sus opiniones.] Videatur etiam Diana, part. 10. tract. 16.
resol. 28.

Sed pro coronide referam monitiunculam, quam ad Theo-
logos Morales dirigit celeberrimus ille vir Ioannes Gerson,
lib. 4. part. 3. de vita spirituali, lit. O. [Doctores, inquit, Theo-
logi non debent esse faciles ad alterendum aliquas actiones, vel
omisiones esse peccata mortalia: nam per eiusmodi abertio-
nes voluntarias, rigidas, duras, & nimis strictas, nunquam
eruantur homines a luto peccatorum, sed in aliud profun-
dus, quia desperatius, demerguntur. Quid igitur expeit
amarius, graviusque reddere illud Christi iugum, quod iu-
ve est, & onus leve. Præstabitur præterea sedulius servitium
Deo, cuius mandata gravia non sunt.] Hæc ex illo. [Cuyas
palabras (inquit Illustrissimus Acatius de Vela'co, ex nunquam
fatis laudato, Prædicatorum Ordine, tom. 2. resol. mor. verb.
Opinion, resol. 119. num. 4.) son dignas de toda memoria, pa-
ra enseñanza, y defengaño de algunos Doctores rigidos, que
quieren, que apenas aya accion en la vida humana, que notea
pecado, y lienten mal, que aya quien defienda, o aconseje lo
contrario, juzgando que esto es ensanchar las conciencias de
los Fieles, y la ley de Dios: siendo verdad, que antes es incon-
veniente manifesto, el quererlas apretar demasiadamente con
opiniones rigidas, y apretadas, quando dellas ay variedad en-
tre los Doctores.] Hæc ille. Et hæc satis, vt calamum deinde
cohibeant, qui propter benignas vnus, vel alterius Iesuitæ
opiniones, Societati vniverſæ invidiam conflare, etſi infœlici
eventa, conati sunt.

Argumentum enim huius opusculi, quod ab Alpha ad Ome-
ga prolequutus sum, demonstravit, opiniones Iesuitarum, nec
novas esse, nec conscientie habenas laxare. Quo convidus do-
ctissimus Ioannes de Caramuel, epist. 4. Apologematis, num.
265. Sic scripsit. [Dico Iuniores contrixisse conscientias, &
Ethicam severiorem reddidisse, quod videtur ignorare (Ano-
nymus) cum contrarium inculcat, & hoc non poterò melius
probare, quam Iuniorum, & Veterum opiniones inter se confe-
rendo.] Quarum tibi longum syllabum contextit; quod hic af-
tue-

fuere otiosum esset; nec curiosus desiderabit, si per otium opel-
lam illam perlegerit. Ex qua eandem, vt credo, cum Caramuc-
le eliciet conclusionem. Sicut etiam elicit Bernardus Stu-
brokKius Vienenſis Theologus, in Notis contra Ianſenitas
quosdam Moralem Iesuitarum Theologiam oblatrantes, edi-
tis Colonix, anno 1659. in dissertatione de probabilitate, §.
3. confect. 4. sect. 3. fol. 63. [Atque adeo, inquit, dicere au-
ſim disciplinam morum à Iesuitis non modo relaxatam, sed
non mediocriter restrictam fuisse. Quam multa enim Navar-
rus, Caietanus, Sylvester, Fumus licita putarunt, quæ à Iesuitis
licita esse negantur. Sed video finem, quem Ianſenistæ sibi pro-
ponunt. Suave Christi iugum, & onus leve invident homi-
num generi, cui, more Pharisaico, onera importabilia imponunt,
quæ ipsi digito suo, ne quidem movere velint.] Sic ille. Et
sic ego.

Claudent ergo Apologiam D. Hieronymi verba epistola 18.
ad Augustinum, tom. 2. epist. Aug. [*Non ego tibi, sed cause cau-
sa respondit. Et si culpa est respondisse, quæso, vt patienter feras, mul-
to maior est prouocasse. Sed faceſant iſtiusmodi querimonie, sit inter-
nos pura germanitas, & deinceps non questionum, sed chari-
tatis ad nos scripta mittamus.*] Hæc Hieronymus
ad Augustinum. Eadem Amadæus ad
Anonymum.

FINIS.

CVM PRIVILEGIO,

M A T R I T I :

Ex Typis Iosephà Buendia,
anno M.DC.LXIV.

per secundam demonstrationem logicam productus nouus
habitus, ergo logica non est unus et simplex habitus
nego antecedens, proba

per primam demonstrationem, productus fuit habitus
ergo et per 2am debet produci nouus habitus
nego consequentiam, proba

ideo per primam demonstrationem productus fuit habitus
ad hoc ut uincatur difficultas circa iam elusionem
ad uicta difficultate circa iam elusionem, restat noua
uincenda circa secundam, ergo si per iam demonstratum
productus fuit habitus, ergo et per 2am nouus debet produci
introyeat maior, minorem distinguo, defectu habitus
quo ad substantiam nego, defectu habitus quo ad aptitudinem.

sed uicta difficultate circa iam elusionem restat uincenda
difficultas circa iam elusionem restat uincenda
ergo nisi solutio
nego antecedens, proba.

difficultas circa iam elusionem fuit uincenda per habitum
quo ad substantiam, ergo et circa iam per nouum habitum
quo ad substantiam distinguo antecedens difficultas materialis
tantum nego antecedens, difficultas materialis et formalis
ergo nego consequentiam contra

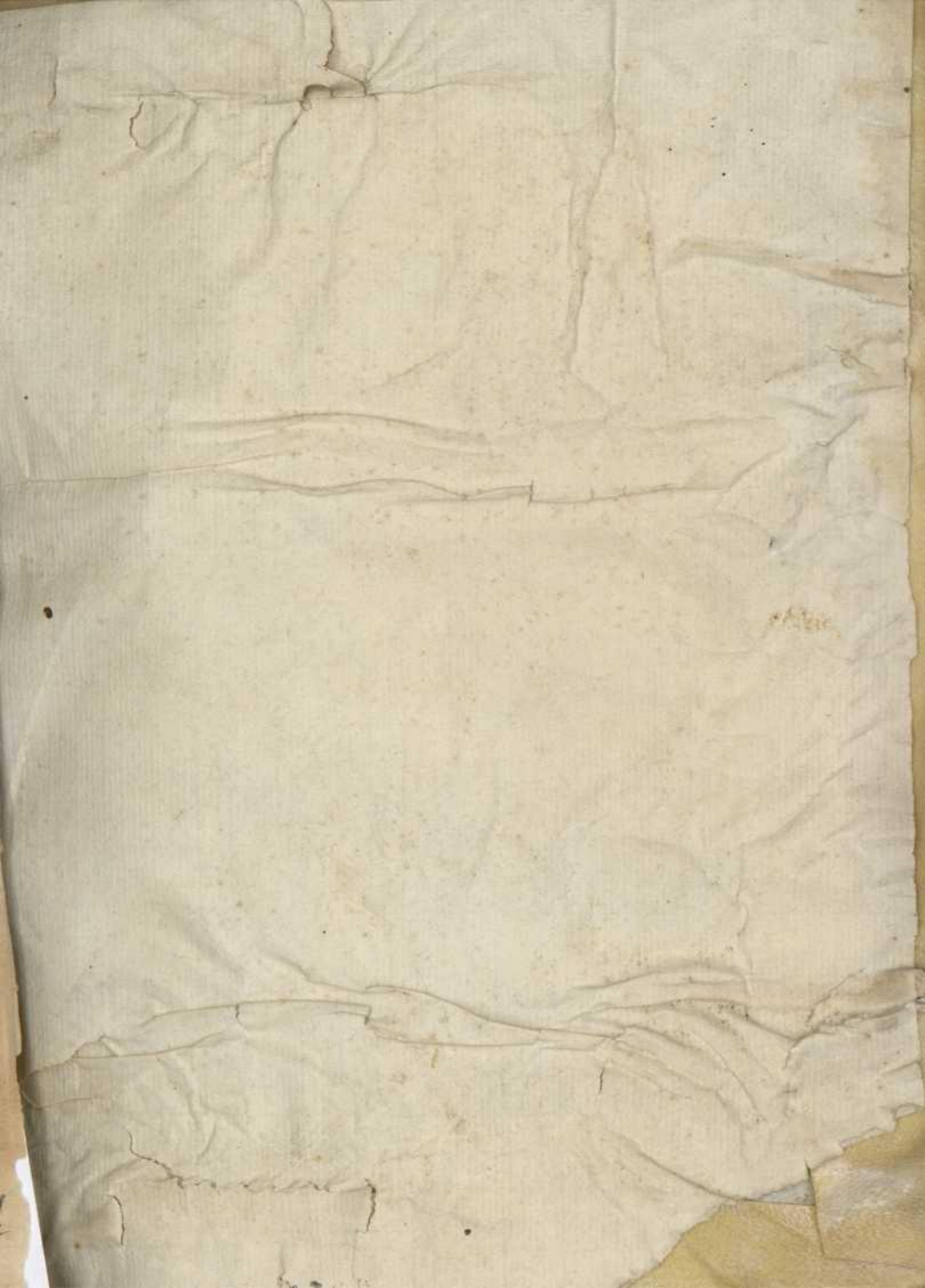
sed restat uincenda difficultas non solum materialis, sed etiam
formalis circa iam elusionem, ergo restat solutio
nego antecedens, proba

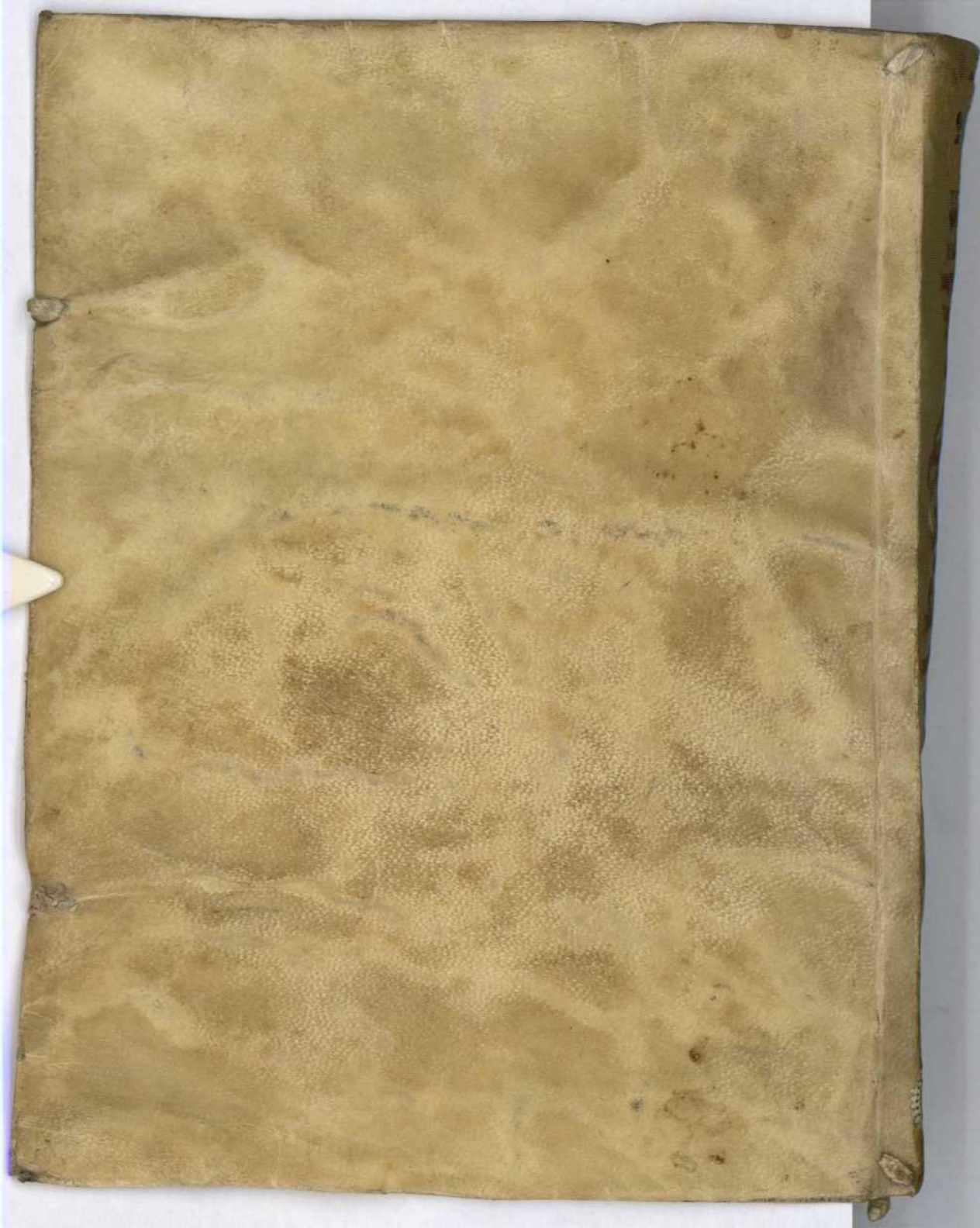
licet fuerit uicta tota ~~uicta~~ formalis difficultas non fuit
totaliter, ergo restat uincenda difficultas formalis circa
secundam elusionem.

distinguo antea, non fuit uicta tota totalitate
extensiva uicta, totalitate intensiua nego.

non fuit uicta tota difficultas formalis totalitate intensiua, ergo
restat solutio nego antecedens, proba

ita secundam demonstrationem ad aliquid indinatus intellectus
ad non inclinatus antea, ergo signum est quod non erit
ita ratio formalis totalitate intensiua
distinguo, proxime et remote, etc.

217

[Faint, illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

No. A

11-261